

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.4.19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.4.19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.4.19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.4.19

INCUNABULI

C

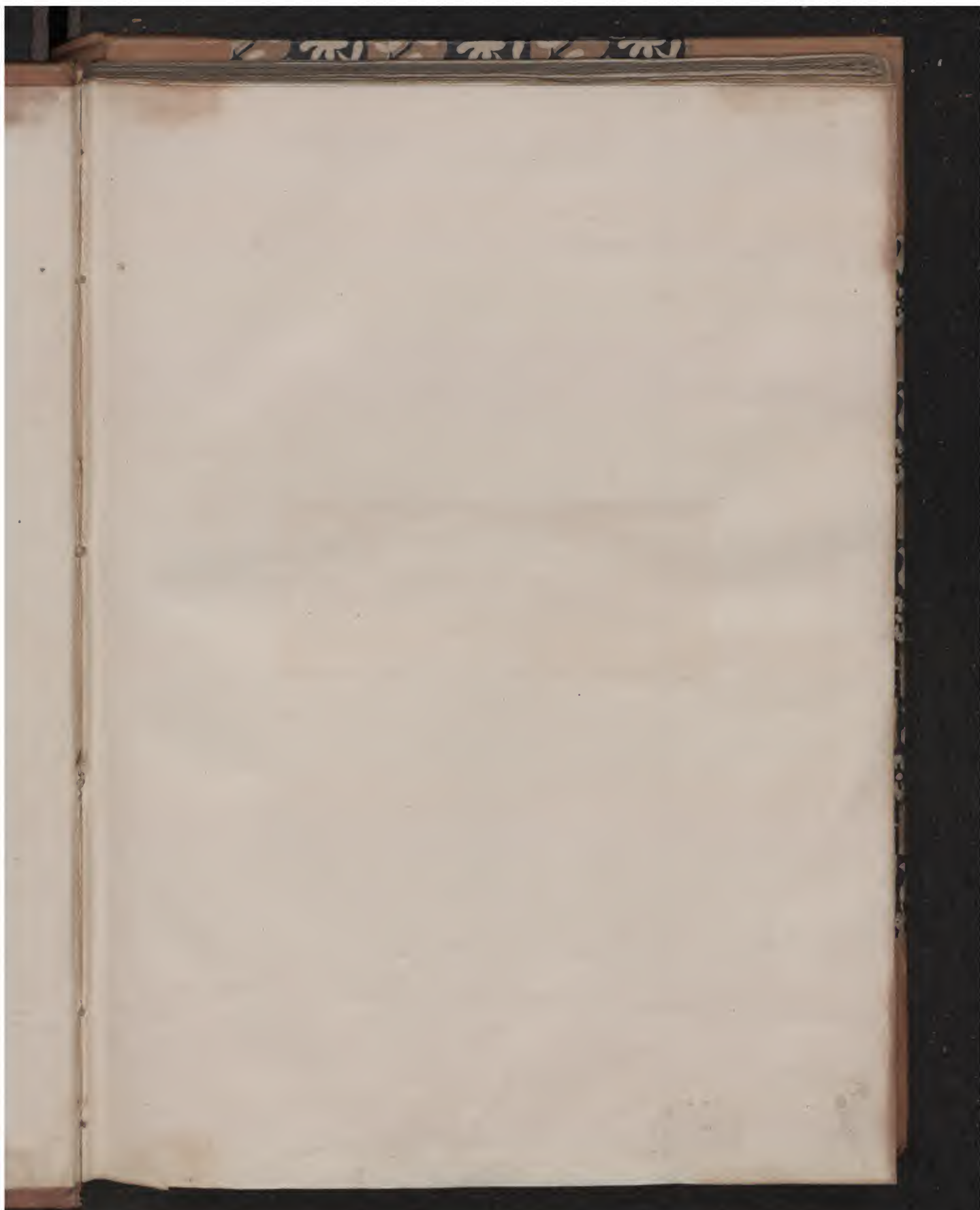
4

19

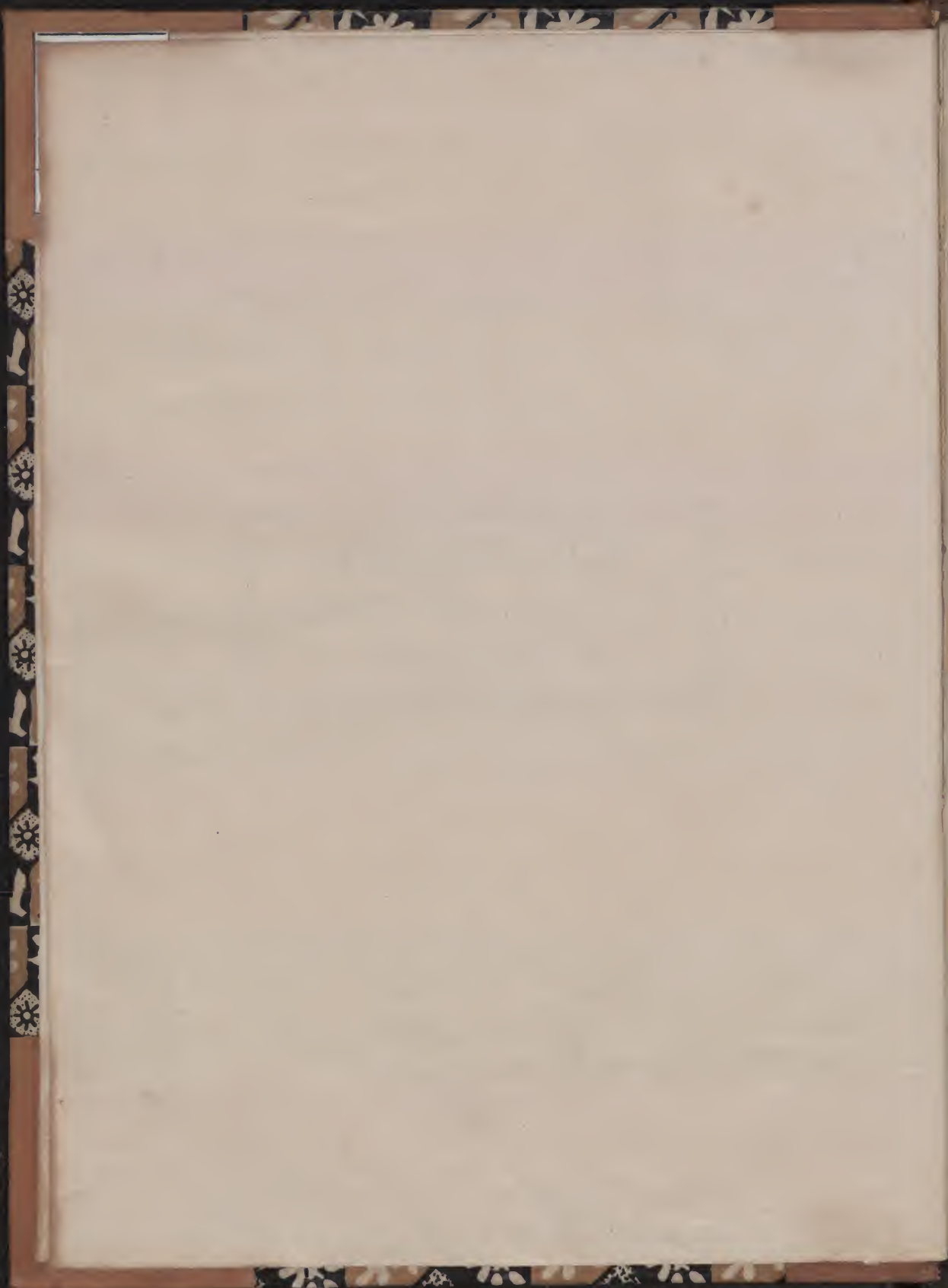
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

250
FRANCISCI
CAESARIS AVGVSTI
MVNIFICENTIA.

C. 4. 19

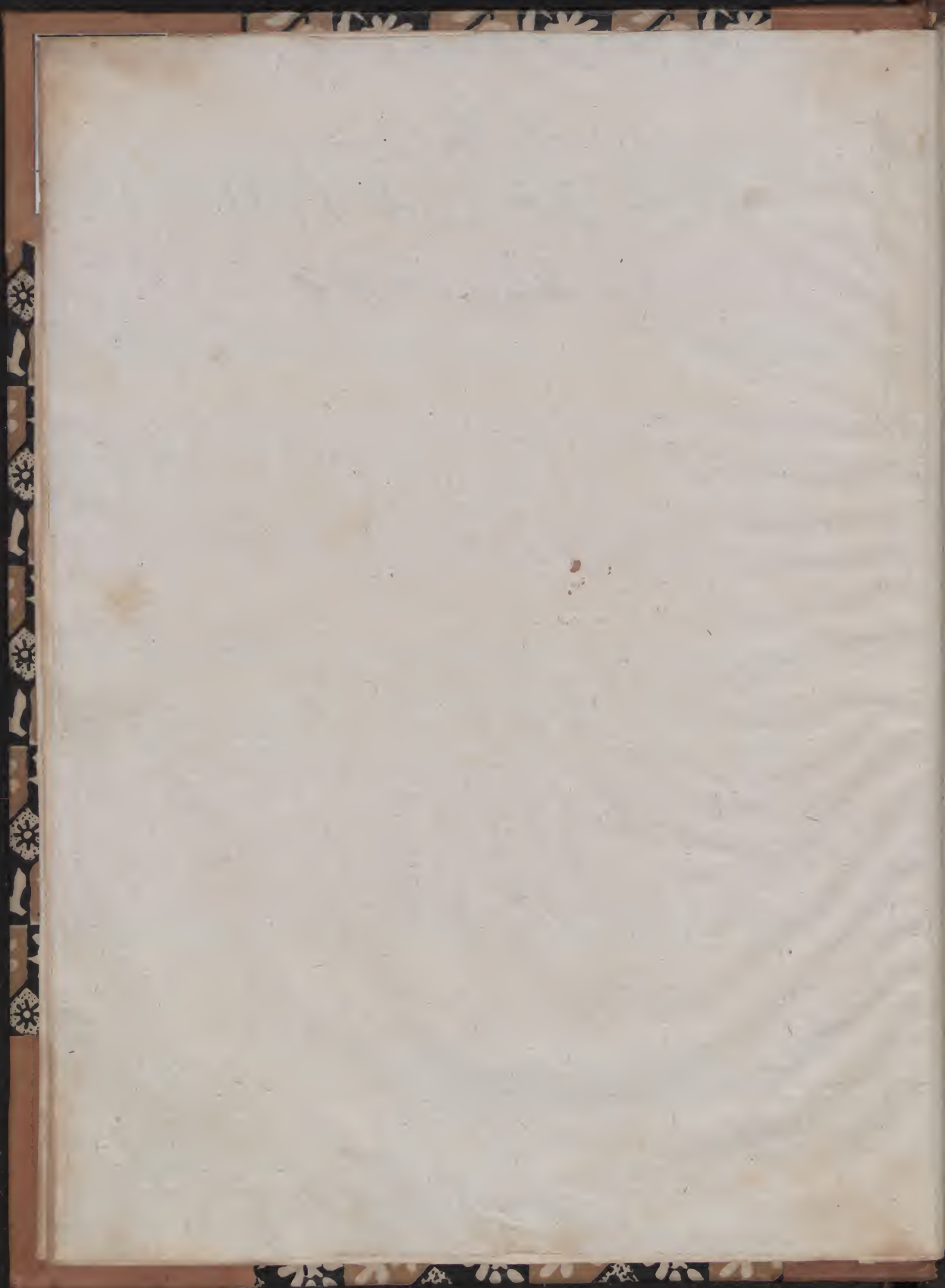

XX

BELLANTIL

1601

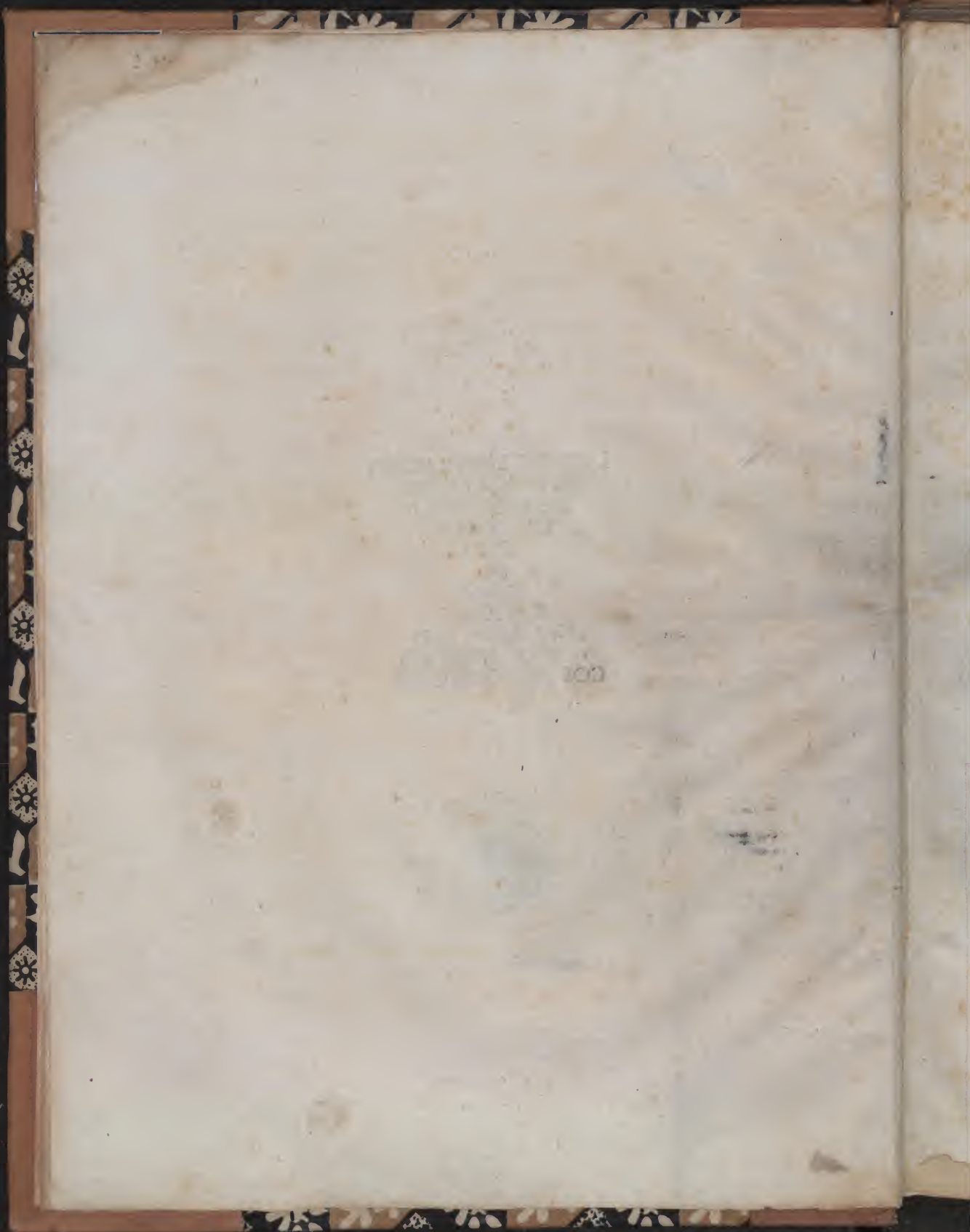

2. 16. 19
C. IV. 19

LVCII BELLANTII SENEN
SIS PHYSICI LIBER
DE ASTROLOGI
CA VERITA
TE. ET
IN
DISPV
TATIONES
IOANNIS PICI AD
VERSVS ASTROLO
GOS RESPONSIONES.

TABVLA

Tabula questionū & art
culorum huius operis.

Questio prima de scientia astrologia
continet articulos. v.

An pnostratrix astrologia haberi possit.

An predicta scientia sit habita & per mo
dum scientia tradita.

An astrologia sit theorica uel practica.

An astrologia mathematicis & naturali
sit nobilior.

An astrologia omnis utilis sit ad diuina
cognoscenda & errores euitandos.

Questio secunda de cæloꝝ dominio
continet articulos. xii.

An elementa corporibus cælestibus subi
ciantur.

An imperfecta mixta lapides & metalla
cælis subdantur

An plantæ herbæq; cælis subdantur.

An cæli presint sensitiuæ parti.

An cæli predominetur rationi. idest intel
lectui & uoluntati.

An cælum sit uniuersalis uel particularis
inferiorum causa.

An totum cælum ad quemlibet effectū
causandum concurrat.

An cælorum effectus impediri possint.

An solo lumine cæli agant in inferiora.

An cælū sit causa mali naturalis seu penæ

An cælum in sensus hominis influat que
dam quibus si assentiret ratio seu uolū
tas eius peccaret moraliter.

An leges & prophetæ sint a stellis & cæle
stibus corporibus.

Questio tertia de natura partiū cæli.
continet. iiii. articulos.

An cælum sit substantia fluxibilis.

An omnes cæli partes eiusdem sint uirtu
tis & proprietatis.

An omnes celi partes sint eiusdem speciei
specialissimæ.

An omnes stellæ sint sphericæ figuræ.

Questio quarta de numero spherarū.
continet articulum unum.

An octo tm nouem uel decē sint spheræ
mobiles.

Questio quinta de primo mobili & p
tibus eius. continet. articulos. v.

An in primo mobili sint circuli aliis par
tibus potentiores.

An zodiaci diuissio ex natura ptium eius
aut potius arbitraria sit.

An signorū nomina ratione sint posita.

An domus/exaltatiōes/triplicitates/ter
mini/facies planetarum in primo mo
bili sint firma aut rōe stellæ fixarum.

An sphaera nona aut primo mobili yma
gines & quæ & quot sint.

Questio Sexta de octaua sphaera & par
tibus eius. continet articulos. vi.

An ymagines octauæ spheræ sint in ipa ex
natura rei uel ad placitum.

An stellæ fixæ sint planetis fortiores.

An effectus aliarum stellarum a. M. xxii.
quæ ingnote dicuntur, aliquo modo
possint predictis notis attribui.

An fixæ sint mixtæ naturæ idest plurium
planetarum sapiant naturā & quare.

An fixæ extra angulos operentur.

An felicitates a fixis p endentes plerumq;
in miseria terminentur.

Questio septima de planetis. continet
articulos octo.

An planetæ superiores sint potēiores in
ferioribus.

An Luna post Solem sit potentior aliis,
magisq; obseruanda.

TABVLA

An Sol planetas & alias stellas cōburat.
An Sol comburat signa & domos in quibus reperitur.

An retrogradatio maximū sit infortuniū
An fortiores sint planetæ in suarū dignitatum ingressu q̄ in medio.
An planetæ eleuatio in epicyclo potior sit eleuatione in ecentrico.
An fortuna pessimos effectus producere possint.

¶ Questio. viii. de spheris circa planetas & stellas alias. cōtinet articulos. iiii.
An planetæ ceteraq; stellæ circa se spheras habeant eiusdem naturæ cum corpore stellæ.

An nota sit causa cur unius planetæ spheræ maior sit alterius.
An semper eiusdē stellæ spheræ sit equalis.
An planetæ radios Solis intrent s̄m magnitudinem spheræ Solis aut intratis.

¶ Questio. viiii. de aspectibus. continet articulos quinq̄.

An planetæ se aspiciāt distātia qua communiter ponitur s̄m tenentes distācias absolutas. uidelicet. lx. lxxx. cxx. & clxxx. graduum.

An aspectus accipi debeāt s̄m circulos circum circa protractos.

An aspectus in indiuisibili constant.

An aspectus boni uel mali sint naturæ sui uel potius aspicientium & radorū transmissorum.

An boni aspectus malarum stellarū semper iuuent. bonarum uero mali semper noceant.

¶ Questio decima. de anthistiis. continet articulos duos.

An anthistia gradibus aut planetis proiciantur.

An anthistia in qualibet preparallelitratū smitti possint.

¶ Questio. xi. de coniunctionibus. continet articulos quattuor.

An luminariū coniunctio sit plurifacien da ceteris aliis.

An post luminarium coniunctionem ea quæ est Saturni & Iouis potior sit aliis ceteris paribus.

An cōiunctio mediū motus fortior sit uel ra coniunctione corporum stellarū aut centroꝝ epicyclorū q̄ corpore planetarū.

An in coniunctionis figura gradus ubi sit coniunctio fortior sit q̄ oriens uel medium cælum.

¶ Questio. xii. de domibus. continet articulos quattuor.

An domus s̄m partes horarum. quarum poli sunt poli mundi sint aliis ueniores. quarum poli in oriente locantur.

An domus oēs sint duodecim uel plures
An quedam subterraneæ domus quibusdam super terram sint fortiores.

An domus maiorem faciant in stellis differētiā q̄ signa

¶ Questio. xiii. de principiis uniuersalibus. continet articulos quinq̄.

An possit in instanti cælogis uis imprimi.

An figura ingressus Solis in arietem sit ea qua de accidentibus mundi iudicare debemus.

An figura ingressus Solis in equatore respectu habitantium sub equatore aut potius respectu uniuscuiusq; regionis sūmenda sit.

Quot modis seu figuris de accidentibus mundi iudicari possit aut pluribus uis pluribusue figuris.

An principales aeris mutationes a luminariis

TABVLA

ribus uel ab altera causa sumantur.

¶ Questio. xiiii. de principiis particulis. continet articulos. xii.

An hois principiu nobis possit esse notu.

Qua figura potior sit conceptionis uel natiuitatis.

An egritudinis principiu accidentiu eius significatiuu a sensibili lesioe uel a sensata lesioe uel ab accubitu sumi debeat

An cretici dies a Luna sint.

An primi lapidis aut ligni aut alterius p-
tis materie artificialis principium sit
significatiuum per celestia corpora su-
per res artificiales.

An per interrogationis figuram possit de-
re futura aut p-terita preberi iudicium.

De conditionibus bonae canonicaeque inte-
rogationis.

An quandoque caelum sit mendax.

An interrogationis figura sumi debeat a
principio motus sensus aut potius ab
applicatioe interrogatis ad astrologu.

An interrogantis animus ab astrologo co-
gnosci possit.

An horarum electiones hominibus pro-
desse possint.

An electioibus possit no solu malu futu-
rum minui & bonum augeri sed etia
malum futurum in totum auferri & bo-
num non futurum radicibus tribui.

¶ Questio. xv. de significatoribus. con-
tinet articulos. vi.

An unus solu modo significator eiusdem
rei elici possit

An primus significator a naturali uirtu-
te significatiui aut a loci significatioe
uel presentia eiusdem sumi debeat.

An nullis dignitatibus mutatis seu eode
almutaz permanente eiusdem gradus
ascendentis possit figura sic paululum

mutata. puta per. x. minuta diuersos
habere primos significatores respectu
eiusdem generis significandi.

An idem significator contrarios possit esse/
ctus in eundem producere.

An ea quae de alcocoden scientia a quibus-
da astrologis traduntur roe dicta sint.

An aliquis planeta possit esse hyleg.

¶ Questio. xvi. de uirtute dirigibili im-
pressa. continet articulos. viii.

An uirtus dirigibilis in instanti pducatur
in primo mobili p tempus duratura.

An uirtus dirigibilis impressa aliquo mo-
do localiter moueri possit.

An assignari possit modus quo uis ista sic
uarius in locis reperitur.

An uirtus impressa predicta pluribus mo-
tibus seu uis moueri possit.

An eisdem modis dirigi debeant planetae
retrogradi & totidem modis quibus
& directi.

An partes omnes dirigi debeant contra suc-
cessionem signorum.

An quelibet uirtus in aliquo gradu im-
pressa zodiaci ad quemcuq; alium gra-
dum eiusdem circuli efficaci profectio-
ne dirigi possit.

An gradus in directionibus transeundi
tempus determinatum sibi uelint.

¶ Questio. xvii. De partibus. continet
articulos duos.

An partibus sit fides adhibenda.

An pars fortunae semper a Sole in Luna
sumenda sit.

¶ Questio. xviii. de triplicitatibus con-
tinet articulos duos.

An domus triplicitatum fm Albumaza-
rem & Alcabitium & alios fides habe-
da sit aut potius fm Ptole.

TABVLA

An terminorum dominium triplicitatis
potestati prefit.

¶ Questio. xvi. de mutua colligatiōe
sequentium & precedentium figurarū
continet articulos. ii.

An sequentes figuræ supra precedentes fi-
guras uim habere possint.

An precedentes figuræ supra sequētes po-
testatem habeant. & patrum super fili-
orum genituris.

¶ Questio. xx. de ptibus habitabilibus
terræ & earum respectu diuerso ad eas-
dem partes celi. cōtinet arti. ii.

An aliqua terræ pars ratione superiori in
fluxuum inhabitabilis sit.

An habitantibus zonam alteram uersus
polum alterum astroz uires adeo mu-
tentur ut similibus circularum respe-
ctibus similes uires sibi uendicent pla-
neræ.

¶ Finit tabula questionum & articulorū
huius libri.

Illustri ac excellenti dominae Catherinae
Sforziae de Riario For. Ymo. Comi. Luci
us Bellantius Senensis. Phisicus.

m
Edicinam scientiam absq; caelesti fauore sepius inanem ac noxiam
doctissimi uiri iudicarunt: hoc sepius Ypocras. hoc Galenus in cre
tici asseruit. ubi Luna & astroꝝ affectiões medicos callere deside
rat. Quibus uim tantam tribuit / ut qui negent sophistae more
posthabendos & deridendos censeat. ad eum igitur p̄tinere duxi
mus qui medicinam aliis ostēdere uelit / astrologiam quoq; tenere / ac etiā doce
re. ubi quum p̄ceteris scientiis q̄ plurimos sepissime cespitare ac nō nunq̄ ruere
cerneremus: ob tectum truncatumq; tradēdi modum: quo diuinā astrologiā
parci auctores usi sunt: statuimus nouē & nonagita quesiata (grauiora fortassis)
absoluere tētare: a quibus ceterarum difficultatum penderet solutio. que & si
practicam astrologiam (quā iudiciariam uocant) sapere uidentur / si quis tamen
nō somniculose aspexerit / theorica carere nō iudicabit. Iudiciaria tamen inscri
batur: ubi multo plures errare uidere ē. quā turpe est medico rerum finē expe
tenti ignorare: quū crisis. hoc ē iudiciū / ei necessaria sit. Has etiā uigilias meas
tibi soli excellentissima domina multis de causis uisum est dicare. Nulli. n. de
centius archana principū referari possūt / q̄ his q̄ eisdē principibus cariores sunt.
quantū uero oīs Sforzia domus caelis mūdi principibus cara fuerit cūctis aptū
est. Quantū p̄fertim excellentia tua que (preter mulierū ingeniū) nō mō femi
nel sexus culmen attigit. uerū etiā erexit ad sidera. rarum quidem: spectandū
& admirandum. usq; adeo q̄ alteri nō mediocre onus extiterit. Deinde quis
rectius iudiciū de re aliqua prebere potest: q̄ qui (p̄ter eius causas) in se ip̄o rem
illam clarissimā sentit? Tua uero excellētia caeloꝝ uires (quas nudas facere iten
dimus) faelici quidem sorte iam diu experta est. Quis postremo iudex cōueni
entior haberi potest / q̄ qui nō tm̄ eas / que sibi tradite sunt / leges ueneratur &
seruat: uerum etiā (altius introspeciendo) alias excellentiores / maioriq; dignas
ueneratione condidit? Sic quū caeli q̄q; excellētia tua minus fauorabiles fue
rint / in rebus aduersis / ingenio suo / liberoq; animo / magnā imortalemq; glo
riam sibi parauit / atq; in se transtulit. pariter ut eidem corpus sanū. menti sa
nā / quam habet / facilius seruari posset / opus hoc q̄tulūcūq; sit nuper elabora
uimus atq; dicauimus. cui responsiones anneximus in Ioannē picum Miran
dulam / uirum alioquin & multae lectionis & multi ingenii: decepti tamen
in hac re. uel q̄ sponte sua uel ab aliis subornatus in astrologos scripserit. impi
um profecto: & (q̄ pace sua dixerim) inconsultum inceptum: & hominis qui /
quum in hac re nō admodum absolutus fuerit: eo tamen nitatur / ut indoctis
& uulgo / eos non uere cristianos ostendere / qui astrologiā operam tribuant.
Quod ego falsissimū esse & animo & rationibus non ambigo. pium profecto
arbitrans astrologiam & eius penetralia nosse: modo quis ut cristianus que

dat accipiat: non peruertat: non abutatur. ut in opere hoc ostēdīse pro uolu-
minis breuitate crediderim. Plura. n. consulto omisimus: que ad tutandas par-
tes nostras dici potuissent. sed ne aures tuas ac ceterorū in re sapientibus mani-
festa offenderem: breuitati (cui semper studuimus) morem gessimus. Si qua ta-
men nō cōuenientia uel lapsu linguæ uel aliter forte scripta q̄a me itellecta:
si qua catholica fidei nō ad unguem consentanea essent (quod cōtra animū no-
strum esset. id. n. intēdimus semper orthodoxam fidem tueri & pro ea quom-
opus fuerit uitam exponere. quare in rebus arctioribus lo. Scoto ac diuo Tho-
ma ducibus nauigauī) tu inquam cūcta mea quoorsum tēdant dēcernes. Subi-
cimus. n. nos nostraq; omnia & hoc opus presertim Beatissimo. pp. nostro
Alexandro. vi. pont. max. cūctaq; romanæ ecclesiæ. ad cuius uel minimū nu-
tum nostra & quæ rata & nō rata diximus: queue scripsimus. esse uolumus.
Vale presidium ac decus meum: feliciterq; nostra audi: que si te unica in terris
indigna uideantur: animū queso respice: non munus. Quod si tibi non igrā-
tum fuisse senserimus: maiora fortasse sub auspiciis tuis. propemodum eden-
tur. Succurrit namq; michi Nasonis illud. Ingeniū uultu statq; caditq; tuo.

Questio prima de scia astrologia.

Articulus primus

An pnosticatrix astrologia haberi possit.

Idetur pnosticatricem scienti
am astrologiam nullo mō ab

u hōibus haberi posse/ naturali
lumine inuentā. Si qua enim

uia ad eā cōsequēdam relinqueretur/ ea so
la expientia esset: ut cuncti fatentur astro
logi. sed hec nulla est. nō. n. similes effec
tus puidere possumus/ nisi p similes cau
sas/ similesq; celi figuras: sed eiūsmōi cæ
logi habitudines/ stellaz respectus nunq̄ si
miles sunt: aut post maximū ānoꝝ nume
rum: cum octauæ sphere motuum gratia
tum planetarū/ cœtericorū/ epicyclorūq; cā
quibus fit ut nostri tēporis figuræ cælogi
antigoribus iam obſuatis dissimiles sint

¶ Adhuc totali ac sufficiēti cā ignorata/
eius effectus nesciri necesse est. inferiorum
aut effectū cā totalis & sufficiens totum
cælū est: nulla. n. celorū pars/ nulla q; stel
la repiri pōt/ qñ aliam ptem/ uel stellam
roboꝝ/ aut debilitet/ per corpus/ uel per
aspectum/ directe uel reflexe: quæq; non
in aliquo signo sit/ in aliq̄ domo: & sic ad
sua significata causāda n̄ cōcurrat. Ignora
mus aut totū celum: quū ex in numeris
stellis/ non casu factis. M. xxii. tantūmō
etiā impfectā noticiā habere affirmant ast
rologi. ¶ Preterea aut hominis uoluntas
est libera/ celis minime subiecta: aut non.
Si sic: quū ea sit humanaz opationū prin
cipiū/ de actibus hominū (circa quos pene
omnis astrologia uersatur) non poterunt
astrologi iudicare. si nō. ergo oīs electio/
num scī perit: multa q; astrologorū dicta
falsa erūt. ¶ Amplius p uniuersalē cām/
pluribus effectibus idifferentē nō pōt ali
quis illoꝝ demōstrari: demōstratiōes. n.
ex ppriis/ & cōuertibilibus causis pcedūt
Celum uero cā uniuersalis est inferiorum

effectū: ex diuersa namq; materia diuer
so mō disposita/ idē cælū eodem tempore
diuersa pducit: ex hac ranas ex illa mures:
itaq; in pfectis aīalibus accidit: ut nō sine
particulariū disponētū determinatione
nunc canes nunc leones generet. ¶ Item
si qua expientia reliqua esset/ quū nullius
hominis uita tot tamq; ardua expiri uale
at/ ātiq̄uorū obſeruātiās cōpēsare necesse
erit. verum ille comprehendī nō possunt:
postq̄ carū auctores/ nō solū inter se/ uerū
etiā sibi ipis mirū in modū auersentur. pa
lam est hoc cōsiderātibus opinionū diuer
sitatē/ in domibus/ i triplicitatibus/ termi
nis/ numero spherarū/ motibus octauæ/
naturis graduū/ cōiunctiōibus mediis &
ueris/ reuolutiōibus annoꝝ mūdi/ itero
gatiōibus/ natiuitatibus. & qd est in quo
discordes non sint? ¶ Postea ignoratis ue
ris stellarū locis/ per eas iudicari nō pōt.
quū minima qñq; differentia omnē peni
tus significatiōē trāsmutet. inter finem
namq; eiūsdē signi/ faciei/ aut termini gra
dus &c. et alterius principium/ nihil me
diū est: quū nedū cōtigua sed cōtinua sint
Vera aut stellarum loca habere non possu
mus: quis enim unquā ad digitalē i cælo
differentiā puenisse fateretur: quin etiam
ēclipses tēpus descriptū nō seruāt: tabulæ
emēdatiōe idigent: martis motus p̄cisus
nō habetur. ¶ Rursus duo p̄cipue in ast
rologia cōsiderātur. primū mūdi reuolu
tiones. alterum hominū natiuitates. neu
trum aut horū nobis cognitū est: aut ali
quid/ cuius medio eorū accidētia p̄noscan
tur. infra namq; apte ostendetur/ non esse
reuolutiōis figurā ingressus solis in arietē
ut modernorū putāt pleriq;. Sed d̄o patet
hoīs principiū non esse exitū ex utero: sed
aut cōceptionē/ aut animæ intellectuē in
troductionē. et enim cōplexio/ figura/ sex
us/ ceteraq; ad hoīs essentiā attinentia/ aut

in conceptione/ aut anime infusione con
sequuntur. quorum unū materie/ alterū ue
ro forme/ ac totius compositi initium est
hæc aut sunt penitus ignota. ¶ Idem oñ
ditur ex natorū qualitate. cōtingit. n. ge
mellos oriri quādoq; in sensibili differen
tia tēporis media: ut exau/ & iahacob acci
dit: quorū tñ cōplexiones/ forme/ mores/
fortunia/ & reliqua maxime dissimilia in
ter se fuere. Alios cōtra maxime similes fa
isse quotidie expimur/ etiā uariis in locis/
tēporibus/ semine ortos: diuersosq; sangui
ne nutritos. quare nec similitudo a celorū
figurarū similitudine/ nec dissimilitudo
a dissimilitudine pueniē apte cōcluditur.
Nec obstat si minime differētie temporis
diuersitatē illā astrologi tribuant: quum
ad illā cōphēdēdā puenire non possint.
¶ Addendū est nullā differētiā astrolo
gū in mediū adducere posse/ si duorum na
tuitates offerantur/ ex locis uariis exactis
simo instrumento/ q̄ optime calculare/ in
quarū una ascēderit. xx. gra. xxx. m. gemi
orū. in altera uero eadē die. xx. gra. xxxi.
m. emerferit (quāq; maiore differētia/ q̄ ge
melli distāt) idemq; iudiciū ambobus eq̄
dem cōficiet. quare sicut gemellis id mini
me cōuenit: nec ēt duobus cōdecens erit.
¶ Vltierius stellarū uires cognosci nō pos
sunt. ergo nec astrologi iudicare. asūm
ptum ostēditur/ nulla. n. stella alicubi ēe
pōt quin alterā imo cōplures comites ha
beat/ & aspectu/ & corporis p̄sentia. Sicut
igitur solā stellā in loco experiri nō possu
mus/ ita nec solius stelle uires cognoscere:
fortassis nempe uim/ quā huic stelle tribu
imus/ alteri comiti dare deberemus. ¶ Pre
terea si sic ergo quum celum nō sit signū
nisi quia causa/ omnium q̄ astrologus con
siderat celum erit causa. sicut ergo motus
celestes & ipm celū naturali curū nō pos
sūt aliter se habere/ ita nec inferiora. oia er

go ex necessitate eueniēt. q̄ logica natural
moralis/ & diuina iprobāt. ¶ Urge pie
dictis/ nō posse hominē attingere/ quæ dei
sunt p̄pria: futurū uero preuidere solius
dei est. iuxta illud yheremie. Annuntiate
nobis futura/ & sciemus q̄a dii estis.
¶ Sed cōtra est sapiētū magnus numerus
et auctoritatis ac exp̄ientie testimonium.
Auctoritas quidē nō solū astrologorum/
sed pipateticorū illud cōpbat. ait. n. Ari.
tertio de aīa. Intellectū esse a corpore/ seu
corporeo organo separātū: nisi. n. sic esset
nō omia corpora cognoscere possit. Intus
enim apparēs extranei cognitionē obstru
eret: sicut color in pupilla de aliis colori
bus iudiciū ipediret. si aut pōt omnia cor
pora intelligere. ergo omnū corporū ui
res & p̄prietates. elientia. n. subiecti medi
um & cā est cognitiois p̄prietatum. sicut
contra accidētia cōferunt ad cognoscendā
substātiā. ¶ Item humanus intellectus ul
tima intelligētiarū ē/ & spiritalis nature.
igitur nobilitate sua omnē corporeā sub
stantiā supat/ q̄a uero suū dominiū itelli
gentia est/ cōcludi pōt/ ipm omnē substā
tiā corporeā intelligere posse/ & p̄ conse
quēs eius p̄prietates/ teste Arist. affirmāte
ipm esse oia fieri. ¶ Præterea q̄to aliq̄s ef
fectus diuiniore est/ tanto p̄ altiores causas
congruū est illū adipisci. Preuidere autē fu
tura (quāq; in suis cāis p̄ntia) diuinū quōd
dam est. ergo facilius & cōuenientiū p̄ ce
lestes causas/ q̄ p̄ inferiores cōsequi poterit.
Sunt autē sciētie cōplures/ futura p̄uiden
tes/ infima respiciendo/ patet in p̄noscicis
medicorū: naturalū: moraliūq; circa agi
bilia. similiter & in sciētia nauigadi/ atq;
agriculture/ & huiusmōi. ¶ Ad hæc iūge
si noster intellectus naturali lumine non
nulla nō mediocria de deo apertissime de
mōstrat: quo magis excogitari nō potest:
qui a sensibus remotissimus est: multo fa

PRIMA

cilius celorum uires agnoscere poterit.
¶ Amplius siue obiectū intellectus nostri
 primū sit ens / siue rei materialis q̄ditas / ce
 loꝝ uirtutes / & proprietates in se cōtinet.
 quum igitur potentia in omnia possit sub
 obiecto suo cōtenta: quēadmodū uisus in
 omnia uisibilia sequetur intentū. **¶** Item
 contra philosophos astrologiā deridentes
 arguitur. aut celorum substantia cognos
 ci pōt / aut nō. si nō ergo falso cōcludunt
 p̄bi ipsam inuestigātes: si sic. ergo a fortiōri
 uires cognosci poterūt. **¶** Vltērius longe
 difficilius est / stellarū motus / eccentricos /
 epicyclos / cōperisse / q̄ effectū inferioꝝ ce
 lestes causas (sepius obseruādo) cognouisse
 si eni eiusmōdi circuli in celo sint / maximā
 intellectus nostri efficacīā cōcludunt: sin
 aut / adhuc maiorē: quā falsum quoddā
 conperierit / omni ueritati cōsonū. **¶** Post
 ea longe ingeniosius. & mirabilius est / ce
 los / stellās / eccentricos / epicyclos metiri. q̄
 illis cognitis suos effectus in eas causas re
 ducere. Primū namq; adeo magnū & ino
 pinabile est / q̄ nisi sensu cernerentur eclip
 ses / ab astrologis p̄uise / atq; p̄mensurate /
 nullus ēēt magnus intellectus id fieri posse
 prima fronte assereret. usq; adeo q̄ pleriq;
 magno ingenio prediti / quū sensu presen
 tia inspicūt / quā astrologi uentura p̄dixe
 re / a demonibus reuelatū putent. sed iam
 demonstratiōibus certissimis illud cōcludi
 tur. multo ergo facilius p̄noscationis sci
 entia haberi poterit. **¶** Ad primā igitur ra
 tionem in contrariū dicēdum est / illā con
 cludere de p̄fectissima similitudine. sed q̄
 in uniuersali predicūt astrologi / ideo pre
 fatam indeficientē similitudinē nō requi
 runt. **¶** Ad secundā dicēdum. illā de no
 ticia p̄fectissima cōcludere: quā nō tātum
 effectū in generali / sed ī p̄pria forma / &
 s̄m omnem modum cognoscitur. nostra
 aut cognitio imp̄fecta est: quēadmodū in

aliis scientiis s̄m magis uel minus euenit.
 quare (ut ptolemeus amonet) uniuersalia
 debent esse iudicia: quibus tamen p̄nosti
 cari ualemus: quum ea / quæ nobis ī cælis
 cognita sunt principaliora putētur ueluti
 signa duodecim: septem planete: duode
 cim domus. fixæq; stelle maioris apparen
 tiæ / & uirtutis. cetera enī tamq̄ adminicu
 la augētia uel minuētia sūt. hoc ēēt subtili
 doc. testatur .ii. sen. dist. xiiii. **¶** Ad ter
 tiam dicitur hominis intellectum / et uo
 luntatem caloge uiribus nō esse subiectam
 uerum quum homines sensus pene semp
 sequātur / ad particularia delectabilia ma
 gis mouētes / qui sensus a cælis (ut infra pa
 tebit) imutantur. ideo / ut in pluribus ue
 ra predicent periti astrologi. quāq; eorū
 dem potius officium sit / sensus predicere
 imutandos. q̄ homines illos sequuturos.
¶ Ad quartam. dicitur cælum quorundā
 effectū respectu esse particularē causam /
 quorundam uero uniuersalem / ut infra ca
 pitulo p̄prio manifestum erit: in his igitur
 quoq; causa uniuersalis est / uniuersali
 us iudicium esse debet: & quantū fieri pōt
 particulares cause cōpensentur. in ceteris
 uero magis specialia considerare poterit.
¶ Ad quintā. dicitur q̄ nec philosophiā
 spernimus / aut impossibilē facimus: quāq;
 eius auctores in cūctis pene principalibus
 capitibus discordes sint / quare a principi
 is (missos faciendo antiquiores) inter p̄pa
 teticos quidam materiam primā habere
 formæ incohesionem. quidā eam esse in
 actu entatiuo / quidam coeternā quātitati
 quidam usq; ad illam resolutionē fieri in
 generationibus & corruptiōibus. alii plu
 res posse recipere formas substantiales asse
 runt. alii ipsam cooperari. alii uero in om
 nibus cōtrarium sentiunt. De elementis
 etiam nōnulli putant / formas habere in
 tensibiles & remissibiles. alii in mixto ac

QVESTIO

tu remanere: alii uero uirtute tantum/ & nullo pacto itensionem aut remissionem recipere sentiunt. & si bene cōsideraueris maiorem inter philosophos comperies diuersitatem/ q̄ iter astrologos. sicut igitur sapiens philosophus falsa a ueris/ magisq; probabilia a minus probabilibus in pluribus excerpere potest: ita & astrologus. Taceant igitur philosophi qui hoc utuntur argumento: aut pariter philosophiam de testentur. ¶ Ad sextam dicitur concedendo digitalem quātitatem in celo/ a nobis mensurari non posse/ sed illa differentiam sensibilem nō causat: nisi i fine unius aut principio alterius dignitatis extiterit. qđ p̄ duas figuras duosq; iudicia/ ac eorū obseruatia cognoscetur/ ut infra questioe de significatoribus articulo. iiii. ostēdetur. sicut etiam medici cura temptatiua procedūt. tabule etiam facilius corrigi possunt. facilitum enim est maximis inuentis minimum quid addere. & ita de martis errore dicendum. itaq; eius motus correptus est. ¶ Ad septimā dicitur concedendo figurā ingressus solis in arietem modernorū plerūq; mentes obumbrare/ non autē antiquorum: Ptolemei presertim: quem maximi facio: nec eius dicta cōsiderat. & hinc est qđ nostri temporis astrologi sapius i annorum iudiciis falluntur. ut infra de principiis uniuersalibus apparebit. sed his qui figuram reuolutionis ignorant/ duo alii relictī sunt modi iudicandi: per magnas uidelicet cōiunctiones/ quē Reuerendus pater episcopus dominus Paulus theutonicus excellentissimus philosophus/ ac mathematicus/ ac omni genere uirtutum praeclatus recto consilio sequutus est. Alius modus per eclipses & alias coniunctionum. uel oppositionum luminariū figuras/ reuolutionem mundi in medietate precedētes. De natiuitatis uero figura/ conceptio

nis/ & informationis. dicendū quantū ad ea/ quae nato coessentialia sunt/ per cōceptionis figuram/ atq; informationis illi similem/ ueluti ex causis iudicare debemus. p̄ natiuitatem uero ratione similitudinis/ quā cum predictis habere necesse est. sicut infra in questione de principiis particularibus patebit. unde Ptolemeus ad illā priorem se remittit. quantum uero ad ea/ quae accidentaliter consequūtur/ hominis exitū ex utero/ quom. s. scorsum uiuere caperit/ obseruare debemus. ¶ Ad octauā dicitur/ qđ si in natiuitate genuinorum potestates significatorum in locis obseruandis mutatae non fuerint: plures significatores per ordinem eiusdem pene figurarū electi/ sic natis cōperabuntur: ut primus significator primo nato: secundus secundo tribuatur/ & sic deinceps. Quare si cōtigerit eos esse similiter dispositos/ gemelli similes erūt si uero nō/ cōtrarium: & sic ratio illa parū cōcludit. De aliis autē similibus figuris diuersorum natorum i locis uariis idem elici debet significator: nisi ob minimā illā differentiam causa significatorum eligendorū dignitates & potestates in locis principalibus mutarentur: in quo casu per duas figuras distinctio fieret/ ut dictum est. ¶ Et p̄ hanc solutio ad nonam rationem patet. ¶ Ad decimā dicitur negando assumptum & approbationem/ qđ effectus similis eueniens ab eadem stella in eodem loco cum uariis/ ac uariis stellis in diuersis uicibus comitantibus/ multo magis talem esse uim suam arguit: nam si mutata pluribus causis/ una remanēte eadem/ uel similiter se habentes/ similis sequitur effectus: opus ē nō ab illis quae mutatae sunt: uim illam puenire: sed ab ea quae eadem permanet. De fixis uero quare in questioe propria: ibi. n. cōperies quonā pacto unus uirtus/ ab alterius uirtute discernatur.

¶ Ad. xi. dicitur / q astrologi edocti non asserunt omnia ex necessitate euenire. Ptolemeus quidem in quatrimpartito ait. rursus nec existimare debemus q superiora pcedant inuitabiliter / ut ea quæ ex diuina dispositione cōtingunt &c. ita de iudiciis uerbo primo asseruit. dicens. hec iudicia quæ trado tibi sunt media inter necessariū & possibile. idest cōtīgēs. & hoc nil aliud est / q ea uera esse ut in pluribus affirmare celi quidem nō agunt nisi in dispositam materiam formas imprimendo: aut materiam minime dispositam preparādo. quū igitur ea deficere possit / ac pluribus de causis impediri: celum quoq sua influētia poterit nō agere ut quæstioe. ii. infra declarabitur. ¶ Ad ultimam dicēdum q solius dei futura ut futura sunt ē prauideri: sed ut pſentia sunt in suis causis nō solum circa celestia corpora astrologia preuidet / ut eclipses / retrocessionēs / & huiusmōi: uerū etiā circa mūdi huius inferiora qn etiā sciētie alię cōplures hoc idem participant. ut in rationibus incōtrariū dicebatur. Quare optimus immortalis deus diuinitatē suā nos participare apertū esse uoluit: quæ iter homines & bruta maxime interest. ea enī preteriti aut futuri tēporis paululum sentiunt. hoies uero rōis iudicio & preterita retinēt & futura sibi pſentia faciunt.

Articulus. ii.

¶ An predicta scientia sit habita & p modum scientiæ tradita.

Pparet quibusdam astrologiam a predictā. & si haberi possit nō tñ habitam ēē: nec ea / quæ ab auctōribus scripta sunt per modum scientiæ fuisse tradita / imo summis pbris eam uicio dedere. Omnis enī scientia per demōstratiōnem acquiritur naturalitēr loquēdo: sed in ista (quam dicunt astronomiā) demon

strationes nō habentur: demonstrator. n. quum ex pſe notis pcedat / nō interrogat: sed astrologica predicta nō sunt per se nota / nec ad eadē reducibilia: qnimo a multis dubitata / ac erronea reputata. nullus etiam sane mentis prima facie naturali lumine / eam haberi posse assereret. ¶ Amplius scire est rei causam cognoscere / & qm illius rei est causa / & nō cōtingit aliter se habere. Eoq uero / quæ in astrologia traduntur causas nō habemus. quis enī unq cām ostendere potest / cur retrogradus mercurius bonos musicos faciat: quis cur cancer frigidus / sagiptarius calidus: quis quare octaua domus mortē potius / q altera significet: & sic de singulis. Secūdo nec habitudinem aut causæ dependentiam ad effectum cognoscunt: itaq nec qm illius est causa: posito enim hanc uel illam stellam talem effectum producere: penitus tamen ignorant quibus medijs / aut modis causa se applicet. Philosophi aut / si quā substantiam generari cōsiderent qualem etiā materiam / qualem eiusdem dispositionē formamq substantialem concurrere oporteat cōpensabunt. Tertio ea quæ ab astrologis indicantur aliter se habere possunt. teste Ptolemaeo i locis preallegatis. ¶ Vltius scientia noticia quādā certa & perfecta est. ea aut quæ in astrologia sciri dicuntur / imperfecte quidem (postq in uniuersali nōcuntur) haberi necesse est: cognitio enī in uniuersali imperfecta / nec in propria forma nec ab alijs distincta noticia ē: Vniuersale enim quoddā cōfusus & indistinctū est. Modus aut cognitiōis de astris / & illorū effectibus ē uniuersalis / teste Ptolemaeo. uerbo primo. libri fructus. Astrologus debet dicere rem uniuersaliter / sicut q eminus uidet aliquid. ¶ Preterea scientia nō est singularium: sed uniuersaliū: quæ non sunt i sensu / licet a sensibilibus abstrahan

a iiii.

QVESTIO

tur: corpora uero caelestia particularia quæ dā sunt/ ac sensibilia. igitur &c. ¶ Postea quom iudicium astrologi faciūt aut totū cælum considerant/ aut nō. si sic oportet illud esse cognitum: cuius tamen contrarium fatentur. si uero partem tantū cōsiderent nil poterunt affirmare uenturū/ quū in numerā causā obesse possint.

¶ Sed contra est excellentium uirorū auctoritas/ ac experientia/ quæ illos ad libros componendos/ canonesq; comentandos compulsi/ quamq; diligens unusq; exptor quotidie oculis cernere possit ea quæ sapissime peritos complectuntur.

¶ Respondo dicendo/ quamq; hæc sciētia multos habet aduersarios: quorū qdam zelo xpiane fidei mouentur ob quosdam latiferos pessimosq; errores q in eius libris comperiuntur: quos quidam etate nostra adhuc sequuntur: ut uoluntatem humanam celis esse subiectā: cuncta ex motuū celorum necessitate euenire: religiōes a cælis esse: ex quoq; numero quidā (omnē diuinam substantiam post habentes) celos primas causas faciūt: quīs sic sentiētes philosophi nō sint nec astrologi appellari mereantur. & isti quidem aduersarii/ nō ab re partem astrologiæ magno odio persecuti sunt. Sed sicut propter plures hereticas opiniones/ quæ in libris naturalis philosophiæ scripte sunt/ non omnis philosophiæ scientia spernenda est: quibus magis nostri temporis philosophi hæret: q astrologi erroribus suis/ ut mūdum ab eterno fuisse/ nullam habuisse efficientē causam/ infinitis uicibus corruptum & genitū fuisse casu/ duo prima principia boni maliq; extitisse/ deum esse diuine uirtutis/ ex nihilo nihil absolute fieri posse/ intellectum a sensu nō differre/ unicum esse intellectum in omnibus hominibus/ Deum non posse indiuiduum perpetuare. unde misertus

animātibus generatiuam uirtutem tribuit. res omnes a prima causa inesse & conseruari nō dependere/ deum nō curare huius mūdi inferiora. & huiusmodi complura. Ita inter quosdam in astrologia errores inconueniens nō est/ reliquas ueritates excerpere/ casq; cariores apud se retinere. Pontifices uero quidam ad pericula fugienda abiciendam dixere/ ac si quis cum formosissima mulierum orare prohiberet: nō q oratio in se mala sit. Alii uero scientiam istam publice uituperāt/ ut ueritatis amatores habeātur/ uulgo obsequātur/ oreq; nōnunq; quod corde cōprobant/ detestantur. sicut etiam cōplures alloquutus sum hereticas opiniones predicantes/ ut doctores uideantur. alii ignorātiæ causa/ & in genii inbecillitate/ qua ad huiusmōi secreta comprehendenda nequeunt peruenire/ lucro aut inani fastu penitus occupati: alii presumptione moti se ipsos adeo magnificiētes: ut totum (quod primo intuitu capere non possunt) putent esse falsum unde nōnulli adeo temerarii comperiuntur ut magnitudines caelestium corporū mensurari negent. & sic in uno latere/ unus. s. extremi. ii omnes (preter primos) locari possunt: alii adeo uiribus celorum coherant. ut cūctas illorum dispōne metiri putauerint. qui in alio latere & extremo locari merentur. his extremis relictis. alii tamen qui rudes/ ignari/ fallaces/ a philosophia alieni/ a quibusdam appellantur/ obiurgia post habentes/ ueritatis quidē sectatores/ postq uim omnem corporeā/ omnēq; transmutationē a corporibus caelestibus causari cognoscunt. sicut etiam inferiores intelligentiæ per superiores regūtur. & quoniam motus primus/ cuius mōi ē motus caelestis/ cā est omnis motus. & qm magis accedit cælū ad imobilitatē/ quū solo motu locali mobile sit: qui mō

PRIMA

tus prior est tempore natura & perfecti
one. & quia propinquiora & similia sunt
separatis substantiis: & quia sicut se habet
immobile simpliciter ad omnem motum:
sic immobile. Item quid ad motum talem/
scilicet quem est immobile: quum autem immobile
simpliciter omnis motus sit causa. sequi
tur celum omnis alterationis esse causam.
His rationibus predictam conclusionem
aperte concludit diuus Thomas. agnas. libro
iii. de catholica ueritate. lxxxii. capitulo.
concludunt igitur prefati astrologi quod
libet corpus quamlibet uirtutem in ma
teria inersam scilicet operationem corpori
unitam itaque quodcumque generabile & cor
ruptibile a superioribus corporibus moue
ri & alterari sicut ordinem uniuersi decet/
quo mundus est unus ut. scilicet. infima sum
mis/minima maximis/imperfecta perfectio
nibus/corruptibilia incorruptilibus per
se uel per accedens regi atque disponi: non
tamen necessario effectus produciendo quan
doque enim agentium particularium defe
ctu/aut materie ineptia/aut casu/uel for
tuna/aut libera uoluntate diuina/angeli
ca/uel humana impediuntur. sed ut in pau
cioribus accidit ut in omnibus libris testa
tur Ptolemeus nec putat peritiores astro
logi celos posse (nisi per accedens) in intel
lectum/aut uoluntatem: quum incorpo
rea & in materialia sint. per accedens tamen
suadent atque inclinant per motus. scilicet. quos
causant in sensus. hoc idem diuus Thomas
aquinas confirmat in predicto libro capitulu
lo. lxxxii. & lxxxiii. Damascenus. alii &
alii planete diuersas complexionem & ha
bitus & dispositiones in nobis consistunt.
& ideo diuus Thomas ex predictis infert.
quare indirecte corpora celestia ad bonita
tem intelligentie operantur: & sic sicut me
dici possunt iudicare de bonitate intelle
ctus/ ex corporis complexionem: sicut etiam

Aristote. ii. de anima ex carnis mollitie.
tanquam ex dispositione proxima: sic astrolo
gus ex motibus celestibus de eodem pote
rit sicut ex causa remota. itaque patet Tho
mam ab astrologis non differre nisi quod ce
lum semper causam uniuersalem. nec unquam
particularem tenet. astrologi uero ipsum
in multis particularem esse causam opinan
tur. Deinde uerificari dicit per ea que dicta
sunt uerbum Ptolemei. xxxviii. de mer
curio in saturni domo dante bonitate in
telligentie. ex quibus Thome uerbis &
in aliis locis multis dictis ab eodem tria
elici possunt. primum quod celi influant in om
nia corpora per se/ in intellectum per acci
dens. Deinde quod per eos influxus iudicare
possumus. Postremo uerificatio uerborum
& canonum Ptolemei quem allegando
rationibus comprobatur. igitur qui celo
rum influxus negant/errores solum mul
torum iure redarguere principaliter inten
dunt. non enim diuum Thomam aquina
tem. & Scotum. ii. sen. distin. xiiii. Arist.
ii. de generatione. & alios reprehendere au
derent. qui habent omnia confirmant. igitur
non erubescimus Ptolemeum uirum excel
lentissimum ueluti ducem allegare & prin
cipem imitari. Celorum igitur uiribus sic
in confuso cognitis/antiqui ueritatem ama
tores rerum altiorum cognitionem se nutrien
tes/stellarum motus obseruare ceperunt:
maximam quidem prouinciam suscipiendo
omnibus relictis/spretis/atque post habitis
summo cum labore/ac diligentia/longe
altius tendendo quam qui apum/aut aliorum
animalium obseruabant proprietates. quos
motus preter multorum opinionem ubi
comperierunt nil prohibere potuisse puta
runt: quin eorum uires in inferiorem mun
dum facilius cognoscerent/ quantoque magis
expietiam sequebatur/ tanto plures/maiores
incredibiles uirtutes comperiebant.

QVESTIO

Deniq; cum Aristo. inferiorem mundum a superiori contiguo gubernari senserunt quia uero naturalis philosophus/ut naturalis est/nō nisi ad generalia quidam omnig; celesti corpori cōpetentia se applicare potest/aut si se applicet in perfecto modo cognitionem attingit: quēadmodum de maris fluxu/ & refluxu Aristo. egit: quom in lunam reduxit: nec enī cur maria quādam in breuiori alia in longiori tempore fluant & refluant causam ostendit: cuius quidem rei occasio est/ q̄ calorū uires p particularia loca/signa/partes celi/lineas circulos/pūcta/retrocessionem/stationē/directionem/ & huiusmodi/nō mediocrē mutationem recipiūt: quā omnia mathematicas sapiunt. quā ob causam alterā scientiam ad ista cōemplanda necesse fuit cōperire. quā nō naturalis/non mathematica ēet. sed utriusq; saperet naturā: postq̄ naturale subiectum mathematica formalitate cōtrahit: sicuti perspectiua & musica formalitate naturali determināt: quibus ingētes gratias/nō ob iurgia. referre nedū agere debemus/postq̄ altissimas ac difficillimas questioēs adeo accurate absoluerūt ut uix id humana uirtute fieri potuisse credatur Aristo. enim in metaphisica gratias agere nos admonet: non solum iis/qui ueritatem reliquerunt expressam: uerū etiā iis/qui dubitationes mouerūt. Est igitur dicendum. astrologiam esse scientiam cunctas habens conditiones ad scientiam requisitas: habet quidē unum genus subiectū scibile/ut supra. i. corpus celeste s̄m q̄ p diuersas celi distantias numeros motuū figurāsq; diuersas/loca/puncta/lineas/ & huiusmodi uarios effectus in nos producere possunt: quā cuncta per unum nomē expressa forent si nomini fuisset impositū ad ea significāda. ex quibus sequitur astrologiam scientiam/mathematicam magis

q̄ naturalem esse: quum a forma potius q̄ a materia iustum sit denominari. contra de perspectiua & musica censendum est. Ex quo ulterius sequitur non debere rationes astrologorū adeo a philosophis florificari/quom non mēre naturales percipiuntur: sicut enim scientia ipsa astrologiā media inter predictas est: ita & subiectum ac etiam demōstrationes. Conabor aut in sequentibus speculationibus naturalibus (quātū materia ipsa sustinere poterit) adherere: astrologicas non relinquēdo: ut cunctis apertum sit etiā illas astrologis nō de ficere. utq; libentius aduersarii taceant. Habet etiā predictum subiectū principale subiectiuas partes complures & passiones in numeras. legat unusq;sq; Aristotelis codices ceterorūq; philosophorū: de calorū proprietatibus/ & quāq; philosophica consideratione sufficienter materiā (ut humana ratio expostulat) euacuauerint: si tamē conscientia nō aduersentur: fatebuntur q̄ dem multo pauciora de celestibus corporibus/q̄ de infimis considerasse. quum igitur nō pauciores pprietates & uires de nobiliore corpore cōtemplari possit & debeat: illas per alteram scientiam cognosci opus est non enim ad eas comprehendēdas naturalia tantum principia sufficiunt: sed mathematicis & experimentis uti necesse est: & quāq; non explicite astrologiā audores demōstrationibus utuntur. unicuiq; tamen mediocris ingenii q̄ facillimum est illas in modo & in figura redigere. si quis enim dixerit socratem loquacem esse quoniam in eius genitura mercurius i martis domo reperiebatur: quom presertim in ascendente atq; ariete constitutus fuerit: cā sententiam sic syllogistice figurare potest. cuiuscunq; natiuitatis mercurius sic se habuerit &c. natus eius &c. huius natiuitatis p̄dicta sic se habent. igitur &c.

¶ Ad primam igitur dicendū, q̄ quedā manifesta sunt omnibus quēadmodū mathematica principia & sciētie cōis: quedā uero sapientibus tū sicut solē cōpluresq; stellas maioris ēē magnitudis, q̄ tota terra aut dicamus quedā manifestissima sūt absolute quedā in genere itē q̄dam demonstratio potissima est quedam minime Aristot. aut demonstrationē potissimā intellexit: prima q; principia idemonstrabilia actu igne diētia demonstrationē: que si fuerit sciētie comunis/absolute per se manifesta erunt si uero particularis/in eadem scia manifeste erunt: hoc est/nihil in ea manifestius erit q̄q̄ a superiori scientia claritatem suscipiant. ¶ Ad secundā dicitur q̄ astrologi cognoscendo motus/proprietates/figurafq; celorū/et c. cognoscunt etiā causas effectuum quos demonstrant. per causas. n. agētes discuntur pportionata materia sēper subintellecta. arunt .n. si quis natus fuerit &c. si quid subiectū tali signo uel stella fuerit &c. itaq; cum conditione loquuntur nec oportet earum causarū querere causā sicut nec quare ignis calefaciat. pariter celestia corpora/hec uel illa producūt/quia talē habet uirtutē q̄lē ab agente primo habuere: cognoscunt etiā q̄ illorū effectuum sunt cause/quod nihil aliud est/ q̄ cognoscere hāc uel illā cām huius uel illius effectus esse causam. & quāq; quā dicūtur in argumento de applicatione p̄dicta iuxta mentem Arist. nō sint/adhuc dicendū cōtra astrologos p̄dicta non esse. nam ea media latenter p̄ illos in uariis locis exprimuntur: media. n. quibus agunt astra sunt motus. de quo uberrime pertractant. lumen quod in naturali p̄bia consideratū supponunt. influentia quā p̄ effectus ostendunt ac si dicerēt magnes ferrū attrahit: per hoc enī scimus magnetem agentē/ferrum patiens: & attractiuam uirtutem mediam esse

quam loco influentia intellige. Aliud est figura. de qua habunde pluribus in locis notitiam tradūt: & licet quā per astra causantur aliter se habere possint: de continenti tamen/ ut in pluribus scientia est. quēadmodum moralis testatur. deinde si presupposita materia subiecta cōueniēti/astrologi loquūtur: quā concludent ex parte celorum proculdubio eueniēt. sicut licet necessarium non sit/ a. ignem. b. aquā calefacere. si tamen fuerit debito modo. a. ipsum applicatum ipsi. b. ex hac suppositione necessario agēt in. b. ¶ Ad aliam dicitur scientiam in uniuersali esse perfectā/ & si in speciali uel minus uniuersali categoris paribus perfectior sit: perfectum quidē posituum nō superlatiuum est. ¶ Ad penultimum dicitur in rebus p̄ticularibus abstractionem non esse necessariā licet possibilem. de particularibus etiā in corruptibilibus scientia esse potest. quinimo iuxta nominalium sententiam de corruptibilibus particularibus per enūciationes necessarias sciētia est. In astrologia uero quādoq; abstractio fit: ut quom dicitur quācūq; fortuna dignitate sua p̄dita fuerit/ potentior q̄ in casu suo cognoscetur. itaq; in multis aliis accidit sēpius etiā nō fit abstractio: ut cum de marte singularem effectū describunt/ aduerte tamen abstractionem fieri posse/ & respectu inferiorum & superiorum corporum. ¶ Ad ultimā dicitur in confuso cognosci posse totum celum. effectus enim maioribus stellis attributi/ propinquis etiā agentibus uel minuentibus tribui debent/ si uero partes cōsideremus distīcte cognitās: dicitur obstaculorum compensationem esse necessariā/ quā tamen agentia uel minuentia sunt. quā cōpensationem si quis nō prouiderit/ astrologus appellari nō meretur.

QVESTIO

Articulus. iii.

CAn astrologia sit theorica uel practica.

Idetur q̄ tota astrologia sit speculatiua. Quelibet. n. scia hitus speculatiuus est. teste Arist. vi. ethi. coe. Astrologia uero tota sciētia est. ut ex supradictis patuit. ergo tota ē speculatiua seu theorica. ¶ Preterea practica scientia illa est cuius finis est extrinseca operatio / nō immanens / sed transiens / Finis autem astrologie nō est aliquod opus extrinsecū sed tantū futuri cognitio. ergo &c. ¶ Ad huc certum est ptem astrologia theoricā esse: ea. s. quae de magnitudinibus & planetarum motibus cōsiderat: unde & theorica planetarū comuni nomie appellatur. si sic. igitur oīs astrologia theorica est. consequtio declaratur. nam sicut actio intrinseca / & actio trāsiens dissimiles sunt: ita & theorica & practica: partes aut sciētiarum sunt inter se similes qm̄ cōnexionem & dependentiā habent. theorica igitur & practica nō sunt eiusdē scientie partes: & ex cōsequenti omnis astrologia theorica est si pars eius speculatiua est.

¶ Respondeo dicendum q̄ practica eam scientiam significat / cuius finis est praxis. Theorica aut seu speculatiua eam cuius finis i quem ordinatur est speculatio. Praxis aut significat idem / q̄ humana opatio sive electionem: siue opatio existens in potestate nostra transiens trā. speculatio aut / actio intellectus est nō i praxim ordinata. Vterius aduertendū est scientiā practicā tripliciter sumi posse. Vno qdem mō cōi ter: & sic oīs sciētia quae finaliter ordiatur ad opus practicum. aut mediante aliquo eiusdem aut alterius generis practica dici pōt. itaq; pbabiliter teneri pōt omnē humanam scientiam esse practicā: quū quelibet talis in hac uita mediate uel immediate ordinetur ad opus. puta ad felicitatē:

aut aliquid in ea oportunū cōsequendum: bonaq; opera perficiendo: uirtutes morales uberius cōplectendo: uicia detestando. deum corde / ore / & operibus laudando. Secundo pprie & sic omnis scientia quae finaliter ordinatur in praxim / uel ordinabilis est per aliquid sui generis (& si modū operandi nō doceat aut precipiat) practica dicitur. quomō omnem medicine scientiam practicā esse dicendum est. pariter etiā omnis astrologia practica est: quū ambe in praxim uel ordinētur uel ordinabiles sint per aliquid sui generis. uidelicet per alios uere practicos habitus q̄ erga predicta depēdentiā habent. Tertio mō pprius sime & sic sola scientia quae uel docet modum operandi / uel uti medicine pars practica / modum docens medicandi: uel precipit opationem sicut ars militaris: uel theologie ps: uel etiam moralis / uere dicitur practica. itaq; dico partē astrologie practicā esse: quū doceat operādi modū / quō bonū augere malum minuire possimus. iuxta ptolemei sniam uerbo. v. libri siue tus. sicut ē pars electiones docēs: multeq; alie ptes i pnostratrice astrologia: ptem uero sic nō esse practicā: sicut planetarū theorica: & alia huiusmōi. Speculatiuum ē triphariā sumi pōt. Primū cōi ter: sicq; sciētia oīs p demonstrationē acq̄sita siue in praxim ordinetur siue nō / siue modū precipiat operandi / aut doceat siue nō / speculatiua dicitur. & sic quelibet scientia theorica est: quum unaqueq; per demonstrationē acqratur. Secūdo pprie. itaq; oīs scia q̄ nō precipit / aut docet modū opandi / speculatiua dicitur. & sic asserēdū q̄ sicut i medicina ps qdā sic theorica est / qdā uero nō. quū qdā ps modū doceat opandi / alia uero mime. sic astrologie ptes se habēt. Tertio mō ppriissime & sic oīs scia q̄ nō immediate uel mediate per aliquid sui generis

PRIMA

in praxim ordinatur: nec modū precipit aut edocet operandi theorica dicitur: quē admodum methaphisicā speculatiuā appellamus. licet enim p alias sciētias & media quādā in opus ordinari possit: nō tam p aliquid sui generis. mediate uel imediate. Ex dictis patet non incōuenire eādē scientiā diuerso mō sumendo practicū & speculatiuum/esse & speculatiuā & practicā. cōcludēdum igitur. q̄ cōiter loquēdo de speculatiuo & practico/quelibet scientia speculatiua & practica ē. Proprie uero/quadā sciētia tota ē practica: sicut medicina & astrologia/quedā tota speculatiua/ut mathematica & naturalis/ aut methaphisica. nec aliqua istarū ppriam denominationē oppositā suscipit. quo mō/ necesse est ut si pars scientiæ cuiusdā speculatiua/aut practica fuerit/ piter & total sciētia sit. ppriissime uero loquēdo sicut quedam medicinæ pars practica est/quadam minime. ita & in astrologia euenit. sed ppriissime theoricum sumendo sicut nulla medicine ps theorica ē: ita nec astrologie.

¶ Ad primā igitur incōtrariū dicēdū. q̄ cōcludit de speculatiuo cōiter dicto/ non autē pprie/aut ppriissime.

¶ Ad secūdā. negetur maior ppositio: pōt enī aliter sumi practicū: sicut defacto iam sumptū est. Deinde dicitur minorem esse falsam. docet qdem modū astrologia ut bonum augeatur/ & habundātius habeatur: malūq; a nobis in totum/ aut ex parte semotum fiat: ut superius patuit.

¶ Ad tertiā dicitur negando primā conclusionē & ad eius ostensionē negetur maior/ & cōsecutio. Actio enī transiens & immanens in genere suo assimilatur/ quum ambe pfectiones sint/ nō solum una agentis/ altera patientis: uerum etiā utreq; ipsius agentis: agens enī inquātum agit pficitur. Cōsecutio etiā peccat/ nam theorice

& practice similitudo ob alias causas procedere pōt q̄ ob finem ipsum/ practicū et speculatiuum.

Articulus. iiii.

¶ An astrologia mathematicis & naturali sit nobilior.

Vtant nōnulli astrologiā scientiā p am mathematicis & naturali esse ignobiliorem: aut saltim altera illarū. Quanto enī aliqua scientia certior est/ tanto nobilior: quā scientia nil aliud esse uideatur q̄ per causam certā rei cognitio/ sicut & testatur Arist. primo posteriorio. Mathematicæ aut certissime sunt: quū primū gradum certitudinis obtineāt/ & naturales sequātur eas. igitur &c. Item nobilior est scientia/ quā necessariorū est consideratrix/ q̄ ea quā in pluribus cōtingenter euenientiū. Mathematicæ aut & naturalis uniuersalia icorruptibilia considerant/ quā sunt semper & ubiq; & necessaria quadam. Astrologica uero ut in pluribus euenientia: p̄cipue pnofticatrix/ ut astrologi testantur. Alia uero pars/ quā de magnitudine & planetarū motu cōsiderat necessarium minime cōcludit: quū largo mō/ & solū prope ueritatē/ nō ipsam ueritatem p̄cisam ostendat. ¶ Amplius pfectior est scientia cōtracta/ superior/ subalternans/ q̄ cōtrahens/ inferior/ subalternata. philosophia naturalis respectu astrologie superior/ & cōtracta est. igitur &c. Maior patet. quū principia inferioris sūmant sue ueritatis cām a superiori scientia: Minor etiā est p predicta satis euident. ¶ Postea quum fieri nequeat/ ut due sciētie totales eiusdem sint pfectionis: una erit altera pfectior: media ergo iter extremas p̄dictas sciētias oportebit esse altera ip̄fectionē: mediū nepe utrorūq; extremorū naturam sapit. itaq; pfectionem mediam obtinet.

QVESTIO

ergo saltem erit astrologia aut mathematis aut naturali imperfectior. ¶ Preterea nobilior est scia que de nobiliori subiecto considerat. sed phia naturalis de primo motore efficiendi primoque mouente ratione finis amati. & desiderati considerat. qui prima causa est. Astrologia autem solum de corpore celesti moto. & quod est ignobiliore igitur &c.

¶ Post hec ea scia perfectior & nobilior est quae plura considerat aliis paribus. phia autem naturalis & celestia corpora. & omnia inferiora speculatur. Astrologia uero & si corpora celestia intueatur pauca tantum inferiora discernit quia ea tantum quae ad usum hominum ueniunt ergo idem quod prius.

¶ Rursus nobilior scia est quae substantiam alicuius subiecti considerat & proprietates & accidentia: quamquam solum accidentia: sicuti nobilior est substantia & prior accidente et natura. & perfectio. Astrologia uero in corpore celesti tantum proprietates speculatur non autem substantiam cuiuscunque enim substantie fuerit simplicis aut compositae corruptibilis uel incorruptibilis dummodo hos uel illos effectus per ea cognoscat ueteros iam defuncta est. uerum phia non solum proprietatem & accidentia: sed etiam ad ipsius calorum substantiae cognitionem accedit.

¶ Adde quod perfectior est scia & nobilior quae omnes causas considerat seu omnia causarum genera. & per omnia illa demonstrat quamquam per unum genus tantum sed naturalis quatuor causarum generibus & per consequens omnibus utitur. astrologia solo genere efficiendis causae igitur &c. Consequenter nota maior ostenditur quam certitudo & scientie nobilitas a causa procedat: quanto plures effectuum causas consideraueris tanto maior erit certitudo & nobilitas. minor nota igitur &c.

¶ Preterea cum speculatio nobilior sit operatione: scia speculatiua nobilior erit scientia practica & pariter quae maiorem obtinet speculationem nobilior erit. Naturalis autem

scientia proprie loquendo tota speculatiua est. Astrologia uero partim practica partimque speculatiua existit. ut supra ostensum est. igitur &c.

¶ Respondeo dicendum quod uis primo de anima Arist. alteram scientiam esse alteram nobiliorem testetur: aut propter demonstrationis certitudinem maiorem: aut propter materiam de qua consideratio est maiorem nobilitatem: preter has tamen causas aliae complures assignari possunt: quamquam predictae potiores sunt. Sed atque ad noua accedamus considerandum est. quod cum philosophi confirmant nobilitatem subiecti (qua scientia nobilior efficitur) non esse materialem sed formalem. nobilior. n. scia de deo est ut omnium creator. infinita potentia: quam de ipso ut motor. similiter perfectior est scia de separatis substantiis. quantum ad earum essentiam qua metaphisicis considerat: quam de eisdem ut motores orbium & sic de aliis: sed si recte considerentur predicta tria causarum genera tanguntur. uidelicet materia forma & efficiens puta diuina substantia tali formalitate considerata & demonstrationis genus. igitur superest quarta quae ceteris ignobilior esse non solet uidelicet finalis causa. Duplex autem finis scientiarum considerari potest proximus. scilicet & ultimus. proximus quidem scientis ornamentum est. ultimus ut eo ad felicitatem se applicet. Preterea propter predictas causas essentielles multae accidentales non parum scientiae dignitatem augentes cooperiuntur. ut scibilium multitudo. ceteris enim paribus nobilior est scia quae plura considerat. unde & dei scientia cuncta complectitur quia perfectissima & nobilissima est. Secunda est scibilium occulta & paucis reuelata ueritas. Tertia cognitorum difficultas. Quarta altitudo & diuinitas quam scientia de scientie demonstrat. quemadmodum ea quae ad regem spectare uidentur nobiliora apparent illis quae ad seruos pertinent con-

PRIMA

siderare: & si qñq; æqualis pfectionis exist
 ant. Quinta modus sciendi modo pfectis
 sima sciētiæ magis ppinquus. Sexta scien
 tiæ utilitas. ¶ Ad ppositum igitur redeū
 do nulli dubium esse pōt astrologiæ sub
 iectum longe nobilius esse his quæ mathe
 matici considerant: in parteq; theoricæ ast
 rologiæ demonstraciones/aut æquam/aut
 paululū miōrē habere efficaciam/his/ qbus
 utuntur mathematicæ. esto aut q pnoſti
 catricis partis demonstratiōes æquales non
 habeant vires: in omnibus tñ quæ subiun
 gum mathematicas supant. naturaliū ue
 ro comperatione haud dubium est/partis
 theoricæ rationes longe clariores existere.
 partis uero practice sic atecellere: qm sub
 iectum ip̄ n nō parum formalitate sua ex
 cellentius haberi debet: quēadmodum &
 ea (quorū rōe astrologia cælestia cōsiderat)
 longe diuiniora sunt. ut supra ostēsum ē.
 ratione etiā finis potiores existunt: quum
 illis & maigs humanus intellectus pficia
 tur/ & quietetur. pariterq; cunctis modis
 facilius felicitatē consequi possit. codēq;
 modo pdictis accidentalibus causis astro
 logica pstant: si eni de uirtutibus super cæ
 lestium loqui uoluerimus: quis ambigere
 poterit multo pluriū de corporibus supe
 rioribus astrologiā noticiā tradere/ q̄ phi
 losophia: si uero humana & ifima corrup
 tibilis mundi pēsaauerimus/ quid reperiri
 potest astrologiæ canones uirtutē effugi
 ens: nihil enī est quin & hominū respectu
 & sui rōe sub astrologica cōsideratiōe quo
 quomō contineri possit. quin etiā cōplura
 præuidet / quæ nulli alteri sciētiæ con
 gruū est intelligere. si uero secundā acci
 dentalem cām cōsiderauerimus: haud du
 bium est/ lōge occultiora ceteris quæ aliæ
 sciētiæ speculātur astrologica arbitrari. si
 difficultatē añ oculos habuerimus. quis
 existat difficillima esse/ quæ sciētia ista in

tuetur: usq; adeo q̄ eius aduersarii/ eā nul
 lam esse affirmare nō erubescāt. quom ue
 ro sequentē in ordine cām pposuerimus/
 nudum erit omnibus mortales p eiūsmo
 di sciētiā diuiniores effici: nil quidem di
 uinius ēē pōt q̄ cælestia corpora ac motus
 & passiones metiri: hīnc nempe facile hau
 riri possumus/ cælestis nature nos esse par
 ticipes: diuinæ pprietatis: imortalitatēq;
 complecti: postq̄ in cælis naturali lumine
 nostra quoq; cōuersatio est. Sūme deinde
 sequentē penultimā cām/ & quidē apertū
 erit/ sciētiā istam pponēdā esse. solus. n.
 deus futura/ ut futura sunt/ sibi p̄sentia fa
 cit/ cælos imutat/ atq; metitur: quorū ast
 rologia emulatur excellētiā. Postremo
 utilitatem consideremus/ & nullā eqdem
 sciētiā astrologiæ æqualem cōperiemus:
 nam si animi utilitatē quæsierimus. quæ
 facultas (naturali uirtute inuēta) ad cælest
 ium diuinarum imortalitūq; substantiarū
 amorem magis nos traherere pōt: quum
 hæc sola miram cælestium magnitudinē/
 incredibilem supiorū motuū uelocitatem/
 inferioris mundi regimen. & p cōsequēs
 dei altitudinē/ & ineffabilem uirtutē ostē
 dit. deniq; hæc ifima supioribus cōperāda
 nō esse demonstrat: hac/ usq; quaq; cælum
 nos suis uirtutibus afficiat/ agnoscamus:
 quoq; mō interiorē hominē nō attingat.
 alias electionum regulas nō traderet. itaq;
 prædictis/ quis hominis sit status facile cō
 cludi pōt. est enī medium quoddā inter
 substantias spiritales & corporeas/ utrūq;
 extremum p̄cipians. quare microcosmos
 dictus est. i. paruus mundus. quum/ esse
 cum inanimatis/ uegetari cum plātis/ sen
 tire cum brutis/ ītelligere cum angelis cō
 tineat. & q̄uis phicis cōsideratiōibus idē
 cognosci possit: non tamen tam apte: tāq;
 clare cōuincitur. astrologus quippe apte
 comprehendit & supponit/ celorū dominū
 b

QVESTIO

in rebus corporeis: intellectus uoluntatisq;
libertatē. nullus qdē sane mētis ignorat/
inclinātibus celis & sensibus istigātibus/
uim quādā in se continere p̄dicto influxui
repugnantem. quod tanto lucidius quan-
to nō solum ratione sed experientia p̄cipi-
tur. si uero tēporalia quāserimus quā uti-
lior scientia haberi potest: nam & corpore
humanorū ualitudines aduersasq; fortunaf
cetera quā hōmibus accidere possunt prae-
uidet. hac nocua euitari quātunt/ augeri
futura bona & uberius participari. sic igitur
diuinā astrologiā iure p̄dictis ante
ponemus: demōstratiōes siquidem partis
theorice mathematicā efficiātiā habent/ p̄-
tis uero pronosticatricis super magistra re-
rum experientia fundātur. dicendu igitur
q; p̄pter subiecti astrologiā formalitatem
nobiliores/ & ob finem tam p̄ximū q̄ re-
motum/ tam principalem q̄ minus princi-
palem potiores: & quia plura de celo cō-
siderat: & admirabilia/ occultiora/ diffi-
cilia: magisq; diuina/ ac magis scientiam
p̄ficiētiā & quietem p̄bētiā/ intellectum
nutrientia: uoluntatē quodā mō faciātiā:
& in primā causā p̄fectiorem cognitionē
ducentia/ & scientis statum/ & conditionē
aptius ostendentia: & in rebus animi/ cor-
porisq; utiliora/ p̄cul dubio p̄positam cō-
clusionem firmā tenere possumus.

¶ Ad rōes incōtrariū respōdetur. Ad pri-
mam quāuis mathematice demōstratiōes
certissimae sint: carent tñ reliquis conditi-
onibus: quae maiore nobilitatē ostendūt:
partis autē theorice parum a p̄dictae effici-
cia discedunt. unde has quoq; naturales
sequuntur.

¶ Ad secundā. dicitur nō omnia quae p̄hi-
considerant demōstrationibus concludi:
imo plerumq; suadentur/ cuius rei innu-
mera dubia relicta testimonia sunt: ea ue-
ro quae demōstrantur a philosophis debi-

liori demōstratione plerūq; concludūtur
q̄ ea quae theorica astrologia declarat. pro-
nosticatrix uero quāq; in pluribus eue-
nientia (ut supra dictū est) concludit: sup-
posita tamen materia/ remotisq; impedi-
mentis/ semp futura manifestabit/ quum
non liberam uoluntatem/ nō fortunam/
uel casum/ non materiā ineptiam sic habe-
at obstantia.

¶ Ad tertiam dicitur/ q; quia contrahēs/
aliquid extraneū est comperatiōe subiecti
contracti/ idcirco contigit contrahentem
formam quādoq; cōtracto esse nobiliore:
seu forma contrahente subiectum scientiā
contracte: sicuti in p̄posito euenit. nobili-
or enim est formalis ratio/ sub qua caeleste
corpus ab astrologia cōsideratur/ q̄ mobi-
litas/ aut naturalitas: cuius ratione philo-
sophie subiectum contrahitur. quare ma-
ior uniuersalis falsa est. cōtingit enī per ex-
traneam differentiam/ & ad digniora quā-
doq; & ad uiliora nōnunq; subiectū quod-
dam contrahi: ad nobiliora quidem tāto
magis trahetur/ quanto contractum sub-
iectum inter cōtractā scientiā subiecta par-
ticularia nobiliorem tenuerit dignitatis
gradum.

¶ Ad quartam dicitur. maiorem esse uerā
ubi medium nil perfectionis in se contine-
at/ nisi quae ab extremis tribuitur. si uero
aliunde p̄cedat/ falsa est. in proposito autē
nostro tenemus/ astrologiā per supradicta
sibi propria effici nobiliorem. ¶ Ad quin-
tam dicitur. q; materialis subiecti nobili-
tas sciētie nobilitatem nō arguit/ sicut for-
malis facit. de motore autē philosophus
considerat ut motor tñ s̄m locum astro-
logia uero non solum motuū p̄prietates/
uicocitates/ & huiusmodi particulariora
considerat: sed alteratiōes sensibiles & in-
sensibiles/ p̄prias aut cōes ituetur: loq; q;
efficientes cas: quae quidem multo aptius

antecellunt, q̄ generalis philosophica cog
nitio. ¶ Ad sextam dicitur minorem esse
falsam astrologus quidem inferiora cūcta
considerare potest, s̄m q̄ astris subiciun
tur: pariterq̄ si ad usum hominū cōmodi
tatem, & cōuenientiam inferiora speculē
tur, nil prorsus astrologicā cōsiderationē
euadet: homo enim cū omnibus depēdē
tiam habet. est enī animal quo corporalia
cuncta deo seruiunt. cālestia uero uberi
us per eam intelliguntur. ¶ Ad septimā
primū dicitur astrologiam phisicas confi
derationes p̄supponentem, neq̄ determinā
tem, ob eam causam nō esse ip̄fectiorem:
sicut nec etiam theologiam ip̄fectiorem
putamus. imo ob eādem longe nobiliorem
esse dicimus. Deinde dicitur, cognitioem
quā cālestium substātiarū phī tenent, nō
scientiā sed potius opinionē, aut fidē, aut
dubietatem esse. palam ē hoc, ob diuersa
sibiq̄ cōtradictoria quā phī dicunt, quidā
enī solem putant esse ignem: alii simplicē
substātiā, sicut & ceteras celosq̄ partes.
alii ex materia & forma celos constitutos
esse existimant, quorum quidā eiusdem ra
tionis cum inferiori materiā existere putāt:
quidam uero minime, de forma quoq̄ ua
rie sunt opiniones. nōnulli quidem mate
riam ea forma faciri tenent: quā ob cām
icorruptibiles celos dicunt. alii tamen in
corruptibilitatis cām in defectum cōtrarii
corruptentis referunt. prater hos quidā
celos corruptibiles esse affirmant, iuxta il
lud Dauid & oēs sicut uestimentum uete
rascunt &c. corruptionē uero istam variis
modis adducunt in mediū. quidam s̄m
operationes tm̄ extrinsecas fieri asserunt:
quidam s̄m se totos accidere. alii s̄m par
tem: ueluti elementis accidit. itaq̄ patet
ex his oibus nihil demonstrari: cuncte etiā
hincinde rōes facilem substinent solutio
nem. astrologus uero modum quemdā

(quo in rebus difficilibus cognitu Arist.
utitur) sibi pprium facit ad substātiā
cognoscendā. ut. s. hanc esse demōstret, a
qua eiusmodi uirtutes effluant. ac si dice
remus, ignis substātiā illam esse, a qua
summa caliditas, tantaq̄ lux, & sic de cā
teris, p̄cedat: quēadmodū Arist. ii. & iii.
de anima p̄cedit. ibi enī substātiā intel
lectus id esse concludit, a quo tali uirtute
tales opatiōes p̄ficiūtur. quē modū in cū
ctis suis diffinitionibus obseruat Lullius
quem si sequi fuerimus, nudum erit om
nibus astrologiā p̄fectiori mō celosq̄ sub
stātiā intueri: quēadmodū eorum uirtu
tes p̄fectiores, diuiniore, plures, cārtiore
q̄ mō palam facit. ¶ Ad aliam dicitur ma
iorem esse falsam, nisi aliis paribus suppo
sitis: methaphisica quidem que p̄ tria tm̄
genera causarū demonstrat est naturali nō
biliore: cetera uero imparia esse, supra ostē
sum est. ¶ Ad ultimā duobus modis res
pōdetur, primo q̄ maior uerā ē de pte pra
ctica: uerū astrologia theoricā ē, cōplecti
tur, secundo dicitur maiorem p̄ sui ueritā
te cetera paria expetere, qua propter theo
logie pars practica mathematicis, & natu
rali nobiliorem esse censemus.

Articulus. v.
¶ An astrologia omnis utilis sit ad diuina
cognoscenda & errores euitandos.
¶ Existimant forte quidā, nō omnē
astrologiā utilem esse ad diuina
cognoscenda, aut errores euitan
dos. nulla enī ars nullumq̄ studiū aberrā
di circa diuina prebens occasionem, utile
ad predicta esse potest: astrologia aut eiuf
modi ē, igitur &c. cōsequētia nota maior
similiter, nil quidem utile est ad aliquid
remouendū q̄ facile incidere facit in illud
nihilq̄ utile ad scientiā est alicuius, cuius
ignorantiā facile gignit, minor ostēditur:
b ii

nam ob astrologiam nonnulli putarunt ca-
lum esse primam causam: quidam celosa nul-
la causa posse impediri: alii humanas vo-
luntates & intellectus illis esse subiecta:
quibus merita ac demerita mortaliu tolle-
retur: nullae essent uirtutes: nullae uicia:
leges inanes: inique puniētes: uel premia
praebentes: nos terque intellectus a sensibus
non differret: itaque corruptibilis esset: quas
ob causas pontifices complures astrologiae
detraxerunt: ne in errores illos facile inci-
deremus. si uero utilis ad praedicta esset nul-
lo pacto pontifices: aut imperatores illa
detestati fuissent. ¶ Amplius sicut distat
ea quae sunt carnis: ab illis quae sunt spiri-
tus: sic de corporibus consideratio: & circa
illa occupatio: ab eorum consideratione:
quae sunt spiritus alimenta: sed corpus co-
cupiscit aduersus spiritum igitur similiter
consideratio de corporibus: consideratio de
spiritu: diuina autem sunt spiritalia ali-
menta: astrologica uero corporalia: igitur
&c. ¶ Præterea si qua noticia de diuinis p-
fecta habeatur: ea est quae in sacris scripturis
per reuelationem continetur: sed ista sper-
rendam suadet astrologia: postquam prophetas
falsos esse ostendit: aiunt enim prophetae
immediate a deo missos fuisse: non nulla reue-
laturos: quae suo lumine mortales praeui-
dere non possunt: quinimo: ut Esaias testa-
tur: astrorum vires paruifacere: ac damna-
re uidentur: astrologi autem in magnas con-
iunctiones & in naturales causas reducunt
quare si sic esset: non magis prophetam diui-
num quoddam censere deberemus quam bellum
aut epidemiam: aut aliud noxium a caelo
influxum. ¶ Item superbia peccatum maxi-
me mortales a diuinis rebus semotos facit
sed istam praesumptionem / elationem /
inanem gloriam astrologia praecipue sua-
det: nempe se deos esse putant: futura praedi-
cunt cuncta: & omnem mundi ordinem

comprehendere credunt: quibus fit ut sicut
lucifer ob sui intellectus perfectionem pri-
mam causam perfecte cognoscere) ut se be-
aret) quasi uideat: non autem a deo recognos-
cere studuit: ita & astrologi: quoniam hac p-
uideat posse putant non amplius deo hu-
militer subduntur: sed in caelos respicien-
do se ipsis quaerunt omnia: comprehende-
re: non solum quae in praesenti: sed in futu-
ra uita euenire possunt.

¶ Sed contra sunt quae diuus Thomas ag-
nas adducit. iii. de catholica ueritate. ii. &
iii. capitulo: ibi enim cognitionem crea-
turarum utilem esse ad fidei instructionem
& errores remouendos aserit. utiturque plu-
ribus mediis: quae omnia efficacius per astro-
logia: quam per philosophia concludunt. Pri-
mum est quod per artificii considerationem
artificis sapientiam admiramur: modo qua-
to magis astrologica de caelo consideratio:
nes in sapientiae diuinae admirationem: quam
philosophice perducent: si recte quae supra dixi-
mus consideretur. Ex hoc autem sequitur
secundum: admiratio enim magnae uirtu-
tis ineffabilis dei in reuerentiam homines
ducit. per astrologica uero: uirtus & potes-
tia diuina maior comprehenditur: magni-
tudo enim caelorum inestimabilis: uelo-
cissimusque motus ipsorum incredibilis: quae
ad magnitudinem uirtutis & potentiae dei
concludenda praecipua sunt: a sola astrolo-
gia cognoscuntur: philosophus autem de
his confusam noticiam habet. Tertium ue-
ro medium est: quia consideratio praedicta
in amorem dei perducit: quoniam deus opti-
mus cognoscatur excellentius in se uirtute
contingens: omnium creaturarum bo-
nitates: si enim ait rerum creaturarum pul-
chritudo & bonitas in amorem ipsarum
inducunt: quanto magis in amorem dei
qui plenissime & habundantius omnem
bonitatis gradum continet: Astrologus uero

celos esse meliores / pulchriores / maiorisq;
uirtutis / & inferiorum corporaliū omniū
causas esse comprehendit. Quartū quod
inducit est / q̄ predicta consideratio homi-
nes in similitudinem quandam diuinæ p-
fectionis cōducit / ratione cognitionis / de
uigeni omnia plenissime nouit / astrologus
uero cælestia perfectius aliis naturalibus
scientiis comprehendit. Pariter ad remouē-
dos errores. ex ignorantia enim creaturaz
quidam putarunt solē esse deū / aut aliud
cælestium corporū. Astrologia uero mul-
to clarius errorem illū excludere potuit /
q̄ philosophia: ueluti apertius cognoscēs
solē uel aliud cæleste corpus aliis indigere
ab aliis alterari / debilitari / fortificari / et im-
pediri / noscit enim astrologus non nulla
solis impedimenta que ab aliorum radiis
ac influxibus recipit. puta a quarto ul' opo-
sito saturni et huiusmodi. que naturalis
philosophia penitus ignorat: et similiter
uires suas fortificari sibi similibus: ex qui-
bus / solē non esse deum apertissime sequi-
tur. Deus enim extra se nō indiget aliquo
astrologus autem compertum habet / ad
non nullos cauendos effectus / solem qui
busdam stellis / ac locis indigere. quæ om-
nia a deo aliena sunt: et in idem pene rede-
unt / que secundo / et tertio loco adducit i
medium. Quartum etiam superius diffu-
se ostensum est: quatenus scilicet gradus i
quo homo constitutus est i uniuerso / ml-
to apertius per astrologiam / q̄ per alias na-
turales intelligatur. Sed quia media natu-
ram extremorum sapiunt: astrologia autē
ut ostensum est / media est inter naturales
et mathematicas: opus erit et mathemati-
cis et naturali scientia astrologos esse præ-
ditos: si perfectam intelligentiam uirtutū
astrorum habere uoluerint q̄ si eas ignora-
rint / presertim dialecticā et philosophiā / in

multos errores eos incidere quodāmodo
necesse erit. quā ob eam accidit q̄busdam
ambages asseruisse. qui hac non scientia ui-
cio: Sed potius eorum ignorantia traden-
denda sunt.

¶ Ad rationes in contrarium igitur respo-
deo. Ad primam dicitur negando mino-
rem. et ad eius ostensionem: iam apertum
est non ob astrologiam / sed ob ignorantia
illā sequentium in errores incidisse: quon-
tū nec Ptolemeus nec alii periti astrologi
comprobant. Si uero diceretur errores astro-
logicos perniciosiores esse / ex hoc nil cō-
tra nos haberet ur: nam in theologia erro-
res perniciosissimi sunt. ¶ Ad secundam
negetur prima propositio / seu preposita si-
militudo: species enim contrariorum in i-
tellectu contrarie non sunt: scientiaq; bo-
ni et mali habitus et priuationis uirtutum
et uiciorum bone sunt: quum uerū bonū
sit intellectus. ¶ Ad tertiam negando se-
cundam enunciationem prophetas enim
a cælis fieri / nō scientia / sed error est mani-
festus / ut infra palam fiet: quare qui sentē-
tiam istam tenent in ea minime sunt astro-
logi. nec etiam theologi: quomq; theolo-
giam astrologicis rationibus roborare cre-
dunt: illi tamen scie maxime detrahunt.
¶ Ad quartam dicendum / q̄ nihil ē adeo
bonum in natura quin eo peruersa uolun-
tas / et intellectus abuti possint. abusus ta-
men non a bono / sed a mala eorum dispo-
sitione dependet: Sicut igitur perfectio ui-
tuperanda non est / set eius abusus: ita nec
quocq; astrologia uituperanda est / ob eam
causam / quoniam quidā pueri maligniq;
iudicii ea abutātur: aut circa eius obiecta
aberrauerint.

QUESTIO

¶ Quæstio secunda de calorū dominio.

¶ Articulus primus.

¶ An elemēta corporibus celestibus subiciantur.

¶ ORTE concludendum esse

quibusdam uideretur elemēta non esse celorum uiribus

subiecta: agens enim & pati

ens ut philosophis cōpertum est proportionata esse oportet. Cæli autē et elementa

eiusmodi nō sūt igitur & ce. Consequenter nota maior est euident / minor ostenditur.

ea enim quæ plusq̃ genere differunt minime similia sunt / aut proportionata.

Cæli uero quia incorruptibiles ab elementis corruptibilibus plusq̃ genere differunt

¶ Amplius elementa qualitibus primis tantūmodo alterari possunt: illisq̃ median

tibus / et generari / & corrumpi: huiusmodi autem primæ qualitates minime sūt in

cælis. igitur mediis quibus agere possent a / parte carent: non igitur dominium in elementis habere possunt.

¶ Ad huc si sic. igitur simili elemento similis stella aut pars cæli prædominabitur. sit igitur a stella terra prædominans / & arguitur sic / a / nō prædominatur / nisi quia agendo assimilatur terram.

Sed / a / fortius agit in aerem sicut in sibi propinquius igitur fortius prædominatur aeri: & idem de igne concludi potest.

¶ Sed contra experientia & ratio sunt. Videmus enim solo luminarium aspectu / ex

alationes / uapores complures / a / terra eleuari: sursum trahi / aquas generari / flare uētos: aerem siccitate affici / et huiusmodi complura.

Quare elementa a cælis alterari / corrumpi / generariq̃ necesse est: & ex conse

quenti primas q̃litates ab illis influi & causari. Idem ostēdit lunæ lumē. nemo q̃dem

negare potest augeri humiditates in cunctis corporibus / eius lumē aucto / minuiq̃

eodem diminuto. Sicut autem qualitas ista / luna intenditur / seu per lunā augetur uel minuitur: ita cætera ab aliquibus superioribus agi necesse est.

Solis autē uirtus calefactiua ex siccatiuaq̃ aperta est omnibus per cuius propinquitatem superiora elemēta augentur: inferiora uero minuuntur.

Contrarium uero sequitur ob eius discessionem uel elongationem.

¶ Idem ratio demonstrat / nam cum elemēta se inuicem alterēt et corrumpāt: nisi in debita mensura uel prope aliqua causa re

periretur cōseruās: uel nimiam generatiōnem / aut corruptionem unius prohiberent / alterum. s. corrupēdo / uel alterum

generando / citius eorum proportio / debitaq̃ mensura solueretur: huiusmodi autē cōseruans / generans / uel corrupens par

ticularis inferior causa esse non potest: aut enim illa elementum esset / aut ex elementis: neutrum autem horum sufficiens est:

quoniam elementum semper sibi simile foueret / et eius generationem auget. Sui uero contrarii augmentum prohiberet

mixtum quoq̃ in quo prædominans esset alterum elementorum / a prædominio similiter ageret.

Si uero in mixto aliquod elemētorum aut eorundē qualitates non prædominari dixeris: primo complexionē

temperatam ad pondus ponere necesse est: quam philosophi et medici negant reperi posse / diu scilicet naturaliter māsuram.

caliditas enim actiua est frigiditate / minorisq̃ resistentiæ: et quoniam nulla duo cōtraria æqualiter possunt cuiuspiam formæ

conuenire: quā diuersos gradus perfectiōnis sibi uelint: nulla igitur forma natura

SECUNDA

liter sibi expetere potest contrarium for-
mum mensuram aequalem.

¶ Præterea si temperatum prædictum cō-
periretur: ubicunq; foret cuncta elementa
remitteret: opus igitur esset ad elemento-
rum proportionem seruandam huiusmo-
di temperatū diuersis locis applicari: aut
igitur illa causa applicans cælestis erit. &
sic haberetur intentum/aut particularis:
de qua eodem questione moueretur quas
de altera mouimus. Itaq; aut in infinitum
procedetur i causis temperatibus/aut nul-
la particularis reperiretur. Si uero prædi-
cta temperata particularis causa inter om-
nia elementa poneretur eadē etiam indiffe-
renter sibi ppinqua remitteret/atq; corrū-
peret: Si uero hic non ibi existeret æque po-
terit debilius elementum remittere. ¶ Præ-
terea nullum corpus tantæ magnitudinis
in inferioribus reperitur. ut magnitudinem
elementorum se ipso/aut uirtute sua com-
plecti possit. ¶ Item nisi esset aliquid præ-
dominans superius alterans elementa/ubi
semel elementi huius uel illius fieret gene-
ratio: ibi semper fieret: ubi uero corruptio
ibi semper eadem augetur: et sic idem se-
queretur iconueniens. cōsequitio declaratur
Continue nempe corrupēs elementum:
fortius et fortius esset: a proportioneq; ma-
iori inequalitatis cōtinue ageret: qm ma-
ioris potētie cōtinue esset agens: passum ue-
ro cōtinue minoris resistētia. huius autem
rei prohibens particularis causa inferior
esse nō pōt. ¶ Amplius ordo uniuersi hoc
idem expostulat: ut ignobilia nobilio-
ribus regantur/ infima a maximis per me-
dia disponantur. Quare cælestia corpora
mundo inferiori contigua sunt/ ut illorū
uiribus omnis mundi huius uirtus guber-
netur: q si in mundum inferiorem agunt
cælestia corpora/ præcipue in ignobilia

elementa operabuntur. Minus enim re-
sistere possunt: & pauciorum requiritur
in eorum transmutatione corruptio/aut
inductio: q in mixtis: cum quia elemen-
tum in naturali dispositione existens/ du-
as/aut tres qualitates primas sibi requirit.
alia uero quattuor sibi expetere possunt/
tum quia propinquiora sunt materiæ pri-
mæ. quæ maxime subicitur. quare mul-
to minoris resistentie erunt/ elementa q
reliqua mixta. igitur &c. ¶ Adhuc ele-
menta qualitatibus primis alterantur/ ge-
nerantur. & corrumpuntur: huiusmodi
autem cælestia corpora influunt in inferio-
ribus cunctis: Quis enim negare auderet
solem non calefacere/aut desiccare: q si ca-
lidity/ quæ aliis nobilior est qualitatibus
primis/ a superioribus pendet: multo ma-
gis ceteræ ignobiliores. in præsentia autē
intentio mea nō est astrologorum aut phi-
losophorū uti auctoritatibus: & ita mul-
tis in locis prosequar: sed tantum rationi-
bus manifestis. nec etiam experientiis sub-
tilibus/ seu obseruantis astrologorū: quas
huius scientiæ aduersarii ignorāt: sed illis
tantum quæ cunctis apparent. idcirco nec
maris fluxus a luna pendere (iuxta peripa-
theticorum sententiam) dixi: nec ignem
aut acré circulariter moueri/ nec solis mo-
tum in obliquo circulo. s. zodiaco perpe-
tue generationis & corruptionis esse cau-
sam in inferioribus. Ex prædictis sequitur
cælos habere dominium in materiam pri-
mam. Materia enim prima per uarias dis-
positiones/ uarium subiectum diuersarum
formarum accidentalium & substantiali-
um efficitur. Secundo sequitur cælos ha-
bere dominium in oibus qualitatibus secun-
dis/ tertiis/ & quartis & sic deinceps: post q
in primis habent dominium a quibus re-
lique resultant. Tertio sequitur cælos ha-

QVESTIO

bere dominum in formis substantialibus
quum ille predictis mediantibus generen-
tur et corumpantur / introducuntur uel i
formare definat / diuersisq; modis operetur
¶ Ad rationes igitur incotrarium dicendū
q; inter agens & patiens nulla alia propor-
tio requiritur q; q; unum agere / aliud pati
possit: hoc autem accidit quoniam agens actu
uel uirtute continet perfectionē q; in pas-
sum imprimat: hec autem impressio quan-
doq; inmediate fieri potest / ueluti a prima
causa: quandoq; mediis quibusdam / ut in
ceteris. Celi autē uirtute continent q; in
inferioribus percipiuntur. Et per hoc solu-
tio patet ad secundam licet enim primā q;
litate in superioribus corporibus actu
non sint: comperiuntur tamen ibidē uir-
tute: multoq; excellentiore modo / q; in in-
ferioribus: sicut plegi causa / sui effectus
continentur. ¶ Ad ultimam dicitur q; si
cut magnes ferrum grauius / nō lignum le-
uius attrahit / ob patientis conformitatem
uel inconuenientiam: actus enim indisposi-
to patiente inducitur: similiter & stella ter-
re predominans non fortius agit in aerem
licet propinquiores.

Articulus secundus.

¶ An imperfecta mixta lapides et metalla
calis subdantur.

¶ Apparet fortasse aliquibus imperfecta
mixta / lapides et metalla superio-
ribus corporibus nō esse subiecta
quod enim potest in pauciora principia cō-
pelli aque conuenienter / frustra per plu-
ra conpellitur sed formas ac generationes
mixtorum in ipsa elementa / in materia po-
tentiam / in diuersas dispositiones eiusdem
eque bene reducere possumus igitur et c.
¶ Preterea quelibet causa ex qua neces-
sario sequitur effectus / ea sufficiens causa est

eiusdem effectus: dispositio autē materie
conueniens pro forme introductione hu-
iusmodi est. Igitur predicta dispositio / for-
marū / et per consequens corporum sufficiens
causa est: ceteræ igitur cause superflue sunt
minor uero primæ rationis ostēditur: nam
quū fieri nequeat eandem dispositionem /
complexionem / mensuram uel qualitatem
primarum / & aliarum sequentiū duabus
formis specie distinctis conuenire: quoniam
dispositione in materia presente / alicui for-
mæ inconuenienti / eam corumpi necesse sit
Sequitur formam illam cui predicta dispo-
sitione conuenit necessario introduci / alias e-
nim materia sine forma maneret / quod est
absurdum: predicta igitur dispositio mate-
rie sufficiens causa est forme sibi conueniē-
tis totiusq; cōpositi. Quum igitur dispo-
sitione predicta a solis elementis pendere possit:
cōplexio enim ex solis q; litatibus elemē-
torum resultat. sequitur corpora celestia
predictis non dominari. ¶ Adhuc forme
predictæ de potentia materie educuntur ab
agentibus particularibus. igitur nō per cor-
pora celestia assumptum manifestum ha-
bent peripatetici. ¶ Amplius forme cūctæ
latitant in materia. igitur idē q; prius aliu-
tum arguitur: quoniam si nil forme gene-
randa in materia preexistet / quum nihil
materie in substantiam forme transire pos-
sit / tota forme substantia ex nihilo fieret:
quod nature creatæ potis non est.
¶ Sed contra est experientia / quam ratio
comitatur: uidemus enim exalationes / ua-
pores sursum eleuari / ad diuersas calorum
partes uergere / sicut eorum / cum partibus
celi similitudinem: uapor præsertim (aere
multo grauior) nullo pacto sursum eleuari
posset / nullis flantibus uentis / nisi a su-
perioribus traheretur: ipse enim infra aerē
locaretur / nec ab igne sursum eleuari posset.

SECVNDA

quin potius pelleretur nec ab aqua pelli:
quum sit ei similis/ nec ab aliquo mixto
ubi elementorum qualitates prædomina-
ri necessarium est: sic enim argui posset ut
in proxima questione dictum est/ patet et
in comatis stellis hoc idem/ quum nō tm̄
ab oriente in occidentem/ secundū primi mo-
bilis motum moueātur/ sed s̄m signorū
successiōem/ motum planetarum imitan-
do: quibus generantur/ conseruātur/ uel
alterātur. & q̄ fortius est hoc accidere cui
denter apparet quibusdam idiuisibilibus
obseruatis/ ueluti cōiunctionibus/ aliisq̄
aspectibus/ stellarumq̄ præsentia in locis
uariis: ubi non solum stellarum uires nos
cuntur/ sed locorum & partium calis: un-
de corpora predicta nō solum eleuari/ sed
alterari/ gigni ab illis sic se habētibus cau-
sis necesse est: postq̄ eisdem multiplicātur
aut delentur. q̄ autem lapides & metalla
eidem dominio subsint/ sic ostēditur: qm̄
eorum generationū nullum particulare
agens interius assignari pōt: elementa enī
materialiter cōcurrunt potius q̄ effectiue/
& si effectiue non quidē principaliter sed
instrumētali ter tantū: quum nihil ultra
gradum proprium suæ perfectionis agere
possit: nisi alterius perfectionis uirtute. cō-
stat aut lapidem sibi similem nō generare
per se existentem/ licet per appositionem.
p̄tem lapidis generare possit/ materiā sibi
propinquam disponendo: nullum aut in-
ferius agens præter predicta ad eorū genera-
tionem cōcurrere posse apertum est: opus
est igitur ut in agentia uniuersalia reducā-
tur/ postq̄ ad om̄ē naturalem actionem
quattuor concurrunt cause. ¶ Amplius
licet tria causarum genera in unum cōue-
nire possint forma. i. f. nis/ & efficiens non
tamen materia cum illis conglutinetur/
elementa uero prædictorum causa materi-
alis sunt. igitur nec agens esse possunt. cō-

sequentia nota: fieri enī nequit ut idem se
ipsum transmutet/ idem subiciat & respe-
ctu eiusdem subiciatur. igitur nec etiā idē
agens & materia respectu eiusdem esse pōt/
test/ sunt igitur calis inter corporalia agen-
tia principalia istorum omnium. ¶ Præte-
rea nōnullæ mirabiles in lapidibus pprie-
tates cōperiuntur/ quæ ab elemētis nullo
pacto emanare possunt. quemadmodum
magnetis attractiua uirtus/ quis enī in ele-
mentorum uirtutes reducere potest s̄ma-
ragdi proprietatem/ qua coitu frangitur?
si autem proprietatum sunt cause. ergo &
sui subiecti. sicq̄ de plerisq̄ dicere posse/
mus/ quæ breuitatis causa missa fiant. qua-
re metalla etiam in certis regionibus gene-
rantur/ terra enim hanc diuersitatem cau-
sare non pōt.

¶ Ad rationes igitur incōtrariūm. ad pri-
mam dicēdum minōre esse falsam. nam
ultra ea quæ per illam exprimūtur/ opus
est agentem causam principalem cōside-
rare. instrumētalis enim aut secunda cau-
sa/ nō nisi ui principalis aut prime (quæ in
effectum plus influit) operari potest. ¶ Ad
secundam respondetur/ q̄ causam necessi-
rio effectum concludentem uel producē-
tem esse sufficientem/ dupliciter potest in-
telligi: uno quidem modo aliis necessariis
causis suppositis/ quas natura indeficien-
tes ac firmas statuit & ordinauit: sicut
ignis paratus ē semp calefacere aut urere/
dūmō calefactibile aut cōbustibile adsit:
alio modo minime. si primo modo intel-
ligatur maior propositio falsa ē: causa. n.
sufficiens cōplecteretur alteram/ quam in-
deficientem ordinauit natura: itaq̄ in pro-
posito predicta materie dispositio sola/ suf-
ficiēs non est/ sed concurrente necessaria al-
tera causa: quam parauit natura: unde si
fieri posset ut materia maneret deficienti/
bus calis quamq̄ ad prædictorum sbālem

QVESTIO

formam suscipiendam dispoheretur: nō tamen illam susciperet: sed aut in nihilū tenderet, aut priorem formam seruaret, quæ ambo minus impossibilia sunt, q̄ formam absq; agente generari: sequuntur tñ dicta incōueniētia ex impossibili p̄dicto.

¶ Ad tertiā negāda est primā enūciatio: nam quædam de potentia materiæ educuntur a solis cælestibus agētibus, deinde negatur cōsequētia: nam esto q̄ p̄ particularia educerentur, illud tñ instrumentali ter fieret, quæ de causa præter p̄dicta principalia agentia concurrere oportet, quæ cælestia sunt. **¶** Ad ultimā negatur assumptum, & ad eius ostē. onē dicitur, formas nō ex nihilo fieri, uel quia in materia uirtutes feminales existant, uel quia nō generantur absq; supposita materia.

Articulus. iiii.

¶ An plantæ herbæq; calis subdantur. **¶** Idetur plantas nō posse subici corporebus supercelestibus: naturalissimum omnium animantium ē quomātatis perfecte fuerint: nec organis aut mediis caruerint generatiue ptis nec spōtaneā habuerint generationē, sibi simile i specie generare, ut aīa aīa, plāta plantam: ergo a plātis plāte, & ab aīalibus aīalia generatur itaq; nō oportet corū generationē i aliam causam reducere. **¶** Amplius si dicetur, plantas esse plātārū causas disponētes, nō autem principales, cōtrariū ostēditur: calunt. n. per diurnū primi mobilis motum aliarumq; spherarū stellis suis, aliisq; ptibus, diuerlis locis, uariisq; respectibus repertis, non parum uires suas uariat: sed quocunque tempore inserātur plāte, aut plantentur, aut herbarum serantur seina eodem proculdubio species oriuntur: q; fortius est, si hyemis tempore (illis aduerso) seminentur & artificio, aut fimo, aut

igne, aut tegmine quodam a frigore tueatur, pariter equidem nascetur. hoc igitur generatio a stellis principaliter esse non potest, consequutio arguitur: quoniā si generatio a calis est: uariatis igitur calis generatio predictorum uariabitur, cōsequens falsum igitur & antecedens.

¶ Sed cōtra est experiētia, cui ratio cōcordat. si. n. plantarum herbarūq; genera cōsiderauerimus: earumq; uirtutes: complures in eis proprietates inueniemus, quæ in causas cælestes reduci debere demōstrant. quumq; uarias uirtutes uegetatiue forme sibi uelint, atq; requirant, in cunctis calos predominari cognoscemus. primumq; in nutritiua, & augumētatiua simul uirtutibus ostenditur, sensu. n. apparet: & unus quisq; expertus agricola exploratū habet, plantas, et herbas lumine deficiēte lunæ infertas, seu plantatas, nō parum (exteris paribus) ab earūdem dispositiōibus distare, si aucto lumine lunæ id actum fuisset: pariter si luna in signis terreis reperta, ubi p̄cipue potestates habet plātetur p̄dicta, fortiores radices, potentioresq; partes subterraneas gignent. cōtra si i acris signis extiterit, ramos amplos diffudent: magisq; sursum in uiuerso, q; sibi deorsum est augentur: simili causa si lune lumine decrecente, uites putentur, breuiiores ramos equidem germinant, contrariū uero aucto lumine accidit. Idē experiri possumus in generatiua uirtute, quis. n. motū calis causam non esse diceret? plantarum generatiuam, aut fructuū: postq; plantas cōplures inuenimus, tot annis fructus germinantes, quot diebus a solis cōiunctiōe luna discesserit: quom. f. plātata fuisse: ex hoc. n. experimento non solum uirtutes actiuas calorū plantas alterare cognoscimus, uerū etiā & motū illas determinare, ut infra patebit: siq; aut experiētiā istam negare

PRIMA

auderet, plantet arborem granata poma generatricem postq̄ e solis radiis exierit luna: & se ignarū, & dictum uerissime co- periet. quod plerisque similiter accidit: herbe quoq; nō nulle nascuntur folia sua augentes ac minuētes, secundū luminis lune augmentū, aut decremētum. ¶ Ad huc innumeras mirabilesq; herbarum ui- res experiuntur medici: quæ nullo pacto in causam inferiorem agentem resolui pos- sunt. concurrunt igitur celi nec tanquam particulariū istrumēta: sed ut agētia p̄ci- palia: quorum, p̄ticularia disponētia sūt: postquam inferiora uilia sunt: caelestia ue- ro p̄ciosiora habentur: et si quidam putāt uermes celis esse nobiliores: nos enī totale caeleste agens cōsideramus: quod animam uel intelligentiā includit. ¶ Item nullo p̄eunte semine in quibusdam terre regio- nibus herbae planteq; oriūtur ac multipli- cātur: nec a particulare agēte, ut casus po- nit periculo cōprobat. ergo a superiore generari necesse est. ¶ Præterea cælum na- ture sensitiue p̄est ut patet ī cancris & con- chis & ī p̄ximo articulo sequēte demōstra- bitur: multo igitur magis uegetatiue p̄ti. ¶ Ad rationes incōtrariū dicēdum. plan- tas a plantis istrumētaliter generari: ultra p̄terq; eas illas, caelestes principales p̄tel- ligi oportere. ¶ Ad secundā cōcessā maio- re negetur minor. ut enim in questioe ha- bitum est nō parum herbarum uires plan- tarumq; per astra partesq; celi uariantur. quare non solum luna (ut dicebatur) ob- seruanda est: uerumetiā ascendēs, ceteriq; anguli, atq; significatores cōpensari debēt. Suntq; stelle cōplures ac loca quæ recto radio super terrā, & per reflexū sub terra plantarū generationē iuuare possunt. ea uero quæ arte applicantur, lōge debilius illarum uiribus deseruiunt:

Articulus. iiii.

¶ An celi p̄sint sensitiua parti.

P̄paret quibusdam rationibus ca-
a los sensitiua parti non p̄esse. na-
tura namq; per plura agētia non
facit quæ p̄ pauciora facere potest. sed ani-
mal per marem & fœminā generare p̄t:
nullus enim medicorū, aut philosophorū
dubitat quotienscūq; semen spiritu gigni-
tuo decenter fortificatum, in matricē be-
ne dispositam infusum fuerit, ex his tanq̄
ex sufficiētibus causis animal generari. igitur
&c. minor ostensa est: maior autē ē cla-
ra. natura quidē nihil agit frustra nec unq̄
supflua est. De animalibus uero per putre-
factionem generatis sic idem cōcluditur.
nam si natura p̄ticularis, p̄fecta animalia
se sola producere potest: multo fortius
animalia īp̄fectiora sicuti sunt quæ per
putrefactioem generari dicuntur. ¶ Am-
plius quēadmodum omne agens, sibi simi-
le agit: sic omnis effectus a sibi simili agi-
tur. cælum autē aīalibus simile non est, nō
enim est animatū quum nec organorū di-
stinctionem, nec sensus habere p̄cipiatur:
sicut p̄ypatetici exploratū habent. igitur
cælū animalia generare non potest. ¶ Præ-
terea nihil ultra gradum p̄prium uirtutis
sue potest agere: sicut nihil quod nō habet
præbere potest: cælum autē non habet ani-
mā nec uegetatiuā, quā minime augeatur
nec sensitiuā ob rōes p̄dictas, nec itellecti-
uam, quā eā corpori uniri nō decet: nisi ob
p̄fectionē, quā p̄ sēsus acquirere p̄t. ¶ Præ-
terea esto q̄ esset aīatū cælū, adhuc idē cō-
cluditur. nō. n. ē eiusdem sp̄ei nec generis
quā sit incorruptile nō uegetatiuū: alteri-
us motus, substantie, & uirtutis, q̄ aīalia
corruptibilia:

¶ Sed incōtrariū exp̄icta & ratio similiter
reperitur. uidemus qdē (nullo agēte p̄ticu-
lari cōcurrēte) nōnulla aīalia generari, imo
m̄lto plura, q̄ p̄ p̄pagationē i uita p̄duci:

QVESTIO

uermes enim cuncti serpentes/pisces/ mu-
res/ & huiusmodi/ spontanea generatione/
absq; maris & feminae concursu genera-
tur/ licet coitu quoq; pducantur: quodq;
fortius est/ ex plantarum quarundam foliis/
fructibusq; aues qnq; uel serpentes/ uel uo-
lantes uermes gignuntur/ ubi particulare
agens deficere manifestum est: nullam autem
predictarum particularium causarum. puta pu-
trifactorum materia/frondes/ fructusue princi-
pale agens esse potest: ea quidem omnia materiales
causae sunt: quae (ut ostensum est) eiusmodi
agentia esse non possunt/ quoniam predictorum perfe-
ctiones dignitatis gradum aialium in se mi-
nime continent: calor etiam in materia praedi-
cti usus principale agens non est: nullum
enim accidens principaliter substantiam genera-
re potest. ¶ Praterea materiae dispositiones
ad genus causae materialis philosophi applicant:
non igitur ad agentem. ¶ Amplius nihil at-
tingens finem quempiam non cognoscens eum
uirtute propria potest illum attingere/ sed ab
alio tantum directum/ sine illum cognoscetent.
uerum aialia agentia particularia nec gene-
rationem/ nec corporis productum organizati-
onem cognoscunt: quin etiam arte mira perfici-
untur. igitur praedicta particularia agentia
ueluti ab alio cognoscere directa generant.
eiusmodi autem dirigens non tantum prima cau-
sa est. alias non naturaliter produceretur aia-
lia. si enim philosophi de eorum generatione loquun-
tur. oportet igitur esse eam naturalem (propter
deum & huiusmodi particularia agentia)
praedicta animalia principaliter generantem.
¶ Praterea caelum est causa omnis alterationis/ ut
superius conclusum est. igitur & generati-
onis. & hoc est quod Aristoteles. ii. primi natu-
ralium ait. sol & homo generant hominem. quod
si in hominis generatione concurrat: mul-
to magis in aliorum concurrere necessarium
est. & si sol concurret. igitur & aliae calorum
partes. Idem. ii. de generatione. motus

solis in circulo obliquo. i. zodiaco/ est causa
omnis alterationis. ¶ Praterea celi elemen-
tis & qualitatibus primis praedominatur. er-
go & complexionibus: & ex consequenti hu-
moribus/ membris/ & spiritibus/ & operatio-
nibus. hec autem sunt naturalia corporibus
aialium/ ut aialia sunt. igitur &c. ¶ Item
quum ex eisdem sint aialia ex quibus nu-
truntur/ uescuntur autem ex humoribus/ hu-
mores uero calorum uiribus subiciuntur:
quod cretici dies declarant: in quibus ma-
teria morbi contra uirtutem & uirtus con-
tra morbum insurgit. cretici uero dies/ ut
infra aptum fiet/ non nisi a luna principali
ter aliisque celestibus causis emanant. ¶ Ad
huc in sensitiua uirtute uegetatiua inclu-
ditur sicut trigonum in tetragono/ sed ce-
li dominium habent in uegetatiua parte. er-
go in sensitiua/ ex parte saltem. ¶ Sed ostenditur
etiam in totum: sensitiua enim uirtus cor-
porea est: organum. scilicet complexio: unitum:
& tali compositione confectum: sed huiusmo-
di organum per nutritiuam/ augmentatiuam/
& generatiuam disponitur/ generatur/ & co-
suetur: huius igitur in parte uegetatiua domi-
nium/ illud etiam habet in sensitiua. Ex pre-
dictis sequitur calos in cunctis corporeis re-
bus inferioribus habere dominium. ¶ Item
inconueniens est aialia perfectius. scilicet hominem
non esse principalem agentem hominis: bruta ue-
ro sic. igitur sunt bruta tantum disposita ma-
teriam. ultra quam oportet esse principalia
ut prius.

¶ Ad primam igitur rationem contrarium di-
cedum/ agentia particularia non ad omnem
generationem concurrere: ut in supradictis
exemplis patuit: quando etiam concurrunt/
agentia non esse principalia/ in quae redu-
ci tandem oportet: ueluti in finem particu-
laria dirigentia: nec frustra particularia uni-
uersalibus iunguntur. duplici de causa. Pri-
ma: quoniam licet non principalia sint in quibusdam

SECUNDA

tamen necessaria sunt secunda. nā & si necessaria nō sunt / id tñ accidit. ut predictis inferioribus nō solū esse sed ēt causare tñ bueretur. qua in re maximā primā causā assimilari cupiūt: sicut ēt licet Deus inferiora se solo dispōere possit: statuit tñ ut superioribus gubernarētur: sicut etiā i spiritalibus euenit / ut inferiores intelligētie superioribus illustrentur. & ad id quod de imperfectis aīalibus adducitur dicendū qd aīalium ex putrefacta materia generatoꝝ quedā uim generatiuā habēt / ut mures. & de his oībus sicut de aliis dicitur. quēdam minime & ob hec consequitio nō tenet / nam particularia agētia deficiunt: si quoq; nō deficerēt adhuc nil cōcludit argumentatio: qm̄ agens illud ēt debilius est. habēt aut duplicē generatiōis modū qm̄ ea intermedia sūt / inter pfecta & iperfectiora animalia: unde quia nō pfecta sunt / ideo putrefacta materia cū causa celesti agente sufficiunt illa generare. & qm̄ inter iperfecta primū tenēt pfectionis gradum / idcirco generatiuā uirtutē habent: nec illis membra generatiua deficiunt: & ob hoc apte cognoscitur nō semp cælum inferioribus mediū agere / qd illis indigeat.

¶ Ad secundam dicitur qd apud philosophos dubiū est celos esse animatos Augustinus ēt sub dubio reliquit. an Sol & Luna aliāq; celestia corpora spectēt ad illam ciuitatem supernam. quare argumentum concludere non potest: sed siue animati sint celi / siue non / nihil contra predicta conuincitur. Parum enim interest interponētes eos esse animatos: & illis solum intelligentias ut motrices applicatas esse. Vbi considerandum est / perfectiores intelligentiā nullo pacto corpori uniūtur sū naturam. infime uero quę humanę animę sunt / materię applicātur tali lege ut ipsis multiplicentur: operatiōes quas

dam sine corpore perficere non possint / quasdam uero comunicanti corpori uires exerceant: alias tamen nullo organo aut principio corporeo concurrente perficiant: puta speciebus intelligibilibus ex aliis elicitis speciebus. ut i summa nostra demonstrauius: medie uero intelligentiæ sunt / quę in materia aut corporibus imerse nō sunt / nec illis esse tribuūt / nec ab eisde esse quoquo modo suscipiūt: sed sū naturam suam ut motrices applicantur: utq; uires nō nullas corpora per illas exerceant: & he celis applicantur: quare / licet non sint animati: animalia tamen uirtute intelligentiæ & sui / producere poterunt. Qui autem substantias seperatas nō generare dixere / de prioribus loquuti sunt. Quia uero cælum non esse animatum demonstrari non potest: ideo ad rationes in oppositum dicitur / uegetatiuū necessarium esse sēsitiuo corruptibili / ob generationem: augmentum & nutritiōem. Non autem incorruptibili / sensus etiam habere possunt / unde partium diuersitatem percipimus in Luna / i aliis stellis inter se: in nebulosis / tenebrosis / partibus lucidis / uia lactea / ut infra patebit. Figuras etiam (substētabile est) diuersas in cæsis reperiri. philosophi etiam cōplures / mūdum animali cōparauere. Secūdo dici potest huiusmodi animam nō ratione intellectus perficiēdi unitam esse quę se sola perfici potest: quoniam non est in pura potentia: sicut intellectus humanus: sed inferiorum producendorum causa. quare sensibus non indiget. Et per hec solutio patet ad tertium: perfectius enim cælum cum intelligentia est inferioribus: & si animatū nō est.

¶ Ad ultimā dicitur illud de generatione uniuoca tñ concludi. in qua agens simile in specie est actō: non autem equiuoca.

c

Articulus. v.

¶ An celi predominantur rationi idest intellectui & uoluntati.

Idetur qd celi intellectui: & uoluntati humane dominantur. uoluntas enim non nisi in bonū precognitum per intellectum tendit: sicut igitur intellectus mutationem immutat uoluntas. sed intellectibus humanis celi dominantur igitur &cet. Consequentia nota: minor declaratur. nam ut prehabetur est: sensus omnes a celis immutatur. ergo & intellectus. consequentia tenet. nam omnis intellectus notitia habet ortum a sensibus: & necesse est intelligentem quemcūq; fantasmata speculari/ seu singularium similitudines. uariatis igitur fantasmatibus species intelligibiles uariari necesse est. & ex consequenti actus intelligendi. quod est intentum. ¶ Preterea si qua fuerit uirtus omnino libera/ ad utramq; cōtradictōis partem/ indifferenti flecti necessarium ē: quum penitus indifferens & libera sit. humana uero uoluntas/ semper aut frequenter ad celorum inclinationem se applicat. igitur libera esse non potest. si uero non libera. igitur nec imaterialis. & per consequens celis subiecta est. ¶ Amplius non minorem habet celi supra uoluntatem & intellectum dominium: q̄ humores/ uel cibi/ uel complexiones: sed omnia hec uoluntati dominantur. quis enim in ira maxima uoluntatem liberam expit? quis in ebrietate? quis in frenesi? ergo &cet. ¶ Adhuc nulla mere naturalis causa libera est. quia natura semper eodem modo operatur: & sicut ultimum sui posse. sed intellectus possibilibus/ & agens sunt mere naturales. non enim est in arbitrio intellectus presenti/ bus cāis intelligere: & nō intelligere. igitur. &cet. ¶ Preterea anima intellectiua sim-

plicis est substantiæ indiuisibilis. igitur aut tota in materia immergitur. aut nihil eius. sed aliquid eius in materia immergitur. ut patet de partibus sensitiuis & uel getatiuis. igitur & tota immergitur: & ex consequenti celis subditur. quia nil aliud esse corporeum/ q̄ materia non eleuari: seu in ea immergi. ¶ Item dictum est supra intelligentiam orbi applicatam esse si celi non sint animati. sed aggregatum ex substantia celorum & intelligentia/ perfectius & superius est anima intellectiua. igitur illi subicitur anima intellectiua. ¶ Preterea intelligentia superior inferiori intelligentiam illuminat. igitur intelligentia applicata orbi intellectum humanum mouebit: nō solum per accidens per fantasmata. sed per species intelligibiles/ uel actum intelligendi/ uel utrumq; & si in intellectum agit ergo in uoluntatem. quum ratio quare uoluntas ponatur libera/ sit eius imaterialitas.

¶ Sed contra est. potentia rationalis est ad opposita. Preterea si non/ nulla esset prudentia/ nulla leges/ nulla consilia/ nulla uirtutes/ aut uicia/ nulley astrogorum electiones/ nil laudandum/ nilq; uituperandum hominibus.

¶ Similiter testatur etiam experientia clara: & apertissime etiam rationes. primum nempe unusquisq; in se ipso experiri potest esse aliquod principium influxibus celorum omnino aduersarium. ut si quis coincitantibus celis ad homicidium/ ad iram. uim quādam cōsideret influxui contradicentem. illa itaq; eorū uiribus minime subditur. Si enim obsequium prestaret celis/ iam eorum inclinationibus & potestatibus pareret. quod tamen patet esse falsum. Vnde in hoc passu aperte cognoscitur humanus intellectus. se uirtutē habere incorruptibilem. Omne enim corruptibile

SECUNDA

cælis subdi opus est. ut supra: siq; uirtus quepiam intellectus/incorruptibilis est. ergo & ipsius intellectus substantia.

¶ Rationes etiā complures idem demōstrant. ¶ Circa quod aduertandū q; cælū agere &c. pōt intelligi uno mō ut ipsum corpus cæleste (supposito q; aiatū nō sit) agat nulla actiua uirtute ab intelligentia agita pter motū: quo nō agūt nisi ut debite applicetur & deferatur & sic modifictur cetera uires. ut infra. Alio modo ut non solum corpore cælestium uirtute agant: sed etiam uirtute intelligētia itaq; ex utrorumq; uirtute fiat unum agens totale. Primo igitur ostendendū est. cælos primo modo nō posse per se in intellectu nostrū aut uoluntatem agere. postremo uero idem de secundo concludendum. ¶ Primum multipliciter ostenditur. natura enim intellectualis superior & nobilitior est omni corpore nullum aut nobilius ignobiliore subditur ordine naturæ igitur &cet. ¶ Item intellectus temporali non subditur quum in sua operatiōe perfectiori a tempore abstrahat. ea uero quæ cælestibus corporibus subduntur motui subduntur. ¶ Adhuc qui dominatur cūctis animalibus & sensitiuæ parti liber esse debet: alias iam nō dominaretur. homo autem per intellectum est huius. ¶ Adde si hominis intellectus uel uolūtas subderentur &cet. tunc omnia inferiora subderentur & nihil contingenter illis accideret. auferre autem contingens est logicam destruere. que de necessario & contingenti potissime considerat. ut de necessaria propositione & discursu. similiter naturalem: quæ de casu & fortuna & aliis multis. pariter moralem quæ de actibus hominum regulādis tractat. eodēq; modo mathaphisicam: quæ de ente per se & per accidens noticiā tradit. Et multo

magis diuinā. quum uicia & uirtutes per illud tollātur. ¶ Item nullū corpus agere pōt nisi motu mediante. intellectus aut immobilis est. immo quom a motu semotum se facit. prudēs efficitur. est aut immobilis quia nec est corpus nec uirtus in corpore. iii. de anima. ¶ Preterea nihil pōt mouere intellectum nisi sit imateriale uel imateriali mediante. cælmu aut non est huiusmodi. nec aliquid imateriale uirtute continet. intellectui pportionatū igit. &c.. ¶ Ex quibus facile concludi pōt uoluntatem illis quoquomodo nō posse subici. uolūtas. n. pariter imaterialis est. est enī inclinatio intellectualis naturæ. ¶ Preterea oīs celoz actio naturalis est. sed uolūtas nō eligit aut uult naturaliter. quia duo sūt picipia agētia. ppositū & natura. nō unū idē. ¶ Itē quæ naturaliter eueniūt plerūq; recte eueniūt. uolūtātū aut electiōes nō sic se habēt. ¶ Preterea nulla uirtus agētis trāscēdit ad ea: quæ naturā agētis excedūt. uelle aut oēm corporale speciē trāscēdit sicut & intellectus. ¶ Amplius uolūtas nō ē arētior intellectu. quāmo q; intellectus intelligit. pōt plerūq; uelle et nolle. si igit. intellectus a cælis liber ē. ergo & uolūtas. ¶ Rursus cuiusq; intellectus dñatur eidē uolūtas nō subditur: sed intellectus cælis dñatur. quā sua uirtute eos intelligit. pēsat. m̄surat. illis utituri. igit. &c. ¶ Nūc uero ostēdēdū ē cælū una cū intelligētiā posse mouere intellectū & uolūtātē. aut. n. cælū ī tali motiōe cooperatur aut nō. si nō habemus intētū. quū nō cælū sed intelligētiā moueat. si sic aut eius actio attingit intellectū: aut nō. si nō ergo idem qd prius. si sic: ergo corporale agit. in in corporalia cōtra. Arist. & pipateticos & pdeterminata. Si aut diceretur q; sola itelligētiā ageret. hoc fieri posse nō negatur q; imprimat. s. in intellectu p sensus saltem cū

QVESTIO

quod theologi cōfirmant: aīas hūanas & inferiores itelligētiās p̄ supiores illustrari. sed ex hoc nō seq̄tur uolūtates hūanas subici. quū nō cogatur rebus itellectis as sentire. nec itellectibus dñari carlos. quū ex ali nihil ad eā rem faciāt: sed ad euidētiā modi quo cali possūt in itellectū & uolūtate hūanā sciendū ē. q̄ si sensus īferiores iordinati fuerint & idispositi. ad actus suos cauandos. itellectus deordinatur etiā ut in lunaticis. ebriis. freneticis. egrotātibz. iratis. ī qbus fāsmata cōfusa sūt: & sic itellectus p̄ accidēs īpeditur & alteratur. Volūtas ē dupliciter alteratur p̄ accidēs primo ad alterationē itellectus p̄ dīctā. Secūdo q̄a sicut sensus ī cognoscēdo deordinari possūt: ita & appetitus sensitiuus. uolūtas uero rōnalis p̄ statu isto ad sequēdū illud īclinatur. q̄ magna efficacia cōcupiscitur. pōt tñ aduersari cōcupiscētie sua libertate: & hec ē Scotus. ii. sē. dist. xiiii. cōfirmat. sanctus Tho. i. iii. de catholica ueritate. idē omnino sentit: ob quā affinitatē itellectus cū sensu & uolūtatis cū appetitu. astrologi ī pluribus uera p̄dicūt: ut supra oñsum ē. sed hoc nō ē aliquid in itellectu aut uolūtate īmutare aut p̄ducere sicut fieri pōt in sensibus. q̄ uirtutes corporales sūt materie iūcte.

¶ Ad rōes igit. īcontrariū. dd. est. ad primā q̄ fāsmata sufficientes cāe mouēdi itellectū nō sūt. opus est. n. ut p̄ itellectū agentē abstrahatur spēs itelligibiles: quā p̄ nullū corporale p̄duci possūt: nisi uirtute spiritalis. ut patet p̄bīs. ista igit. īmutatio nō est p̄ se itellectui ītrinsecā nisi p̄ accidens. patet. n. q̄ p̄sentibus fāsmatibus nō sufficit itellectū moueri.

¶ Ad secundā dicitur maiore esse falsā. q̄. i. in differēter flectatur: sed q̄ indifferēter possit flecti cōceditur: quātū ad illa. quā nō necessario uult. q̄re aut ad sēsibilia magis

et sepius se applicet ostensū est.

¶ Ad tertiā dicitur negādo minore: & ad eius declarationē dicitur īpedimētū illud esse p̄ accidens. ut ad primā rationē dicebatur.

¶ Ad q̄rtam dicitur. q̄ nos q̄rimus libertatem quā ē nō subici corporibus superlectibus. rō aut de ea loq̄tur s̄m electionē p̄p̄riā quā ad p̄positū n̄ est. quare maior absolute falsa est s̄m q̄ de libertate loq̄mur.

¶ Ad quintā dicitur. q̄ licet tota anima esse materiā sue p̄beat: illiq̄ misceatur ut actus: nō tñ īmersa dicitur. q̄m diuisibilis ē s̄m uirtutes: quāz quedā īmersae sunt: quedā minime.

¶ Ad sextā negotiōsequētiā. q̄m nec īferior itelligentia alteri supiori subicitur licet illuminetur ab eadē.

¶ Ad ultimā tenēdo opinionē quorū dā scotistaz. angeli īprimere aliquid ī itellectu nostro (pro statu uite nostre) nō possūt. sed solū p̄ signa & fāsmata sicut hō hōiem docet. & s̄m hāc uia maior in itellectus libertas cōprehēditur. & uolūtatis. Alii uero tenēt q̄ sicut angelus supior. pōt angelū īferiore illuminare qui in telligibilis natura & nobilior ē. ita & mēto fortius humanū itellectū. sed hoc nō est domiari. tū q̄a. nō ex necessitate sed arbitrio id fit. tū quia ex pte patientis. pōt multis modis īpediri. tū ratione sensuū īpediētū. tū rōe itellectus. ī actu diuerso. tū rōe uolūtatis īperātis. unde sicut discipuli itellectui p̄ceptor nō dominatur. ita & in p̄posito euenit. Consequēter ad dēdū ultimā cōsequētiā nō tenere: q̄a & si possunt in itellectu nō tñ in uolūtatem liberā. īmaterialis uero natura nō ē causa libertatis quā ē libere agere s̄m electionem se ipso: sed libertatis quā est casualis nō subici. aut alteri corpora uirtuti.

Articulus. vi.

¶ An calum sit uniuersalis uel particu

SECUNDA

laris inferioris causa.

Idetur quod calū regis inferioris uel is cā
 sit: quacūq; n. cā quā nō mō in
 diuersis tēporibus sed i eodē istā
 ti se ad plures effectus extēdit: cā est uel is:
 calū aut sic se habet igi. &c. minor sic de/
 claratur. nā calū totū oīsq; ps eius ad plu
 res effectus se extēdit: de toto patet: de p
 te oñditur i eodē tpe/loco/ respectu eius/
 dē subiecti. Iupiter. n. nō mō diuitias/ueg:
 & religionē: lenitatē/largitatem prabet.
 ¶ Amplius cā idifferēter uariis materiis
 uarios effectus pducēs/ uel is ē: calū oīsq;
 ps eius huiusmōi ē: nā hac materia ranas
 illa muscas generat. ¶ Deinde oīs cā per
 pticularē determinabilis/ uel is ē: calū eius/
 modi ē: nā canis semine canes/ leonis leo
 nes generat. ¶ Itē oīs cā in q̄ plures uniu
 tur effectus/ uel is ē: q̄libet celi ps sic se ha
 bet: nā i eandē cali ptem effectus cōplu
 res uariis i locis/ tēporibus/ subiectisq; p/
 ducti reducuntur/ & uniuntur. ergo &c.
 ¶ Preterea cā plures fines attingēs uel is ē:
 nā pticularis causae intentio ē ad unū: oīs
 pars cali plures fines attingit. s. pluriū lo
 cor/ respectu: & rōe eiusdē. s. effectus pfe
 ctionē. cū prima cā uidelicet sui sū itudi
 nē/ uniuerisq; ordinem.
 ¶ Sed contra experiētia est & rō. experi/
 mur qdē elemēta/ imperfecta mixta/ lapi
 des plāras/ aialia/ nullo pticulari agente
 principali cōcurrente/ a calis generari: ut
 supra. pticularibus. n. effectibus pticula
 res cāe rñdēt. ¶ Respōdeo pticularē cām
 uno mō cōtra uel ē pdicatioe distigui. ut
 Plato/ sua forma/ materia &c. Aliomō eā
 quā ad unicū effectū pducēdū cōcurrit.
 itaq; a. ignis. b. ignis generati cā ē. uel is cō
 trā diuisa/ quā ad plures cōuenit. ut solis
 lux. deus &c. Tertio mō pticularis dici/
 tur/ quā quīs ad plures cōcurrat/ sic tñ ad
 hunc se applicat/ q̄ (nulla altera pticulari

coeūte ipsam determināte & idifferētiā
 eius cōtrahēte) talē effectū pducit: aut si
 qua altera cōcurrat ab ea disponitur & re
 gulatur i eūdē finē. & hac respectu eius/
 modi effectus pticularis cā ē. ¶ Vt is uero
 cā sic cōtra diuisa ea ē/ q̄ pticulari cōtra
 hēte cā idiget ad hūc potius q̄ ad illū effe
 ctū. sicut calor solis q̄ idifferēs est ad mus
 cas uel ranas uel aues istrumētaliter pdu
 cēdos. Ad ppositū igitur calū uel is cā pri
 mo mō dici pōt. sicut: hoc calū seu sic se
 habens pticulare. sed hec ad ppositū nō
 sunt. Secūdo mō uel e uel pticulare sumē
 do/ siue per calū oēm superiore sbām cōe
 lestē itelligamus/ siue spherā/ aut orbē/
 aut stellā/ aut alterā quancūq; uolueris
 partē. calū pticularis cā esse nō pōt: ut p
 primā incōtrariū rōem clare ostenditur.
 Sed tertio mō itelligēdo dico/ calū respē
 quorū dā effectū uel pticularis cā est. Quis
 aliorū pluriū respectu uel is cā ēē possit. pa
 tet i oibus supius adductis in mediū quā
 spōtanea generatiōe pducūtur. patet etiā
 in qbus dā effectibus accidētalibus/ idiui
 duis super additis: qui a sola cālesti cā ef
 fluūt. sicut si iouis uirtute mediāte (aliis
 cōtradictētibz signatoribus) ad mores p
 sequēdos natus icitaretur. & sic de aliis in
 numeris astrologis aptis: quā & si in solā
 determinatā materiā agere possint. cōcurrē
 tibus aliis quibus dā: puta cōplexiōe spiri
 tibus/ humoribus/ & aliis extrīsecis: sicut
 pceptoribus cōsuetudie &c. hac tñ oīa p
 iouem i casu disponuntur ad finē pdictū:
 potius q̄ per illas ad hoc uel illud effectū
 um genus contrahatur.

¶ Ad rōes igitur incōtrariū rñdēdū ē. Ad
 primā iam respōsū ē/ q̄ de secūdo mō lo
 quitur. sumēdi uel em cām. nos aut tertio
 mō sumimus. ¶ Ad secūdā dicitur pri
 q̄ nō q̄libet celi pars sic idifferēs ē ad hoc
 uel illud pducēdū. sunt. n. cōplures de
 ciii

QVESTIO

terminate cause. hos & non illos effectus
pducere potētes. alias q̄libet ps quēlibet
effectū causare possit. itaq; cōf. iſe essent cē
li uires. quod fieri nō pōt. Secūdo dicitur
effectus quos astrologia p̄uidet / supposi-
tum subiectū p̄supponūt: quare materie
diuersitas nō est ad p̄positum aduersarii.
Tertio dicitur argumētū nullā mētionē
de accīdētalibus effectibus fīcere: circa q̄
p̄cipua ē astrologica cōsideratio. q̄re defi-
ciēs ē oportet. ¶ Ad. iiii. dicitur / cōcedē
do totū. usq; ad p̄tē illā. & sic de ceteris
nam licet in aliquibus ac multis illud acci-
dat: respectu tñ quorūdā locū nō habet.
ut ostensū ē. quare argumētū ondit cēlū
esse cām ul̄ em. nō aut ipsū nō esse cām p̄ti-
cularē. cōcessum ē aut & ostēsū utrūq; s.
ipsū esse & ul̄ em & p̄ticularē cām diuerso
rum respectu. ¶ Ad. iiii. sicut ad primā
dicitur. ¶ Ad ultimā dicitur maiore esse
falsā. p̄ticularis. n. cā efficiēs. & effectū in-
tendit. & formā motū terminatē. & sp̄i
cōseruationē & sui p̄fectionē. & decorem
uniuersi. quāq; hōz unus p̄cipal ē & ul-
timus.

Articulus. vii.

¶ An totū cēlum ad quemlibet effectū
causandum concurrat.

Idetur q; cēlū ad omnē causādū
effectū pducēdū cōcurrat. Sicut
enī inferior mūdus corruptibilis
depēdet a supiori inesse & cōseruari. ita &
inferior sphaera a supiori & reliq; p̄rio mo-
bili. nullus aut effectus inferioris sine primā
sphaerā influentia pducī pōt. igit. nec absq;
aliis. ¶ Rursus quēlibet cēli ps aut simi-
lis ē agentī principalī. aut dissimil. si pri-
mū effectui uigorē p̄stabit. & eius q̄titatē
aut uirtutē augebit: si secūdū eūdē debilē
faciet: quūq; effectus hic rāte uel tātē p̄fe-
ctionis exittat. ¶ Amplius q̄libet cēli ps
ī aliqua domo; duodecī necessario cōsti-

tuitur. igitur effectus illius domus cau-
sat. sed oēs domus agunt ī eūdē effectū.
igi. &c. aūs huius ultime consequitiōis re-
putāt astrologi manifestū. ¶ Postea sicut
in animali euenit: ita & in aliis effectibus
euenire necesse est. nec cā diuersitatis appa-
ret. sed in aīali quodlibet signū dominū
sp̄etiale habet. quēadmodū eius membra
demōstrāt Aries. n. specialiter capiti p̄do-
miatur taurus collo &c. ergo quodlibet
signū habet in inferioribus dominū & po-
testatē. sed q̄libet ps cēli aut signū ē aut
in aliquo signo. s. m. q; in polis zodiaci iū-
guntur. ergo &c.

¶ Incōtrariū arguitur. p̄rio qdē ex pte re-
cipiētis. elemēta. n. & ignobilia corpora
qualitates aut p̄prietates excedētes q̄lita-
tes primas nō habēt: has aut a multis s̄cl-
lis adipisci possunt. frustra igitur p̄ quēli-
bet cēli pte acq̄rerētur. ¶ Præterea nul-
lum inferioris corruptibile / susceptiuum est
omniū superiorū uiriū. alias equidē plu-
res p̄fectionis gradus in se cōtineret q̄ certa
cēli pars. quū multe celoz ptes suas iui-
cem uires h̄ p̄cipēt. nec natura nec aspe-
ctu. aut altera cā. ¶ Amplius effectū p-
fectionis ī cā sua magis uniūtur q̄ ī ipis ef-
fectibus: qm̄ ab uro multa pcedūt & plu-
ra in unū reducūtur: sed nulla cēli pars
uires oīum p̄tū cōtinet. multo igitur mi-
nus / inferior effectus cōtinebit. sed oīs ef-
fectus sue cāe cōtinet aliquid p̄fectionis. er-
go nō oēs cēli partes cōcurrūt &c. ¶ Rur-
ius ex parte dantis qdā sunt stelle q̄ nullā
habent significationē. nihil igitur inferi-
ora influūt. cōsequētia nota assumptū patet ī
conuulsis stellis Ptolemeo teste ī quattuor.
¶ Item sicut planete inter se minime alte-
rātur / suis radiis ac uiribus nisi se aspexe-
rint / sic quoq; nil ī inferioribus causabūt.
nisi significatores aspiciāt: sed sepius acci-
dit nonnullas stellas loca significatiā aut

SECVNDA

stellas non respicere. igitur &c. ¶ Post hæc quā quedā stellæ ac cæli partes aliæ sibi in uicem cōtrariæ sint: atq; aduersentur: cōtinget sepius unius radiū adeo debile/alterius uero adeo potētem esse: ut oīs penitus uirtus debilioris deleatur q̄re debili/or nullo pacto operari poterit. ¶ Præterea sicut in mīori mūdo cōtingit ita in uni/uerſo: sed in hoīe cor spūs pducere pōt & cerebrū tēperare. nullo mō cōcurrente pe/dis digito. igitur &c.

¶ Pro dubii solutione, quedam prano/tandæ sunt distinctiones. prima. totum cælum ad aliquem effectum concurrere duobus modis itelligi pōt. uno quidem mō positiue aliquid. s. in effectū sue uirtutis imprimēdo: & illud reliquendo. ac si diceretur louē hanc p̄prietatē reliquisse: Saturnū alterā & sic de aliis cæli partibus q̄buseūq;. Secūdo mō priuatiue. uel corrūpendo uel debilitādo aliāq; p̄tiū uires. ac si diceremus saturni radios/iouis uirtutē (quā in subiectū influeret) uel minuerē: uel in nihilū redigere. Secūda distinctio hec est. influentiū quoddā directe influit in certū subiectū. sicut pars cæli in ascendente aut medio cælo reperta/ aut in altero loco p̄dicta aspiciēte: quoddā uero reflexe: ut si qua stella: aut altera cæli pars in alterā & illa alia in alterā. & sic uno uel pluribus modis influeret. Tertia distinctio: agētiū quoddā sensibiliter agūt in subiectū: quoddā insensibiliter. exēpla patent. Quarta distinctio. agentīū circa aliquod subiectum quoddā intrinsece agūt/ aliquid extrinsece ip̄i/ mendo/ uel remouendo: ut sūt ea quæ facta/ pulchritudini/ robori/ uel alicui huiusmōi cōueniūt. quoddā uero extrinsece: ut sunt agentia circa diuitias/ fratres/ filios/ uxores & huiusmōi. hæc tñ distin/ctio ad priorē reduci pōt. Quia agētiū p̄dictorū quoddā agūt s̄m plures sui uires:

quoddā s̄m pauciores. fieri. n. pōt ut. a. agēs uirtutibus. xx. pluribus uiribus agat in b. passum. q̄. c. agens uirtutum. xxx. con/tingit etiā agens in se cōtinens uires decē diuersas q̄nq; oībus: q̄nq; uero quibuscūq; ex illis opari. uel p̄pter maiore aut mīore subiecti capacitātē: uel ob maiore uel mīnorem stellæ influendi potētiā accidētali/ter auctā uel diminutā. Sexta distinctio: effectūū p̄ductorū quiddā sūt idiuidue sub/stantiæ. sicut naturalia cōposita aut ipsorū formæ: quiddā uero accidentia in subiecta recepta. sicut forma pulchritudinis cōplex/io insequēs materiā uel formā lenitas/ira/ & huiusmodi. Septia distinctio p̄dictorū effectūū quiddā sūt p̄fectiores: quiddā ip̄fectio/ res/ quiddam medii/ exemplū primorū aīalia p̄fecta: secūdorū plāte: tertiorū elemēta.

Octaua distinctio. uirū stellæ: aut aliāq; cæli p̄tiū: quoddā sibi inuicem aduersæ sūt. sicut martis iniquitas: & iouis iusticia. quoddā uero: mīme cōtrariæ sūt: licet dissimiles & nō paræ diuersæ. sunt. n. quoddā uirtutes & p̄prietates nec cōtrariæ nec siles: sicut color & odor. qn etiā earū tēperies & dispo/sitiōes/ duobus cōtrariis associātur: ut de odore suauis/ cū albo & nigro reperto patet: & sic de inuēris aliis. sic etiā iter stella/ rū uires/ quoddā sic se habent/ ut nec aliis quibuscūq; aduersātur nec similes sunt nec ab aliā cā p̄duci possūt. ¶ His intellectis ad quæstionē rōdetur dicendo primū q̄ totū cælū ad effectus p̄fectissimos aut p̄pe/ sicut hoīes sūt positiue/ aut priuatiue/ directe uel reflexe/ sensibiliter uel insensibiliter/ intrinsece uel extrinsece cōcurrūt. patet. hoc quodlibet enim signū determinato membro dominatur. signa autem totum cælum cōprehendūt. ¶ Præterea quelibet domus sua totali uirtute in illos operatur/ intrinsece aut extrinsece: ip̄se aut omnem calorū machinam comple/

QVESTIO

Autur. ab eisdē quoq; mēbra dominātur igitur idē qđ prius. ¶ Preterea nulla celi psaut stella repiri pōt. quā q̄tum ad ali/ quē effectū sibi p̄pinquas stellas & ptes ac ēt eis quas aliquo afficit aspectu/ nō forti ficet aut debilitet. & illa alterā. & sic deī/ ceps. quare si q̄ fuerint subiecta aliqd uiri/ um omniū p̄tū idonea recipere. illa ne/ cessario easdem suscipiēt. Secūdo dicitur licet totū cālū ut dcm ē cōcurrat: non tñ sm oēm eius aut p̄tū suag; uirtutē cōcur rit: tum q̄a tale subiectū nō omniū uirtu/ tum & īpressionū capax ē: tū quia nō ubi q̄ quilibet specialis uirtus huius ul' illius stellæ/ reflexe sufficit ī passum aliqd impri/ mere: tū quia nō ī quocūq; statu idē agere pōt. ut patet in cōbustis aut retrogradis. Quis p̄ aliā uirtutē alteri stellæ similē uel cōtrariam uigorare aut debilitare possit. Tertio dicitur q̄ ī effectibus īperfectiori/ bus causandis nō q̄libet celi ptes: nec sm oēm illag; uirtutes cōcurrūt. terra. n. cete/ raq; elemēta ac īpfecta mixta dispositiōes q̄litates primas excedētes nō regunt: alie igitur excellēiores nihil opabūtur. quid enī in terrā īfluere asserēdū ē uim/ qua sen sus hoīs pficiūtur: aut aliqđ huiusmōi/ ad terre naturā minime attinens? Si lter huius uel illius mixti p̄prietas/ nō nisi a parte celi uirtutē illā cōtinēte p̄duci pōt. cetera igitur ptes proprietate illa carentes nihil ullo pacto in hūc effectū opari pote/ runt. Quarto dicitur q̄ mediocri perfe/ ctionis effectus q̄q; unius q̄q; alterius extremi conditiones participant. ¶ Ad rōes igitur quīs responsio ex supra dictis pateat. p̄ticulariter tñ respōdēdū ē ut uniuscuiusq; uires appareāt. ¶ Ad pri/ mā dicitur solū cōcludere oēs sphaeras cō/ currere. qđ cōceditur in oibus effectibus sed nō quālibet sphaeræ ptem. ¶ Ad secū dā cōcessum ē totū positiue ul' priuatiue.

¶ Ad tertiā dicitur nō ī oibus effectibus positiue q̄libet domū opari q̄a nō ī igno/ bilioribus. ¶ Ad q̄rtā negatur silitudo & cā diuersitatis est. quia plura ad p̄fecti/ us p̄ducēdū/ aut fortius/ regūtur/ q̄ad īperfectius. ¶ Ad alias pro pte cōtraria di/ cendū negādo ultimā cōsequētiā: quia p̄fectius agent plura q̄ pauciora. ¶ Ad secu/ dam dicitur cōcludere solū/ q̄ nō oēs uires suas quelibet ps celi exerceat/ ad illa p̄du cēda. qđ ē cōcessum. ¶ Ad tertiā dicitur ipsā cōcludere q̄ nullū īferius pōt oēs ui/ res oīum supiorū recipere. nō aut q̄ nō pos sit aliqd ab oibus haurire. ¶ Ad q̄rtā di/ citur stellas cōbustis insensibiliter opari: aut debilitare: aut mediāte sole/ eius uires accipiēte. ¶ Ad. v. dicitur: q̄ necessario q̄ libet ps celi aut aspiciet locum/ aut aspiciet aspiciētes: & sic deiceps. p̄terea si nō aspi/ ceret: adhuc. nō cōcludit/ qn p̄ partē ante ptē ut dcm ē opari possint. ¶ Ad. vi. dici tur q̄ cōcludit positiue. ¶ Ad ultimā di/ citur priuatiue digitū cōcurrere. nā si am putetur digitus/ opus nō erit aliq̄tā sp̄iri/ tuū q̄titate ad illū trāsmittere & delegare quibus sensibiliter uel insensibiliter forti/ us aut debilius ageret.

Articulus. viii.

¶ An cæloꝝ effectus īpediri possint. ¶ Idetur cæloꝝ effectus aut uires ī/ pediri nō posse. q̄nimo sicut mo/ tus eoꝝ &c. aliter se habere non possūt/ ita & illoꝝ effectus. Ea. n. q̄ a deo ordinātur īpediri nō possūt. qm̄ nec ab ip/ so: quū se ipm̄ nō possit īpedire. nec ab ali/ is: quū nulla secūda cā tate potētie ēē pos sit/ ut priā possit ēē obstaculū. sed cæloꝝ motus & uires a deo ordinati sunt. quū a prima causa cælum & tota natura depen/ deat. sm̄ perypatheticos. omnesq; appro/ bati phylosophi idē cōfirmāt. iuxta illud

SECUNDA

David & opera manum tuarū sunt celi.
¶ Preterea quom celi ptes se inuicem īpe
diunt/nō ob eā cām effectus celoz īpedi/
ri dicimus. nō. n. effectū ptialis cāe respi/
cimus sed totalis. si igitur īpediretur. aut
hoc a superioribus cāis. aut ab inferioribus
eueniret. nō a superioribus. qā nō nisi sūm
diuinā uolūtate supiora disponūtur. uo
luntas aut diuina nullo pacto nature cur
sui aduersari pōt. quū nil aliud natura sit
q̄ qd̄ a deo ordinatur. nec ēt ab inferiori/
bus. quū īferius nō possit supius supare.
¶ Adhuc celoz effectus n̄ nisi ad sibi sub
iecta se extendunt. qm̄ si qd̄ libez ab eoz
īfluxibus fuerit. puta spiritales sbe penes
illud p̄dictoz effectus mēsurari nō debēt
sed celis subiecta nullo pacto eoz uim ef
fugere possūt alias subiecta nō ēet. ig. &c.
¶ Amplius si celis resistere possumus hoc
nō nisi celis mediantibus euenit. sicut in
electionibus patet. sed hoc non est celos
impedire. sed potius est. ipsos hoc uel il
lud non pducere. igi. &c.
¶ Sed cōtra sūt. expientia. auctoritas. &
ratio. ea etiā quā supius demonstrata sūt.
Expientia quidē cernimus. agricultur ar
te nō nulla naturaliter producenda adeo
uariari. ut ea q̄ celoz cursu illis euenirēt.
minime cōtingāt. īserēdo. seminādo. plā
tando. abscondēdo. circa elemēta quoq;
similē alterationē patet euenire. circa pe
cora etiā interficiēdo. marē cū femina iū/
gēdo. testiculū dextrū uel finistrū abscon
dendo. ut masculi uel femine generētur.
quā omnia si solo celoz influxui relin/
quantur. pfecto exitus diuersos cōsequū
tur. mutantur aut ab ea cā quā celi non
subditur. a qua & fortuna & ars & cōsili
um sequūtur. duoz resultāt p̄cipia. na
tura. s. & ppositū. ut supra. **¶** Auctorita
tes innumere adduci possūt. nō mō theolo
gō. ac phō. necessariū & cōtingens po

nētiū. moralium quoq; uirtutes & uicia
& cetera p̄dicta. ueg ēt astrologoz. Ptol.
enī ubi supra hec ioferiora celis nō īcūta
biliter affirmat euenire. sicut quā diuinā
uolūtate. in libro fractus. etiā afforif. v.
Pōt huius sciētiaz p̄fessor multos effectus
stellaz euertere. &c. idem. viii. Animus
sapiens celesti potestati coopatur. sicut
optimus agricola mūdādo &c. Idem. x.
xiiii. xviii. xx. xxi. xxii. xxvi. xxviii. xxx
vi. xli. liiii. lv. lvii. preterea oīs electionū
scia. quā a cūctis astrologis cōceditur. hu
ic sētētie cōcordat. nō. n. possēt electiōes
p̄desse. aut obesse. nisi celoz effectus mu
tari possēt. **¶** Ratio ēt idem oñdit. nulli
enī dubiū ēe pōt. celos a libera cā sibi nō
subiecta īpediri posse. Ad cuius rei notiti
am. aduertendū ē triplex genus cāe. qd̄
celoz effectus uariare pōt. Prima qdē cā
est. diuina uolūtas. cuius uirtute conditi
sunt celi. multo. n. maioris potētie absq;
ulla p̄portiōe Deus est in agendo. q̄ celi
in resistēdo. qui quū liber sit alias nō esset
dignus ut esset Deus. celos destruere. ne
dū ordinē & uires eoz mutare poterit. si.
cut. n. orologū faber. quāq; tali tēpore ho
rā nonā pulsandam ordinauerit. q̄ facilli
me & plures & pauciores et nullā pulsari
ordinare pōt. ita & multo facilius celi &
ordo a prima cā īmutari possunt. quum
p̄sertim cūcta diuina substentatione ege
ant. **¶** Simile substantiis seperatis cōtin/
gere pōt si solā eaz uirtutē & celi resisten
tiam cōsiderauerimus. & hoc duplici uia
Primo ex parte celoz. intelligētia. n. ap/
plicata. aut celoz anime (si animati sint)
non ex necessitate nature agunt. sed sem/
per regulariter agunt. quoniam melius
eligunt. sicut igitur homo suoz actuum
dominus est. ita multo amplius intelli/
gentia. pōt igitur celi intelligentia cuius
uirtute multa producuntur illa uariare.

secundo ex pte patiens. possunt. n. intelligē
tie subiecta amouere. et multis mōis uari
are: qbus cælog: uirtutes uariis modis su
scipiant: aut nō suscipiāt. Nō tñ oīa impe
dire possūt. tū quidē ppter plura: quæ in
telligētibus manifesta sūt. similiter) licet
debilius) a tertia cā: quæ libera uoluntas
hūana est: euenire pōt. patet p oīa quæ su
perius ostēsa sūt: ac inferius palā fient. ex
cuius opatiōibus fortuna seqtur. quom
aliquē effectū uenturæ cognouerit hō po
test iseriores cās iuuantes aut ipedientes/
& ex cōsequēti remouentes effectus futu
ros amouere/ p̄bere/ ministrare uariis mo
dis: nō solū in sibi extrinsecis. ut exēplū
adductū ostēdit: sed intrinsecis. ut instigā
tibus sensibus ad aliqd opandū/ pōt libe
ra uolūtas sensus iteriores. s. imutare. Si/
militer q̄s fortūatus in diuitiis libera uo
lūtate pōt terrā fodere & thesauro repire:
sic igitur humana uoluntas aut hō p uo
luntatē liber/ inferiora diuerso mō appli
cando/ cælog: influxus imutare pōt: angeli
ea uero similiter & ulterius quedā ex pte
cælog: uariare. diuina aut omnino influ
xus & causas influxuū omni mō imutare
pōt. ueg: ē tñ q̄ remotis his ipedientibus
causis: suppositoq: cælog: ordine pticula
ri. oīa ex necessitate euenirent: sed uniuersali
ordine pticularis euertere pōt.

¶ Ad rōes igit. icōtrariū dicēdū. q̄ a Deo
ipediti possūt & ab aliis. primo. n. a Deo
ut dictū ē: & ad rationē incōtrariū. Deus
se ipm nō ipedit: cōceditur/ si celos ipedit
nec ordinē uniuersalē ipedit/ quo inferiora
superioribus subici uoluit. q̄re etiā a libe
ra creata uolūtate poterūt ipediti. ¶ Ad
secundā dicitur q̄ a superioribus cælis & ab
humana uolūtate quæ superior ē ipso cor
pore celesti. & ad rationē de Deo dicitur
q̄ cū eo quod argumētū cōcludit stat ip/
sum particularē hūc uel illū naturæ parti

cularis cursū euertere: licet/ quid qd agat
positiuū/ natura sit. ¶ Ad tertiā dicitur.
primo/ q̄ aliquid reperitur cælis subiectū
hoc. s. mō ut nihil p̄ter Deū illi domine
tur. sicut aeris dispositiōes & alia multa:
quedā uero & alteri causæ subdūtur. pla
netæ. n. & bruta & hominū sensus nō so
lum a cælis p se moueri possūt: sed a libe
ris hoibus an intelligētis. planta. n. du
ratiua diu/ a libera uolūtate icidi pōt aut
cōburi: eiusq: nutrimentū in pte aut ito
tum amoueri &c. Similiter instigātibus ce
lis interiores sensus ad homicidiū imedi
ate uel mediate ut infra. pōt hō libera uo
lūtate & intellectu & rōe/ ab ea cogitatōe
illos amouere Deū laudādo orando &c.
si m̄ti cōpos fuerit. ¶ Ad ultimā dicitur
q̄ argumētū ueritatē cōcluderet si cæli se
ipsis sic se applicarēt ad effectū quēpiā im
pediendū. sed hoc ueg: nō ē. nā huius ap
plicatiōis principiū est hō: aut libera crea
tura/ qua in re p̄cipuā hoīs supra celos po
testatē cernimus ut cælis ipsis/ cælis obsta
re possimus. ac si quis aduersarium armis
suis superare posset. Secundo dicitur. q̄
non semp cælis/ cælis resistimus: sed qñq:
corpus supfluos hūores malos mūdando
futurā egritudinē euitamus: qñq: subie
ctum amouēdo sicut supra dictum est.

Articulus. viii.

¶ An solo lumine cæli agāt in inferiora.
Idetur cælos solo lumine in inferi
u ora agere. si. n. aliis mediis age
rent maxime motu & influentia
oparetur: sed hoc nō cōtingit. ig. &c. mi
nor oñ dicitur. primo. n. motus localis acti
uus nō/ sed ubi/ suo mō fluēs. influētia ue
ro si reqreretur: hoc ideo ēet q̄a lumē suf
ficiens nō esset iseriora pducere/ cōseruare
&c. sed arguitur lumē esse sufficiens. lumē
enī in se q̄litates primas cōtinet de calidi/

SECUNDA

tate & siccitate, patet in lumine solis uirtute cōtineri, de frigiditate & humiditate: patet in lumine lunæ includi p̄cipue s̄m astrologos. si igitur qualitates primas cōtinet, ergo & alias ab illis effluētes: & cōplexiones elemētōz: & mixtoz: & materiarum p̄ formis suscipiēdis seruandis & generandis dispositiōes: poterunt igitur cæli mixtorū formas de potentia materiæ educibiles generare, solo lumine medio.

¶ Preterea si formas s̄bāles lumen pōt in strumētali ter pducere: multo fortius occultas p̄prietates materiarū uel mixtorū producere poterit: quā quocūq; accidente substantia nobilior sit: sed si influētie necesse ponatur, maxime ad huiusmōi p̄prietates saluandas ponūtur, igit. &c.

¶ Sed incōtrariū est expiētia/auctoritas, & ratio. Videmus, n. luminariū aut aliarum stellarū oppositione, maiorem alterationem in s̄ferioribus causari, q̄ luminis augmentū exspectat: siquidē solo luminis augmentō eueniret: nō quom Luna sub terra est: nec etiā cum in oppositione Luna tardissima est motu, sed potius quom sup̄ terram aut duobus uel tribus ante diebus, q̄. s. uelociori motu plus luminis acquirit Luna. Hoc idem in aspectu quarto euidentius cernitur: & luce clarius in Luna cum stellis aliis cōiunctionibus, aut aspectibus, quare cælum aspectu illo, distantia, seu figura agere necesse ēt: cuius mediū paruā habent philosophi notitiam.

¶ Preterea sub terra alicubi animalia generantur ex putrefacta materia, quo lumen aut illius uirtus nullo mō puenire pōt, ut patet in locis multū subterraneis, opus est igitur altero medio, s. influentia: cælū agere.

¶ Hoc idem magnetis uirtus nobis declarat puenit, n. uirtutis alis radius eius ad ferrū, lignis & aliis densioribus corporibus intermediis: quo lu-

minis radius minime pueniret.

¶ Preterea nō nullas p̄prietates in corporibus inferioribus uidemus, que in lumen aut eius uirtutem reduci nō possunt, sicut lapidum mirabiles uires, & plantarū, fortius animalū potissime, taceo archana que soli astrologi cognoscūt, ut q̄ tali tēpore natus ad turpes mores incitetur.

¶ Rursus sēsu uidemus plātas quasdā (ut supra dictū est) tot annis fructus pducere, quot diebus Luna a Sole discesserit, igitur motus Lunæ a Sole, illius est cā, nō. n. ab aspectu accidere pōt, quia q̄nq; nullo inter luminaria aspectu existente, effectus similis accidit, nec ēt ab acq̄sito lumie, quia potius cōtrariū cōtingere deberet, ut. s. paucioribus ānis (uirtutē plāte lumine Lunæ uigorata) fructus pduceret, igit. illius effectus, motus primi mobilis luminariū respectu, cā est.

¶ Hoc idē astrologis aptissimū est, uirtutē in radice natiuitatis impressā s̄m uarios cælogz motus mutari cernētibus. Sūt igit. q̄ttuor media quibus agūt cæli lumē, influētia, figura, & motus.

¶ Hoc idē ratio declarat, distinctio qdē effectū ex causaz principalū uel instrumētaliū distinctiōe pcedit: q̄re fieri neq; tot inferiores effectus solo lumine causari, lumina, n. stellaz nō talē inter se differentia habēt, quā lē inferiores effectus uidemus habere.

¶ Amplius quā nihil frustra agat natura, si solū cælogz motus ordinati fuissent ad agentia deferēda, ad luminā, s. p̄cipiēda a diuersis terre regionibus, egdē augiū motus, stellarūq; fixaz, trepidatiōis & nonaz spheraz (s̄m ponētes .x. sphaeras) ep̄iciclogz, ecētricogz quoq; su. p̄fluerēt, quum nihil pene plu. lucis aut minus p̄ eos motus determinate ptes terre p̄ticipent.

Sūt igit. p̄dicti motus uarii ob uarias cælogz influēcias, uariosq; effectus producēdos a prima causa ordinati.

QVESTIO

¶ Ad rōnes igitur in contrarium respon-
dendum est. ad primam cōcedendo mo-
tum non esse actiuam formam per se. sed
coactiuam: itaq; si per possibile uel impos-
sibile lumen & influentia a cælis auferren-
tur. motus nil penitus in inferiora causa-
ret: & similiter de figura dicendum est.
Sed coactiue formæ sunt. per figuram enī
uariam. uarias sibi uolunt uirtutes calo-
rum. ut infra patebit. per uarios motus
uário modo aquiruntur augentur uel di-
minuuntur uires stellarum. aliarūq; par-
tium cælorum. Quare predictæ formæ
motus uel figura. alias duas scilicet lumē
& influentiam modificant ac determināt
per se uel per accidens. ipse enim motus
causa est: qua tanto uel tanto. tali uel tali
tempore effectus per alias producantur:
significatores per corpus uel aspectum ap-
plicentur. per anthistia. per partes. p. pfe-
ctiones. per directiones ad loca. stellas. p-
tes. cuspidēs. figurasq; significationes per-
ueniant. Et tunc aliis coadiuuatibus cau-
sis effectus pducatur. dicitur ulterius lu-
men nō sufficere ad materias disponēdas.
quā quattuor qualitates primas nō conti-
net. lumen enim Lunæ calefactiuum est
sicut & quodlibet aliud: unde & noctes
in plenilunio calidiores ceteris paribus
dicuntur. Opus est igitur influentiis calefa-
ctiuis aut infrigidatiuis &c. ad complexi-
ones itroducēdas. ulterius dicitur. sicut
medici. tenent quedā esse complexiōes in-
sequētes formam: ut quæ ex qualitatibus
primis resultant: quedam uero insequen-
tes materiam: ut occulte dispositiones cæ-
lestes: quibus sanguineus uerbi gratia est
fur: sic iacobus forliuensis exemplificat.
Tenendum igitur est (uiribus cælorum
per astrologica cognitīs) non omnes for-
mas in materia introduci. & educi sola
complexione insequente formam cōcur-

rente. sed in quibusdam. altera cōplexio
una uel plures materiam insequentes re-
quiruntur. Ex quibus patet q; si lumē pri-
mas qualitates & cōplexiōes insequentes
formas uirtute contineret. nō tñ materiā
ad quācūq; formam recipiendā sufficeret
disponere. **¶** Ad secūdā negetur cōsequē-
tia quare sicut leo leonē generare possit.
nō tñ mures aut plātas: & huius causa est
quia instrumētales causæ sūt: nō aut prin-
cipiales. lumen uero instrumētalis causa
est. agentia aut principalia pter primū cō-
uenientibus mediis agunt.

Articulus. x.

¶ An cælū sit cā mali naturalis: seu penā
pparet cælum nō esse cām natura-
lis mali. puta egritudinū mortis
mōstruositatum &c. hec. n. oīa
manifestā habent cām pricularem inferi-
orem sufficiētem. igitur inferioribus nō
superioribus tradēda sūt. cōsequitio nota
quū malū & defectus potius causæ debili-
ori & iperfectiori: q; fortiori & perfectiori
tribuenda sint. assumptū oñditur. egritu-
dines. n. q; optime a medicis in causas su-
as naturales. nō naturales. reducuntur &
ppter naturā: sicut elemētōrū discrasiam.
nimiāq; alterius habūdātiā aut defectū.
cōplexionem debilem aut fortē. humore
abundantiā uel defectum. et sic de ceteris
naturalibus nō naturalibus & ppter natu-
ram causis p se & per accidens. sunt et ex-
trinsece causæ agētes. ut solutæ cōtinuita-
tis. quis enī negare pōt libera uoluntate
hominē. aīalia bruta. plantas &c. interfici-
cere aut corrumpere posse? uenena quoq;
niniū calorem frigus & sic de aliis. quæ oīa
sufficientes egritudinū & corruptionum
causæ sūt. mōstruositatē uero in seminis
defectū. aut spiritus gignitiui reducunt.
aut matricis uel menstrui indispositionē.

SECVNDA

CAmplius si effectus causis inferioribus diutius durare conseruariue posset: celestis autem causa illud corrumpere: cælum proculdubio inuidum esset & iniustum: quoniam presertim iuuenes quique auferantur: senesque retineantur: iusti egritudinibus opprimantur: iniusti sanitate fruantur. consequens fieri non potest.

CRursus si sic igitur nature opera imperfecta sunt. consequens falsum consequutio ostenditur nam ex perfecto imperfectum generare: imperfectum quoddam est. sed quoniam aëria corrumpitur illis imperfectiora generantur. caduera. scilicet. igitur. &c.

CPreterea si sic igitur cælum imperfectum est. consequens impossibile: consequutio declaratur: nam aut calorem effectus: putrefactio aëria sanitas boni sunt. & sic imperfectum est illos amouere. si non igitur idem quod prius.

CItem quomodo monstrum generatur: aut potest cælum absque monstruositate generare: & sic esset inuidum ut prius. aut non: & sic ab aliquo impeditur: itaque impediens illud non cælum monstrum generabit.

CAdhuc dicere effectus calorem esse propter eorum aut motorum intentionem est ineptissimum: sed malum preter intentionem agentis causatur. si enim omnes philosophi igitur mali effectus non sunt a cælis. prima propositio patet: nam imperfecti agentis est aliquid prater eius intentionem causare.

CIncontrarium experientia. auctoritas. & ratio est. uidemus. nam experientia egrotos mortuos in lunariū aliarumque stellarum aspectibus alterari: gratiori morbo affici: ac tandem mori. copertum est habere astrologi monstra quibusdam partibus cæli obseruatis generari.

CAuctoritates astrologorum non est opus querere. quoniam omnes una uoce idem asserunt. usque adeo quod si quis sententiam istam negaret: omnem astrologiam ruere necesse esset. Sed missis astrologorum auctoritates faciamus. & ad philosophorum theologorum excellentissimorum dicta nos conuertamus. Scotus. ii. secundum. dist. xiii. quod ultimum. ait. Habent. nam. cælia aliquam

actionem dispositiuam in remittendo qualitates & huiusmodi. & sic est conueniens & necessarium quod bonus medicus habeat scientiam astrologiam possunt. nam. propinare aliquo tempore medicinam quæ interficit: & tamen alio tempore liberaret. beatus Thomas. in multis locis hoc idem asserit.

CSed ratio cum illis sentire nos cogit. supra. non. ostensum est: celos elementis. qualitatibus primis. mixtis. imperfectis & perfectis. denique cunctis corporeis uirtutibus domari. Ex quibus aptissime sequitur elementa complexionibus. humores. membra. spiritus. & uires. cælis alterari. & per consequens sanitatem & egritudinem: & mortem.

Cpostea cælum & presertim luna humoribus dominatur. igitur eorum mutationum causa est. & sic idem quod prius. assumptum ostendunt eretici dies. in quibus uirtus a superioribus stimulat et humores mouetur.

CPreterea sepius aerem tali qualitate affectum experimur. ut homines et bruta subito in egritudines inciderent similes: subitoque moriantur: aut altero communi morbo laborarent. hec autem aeris dispositio aut alterius corruptentis infectio: non a qualitatibus primis (quibus se inuicem alterant elementa. menta) procedit: quoniam maiori seu intensiori caliditate. frigiditate &c. existentibus id minime accidat. quoniam est qualitate illa uenenosam per annum seruari. aëria interficere potentem uideamus.

CAmplius omnis alterationis cælum causa esse potest. ut cum beato Thomas. conclusum est supra. igitur & egritudines & mors. sicut autem egritudo in complexionibus a cælis pendere potest: ita et in compositionibus qua monstra egrotant.

CPreterea mixtorum forme materiales uirtute continentur in stellis. ut supra. sed inter istas nonnullæ uenenosæ mortifere reperiuntur. respectu complexionis & sanitatis hominum & brutorum. igitur & stellæ ille rationabiliter hominibus erunt aduersæ.

CItem sicut in mundo inferiori causa particulares opposi

QVESTIO

torum reperiuntur sic & in superiori: alias superior inferiori inspectior esset: sed in inferiori quia reperiuntur sanitatis, productiua etiam egritudinis cōperiuntur. igitur similiter in superiori: ubi sanitatis causæ continentur.

¶ Amplius inferioris mundi ordo a superiori ordine pcedit: quo ordine mundus est unus. sed in inferiori ordo est: ut elementa ob mixtorum generationē corrumpantur. plantis animalia & herbis uescantur: animalia cōplura tam aquatica q̄ terrestria q̄ uolantia raptu uiuentia animalibus uiuant. homo tandem & plantis herbis & p̄dictis compluribus animalibus nutriatur ubi corruptio & mors necessaria est. igitur talis corruptio a celis causatur.

¶ Rursus: quid? q̄ causa est cause: et causati causa est. sed celū ē cā generatiōis in inferioribus. igitur & corruptiōis. quā generatio unius sit cā corruptiōis alterius hæc cōclusio est Aristoteli. de generatione ut superius est adductū.

¶ Quia uero nō tñp alterationes cōplexiōis & q̄ litatū primarum egritudines in corporibus causantur in complexione: quia sequitur q̄ in cōplexiōe idē accidere pōt: posita scilicet uirtute debili: aut nimia. itaq; nōnullis aliis modis. quos unusquisq; sani capitis phūs cōprobat: sed et aliis cognitu difficilioribus modis: mortē ac egritudines corporibus accidere apte obseruantes colorū uires cognoscūt. sicut hunc suffocari: illū gladio perire: & sic de aliis. ideo opus est in his occultū modū inuenire: quo id accidere possit. Duo igitur supponenda sunt iuxta philosophorum sententiā. Primū ratio et similitudinis complexionū & morum primo intuitu hominem quēpiā alterū diligere: aut odio habere: nullis p̄euntibus beneficiis: aut iniuriis. quin etiam quādoq; inferentem iniuriā ui quadam diligimus. beneficia uero odio habemus. Secundū est cōplexiōes distemperatas ac multum

a temperamēto lapsas. malarum seu imperfectarum operationū esse causas. sicut enim temperata cōplexiōe perfectissimas operationes perficit anima: aut ipsum cōpositum: ita multū lapsa: deficientes. hinc est q̄ pueros simul: eiusdemq; complexiōis homines: plerūq; amicitie uinculo teneri uidemus. ita per cōtrarium dissimilis: hinc etiam collericos ad pugnam p̄nos: melancolicos ad uindictam: auariciam: uilitatē: & huiusmodi deditos esse dicimus. Astrologi uero altiore causam querendo apertum habent ex luminiarum permutatione. signorumq; obedientia: ac etiam aliis celestibus cōformitatibus: amorem & odium: cōcordiam & discordiam puenire. quæ tamē causæ prioribus nō aduersantur: imo plerūq; eaz sunt causæ: similiter Saturnum quibus p̄ceest melancolici effectus p̄bere ac p̄prietates: Martē uero collerici. ex quibus sequuntur mores p̄dicti. sed hoc inter astrologos & philosophos interest. q̄ philosophi omnes pene predicta causata in complexionem isequentem formam reducunt. scilicet collericam sanguineam &c. Astrologi autem postq̄ sanguineum furem comperiunt. in cuius nariuitate infortunam predominari in rebus diuitiarum comperiunt: & per oppositum melancolicum liberalem. flegmaticum intrepidū. collericum uel sanguineum effeminatum. collericū religiosum. sanguineum malorum morum: celos obseruando: in illis causam inueniunt p̄ complexionem materiam insequentes. ut periti medici tenēt & affirmāt.

¶ Ex his sequitur natum suis moribus: operibus: ac oblectationibus in hoc potius q̄ in illud mortis genus incidere: sequitur secundo q̄ non solum ratione morū: sed quandoq; nullis precedentibus uiciis aut malis operibus: q̄ primū potēti huic uel illi

SECVNDA

fiat obriam in eius odiū incidat. & nō solum odium. sed etiā in hoc uel illud tali uel tali modo potentiorē incitans ad offensum aut premium per contrarium.

¶ Ex his patet qualiter cælis mediātibus homines uel animalia uel alia corpora & eorū corruptiones ipīs subiciātur. Et sicut de naturā bonis & malis dictum ē ita et de fortunā bonis dicendum: ac etiā in reliquis: que discurrentibus relinquuntur. Non est igitur mirandum si (hac uel illa cæli parte influente) natus hic ad ignem/ alter ad suffocationem/ alter ad diuitias/ alter ad paupertatem inclinatur. & ita in ceteris. Est igitur dicendum s̄m philo/ sophos: q̄ cælum per accidens ē causa huius uel illius mali. quia bonū non potest esse p̄ se causa mali. & omne agēs agit p̄pter finem & bonum: Sed s̄m astrologos dicendum esse uidetur/ cælōs esse causam mali particularis per se. nō tanq̄ finem ultimo intentum. s̄. gratia cuius: sed quoniam uniuersi perfectio & alia multa bona consequuntur ut dictum est.

¶ Ad rationes igitur incōtrarium dicendum ad primam: q̄ licet omnia predicta ab inferioribus solum causis pendere possint. illud tamen in paucioribus accidit. plerumq̄ n. predicta omnia a superiori/ bus causis immutantur. sicut supra ostensum ē. ad nimium. n. coitum/ crapulā/ exercitium immoderatum/ gladium &c. nōnunq̄ hominum sensus incitantur. tā ex parte agentis q̄ patientis. similiter debilis uirtus a conceptionis figura plerumq̄ pendet. quā tamen hō succumbit nisi ob fuerint cælestia. magis enim uidemus debile corpus resistere q̄ forte: licet huius effectus causa particularis non desit. ¶ Ad secundam dicitur negando consequenti/ am. & hoc quia cæli principaliter/ nō particulare bonum huius uel illius intēdunt:

sed totius uniuersi quā in diuersitate consistit & quosdā defectus ex necessitate materie non eundit quod autem de iustis & iniustis adducitur: aliam esse uitam in qua cuncta compensentur opera demon/ strat/ suppositi dei necessaria iusticia. nec iniuste genus aliqd' mortis obire pōt hō.

¶ Ad tertiam dicitur negando cōsequentiā: & ad eius ostensionem dicitur: q̄ p̄fecta corrumpere per accidens. ut iterum equā p̄fecta uel p̄fectiora generari possint. & ut uniuersi consonantia seruetur. non est imperfecti operantis: sicut in p̄posito euenit. si enī semper ex imperfectis p̄fectiora generarentur/ tandem sola p̄fectiora in uniuerso reperirentur: & sic uniuersi ordo solueretur/ & consonantia. si cut enī in cetera necessarie sunt & graues/ & acute corde: & incōsonantia uoces: ita & in uniuerso diuersi p̄fectionum gradus.

¶ Ad quartam dicitur. q̄ effectus boni sunt: sed melior est uniuersi p̄fectio. Secūdo dicitur bonū ēē hos effectus eiū/ nō semper/ sed tali uel tali tempore. Tertio dicitur. q̄ licet effectus boni sint: post illorum tamen corruptionem meliores generari possunt. ¶ Ad quintam dicitur/ q̄ monstrum quandoq̄ generatur ex defectu femellæ/ & plurimum in ea re. si torum. quādoq̄ ex maris defectu/ & seminis eius. sed plerumq̄ ex debilitate partū cæli/ in cōceptione p̄dominātum: quā p̄tunc meliorē effectū producere non possunt. partes. n. cæli non parū in cūctis p̄prietatibus uariatur. unde illud impediri/ est non posse amplius. has uero debiles p̄tes statuit natura. malum. n. suo loco positum/ eminentius cōmendat bona. ut ait Augusti. ¶ Ad ultimam dicitur. q̄ n̄ preter cælorum/ aut eorū intelligentiæ cognitionem effectus eueniunt: licet preter intentionem esse possint. aliud enim est

QVESTIO

cognitio: & aliud intentio. argumētum aut de cognitiōe pcedit. faber enī quom ferram ferream facit/contrabendam rubiginem cognoscit: nō tamē intendit. sicut phis clarum est.

Articulus. xi.

¶ An cælū in sensus hominis influat quædam: quibus si assentiret ratio/seu uoluntas eius/peccaret moraliter.

Xistimant nōnulli, cælos nullo pacto in sensus hominis influere posse ea: quibus si uolūtas assentiret peccaret: si enim sic res se haberet/cæli cause uicioꝝ moralium essent. consequēs inconueniens. quum cælestia a uiciis aliena esse debeant. cōsequitio clara est: quū sensibus instigantibus uoluntati peccādī prebeatur occasio. ¶ Item, quod in inferiori natura uituperabile est: multo amplius in cælesti: sed ad malum morale instigare homines, in homine uicio dandū est: multo igitur amplius in cælis, prefer tim i mastrologos putantes pro maiori parte cælos animatos esse. ¶ Amplius: siue cælum animatum sit/siue ab intelligētia motrici motū/ id agit/ q̄ primæ causæ placet: quum imprudētissimū sit/putare cælestia preter diuinæ uoluntatis ordinē operari: sed deus nullo modo causa peccati/mali/seu deformitatis esse potest. igitur nec cæli. ¶ Preterea quum nihil agat nisi in uirtute primæ causæ/ si cæli sic influerent primā causam cooperari necesse esset. sed iniqui domini ē/ seruū ad iniuriā sibi inferendam prouocare: quom prefer tim/ uindictam sumere malefactorum statuerit. igitur deus esset iniquus. quod est nefandum. ¶ Adhuc: quanto persona gubernans sapientior est/ tanto si bi subiecta magis ab erroribus semota fa-

cit: sed cælestia principia gubernātia sapientiora sunt humanis: igitur si quidam homines ab operibus suis & regimine/errores omnes excludunt. & errorꝝ occasiones. multo amplius cælestia.

¶ Adde prioribus: quanto agens perfecti us est/ tātō passum magis sibi simile facit sed cælestia inferioribus perfectiora sunt. igitur suis operibus, inferiora magis sibi similia faciunt: quum igitur superiora uicioſa non sint. nec etiā ad uicia inferiora inclinare/aut instigare poterunt. ¶ Poſtea, aut cæli sic influendo peccāt: aut nō. si sic: uicioſa sunt cælestia: quod est absurdum. si nō, igitur iuste agunt sic influendo: sed iustis rebus aut suasiōibus uirtus est coherere. igitur uoluntas assentiēs merebitur. qđ est impossibile. ¶ Preterea, aut Deus cælos potest in uocuos facere: aut nō. si sic: & noluit facere. ergo inuidus. si nō, ergo non est omnipotens. consequentia uera esse non possunt: igitur nec illa ex quibus sequuntur. ¶ Vltterius oīs causa prima plus influit q̄ secūda: sed si cæli si instigent sensus/ prima causa erunt peccati (si uoluntas assentiat) igitur & grauius peccabunt. ¶ Preterea si sic similiter brutorum sensus alterarentur: & multo fortius. quum penitus subdantur. hoc autē nō apparet. igitur &c.

¶ In contrarium tamen est experientia a pertissima: auctoritas non solum astrologorum: sed medicorum, ut ostendetur infra. Et rationes clariſſime complures. Videmus enim lunaticos/ seu luna multum subiectos/ homines scilicet quosdam, qui dum luna/ aut a solis opposito/ quarto/ uel combustione/ aut ab altera quam uolueris causa patiatur/ malorum morū existere: accidia/ inuidia/ ira maxima affici: usq; adeo/ ut presentibus letitiæ causis inferioribus/ ima emittant suspiria. itaq;

SECUNDA

6
 nonnunquam etiam aduersis accidētibus, spō-
 tanea leticia incredibili sūt affecti, quem
 effectum siqui philosophi in sanam uel
 egram complexionem reducerent. obici-
 atur, illius complexiōis cālum esse moto-
 rem & causam, quam rem aperte cognos-
 cent, si tunc temporis calorū dispositi-
 onem obseruauerint. nec tanta comple-
 xionis mutatio apparet (si tñ modo infe-
 riora inspexerimus) q̄ ex illa tantā morū
 & cogitationum uarietas effluere possit.
 Videmus etiam Marti subiectos, bellum
 precipue petere, ad iram, uindictam, ho-
 micidium, depredationes, stupra, & hu-
 iusmodi a ratione fugienda pronos esse.
 Saturno uero subditos, inuidos, fenera-
 tores, auaros, feridos, imūdi coitus, uin-
 dicatores, & huiusmodi. quod siqui in
 solam complexionem collicā, aut me-
 lācolicam reducere uelint, adducatur in
 medium aperta experientia, quandoq̄ Sa-
 turno subiectos sanguineos esse, aut colle-
 ricos, aut alterius complexionis; Martia-
 les uero flegmaticos, aut sanguineos; qui-
 bus inspectis in aliam causam reduci p̄di-
 cta opus erit. ¶ Astrolgorū auctoritates
 hic suspecte sunt, sed ad medicorum di-
 cta accedamus, ex quibus aperte intentū
 sequetur. Apertissimum quidem in me-
 dicina scientia est, spiritibus animalibus,
 sensuum operationes perfici; quibus alte-
 ratis operationes quoq̄ uariabuntur, pa-
 tet hoc non solum ex diuersis operibus
 diuersarum complexionum, a principiis
 generationis contractarum; uerum etiā
 ex complectionibus etatis cursus; simili-
 ter ex uiriis egritudinibus, ex abundan-
 tia diuersorum humorum causatis; ubi
 spiritus similiter alterari plerūq̄ accidit.
 si igitur humores uarii, uarios spiritus, et
 hi uarias opationes, appetitusq̄ causant.

proculdubio celi predominātes, & com-
 plexionibus, & elementis, & humoribus
 & spiritibus, appetitus, motusq̄ uarios
 interiorum sensuum producet in homi-
 nibus, igitur sicut discretiata complexio
 compolitio, & sensus, & spiritus, ad ille-
 cebras concupiscentias, & operationes ra-
 tioni contrarias inducūt. ut apertum est
 omnibus, ex sanguineis, ad amorē, colle-
 ricis ad iram, melācolicis ad predicta sibi
 conformia, pueris, iuuenibus, senibus,
 maniacis, & huiusmodi, in quibus omni-
 bus mores, & appetitus, & operationes
 non mediocriter uariantur, & ad nō nul-
 la nefanda uario modo incitantur, simili-
 ter etiam, pculdubio; ab intēperatis stel-
 lis spiritus, complexionēs, & humores,
 & sensus inuari tales aut similes inclina-
 tiones suscipient. Nunc uero ad theolo-
 gos nos conuertamus, beatus Thomas
 aquinas, iiii. de catholica ueritate, lxxxii.
 capitulo sic ait, quæ uero ad corporalia
 p̄tinent, siue exteriora, siue interiora sint
 in usum hominis uenientia, a Deo medi-
 antribus angelis, & corporibus cælestibus
 dispēantur, quum igitur hominum sen-
 sus eiusmodi sint, opus erit ut a celis im-
 tentur, & si in bonum, per cōuenientem
 ac similem influentiam sensus a cælis in-
 mutari possunt; etiam in malum per dis-
 cōuenientem influentiam imutari po-
 terunt, ut ex supradictis manifestum est.
 ¶ Deinceps idem auctor, lxxxii. capittu-
 lo concludit, corpus cæleste causam esse
 omnis alteratiōis, & ulterius, esse causam
 omnis motus in inferiori mūdo. ¶ Am-
 plius Scotus, ii. sententiæ distinctione,
 xiiii. questione, iii. ait, stellas actionē atq̄
 dominium habere in elementis in mixtis
 inanimatis, & animatis, & in sensitiuis,
 nam organa sensuum, quæ sunt corpora
 d.iii.

QVESTIO

mixta possunt imutari & alterari ad alium quem gradum conuenientem illis, ut nata sunt esse organa sensuum: & etiam ad disconuenientem sensui: & ita possunt organum corrumpi & laedi. & per consequens possunt habere aliquam actionem, quo ad intellectum quodammodo: quia si deordinantur sensus in actu suo, per consequens deordinatur intellectus ut puta in freneticis & lunaticis: in quibus est ymaginatio confusa: & etiam quo ad hoc potest esse causa deordinationis in uoluntate: potest enim appetitum sensitium alterare ut magis inclinetur ad hoc quam illud: & quia in uiatore uoluntas rationalis inclinatur ad prosequendum, quod efficaciter appetitur ab appetitu sensitio, ideo hoc modo inclinatur uoluntatem plane: & alia corpora caelestia, in nullo tamen necessitantur absolute uoluntas propter hoc: sed ex sua libertate potest contraire. hec ille, deinde subdit. & per istam pronitatem ad sequendum appetitum sensitium contra dictamen rationis: quam pronitatem causant corpora caelestia, accidit frequenter astrologos uere pronosticare, de moribus hominum, puta quod erunt luxuriosi uel huiusmodi per constellationes natiuitatis: non quod ita eueniat necessario, quod non possit aliter esse de his quae pendunt a uoluntate rationali, si homo uellet magis sequi per uoluntatem legem rationis quam sensus: sed cogitationes hominum prone sunt ad malum generis. viii. Ex quibus uerbis nostra conclusio apertissime inferitur, nec solum inferitur: sed explicata continetur in illis. ¶ Sed iam ad rationes nostras accedendum est. Mundus enim inferior, superioribus uirtutibus gubernari necesse est: iuxta Aristotelis sententiam, iuxta etiam ea quae supra demonstra-

ta sunt, complexiones igitur mixtorum & simplicium inferiorum, in superioribus uirtute continentur: igitur sicut in inferioribus quaedam sunt extremae, quaedam mediae cuiusque extremi respectu. ita in superioribus sunt extremae uirtutes, & mediae, extremae autem, sicut sibi subiecta competentia conseruatur, ut ignis maxima caliditate seu intensissima, & siccitate conseruatur: ita mediae, & in altero extremo collocate per illas corrumpuntur: & in actionibus deprauantur, leduntur, & diminuuntur. Itaque actiones lesae diminute, corruptae, ablatae sequuntur. stella enim ignem conseruans aquam per se corrumpit, & ita de aliis mixtorum dicendum: humana autem complexio licet magnam habeat in se latitudinem, media est & temperata respectu plurimum animalium & plantarum, licet temperatior sit respectu operationum perfectarum, per stellarum igitur in uirtute distemperatarum, actiones, incorporeales uirtutes, & membra, & sensus hominum necesse est uariari appetitus sensitiosos, & mores. ¶ Hucusque naturalibus rationibus, astrologorum sententiae conuincuntur, sed adhuc speciatim de eisdem influxibus concludi potest. Quum equidem sapientibus comperitum sit imateriales substantias in sensibus posse producere species sensibilium: ut patet in pueris in phrygia, aqua plena respicientibus: in pregnantibus in ungula inuncta intuentibus: non solum de uisibilibus speciebus aliis perfectioribus: uerum etiam aliorum sensibilium: pater quoque in celorum animabus aut intelligentis motricibus, & corporibus calorum uirtus erit, illarum productiua inmediate: ratio solum spiritibus animalibus mediantibus: hec enim forma sensibilis in diaphano

SECVNDA

aut organo a sensibili multiplicata, & p-
ducta non maioris perfectiōis est: q̄ non
nulla alia in uirtute calorū contenta.
quare non incōueniret etiam a stellis spe-
cies istas generari: nec mediantibus spiri-
tibus: licet enim spiritus necessarij sint ad
actionem illam: tamen sic perficitur quā-
doq; ut primum species uel similitudi-
nem causent celi: uerum eiusmodi speci-
erum ac noticiarum causā ad malum in-
citare non possunt. aliter enim intelli-
gentiā aut animā celi uicia sequerentur/
incitant tamen per accidens / suam uim
influyendo in corpora sibi proportionata
sicut etiam caro concupiscit aduersus spi-
ritum.

¶ Ad rationes igitur in contrarium dicē-
dum est. ad primā quidē negando con-
sequentiam: & ab eius probationem: ne-
getur consequentia: non enim quecunq;
peccandi occasio, ad malum incitatio: il-
licitum uē dici debet. alias Deus qui pul-
cherrimas mulieres fecit: uinum dulce:
& huiusmodi peccaret. quod est falsum.
sunt enim creata aut producta ut debito
modo illis utamur: similiter in propo-
sito sensibus aduersus spiritum concopis-
centibus resistendo meremur. uirtus enī
in infirmitate perficitur. propter quod no-
luit Deus a Paulo carnis stimulum amo-
uere quamuis ter rogatus. ¶ Ad secundā
dicendum q̄ celi non nisi per spiritus &
alia corporalia supradicta incitant: sicut
etiam complexio collerica aut sanguinea
sic autem homo incitando non peccaret:
puta si corpus restauraret medicus: quare
uenereis moueretur: non esset tamen in-
culpādus medicus: directe autem ad ma-
lum incitare / & cum intentione mala/
non calorū, aut anime ipsorum, aut
intelligentiā motricis proprium est. sed

demonum. ¶ Ad tertiam dicitur sumi-
liter: & additur q̄ i peccato sunt duo cō-
sideranda. & actio quā bona naturaliter
est. & deformitas seu recessus ab ordine
debito. quod est priuatio & nihil. primi
deus est causa. non autem secundi. ¶ Ad
quartam dictum est qualiter cooperetur
Deus. deinde dicitur: quod p̄ sensus nō
puocatur homo: quum presertim āmo-
nitio precesserit: & libertatis clipeo con-
cesso / se ipsum tueri possit: sed potius ad
pugnam / uictoriamq; est militem muni-
tum armatū exponere. noster enī gradus
perfectiōis corpoream naturam / & spi-
ritalem cōplectitur: ex cuius natura cor-
porali ex necessitate talem rubiginem cō-
trahit. ¶ Ad quintam dicitur non esse si-
mile de homine cōsiliante: & celesti prin-
cipio instigante: nisi quom ab itelligen-
tia species producerentur. ut supra: ubi
nulla est ad uicium incitatio. dicitur se-
cundo q̄ celum nullum errorem cōmit-
tit in actionibus suis naturalibus quā ad
propositum attineant. sicut nec medicus
uirtutem fortificans. ut supra. ¶ Ad se-
xtam dicitur q̄ assimilatio effectuum in-
feriorum a celis, nō est in moribus: qui a
uolūtate intrinseca depēdent: sed in aliis
essentialibus, & accidētalibus. mores qui-
dem ab astrologis cōsiderātur / solum in
principiis corporalibus: quz sūt comple-
xio insequēs materiā / & formam / corpo-
ris / & membroz / & humorum / & spiri-
tuum. ut sic autem nō sunt uirtutes aut
uicia. sed ut a uolūtate libera depēdēt.
¶ Ad septimā dicendum q̄ nō peccant:
& q̄ celi iuste agūt naturaliter. homo autē
iniuste assentiret moraliter. ¶ Ad octauā
dicitur. q̄ s̄m ordinem quem uidemus
celi non possent esse alterius naturz: &
dicitur q̄ sūt optimi / & ualde boni: nec

per hoc dicitur Deus nō omnipotēs sicut nec etiam / quia nō possit errare / aut hominem essentialiter perfectiorem facere aut binarium esse ternariū. quia eius omnipotentia / per possibile absolute cognoscitur. ¶ Ad ultimam conceditur cōsequens in ductum. & ad obiectionem dicitur q̄ nō apparēt adeo eorum sensus alterari: quia imperfectiores sunt. nec tot possunt recipere differentias / quot hominū sensus: ob eorum inbecillitatē. quoniam quanto aliquis effectus incorporalibus nobilior est: tanto pluribus indiget. econtra est in spiritalibus. unde pluribus modis deficere possunt hominū sensus / q̄ brutoz.

Articulus. xii.

¶ An leges & prophete sint a stellis & celestibus corporibus.

¶ Idetur leges & prophetas a corporibus celestibus procedere. Si enim homines ad malos mores p̄ sensus ab influxibus motos incitantur. ut supra habitum ē: multo magis ad bonos / & leges obseruandas / & conficiundas. ¶ Item Saturnus religionem suadet nisi male se habuerit. Iuppiter multo magis. igitur si seperati (quum fuerint significatores particularium) sibi subiecta / ad religionem prouocant / coniuncti simul poterunt complures in idem cōpellere. tum uel precipue quom alicuius uniuersalis figuræ predominatores extiterint

¶ Amplius si homines ad leges & religionem / p̄ homines disponātur: inconueniens nō est / q̄ per cælog / formas nobiliores / Deoz uiciniores disponātur. antequam patet de Moyse. ¶ Vtcrius experientia testatur. in cōiunctionibus maioribus prophetas ortos fuisse & leges innouatas: sapereq̄ huius uel illius planetæ naturā.

puta mosaycam Saturni. &c. ¶ Item si cut ad bella uniuersaliter incitantur homines / quæ sunt plena malis: ita multo amplius ad religionem.

¶ Respondeo dicendū. q̄ falsi p̄pheta a cælis esse possunt. modo quo supra ostensum est. inuidos / elatos mente & huiusmodi ab animali natura intempatis stellis impressa / prouenire: eorumq̄ leges eo modo a superioribus pendere. quo inuidia fastus & eiusmodi. sed hominum ad illas applicatio minime. quum diuersas nimis genituras & temperamenta habent. Sed hi quidem propheta non sunt. Veri autem propheta a cælis esse non possunt. ut aperta ratione ostendetur. Prius tamen aperiendum est experientiam nullo pacto demonstrare potuisse / a cælis prophetas & Christi legem ortum habuisse.

¶ Licet enim experimētum principium sit artis. ut Aristot. testatur. & id in quo habetur fiducia. & Auicē. facit nos esse certos. & sequendum est ratione contra dicente. fallax tamen est. ut ait Ypocras: nisi quedam obseruentur. quorum unū est. eiusdem reiteratio. ex multis enim memoriis cognitio colligitur Christi autē legis exordiū per Moysē tradita: p̄ Christū perfectā sepe obseruari nō potuit. igitur. &c. Legis uero Maumeth inuentio a libera uoluntate pendere potuit. a cælis etiam. ut supra: sed hominum comunis consensus nequaquā. non enim sponte creuit error ille. sed minis / armis. atq̄ ui. quæ media aggressoribus nō deficiūt. cui nunq̄ peritus phūs / quāq̄ ea nutritus adhesit. sed potius (ut Auicē. demonstrat) uitupauit. Cūctis. n. palā esse pōt ob gloriā / famā / ac dominiū / rudes populos illexisse: nullo diuinitatis signo in uita adhibēte / aut in morte aut post mortē / p̄ ipm Maumeth

SECUNDA

ant suo nomine per alios: nullis enim p̄
dicentibus oraculis aut profetis: dogma/
ta etiam non adduxit in medium: quæ a
mediocri ingenio institui non possent.
& uera falsis miscuit. temporalia bona
pollicendo: lac & mel. s. quæ porcis poti
us q̄ intellectualibus substantiis cōpetunt
quare ueluti iniquum quoddam comune/
malum: a cælis esse non potuit. sicut Chri
sti lex ob eius supernaturalem perfectio
nem: ut infra apertum fiet. ¶ Secundo o
stenditur idem ratione defectus quarun
dam considerationū: quæ necessarie sūt
etiam secundum astrologorum auctorita
tem: nam post coniunctiones (in quas ip
si reducant) tot annis lex instituta est per
Moysen & Christum perfectā: ipsorumq̄
natiuitates ut per medias atq̄ minores ex
poni (ut uerbis Aly utamur) oporteat: q̄s
si quis inspexerit nullo pacto concordēs i
ueniet. quare aut ipsi necessarias considera
tiones posthabuerunt: aut leuissime & in
eptissime extraq̄ suos canones / de illa iu
dicarunt. Tertio hoc idem ostenditur / ex
earum rerū uariis opinionibus / atq̄ aucto
rum discordia. quidam enim in Solem /
quidam in Mercurium / Christi legem re
ducunt. unde experientia ista multum de
bilis est. Ptolemeus etiam ista prætermi
tens & nihilificiens astrologorum peritis
sius / latenter nullā esse opinionem istam
suadet. ¶ Idem ratioibus efficacissimis cō
uincitur. Aut enim lex / per Moysen tra
dita uera est: aut non. si non. igitur a cælo
esset hominū deceptio: si cælum (ut aiūt)
ē illius cā. Itaq̄ malos hōines / fragiles cæ
lū illuderet / deciperet / defraudaret: & in
fallaciam duceret. quod est iniquissimum
& aueritate alienum. si sic igitur / & uera
sunt quæ in ipsa continentur. continetur
autē in ea / a deo imediate & supra rationē
humanam & naturæ potentiam conditā
esse legem / ac signis cōfirmatam igitur &
cet. ¶ Vltorius aut Moysis & Cristi. una
est lex eadem: aut due. si duas esse dixerit
quæ in ueteri ac nouo testamento tradun
tur / non intelligunt. Moyses enim & Ia
hacob & alii propheta complures / Chri
stum uenturum legem perfecturum dixe
runt. Christus etiā se legem ad impletu
rum asseruit. Paulus apostolus. non no
uam legem prædico uobis: alibi multifa
riā multisq̄ modis & cet. Sic igitur falsa
essent ab illis prolata: & sic idē sequeretur
inconueniens: si uero una lex est. non igi
tur quælibet magna coniunctio diuersas
leges instituit. ¶ At bestiales isti astrolo
gi dicent q̄ licet non noua lex statuatur:
nouis tamen cerimoniis reformatur: sed
isti sibi ipsis aduersi sunt: quanta enim in
ter causas diuersitas reperitur / tāta in effe
ctibus affirmari debet. modo ipsi met alte
ram traditionem / & prophetam / in Satur
num reducant: alteram in solē / uel mer
curium. quæ quantum distent / ipsis con
siderandum relinquantur. ¶ Præterea si le
ges a coniunctionibus pēdēt: igitur sicut
plures coniunctiones esse possunt: ita & le
ges: quod ipsi concedunt. tunc ultra aut
una sufficiens ad hominum salutem est:
aut non. si sic cætera igitur superfluent:
natura ergo frustra ager: & deus. si uero nō
nulla igitur harum per se sequenda est.
nec etiam omnes simul: quū adeo aperte
sibi aduerse sint. ut ipsi fatentur. Sed /
qui sic aiunt nulli legi fidem adhibent in
corde suo: & sic cælum crudeliter illude
re mortales cōsidentur. quod sapienti
bus iusticiam Dei considerantibus est im
possibile. ¶ Adde i omnes leges a cælo
sunt: igitur pariter illis adhibenda fides
est. aut igitur omnibus. & hoc non: quia
aduersantur inter se. ut dictum ē. aut nul
li. & sic idem quod prius

QVESTIO

¶ Item fieri nō potest ut cælum aliquid efficiere intendat: & tñ actione illa contrarium producat. hoc autem ex dicta positione sequitur. nā si leges a cælis sint / nil aliud intendere potest cælum: q̄ homines ad bñ / beateq; uiuendum ducere. contrarium huius tamen credendi manifesta traderetur occasio: nam (sic rebus se habentibus) lex non supernaturaliter tradita est. & prophetæ dicta falsa sunt: eā supernaturaliter traditam esse affirmantiū. Itaq; non pluris uenerationis / aut obseruantie lex esset: q̄ bella / rixe & huiusmodi a cælis pendentia: quod est absurdū. **¶** Adhuc si sic. igitur prophetæ nil p̄dicere possūt / quin per astrologū possit p̄dicī: itaq; astrologi prophetæ essent. & si docti & furore afflati fuerint / non tantū generalia sed etiā particularia predicere poterunt: quum igitur astrologi cōplures / & oī tempore cōperiātur: non ē opus horū prophetarū aduentu. Est igitur dicēdū Christi legē / quæ a mundi principio i cordibus hominū scripta fuit: post per Moysē tradita: per Christū perfectā / sup̄naturali lūine fuisse traditam / ad salutem hominum / in altiore finem ordinatorum / q̄ humana fragilitas possit experiri: & ne hæc casu esse facta quisq; putare possit / quæ uentura erant / per prophetas / etiam inopinabilia (p̄ter spem omnem mortalium) particularia predicta fuisse. miraculis postea per Moysen roborata circa terrena. reserata tandē per Christum: non solum in uita / sed in morte / & post mortem: per se & per alios / non solum circa inferiora: uerum et circa cælestia corpora: ut Christum dominum celorum offenderent. caueant igitur etiam atq; etiam caueant. ne in hunc lætiferrum peliūmūq; errorem incidant. tam leuiter promulgatum. tam pueriliter inuentum. tam inepte ignareq; conclusum:

in quem facile philosophi / ac fidei lumine carentes / causas cognoscere cupientes inciderunt.

¶ Ad rationes igitur incontrarium dictum / negando antecedens & consequentiam: ut ex supradictis patet. **¶** Ad secundam dicitur coniunctiones illas / hōines ad bene uel male uiuendum posse incitare sed precipue per significationem particularem natiuitatum aut reuolutionum. nō autem posse ad hanc uel illam religionem inducere. ob multa superius adducta.

¶ Ad tertiam dicitur q̄ conueniens est nō ab homine / sed per hominem / hominem instrui in rebus fidei / Deo iubente ac ordinante: non autem intrinsecus insensibili / ter induci: sicut etiam caduca & uitiosa quandoq; insurgunt. **¶** Ad quartam dicitur illud potius a regione hebreos omniū dos aliunde / q̄ a lege pendere. q̄ multarū proprietatum dictarum in alias causas referri possunt: Ad ultimam dicitur primo negando consequentiam. quia ad bella incitatur corporibus cōmotis: ut superius declaratū fuit. ad leges autē / tot sup̄naturalibus cōfirmatas / sup̄naturali agēte illuminari & dirigi debuit homines. quare ut Augustinus ait. ut homo fidentius ambularet ad ueritatem / ipsa ueritas Dei filius instituit atq; fundauit fidem.

Quæstio tertia de natura partium cæli.

Articulus primus

¶ An cælum sit substantiæ fluxibilis.

Idetur q̄ cælum sit substantiæ fluxibilis: non autem solidæ. Quanto enim aliquod corpus leuius est: tātō rarius & etiam. q̄tō at rarius / tanto fluxibilius: sed celū ē leuissimū. quū locū

TERTIA

furfū ſibi uō dicet : igitur & cet. ſi autem negaretur corpus rarum & denſum eſſe cælum . audiāt Ariſtotelem dicentē ſtellam partem ſui orbis denſiorem eſſe. ¶ Præterea ſi cæli habēt materiā . ſecūdū phyloſophos cōp̄res & p̄cipue iuxta ſūtā theologorū : ſoliditas/corpore ubi eſt materia / ubi etiam nō eſt poroſitas/nō poteſt eē cū paucitate materiæ: mltitudo quoq; materiæ/i lōga diſtantia uifum īpedit . & radī os multiplicat & reflexos & refractos facit hac autem in cælo non apparēt . Igitur fluxibilis eſt ſubſtantiā . ¶ Item ſol eſt fluxibilis ſuaſtāriæ ergo & alię partes . cōſequētia concederetur ab omnibus . antecedens oſtenditur . ſol ignis proprietates habet . ergo eſt ignis . cōſequētia nota quoniā id eſt unūquodq; / q̄ proprietates illius rei habet : & operationes p̄ficere aptū natū ē . aſſūptū arguitur . q̄a lucet/calefacit / ignē generat / & aīalia gignit ex putrefactiōe : q̄ oīa igni propria ſunt : ſi ignis fluxibilis eſt ſubſtantiā igitur & cet. Nec obſtat ſi dicetur cælū circulariter moueri : alemēta autē motu recto : q̄a licet ignis extra ſpherā motu a medio moueatur : ī ſphera tñ circa medium ſeu circulariter mouetur . aer ē ſi militet ut fitētur phyloſophi ac experiētia in īpreſſiōibus . meteorologicis . ¶ Incōtrariū maīſta ratio experiētia cōp̄bata cōcludit . Videmus . n. eiufdem orbis partes æq̄liter a ſe inuicē diſtare : ſicut olī poīa clapſa tēpora ſcripturæ cōp̄bāt diſtāſſe : ſi uero fluxibilia ēēt / hoc fieri nō poſſet igitur & ce . cōſequētia nota . maīor ad ſēſū . minor declaratur : aut . n. in cælo eſt aliqua reſiſtētia ad motū aut nō . ſi non igitur mouerētur cæli ī nō tēpore . ſicut de ſimpliciter graui cōcludūt phyloſophi moueri ī uacuo : niſi diceretur / n̄ ſecūdū ultīmum ſui poſſe mouere cælorum intelligētiās quod n̄ eſt naturale . ſi ſic/igitur uaria

exiſtēte reſiſtētia / & eadē motiua potētia uaria ac diuerſa uelocitas motuū ſeq̄tur : ſi reſiſtentia uaria eſt / & motiua potētia a diuerſa eadē . igitur p̄tū ſic ſe habētū n̄ poſſunt eē æque ueloces motus . cōſequēs . falſum igitur id ex quo ſeq̄tur : quod autem potētia mouēs ſit eadē unuſq; cōcedit / ſiue anima ſit cæli / ſiue īpreſſio / ſiue applicata intelligētia : ſi q̄ reſiſtētia uaria ſit apte ex hoc apparet . nā eiufdē octauæ ſp̄eræ partes ſūt ī oībus p̄prietatibus uarię . patet in luciditate & diaphanitate / & opacitate & obſcuritate / dēſitate & raritate / caliditate & frigiditate : & ſic de ceteris p̄prietatibus . igitur & in una maīorē q̄ altera ad motū aptitudinem reſiſtētiā cōp̄iri neceſſe eſt : eiufdē tñ pararelli partes uidemus æque uelociter moueri : licet diuerſe reſiſtētię ſint . igitur opus eſt q̄ aut ſit ſolidæ ſubſtantiæ / ad hoc ut æque uelociter moueātur : aut q̄ intelligētia mouēs continue in æquali diſtātia & eodē ſitu partes cōtineat : quod nō ē phyloſophicū . ¶ Amplius ſi cælū ſit fluxibilis ſubſtantiā : & diuerſo modo ſint p̄tes ad motū apte : diuerſeq; reſiſtētiā : ſeq̄tur qd̄ dictū eſt . ſi uero diceretur oēs eſſe equalis reſiſtētię . ſeq̄tur ſalutim q̄ ī finitis mōis & īnſuris applicaret uī ſuā ī finitis p̄tibus intelligētia mouēs . cōſequēs falſū & icōueniēs . cōſequētia declaratur . nā ī ī finitū modice uelociter mouetur aliqua pars cæli uerſus polū . ergo ī ī finitū modicā uirtutē applicat intelligētia diuerſis p̄tibus cæli : aut crit opus p̄tes diſſolui : & īequaliter diſtare ut prius . quod eſt cōtra exp̄iētiā . ¶ Vltērius cælū nullo modo eſt corruptibile ſecūdū phyloſophos . ſecūdūq; theologos habet formam faciantē materiā . ſi aut cælū fluxibilis ēēt ſubſtantię corruptibile ēēt : nā ſignetur cælū luna ſeu ſphera eiufdē tota / ex ſua tota m̄a & arguitur ſic unū eſt cælū & hinc

QVESTIO

ad horam non erit. ergo est corruptibile aliquo modo: quia quod definit esse: uel habet nō ēē post esse corruptibile ē. q̄ aut hinc ad horā nō sit. possibile ē. si sit fluxibilis s̄bē. quia pōt pars eius a toto separi: quare residuū nō erit idē totū. ¶ Adhuc si sic. igitur ē cōdensabile & rarefactibile & per cōsequēs grauius & leuius effici potest s̄m diuerfas ptes. ex quo p̄dcā sequitur incōueniētia. dicere aut celi s̄bām bi/pedalis q̄tutatis cōdensatā ad pedalē extēfionē / qua medietas eius extendebatur / esse eiusdē resistentie: & ad motum similiter aptam. est ineptissimum.

¶ Ad rōes igitur incōtrariū dicendū. s̄m Arist. q̄ in celo nō est grauitas aut leuitas. & q̄ sursum & deorsum p̄prie sunt ī mūdo corruptibili. Secūdo r̄ndetur tenēdo in celo esse materiā negādo secūdā propositionē. s. quāto aliqd ē rarius tāto fluxibilis / sunt. n. quādā ieq̄a rara: & tū nullū illoꝝ fluxibile ē / sunt ēt quādā solidā substantiā rariora & leuiora certis datis aq̄s aut hūoribus fluxibilibus. ¶ Ad secūdā dicitur negādo soliditatē exigere maiorem q̄tutatem materie q̄ aliquod fluxibile ut dictū ē. negatur etiā q̄ longa distantia in maxime diaphanis radiōs īpediat refrangat reflectat &c. ¶ Ad tertiā negatur assumptū primū. & ad p̄bationē dicitur solem non actu sed uirtute qualitates & uires illas excellentiore modo cōtinere: alteriusq̄ speciei. generatio etiam ignis a sole equiuoce est: ignis aut ab igne uiuocē. dicitur etiā ignem motu raptus in sphaera moueri. ad quem ē indifferēs. cā hī aut motu p̄prio mouentur circulariter & s̄m naturam.

Articulus. ii.

¶ An omnes celi partes eiusdem sint uirtutis & proprietatis.

Vibiscā forte asserendū uidere: q̄ tur oēs celi partes esse eiusdē uirtutis: & p̄prietatis. quāto. n. corpus simplicius est / tanto in eo minor diuerfitas reperitur: sed celi simpliciore sūt īferioribus cōpositis ex elemētis: igitur in eis minor partiū diuerfitas reperitur q̄ in īferioribus. repiūtur aut īferiora quādā mixta / partes habentes / nullā distinctio / nem aut īsensibile / uirtutis continētes. si cut homogenea. lapides &c. ¶ Præterea si celū materiā & formā habeat: quū uirtutes uarie a uariis formis p̄cedant: sequeretur / uarias partes uariarum uirtutū diuerfas habere formas. cōsequēs falsum ē. quia eiusdem sphaeræ unica forma est / aut saltim eiusdem orbis. si aut nō habeat materiam / sed sit essētia simplex: sequeretur eandē sphaeram uel orbem diuersas s̄bāꝝ simplicium habere distinctiōem in se. q̄ est falsum. qm̄ minus esset simplex quam ex elemētis cōpositū sit. ¶ Amplius maior in celis differentia reperta / illa est quæ inter astrum & alias ptes dyaphanas reperitur. sed astra s̄m Arist. eiusdē sunt nature cum corporibus in quibus sunt. igitur multo magis relique. ¶ Item quæcūq̄ habent similes potiores p̄prietates / ēt alias similes (quæ ignobiliores sunt / & ab illis causate) habere debent: sed astra & alie ptes celi. habent simile motum & lucem solum. n. s̄m magis & minus differunt: quæ non uariant speciem. igitur &c.

¶ Incōtrariū est expiētia. & rō manifesta uidemus. n. quasdam partes esse lucidas: quasdam tenebras / quasdam dyaphanas quasdam opacas. ut luna est. quasdam calidas / quasdam frigidas: & ita de ceteris. patent p̄dicta de sole / luna / stellis tenebris / occultis / nebulosis / lucidis / uia lactea &c. similiter de aliis uiribus occultis.

¶ Idem rōnibus concluditur diuersa enī

TERTIA

accidentia multū distantia in perfectione diuerſas uirtutes ſeu uires demonſtrant: quum unūquodq; ſm ſuas formas ſbā/ les uel accidentales aut gradum actus/ quē inter entia obtinet operetur: quare ſiquid accidens huic nō illi parti cōuenit/ uariam illius partis uirtutē oſtendit. ¶ Item diuerſa instrumenta actiones & agētia potentia uariant. ſed inter accidentia/ nōnulla tanq; instrumenta ſunt ipſius agētis ſubſtātie: ſicut calor ignis: frigiditas aque igitur his accidentibus uariatis uariatur habentia illa & p illa operatiū potentia. in partibus aut celi diuerſis/ ſūt diuerſa accidentia actiua ſenſibilia. ſicut calor/ frigus &c. & inſenſibilia ſicut huius attractiua expulſiua motiua & ſimilia. igit. &c. ¶ Preterea ſi oēs ptes celi eiſdem eſſent uirtutis/ fruſtra celi mouerētur. qd' ē abſurdum. cōſequutio aperta eſt. nō quidem ob alium finem mouentur celi niſi quia aut diuerſa agētia/ diuerſis terrę partibus aut alterius elementi/ uel corporis deferantur. calefactio nempe motum ſequens: ē effectus p accidens: ſequēs partiū ſubtiliū a groſſioribus diſſolutionē: iuxta ea quę p hī de motu cōſiderant/ aut (ſicut aſtologus noſcit) nō ſolū corpora celeſtia/ aut eiſus partes p motū deſerri: uerū etiā & ipſarū uirtutes. ut iſra in queſtione de uiri/ bus ipreſſis palā faciemus. modo ſi celoz partes eiſdem eſſent uirtutis: quidqd p unam partē/ palā quoq; fieri poſſet: itaq; incaſſum mouerētur celi. ¶ Amplius ſi ſolum motus uariis celoz/ ob ſtellas deferendas ordinatus eſſet: non aut ob alias celi partes: tunc ſequeretur q; aut primi mobilis motus fruſtaretur: aut ob alias inferiores ſpheras mouēdas ſolū eſſet ordinatus: & ſic primus eſſet rōe poſterioris/ quē icōuenientia ſunt. cōſequutio ſic reſeratur. quum in primo mobili iuxta aſtro

logoz ſententiā aſtra nō ſint/ iam motus eiſus eſſet ſupfluous. ſi uero ob alias ſtellas deferendas moueatur: ſecūdū ſequeretur incōueniens. ¶ Adhuc quę ſunt diuerſi motus/ uarias habent uirtutes agendi in iſeriora. cū quia diuerſo mō patientibus applicantur: tū etiā quia uario mō uires ipreſſe deferuntur: ſed pauce celozum partes motū habent: eque uelocem/ aut ſimilem/ per ſimilia ubi. ut patet intelligentibus. ratione motuū uariis ſphæris cōpetitiū. igitur diuerſas uires habent. ¶ Rurſus ſm uariam diſtantiā ptiū celi interſe. & ad alia celeſtia/ uarias aquirunt ſibi uires. ſed iſte cōtinue uarie ſūt: reſpectu poloz/ equatoris/ zodiaci. & alia. igit. &c. ¶ Ad rationes igitur icōtrariū dicendū q; corpus ſimplex dicimus/ nō ob accidentium/ aut uiriū paucitatē: quia ſic anima intellectiua minime ſimplex eſſet: ſed ob ſbāz (ex quibus componatur) minorē numerum: aut actū. aut ſaltē in uirtute/ uel potētia: ſm igitur opinionē ppiā dico: celū eſſe cōpoſitum ex materia & forma faciente materiā illam/ habente in ſe plures uires/ per diuerſas partes diuerſo mō diſpoſitas exercendas/ unde q̄tum ad numerum cōpōentiū/ celū elemētis nō eſt ſimplicius: ſed ſimplicius dici poſſet q̄tū ad componentiū id diſſolubilitatē. q̄tum uero ad uirtutes ſuas longe maiorem numerū uiriū habet: ſed illud minus ſimplex celū nō facit. ex his patet qd ad maiorem: quid ēt ad minorem dicendū ſit. ¶ Ad ſecūdā dicitur negando maiore q̄tū mēbroz hoīs ſunt diuerſe materie diſpoſites et uirtutes uarias ab unica ſimplici forma ſubſtāciali fortiūtur: ſecūdū aliam opinionem negāda eſt maior. ¶ Ad tertiam dicendū q; Ariſt. itellexit naturā eandem genericā: aut ſpecificā quę diuerſas uirtutes cōpatitur. ¶ Ad ultimā dicitur

c.

QVESTIO

q̄ astra in luce & reliquis cū alijs partibus & inter se / similia sunt / similitudo aut nō est omnimoda: tñ etiā differunt in motu quia alter altero uelocior: diuersis polis: diuersisq; modis uariantur.

Articulus. iiii.

¶ An omnes cæli partes sint eiusdem speciei specialissime.

Vcenfet fortassis nōnullis omēs cæli partes eiusdē esse speciei specialissime: & p̄sertim de his quæ eiusdē spheræ sunt partes. quecunq; sunt unū numero sunt etiā unum sp̄. sed oēs partes eiusdē spheræ sunt unū numero: quia oēs partes sunt suum totū / quod est unum numero. igitur &c. **¶** Preterea species distinte motus habent distinctos: sicut operatiōes: sicut etiā uirtutes: & essentias. sed omniū cælestiū unus ē motus. s. circularis. igitur &c. **¶** Item quæ sūt diuersarum sp̄: sunt diuersarū figurarū sicut in inferioribus patet maxime in p̄fectis. sed oēs cæli / astraq; omnia sunt eiusdē figuræ sphericæ. s. ergo &c.

¶ Incōtrariū ē expientia. & ratio illā cōfirmat. uidemus. n. sensu diuersas partes cæli / uarias habere proprietates. quedam enī lucide sunt: quedā minime. quedā luminen recipere / ueluti dense sicut in stellis euenit. quedā uero tanq̄ opacæ. ut patet in luna. alique calide sunt alique frigide. **¶** Amplius indiuiduorū pluralitas in eadē sp̄: est ad illius sp̄ cōseruationē ordinata: in corruptibilibus igitur illud supflueret. quēdmodū cæli sunt: sicut ē in substantiis spiritalibus contingit: de p̄tibus aut eiusdē totius integralis p̄ unā formā aliter dicēdū ē. ipse. n. nō differūt sp̄ nec numero. p̄prie. q̄a nō sunt actu p̄ se existētia sicut indiuiduū requirit. cui maxime rō unus cōuenit. s. esse a se indiuisum & diui-

sum a quocūq; alio. sed differūt accidēta / liter / sicut aīalis mēbra: quare s̄b celestes quæ differūt numero ēt sp̄ differūt. p̄tes uero eiusdē totius / nec sp̄ differunt / nec sunt eedem sp̄: nec numero differūt / nec sunt idem numero / p̄prie loquendo.

¶ Ad rōes igitur incōtrariū dicendū. Ad primā. rōdetur q̄ licet omnes p̄tes simul (iuxta nomīaliū sentētiā) sint ipsum totū ex hoc tñ nil aliud haberi pōt q̄ oēs p̄tes simul sint unū tertiū qd̄ numero est unum: nō tñ q̄ sint unū inter se. quod requiritur ad ueritatē antecedētis. **¶** Ad secundā dicitur. Primo q̄ prima p̄positio est falsa. quia lapis & terra nō habent motus specie distinctos. Secūdo dicitur q̄ & si uera esset minor falsa est: motus. n. cælog: multipliciter distinguūt. q̄a quidam ē naturalis: quidā idifferēs sicut rap tus: quidā simplex / quidā ex pluribus resultans / quidā ab oriēte in occidēs / quidā p̄ polos zodiaci: quidā uelox / quidā tardus &c. **¶** Ad tertiā dicitur maiorem esse falsam. elemēta. n. spherica sunt & multa mixtorū. Secūdo dicitur minorē esse falsā sicut infra imēdiate apertum fiet.

Articulus. iiii.

¶ An oēs stellæ sint sphericæ figuræ.

Vdicant pleriq; p̄hi / atq; astrologi oēs stellas esse eiusdem figuræ sphericæ. s̄sus. n. bene dispositus nō decipitur circa obiectū suū / sed sensus iudicat illas esse sphericæ figuræ. igitur ita sūt. **¶** Preterea quā cælestia corpora multum uelociter moueātur oportuit figurā illā habere quæ ad motū aptissima est. sed spherica figura est ad motū mouentis applicati aptissima igitur. **¶** Amplius p̄fectiori corpori p̄fectior debetur figura. huiusmodi aut spherica ē / capacitatis. n. maxime est / & cōtinentiæ / unīq;q; supficiæ cō-

TERTIA

tenta. prima etiam figurarum omnium.

¶ Rursum celi manifeste sphericarum figurarum sunt astra quoque patet in luna circulariter immen recipiente. ¶ Item sicut Arist. argumetur in libro de celo/astra nata non sunt moueri per se. igitur natura dedit illis figuram inminime aptam ad motum per se/in quo necessaria est membrorum distinctio. ut patet in animalibus.

¶ Incontrarium arguitur. natura in omnibus diuersitatem intendit in qua totius mundi perfectio consistit: quare tot innumeris stellis difficile est naturam dedisse figuram eandem.

¶ Postea diuersarum figurarum diuersis actionibus uario modo deseruiendo magis conueniunt: quum uario modo linee radiique fortificati agant: quia autem uariis stellis uarie uires & actiones deseruiunt: sequitur intentum.

¶ Etiam generabiles & corruptibiles forma inferioris mundi superioribus subduntur ut ostensum est: sed iste sunt semper pene diuersarum figurarum. igitur & ille superiores. ¶ Adde resultans differentia ex minori diuersitate: multo magis ex maiori resultare debet: sed in inferioribus ex diuersitate numerali diuersa resultat figura igitur ex specifica celestium: maior resultat debet. ¶ Item uarie substantie uaria accidentia & terminationes sibi uolunt. superiora autem multum uarie sunt in substantia, igitur & cetera.

¶ Amplius celestia corpora uiua sunt. sicut eorum nobilitas expetit: sicut astrologi putant. Aug. sub dubio relinquit dubitans an ad ciuitatem supernam sol & luna aliaque astra pertineant. sed uiua organica sunt. subiectum. n. aut materia anime organica est. igitur non sphericarum figurarum. ¶ Adhuc si figura accidens sit: sicut plerique philosophi tenent: uidetur necessario dicendum ipsam uariari ad suarum substantiarum (a quibus pendent) diuersitatem. stellae autem specie differunt. igitur substantiae sunt diuersae.

¶ Videtur igitur rationabilius dicendum stellas diuersas esse figurarum. & quam rationes ad hoc ostendendum minime demostrent. sed nec pauciores nec debiliores sunt primis. ideo ad alias respondetur. ¶ Ad primam igitur dicendum est. quod ultra predictas sensus dispositiones requiritur non solum obiecti presentia. medii quoque debita dispositio: sed etiam distantia debita. quod in casu deficiit. ¶ Ad secundam dicitur. quod Arist. contrarium sumit ad aliud ostendendum. scilicet figuram sphericam esse minime ad motum aptam. sed quidquid senserit Arist. respondetur dicendo. quod maior uera est de corpore circulariter mouente partes aut alia in eo inclusa. & circulariter moto. astra uero mouentur ad motum alterius affixe sphaerae/ orbis/ aut annulo: quare eque bene poterunt moueri/ si qualiscunque figure fuerint. ¶ Et si/ militer eque uelociter sicut patet si annulus tali uelocitate moueatur nihil inter est si lapillus triangularis/ aut sphaerica si figura fuerit. & per hec solutio patet ad tertiam. ¶ Ad quartam dicitur: non esse dicendum nullum astrum esse sphericarum figurarum ymo defacto de multis asserendum uidetur. sed quia argumentum non concludit quo utitur Arist. in libro de celo. ideo respondendum si quis uellet oppositum tenere. ratione distantie contingere/ radios angulares ad oculum non peruenire: ideoque sphericarum apparent si figurarum/ sicut etiam in inferioribus patet. lumen aut ignem aliquantulum distans appatere sphericarum figurarum.

¶ Ad ultimam quae est Aristoteli. dicitur primo quod negari posset astra non esse animata. nec in contrarium ratio ulla concludere potest: ut supra habitum est. secundo dicitur/ quod licet inanimata essent/ adhuc non sequitur intentum aduersarii: quoniam licet sphaerica figura ad motum animati ineptissima esset/ quod negari posset. tamen

c ii

QVESTIO

non omnibus astris tributa est / ob alias causas & rationes superius incontrarium assignatas.

Cuc usq; cū philosophis nostra disputatio fuit: cum his quoq; qui fundamēta astrologiæ noscere cupiūt: quibus & eam esse scientiam / recte q; repertā ostēditur: cælos nō mediocre in rebus inferioribus habere dominiū: lōgeq; maius, q̄ pleriq; philosophorū putent cōvincitur: partēq; intellectuā / & ea quæ ad illam per se attrinent ab illorū uiribus eē libera apitur, q; bus quot etiā mediis cælum agat (ultra ea quæ philosophiæ sunt propria) nudū fuit qualis etiā soliditatis uariet; uirtutis sint cæli declaratum fuit: ut eccentricorū epicyclorūq; motus nō ab re (diuino lumine participato) recte astrologos statuissē itelligatur. **P**ost hac agrediēda iam sūt ea / que astrologis ppria sunt, quibus in rebus si quis proficere uoluerit: sensumq; nō negare / opus erit philosophica nō parū transcendere: & astrologi personā inducere, duplici quidē de causa: prima quoniā hec scientia naturalis non est, ut supra, secunda qm̄ ea lege nostrā astringimus fidē pluribus in locis, sic nostrum sermonem texere: ut soli qui ad astrologiā animū applicuerere intelligant: ne tā facile a quo rum labores, maxime industriæ, & incommoditatis, in se transferant aduersarii: atq; possideant: sunt equidem complures qui omni diligentia, atq; industria querūt astrologiæ secreta: deinde ut obsequium prestent aliis, illi publice detrahunt, simili causa in responsionibus ad argumenta Ioannis Mirandulensis eodem modo pcedetur / quandoq; .n. sola argumenti enodatione satisfactum putabitur: & si causa dictorum minime afferretur in medium, aduersarii quidem respondētis officium est, argumentum in totū euacuare.

Questio quarta de numero spherarū.

Articulus primus.

¶ An octo tm̄ / nouē, uel decē sint spheræ mobiles.

Credunt pleriq; octo tm̄ esse spheras. Quanto .n. aliq; corpus nobilius est / tanto nobilioribus partibus exornatur, corpus aut cæleste superius nobilius est, igitur debet nobilioribus partibus exornari, sed in inferioribus stellæ cōperiuntur: quæ maxime sunt uirtutis inter alias partes, igitur & in superioribus esse deberent, cōsequēs falsum ut patet experientia. **¶** Item si diceretur, in nona sphaera esse stellæ: sed nobis nō apparere: cōtra aut hoc accideret rōe debilitatis lucis: aut rōe distantiz, sed utrūq; istorū de se dūm arguit stellarū illarū: quā aliarum spherarū stellis nihil illorū accidat. **¶** Preterea si qua ratio ad ponēdam nonā superiorē, precipue ea esset, quæ cōiter adducitur in mediū, q; unius corporis cælestis unus tm̄ motus pprius est, motus aut diurnus nō est pprius octauæ spheræ: quā alio motu moueatur, ut patet obseruationibus fixarū loca: quæ nō semp equaliter a capitibus arietis & libræ, aut equatore, aut polis distant, erit igitur pprius alterius spheræ, nō quidē inferioris, quā superiora ab inferioribus nō regulentur in motu: sed potius econtra, sed hæc nulla est demonstratio, qd̄ sic aperte ostenditur.

¶ Queritur ab his, quom stellatū cælū per illos mouetur motu diurno, quo patet mouetur, dicent motu raptus: rapit enim primū cælū cæteros ob cælorū cōtiguatatem, sic igitur uis illa mouens primū mobile, mouet etiā raptu cæteros inferiores, sed totū illud quod ipi ponūt extrinsecū ponemus intrinsecū, sicut .n. uis illa

QVARTA

superioris mouētis in inferioris cælū impressa/
motorem propriū inferioris cōpatitur. ita
& uim motoris p̄sentis compati poterit.
¶ Preterea alio mō p̄dictam rationē dis/
soluimus. dicēdo opus nō esse corpus ab
intelligentia motū esse continuū. si enim
corpus aerē / ab intelligentia formatū &
assumptū / ab ea mouetur / debilis intel/
lectus esset dicere: q̄ ad hoc / ut ab eadem
moueri possit / necesse sit illud esse cōtinu
um. sic in spheris dicimus planetarū: ecen
tricos & epiciclos ab eadem intelligentia
posse moueri. sicut animal unū brachio /
rum sursum alterum uero deorsum mo/
uet. ¶ Deinde auctoritate Genesis po/
suit eas deus in firmamēto cæli. igitur cæ
lum stellatum est firmamētū. ¶ Deinde
arguitur esse decē: auctoritate modernorū
ac ratione. primus. n. motus simplicissi/
mus esse debet / quem pluralitas motuū
unitor & reducitur. talis autem non est
octauæ motus. igitur alia superior requi/
ritur. & qm̄ octaua & motu diurno / &
motu super polos zodiaci / & super par/
uis circulis mouetur. ideo a simplicissi/
mo motu causatur motus raptus octauæ
diurnus. restant igitur duo: quorū unus
sibi p̄prius est tū: alter a nona esse oport
et: & sic aut morus per polos zodiaci p̄
prius erit octauæ: & trepidatiōis a nona.
aut cōtra. sic igitur erūt decem: quod de
centissimū esse suadetur. ut prima unico
rātum / nona duobus / octaua tribus mo/
tibus moueatur.
¶ Respondeo dicendū. intentio p̄sens
nō est numerū spherarū planetarū ostende
re. aut orbū aut epiciclorū: sed cū Ptole/
meo: & aliis (supposita cælorū soliditate /
uariarū planetarū distantia in lōgitudine
latitudine / & eleuatione a centro mūdi:
nō solū respectu fixarū: sed inter se) tenen
do septem esse spheras planetarū. iuxta il/
lorum numerū: intentio est uidere an su
pra octauā spherā sit una uel plures. dico
igitur. q̄ nō sunt plures sphere ponende
nisi apta ratione cōcludātur. septem aut
spheræ uere cōcludūtur. octaua etiā simi
liter. supra aut octauā aliam esse oportet.
quod sic ostenditur. primū rōe incōtrari
um adducta p̄ illis qui tenent spheras ēe
decem: motū. n. primi mobilis oportet
esse simplicissimū. motus uero octauæ hu
iusmōi nō est. Et huius opiniōis Ptole/
meus fuit. cui tamē falso cōtraria opinio
ascribitur. ut melius infra patebit: Auicē.
& Scotus. ¶ Circa quā materiā aduer ten
dum est q̄ cōis astrologorū scola / firmiter
tenent Ptolemeum nō habuisse de nona
sphaera notitiā ullam: de signis. n. xii. lo
quens in quatri. ac eorū nominibus / & yma
ginibus / apte de his quæ i octaua sunt lo/
quutus est. ut patet ibi inspiciētibus. Sed
cōtrariū oīno cōuincitur rōibus pluribus
In. ii. quatri. ca. viii. uel. x. quom de an
ni principio loqueretur. ait. iiii. puncta.
duo. s. solstitialia. duoq; æquinoctialia sem
per obseruāda esse. ex hoc arguitur / p̄dicta
p̄dicta in quacūq; sphaera itra nonā mo/
bilia sunt: nec eadem inferiorū spherarū esse
possūt aut subire queūt. igitur quæ dixit
Ptolemeus obseruāda in superiori q̄ octaua
sumēda sunt. quū ymaginaria esse nō pos
sint. ¶ Amplius Ptole. signa diuidit in.
xxx. ptes equales & inter se / & respectu p
tium aliorū signorū. sed signa octauæ lon
gè dissimilia sunt in q̄titate & magnitu
dine. igitur de signis octauæ log nō po
terat. ¶ Deinde hoc idem aperte ostēdi
tur / ex his quæ in capitulo de triplicitati
bus ex p̄ssit Ptolemeus. diuidit enī in triā
gulos eglateros &c. q̄ ymaginibus octa
uæ conuenire nō possunt. ut manifestū ē.
Sic igitur ex his quæ dicūtur a Ptolemeo
apertū ēe pōt / ipsū nonā spherā attigisse.

cui

QVESTIO

¶ Amplius idem apertissime cōvincitur ex uirtute quā planetæ sc̄ipue sol in quibusdam determinatis p̄ctis sibi uendicāt Sol. n. cū in solstitiis fuerit: aut in æqnoctiilibus punctis: uim significatiuā suscipit: totumq; cælū nō mediocrē potentiā significandi assumit. ut cūctis astrologis apertum est: ergo necesse est q̄ uim illam suscipiat aut ab ymaginariis punctis: aut ab octaua sphaera: aut ab altera planetarū aut a superiori sphaera. nō ab ymaginariis fictitia. n. nō possunt talem tantāq; uim prebere. quia nō ens nihil effectiue pducere potest. nō ab octaua. nam sol in punctis p̄dictis nūq̄ sub eisdem p̄ctis octaua reperitur: ut patet intelligētibus: ob eius motum trepidationis: atq; sup̄ polos zodiaci. n. l. toq; minus ab aliquo septē sphaera: p̄cto. quā nedū sub eisdē aliq; sphaera: p̄ctis repiatur. sed nec ē sub eisdem p̄ctis suorū orbiū. ob augiū motū. reliquitur igitur q̄ a superiori sphaera uirtus illa p̄cedat. ¶ Preterea poli mūdi nō iniuria imobiles omnino esse debent. sed si supra octauā nulla ēet sphaera mobilis poli eius essēt poli mūdi. ergo essent imobiles cōsequēs ad sensū falsum est. igit. illud ex quo sequitur. ¶ Deinceps si diceretur uim illam ab empireo caelo aut sphaera quadam immobili p̄cedere. sicut qdam astrologus mihi respōdit hoc nihil esse demonstratur. quā uim istam sol & alix cæli ptes agnūt. qñq; in unius regiōis meridie: qñq; in ascēdente. & sic de infinitis aliis locis accēdere possēt. quare aut uis illa in sphaera immobili ubiq; reperietur. & sic in ea nulla erit distinctio. nec distinguere poterit. nisi ab altera cā cōtracta: aut nusq; aut ī mobili nona. ¶ Deinde dicitur nō ēe plures sphaeras pōnēdas: cuius rō p̄posita est nō. n. cōgūt nos rōes aliq̄ illā p̄bere. ut ī rōis ad argumēta patebit. quicunq; n. motus appa-

rent in nonā & alias saluari possunt. ¶ Ad rōes igitur incōtrariū dicēdū est ad primā: q̄ si in nona stellæ fuerint: nō ppter hoc minoris efficacie sunt (& si nō uidentur) q̄ alix stellæ uisibiles: Et ad rationem secūdā: primā fortificatē dicitur negādo miorem. tam respectu stellarū quā uideri possunt: q̄ absolute. nō. n. sequitur: stella ista nō uidetur. igitur minoris uirtutis ē q̄ altera quā uidetur. fallaciā ostēdunt occultæ & nebulosæ stellæ magnæ uirtutis. deinde nec sequitur hec stella in a. distantia nō uidetur. igitur debilior est se ipsa in b. distantia: in qua uidetur: fallaciā ostēdūt supiores retrogradi. quom maioris magnitudinis apparent. non enī uisibilis radius potērior est uirtuali. si uero in nona sphaera stellæ nō fuerint. sunt tñ partes & uires potēiores nō nullis stellis. si quoq; primi mobilis uirtus oīs consideretur. maior inuenietur q̄ totius sphaeræ solis: quīs sol quacūq; parte per se sumpta nobilior sit. ¶ Ad tertiā dicitur. q̄ illa nō est ratio potior. quia per supradicta patet nō incōuenire eundē motore diuersas partes uariis motibus mouere: sed potior est quia primi mobilis motus simplicissimus esse debet. sicut omnis pluralitas & multitudo in monadem seu unitatem reducere oportet. Potissima uero ē uirtus quā in determinatis punctis stellæ significationē acquirunt. ut supradictū est. Et solutio ē rationis (quā dicit ratio tertia esse potiorē) cōcedimus: plures. n. āgeli in eodem loco esse possunt. licet enī nō possint esse cause totales eiusdē effectus: possunt tamē esse respectu diuersarū operationū. & fortassis respectu eiusdē partialis esse possunt: & similiter de secūda solutione dicēdum. ¶ Ad auctoritatē Genes̄is dicēdū q̄ per firmamētū omnē cælogē sbām itellexit. ¶ Ad aliam. quā. x. esse sphaeras con-

QVINTA

cluditur negata modernorum & Burbachii auctoritate dicitur concedendo rationem: quia concludunt octauam non esse primum mobile. & deinde negatur propter varios motus octauae oportere nonam & decimam ponere. sicut. n. eadem sphaera planetarum plures sunt motus distincti suarum partium. ita & in octaua accidere potest. quare trepidationis & super polos zodiaci octauae sunt motus. non esse quoque necessarium dicendum ut prime sphaerae unicus sit motus. secunde duo: tertie tres: quoniam hunc ordinem in aliis seruari non uidemus sphaeris planetarum inferioribus.

Questio quinta de primo mobili & partibus eius.

Articulus primus.

¶ An in primo mobili sint circuli alii partibus potentiores.

¶ Extra omnem rationem tenet quidam indiuisibilia in caelo posse reperiri: aut secundum latitudinem: aut et secundum longitudinem alicuius uirtutis. multoque minus maioris esse potentiae quam quaedam caelorum partes determinate. Et primo arguitur rationibus nominalium quibus possunt conuinceri putant indiuisibilia non dari. quod si non sint indiuisibilia ergo nec superficies. nec circuli nec lineae nec puncta. & ita uiam nullam non habent. **¶** Deinde supposito quod daretur arguitur non posse esse eius (quam praedicant astrologi) uirtutis: quoniam nullum indiuisibile agere potest in corporalibus sed circuli & lineae & puncta & circumferentiae & intersectiones praedicatae sunt indiuisibilia. ergo non possunt agere. & per consequens nec uiam planetis influere. **¶** Deinde siue circulum secundum prospectum uos siue secundum geometras sumpseris. in eo nullum punctum nullamque lineam. principi

um medium aut finem signare posses. ergo nec in sphaera circulum. consequentia aperta est. quoniam sic se habet circulus ad corpus (si superficiem ipsum dixerimus) sicut ad circulum linea uel punctus si circumferentiam esse uolueris. assumptum patet non solum per geometras uerum per Ptolemeum in quadripartito. **¶** Vltimius quoniam cunctae stellae actualem uirtutem habeant actusque sint: siqui circuli stellis quibusdam potentiores concipiuntur. illos actu non tamen potentia reperiri necesse est: sed in circulo nullus est punctus actu. sed in potentia: ergo in sphaera caelesti nullus circulus. nullaque linea actu reperiri potest & sic aliis actu existentibus non erunt fortiores. **¶** Deinceps si diceretur circulos istos stellarum causa nobilium potentium in eis repperitum esse potentes: sicut de zodiaco assentunt astrologi. hoc nihil est. tum quia paucae stellae in ecliptica sunt eiusmodi: tum etiam quoniam plures designari possunt circuli nobiliores stellas intersecantes ut patet aperte: qui tamen eam uirtutem non habent. **¶** Interea zodiacus non uestit uirtute alius: igitur nec alii circuli: consequentiam concedunt astrologi. assumptum ostenditur. si zodiacus sic potens esset maxime uideretur hoc accidere eclipticae gratia. sed hoc non. probatur quoniam si ecliptica eiusmodi esset maxime hoc esset ratione planetarum & solis precipue sub ea delatorum. hoc autem falsum est. nullus. n. circulus ab aliquo planeta describi potest qui eclipticae idem sit. quia si sic maxime sol esset ille sed sol sequens octauae trepidationis motum nunquam eundem circulum describit. ut patet auctoritate: & experientia manifestissima. alii uero planete non parum ab ecliptica declinant. **¶** Sed in contrarium sapientum experientia & ratio est: uidemus enim solem principalissimum parum ab ecliptica declinare: aliosque planetas inter ceteras stellas principales non multum distare. quare si

QVESTIO

caput & cauda ut experientia testatur/ob hoc scilicet quoniam intersectiones sunt uiarū luminariū tam magne sunt uirtutis multo amplius zodiacus/ sub quo uis pernes quē omnes planete feruntur/ mis/ fas facio stellas fixas cōplures prope hunc circulum . nonqdem mediocris uirtutis. ¶ Ratio autē in quare sub illo feruntur planetæ/ & finis eius itentus est concedēs a partibus terræ uirium ipsorum partici/ patio ut . s. generationes/ & ceteræ altera/ tiones in inferioribus causentur: est igitur ac si esset uirium planetarum iusta distri/ butio: ¶ Rursus ille circulus potens est multum. qui maximus existit ui & ratio ne alicuius motus . talis autē ē zodiacus ratiōe none/ secundū ponētes decimā: ratiōe motus octauē. ratiōe oīum planetarū qm̄ autem ceteri planetæ preter solē/ per aliquot gradus ab ecliptica nonz quæ proprie zodiacus appellari potest declinant/ hinc est/ qz solus zodiacus latitudinē habet. ut illa oīs uiagē ipsorū continētia complectatur: quāuis Mars infortuna pagē li/ mites exeat ¶ Sed preter predictū circulū alius est maximifaciūdu: & hic equator est. circulus. s. maximus/ descriptus p̄ motū primi mobilis: equaliter distans a polo/ lis. equaliter zodiacū pticipās: atqz in duas secās medietates: similiter totū celū & qualibus ptibus diuidit. & quē distās a solstitiis: ad oēs celi ptes indifferēs: a quo parum declinat zodiacus: per quē stellarū effectus/ ad hęc uel illa tempora determinari cernimus: quas ob causas magnæ uirtutis esse oportet . usqz adeo: ut plerique astrologorum primum fecerint. ¶ Qm̄ uero ecliptice termini in sui declinationibus obseruandi sunt. hi autē circulos duos describunt solstitorum. s. ideo preter predictos hi duo obseruandi sunt. ¶ Poli quoqz super quos motus reuoluuntur

aut mobilia/ non parue sunt obseruantiz quum igitur ultra mundi polos zodiaci poli reperiantur/ illi quoqz aduertendū sunt. qui quū circulos quosdā describāt. illi etiā circuli non sunt post habendi. ¶ Protinus quoniā predicta pūcta. s. poli mundi principales/ solstitia & equinoctialia/ ex equatoris zodiaciqz intersectione causata respectum habent inter se cōdecēs est ut circuli duo: nihili faciēdi nō sint qui . s. per polos mundi solstitiaqz descriptus est quiqz per polos eosdē & equinoctialia notatus est a sapientibus . sic igitur octo erunt obseruandi circuli præcipue . v. zodiacus: & equator: duorum solstitialium paralleli: duorumqz polorum zodiaci: duoqz per polos mundi & duo solstitialia & per polos eosdē atqz equinoctialia: quæ duo coluri appellātur. ¶ Ultra hęc quodāmodo celi essentialia/ aliter accidentalis magnificandus est/ ori/ zon. s. qui partem celi uisam/ a non uisa segregat: celumqz in duo emispheria diuidit. qui circuli in infinitum uariari possunt sicut etiam puncta terræ: respectu quorū sumūtur. unaqueqz igitur regio nouē habet circulos/ præcipue aduertendos. ¶ Ad rationes igitur incontrarium respondendum . primum dicitur nō teneri (præcipue in mathematicis) nomialiū opinionēs. hic etiam questio ista enodanda nō est. nec in phylosophia absoluitur: idcirco secundum utramqz uiam respondere uolumus . si puncta indiuisibiliaqz alia nō dentur dicēdū est/ uim illam esse a terminis quos nomiales corporibus attribunt . secūdo qz a fine unius ptis alterius naturæ/ & pncipio alterius accidere pōt/ q̄litercūqz pncipiū & finē sūpsint. si uero secundum reales posuerimus indiuisibilia dicēdū priō indiuisibilia ratiōe ptū qz termināt/ agere posse sic qz illis significetur.

secundo dici potest nec ab re huiusmodi
indivisibilia n̄ agere: sed i illis celestium
ui significatiua sumi debere. & hec n̄ tm̄ ex na
tura signatorū: sed etiam primi mobilis.
¶ Ad secundā dicitur q̄ circuli geometri
ce sumpti n̄ habet punctoꝝ differentiā p̄ci
pii/mediū/aut finis: sed ut naturalū cor
porū i materia existētiū termini sunt/ ob
m̄ta p̄cipiū sumi pōt. q̄re & Pholeme
us i quadripartito/ quattuor p̄cti obser
uāda dixit. ¶ Ad tertiā dicitur q̄ signifi
cativa uis n̄ ēa lineis. sed a p̄tibus ul̄ res
pectibus ul̄ terminis partiū rōne m̄toꝝ
supradictōꝝ. & isra melius explicandōꝝ
nona questiōe. p̄terea dici pōt ad minorē
lineas esse i actu existētiā. licet nō i actu
terminatiuo p se existētis. ¶ Ad quartā di
citur q̄ causa ip̄a p̄cipal̄ uirtutis zodi
aci n̄ sūt fixe: sed uirtutū planetarū crebra
p̄cipatio: ac etiā p̄tiū primi mobilis uir
tus: stelle etiam fixe licet sub ecliptica p̄ci
se n̄ sit: sūt tñ p̄pe. aliū ēt circuli/ stellarū
plures itersecātes/ aut tagētes: respectus
alios ad planetarū uires ad polos æquato
rē & cet. similes habere non possūt. ideo
nec curandi sūt. ¶ Ad ultimā dicitur. q̄
nullus ē circulus/ q̄ magis indifferēs sit ui
is solis/ & p̄p̄quus oībus/ q̄ ecliptica: ideo
etiā rōne solis/ sic potēs efficitur. sed ul
tra causā istā sūt alie superius assignatē.

Articulus. ii.

An zodiaci diuisio ex natura p̄tium eius
aut potius arbitraria sit.

Isputāt qdā arbitrarie factū esse.
d ut illū/ quē zodiacū appellāt cir
culū/ i duodeci p̄tes. quas signa
uocant secetur: etiā istā i. xxx. quas gra
dus dicūt. hāq; unāq; i. lx. quas secūda
nūcupāt: & sic de iceps. partes. n. ille. xii
tali ordine locāt ut primū igneū. deinde
terreū post aereū. ultimo aqueū situetur

sed ordo iste icōueniēs ē. igitur salti (si qua
diuisio ex natura rei fieri possit) ea/ quā ce
lebrāt astrologi n̄ ē. minor onditur. n̄ qdē
p̄fectiōis ordo ē. quū terreū aereū p̄cede /
re n̄ possit: nec ēt elem̄toꝝ ordinē p̄tes il
le sequūt ur. quū tñ n̄ minus cal̄ altia q̄e
lem̄ta ordinata sint. nec etiā sex uū ordi
nē suāt: qm̄ nobiliori masculino nobi li
us femininū iūgi debet: ergo n̄ igneo ter
reū: itē quū ex extremis/ tēpatū itē datur
igneo aquū applicari debebat. ¶ Conti
nuo iūgitur q̄ nō minor tēpies esse debet
i passiuis q̄ i actiuis qualitibus. sed cali
do frigidū adheret. igitur & sicco humi
dū. & humido sicco/ coherere debuerat.
¶ Vterius cōplexiōes & uires qbus agūt
n̄ sūt ordinate igitur nec partes. cōsequitio
itelligētibus patet. prior. n. cōplexio tēpa
ta ē: deinde sanguinea. nulla at hāq; cōtinet
aries. ¶ Adhuc leuiter posita sunt i fixa /
mobilia / & comunia: ob hec ga (sole
i illis ul̄ sub illis existēte) t̄poris qualitas
moueatur/ figatur / aut medio mō se ha
beat: & ex hoc i alias significatiōes trās
lata. ut in aliis rebus si es dispositiōes si
gnificēt. qm̄ i āni t̄poribus illud (n̄ ex na
tura (signoꝝ) sed ex qualitatū primarū na
tura accidere māifestū ē. caliditas. n. i ue
re citius frigiditatē hyemis corrūpit. q̄ hu
miditatē. tū q̄ caliditas magis frigiditati
aduersatur: q̄ hūiti tū ēt qm̄ siccitas solis
n̄ adeo itēsa ē/ sicut caliditas. & sic patet
per ordinem in aliis partibus. ¶ Præterea
ut isra patebit. partes iste planetis in do
mos tribute sunt ob mutuā cōuenientiā.
sed Taurus ueneri nō conuenit. nec scor
pius Marti nec Aquarius Saturno & sic
de aliis/ præter luminariū domos. igitur
aut predictæ partes/ domus hoꝝ planetarū
non sunt/ aut partes non bene diuise sūt
¶ Item nō dicuntur signa calida fri. hu.
aut sic. nisi quia similes in inferiora plane

QVESTIO

re. & sol præcipue sub illis producant :
Sed sol in sagittario caliditatem quidē
nō producit : saltem respectu nostrū : nec
frigiditatem in Cancro. sed secundum ap/
propinquationem solis ad zenith illud
euenire apparet. igitur & cet. ¶ Rursus
similem respectum Aquarius habet res/
pectu aliam zonam in colentium. quem
leo respectu nostrū & ita de aliis. sed leo
respectu nostrum calidum & siccum est.
ergo & Aquarius respectu illorū. igitur
non absolute talis sunt cōplexionis : sed
respectiue. itaq; sequitur secundū diuer/
sa climata. & partes terrarū opus esse diuer/
sitatem maiorem uel minorem conside/
rare. itaq; illis partibus attributa iconue/
nientia sunt. & similiter et quibus attri/
buuntur. ¶ Deinde maiorem diuersita/
tem habent gradus unius tauri cum alte/
ro gradu eiusdem signi : q̄ certus gemino/
rum & alter tauri. patet de terminis eius/
dem planetarū in multis proprietatibus cō/
uenientibus duorum signorum. & de
gradibus eiusdē signi q̄ diuersorū plācta/
rū sūt termini ac in proprietatibus diuersi/
sunt. si igitur gradus & alter Tauri sunt.
melanconice complexionis fri. & sic. mlt/
to amplius gradus geminorum. ¶ Ani/
plius in gradus diuisio signi arbitraria ap/
paret. certum est enim maiorem gradum
cum gradu affinitatem habere : q̄ certi
gradus medietas. aut altera portio. cum
reliqua eiusdem gradus. mirabile enim
uideretur si præcisæ æquales partes diui/
deretur in proprietatibus diuise. nam ca/
lorum partes nebulosæ. medioq; modo
lucidæ. sensu non sic per ordinem cerni/
tur esse diuisas. patet in uia lactea. & ali/
is. patet etiam terminos planetarum inæ/
quales esse. iuxta modū quem magis ap/
probant astrologi. igitur non sic æquali/
ter partes iste diuidende sunt. ¶ Deinceps

ita ē de diuisione per gradus sicut de diui/
sione gradus in minuta. & minorum i/
ii. & sic de aliis : sed iste aptissime sūt ad/
placitum. ob computi scilicet cōmodita/
tem igitur. & signi in gradus. ¶ Ad huc
si sic maxime id esset qm tantundem sol/
principalissimus in una primi mobilis re/
uolutione graditur : sed hoc est falsum.
qm sol quandoq; plus q̄ quandoq; minus
uno gradu perambulat. secundum q̄ ma/
gis ab auge discedit : uel ad eā adheret & c.
¶ Sed contra est experiētia creberrimis ui/
cibus. obſuata ratio etiam ostēdit. cognō/
uerunt nēpe obſuantes huiusmodi natu/
re secreta. signa seu partes. quas eiusdem tri/
plicitatis esse dicimus. eiusdem esse cō/
plexionis : quomq; anguli significatores
fuerint. similes producere qualitates. q̄q;
secundum magis & minus : ab aliisq; cau/
sis aucta. uel diminuta potestate : plane/
tas quoq; in illis existentes simili qualita/
te nos afficere. quæ res aperta sit in lumi/
narium figuris obſuadis : apertius. quom/
tres superiores similia signa incolunt. ut
infra de aeris mutatione agetur. patet e/
tiam in hominum conceptione : ubi natū
similis cōplexionis cognoscitur. si simile
ascēdēs fuerit. aliis pēfatis causis. hoc e/
tiam nō mō ī particularibus effectibus euenit :
s; uniuersalibus puta cliatū regionū. ciui/
tatū. alteratiōibus huic uel illi signo sub/
iectis. terrēis causis cōtradictētib; : & hæc
q̄tū ad. xii. ptiū zodiaci complexionem.
¶ Quantū uero ad numerū ptiū. xii. s.
q̄ttuor pūcta. duo. s. solstitialia duoq; æq/
noctialia. uel qdē nō mediocrē hēre maīse/
stū ē ab aliis distictā : sūt. n. plāctarū respe/
ctū extrēa. & ī differētia media : p̄cipue
p̄cipui solis qdē p̄ uarias stellarū mutatio/
nes ī illis cōprehēditur. similiter (licet nō
tam itensam) uirtutē percipimus in qua
libet tertia parte predictarum quartarum

QVINTA

inter prædicta .iiii. puncta contentarum: præcipue in solis ingressu in has partes. deinde lunæ. & aliorum. quam mutatione unusquisq; mediocriter introductus comprehendere potest. quantum uero ad diuisionem in gradus dicitur similiter. hoc experientia inuentum fuisse. tum in facie. tum in terminis. tum etiam in ipsis gradibus: suisq; sinibus: per directiones aliasq; uires mobiles impressas: quæ p gradus noscuntur. de aliis uero diuisionibus i ptes minores concedimus. & si diuersitatem i gradibus reperiri cõdecens est: illa tamen nobis nota non est. quare ut concludit argumentum ad computi cõmoditatem repta ē. q si minias hēremus pprietates particulares. perfectiori modo astrologiā teneremus. ¶ Pariter experimur. .iiii. puncta prædicta. signaq; sequentia maximam in rehus causare mutationem: non solum in anni temporum qualitatibus: sed etiā i aliis perficiendis rebus: sed tēporū mutationem notioiem astrologi in medium adducunt. ¶ Ratio dictis concordat. primum de .iiii. punctis si enim planetarum distantia. ad zenith propinquitas maior uel minor obseruanda sunt: ex consequēti maxima distantia. minima. ac media p cipue erunt aduertende: ille enim extre me sunt. per superabundantiā & defectum segregate. ubi magna diuersitas uirtutis apparere debet. alie inter medie: & qm idifferētes sunt prædictis & polis. ac circulis aliis parallelis. ac etiam quibuscumq; p tibus terræ: & in circulo potenti equatoris. ¶ Quia uero maioris uirtutis sunt. ideo suos effectus celeriter producant & perficiunt: citiq; complementum prebetur illis tale uel tale. secundū significatoz diuersas uires: Ex quo sequitur q sequētia signa contrariā dispositionē sortiuntur. ob contrarias cās. his uero succedentia: qm iter me

dia sūt iter fixa. atq; mobilia id circo cōia sūt. ¶ Qm uero quattuor zodiaci partes iter. .iiii. pūcta prædicta cõtētā. minie sufficerēt tot uarias dispōnes i inferiora producere: qm ē magnā uarietate iter ptes iparū repimus idcirco (uirtutes illaz obfūdō) tripartitas esse cognouerūt antiq. quadiuisione facta. n solum ex pietate cōcordes i uenerūt. sed rōni. sic luinaribus duo domicilia tribuūt: aliis planetis duo: ut melius ifra. secundū eorū nām. ad solēq; ppig tatem. signa quoq; eiusdem complexiōis meliore aspectu afficerentur inuicē. sicut si mile fili oblectatur. quæ uero solū i acti. uis cōcordat exagona irradiatiōe se inuicē fortificarent. q uero calida sūt & p cōsequens masculinū sexū sapiūt. frigidis adherēt femineis: ut ex illis qdā germinadi armonia resulteret: quā generationē p cipuā cælū intendit. ¶ Et qm hō puus mūdus est uirtute i se cōtines mūdi pfectiōes: id circo omniū uirū. principalis pferit circuli p ticipem esse oportet. adeo distincte ut ptem pars capiat. hīc ē q aries caput zodiaci caput hōinis afficit specialiter: itaq; de aliis dicēdū. ex quo similis significatio hauritur ex ascēdētis initio licet debilius. sicut etiā tale signū nō absolutū: sed respectiuiū est. Dicēdū igitur q. qualitercūq; signa sumpseris. siue solum in primo mobili. siue in octaua. siue omne spherā complectantur siue usq; ad centrum mundi. eorum diuisionis qdem ex natura rei in cælis reperitur. ¶ Diuisionis uero partium istarum. quas signa appellamus in .xxx. partes. quas gradus uocamus. hīc sumpsit rationis originem. Sol enim in mundo principalem inter astra locum tenet. primumq; mobile inter sphaeras. horum motus igitur maximæ potentiz & a se inuicem pendentes in uirtute. sunt quantū igitur in cōpleta reuolutiōe primi mobilis uel nonz

QVESTIO

sol graditur, tantū gradū scilicet solis principalissimi portionem segregatā facimus: ab initio signorum exordium diuisionis sumendo. sed quoniam motus solis & eius delatio sub zodiaco dupliciter considerari potest. uno modo respectu primi mobilis, uel terræ. quod pene idem est. & sic quoniam sol inæqualiter transit æquale zodiaci spaciū, secundū istam diuisionē non erunt gradus æquales. licet si a principio signorum initium sumatur, parumper ab ea discedat. alio modo in suo ecetrico & sic quoniam æquales partes in æqualibustēporibus pertransit, magis secundum hūc motū erit partium æqualitas.

¶ Ad rationes igitur in contrarium respondendum est. qd tali ordine locata sunt a deo signa, ut inferiora commodius, quæ causanda sunt ab ipsis, effluant. unde inconueniens est, ut illa ab inferioribus sumant ordinem. quin potius horum ordo ab illis procedit. nec est opus ad hoc ut calidum & siccum uirtuali temperetur frigido & humido, ut eiusmodi temperans sibi propinquum sit. magis enim sextili, aut altero aspectu temperari potest: qd per dictam propinquitatem. ¶ Ad secundam dicitur qd quia passiuæ minus actiuæ sunt, ideo non inconuenit, duo signa similes habere qualitates passiuas illa enī duo nō multum ab actiuitate unius signi, actiua qualitate affecti, discedunt. ¶ Ad tertiam dicitur in mixtis complexionem temperatam, non nisi ex extremis resultare. quare non est opus in signis seorsum temperatā complexionem reperiri, nisi in suis extremis causis. de sanguinea autem dictum est qd ordo locorum non conuincit ordinem perfectionum respectu hominis. respectu etiā simplicium primum elementū igneū est: sed ista non sunt efficacia. ut in response ad primum patuit. ¶ Ad quartā p-

tuit supra. qd non solum in anni qualitatibus: sed in aliis perficiendis rebus mobilitas, fixio, & comunis natura cognoscitur. ¶ Ad quintam dicitur qd conuenientia precipua non est in qualitatibus primis non enim omnes conuenientie, aut disconuenientie in qualitates primas reduci debent. sicut non nulli credunt. sed precipue in alias uirtuales uires & insensibiles influxus. ¶ Ad sextam negetur minor: licet ratione radii minus perpendicularis minuat. ¶ Ad septimam dicitur qd licet sit idem respectus ratione distantie. nō tñ uirtutis. & qd si signorum uirtus in illis absolute est: nō respectu tantum. licet fortius perpendiculari agent, ceteris paribus. ¶ Ad octauam dicitur qd illa maior conuenientia non in qualitatibus primis est. sed in aliis influentibus insensibilibus. secundo dicitur, nō esse inconueniens in signo calido reperiri quosdam gradus frigidos. sicut in animali calidissimo sunt ossa frigida. ¶ Et similiter dicatur ad nonam. ¶ Ad decimam dicitur negando similitudinem. concessum ē alias diuisiones in .lx. esse uoluntarie repositas, ad computi comoditatem. ¶ Ad ultimam conceditur prima consequentia. & ad consequentis falsitatē dictū est qualiter a sole pluribus modis accipi possint.

Articulus.iii.

¶ An signorum nomina ratione sint posita ignorum nomina quorundam sensus aures obtundunt, his mediis ea, præter omnem rationem inuenta putantium: & si prædictarum partium distinctio ex natura rei in calis reperiretur ¶ Nomina enim prædicta signis non præcipaliter competere debent: quum ipsa principaliora sit. sed illis non competūt. taurus quod terreæ complexionis non est neq; uirgo. tum quia humanæ. tum quia iuuenilis. ¶ Præ-

SEXTA

rea signorum naturæ elementorum potius quæ mixtorum naturam sapiunt: duas enim qualitates tamen non.iiii. participare dicuntur si gna. ergo mixtorum nomina non conueniunt.

Confirmatur quoniam extremis uirtutibus extrema actualia produci possunt: & media per illorum refractionem. non autem per media extrema ipsa.

Item si sic igitur colericiora animalia: magis quam sanguinea & cet. magis conueniunt. sed multa animalia: leone colericiora sunt & ita de aliis dici potest igitur & cet.

Adhuc nihil in cælis fictum est: sed sagittarii figura ficta est. igitur.

Amplius per Ptolom. i. quatuor arietis primæ præter pluias inducunt. media infri gida & congelata: taurus suis partibus mediis humectat. cæcer serentat & calorem inducit. quæ omnia nomina naturis aduersantur.

Uterius sicut i. prædictis signis humana continetur natura: ita & sensitiua animalia: ac uegetatiua plantarum omnium aliorumque inanimatorum mixtorum & simplicium. igitur sicut humana figura: nominaque illis attributa sunt ita & aliorum: saltem generalia attribui debebat. quod non est factum.

Contra est astrologorum auctoritas: omnibus pene philosophis fani capitis confirmata. ac experientia patet methaphorâ conuenire. id est. quodam putant nomina signorum prius ymaginibus octauæ fuisse imposita. deinde per has ad signa nona translata: & per hoc putant uerius & proprius signis octauæ quam nona conuenire. Sed licet octaua prius cognita fuerit quam nona: ac etiam signis octauæ prius fortassis nomina imposita fuissent. uerius tamen & principalius attributa per nomina prædicta significata: competunt nona signis. quam octauæ: cuius causa est. quoniam a primo mobili uires ille in octauam influuntur: potius quam contra.

Ostendendum igitur est prius quam signis immobilibus: seu signis nona propriè competat: primo. non. patet intelligenti-

bus atque obseruantibus eorum uires: cancrum in frigidare & humectare & nature esse aqueæ quamuis stelle sub illo tempore pro. reperte serenitate inducant patet i. principiis significatiouum: præcipue i. aeris mutatione. & in reliquis omnibus. scorpionem similiter. & piscas. quauis cancri stelle. & scorpionis & piscium nona prædictis miles sint. in piscibus. non. naturam iouis. in scorpione Martis sapiunt ex quibus concludi potest naturam illam potius signis nona quam octauæ conuenire. secundo quia nomina eiusdem triplicitatis eandem aqueam complexione ostendunt: animalia. non. prædicta flegmatice sunt complexionis: sed ultra proprietates illas inqualitatibus primis. in multis quæ aliis conuenientia cernitur. ut prædicta animalia a prædictis signis præcipue: mirum modum interpretetur. ut a scorpione scorpiones. cancro cancri. piscibus pisces. triplicitatis quoque igneæ nomina similiter conueniunt. nam leo multum colericum animal est. aries non tamen. sicut illud signum decet. sagittarius similiter: ratione uelocitatis: & aliorum complurium. sunt quoque complures cum his animalibus insignis similitudines. nam præcipue leonine proprietates in leone signo uigent in ariete arietum. in sagittario duplex natura. anterioris partem. scilicet humane iouialis. posterioris uero bestialis: siluestris. triplicitatis aereæ nomina caliditate & humiditate ostendunt. complexio. non. humana iuxta communem medicorum sententiam: ab æquali ad pondus per calidum & humidum est lapsa. modo geminorum: libre: & aquarii: humane ponitur figura. habent et complures proprietates signa prædictæ triplicitatis. ut patet astrologis: quæ occultari debent: huius scientiæ aduersariis. Restat aliquod dubium de terre triplicitatis nominibus: ubi notandum est: quod non semper ad complexiōis similitudinem respiciendum erat impositoribus. aliud. non. est id.

QVESTIO

quo nomen iponitur ad significandum : aliud qd' nom' iponitur ad significandum taurus igitur dominiū nō solū in bobus habet: sed in aliis pecoribus i quadrupedibus generalius. uirginis signū ob eius sterilitatē. quā melācolica cōplexiōi cōgruit illi assimilātū fuit. ē et uirginitatis cōseruatiū. capricornius uero nō solū cū capris. & sibi similibus similitudinem habet & cōsortiū: sed etiā ad alia aīalia se trāssert illius uirtute. lege astrologorū codices: iuenies habentē capricornū ascēdētē aliquid in facie sile capre habitū. qd' se pissime piculo cōprobaui. inuenies: oculos dētes nasū. os emīnēs p̄dicti effigiē habere. & ita de ceteris multis pprietatibus quā nō ē nūc narrādi locus. iprāsētia sufficiat. hoc uerū esse. q' sēper ab aliqua notabili proprietate sūpta sunt signorū nōina qñq' a cōplexione īsequēte formā. qñq' īsequēte materiā. qñq' ab utrisq'. quātōq' plures erūt pprietates similes tanto melior erit attributio

¶ Ad rationes igitur icontrariū ad primā patet quare. quoq' modo assilimentur. ¶ Ad secūdā dicitur. q' p elemēta nō potuisset nisi cōplexiōis īsequētis formā si similitudo significari p aliorū uero similitudines cōplures pprietates exprimi possunt. elemētōrū ē p lapsū ab aequali ¶ Ad tertiam dicitur q' melius in mediis apparent extrema: q' media in extremis. ¶ Ad quartā dicitur negādo cōsequētiā. q' ob multa alia. silitudo sūmitur: q' ī aliis aīalibus nō iuenirētur ¶ Ad qntā dictum est quare fictū aīal sūptū fuerit ob multiplicē illius significationē. ¶ Ad sextā dicitur q' Prol. de stellis octauz & eius ymaginibus pcul dubio loquitur ¶ Ad ultimam dicitur q' ī aīalibus plātaz & aliorū uirtutes continētur. sicut ī sensiti. naugetatiua: sed ī plātis nō possēt nō nul

la notari: q' ī aīalibus cognoscūtur

Articulus. iiii.

¶ An domus. exaltationes. triplicitates termini facies planetaz in primo mobili sint firma: aut ratiōe stellaz fixarum.

Idetur qñq' dignitates essētiales planetaz ī signis. ratiōe fixarum existere. sicut. n. est ī leone signo solis domo: ita & in aliis: sed ī leone stella fixa primā magnitudinis de natura solis ē cor leonis appellata. igitur ratiōe huius solis uigorātis uidetur leonē ī solis domo traditū fuisse. idem ī scoriōe de corde scorpionis accidere patet. idē ī piscibus de stellis pisciū de natura louis ¶ Preterea quū planeta in his dignitatibus mīrū ī modū fortificētur atq' ī oppositis debilitētur. hoc ob eā causā euenire oportet q' ī calō potētior ē: quū planete primum dignitatis locū teneat: sed signa sūt ueluti materiā & corpora. stella uero ueluti forma & aīa. igitur a stellis nō a signis euenire opus est. ¶ Ad huc si fixe & immobiles essent nō tāta de illis uarietas opinionū reperiretur q'ta iter nostra & atiquorū tpa reperitur. q' erroz astrologorū eā esse uidetur.

¶ Sed cōtra est expiētia auctoritas & ratio: expiētia. n. nos certos facit. easdē esse p̄dictas plāetaz potestates: cōiter qdē opantes. imo omēs erme easdē. quas antiqui posuere obseruāt. si uero firme nō essēt nulla ēēt astrologorū iudicia. mirabileq' dici deberet. tāto tpe manifestos errores expatores obūbrasse & tñ easdē nō ēē. sed uera iudicia. quoz noscūtur p̄cipia cōpiuntur. ¶ Videmus et solē lunā aliqz astra ī ingressu horū dignitatū. mutatiōem non mediocrē causare. ¶ Auctoritates etiam partem istam declarant. Ptolomeus quidem totum arietis signum solis exaltationem dixit. quamuis decimum nonum

QVINTA

gradū principiū faciāt moderni. sed non
torū signū exornatus ē stellis sibi simili-
bus. ¶ Deinde i capitū de triplicitatibus
diuidit zodiaci circulū i triāgulos equila-
teros. quā res fixis cōuenire n̄ pōt. ¶ Prae-
terea ratio quare Saturno aquariū & capri-
corniū tribuūt in domos est: quia i fortuna ē
cui opozita luminariū domus cōueniūt.
nō igitur ratioe fixarū illud accidit. ¶ Am-
plius luminariis / cācer / & leo / i domos
tribuūtur: eo q̄ zenit capitū uiciniora sūt
ergo nō ratioe fixarū. q̄ si domus / potes-
tas principalis / nō ratioe fixarū est: neq; ē
alie potestates erūt. ¶ Vtērius ipe Ptol-
aliā rationē adducēs solis exaltatiōis. ait.
qm̄ tūc incipit accedere ad altiore m circuli
medietatē. septētriōalē. & per oppositū i
libra. & per cōtrariū de saturno ait. ¶ Itē
ōnino i faciebus apparet. qm̄ secundū pla-
netarū ordinē sūmūtur: nō autē sic stellā
locātur: ut aliqua illarū potestatū ab illis
effluere possit. ¶ Adhuc nō i quolibet si-
gno / stellā de natura qnq; planetarū nota-
te sunt. igitur ab illis termini sūmi n̄ pos-
sūt. nec et in duabus zodiaci medietati-
bus / quā luminariis p terminis tribu-
untur sūt p totū similes illis stellā. ¶ De-
inde sol in leone haberet terminos & i ali-
is signis. ubi stellā similes repiūtūt. ¶ Itē
si ratioe fixarū illud euenisset: nō solū gra-
dus / sed etiā minuta notassent: quum &
gradus & minuta fixarū cognouissent. p-
tinus sicut fixe plerūq; mixtā sunt nature
ita si iter idē gradus pluriū planetarū ter-
mini exaltatiōis & c. esse potuisset. ¶ In-
terea si sic n̄ sēper fere ultimi signorū gra-
dus / i fortunarū termini essent. ¶ Postea si
sic nulla fuisset inter astrologos determi-
nis aequalibus caldeorū disputatio. quum
fixe ordine illo i cālo nō sint. ¶ Post hāc
si sic nō magis approbasset Ptolemeus ter-
mios libri uetustissimi: cuius maior pars

prae uetustate cōsumpta erat: quom̄ ad ma-
nus eius peruenit. qm̄ q̄to antiquior tāto
deterior / ob fixarū diuersitatē. ¶ Iunge
ofidē nō magis approbasset: eo q̄ planeta-
rum dignitates terminorū in summa se-
cundum numerum annorum maiorū ēēt
¶ Adde si sic igitur sicut in natura fixarū.
cōcordes erāt. ita i terminis. & ita patet.
q̄ qui rem istam dubiam faciūt: nec ex pi-
entia notitia: nec auctoritatū sensu pra-
diti sunt. ¶ Ratio quoq; idem demon-
strat. dignitates enim iste. nil aliud esse a-
pertū est: q̄ planetarū potestates / quas ue-
luti in regno rex. in domo dominus i ma-
gisterio artifex habet. ob naturalē iter ea-
similitudinē. ptiū. s. cali cum planetis:
ut i fra. hac autem cōformitas ppter duo
i primo mobili sūmi debet. primū: qm̄
primū mobile conuenientius / & dignius
planetarū domicilium & habitaculum ē.
q̄ octauae sphere partes. Secundo qm̄ fixe
stellā potius coagentia sunt planetarū iu-
uantia uel ipedientia: q̄ ipsorum domici-
lia. ¶ Rursus conuenientius actuale uir-
tuali iungitur q̄ actuale actuali: qm̄ ac-
tuale & uirtuale ueluti principiū & prin-
cipiatū. actuale uero & actuale. iā inter se
distincta sunt. sicut stellā se habent inter
se. ¶ Dicendum igitur secundum maio-
rem uel minorem planetarū cū partibus
primi mobilis similitudinem / uarias re-
sultare potestates. quas essetiales appellāt
ob eā scilicet causam. quando in his sem-
per locis sic potentiores efficiuntur. Nec
mirum si rebus humāis praedictae potesta-
tes aequiperantur. tum quia eas uires (so-
lum ut in nos influunt) consideramus: &
tum etiam quoniam in homine omnes
perfectionum gradus quodammodo con-
tinentur. ¶ Ex dictis sequitur. fixas forti-
ficari / ac debiliores effici / secundum q̄ in
potestatibus / aut casibus uel detrimentis
fi

QVESTIO

uel aliis adeursis aut similibus locis planetarum sibi similibus extiterit: quecumque enim uni tertio conueniunt. etiam inter se conueniunt.

¶ Ad rationes igitur in contrarium. ad primum dicitur negando similitudinem debiliter enim ex paucis stellis ad omnes discuntur. ut patet uim stellarum intuitibus. ¶ Ad secundam dicitur signa esse nobiliora stellis dicuntur autem materie & domicilia & cet. ob naturalem maiorem conformitatem planetarum cum partibus primi mobilis. maioremque unionem possibilem. dicitur etiam planetas retrocessionis causa maioris determinatum acquirere: quod per aliquod primi mobilis signum aut aliam celi partem. ¶ Ad tertiam dicitur quod discrepantia in terminis fuit in inuentione ipsorum & uera conprobatione: non autem post inuentum ueritatem uirtutisque uarietatem. error autem modernorum ob ignorantiam figurarum principiorum causa. tur ut infra de anni principio fiet apertum.

¶ Articulus. vi.

¶ An in sphaera nona aut primo mobili ymages & quae & quot sint. ¶ Apparet quibusdam in primo mobili quam nonam sphaeram dicimus non esse ymages: quod enim aliquid ad omnimodam primam simplicitatem magis accedit. tanto perfectius. & contra. sed nona superior sphaera perfectior est octaua. quemadmodum locus eius super premus ostendit. ergo simplicior. sicut eius motus declarat. sed quum ymages ex diuersitate partium consurgat ubi erit maior simplicitas. ibi minor ymaginum diuersitas apparebit. igitur minus sunt in nona quam in octaua ymagines. sed in octaua non sunt ymages nisi ad placitum ut infra ostenderur. igitur

minus in nona. ¶ Item quum nona sphaera uisui nostro percipi non possit: arbitrarie dictum est ibi ymages esse. nisi ratio nos cogat: sed nulla ratio nos cogere potest quoniam quicquid uirtutis ab illa proce dere potest absque ymaginum distinctione saluatur. fabulosum igitur dictum est: quod in quibusdam montibus ob aeris claritatem ymages & characteres percipiuntur.

¶ Præterea diuersae ymages eandem partem celi figurare non possunt: sed si dicta antiquorum seruentur: illud necesse est dicere: quoniam primo una ponitur totum signum occupans. deinde in qualibet facie ponitur altera. postremo in quolibet gradu iuxta non nullorum sententia. igitur & cetera. maior sic aperitur. nam aut ymages eiusdem partis omnino similes sunt: & sic altera superfluit. aut omnes præter unam aut dissimiles atque diuersae omnes quod esse non potest nam aut equalis sunt equalis sunt potentiae. & sic una alteram impediret: aut una potentior alia: & sic debilis onis auferretur uirtus in totum.

¶ In contrarium est astrologorum mira expitua diligens obseruatio. quae in re missa faciendo quae ab antiquis obseruata & inuenta sunt. quadam in medium adducenda sunt: quae ætate nostra comprobata sunt: hæc quidem secreta quibusdam per ymages reuelata fuisse Cupere quendam ethiopum amplexum. cordis dolore maximo opprimi alium. si albis uel timentis. aut rubeis circumdaretur. alium lubens nudum incedere. Alium magnam letitiam affici quoniam lacrimas biberet. alium curua genua habuisse: hæc nobis sensata fuerit: similes unus quisque quotidie experiri posset proprietates multas sed quoniam non nulli astrologi aperte de ymaginibus predictis loqui sunt. Ptholomeum uideamus qui latetius eas explicauit

Verbo eni nono libri fructus ait: uultus huius seculi & cet. lxxxv. ut id qd' ascen- dit ex gradu & cet. quis secundū ex greco translatione parumper a predicta sēten- tia deuiare uideatur. subdit enī elemētariū utūtur ingressus stellarū & cet. stella autē ad stellam pprie nō est ingressus. Itē fixe nil pene extra angulos operantur ut ifra. ¶ Præterea mores non pendent princi- paliter a fixis quū sint hōibus īpportio- nate ut ifra. sed a planetis & ymaginibus aut signis. ¶ Itē coopantia cooriētia ēt nō sunt principalia. ¶ Ratio ostē sū est enim superius uires signorum ēē diuersas ī pri- mo mobili exaltatiōes etiā terminos faci- es similiter ex naturali cōformitate cum planetis. gradus quoq; diuersitatē habēt in uirtute. igitur qñcūq; oriūtur aut cōo- riuntur uires uaria in sibi subiecta impri- munt. Hæc aut uirium quædā aptiores sunt sicut calefactiua uirtus & huiusmo- di: qdā uero occulta. & has p signorū y- mages exp̄sserūt atiq; qdā uero occul- tiores & magis particulares. & his p̄ncis- rebare uoluerūt. quomq; eiusmodi decla- rant uirtutē: trūcata pragnantia uerba p- ferūt. & he proprie ymages appellātur circa quas p̄sēns speculatio ē. Sicut igi- tur iter partes eiusdē signi cōueniētia est. & ab alterius signi partibus distinctio. ita cōueniēs est ut totum signū generali to- taliq; ymagine signetur. sicut ēt generalr cōueniunt in uirtute. deide qm̄ eorundē tertias ptes / quas facies uocāt. distinctā hñt p̄prietatem. per alias magis particu- lares ymages significari conueniēs fuit. postremo quoniam graduum distinctio ad hūc magis particularis est. ideo illorū uirtutes per speciales ymages exprimi- congruum fuit. sicut conciliator fecit. quoniam autem minorum diuisione ad placitum & cōputi commoditatem ī

uentam tenemus. ut supra: ideo libri ti- tulum Habrā patriarchæ. falsum iudica- mus. sicut etiam pleriq; alchimiste bea- to Thōm Aquinati. ac Raimundo falso alchimie opera attribuunt: non enim ui- ciorum occasiōē prabuisset beatus Thō- mas ob eius sanctitatem. Raimūdu quo- q; Crīstianæ religioni deditissimus in arte magna ait. unde flere possunt alchimiste & cet. similiter de minorum obserua- tione dicendum. nam. xxi. miliarium & sexcentum minorum obseruatio ho- minibus naturali calle haberi quodāmo- do non potest. sunt igitur primo ymagi- nes totius signi. deinde facierum. postre- mo graduum: quas scimus. alias quoq; re- periri ex natura partium celi non est negā- dum. sed iam dictum est nullam comple- tam scientiam ab hominibus haberi.

¶ Ad primam igitur in contrarium dicē- dum. sicut supradictū est. diuersa acci- dentia & partium proprietates in eodem toto posse reperiri. absq; substantia sim- plicitatis diminutione: quātum enim ad substantia simplicitatem. celi æque sim- plices sunt: secundum omnem uiam: sed uarietatem quærimus uirtutum: quæ in- corporalibus uariis partibus exprimun- tur & perficiuntur. econtra in spiritali- bus sicut hō plures uires partes organa- ceteris animalibus continet. in octaua quoq; sphaera sic ymages sunt. sed p̄stel- las distincte. in primo mobili. ex natura partium celi uirtutes uarias hñtes. ¶ Ad secundam dicitur rationem cogere & ex- perientia uarias uires in partibus primi- mobilis esse ponendas non autem uisu p- ceptibiles sicut in octaua. ¶ Ad tertiam dicitur. q; sicut oculi suam formam ha- bent: & caput: & totus homo. nec se im- pediunt: quoniam unum alterius pars ē non autem totales sicut etiam in predic-
fiii

QVESTIO

tis euenit. qualiter autem predictae partes
uarie similes diuerse. aut in uirtute con-
trarie inter se esse possunt. omnibus patet

Questio. vi. d. viii. sphaera et ptibus eius
Articulus primus.

**An ymages octauae sphaerae sint in ip-
sa ex natura rei uel ad placitū.**

¶ Pparet non nullis ymages
octauae sphaerae in ea esse ex na-
tura ipsarum. a summo opi-
fice institutas. non solum
humana cogitatione inuen-
tas supius. n. cōclusū ē ymagines none nil
aliud significare. q̄ determinatā p̄tiū uir-
tutes uarias. mō nullus negare erūt. i. ima-
ginibus octauae uarias cōtineri uirtutes
go quū i nona ymagines sit ex natura rei.
et i octaua erūt. ¶ Præterea aut stella eius-
dē cōgerie i sūt iter se si les aut dissil'es aut
qdā si les qdā dissil'es. si primū una alteri-
us actionē uigōrat. & sic ex oibz sit unū
agēs totale. si secūdū ergo una actionē al-
terius remittit. & sic agēs totale ex illis re-
sultat. si tertiū ergo idē qd' prius ex p̄rie-
dictis siml' iūctis ratiōibus. itaq; sepe erūt
coagētia ex natura rei. qd' ē ēē ymaginē
ex natura rei. ¶ Item stelle eiusdē ymagi-
nis sūt pene eiusdē naturae. inno qui dicūt
eas iūctas arte. causā assignāt. ut naturas
eaz distinctas hēremus. sed ista naturae idē
titas a cōditore ē ex natura rei. s. ergo &
cēt. ¶ Sed cōtra ē. q. ea q̄ ab uno testudo
nūcupatur & figuratur. ab autore alio gal-
lina uel altero mō significatur. similiter ge-
minorū & aliorū. ¶ Præterea maior yma-
ginis pars stellis caret. nō ut bestialis poe-
ta huius rei causā assignat. ne scilicet mū-
dus combureretur principales quoq; par-
tes sepius indēscripte relinquuntur. ¶ Itē
si sic non relinquerentur quædam inclu-
se stellae in parte caeli. circūmicca pene de

scripta. extra signatā ymaginem: sicut
uidemus in factō de stella Asmiet abame
& de non nullis aliis. ¶ Amplius si pro-
prietates stellarum consideraueris. in pau-
cis conuenientiam in natura inuenies. ue-
rum harum figuratores quātum fieri po-
tuit. propinquas stellas similis naturae iū-
xere. quoniam autem nō nūq̄ id suari nō
poterat. cōmoditati figurae parebāt. ¶ Vi-
terius fixe nil pene extra āgulos aut cuspi-
des opātur. ut infra māifestū fiet. ymago
aut si ex natura rei cēt p ptes suas oparetur
& o's i toto coagerēt. ¶ Adhuc si le de fi-
xis uidetur. dd. qd' de plāetis. q̄tū ad p se
existētia. si sic igit. stelle ab aliis ptribz cali
distinguetur. ac cōtigue n cōtinue erūt sūt
igit. p se existētia ex qbus i act u existētibz
n sic unū nisi p aggregationē. q̄ unitas. ad
ymaginis unitatē n sufficit. nec deficit ta-
lis unitas si arbitrarit figurate sit. ¶ Dein
de plus cōueniūt plerūq; ps ymaginis uni-
us. & ps alterius ppiq; q ptes eiusdē yma-
ginis. nec adeo magnis ptribz diuidēdū
erāt calū. postq̄ i tā pua q̄ritate diuersita-
tē n pua iūcimus. ¶ postea effectū iūfero
rū mltitudo eaz mltitudine requirit licet
nō tā magnā. hic aut ymaginū nūls mltū
aparet deficiēs. uolūtarie ergo iūcte sunt
Habraā unusq; nom & ymaginē seu
figurā ad placitū mutare pōt. sed ob mul-
tas cōmoditates fuisse iūctas māifestatur.
¶ pma. utilitas idē oritur. s. locoz stellaz
cognitio. cognoscimus. n. p figurā illā lo-
cū ubi stelle situātur ex q̄ seqtur secūda. s.
unius ab altera discretio. ex qbus seqtur
tertia. s. nomē quo p̄prie appellari possūt
Tauri. n. oculus et aldebiā idē significāt
qbus sic figura circū loqutis n oibus facili-
or reddirur eaz itelligētia. Ex his seqtur
q̄ta. qm. s. facilius earū nās cognoscere
possumus. paucas excerpto: nā i multis
ymagibus. eadē rē p̄tur natura distincta.

Ex quibus o'bus sequitur potissima: quæ huius inuenti finalis causa fuit. ut. s. facile memoria teneatur. est. n. ueluti localis memoria: qua quisq; facile & nomina & loca & naturas retinere pōt. si. n. M. xii. stellæ sparsim loca naturas & nomina retinere uelles nō mediocri labore afficere. ris. si quis igitur ordine alio. stellæ figurare sibi sciuerit: ut ex figuratione illa hec p'cipaliter intenta facilius & cōmodius sequatur illa quidē melior reputanda est figuratio. qua in re tria aduertēda sunt. s. p'pinq'uitas: & ob hoc multū distārium stellæ cōgeries nō est sumdena figura. & quātum fieri possit figura ymaginata cōpleatur. & naturæ similitudo. q'bus quiq; p'dictæ cōmoditates sequūtur.

¶ Ad rōes igitur incontrariū dicendū ad primā: q' p'ces magis coagentes / non sunt s'm ymaginū p'dictarū distinctionē distinctæ. sicut in primo mobili sunt. si. n. cooperātes obseruare uellemus. coorientes stellæ figurare opus ēet. simulq; celū mediantes. atq; occidētes. & sic unusq; in horizonte suo uarias sibi ymages figurare deberet. ¶ Ad secūdā dicitur q' si argumentū cōcluderet. stellæ oppositorū signorū duodecīq; domorū ad eandē pertinerent ymaginē. & plerūq; totum calū. sed ob alia p'dicta inuente sunt. in actiōe autē sensibilibiter simul agentes & patiētes p'ces etiā cōsiderare debemus. in p'tium distinctione. ¶ Ad tertiam dicitur primo: q' arbitrio similes sumptæ sūt q'tum fieri pōt sed q'm plerūq; deficiūt a similitudinē. ideo patet ad figuræ congruētiā & alia p'dicta fuisse cōsiderata.

Articulus. ii.

¶ An stellæ fixæ sint planetis fortiores. Eputāt pleriq; astrologi fixas fortiores planetis. ac nobilioris nature. quāto. n. corpus nobilius

fuerit tanto nobiliorē locū in natura obtinet. sed magis sursum est nobilius igitur fixæ sūt nobiliores planetis. ¶ Item. quū primū mobile sit p'fectior sphaera: aqua inferiorēs sūmunt potestātē / motū simpliciorem requirit. itaq; quod simpliciōri motu mouetur. illud inter celestia p'fectius est. sicut solis motus comprobatur. sed fixe aut octaua sphaera simpliciōri motu mouentur q' planete. ut patet o'ibus astrologis. ig. &c. ¶ Preterea si natura p'fectionē uniuersi itendit. quāto magis multiplicatur certa natura / tāto uidetur ēe p'fectior. sicut plura sūt mixta q' elemēta. sed fixæ innumeræ sūt. igi. ¶ Amplius quāto aliquid stella tardioris motus est / tanto efficacioris uirtutis / q'm quāto tardius mouetur / tanto diutius certam p'tem uiuificat & sic suis subiectis maiore uim imprimit. sicut pōderosorū cōiūctiones ostēdūt. fixe autē lōge tardioris sunt motus. ¶ Vterius stellæ fixæ dant dona grādia modū excedētia. & s'm aliā translationē mirabiles & ultra rationem felicitates attribuunt. alter addit quod non faciunt septem planetæ.

¶ Sed cōtra sūt expiētia / auctoritas & rō Expiētia q'dē comperimus fixas extra angulos parum aut nihil opari. circa subiecta p'cipue p'ceduratiōis. q'd nō ē fortioris agentis. planeta autē nō tantā loci fortitudinē expetūt / ad suos effectus p'ducendos. ¶ Item uidemus plāetas ī locis suis effectus pene semper p'ducere: nisi ab aliis planetis īpediātur. sed sepius acciderē necesse ē. ut a fixis corpore uel aspectu repugnātibus īpediātur igi. &c. ¶ Auctoritas autē idubitata ē / Solē ēe p'cipalissimū o'ium. ut infra aptū fiet: Lunam deinde. ¶ Item Ptolemeus in quatripartito fortorem astrologiæ p'tem p'cedere esse de Sole & Luna & quinq; erraticis &c. ¶ Prete

QVESTIO

rea uerbo. lxxxvi. ait Solem originē esse uirtutis uitalis. aliosq; planetas aliarum. nobiliorum huius mundi uirtutum.

¶ Ratiōes et manifeste idem cōcludūt: q̄to. n. aliquod corpus nobilius & p̄fecti-
us est. tanto maiore de ipso curā & solli-
citudinē habet natura. hoc manifestū est
cūctis. de planetis aut specialē curam ap-
paret habuisse. ubi unicuiq; nō mō suum
cælum distinctum: uerū etiā plures orbes
epicyclos dederit. fixas aut unico cælo in-
numeris unoq; motori dedisse patet: quē
admodū plures seruos idem habitaculū:
herum uero semotū locū habitare cerni-
mus. ¶ Item nobiliori corpori nobilior
incedendi uia debetur: at planetis sub zo-
diaci circulo feruntur. multe aut fixæ nō.
nullas pres zodiaci nedū inhabitāt: uerū
nec aspiciūt nisi q̄to. ut quæ sunt ppe po-
los zodiaci. zodiacū aut esse principalio-
rem ostēdimus. nec incōuenit ex nobili-
tate planetarū aliis rōnibus ostēsa. zodia-
ci nobilitatē aperuisse: nūc aut contra. si-
cut et nec incōuenit causam p effectū &
cōtra demonstrare. ¶ Amplius specialiter
idem oñditur de fixis. quæ sub zodiaco
ferūtur. q̄to. n. cā ad plures eque nobiles
aut nobiliores effectus se extendit. tanto
uniuersalior. & nobilior. & fortior. sed
planete sūt eiusmōi. qm̄ quū sepius zodi-
acum ptransēat in quacūq; t̄pis parte uo-
lueris. sepius et zodiaci uires recipere influ-
ereq; pōt: & ita plures uarios pducere ef-
fectus. ¶ Adhuc fortior ē stella quæ om-
nē cæli p̄tē sua uirtute afficere pōt. & ita i-
feriora oñiū uirtutē alterare: q̄ q̄ nō. pla-
netæ aut sunt huiusmōi ut oēs cæli partes
possint aspicere nō aut fixæ. igit. &c. ¶ De
inde: nobilior stella ē cuius rōc inferiora
magis uariatur: q̄ea quæ cōtrario modo
se habet. planetis aut longe magis uarian-
tur generabilia. ut uerbo. L. testatur Pto-

lemeus. utq; rō cogit. qm̄ aut planetarū
diuersi motus frustrantur. aut diuersitas
motuū ipsorū diuersitatē in effectibus p-
ducit. causa. n. uario mō applicata. neces-
sario effectus uarios aut essēcialiter aut ac-
cidentaliter facit. ¶ Vterius p̄pinquum
agens fortius est. q̄ remotū. planetas aut
propingores esse. nemo exitat. nobilitatē
aut nūc q̄rimus n̄ tm̄ in se. sed respectu i-
fluxuum & aliorū: quæ in nos causant.

¶ Postea. quæ maioris sunt lucis & mag-
nitudinis ceteris paribus nulli dubiū nō
biliores esse debent. Sol aut est huiusmōi.
Luna etiā ob eius p̄pinitatem & delati-
onem uirtutū aliorū illū segtur. ¶ Post
hec Sol est nobilior omnibus ut infra.
igitur & alii planete. cōsequētia uidetur
tenere: qm̄ magis planete oēs assimilātur
inter se. & in pluribus p̄prietatibus: q̄ ali-
quis ipsorū cum fixis: ¶ Protinus. fortior
planeta est. qui sepius locum (quē semel
qualitate sua affectit) uiuificare pōt: q̄ qui
rarissime: & fortasse semel tantum. p cor-
pus p̄cipue. planetæ aut respectu fixarū sic
se habet. igit. &c. ¶ Item effectū bonum
in malum terminare uirtutis defectum
ostendit. agens. n. fortius. diutius quod
producit cōseruat. fixarū aut dona & reli-
qua bona plerumq; finiunt i malum. ut
astrologi & experiētia testātur. planetarū
uero nō sic. igit. &c. ¶ Inter ea. stellæ quæ
circa nobiliores effectus se extendunt in
mundo. nobiliores sunt aliis. sed plane-
tæ circa hominum mutationes uersantur
fixæ aut p̄prie circates magnæ durationis
ut castella ciuitates portus & huiusmodi
igitur. quum homo nobilior aliis. in mū-
do sit inferiori. sequitur intentum.

¶ Ad rōes igitur in cōtrariū dīcendū
primo q̄ argumētum pcedit. de toto cor-
pore modo nō incōuenit octauā spherā
totā perfectiorem esse totali spherā solis.

SEXTA

licet Sol. quilibet fixa nobilior sit: Secundo dicitur negando minorem. tum quia plerique philosophi sursum & deorsum proprie in mundo corruptibili ponunt: ut Albert. ponit. tum quia concessio in caelis sursum & deorsum respectu distantie ad terram. adhuc negare possumus nec iniuria magis sursum esse locum nobiliorem patet enim solē esse Saturno nobiliorem. qui tamen Sol inferius est.

¶ Ad secundam dicitur primo quod simplicitas motus non est causa sufficiens ad perfectiorem substantiam aut causam celestem concludendam. quia si sic tres superiores equalē perfectionem aut nobilitatem possiderent quod est erroneum. alia igitur cause concurrunt assignatae ad planetarum nobilitatem.

¶ Secundo dicitur non inconuenire aliquod caelum esse nobilioris substantiae in se. non tamen respectu inferiorum effectuum. sicut respectu hominis compositi perfectiora contingit esse elementa quam metalla. sicut etiam perfectiores intelligentiae inferiora non mouet naturaliter. imo ut supra applicate motrices intelligentiae mediae sunt inter perfectiores & animas humanas. sic in proposito. stat primum mobile esse absolute perfectius. minus tamen efficaciter causare. quare signa ueluti corpora planetis tanquam animabus suis cooperantur. ¶ Ad tertiam negetur maior plante. non plures sunt hominibus & sic de aliis multis. ¶ Ad quartam negetur maior pro ratione uero ad eius probationem: quare in questione. vii. in articulo an planetae superiores sint potentiores. ¶ Ad aliam dicitur primo. quod plerique terminant in malum secundo dicitur quod solum in angulis illud faciunt. Tertio quod et in paucioribus subiectis circa pauciores se extendit. ex quibus negari debet consequentia.

Articulus. iiii.

¶ An effectus aliarum stellarum a. M. xxii.

quae ignotae dicuntur aliquo medio possint notis predictis attribui.

¶ Firmat omnes quod fundamenta huius scientiae ignorant effectus fixarum ignotarum nullomodo ab hominibus cognosci. scilicet enim effectus ex noticia suae causae pedit primo posteriorum. primo primi naturalium ignoratis igitur causis. effectus cognosci non poterunt: saltem ut a sua causa pederet: fixae aut suorum effectuum causa ignotae sunt igitur. &c.

¶ Rursus inconueniens est effectum quaequam causam longinquam in scientiis tribuere. quia demonstratio ex propriis conuenientibus est. multo igitur magis alicui quod non sit sua causa.

¶ Preterea incongruum est quidem effectum in causam contrariam reducere: sed fixae plerumque quum natura diuersitate intendat. contrarie & tibi aduersae sunt. tamen notae quam ignotae. igitur. &c. ¶ Idem argui potest precipue: quoniam multae ignotae simul fortiores sint notis atque contrarie. ¶ Adhuc sicut in inferioribus ex puritate corporis minor uirtus argui non potest. adamas. non longe maioris uirtutis est quam terra maioris quantitatatis. sic et in stellis contingit: sunt igitur complures stellae fixae minoris magnitudinis maioris tamen efficacitiae quorum effectus notis minoris uirtutis & dissimilis tribui non possunt.

¶ Sed contra est astrologorum omnium operatio. prime nempe magnitudinis stellae secundae & tertiae nebulosae occultae ab eis obseruantur alias et notas post habendo. compliunt. non experientia stellas minores. minoris etiam esse uirtutis. ita quod hae uires maiorum influxibus minime obfunt. ¶ Idem ratio apertissime ostendit. prius tamen supponendum est. has quarum notitiam habemus esse potiores: maioris quoque uirtutis. quoadmodum obseruantia demonstrauit. Vltius aut ignotae similes sunt in uirtute alique aut dissimiles non tamen aduersae aut contrarie se inuicem expellentes.

QUESTIO

mens est principalibus actionem tribuere. alie igitur iuuantes ignotæ erunt coagētia quorū actio principalibus agentibus alleri bi potest. si secundū in actionibus una cū altera nō cōueniet. si tertiū. quum ignotæ debiliores sint. potage uirtus p̄ualebit. sed quā alia aduersantes aliqd magnitudinis effectus abstulerūt. ideo p̄dicti effectus. ab utrisq; causis sic p̄dentibus. cōuenientius potentioribus notis stellis p̄ualentibus tribuētur. & quā priuatiue cāe in causa totali. ignotæ cōtinetur. idcirco quod a notis & ignotis simul effluit. nō in iuria notis. positiue agentibus ascribuntur. uerbi gratia. si calido ut. viii. potētiæ. xx. in b. passum calefaciēdo agente. c. frigidum ut. vi. impediret ne in hora sumā caliditatē induceret. sed ubi. c. nō impediret in. b. passo in hora. tali applicatiōe caliditatē ut. viii. iduxisset. c. impediret caliditatē ut. v. induxit. effectus totalis hic. s. caliditas ut. v. ab utrisq; causis pender. quā. c. non cōcurrēte. totalis effectus alius fuisset. s. caliditas ut. viii. attamē nō ab re calido agēte. effectus ille tribuētur totalis ¶ Sed hic restat querēdū quoniam pacto uirtus fixæ discerni possit. ad quod respōdēdū est. q̄ p̄ angulos puta in orizonte. si uero accideret plures sibi oriri tūc duplici uia illage uirtus (nō quidē paruo tēpore) segregare possumus. prima in diuersis orizontibus. ubi nō simul oriūtur. secūda in diuersis angulis. oriūtur. n. quāq; simul nō tamen occidūt. nec ealū mediant. quecūq; n. stellæ i orizonte obliquo simul oriūtur. fieri nequit ut simul medient celū aut occidant. imo cōtingit duas stellas simul oriri. & tamen cum una in occidēte erit. altera mediū celum occupabit. ut in nostra poli eleuatione de caudis pisciū settentrionalis & meridionalis extra zodiacum patet. ¶ Ad primā igitur ratio-

nem dicēdum. q̄ argumētū de causis positiuis & p̄cipalibus p̄cedit. qd nō ē cōtra intentū. & supra determināta. ¶ Ad secundā dicitur. q̄ nō sic attribuitur ignotæ effectus ipsis notis. ut quod specialiter ad unam attinet alteri tribuatur. uel contra. sed totalis effectus causæ potiori. tanq̄ positiuæ & principaliori. in quo tñ priuatio ab altera cōtinetur suo modo. et in modū istum quidā totius celi notitiā nos habere affirmāt. effectus fixæ. n. solum huic uel illi notæ ascribendo. sed oibus p̄pinquis sensibiliter coagentibus. Ex quibus sequitur nō esse easdem stellas sensibiliter coagentes in quocūq; angulo contingit. n. cōplures simul oriri. non tamē occidere. aut celum mediare. ut supra. quare. a. & b. stelle in oriēte coagentes in occidēte aut minime. p̄cipue quū page extra angulos operentur. ut infra. ¶ Ad tertiā dicitur similiter sicut ad primā. & ad secundā. ¶ Ad cōfirmationem dicitur notas esse fortiores. sicut quidem ignotæ parue se fortificant. ita & notæ per aspectus &c. ¶ Ad ultimā dicitur cōcedēdo quasdā minores certis maioribus esse fortiores. nō tñ minime seu ignotæ aliis notis. p̄sertim maioribus. sicut dictū est. & experimētum ostēdit.

Articulus. iiii.

¶ An fixæ sint mixtæ naturæ. i. plurium planetarū sapiāt naturā & quare.

Redūt multi fixas stellas mixtæ naturæ nō habere. Planetæ enim omnē inferioris mūdi p̄fectionē includūt. tum quia principales stelle. signorū & partiū suarū domini. tū q̄ fixas uires. suas p̄cipare dicimus. & nihil uiriū fixis tribuitur. quod planetis nō sit attributū. tūc ulterius. septē plāctæ omnē iseriorē uim cōtinent. ergo nō plus fixæ oēs

SEXTA

cōtinere possūt. igitur. vii. planeta uni-
uersaliores causæ sunt fixis/ plura p duse
tes. Ex quo sequitur q fixæ mixtæ nature
non sunt. si. n. mixtæ essent naturæ iam
plures effectus/ q planeta producerent.

¶ Præterea qd aliqd commune a pluribus
diuerso mō picipatur: tanto pticularius
& distmētius: uis aut productiua octauæ
spheræ a pluribus fixis picipatur: q pla-
netarū a planetis. ergo &c. ¶ Amplius q/
to causa plura cōplectitur: tanto pfectior
ceteris ptribus: sed fixæ sunt planetis imp-
fectiores. ut supra ostensum est. igitur nō
plura cōplectūtur/ aut pluriū sapiunt na-
turam. ¶ Vltius fixæ nullomō possunt
eūe eiusdem nature. igitur nec pprietatis
cū planetis: apertū est assumptū: postq di-
uersarū specierū esse cōiungitur. diuersosq;
scitus orbis motus &c. sortiūtur.

¶ Sed contra est Ptolemei & aliorū aucto-
ritas: approbatq; experientia. ¶ Ratio
nes etiā idē ostendūt. Prima. n. ex fine su-
mi pōt: Natura nāq; diuersitatē & multi-
plicationē effectūū itendens. septē plane-
tas/ i paruo qdem numero/ ea lege dispo-
suit: ut sui magna uirtute/ propinqtate/
multis ac uariis (quia oibus) celi partibus
se applicantes/ diuersas dispōnes tribuen-
do/ ac recipiendo/ tum iter se/ tum respe-
ctu fixarū totiusq; octauæ spheræ/ tū respe-
ctu primi mobilis partiū/ suisq; potestati-
bus/ debilitatibsq; uariis motibus/ ue/
loci tardo mediocri/ recte incedendo er-
trocedendoq; inferioris mundi effectus
cūctos producere possent. cum oibus his
adeo uelocē motū pprium fixarū respectu
sortiti sūt. ut sepius ac sepius reiterari cō-
tingat/ anteq fixarū motus compleatur.
quomq; fixarū motum ob nō nulla pdu-
cenda tardū statuerit/ defectū hunc mul-
torū cōperatiōe sic necessario assequutum
supleri congruit. ut. f. (unico peruentu)

pluriū planetarū uires deferrent. Secunda
causa extrinseca efficiens est. fixæ. n. sem-
per propinque sunt aliis uirtutem suam
sibi inuicem imprimētes semper a nōnullis
aspiciūtur sua qualitate afficiētibus quo-
fit. ut semp naturā illarū idē efficienter sapi-
ant. hoc aut planetis nō euenit. qui semp
alio & alio aspectu se respiciūt: diuersisq;
modis coeunt: quare si quā recipiunt. qd
nō diu māsura ē accidētalis reputatur. fixæ
aut semp seruare necesse est.

¶ Ad rōes igitur incōtrariū dicendum q
argumentū pluribus modis peccat. Pri-
mo enī def. cit: qm posset fixæ/ a centum
Mercurii uiribus decē haurire/ a mille So-
lis uiginti. quo casu nō erit uniuersalior
causa. Secūdo qd licet omnium uires sape-
rent. nō tū adeo intense. quod tū ad pfe-
ctiorem cām requiritur. Tertio qm uir-
tutum pluralitas. nō ex sui sola natura/
sed ex aliis aspiciētibus accidētalter pen-
det. ¶ Ad secūdā dicitur sicut ad primā.
participatur. n. distinctius qm nō tot cō-
plectitur uirtute sua licet plurium sapiat
naturā. ¶ Ad terciā dicitur negādo maio-
rem/ nam pter ea quæ dicit/ uirtutis intē-
siō requiritur. quæ maior est in planetis.
ideo cetera paria nō sunt. deinde negetur
cōsequētia. ut supra ostensū est in respon-
sione prima ad primū argumētū. ¶ Ad
ultimā dicitur. q nō sunt eiusdē substan-
tie sed pprietatis. nō quidē pprii quarto
modo cū subiecto conuertibilis: quare si
ab eadem causa contrarii effectus diuerso
modo sequūtur/ secūdo primi naturalīū
& a contrariis idem uel similis/ sicut frigi-
dum calefacit: & calidū frigefacit pacci-
dēs. ita multo amplius diuersæ substantie
nō cōtrarie poterūt similē effectū pduce-
re. uidemus ēt aerem & ignem calefacere
que tamen diuersarū sunt specierū. & aquā
& terrā infrigidare.

QVESTIO

Articulus. v.

C An fixæ extra angulos operentur.

¶ Paret fixas stellas extra angulos
a (sicut planetæ faciunt) non posse opera-
ri. fixæ. n. respectu effectuum mag-
næ duratiōis/potiores sunt planetis. sed
planetæ extra angulos operantur in effecti-
bus suis. igit. &c. maior superius ostēsa fuit
minor euident. ¶ Rursus quæadmodū
fixe de natura planetarum sunt: ita similiter
operantur. quā a natura operatio egrediatur
sed planetæ extra angulos operantur: quā
ubiq. igit. &c. ¶ Præterea fixæ se inuicem
respiciunt. sicut & planetæ. ut infra: ipsis
igitur in. ii. uel. vi. domo existētibus: ita
q. de aliis locis dici pōt. stellam in medio
cælo/respicere poterit. atq. illic operari.

¶ Amplius sic se habēt aliæ domorum
cuspides/suorū significatorū respectu: uti
anguli suorū cōperatiōe. palam est hoc: ef-
fectus. n. secūde domus a stellis in medio
cæli principaliter esse nō possunt. q. si/
ab illis esset: principaliter ab stellis in ea p-
sentia existentibus esse oporteret. sed in
angulis agūt fixæ igitur & in cuspidibus
¶ Adhuc expiētia cernimus fixas (quom-
ad eas significantes uitæ peruenērūt) iter
ficere: si de natura ifortunarū fuerint ubi
cunq. fuerint. sed interficere operari est:
igitur &c.

¶ Incōrrariū est astrologorū cōis opinio.
Haly quoq. in libro fructus idem ponit:
quom dixit: & maxie si fuerint in ascēde-
te uel medio cælo. ¶ Circa materiā istam
dicendū est: fixas operari sensibiliter bo-
num uel malū solū in angulis aut cuspi-
dibus. cuius rōes sunt complures. primo
enī recte cōsiderātibus patet: ut si fixæ ex-
tra p̄dicta loca fuerint: nō nullas alias fi-
xas i angulis aut cuspidibus/ p̄p̄q. repiri:
quā aut fixæ diuersarū sint p̄p̄riatū. alie
aduersates i angulis aut cuspidibus ob po-

testatē: quā per situm sibi uendicāt: pōtē-
tiores effecta uirtutē primarū impediēt.
itaq. aut parū aut nihil opabūtur. ¶ Am-
plius fixæ rebus multū duraturis p̄porti-
onate sunt. ut Prole. testatur: i libro fru-
ctus uerbo. xxxvi. Exerce stellas fixas &c.
Albumasar de magnis cōiunctiōibus. &c.
infra patebit: & per eandem causam/ non
multā cum rebus p̄p̄ duraturis affinitā/
tem habent: ac etiā medio modo p̄man-
suris. igitur sensibile uim super sibi subie-
cta effundere nō possunt: nisi ā inimiculis
coadiuuantibus quibusdam. hec aut p̄ci-
pua sunt loca potentiora. sicut sunt an-
guli aut cuspidēs: aut planetarū cōformi-
um cōiunctiōes. ¶ Adde. causa quare
planetæ in medio aut fine domorū & sig-
norū operantur. est eorū uis maior: atq. sphe-
re circūcirca se maioritas. q. quom i medio
fuerit domus cuiuspiā/ sphaera sua omne
penē domum occupat. fixæ aut nec adeo
potētes sūt ut sup. nec adeo magnā sphe-
ram obtinēt ut infra: igitur ad hoc ut ope-
rentur. opus est ut aut in cuspidibus aut
p̄pe reperiātur. ¶ Item cū planetæ nobis
sint p̄p̄iniores poterūt efficacius ubiq.
q. fixe operari. ¶ Deinde: quom plāta in
fine fuerit domus aut in medio/ pōt. (an-
teq. effectus esse desinat) plerūq. redire/ se-
mel ac pluries ad uiuificandū. principium
ac locū priorem/ & oēs p̄tes domus: qua-
re quod prima uice defecit: secūda supple-
re pōt. fixe uero in milibus annorū illud
facere possunt.

¶ Ad rōes igitur incōrrariū dicendū. ad
primā q. licet in effectibus duraturis/ for-
tiores sint fixæ planetis. non tñ fortiores
sunt aliis fixis ipediētibus/ existētibus in
cuspidibus. ut prima rōe demonstratū est.
¶ Ad secūdā dicitur q. nō aqualiter licet
similiter in generibus effectuum quos pdu-
cunt. modī tñ sunt lōge diuersi in magni

SEXTA

tudine duratione facilitate &c. ¶ Ad tertiam dicitur concedendo totū: sed operatio principaliter ab altera simili pcedet, in angulo uel cuspide existente. ¶ Ad quartam concessum est totū. possunt. n. in cuspibus opari: quamq̃ nō tam efficaci uirtute quāta in angulis. ¶ Ad ultimā conceditur totū. sed ille effectus est per conjunctionem significatoris ad u aut uirtute quod est potentius q̃ in cuspide uel angulo reperiri. poterūt igitur sensibilibus operari in cōiunctione cū significatoribus: in angulis: & cuspibus.

Articulus. vi.

¶ An felicitates a fixis pendentes plerūq; in miserā terminentur.

¶ Respondendū existimāt quidā: fixarū felicitates nō in malū aut miseriam terminaturas. quorū rōes iste sunt. quāto. n. effectus melior est: tanto meliorem finem fortiri necesse est. alias iā nō esset effectus melior. qm̃ a fine iustum est unūquodq; denominari. sed dona fixarum ultra rationē & modum excedentia sunt. igitur &c. ¶ Amplius. q̃to significatores a sibi cōformibus magis fortificatur tanto durabilius bonū pducūt. sed fixa a similibus fixis coadiuuatibus semel respicientibus semp̃ respiciūtur: nec unq̃ iuuari desinūt. nō aut planetarū. igit. &c.

¶ Item quāto aliqua causa bona diutius super effectū influit: tanto super eodē subiecto meliorem ac durabiliorem laudabilemq; magis effectus finē relinquit. Fixa aut huiusmodi sunt: quum uita hominis spacio/eundem gradū afficiat. igit. &c.

¶ Incontrariū est. ptolemei auctoritas. uerbo. n. xxix. ait sed plerūq; terminatur in malū. & s̃m aliam trālationē a Saturno intercipiūtur felicitates a fixis tribute. Experiētia ē: nō solū ab antiquis: uerū etiā

nostris tēporibus obseruata idem ostendit. uidimus. n. cōplures imeritos selectos uiros honoribus auctos: diuitiis felicitatos: in quorū genitura ipotentes fuere planetarū (a fixis tā eorū fortuna pendente) tandē miserrimā mortem obire. Ratio ē: idem nobis offert. superius. n. pluribus mediis ostensum est. fixas extra angulos parū uel nihil opari posse. p̃pterea quod earum motus nobis iproportionatus est: q̃ re sibi subiecta uim imp̃ssam diu retinere nequeat. & ueluti calefacta aqua/calefaciente remoto/ad pristinā & intensiorem frigiditatem redit. ¶ Item: una ex principalibus causis: quibus superius ostēsum est planetas esse fixis fortiores: fuit. eo quod planetarū locū in quē imp̃sserūt uim/a principis rerū acquisitā: sepius uiuificare possunt. fixa aut minime. ut in rōe nona dicebatur. ex his sic pceditur. fixe locū suū nō uiuificant. igitur felicitates suas male termināt. ¶ Preterea quom fixarū locum quemdā relinquūt nōnulla fixa dissimiles succedere necesse est: quare p̃sentia: ois priorū fixarū effectus destruitur: & qm̃ fixarū dona prebētia/fortunarū naturā sapiunt. ideo sibi aduersas/infortunarū uirtutem deferre opus est: ex quo finis malus sequitur. licet aut planetis fixa etiā succedant: tñ illis raro preualere possūt ¶ Amplius fixe mixtā naturam & uirtutem habent: inter uires aut diuersorū planetarū distinctio est prioris & posterioris. tum rōe suscipientis/potentis prius unius effectus recipere q̃ alterius. tum stellarū uirtutum cā/fortius unā q̃ alteram p̃cipātis tum cooperantium rōe: fieri pōt. ut ī principio/causā ad sint/Veneris effectus iuuātes. deinde Martis. quibus si acciderit/ut fixa aduersantiū sibi/naturā possideant. meliorisq; stellarū uis prius imprimatur: prius effluat/prius iuuatur. in principio

QVESTIO

uirtutis alterius aduersa priorem effectū
frāgi in totūq; desturi accidet. ¶ Rursus
fixarū effectus felices / sepius a Saturno i-
tercipi possunt pluribus de causis: igitur
plerumq; terminātur in malū. cōsequitio
nota est. assumptū arguitur. Primo. n. ra-
tione p̄pinq̄uitatis Saturni ad fixas acci-
dit. ut p̄ corpus / uel aspectū / aut uim im-
p̄ssam mobilē / uires illarū debiliorū fran-
gere possit. Secūdo rōe tarditatis Saturni
magis illis similis / & agere potētis rōe
p̄portionis. Tertio rōe maioris ip̄ressiōis
qua Saturnus tarditate sua afficere pōt.
Quarto rōe magni ifortunii. Saturnus
quidem maius ifortuniū est totius celi.
Causa autē cur n̄ semp̄ finis sequitur pess-
mus est. qm̄ pluribus causis fixarū uires
fortificari possunt. sicut plures possunt ēe
stellarū / qbus p̄ corpus uel per aspectum /
uigorem possunt haurire. ¶ Ac si contra
diceretur pariter planetarū effectus / a Sa-
turno itercipi debere. & multo amplius
qm̄ sepius illis corporaliter iūgitur ac p̄
aspectū. multoq; tardior eius motus est
respectu planetarū. ac ēt p̄ radium ab ipso
in nos fortiorē / planetarū uires destruere:
ecōtra in fixis euenire. ¶ Respōdetur. pla-
netarū uires magis resistere / ueluti fortio-
res: in cōiūctione similiter qnq; supatur:
per radium autē intermediū corporis posse
magis extremum impediri.
¶ Ad rōes igitur icontrarium. dd. est. ad
primā qdem. q̄ magnitudo bonitatis ef-
fectus. a pluribus pendet circūstantiis: v.
numero. ut plura p̄sunt paucioribus. in
tensione. ut maior sapientia minori p̄po-
nitur. dūratione. sicut diutius duratura
his anteponūtur. que breuiore tempore
mansura sunt. Secūdo dicitur malum fi-
nem fixarū. ab extrinseco p̄cipue pendere
sicut in tertia & ultima rōe ostensum fuit
ex his duobus patet. quo pacto effectus

fixarū dici possit melior: qualiter ēt mala
terminatio ab illis pendet: ¶ Ad tertiā
dicitur. primo q̄ sicut ip̄e fixarū a suo loco
mouentur motu p̄prio. sic etiam & oēs
alie respiciētes: Secūdo dicitur q̄ effectus
illarū est simul ab ipsis oībusq; ip̄sas respi-
cientibus. quare p̄ aspiciētes fortificatio
uirtutis / ultra eam quā primo ip̄rexerāt /
exspectanda non est. ¶ Ad tertiā dicitur
negādo maiorē: nisi cetera paria sint. sed
planete sphaeras habent maiores. uim p̄ci-
puam: atq; sepius redeūdo uiuificāt. quā
omnia fixis deficiūt.

Questio septima de planetis.

Articulus primus.

¶ An planetarū superiores sint inferioribus
potentiores.

Incendū esse uidetur. q̄ quan-
to planetarū supiores / tanto
p̄statiores sint. arguitur. n.
de Saturno & loue aliog; res-
pectu. Sicut enim Saturnus
maius ifortuniū ē. ita & Iuppiter maius
fortuniū. de Saturno patet. qm̄ maior in
fortuna planeta. q̄ fixa iudicatur ab om-
nibus. de loue similiter qm̄ Venerē supē-
rat. de Sole autē (de quo dubiū esse posset)
ostēditur qm̄ Sol per corpus p̄ oppositū /
& quartū / malus & infortuna est: quod
loui nō cōuenit. sed esse maius ifortuniū
maiusq; fortunium / est efficaciores esse in
mūdi significatiōibus. igit. &c. ¶ Item su-
p̄ius cōcessū ē stellas tardioris motus cete-
ris paribus esse potiores / supiores autē pla-
netarū sunt huiusmōi. igit. &c. ¶ Deinde ea
a quibus accidētia mūdi pēdent magis &
diutius / potētiora sunt. sed Iuppiter & Sa-
turnus huiusmōi sūt. quū illog; cōiuncti-
ōnes maxie. CM. annis efficaces esse affir-

SEPTIMA

metur. minores saltim. xx. quod Soli nō cōuenit. cui p annū solū reuolutiōis traditur significatio. p eclipses uero. quā a solo Sole nō pendēt. xx. anni tribui non possunt significatiui.

¶ Incontrariū est auctoritas Ptolemei & aliorū ponētium Solem principalissimū: ut infra patebit. Lunā deinde magis obseruādā ceteris. Rationes ēt cōplures nobis se offerūt. Circa qd cōsiderādū postq̄ superius ostēsū est planetas ēē fixis potiores) quis planetarū potentior sit. ¶ Dicendum igitur Solem esse p̄cipalissimū omniū. quod quidem pluribus mediis ostendi pōt. primo quidē rōe magnitudinis. est. n. eius p̄portio ad totam terram sicut. c. lxxi. atq; trigesima ad unū: q̄ quidem magnitudinē nullū ceterorū astroꝝ attingit. ¶ Secūdo rōe lucis: nō solū aliis astris luce prestat: ueꝛ & aliorū lux ab illa Solis sola luce dependet quod eorū luminis debilitas & Luna declarant.

¶ Tertio minus (quibus ceteri planetæ infesti sunt q̄nq;) ipedimētis afficitur. v. retrogradatiōe / a qua liber est. & uelocitate & tarditate. paululū quidē uelocius aut tardius eꝯles ptes zodiaci circuit tam centri mūdi q̄ centri ecentrici sui cōperatiōe.

¶ Quarto qm̄ iter planetas (uirtute potiores) mediū locū tenet. ueluti in regno rex. & in aīali cor. ¶ Quinto: planeta a quo regulā & ordinē ceteri capiūt / merito. principalior est. huiusmōi aut Sol est patet ut in Luna mediū motus Solis centrum epicicli Lunæ & augē ecentrici eius mediat. uel simul uel in opposito āborū.

¶ Sexto qm̄ sui presentia astra cetera uires amittunt. cōburuntur: & signa & domus uiuificantur. ut infra manifestū fiet quod absq; uirtutis excellētia ēē nō posset. ¶ Septimo: qm̄ distinctionū temporum anni (quibus cuncta generabilia p̄-

cipaliter alterationē suscipiūt) istrumentale principiū est. ¶ Octaua nam p̄ eius presentia in punctis principalibus nō solum in accidentibus mūdi: sed etiā in natiuitatibus significatores uires suscipiūt.

¶ Nono quia lunæ (cuius potestas n̄ mediocris est) qua cūcta uiuentia maxime in inferioribus alterātur: omnē ferme significationem tribuit. ut solū in sensatos latet. ¶ Decimo qm̄ eius defectus lūmīs maximas in mundo producit mutatiōes

¶ Undecimo. nam eius īgressus in signa maiorem imutandi uim inferiora demōstrat ut cūctis obseruātibus nudū ēē pōt.

¶ Duodecimo qm̄ per eius motū omnium stellarū / signorū / domorū / uirtutes & efficacie determinātur: patet in directiōnibus / profectiōnibus / & aliis similibus. nō nulla alia īmediū adduci possent. ut de pte fortunæ / antistitiis &c. sed qm̄ ea solū p̄iti cōprehēdūt. hic missa fiāt. ¶ Erit igitur ueluti candela lumen / oculus. cor gubernator / rex mūdi / tēporū dispositor cetera astra illuminas / mouens / uiuificās cōburēs / dirigens / retrograda faciens / orientalitatem / occidentalitātē tribuens aliis. utq; in lumine antecellere apparet: ita in influentiis occultis cēscere oportet. Congruū igitur est dicere. q̄ sicut iuxta Alberti magni sentētiā / diuersi uariiq; colores / nil aliud essentialiter / q̄ lumen sūt tali uel tali reflectente opacatū magis uel minus. ita stellarū aliarū lux īfluētiarū / p̄ maiori saltim parte / Solis lumen & īfluētia sunt / diuerso modo reflexa / diuersoq; suscipiente alterata. ac reflectente transmissa

¶ Ad rationes incōtrarium. ad primam dicitur negando maiorem. Saturnus. n. plures effectus bonos producit. ut īgeniū profunditātē / grauitatē / modestiā / agrī / culturā / dominiū / architecturam / uitam

gii

QVESTIO

quum sit aleocoden: quedā uero fixe ut gorgonis caput: uultur cadens & huiusmodi a quibus tot bona, quot a Saturno pendere nō possunt. ¶ Sed illa maiori concessa: quamuis maius infortunium respectu plāetę solū diceretur Saturnus adhuc nō sequitur cōsequens inductū: quā Sol fortunium & infortunium aliorum continet. tum rōe diuersosq; mediog: quibus bonū & malū agit p̄ticularibus. puta sextili uel triino, bonum: quarto uero uel opposito: uel ēt cōiunctione, malū: tum etiā rōe uiriū, quas aliis p̄bet ut dictum est. Tercio dici pōt: q; Saturnus maius infortuniū dicitur ob hoc: quā sepius nocet cum quo tñ stat. Solem intensius nocere posse. Quarto dici pōt. q; si nō intensius: nec sepius nocet Sol, q; Saturnus nocet tñ pluribus: sicut pluribus p̄dest. ¶ Ad secundā dicēdū. q; maior falsa est quā ob multa p̄dicta cetera nō sunt paria & quā oīa mensurā quādam sibi p̄fingūt aqua qualitercūq; labatur ip̄ficiuntur agētium actiones. sicut ēt nimia quantitate spiritui uirtus nō melius p̄ficit nōnullas operatiōes, sic ēt de eiūdem loci affectu dici possēt. sed argumenti gratia dictum sit. ¶ Ad tertiā dicitur q; maior uera est si sic p̄feratur: id esse potētius a quo &c. magis dependēt. nō aut si diutius dicitur. quare negetur a cōiunctiōibus magnis magis p̄dere &c. licet diutius. i. longiori tempore: stat: n. aliquid magis duraturū ēē debilius. Secūdo dicitur huiusmodi cōiunctiones reuolutiōes. & eclipses a Sole recipere determinatiōes: sicut a media maxima: & a minori media cōiunctio. & sic de aliis. q̄re a Sole tādē p̄dētiā habēt.

Articulus. iij.

¶ An luna post Solem sit aliis potētior magisq; obseruanda.

¶ In illo. ¶ Oneludi creditur a quibusdam cōiunctiōe Lunam post Solem nō esse maiorem uirtutis. Luna. n. plures defectus habet a quibus alii planeta & stella sunt alieni. igitur &c. cōsequitio clara. assumptū ostēditur. sola. n. uerā eclipsim sustinet. Solis quidē eclipsim apparet: nō ob luminis defectum: sed obstaculum. respectu nostrū, p̄ter Mercurium etiam minor omnibus. similis. pene Veneti. luminis: quod a Sole recipit, uarias mutationes retinet. minus ēt simplex apparet: ut eius ymagō demonstrat. Venus autē & Mercurius: aut luminē per totum inibunt: aut sua illuminata parte semper ad nos radios emittunt. ¶ P̄terea id astrum, quod in breui tempore cōplura infortuniā, i. cōmodatē sue patitur debilius esse uidētur. Luna autē huiusmodi est. quum quolibet mēse, ultra cōbustionem quam a Sole, & uia cōbusta suscipit. lx. Infortuna malignosq; influus a planetis sustinere pōt. ultra ea quae a fixis innumeris, omnibus. s. i. temperatis per corpus uel per aspectus saltim cōiunctiones suscipere potēt igit. &c. ¶ Amplius nobilius est uim suam trāsmittēs: q̄ deferens uim illam transmissam. Luna autē aliog: uirtutes deferendo potentiā sumere dicitur: quare prestatiōes erunt ceteris stella. ¶ Vltērius nobilioris & fortioris est: suam retinere uirtutē firmā atq; stabilem: q̄ inutabile habere. facileq; ab aliis causis. tum impediri. tum inutari posse. quum fortioris sit: magis resistere. Luna aut huiusmodi est uarietatis: quā cōiuncti naturam. bonam uel malam sapiat.

¶ Sed in contrariū est Ptolemēi auctoritas in libro fructus. Luna maxime assimilatur corporibus. in quatri. lumina: tria plurifacienda esse demonstrat. ceteri.

SEPTIMA

etiam astrologi Lunam semper partici-
pem significatricem faciunt. Experientia
quoque quanti sit Luna declarat. quum
per illius aspectus ad alias stellas precipue
Solem diuturne alterationes magnae p-
cedant: Rationes quoque idem demonstra-
tes non deficiunt. ¶ Prima quidem est quoniam
inter omnia propinquior nobis est. cate-
ris aut paribus propinquius agens forti-
us agit. ut articulo. ii. precedentis questio-
nis dicebatur. ¶ Secunda est luminis eius
magnitudo. quae uim maiorem influen-
tem ostendit. preter. n. Solē cetera astra
non tamen luminis influunt in inferioribus.
¶ Tertia est. quoniam preter luminaria omnes
alii planetae retrogradi fiunt. quare in re mul-
tum uirium amittunt. ut infra. hoc aut
in luna non euenit quamuis epicycli causa
motus eius tardior fiat. ¶ Quarta est quoniam
ob similitudinē quam cum corporibus
habet/ quā Ptolemeus testatur/ & eius lu-
minis augmentum/ & decrementum ostē-
dit/ corporum lubricitati similia non parum
corporibus dominatur. ¶ Quinta nam
experientia testatur Lunā in rebus liqui-
dis fluxibilibus aqueis precipue magnum
habere dominiū. & ita per consequens in
humoribus. & sic in membris animalium
quod maris fluxus & refluxus ostendit/
aquarum multiplicatio/ humiditatum au-
gmentum/ & decrementum/ spermatum
seminumque omnium/ ouorum. plantarum incisio
plantarumque/ cancri & cochilia cuncta de-
monstrant/ ex quibus ulterius sequitur in-
tentum. ¶ Sexta post Solem Lunae reuo-
lutio mensalis tribuitur/ & illi prebetur
significatio. ¶ Septima quauis aspectus
aliorum planetarum cum Sole in quibusdam
determinatis significatiōibus/ efficaciores
reperiuntur: non tamē uniuersaliter in cun-
ctis rebus sicut Lunae reperiuntur potētes
¶ Preterea planeta ille qui uelocius cir-

cuit: pluries uarias signorum domorum/ stel-
larumque aliarum influentias suscipit/ ac
influit. oportet quidem sepius contingere
ut aliorum significatiōibus permāntibus: illi
us significatio mutetur. quare eae muta-
tionum ipse erit causa. itaque sepius coope-
ratur sepiusque transmutat. ¶ Vterius a-
strum in quo omnium aliorum uirtutes quo-
dammodo uniuntur: omnibus aliis certo modo
potentius fit. Luna autē sic se habet ali-
arum stellarum cooperatione. quare tabella-
ria dicta est. ¶ Deinde. quantum altera-
tionis in inferiori mundo afferant eclipsi-
ses cunctis apertum est. eclipsis autē/ aut
ipius ē/ aut ab illa causata. Est igitur post
solem plurifacienda: quauis in certis de-
terminatis significatiōibus unaqueque stel-
la per se/ eam superare possit.

¶ Ad rationes in contrarium. dd. ad primā nege-
tur consequentia. deinde ob clariorem intelli-
gentiam primo dicitur. quod alii planetae quos-
dam defectus patiuntur: a quibus Luna
semota ē. ut puta retrogradationē. Secū-
do Luna & si plures defectus hēt/ habet
et plures dignitates & potestates. Tercio
non solum dicimus planetā potētiorem/ quia
plures habeat uires positue produciendo.
sed et priuatiue remouēdo/ quare magis
attendenda sit. Quarto licet Sol lumen
non relinquat: deficit tamen in nos tunc influere:
quare subiecta patiuntur. astra uero cō-
siderantur ut effectus producant in inferiori-
bus. Ex his patet responsio ad omnia obiecta
per primū argumentū. ¶ Ad secundā dici-
tur ipsam concludere esse magis attendēdā
quā non solum ob eius essentielles uires. sed
etiam accidentales multū operatur. ¶ Ad ter-
tiam dicitur: quod deferre uim certā/ ē igno-
bilis quā illā influere: sicut ignobilis est
esse cām secundā aut instrumentalem/ quā pri-
mā aut principalem/ sed deferre uires om-
nium/ potētius est/ quā hanc uel illam par-
giii

QVESTIO

ticularem transmittere. ¶ Ad quartā di-
citur cōcedēdo maiorem ceteris paribus/
sed Luna sepius recepit uires / & si sepius
amittit: multa ēt p̄dicta imparia sūt. qm̄
aliorū uires suscipit &c. preterea quanto
magis instabilis eius uirtus est tanto ma-
gis attendēda: quum p̄sertim sepius sig-
nificationē reassumat.

Articulus. iii.

¶ An Sol plāctas & alias stellas cōburat.

Ationes cōplures se offerūt / qui-
bus p̄bari uidetur / Solē nō pos-
se ceteras stellas cōburere. Quā-
to enim uiuificans p̄pinquius est uiuifi-
cato / tanto maior est uiuificatio. qm̄ uiuifi-
catio nō nisi per similitudinē & cōformi-
tatē sequi pōt. Sol aut̄ aliorū uiuificantis-
um est. sicut cor mēbrorum. sicut illu-
strat oculus. sicut rex potestātē & digni-
tatē tribuit. igit. &c. ¶ Preterea si sic. igitur
quāto magis planetā & alia stella p̄-
pinquiores erūt Soli: tanto magis erunt
cōbusti. cōsequēs contra astrologos / dicē-
tes / Lunā p̄ minutū Soli cōiunctā muli-
eri uiro despōsata assimilari. ¶ Amplius
stellā quādā naturā solis sūt similes / oēs
ēnt quātum ad influentiā / ab illo receptam
illi assimilātur: quum semp̄ effectus cau-
sis suis similes sint. sed simile nō destruit
simile: quin potius uigorat / cōseruat / &
auget. ergo Sol illas nō cōburet. maior ē
euidens. patet de corde leonis / de alterā
in cancro. quā asinus appellari solet. & o-
culo sagiptarii & sic de aliis. ¶ Item licet
manifeste qualitates prime sibi contrarie
sint. nō tñ uirtuales & actuales. patet in
aqua calefacta: caliditatem actuale / ac uir-
tualem frigiditatem continente. ergo pla-
netā stellęq; ceterę / actu qbusdā afficiun-
tur qualitatibus. quā tñ suas uirtuales q̄
lirates cōpatiuntur. uirtualis ēnt qualitas

stellę: a uirtuali solis cōrumpi nō pōt.

¶ Deinde stelle magis nocentes potenti-
ores sunt / quātū ad effectū illum. sed cō-
busti significatores magis nocent. patet
enī si quis louem significatorem i radice
habuerit: in reuolutiōe aut̄. aut i eadem
radice cōbustus fuerit / nō p̄desse: imo ob-
esse. quā significationē / quā secundam in-
fluisset aduersam emittat. ¶ Vltērius sol
signa uiuificat. ut ifra. igitur & planetas.
consequitio clara. quum nulla diuersita-
tis causa in medium adduci possit. ¶ Po-
stea Ptolemeus libro fructus. uerbo. L.
ait. C. xx. seu s̄m alia litteram. C. xviii.
planetā cōiunctiones ēe. a qbus genera-
tiones & corruptiones i mūdo pendent
inferiori. ubi apertū est. binariā / ternariā
& usq; ad septenariā cum Sole cōiunctio-
nes cōtineri: quibus planetā cōbusti sūt
igitur significationem nō relinquunt.

¶ Post hec. sicut parū lumē. p̄uulq; ig-
nis a magno lumine / aut igne rō destrui-
tur. ymo unū ab altero uigorat. ita in
Sole & aliis accidere debet. itensius lumē
est / potētiorq; ignis / ex maiori minorq;
resultās: q̄ maius tñ mō. ¶ Vltio argui-
tur si sic ēet. aut hoc accideret rōe radiorū
se ipedientiū. & hoc nō. qm̄ sensibiles lu-
cis radii se inuicem penetrāt. patet i pluri-
bus lucidis undiq; manētibus i totū me-
diū radios mittētibus. multo igit. magis
isensibiles spiritaliores se inuicem nō ipedi-
ent. Aut ēet rōe dispōnis subiecti: ad uim
illā suscipiendā requisitā. quā cōtrariā dis-
positionē nō cōpatēretur. & hoc nō. qm̄
dispōnes siles / aut nec similes nec contra-
rie / sed diuersę / se inuicē i eodē subiecto
prio cōpatiuntur. sicut calor & sapor. itaq;
ulter nō saluaretur combustio. Aut rōe
planetā alterati a Sole uirtutē liquentis
& hoc nō. qm̄ corpus celeste solū mobile
est s̄m locū: s̄m p̄patēnticos. Aut rōe ab

latiōis significatiōis / in cōbustiōe a Sole potētiore assumptæ: & a planeta ablata & hoc non contingit. n. planetam i suis essentialibus potestatibus reperiri pluri- bus etiam. solē autem in casu aut exaltati- one sua ubi solis debilitate alterius q̄ for- titudine sol superabitur. ut si sol Satur / no in aquario iungatur. igitur nullo mo- do combustio saluari potest.

Incōtrariū ē oīum auctoritas ab experie- tia sumpta. Ptole. præsertim in q̄triparti- to uires planetarū sub radiis existētiū post habētis. multoq̄ magis fixarū. expientia quoque quotidie illud testitur. plane- te. n. quomodo radiis solis exeunt uires assū- mūt & hoc est apertissimū in aeris mutati- one. ac si prius per ingressū in illos reliquisset cuius rei obseruatio infra de spheris pla- netarū apertū fiet. Ratio etiā idē cōcludit primo q̄ tū ad manifestas q̄litates. sicut lu- men. & caliditas. & quæ illas sequuntur quibus aut comune sit illud aristotelicū. for- tiores motus debiliores impediūt. hic tū speciali diligentia. qualiter eueniat consi- dera ndū est qm̄ communiter q̄ facillimum putatur stellæ combustione saluare mihi uero difficile fuit. ¶ Hoc autem pluri- bus uis ostenditur. prima ratiōe uirtutū stellæ a sole pēdētiū. ut supra. licet. n. uis solis i diuersis corporibus uario mō re- cipiat. quo fit ut naturā mutet & p̄pri- etatē. p̄ cōiūctionē. tū adeo potētes emit- tūt radii. ut solis naturam solū contin- eant. q̄re causa diuersificans uires. diuer- sa scilicet recipientis natura. imbecilior / relinquatur. ne uim transmissam ualeat / variare. erit igitur soli operatio tribuen- da. ¶ Amplius ad sensum sic ad alias stel- las semper pene se applicat Mercuriusq̄. mixtæ naturæ ut eius stellæ. p̄prietatē idu- at. n. qdē ob aliud q̄ ob eius debilitatē par- uitatem indifferentiā. alterationisq̄ susci-

piende facilitatem. sed multo magis cæ- teræ stellæ soli sic subiciuntur. q̄ Mercuri- us aliis. igitur idem qd̄ prius. ¶ Deiceps radii oppositi se inuicem frāgūt. & q̄q̄ in / medio se compatiuntur. experientia tam- difficultatem & repugnantia qdā demon- strat. similiter cōiunctio facit. respectu enim superiorū eadē ratio est quasi: quæ i oppositiōe: quum a sole sursum a superio- ribus deorsū radii piciātur. qui oppositi fiūt. respectu uero inferiorū. ratione ma- gni excessus uirtutis radiorū solis. idem quasi accidit. duobus igitur pugnatibus. potentius pugna ordinebit. ¶ Ex quo alia ratio sequitur idem demonstrans. potesta- tes. n. influētiarū insensibiliū. quæ potio- res sunt. præcipue p̄ aquisitam significati- onē in figuris. agūt i sibi subiecta ut infra ostēdetur. significatio autē in principiis ag- ritur. per dominū unius significatoris sur- per alterū. sicut patet. de louis & Saturni eleuatione. in suis coniunctionibus. sed sol oībus aliis præstat in quocunq̄ loco fuerit. ut ex supradictis potest esse manife- stum. igitur oīum significationē usurpat itaq̄ a significatione alios destitutos reliqt. ¶ Interea autem solis infuētia similis ē influētie sibi cōiūcti. aut diuersa. aut cōtra- ria. si similis. ex superabundantia uirtu- tis solis. actio illa soli attribuetur. q̄noni- am maiorem latitudinē sufficit induce- re sol. q̄ alter & sic terminus alterationis ad quem. ex sola uirtute Solis effluet. si diuersa. ex efficaciori Solis ip̄essione red- detur subiectum ineptum ad alterā reci- piendā. quāq̄ sub diuersis gradibus lati- tudinis p̄manere pōt. si cōtraria p̄culdu- bio Solis potētiore supabit. itaq̄ semp So- lis significatio preualet. quare altera suc- cumbit.

¶ Ad rationes igitur in contrarium dicē- dum. ad primam negando maiorem: om-

nia enim terminum sibi prefigunt. a quo qualitercunque labatur imperfectior est finis intentus. sicut ignis uitam conseruat incerta distantia: conburit tum propinquius rex etiam quis a longe multa per media gubernet. sua tamen presentia aliorum uires aufert. ¶ Ad secundam dicitur negando auctoritatem illam: ex qua plura inconuenientia sequuntur. ¶ Ad tertia dictum est qualiter similiter significatione auferat. ¶ Ad quarta dicitur quod licet in combustis remaneat uirtualis qualitas. sicut in aqua calefacta. eo tamen tempore / actualiter uim illam influere non potest. & hoc sufficit. non enim tenendum est omnem uim absolute deperdi. ¶ Ad quintam dicitur quod priuatiue nocent. quoniam scilicet quod debet influere / desinunt emittere: sicut per nauis carentiam nauis sumergitur. ¶ Ad sextam negatur consequentia. & causa diuersitatis in sequenti articulo nota fiet. ¶ Ad septimam dicitur coniunctiones illas esse attendendas / precipue ob uinum combustorum priuationem. ¶ Ad octauam negatur similitudo / precipue quoniam si significatio omnis aufertur. ¶ Ad ultimam dicitur quod id accidit ratione omnium dictorum quattuor. qualiter autem id accidat ostensum est / in rationibus in corpore quoniam nis. & ad primam partem dicitur quod licet se penetrent & compatiantur / una tamen alterius actionem impedit. sicut uirtualis aquae frigiditas / actualis actionem minuit. Et ad secundam dictum est qualiter contrarie & diuersae influentiae / & similes a sole superantur. Ad tertiam partem. quod corpus caleste est etiam alterabile / ad uarios luminis & influentiae gradus. nec est contrarietatis. quod de alteratione qualitatuum prius actualium / in generationem & corruptionem ordinatarum loquuntur. ¶ Ad quartam dicitur quod ob praedicta sol aliis iunctus ubi

cunque fuerit praerit quod in detrimento & c. quoniam alie causae plus promouent ad dignitatem & dominium. quam solis depressio loci obstat.

Articulus. iiii.

¶ An sol comburat signa & domos in quibus reperitur.

¶ Solem comburere signa / & domos pluribus rationibus concludi uidetur. planeta. n. forrioris sunt influxus quam signa. quum planeta ueluti forma sint: signa uero sicut materie & corpora. sed planeta ab eo comburuntur. igitur / & praedicta. & ita de domibus concludi potest: postquam signa absoluta sunt. domus autem respectiua. ¶ Propterea aut sol in signo similis complexionis est: aut contraria / in ambabus qualitatibus / aut in altera tantum. si primum. aut aequae intensitates habet aut non. si sic. igitur inter illa actio fieri non poterit. si secundum aut sol remissiores habebit: itaque non poterit agere in signa. aut intensiores: & sic signi complexionem / & eius terminum / aduersariam ducet. si uero contraria fuerit complexionis in una uel duabus. quum manifestum sit unum contrarium aliud contrarietate sequitur idem inconueniens. nullo igitur pacto signa uiuificare poterit. ¶ Rursus nulla mala causa uiuificare potest sol autem per corpus & per quantum & oppositum malus est / secundum astrologos igitur & cetera. ¶ Amplius nihil est agens & patiens respectu eiusdem. sequeretur enim idem actu & potentia esse respectu eiusdem quod fieri non potest. signa uero primi mobilis in omnia inferiora influunt. igitur non soli illa. ¶ Postea sol in secunda domo substantias dissipat. abligurireque facit. hoc autem est bonum illius domus effectum destrueri. & c. ¶ In contrarium est astrologorum auctoritas experientia roborate nobis ostendete

SEPTIMA

solem in ariete exaltari. in leone fortifica-
ri: in triplicibus & faciebus potentem fie-
ri in medio celo dominari. in nonaq; lateri.
¶ Ratio quoq; idē aperit. sol. n. ad mun-
dū totū cōperatur. q̄d modū cor ad ipsū
al. ut. ex supradictis patet ut etiā Prole-
meus testatur libro fructus uerbo. lxxxvi
qua generali similitudine ulterius cōside-
radū est. q̄ loca planetis cōuenientia. nō
sunt sub sole aut supra. in quibus conbu-
rūtur ob nimia caloris influētia: sicut & in
aiali si quod mbrū propinquius esset cor-
di. q̄ sibi cōueniret: a tempore suo rece-
deret. sed bene soli tota eius sphaera locus
cōueniens est: Itaq; semper cōueniēter a
primo mobili distat: sicut cor. licet dila-
tationis motu moueatur & constructiōis
conuenienter lōginq; membra uiuificare
pōt. sic quoq; q̄d modū cor calidū spiritū
ad cerebrū mēbrū frigidū transmittēs ipm
nō corrūpit. nec distēpat: licet a sua coessē-
tiali cōplexiōe iumutet. sed potius uiuifi-
cat. perficit. & ad eius operationes pfici-
endas aptum reddit & sic de aliis mēbris
ita sol in cācro signo aqueo aut aliis signis
existens. suo calore lumine aut influētia
p̄dicta uiuificabit & pficiet. ¶ Præterea ei
mēbra quæ spiritum et calorem non gene-
rāt. nec sua uirtute cōtinēt per cordis spiri-
tū transmissū magis uiuificatur cæteris pari-
bus: q̄ quæ spiritus uirtutē participāt hec
ē manifesta. sicut magis indiget uiuificatio-
ne manus q̄ epas cæteris pibus. sed planete
& stellæ uim suā uiuificā. ultra eā quāq; a
sole recipiūt habēt. nō sic autē primi mo-
bilis partes igitur & cæt. ¶ Ulterius lon-
ginquius membrum a calore. eo magis
indiget: & per cōsequēs quū illū ppinquū
ihabet magis pficitur: huiusmodi autem
sunt primi mobilis signa stellæ cōpatiōe.
¶ Amplius id agēs qd' lōggori distātia i
aliquid subiectū ageret debet. fortiori idi-

get istrumētū & uirtute: huiusmodi autē
sunt signa p̄dicta i inferiora agere debentia
respectu stellarum igitur per a p̄p̄rio
nē ad illa pficiūt. ¶ Rursus si signa sic
combūrentur quom sol sub illis peram-
bulat. igitur & semper & omnia combū-
rentur. consequens nefandum. cōsequē-
tia ostenditur sol. n. respectu distantie. q̄
a primo mobili semotus est insensibiliter
mouetur per sphaeram suam delatus ut pa-
tet cunctis. quæ distantia respectu stellæ
præcipue planetarum. non parū uariatur.
¶ Item sicut rex sui præsentia domum &
urbē suam illustrat q̄q; dominos sibi sub-
iectos inferiores ostendat. ita sol signa cō-
lustrabit sub quibus reperitur licet stellas
debiliores reddat. q̄ Posthac sicut parua
ferri q̄ritas in igne conbūritur. magna ue-
ro ligni resistit. ita stellæ. quæ ut p̄dicta
considerantur. cōperatione signorum
resistent. & si equalis stellæ pars signi mi-
noris esset resistentia. æquē etiā propinquē
¶ Deinde planete sunt sicut forma & stel-
læ. signa autē uelut materia & corpora &
perfectibilia. materia autem appetit for-
mam. nō sic forma formam. ¶ Simili-
ter igitur de domibus dicere oportet. quæ
um domus nil aliud sint. q̄ certe cali par-
tes. talem respectum habentes ad hūc ul
illum p̄nctum terræ. ¶ Ad rationes igi-
tur dicendum. ad primam. q̄ quis tanta
primi mobilis pars q̄ta stella est debilior
esset. non tamen signum totum. secundo
esto q̄ esset debilius. nō cōcludit cōsequē-
tio. quoniā signa ut materie sunt formā
expetentes. non autem stellæ. quæ iā su-
am actualement perfectionem habuere. tam
essentialem: q̄ accidentalem per conceden-
tem distantiam a sole. tertio his post habi-
tis distantia nō est similis ut supra. ¶ Ad
secundam dicitur. q̄ sicut cor suo spiritu
membra calida frigi. humi. & sicca uiuificat

QVESTIO

quis tēperie i ipis aquirāt & appropriationē sic sol se habet respectu signorū / quā alio modo recipiatur calor / lunā / & influxus aduersis signis. Et ad formā dicitur q̄ habet intensiōrē caliditatē / & nō nullas alias proprietates. sed negetur consequentia. igitur ad discrasia cōducet & ce. qm̄ ad signi perfectissimā opatiōem / requiritur solis i fluxus & calor & c. Dicitur ulterius q̄ inter solē & ptibus celi / quāq̄ est cōtrarietas q̄tū ad uirtutē respectu nostrū / & sic agūt & repatiūtur. ¶ Ad tertiū dicitur. q̄ sol sic est malus / respectu planetarū & stel larū ob ratioēs predictas. nō autē respectu si gnorū primi mobilis: licet p aspectū quar tū & oppositū obsit signis ut infra. ¶ Ad quartā dicitur negādo maiore. q̄ aliqd ē agēs & patiēs respectu eiusdē: sed nō secū dū idē: ut patet in aqua & igne / agētibus & repatiētibus / per frigiditatem & calidi tatē. ¶ Ad ultimā dicitur. q̄ sol erogat substātiās: sed ē largitur: quare meliorē in substātiis pducit effectū q̄ pducī possit

Articulus. v.

¶ An retrogradatio maximum sit infor tunium.

retrogradationē qdā putare pos set non esse pessimum. his ratio nibus. cōbustio est maximū in fortunū. igitur nō retrogradatio. conse quētia nota assūptū ostēditur. cōbusti. n. omnē pene significationē admiserūt: re trogradi uero magnā (licet malam ul' bo nā) habēt. modo sicut nihil deterius non ente est. ita nil deterius q̄ nullam habere uim. ¶ Præterea q̄to planeta propinquior est terræ tātō uim maiore influit ceterisq̄ paribus: sed superiores sic se habēt quom retrogradi sunt igitur & cet. ¶ Vltērius q̄to aliquid motui pfectissimo primo ma gis assimilatur tātō suo motu potētior ē:

retrogradi magis primi mobilis motui as similatur igitur & cet. ¶ Itē minus intrin seca unicuiq̄ aduersatur q̄ extrinseca. sed retrogradatio. ab itriseco epicycli motu p cedit. cōbustio ab extrinseco. ergo ma gis cōbustio q̄ retrogradatio planetæ ad uersatur. ¶ Deinde superius dictū ē: mo tū in inferioribus determinare proprie tē pora / lunā autē / & influentia / & figura / effectus talibus / uel tantis tēporibus du raturus. igitur motus proprii retrocessio nō effectus sed tātū tēpora mutabit. qd nō ē maximū ifortuniū & plætæ debilitas ¶ Incontrariū sepiissime mihi & aliis fu it experientia. qua apertissime comper tum est retrogrados planetas nullū bo nū prebere. si qd autē prebere incipiunt citius magna cū patientis iactura illud au ferūt / mala etiā influentia subiecta sua as ficere idem testatur Beten uerbo primo. Ptolomeus latenter uerbo. lxiii ¶ Ratio nes etiam ad idē aperiendū nō deficiunt: Quanto. n. planeta magis a fine suo atq̄ perfectione remotus est. tanto magis in fortunatus: peiusq̄ dispositus est. retro gradi huius sunt igitur & cet. consequitio clara. prima propositio aperta. secūda ostēditur omniū. n. spherarū stellis feren tiū / motus proprius / p quem ppiā sui p fectionē & finē consequuntur / est secūda signorū successiōne quē motū. (lūinaria p fectione / nūq̄ amittūt. cōstat aut p retro cessionē maxime ab illo motu alienos fie ri. ¶ Itē tūc magis imperficiuntur plane tæ / quom a perfectioribus magis elongan tur & dissimiles fiunt. huiusmodi autem retrocessio est. quoniam in aliis conueni unt. in epicyclo enim cum luna. i cētri co cum ambobus assimilantur. solum in retrocessione dissimiles sunt igitur & cet. ¶ Amplius sicut Saturnus uel iupiter / quom magis elcatus ē in cog: cōiunctio

ne uim significatiuā aquirat. in qua dispo-
sitione directi sunt. nō enī dixit Ptoleme-
us ad uertendā minore depressiōe: sed ele-
uationē maiorem. ita per oppositū. maxi-
me deprimi necesse est. ¶ Cōsiderādū igitur
est. propriū esse primo mobili sua na-
tura moueri ab oriente i occidēs: motu q-
dem simplicissimo/ regulatissimo/ iuaria-
bili. quem motū/ accidētali causa raptus
spheræ cūctæ inferiores sequūtur/ sūm quē
pfectionē quādā picipiant/ iuxta eorum
oportunitatē/ sic ut qualibet die terram
circunt. motus uero predictis spheris p-
prius/ & cōuenientissimus. quo p-riū finē
unaqueq; attingit/ circulatio est/ sūm sig-
noꝝ successiōe. a quo maxime per retro-
cessiōem ipediūtur: siquā ēt uim (recte
incedendo) influxere/ p motū retrogradum
auferre aut minuire iapiūt. simile igitur
planetis retrocedētibus accidit. quod ne-
gociatori/ urbē quāpiā pficiēti/ quom
ipediēte causa retrocedit. quo motu lō-
ge magis/ q̄ p icōmodas uias incedendo/
a fine picipali suo semotū se facit.

¶ Ad rōes igitur icōtrariū dicendū. ad
primā. combusti planetæ ppter plurima
minus ifortunātur. primo qm̄ nō in to-
tum uires amittunt. Secūdo qm̄ nō tan-
tum rēporis cōburūtur. Tertio qm̄ & si
amittunt: nō tamē mala noua afficiūtur
qualitate. quā in sibi subiecta ifluant. Et
ad pbationē assumpti dicitur. q̄ i stellis
defectum in se nō querimus: sed respectu
operationū/ quas in nos pficiūt. quare pe-
ius dispositi sūt planetæ/ quom uires ma-
las in nos ifluūt: q̄ quom nec bonam nec
malam exercent/ aut ifensibiliter talem.
licet fortasse plus pfectionis aquirant stel-
la quom quoquomodo i nos ifluant. q̄
q̄ minime. sicut etiā unusq; concedit
petius: dispositam ifortunam: q̄ certa ex
li pars/ nec bonum nec malum sensibi-

liter produciens ¶ Ad secundam dictum
est supra maiorem esse falsā. qd' eleuatio
superiorum iostendit: ¶ Ad tertiam ne-
getur maior si absolute itelligatur: sed so-
lum conceditur in his/ in quibus uere na-
tum est aliquid altero assimilari. si. n. x/
quus bipes fieret. non per hoc homini bi-
pedi pfectiori magis similis fieret. ¶ Ad
quartā negetur maior. magis. n. cōueniēs
est a sole caliditas mēbro pter natura-
r ad frigiditatem lapso: aut etiam a princi-
pio generationis q̄ ipsa frigida discrasia.
¶ Ad ultimam dicitur. q̄ motus est per
se causa temporalium determinatiōum.
diuersitatum aut influentiā & aliā uiri-
um/ est causa per se non primo. qm̄ uario
mō deferendo agens/ uario modo ifluit

Articulus. vi.

¶ An fortiores sint planetæ in dignitates
eorum ingressu an in medio.

Idetur planetas potentiores esse
in medio potestatum suarum/ q̄
in principio. planeta enim ut ex
supradictis patet fortior est indignitati/
bus suis/ ob maiorem sui cum parte cæli/
similitudinem/ & conuenientiā. igit. ubi
maior conuenētia est inter planetam & p-
tē cæli/ ibi potentior est. sed in medio po-
testatum pdictā maiorem habet conue-
nientiam. quum undiq; conformes par-
tes sint/ & similes: q̄ q̄ ab uno tantū la-
tere ¶ Preterea fortior est. planeta qm̄ qm̄
bet sui pars in parte cōformi ē. q̄ qm̄ solū
medietas. i ingressu uero (qm̄ a cetero stelle
sumitur) solū medietas cōformitatē otti-
net. i medio aut oēs ptes igit. & c. ¶ Am-
plius sic se habet planeta extra suā digni-
tatē existēs sicut al' extra nārale sui dispo-
sitionē: quæ est egritudo: sed corpus egrū
nō pōt ad sanitatē mutari nisi per neutrali-
tatē transeat quæ dispositio media est.

QVESTIO

quum ire nō liceat de extremo ad extre-
mū nisi per mediū . ergo nec etiā plane-
tā a dispositione disconueniēti ad cōueni-
tiorē. ¶ Vltorius planeta / secūdu omni-
um astrologorū sentētiā / in dignitati-
bus suis / hōinibus i magisteriis domibus
aut regnis suis / recte assilantur . sed rex in
medio regni . artifex in medio magisterii
& cet. fortiores sunt igi. & cet. ¶ Deinde
si qua dispositio bona fuerit / tāto melior
est q̄to magis fixa & firma est . ut de gradi-
bus sanitatis patet . qm̄ tāto magis resistit
aduersis . sed in medio dispositio magis ē
fixa . quum undiq; partes similes iuuent .
atq; uim prabeant igi. & cet. ¶ Rursum
nulla latitudo subito acquiri pōt : quum
ōnes diuisibiles sint in infinitum . itaq; pri-
us prima pars q̄ secunda acquiritur . igitur
planeta non pōt in principio esse fortissi-
mus qm̄ cōtinue ante debilis fuit. ¶ Inte-
rea ita euenit de aliis potestatibus sicut de
exaltationibus . sed planeta nō est fortissi-
mus in principio sue exaltatiōis . sed i me-
dio p inclusionē . ut iupiter in .xv. cancri
sol in .xviii. arietis : & sic de omnibus a-
liis igitur & cet.

¶ Incontrariū sunt non nulla quæ in as-
trologia apertissima sunt : ex quibus sequi-
tur aperte (ut deducetur) planetas fortio-
res esse in principio q̄ in medio . primū Pto-
lemeus ponit / solem in .iiii. pūctis æqui-
noctialibus & solstitialibus potentio-
rem esse : maximasq; causare alterationes : non
solū autem uim & significationē mutat :
sed etiā alios mutare facit & ex superiori
inferius & contra effici . simili modo quū
planete in auge aut opposito / & precipue
stationarij sunt . idem euenit . Maior etiā
significatiōis uariatio sēsu apparet / qm̄ pri-
cipia signorū intrant sol & alij q̄ in medio
pariter quom planeta cōbustionē ingre-
diuntur : aut exeunt mutari significatio-

nes apparet. ¶ Cuius rei apertissima ratio
succurrit . Tūc .n. stellā quāpiam maiorē
habere uim dicimus / quom maiores mo-
tus & alterationes causat i inferiora . hoc at
i ingressu in principia dignitātū & potesta-
tū contigit & nō solum dignitatum / sed
aliarū dispositionū bonarum uel malarū
quū semper p principia / iudicemus media
atq; fines . nō aut per finem mediū aut pri-
cipium nec p mediū principij in reuolu-
tiōibus annorū mūdi / & nati . in natiuita-
tibus . ægritudinibus . electiōibus . in opi-
bus perficiundis : aut confectis . sēper pri-
cipij : repimus metrū mediū & finis . prius
q; principio tribuendū cernitur q̄ totius
residuo. ¶ Præterea a principio pendet q̄
sequitur nō aut ecōtra . igitur principij /
maximifaciundū est. ¶ Adhuc tūc maio-
res cāntur motus & alterationū differētie
qm̄ maior apparet signatorū & cāx differē-
tia . sed hæc in principiis potestatū & alio-
rū apparet . qm̄ de dispositiōe cōuenienti
ad icōuenientem . uel uerso modo mu-
tantur . in medio autē ex simili intensiori
uel remissiori : ad simile remissiorē uel in-
tensiorē mutatur solum . igitur & cet.

¶ Deinceps planeta in potestates suas in-
grediētes / regi assimilatur q̄ ab alieno pro-
fectus regno / suum ingreditur : modo u-
nusquisq; fateretur maiorem alterationē
animiq; latitiam / & gaudiū / lenitatē / ac
largitatē regi competentia esse in ingressu
q̄ in medio. ¶ Sed ad apertiorē dictorū in-
telligentiā cōsiderādum est . q; planetam
fortiorē aut . potentio-rem ēē duobus mo-
dis intelligi pōt . uno quidem mō . quom
intensiorē qualitatem in determinatum
sibi subiectum potest iducere . puta si Sa-
turnus frigiditatem ut .vi. posset causare
Mercurius uero . ut .iiii. tantum / eo casu
Saturnum potentiorē diceremus . Alio
uero modo / quom ad plura alteranda /

pensanda/ causanda concurrat: cuiusq; figura celi magis obseruanda sit: qua dominiū capit significandi / ueluti sequentia omnia / modū & terminū & formā depēdētiāq; suscipiant. primo igitur mō, planeta in medio potestatis sue potētiōr est ceteris paribus: aut esse pōt sepius: ut nō nulle rōes icōtrariū primo adducte conuincunt. Sed secundo mō, pculdubio in principio dignitatis potētiōr est planeta, remotis ipedimentis: aut ceteris paribus. Itaq; experientia, usq; astrologorum omniū nos docet, initiorū figurarū metrum esse eorū quā sequūtur, mediorū: s. & finium. quā figura cetera & iudicatur & cōpēsantur. ut patet de his quā nato accidūt, per natiuitatis figurā, & quā fetui, per conceptionis celi dispositionē: sunt. n. illis dispensata. a radice principii. s. per figurā alias cooperatrices pfecta. ¶ Patet ēt plus principii figurā operari: q̄ itellagē peruētus ad loca significationis nisi ad illa p predictā figurā cōformitatem & attributionem habuerint. iuxta illud astrologis cōe. nil opatur plāetā &c. ¶ Ad rōes igitur icōtrariū dicendum. ad primā q̄ concludit de potētiōri, primo modo. secūdo autē modo maior ē falsa. qm̄ cetera nō sunt paria. qm̄ principii figura / medii & finis origo & causa ē. inā primis in illa. nō ecōtra. ut supra pluribus rōibus ostensum est. ¶ Ad secundā dicitur similiter concedendo de fortiori primo modo: nō autē secūdo. ex supradictis. ¶ Ad tertiā sunt plura dicenda. primū. concessa similitudine quā posset negari: qm̄ disponēs & uires celestia sūmūt in instanti. tñ dicitur primo ex ui argumēti: q̄ nō est necessarium ad egritudinem per neutralitatem transire. si fixio requiratur ad dispositiōem predictā. ut patet in medicis. sed etiam illo concessō. di-

citur q̄ neutralitas eius est: quom̄ circūferētia corporis terminū attingit. sanitas uero quom̄ centrum eo peruenit. tali mō. ita q̄ illud pluribus modis assignari potest. ut patet intelligentibus. ¶ Ad quartam responsū est per ultimā rationem in corpore questionis & per alias resolutiones supra. ¶ Ad quintā dicitur q̄ similiter de primo modo fortioris cōcludit. ¶ Ad sextam dicitur. negando maiorem. nam albedo per uiam sequele in corrupto generata. intēsa subito acquiritur. similiter intellectus in instanti format scientiā tante uel tante pfectiōis nō successiue. similiter lumen in instanti producit tante uel tante pfectionis & intensionis. ut in nostra sūma demonstrāuimus. ¶ Ad ultimā dicitur. q̄ auctores terminos potētiōres primo modo nota sunt. quod nō est contra intentionē.

Articulus. vii.

¶ An planeta eleuatio in epicyclo potior sit eleuatione in eccentrico.

¶ Idetur planetā potētiorem esse quom̄ ceteris paribus, in eccentrico magis est eleuatus. ea. n. eleuatio potior est. quā in nobiliori circulo. sed eccentricus eiusmōi ē. ig. &c. cōsequitio apta ē. maior manifesta. minor oñditur. qm̄ nobilius est deferens: q̄ delatū. sicut agēs passō. totū q̄ pars: sed epicyclus a deferente defertur. epicyclum ēt continet. ¶ Adhuc. ceteris paribus qui tardioris ē motus, fortius imprimat. sed deferentis aut tardioris est motus. igi. &c. ¶ Preterea potētiōr est illa eleuatio quā fit in circulo. s. in cuius motū pōt omnis zodiaci uires suscipere: q̄ contrariū: sed eccentrici motus est huiusmōi. ig. &c. ¶ Amplius ea eleuatio est potior quā fit in circulo maiori totā terrā abiente: q̄ quā nō. sed ecen-

b

tricus est huiusmodi. ¶ Item ostenditur eccentricum esse potiore circulum. quoniam ob illum ordinati sunt superior & inferior orbis. ¶ Deinde ea eleuatio potior est. quae nobilissimo planetae competit. sed eccentrici eiusmodi est. quia Soli tribuitur. non autem epicyclus. igitur. &c. ¶ Postea ea eleuatio potior est cuius oppositum minus nocet: sed eccentrici est huiusmodi quoniam epicyclus superiorum in opposito augis retrocessionem causat. non autem eccentricus maior patet ex hoc. quoniam perfectius ceteris paribus est. quod nihil habet obstaculi contra reperiendum suum. quod quod habet illud. ¶ In contrarium est ratio apta. quae pluribus uis nobis ostendit potiore esse in epicyclo eleuationem. Primo namque ex supradictis arguitur. illud in caelo potius est. quod maiores alterationes & differentias causat. sed epicycli motus partes & respectus sunt huiusmodi respectu eorum. quae sunt eccentrici. igitur. &c. maior in precedenti capitulo apta fuit. minor declaratur: planeta. n. per epicyclum magis eleuatur. uelocitatur retardatur motu stationarius sit directus & retrogradus: quae omnia maxime sunt alterationum causa. ut patet intelligentibus. ¶ Preterea finis nobilior est his quae sunt ad finem. sed eccentrici motus ob epicycli & planetae motum est. tanquam in finem igitur. &c. maior manifestatur. minor quoque saluum habentibus caput. ¶ Adhuc si eleuatio in eccentrico esset potior. igitur magis ad hominem attineret eius differentia: consequentia patet. quoniam principaliter respectu hominum & per attributionem ad ipsum subiecta particularia in astrologia considerantur. sicut in medicina alia ad corpus humanum sanabile &c. considerantur. tunc ulterius si sic. igitur eius motus magis hominibus perportioatus est. consequens falsum. quoniam aux eccentrici fixae motum sequitur. qui motus

ut ostensum est supra hominibus & rebus multum duraturus inportioatus est. ¶ Ad rationes igitur in contrarium. d. ad primam negando minorem. & ad eius ostensionem negat quod assumptum. nullus. n. dubitat Solem eccentrico esse nobiliorem planetam quam epicyclus deferens. n. propter delatum est. sicut equus propter hominem. ut in secunda ratione dicebatur. Secundo dicitur quod uerum & proprie agens & mouens est intelligentia. non deferens. licet ad illius motum epicyclus & stella moueatur. Tertio dicitur quod quoniam omnes & epicycli contigua sunt. epicyclus aut planeta non est pars integrale. Secundo principaliter dicitur quod maior necessaria non est. non enim inuenit & ab intus & ab extrinseco planetae. maior rem habere significationem planetae in ignobiliore quam nobiliori loco. sicut & plus potest rex in debilibus quam potentibus. quae poterit planeta plus in epicycli eleuatione. ¶ Ad secundam dictum est supra planetas esse potiores fixis: & Solem Saturno: & Saturnum uel locum quam tardum. quoniam cetera paria esse non possunt. ¶ Ad tertiam negetur minor. quoniam in epicyclo eleuatio potius in qualibet parte zodiaci fieri: & in maiores differentias: & si obieceretur. quod hoc est ab eccentrico. negetur: sed ab intelligentia esse confirmatur. ex quo non sequitur nisi oppositum eius quod concluditur. sicut in resolutione ad primam dictum est. ¶ Ad quartam dicitur negando maiorem. de ambitu quoque dicitur epicyclum motu suo terram ambire. & motu diurno. & motu delationis ab intelligentia per eccentricum. ¶ Ad quintam dicitur. quod licet ordinati sint omnes superiores & inferiores in eccentricum: eccentricus postea est ordinatus in epicyclum: & epicyclus in planeta. ¶ Ad sextam dicitur: Sole alius habere excellentias: quibus ceteris bus fess. cum quo tamen stat alios planetas ali

quid habere excellētius certa Solis pprie
tate: sicut linx hoīe īpfectior/ post mon/
tē uidet/ p species in aere reflexas: quibus
ydoneus est oculus eius īmutari. Secun/
do dicitur. q̄ licet sol perfectionē illam
& maiorem consequatur per ecentricum
aut per alia media. planetæ tamen imper/
fectiores/ per plura media eandem aut si/
mitem consequūtur. ¶ Ad ultimam ne/
getur maior. sicut etiā in moralibus quā/
to maior est uirtus: tanto maius uicium
oppositum. ad eiusq̄ probationē dicitur
esse uerum assumptū/ aliis equalibus: sed
multa concurrunt. quæ cōiecturam faci/
unt/ alia nō esse paria. sicut latitudinis in/
equalis perfectio: uis acquirenda signifi/
catuq̄ maior/ ob maiore diuersitatē &c.

Articulus. viii.

¶ An fortunæ pessimos effectus produce/
re possint.

Pparet fortūas pessimos effectus
posse producere. Fortunæ. n. cau/
sa sunt necis hominū. sed mors
pessimus effectus est. ergo &c: maiorem
aperit Ptolemeus afforismo. xvi. libri fru/
ctus/ affirmans impedimenta octauæ do/
mus a iustis pendere/ quom fortunæ im/
peditæ illi domui prefuerint. sed octauæ
impedimentū est mors. minor ostēditur
quoniam priuatio perfectioris entis est
quid pessimum: mors uero hominis pri/
uatio est eiusmodi &c. ¶ Deinde sicut in
inferiori mundo complexio unius corpo/
ris est alterius uenenum interficiens cor/
rumpens: nedum in his quæ diuersarum
sunt specieꝝ hoc accidit/ uerum etiā īter
indiuīdua eiusdem speciei. ut quod uni/
cibus est/ alteri uenenū sit. ita ī superiori
mundo: cuius formis generabiles formæ
subiciūtur ut supra. igitur fortunæ tem/
peries uni conformis/ alteri aduersa peni

tus reperitur. cuius respectu mortem &
alios effectus pessimos inducere poterit.
¶ Amplius. hominis complexio magnā
latitudinē habet: usq̄ adeo q̄ una extre/
ma/ corpus alterius extrema complexio/
nis ad mortem pducere si subito ad eam
transmutaretur. ut medicis & experiētiā
patet. igitur louis complexio & insequēs
formā/ & insequens materiā/ quāuis uni/
cōueniens sit/ alteri tamē erit penitus cō/
traria. & sic idem quod prius. ¶ Idem ar/
gui potest de cōplexionibus a principiis
generationis cōtractis extremis. ut de col/
lericissimo. & flegmaticissimo. idem quo/
q̄ de etate pueritæ & primi senii. ¶ Rur/
sus deterius est ab intrinseco omnem bo/
nam qualitatē amittere q̄ ab extrinseco/
seu per actiōem extrinseci. sicut deterius
est nullo extrinseco tentante uiciosum fi/
eri: q̄ instigatione precedente. sed fortu/
næ per retrogradationē (quæ ab intrinse/
co procedit) omnē uirtutem bonam ad/
mittunt. igitur per priuationem illā pes/
simi fiunt. quum infortunæ per aduersā
loca in quibus reperiūtur deteriores fiāt.
¶ Incontrariū est comunis astrologorū
opinio/ triplex genus planetarū: distinguē/
tium: fortunarū. s. infortunarū: & medio/
rum. exemplū primi. Iuppiter & Venus
secūdi Mars Saturnus. tertiū diuiditur.
quedam enī media sunt se ipsis: ut Sol.
qui sui natura bonus est aspectu bono.
malus malo corporeq̄. quidam uero ra/
tione alterius inficientis/ aut afficientis.
ut Luna & Mercurius. qui per mixtionē
cum bonis boni/ cū malis mali efficiūtur
Ex his arguitur sic. nullius latitudinis ex/
trema eque malicie aut bonitatis ēē pos/
sunt: nec etiā ad gradum perfectiōis alte/
rius unum attingere potest. igitur &cet.
¶ Preterea sic se habent ad ifortunas for/
tunæ: sicut ad fortunās infortunæ. sed in
h ii

Q. VESTIO

fortuna in sui optima dispositio, ad fortunam in optima dispositione existentium perfectionem non possunt peruenire, igitur nec fortuna in pessima dispositione existentes ad pessimos infortuniarum effectus accedere. ¶ Item si sic igitur plus in fortunam & mali in celo reperiretur, quam fortunam & boni consequentia clara est, quam infortuniam minime sic perfici possunt, ut ad fortunam bonitatem accedant, per aduersarios autem fortunam pessime fieri possunt nec raro: quum maximum infortunium per predictam retrogradatio sit, consequens potius non est, cuncta enim quae fecit deus ualde bona fuere, alias enim infinita potentia sapientiam, & bonitatem non ostenderet, quod fieri non potest, malum neque & ab infortunis, & fortunis, & per consequens mediis praecedere posset, bona autem non nulla a solis fortunis aut uix mediis effluerent. Mars quidem religionem mansuetudinem & iustitiam prebere non potest. ¶ Demum capitis amputatio, suspensio, crematio, suffocatio, membrorum incisio, infamiae furta, homicidia, stupra, luxus imundi, ceteraque nefanda moraliter, ac etiam naturaliter nunquam a fortunis praesse repte sunt, similiter nec bella, epidimiae, caeteraque uenenosa perperacuta egritudines, cronice quoque.

¶ Ad rationes igitur incontrarium dicendum, ad primam quod sicut commune bonum particulari bono potius est: pariter commune malum particulari deterius gradibus in suis latitudinibus correspondentibus, quare quam infortuniam mala, communiora sunt fortunam: tum quia pluribus subiectis, tum longiori tempore, ac uicibus pluribus accidunt, sequitur infortuniam mala deteriora esse, & si particularia mala a fortunis pessima sequuntur. Secundo dicitur in mali magnitudine, non modo principa-

le amissum bonum respici debet, sed amittendi modi & circumstantie, sicut etiam in boni acquisitione, quare quodammodo, qui diuitias facile, breuique tempore, a uite principio, concuiuium cum gratia, sibi parat, diutiusque seruat, maius quidem bonum adipiscitur, quam qui easdem oppositis modis consequeretur: simili modo qui mortem cum uita commutat, sed sine animi corporisque molestia, dedecore, & aliis reprobandis abiiciundisque circumstantiis, minus malum obit, quia omnia fortuna operantur.

¶ Ad secundam dicitur iam responsum esse per primam responsionem, nam licet quorundam uis fortunam corruptiua sit, non tamen in pluribus, sed ut in paucioribus, raro etiam perfectioribus subiectis obfunt, ob earum temperiem: sicut homines sunt: quos praecipue accidentia querimus praecognoscere, nec etiam eisdem circumstantiis, ut supra. ¶ Ad tertiam dicitur primo, per omnia predicta respondetur, quibus argumenti uel plene satisfieri potest, sed ulterius ob clariorem intelligentiam dicitur primo Iouem & alios planetas magnam uirtutis suae suscipere differentiam in diuersis climatibus, cum eleuationum diuersarum causa: tum etiam ob uariarum partium terrae dominium, ut Ptolemeus notat in secundo quatripartiti, quare eadem subiecta sua, alio & alio modo in diuersis terrarum partibus operari poterit, itaque diuersis complexionum gradibus, equalem esse in diuersis regionibus. ¶ Pariter de uariis complexionibus hominum a principiis generationis contractis, aut ratione etatis, non tamen negari potest similiori influxu in unum quam in aliud subiectum imprimere, & per hoc patet ad quartam solutio. ¶ Ad quintam dicitur quod eodem modo ab intrinseco infortuniarum latifere qualitates procedunt, quo etiam fortunam, sic, n. per retrocessio-

OCTAVA

nem ut supra maximis calamitates decernunt. non enim malignitatem sicut bonitatem retrocessio amovere potest. quin etiam detrimentum detrimento addit. Secundo dicitur quod omne earum proficuum uirtutem fortunae per retrocessionem exuant: non tamen moras adeo saltem malas hauriunt. Tertio quod si similes effectus principales faciunt non tamen simili modo ut prius dicebatur.

¶ Questio octaua de spheris circumcirca planetas & stellas alias.

Articulus primus.

¶ An planetæ ceteræque stellæ circumcirca se sphas habeant. eiusdem cum corpore stellæ naturæ.

Utant quidam stellas non habere circumcirca se sphas eiusdem naturæ cum corpore eaque iuxta enim astrologorum omnium sententiam stelle ueluti puncta in celo ymaginatur. quare in calculis solum centra stelle considerantur. quod minorum secundorum ceterorumque diuisiones ostendunt. ex quibus arguitur corpus planete & si plura minuta occupat solum ut punctus consideratur: circumferentiaque partes post habentur. multo amplius sphaeram misse faciente sunt. ¶ Preterea si sic igitur planetæ illas haberent maiores quum sint efficacioris uirtutis. ut supra. consequens falsum. igitur illud ex quo sequitur. consequentis falsitas ostenditur. fixæ enim respectu sphaeræ octauæ a principio creatio: nis semper in easdem sibi propinquas partes influxerunt. respectu etiam primi mobilis longe diutius. igitur maiorem sphaeram

causarunt. consequentia tenet sicut enim igitur nis maiorem ceteris paribus sphaeram circumcirca se causaret. quom longiori tempore calefecisset. ita & stellæ. hæc autem planetis non competunt. ¶ Amplius si sic. ergo ubi stellæ sphaera reperitur. ibi natura planetæ notari deberet. consequutio clara consequens falsum. nam existente Venere in. xxviii gradu libre primo scorpionis oriente non Veneris. sed Martis potius proprietates apparere cernimus.

¶ Incontrariū est non solum paucis reuelata auctoritas sed etiam experientia. & ratio uidemus enim effectus quosdam duorum planetarum uel aliarum stellarum in coniuncti onibus suis aut oppositionibus. uel aliis aspectibus tantum puenire: ut absque proterui in alias (quæ sphaeræ) causas reduci non possint. In luminariū enim coniunctio aut oppositio duobus ante diebus effectus apertissime cernimus. effectus autem prius quæ causa esse non potest. quare huius presentis effectus causæ presens. aut precedens esse oportet. que ut infra sola sphaeræ coniunctio esse potest. id est uirium undique stellarum corporibus emissarum. ¶ Ratio idem nobis ostendit. forme quidem celestium corporum non minus actiue sunt. quæ elementorum aut mixtorum forme aut corpora: sed elementa circumcirca se radios uirtuales potententes emittunt. similium effectuum productiuos instrumentaliter suis causis a quibus effluunt. igitur & cetera. minor patet in omnibus inducendo. iuxta enim aqua frigida & humiditas habundat. aque naturam & proprietatem sapientes. eiusdem productiuæ. ignis quoque qui maxime corporibus celestibus assimilatur sensibilius sphaeram circumcirca se causat. per quam non solum calefacit. sed comburit. Magnes etiam multique lapilli aliaque multa potent hui

QVESTIO

res mirabilesq; undiq; radios / species / seu similitudines suas effundunt. pariter igitur in caelestibus corporibus euenire dicendum est. ¶ Vltorius. nūquā forma desistit ab operibus suis: p̄sertim simplicium corporum: ubi nihil intrinsecum actio: nem impedire pōt: quæ sunt species emittere / passum assimilare: contrarium contrāpere simile per se / fortificare. ¶ Qm̄ autem agens fortius in partem p̄pinquā q̄ remotam agit. ymaginari possumus latitudinem quādam qualitatis spheræ. a n̄ gradu usq; ad agentis simillimū terminatam. quam uniformiter difformē esse nō repugnat. Ex dictis sequitur: quāuis infiniti sint gradus diuersæ intensiōis: quibus infinitis modis corpora stellarum applicari possint: tamen tres precipui sunt: in quibus effectū sensibilis uarietas apparet. v. corporis planetæ ad corpus planetæ. corporis ad spheram / aut econtra: & spheræ ad spheram. quorū primus secūdo ualidior est: & secundus tertio. Iste autem applicationes uariæ / causæ sunt / cur in luminariū coniūctionibus & oppositiōibus: duobus ante diebus / uaria aeris mutatio ab ea / quæ punctalis coniūctionis figuram sequi debet / sentiatur. ut patet his qui secreta huius scientiæ cariora retinent.

¶ Ad rationes igitur incōtrarium dicendum est. ad primam. q̄ eo quia centrales radii potiores sunt / & p̄cipaliores: ideo ut puncta stellæ in cælo considerantur. cui tamen minime repugnat / centrales p̄tes operari / ac etiā spheras. cuius rei clarā intelligentiā habere possunt. qui Ptole. mei. astorismum. xxiiii. libri fructus gustauerint. ¶ Ad secūdā conceditur cōsequutio prima: negetur etiā consequens esse falsum. & ad ostensionem dicitur. q̄

fixæ aduersantes / tantūdem temporis obfuere. fixæ quoq; determinatā esse uirtutem. quæ hucusq; non ulterius attingere possint. ¶ Ad tertiam conceditur pariter prima consequutio. & negatur consequens esse falsum. ad cuius probatiōem dicitur quod & Martis & Veneris in ascendente uirtus comperietur: potentius aut̄ p̄ualere oportet: potest aut̄ pluribus de causis Venerem Marte effici potētiorē. & uerū sauiæ Martem Venere.

Articulus. ii.

¶ An possit assignari causa cur unius planetæ sphaera maior sit alterius.

Vllam causam haberi posse putaret quispiam / cur planeta unus maiorem altero spheram habet. nam si sic. aut illa esset stellæ p̄pinquitas. & hoc non: qm̄ Mercurius maiorem q̄ Saturnus spheram teneret. aut corporis planetæ maioritas. & hoc nō. qm̄ Luna nō tantū Venerem excederet. aut magnitudo uirtutis uaria. & hoc minime. qm̄ quum sol adeo maior uim aliis habeat / non tam parua p̄portione maioris iequalitatis aliæ spheras excederet spheræ suæ. talis enim p̄portio spheræ ad spheram esset: qualis uirtutis ad uirtutem.

¶ Respondendū est. q̄ causa / quare tot / uel tot graduum sit / hec uel illa sphaera huius uel illius planete / a nobis naturaliter cognosci non potest. sicut nec stellarū uires metiri possumus. In cōfuso tamē hāc illa maiorem esse cognoscere possumus & eius rei causam. dicendū ergo omnes p̄dictas tres assignatas / unam cōstituerē ad eā causā / sufficientē / totalē maioritatis spheræ uel mīoritatis. nulla tñ scorsū sufficiens est. ut argumētū ostēdit. sicut nec Sor. aut Plato sufficiunt nauim trahere.

OCTAVA

Sed quoniam sol potentissimus est maximus non multumque distans, idcirco maximam spheram obtinet. cuius obseruatores xxx. gradum diametrum statuere. deinde quoniam Luna propinqua multum est & per magnum angulum emittens radios. magneque uirtutis extrinsece. quum aliorum uires deferat. ideo post Solem Lunam spheram posuere diametri. xxiiii. posita quoniam Mercurius propinquior est aliis excepta Luna minimi tamen corporis. sed non parue uirtutis. quum preferim facile ad alias se applicet. & minoris sit resistencie. & sic facilius impeditur ob paruam eius magnitudinem seu quantitatem. minorem spheram obtinuit. non tamen secundum eius corporis paruam quantitatem. ob eius non paruam uirtutem. ut dictum est. continet igitur sue spheræ diametrum .x. gradus. quoniam uero superiores longinqui sunt. licet magni corporis præsertim Iupiter & Saturnus. ideo mediam quantitatem obtinuerunt inter maiorem & minorem. uia autem ad prædicta cognoscenda sola experientia est. quoniam quum illa tria compensari oporteat. cognita magnitudine. ac distantia. ignoratur. tertium scilicet uirtutis terminus. & mensura ideo ad experientiam recurrendum est. qua non difficile esset prope ueritatem terminos ponere. et quoniam fixe debiliores & longinquiores sunt planetis ideo minores spheras habent

¶ Ad rationem quæ non est opus respondere. quoniam in questione solutio patuit. Ad ipsum tamen dicitur. quod unaqueque prædictarum causa est maioritatis uel minoritatis spheræ: sed non est causa sufficiens. aut totalis. sed solum partialis. totalis autem causa sunt omnes simul. sicut supradictum est.

Articulus. iiii.

¶ An semper eiusdem stellæ sphaera sit æqualis. redit plerique sphaeras istas quas citantes sibi determinatas præfixisse. primo enim de sphaeris eius modi ab auctoribus obseruationibusque nihil habemus distinctiōis. ut maior sit uno tempore quā altero. Igitur nec nos asserere debemus. ¶ Præterea supradictum est rationem deficere: qua earum magnitudinem metiri possimus. multo igitur amplius deficit ad cognoscendum an eadem quandoque maior quandoque minor sit. quoniam particularius est ueritatem istam terminum magnitudinis earum cognoscere. ¶ Item eodem agente existente. & eiusdem uirtutis. magnitudinis. & pene distantie idem sequi debet effectus: sed planetæ aut aliæ stellæ sunt eodem. uirtus eadem. distantia insensibiliter ferme uariatur. igitur eodem erunt magnitudinis spheræ: ¶ Incontrarium est ratio apertissima. quoniam ut supra ostensum est. tria concurrunt pefanda in spheræ magnitudine. primum propinquitas uel distantia. & hec non parum uariatur in planetis. sed magis inuenere quā in aliis ob magnum epicicium. deinde in Luna ob maiorem propinquitatem. qua eadem differentia maiorem proportionem acquirit. aut deperdit. deinde superiores postremo Mercurius. ex quo sequitur. quod spheræ magnitudo uirtualiter mutetur & si non actu. quoniam eadem existente spheræ magnitudine. plus respectu nostrum primi mobilis. occupat. in quo aspectus pensantur & coniunctiones. ut infra notum fiet. quod est in uirtute esse maiorem quā. scilicet. planeta & eius sphaera propinquior nobis est. sicut etiam si Luna in sphaera ignis poneretur aut aeris. maiore angulo ad nos peram. daretur radios uirtuales trā

QVESTIO

smitteret: licet spheralliter etiam. maioris
 q̄tatis apparet. plusq; primi mobilis o
 ccuparet. & a maiori parte eiusdem perpē
 diculares radios susciperet. secundum est
 corporis planetæ magnitudo aut alterius
 stellæ. & hæc inuariabilis est. tertium est
 uirtutis q̄titas. & hec (licet quæ ab intrin
 seco sunt minimæ uariantur) uariatur ta
 men & ratione diuærsarum stellarum as
 pectuum: quibus maior aut minor uir
 tus acquiritur uel amittitur & ratione ma
 ioris uel minoris: cum partibus primi
 mobilis conuenientia: sub qbus ferūtur
 & aspiciuntur. sicut fortior est uirtus so
 lis in leone (itaq; de aliis) uel arietē: q̄ in li
 bra: uel aquario. quare. opus est uirtutē
 istam stellarum non mediocriter uariari.
 quoniam propinquitas & aspectus ad so
 lem & alias stellas mutari necesse est: ratio
 ne utriusq; & respicientis & respecti. &
 pariter conformitatis cum primi mobilis
 partibus. Igitur maior erit stellæ sphaera
 quom propior erit: a pluribus iuanri
 bus stellis aspecta: & sibi similibus: & for
 tioribus existentibus: & in parte mobilis
 primi sibi conformiori extiterit. sicut in
 domo uel exaltatione & cet. q̄ in opposi
 tis locis. & ob eam causam obseruatibus
 apparet unius uel duorum graduum ua
 riatio & differentia. hinc etiam quidam
 lunæ spheræ diametro: xxiiii. quidā. xxii
 quidam. xx. gradus attribuunt itaq; in a
 lus planetis: q̄ diuersitatis causa ab hiis
 qui speculari nesciunt ignoratur.

¶ Ad rationes incontrarium dicen dum
 ad primam q̄ obseruatores antiqui non
 totum quod comperiere scriptum relin
 quere uoluerunt. aut si reliquerunt ad
 nos non peruenit. aut potius q̄titatē me
 dian poluere sperarum iter maiorem &
 minorem. ¶ Ad secundā dicitur. q̄ eadē

distantia non manet: nec eadem uirtutis
 q̄titas ut dictum est.

Articulus. iiii.

¶ An planetæ radios solis intrent / secun
 dum spherarum magnitudinē solis: aut
 intrantis.

Idetur q̄ quando sphaera planete
 u ad quē sol se applicat: uel eius q̄
 ad solem se applicat spheram al
 teram tangit / tunc radios ingrediatur. in
 gredienim radios nil illud esse potest. q̄
 uirtutem planetæ comburi / occupari op
 primi a radiorum solis uirtute: sed q̄ pri
 mum sphaera spheram subintrat in media
 te post aliq; gradum corrumpitur uirtutis
 debilioris a uirtute prædominante solis a
 proportionē maioris inæqualitatis agen
 ta igitur & cet. ¶ Deinde quodcumq;
 planeta soli coniungitur / tunc comburi
 dicitur / sed q̄ primum sphaera spheram tan
 git iure coniuncta corpora dici possunt.
 igitur & cōsequutio aperta est: maior ma
 nifesta. quoniam coniuncta dici non pos
 sunt duo / nisi quom aliquo contactu aut
 corporis aut uirtutis iūcta sūt. quomq; uir
 tute tanguntur / actio sequitur postq̄ in
 æquales & uarias habent uires: minor e
 tiam euidens apparet ex hoc. quoniam sic
 de coniunctione dicere debemus. q̄admo
 dum in ceteris aspectibus. sed in illis ap
 paret per sphaeras fieri contactus. postq̄ in
 indiuisibili cōsistunt ut infra igitur & c.

¶ Præterea & si actio spheræ ad spheram
 efficax non est ad stellæ combustionem /
 tamen quom solis sphaera stellæ corpus /
 attingit / tunc comburi incipiet / alias /
 sola corporis ad corpus coniunctio con
 bustio dici posset. quod omnes negant ex

perientia q̄testatur esse falsum. consequē
tio patet. quum triplex coniunctionis ge
nus superius distinctum sit. ex quibus se
quitur q̄ saltem per .xv. graduum distā
tiam. planetæ & stellæ omnes cōbūrūt
¶ In contrarium experientia est apertissī
ma qua uidemus planetas resūmere ui
res distātia quadam a sole. pariterq; depo
nere. secū dum quum nec spheræ ad spheram
cōtactus sit. nec spheræ solis ad stel
læ corpus adhesio resultat. Mercurius e
nim quamprimum per .v. gradus a sole
discesserit manifestas alterationes causat.
uires assūmēdo. quomq; quinq; gradum
propinquitatem attingit. uires deponit.
Luna similiter per .xii. gradus. quæ distā
tia nulla predictarum est. ¶ Respondeo
sicut superius dictum est & infra dicitur
triplex aspectus genus distinguitur. spheræ
ad spherā. spheræ ad corpus. & corpo
ris ad corpus: itaq; triplex coniunctio.
& pariter triplex combustio distinguitur.
¶ Quia uero propriæ combustio non so
lu n̄ dimiutiōem importat sed sensibile
lesionem & ablata uirtutis. sicut agritu
do sensibilem lesionem importat. id cir
co nō quecunq; uirtutis stelle comburen
de debilitas. cōbustio dici debet: alias pa
riter in aliis cōiunctionibus & aspectibus
& præsentiā in locis multis combustiones
nuncupari possent quod est falsum. ut a
pertum est. Experientia autem demon
strat. i cōtactu spheræ ad spheram nō tan
tum uirtutis comburendam stellam am
mitteret. ut ea re significationem & uim
deponat. nec etiam quom spera solis attī
gere incipit corpus. comburenda stellæ:
sed solum quom spheræ comburendi cor
poris corpus solis attigit. ut Mercurii cō
bustio per .v. graduum distantia fiet. lu
næ. xii. & cet. cōbustiōem igitur fieri di
cendum est quom spheræ minor cōburē.

di solem attigit. tūc n. & spheræ ad
spheram contactus includitur: & spheræ
comburentis ad corpus comburendi. &
spheræ combusti ad corpus comburentis
præter quas cōiunctiones. cōiunctio qdē
sola corporis ad corpus relinquitur. Ex
quibus dictis. cum his quæ in precedenti
articulo dicuntur inferri potest. non
semper æquali distantia planetas eosdem
comburī. duplici de causa prima quoniā
spheræ quandoq; minor quandoq; maior
est ut supra: tum solis tum comburen
di. secunda quoniam non semper æquali
ter a corpore solis & a cētro mundi com
burenda stellæ. ac etiam sol ipse distat.
¶ Ad rationes in contrarium solutio pa
tet. quoniam combustiones alie aut inen
sibiles sunt. aut insufficientes.

¶ Quæstio nona de aspectibus.

Articulus primus.

¶ An planetæ se aspiciant distantia. qua
cōmuniter ponitur. secundum tenentes
distācias absolutas. uidelicet. lx. xc. cxx.
& clxxx. graduum.

¶ Bmissi opinione tenētium
aspectus respectiue ad circu
los se habere. disputādum
est. an distantias. quas cōmu
niter ponunt astrologi. lx.
.xc. & cxx. & clxxx. graduum planetæ
& alia stellæ se aspiciant. primumq; pro
negatiua pre arguitur. planeta. n. fortior
ad maiore distantia potentiorē radium
trāsmittit q̄ debilior. sed planetæ et stelle
oēs iā q̄lē hnt uirtutē. tū essēcialiter tū ac
cidentaliter. tū ab extrinseco. tū ē ab intri
seco. igit. qñq; ad maiore qñq; ad minore
distātia trāsmittit radios n̄ at ad p̄dictas p
cise. sed aspici nil aliud ē q̄ radios p̄dictio

QVESTIO

CPræterea esto q̄ planete æquales hēret uires, adhuc impossibile uidetur ad prædictas præcisas distantias radios proiceret quod sic ostenditur primo enim de quarto & trino ostenditur in quo quanto inferior fuerit planeta respiciens, tanto propinquior est planetæ, quem respicit: & gradui primi mobilis: in quo & sub quo planeta ille respectus reperitur, in sextili uero nunq̄ eadem distantia se possunt aspicere, sed quandoq̄ maiori quandoq̄ uero minori: secundum planetarū maiorem distantiam a primo mobili, igitur & cet. patet has lineas protrahentibus a Ioue respiciēte Saturnum, aut a sole aut Mercurio & cet.

CIncontrarium auctoritas pene astrologorum omnium est sed præcipue experientia qua procul dubio quisq̄ facile comprehendere potest iuxta prædictas graduum distantias stellas se respiceret, & uirtutem in mutatam ostendere: maximeq̄ in luminarium aspectibus, quū enim luna a sole .xc. gradibus distauerit aeris qualitas uariatur, secundum figuræ uirtutem, ita q̄ in aliis apparet, quamuis quādoq̄ apertius quandoq̄ latentius, quare sic correspondent aspectuum uires, ac si stellæ omnes in eadem essent superficie concentrica mūdo, ac eiusdem quantitatis uirtutis. **C**Ex prædictis rationibus apparet speculanti, bus, quæ nam possit eē causa quicquid, modus quibus stelle se aspicere possunt, dicendum igitur (supposita experientia quam uidemus) q̄ stellæ quom fuerint in gradibus uel sub gradibus prædictis longitudinibus distantibus: necesse est dicere, si radii sic proiciuntur potentes: sicut per aspectus uolumus significari, q̄ illud a planetis aut inter illos distantia: nō possit procedere, tanq̄ a causa sufficienti, sed ratione alterius, Et hoc nil aliud esse potest

q̄ aspectus partium sic distantium in primo mobili quod sic aperte demonstratur. Quotiescunq̄ in productione alicuius effectus plures causæ considerātur, quæ una eadem permanente ac eodem modo disposita aliis mutatis & pluribus modis uariatis, similis producit effectus, tunc necesse est effectus illius similitudo, a causa illa quæ eadem in uariata permanet, nō ab aliis mutatis prouēire, diuersitas enim causarum diuersitatem effectuum demonstrat, sicut identitas identitatem, & similitudo similitudinem, sed uariata uirtute efficaciq̄ stellarum: in utraq̄ distantia inter stellam & stellam tum respectu nostrum, tum etiam inter se, eadem tamen manente distantia graduum, sub quibus sunt stelle, idem uel similis sequitur effectus, uidelicet radiorum potēs projectio atq̄ uirtutis ad illam partem influxus, qui dicitur aspectus, ergo aspectus non ratione stellarum principaliter neq̄ distantia inter se: sed ratione partium primi mobilis se inuicem aspicientium procedere, necesse est, respiciunt se inuicem igitur, stellæ, quoniam partes primi mobilis, quæ recte suis uiribus afficiuntur, & quibus perpendiculariter afficiuntur, se aspiciunt, nam gradus & stella sub illo agunt & patiuntur iter se, ideo ex illis quodāmodo fit unum agens, conueniens cum omnibus his, cum quibus alterum illorum cōuenit, sicq̄ solis uel alterius uirtus, in primo leonis, per primum eiusdem, ad primum libræ & cet. transmittitur: & cōtra stelle in primo libræ ad primū leonis per primum libræ. **C**Sed adhuc est dubium nam si sol lunā respiceret eo q̄ luna & sol sunt i gradibus se respicientibus ex hoc sequi uidetur q̄ sol existens in primo arietis, respicere poterit stellam in tauro uel piscibus, uel uirgine, in correspon

dentibus gradibus. si enim lineam protra-
xeris a sole per stellam, in aliquo prædicto
rū loco existente usque ad primū mobile
apertū fiet, q̄ sol & luna ī aliquibus gra-
dibus prædicto modo conuenient, inter
se respicientibus & per consequens se a spi-
cient: postq̄ per lineam illam sic agunt &
patiuntur: sicut supradictum est de pla-
netis sub aliquibus gradibus existentibus
in gradus illos influentibus, & ab illis gra-
dibus inmutatis. ¶ Ad quod respondetur
astrologos aspectus stellarum non consi-
derare. qui sunt respectu partium celi
respectū nō habentes ad terram nisi forte
reflexe sic de. vi. & .ii. domo dici potest ī
medium cælum. sed solum respectu terræ
quibus inferiora inmutantur. respectu. n.
diuersarū partiū celi: nullæ sunt stellæ in-
ter quas quilibet aspectus semper non sit
semper quidem iter solem & lunam ī cō-
iunctio semper oppositio/trinus/ quartus
sextilis: dum nepe respectu terræ cōiunctio
est. respectu intermediū puncti ī orbe Mer-
curii oppositio est. & quom respectu ter-
ræ oppositio est. respectu puncti in orbe Sa-
turni cōiunctio est. & sic de ceteris.
¶ Ad rationes in contrarium dicēdū ad-
primam q̄ aspectus nō causatur ex maio-
ri aut minori uirtute q̄tum ad loca ī qui-
bus reperiuntur: sed solum respectu par-
tium primi mobilis se aspiciētū ob figu-
ræ naturam ut infra. a stellis tñ radius ra-
lis uel talis uirtutis emittitur. sed ad talē
uel talem distantiam per primū mobile
fit ut supra ¶ Ad secūdā similiter dicitur
q̄ arguunt cōcludere se solū aspectus rō-
ne distantie inter planetas fierent. sed q̄li-
ter fiat & per quā media dictū est.

Articulus. ii.

¶ An aspectus accipi debeant secūdū cir-
culos circūcirca protractos

idetur aspectus a circūcirca stellā
aspiciētē per circulos sūmi posse. & p-
mo auctoritate eorū q̄ respectu o-
ris otis & aliorum circulorum aspectus a-
ccipiūt. Habraam hebreus ait se expertū
fuisse aspectus in zodiaco. Itaq; cūcti
moderni sūmere solent. ¶ Sed magni ui-
ri teutonici excellentissimi auctoritas est. q̄
prædictos modos nō reprobandō aliū cla-
riore ponit. quē sepius experientia cōpro-
bavit. & hic modus circūquaq; planetas
tres circulos considerant. quibus planeta
piciens radios aut stella ueluti centū po-
lus aut axis terminus existit. cuius rei rati-
ones succurrūt. ¶ Prima planeta ad tāā
distantiā ubi nullā habet potestātē radios
proicit igitur a fortiori ubi nō parū au-
toritatem habet per aequalē distantiam pro-
cit. Sed ubi nullam habet potestatem
pars zodiaci est. ubi uero habet extra zo-
diacū & orientē & alios respectiuos cir-
culos. igitur extra zodiacū & prædicta a-
lia respicere poterit. & si sic igitur circum-
quaq; proicere potest: quum nō maiori ra-
tione in unam q̄aliā partem extra zodiacū
cum proiciat. q̄ autē extra zodiacū possit
& c. patet ubi reperiatur stella sibi cōfor-
mis effectū experientia auctū uidebimus
& potestātē. ¶ Præterea nulla ratio assi-
gnari potest ut si planeta ante & retro pi-
ciat cur nō possit ūdique picere. si præcipue
sphericæ sunt figure. sicut cōmuniter te-
netur. pōt. igit. aq̄liter q̄tū ex se ē radios
proicere. ¶ Deinde quom planeta extra
eclipticam est: aut radiū tantū proicit in e-
cliptica aut nō. sed extra ē. si extra qua-
ratione ad tantam distantiam extra eadē
ad omnem. si non igitur planeta extra e-
clipticam non poterunt aspici. quod est
contra omnem opinionem. Itaq; apertissi-
me sequeretur. q̄. a. planeta. b. planetā
respiceret. b. tamen non respiceret. a.

QVESTIO

Prolemeus. libro fructus uerbo . xxviii .
Iunam duobus planetis iuncta i radice for-
tificare docet per fixas utrorūq; planetarū
naturā sapientes. at si tantūmodo in elip-
tica id fieri posset unus esset afforismus.
ut patet intelligentibus. igitur. & c. ¶ Item
nō solū accipi debere ut supra. patet expe-
rientia his q; luminariū aspectuū uires ob-
seruant. Dicendū igitur stellas circūcir-
ca se distātiis tribus circulariter radios. pi-
cere ratioe primi mobilis ut dictū est. ue-
luti tres circulos: aut tres yrides distātiis
s. lx. xc. & cxx. graduū. ac si quis stellā i
zenit haberet. prædicti circuli hoc pacto
locarentur. ut. scilicet. circulus quarti aspe-
ctus orizō sit. trigessimus uero almucan-
tarath circulus erit sextilis aspectus. trige-
simus uero antipodis almucantarath. erit
scirculus trini aspectus. ratione. s. partiū
primi mobilis. aspectus. n. ratioe figuræ
ab illis procedūt. similiter si stella sub polū
mūdi reperiretur. æquator esset circulus
quarti aspectus. sicq; de aliis suo modo.

¶ Ad rationes. dicendū ad unam q; no-
stro modo nō repugnat. tñ efficacior est
modus noster. ¶ Ad secundā dicitur q;
ea quæ dicūt sequentes Habraam sūt pars
eoz quæ diximus.

Articulus. iiii.

¶ An aspectus indiuisibili consistant.
apparet aspectus stellarū nō consistere
i indiuisibili. effectus. n. ante
causā efficiētē esse nō potest. sed
nos effectus aspectuū uidemus ante q; ad
indiuisibile punctalē distātiā proueniāt a
spicientes. igitur & c. ¶ Deinde quali-
bet stellæ pars q;libet partē stellæ aspecte
aspicere potest. igitur non consistit aspe-
ctus earū i indiuisibili. qm̄ aut id ēd' aspi-
cit est indiuisibile. & hoc non: q; non esset
actiuū. aut diuisibile & sic habetur pro-
positum. ¶ Præterea stellæ aspectus sūt

sic uel sic potentes non solū diuersæ na-
turarū aspectuū causas sed etiam ratione
transmissi radii sed radii transmissi indiuisi-
biles nō sūt. qm̄ si essent ueluti lineæ. iā
nō essent actiui. quum ad reale actionem
nō minor uis requiratur q; ad spiritale sed
species uel radii indiuisibiles nō inuolūt per li-
neā: sed per pyramidem igitur & c.

¶ Sed cōtra. aspectus partiū cæli ratione
figuræ ipsius cæli sunt. figuræ autē indiuisi-
biles sunt per se. igitur & c. Prima propo-
sitiō sic ostenditur. omnis pars cæli per al-
teram trium aliq; distātiarum. in pri-
mo mobili. ut supradictū est. & ut ex pi-
etia testatur ab alia distans. aspiciet illam
& ab illa aspicietur. aut igitur hoc accidit
ratione figuræ. qua sic cælum per triangu-
lum diuiditur: aut ratione uirtutis pla-
netarū. aut radii transmissi. aut ratione
partiū primi mobilis. aut aliquid aliud
alterius a figura. si primū habetur inten-
tū. nō secundū. qm̄ diuersæ causæ uarios
effectus producere debēt. modo planetæ
neq; essentialiter neq; accidentaliter simi-
les sunt. qua similitudine ad eandē distā-
tiā uis transmitteretur. nec æqualis sunt
potētiz ut prius. Non tertium: qm̄ radii
uarii sunt. scdū causæ trāsmittētium
uarietate: nec etiā ratione partium primi
mobilis. qm̄ partiū eius sic se aspiciētū nō
mediocriter uaria uirtus ē i omnibus. Et
si obiciatur. superius conclusum esse. pla-
netas & stellas se aspiciere ratione partium
primi mobilis. dicitur q; partes tandem
prædictæ ratione figuræ se aspiciunt. qua-
re figura prima causa est aspectus. ¶ Præ-
terea arguatur ut in capitulo præcedēte
figura eadem manente. puta triangu-
la. uel ex agona & c. uariatis omnibus a-
liis scilicet partibus primi mobilis omni-
umq; spherarum distātiā. ac efficacia stel-
larum. aspectus similis sequitur. igitur

aspectus solum a figura ē: quāuis ipius q̄-
lificatio a stellis & radiis sit. figura igitur
in primo mobili causa est quare stellæ se-
aspiciunt. q̄lis aut natura radiorū sit uel
aspectus a stellis patet infra in capitulo
proprio. Qd̄ aut figura indiuisibilis sit.
per se patet p̄his. ¶ Ex prädicitis sequitur
planetam uel stellam i primo arietis exi-
stētē nō necessario alteram in primo ge-
minorum aut cancri aut leonis aspiciere
qm̄ si contigerit alterum illorum habere
latitudinē nō tali prädicitā distantia pun-
ctali distabunt: & sic nec ēt se aspicient.

¶ Ad primam igitur rationē dicendū. q̄ ap-
parentia effectus aīe pūctalē coniunctio
nem uel aliū aspectū: ratione corporis &
spheræ magnitudinis ē. q̄bus sphaera spher-
rā corpusq̄ aspiciere pōt. ¶ Et per hoc so-
lurio patet ad secundā. quolibet. n. pars
aliā aspiciens per indiuisibilē seu puncta-
lē inuariabilēq̄ figurā aspiciat. aspectus tñ
stellæ ad stellā secundū cētra consideratur.

¶ Ad tertiā dicitur q̄ a radiis uēdiq̄ fortī
ficatis aspectuum qualificatio est. sicut su-
pradictū est: sed aspectus est a figurā aspi-
ciēs aut diuisibile diuisibile aspiciat p̄ diui-
sibiles partes in indiuisibili figurā

Articulus. iiii.

¶ An aspectus boni uel mali sint natu-
ra sui uel potius aspiciētū & radiorum
transmissorū.

¶ Idetur aspectus bonus uel ma-
lus nō esse. nisi aspicientiū rōne
i mathematicis. n. n̄ ē bonū & p̄
cōsequēs nec actio. neq̄ finis quū actio om-
nis bonū quoddā & finē appetat: sed as-
pectus sunt mathematica aut saltīa ma-
thematicis esse sūmunt scilicet a figuris. i-
gitur bonitatem ipsorum ex natura sui n̄
procedit sed a radiis solum pendet omnis
bonitas ipsorum aut malitia ¶ Præterea

si ratiōe figuræ id accideret quāto figura
p̄fectior esset: tanto melior esset aspectus.
sed exagona p̄fectior est triāgulari: tum
q̄a triāgularē continet. tum q̄a circulo si-
miliior. igit. sextilis esset p̄fectius trino.
cōsequēs falsū. igitur id ex quo sequitur.

¶ Item oīum astrologorū sentētia est. as-
pectū trinum ad infortunā retrogradam
maleq̄ dispositā esse nocuū. hoc aut non
esset si ratiōe figuræ bonitas uel malitia
aspectus p̄saretur. nā trini sēp. boni cun-
ctiq̄ boni ēēt. ¶ Itē si sic igit. quilibet oppo-
siti & quarti aspectus mali esset & nocui
consequēs cōtra oēs astrologos ponentes
oppositū louis salutisq̄ ac Veneris quū
bene se habuerint.

¶ Incontrarium arguitur. ab eodem res
esse sūmit: & gradū p̄fectiōis esse sui &
per cōsequēs bonitatis. sicut ab eodē ha-
bet esse caliditas triū gradūū: & q̄ tātē sit
p̄fectiōis quū qua talis priuatio tāti op-
positi boni particularis reperitur. sed a
figura habent stellæ aspectus uirtutem.
igit. & p̄fectiōis suę gradū. & malitiā ex
cōsequētī. quā priuatio ē pticularis boni

¶ Respondēdo q̄ sicut planetarum aspe-
ctus n̄ solū a figura depēdēt: aspectū capi-
ēdo p̄ totali actiua uirtute qua stelle se a-
spiciētes seu occurrētes ad aspectū ope-
ratur: sed et a radiis q̄lificatibus transmissi-
sis: ita bonitas uel malitia aspectū n̄ so-
lū a natura figuræ ē: sed potissime a pprie-
tate sensibiliū uel insensibiliū radiorū. Vbi
cōsiderādū est: q̄ figuræ aspectū bonita-
tē uel malitiā hnt ad maiore uel miore bo-
nitate uel malitiā hāc uel illā. specificā idē
uidualē. p̄ nāras & pprietates diuersas ra-
diorū cōtrahibilē. Ex quo sequitur. q̄ p̄ hu-
iusmōi contractionē & cāq̄ mixtionē p̄-
dictarū bonitatis uel malitiæ alterę illoꝝ
ab altero deprimi contigit. adeo q̄ quicq̄
magis adhecat effectus uni generi cause

quāq; uero alteri sicut tepidū quāq; frigidū
quāq; calido magis coheret. Hinc oppo-
situs louis ueneris ue ad lunā bonus effici-
tur. Hinc trinus lunā ad retrogradū mar-
tem malus ad eundē in capricornio uel arie-
te in. xi. domo luna in tertia i rebus belli-
cis bonus resultat dignitates. n. i fortunās
afficientes earūde malitiā minuūt. Secū-
dum q; cause hec uel ille bonā uel malā
preualēt. aspectus. n. figurā bonā maleq;
reperiūtur piter & radii boni maliq; expiū-
tur. Sed ulterius nō nulla pēfada sūt ex
parte figurarū: alia uero quedā ex parte ra-
diorū. Ex parte figurarū cōsiderādū ē quā-
causa bonitatis uel malitiā esse possint.
Qua i re dico q; quū quattuor sint figu-
rarū species. y. sextilis quadrate triangula-
ris & oppositi: cōiunctio quidē pprie aspec-
tus dici nō debet: opus est eorū pprietates
inuestigare. primo de malis loquēdū. &
prius de oppositi figura. dē igitur q; si q;
recte oppositi figurā ispererit minime mi-
rabitur ipsā ēē malignā et nocuā. radii. n.
lineeq; cōtrarie sūt oppositae. figs. n. a po-
lo incentrū moueatur/alter a centro i po-
lum eundē pculdubio motibus cōtrariis
moueātur/terminorū cōtrariorū sūt igitur
radii oppositi/seu cōtra se positi/sibi
inuicem aduersantes. quare domus detri-
mēta hnt opposita signa. exaltationes ca-
sus. itaq; i terminis existimādū est aliqua-
lem oppositionē/repugnantiaq; reperiri
i oppositis partibus. quā minus sensibili-
ter/siue ratione qlitatis occulte/siue ma-
nifeste. & sicut potestas in loco minuitur
ita & detrimentū in opposito. Est igitur
inter quascūq; pres oppositas naturalis re-
pugnantia/aut simpliciter/aut ex parte.
Ex quo segitur reuelatio cāa: cur aspec-
tus quartus medie inimicitie & repugna-
tie dicitur. fit. n. in pūcto equā distantē a
predictis maxime repugnātibz terminis

itaq; utrorūq; naturā sapit i quē pūctū ali-
quid malitiei repugnātiue p̄dicte trans-
miti necesse ē: & sic mediū erit & p̄eque dī-
stātiā & p̄ participatiōē. cuius medii pūti
malignitas tāta est/ut ēt ad pūctū mediū
ex p̄sentia demōstret/iter prefixū opposi-
tū. & p̄dictū mediū iterduo opposita
uirtus trāsmittatur similis (licet debiliore
sit) uirtus. Ut si quis primū arietis & pri-
mū libræ opposita p̄fuxerit. nō solum
primū cancri mediare inter ea/ & p̄iceps
fieri cōp̄iet: uerū & .xv. tauri finis aut .xvi.
principiū simile: licet debiliore qualitātē
p̄cipare uidebit. Quod ptolemus ex
partus. ad me pūctū mediū iter primū &
xv. alterius signi p̄cipē facit ut patet uer-
bo. Lx. libri fractus. in quo circulū cali-
in .xvi. equales pres diuidere docet: dies
creticos faciētes uel idicātes. Sed quartus
aspectus potior & efficacior ē. Trinus
āt talē rōnem habet/ a triangulari figurā
cōsurgens: supposita nēpe sphericā/aut
circulari figurā/ triangularis prima relin-
quitur. inter oēs rectilineas: quā ceteras
nō p̄supponit: sed p̄supponitur ab illis
ubi t̄tinariū agulorū numerus/ principiū
medii ac finis similitudinē gerētes. p̄ quē
numerū coacti sunt phylolophi qdā dēū
uenerare etc. nimirū igitur si eius modi fi-
gure aspectus bonos cant. Ex p̄dictis se-
gitur appētie cāe bonitatis sextilis figu-
re. cur ēt media amicitia & bōitatis appel-
letur. Sic. n. se hēt sextilis figura. ad triā-
gularē: sicut qd̄rāta ad op̄sitā erit igitur
terminus sextilis/ punctus medius inter
utrosq; terminos triangularis figura/ p̄ p̄-
cipationē uirtutis: nec nō p̄ eq̄ distantia.
Restat postremo cōiunctionis naturā
inuestigare. quā i re dicendū cōiunctionis
aspectū bonū uel malū esse nō rōnē figu-
rarū. quū respectu nostrū (ubi omnis astro-
logica cōsideratio consistit) non figura

sed in eo & idēitas quedā ī cōiūctiōe cau/
fatur qñq; ab unitate & idēmitate p̄dicta
declinat tantū nōminis p̄prietatis & effi/
caciā sibi subtrahitur. Sed eius bōitas aut
malitia / ab altera tantūmō aspectus cau/
sa / aspiciētibz. s. & radiis p̄dere necesse
est. Hic autē effectus duplici modo depē/
det. Vno qdem. ex bonitate uel malitia
radiorū / aut stellaz. sicut dicimus / fortu/
nag cōiūctiōē bonā. infortunag uero
malā: fortunag cū mixtis bonā: infortu/
nag cū eisdē malā. fortunag: fortior: ī cir/
culo cum ifortunis debilioribus bonā: &
si remissē. infortunag: fortior: cū fortunis
debilioribus malā. Alio autē mō rōne dis/
p̄portiois agētis cū patiēte: aut dominio
nimio fortioris agētis cū debiliore patiē/
te. ut ī solis cōiūctiōe cū oibz aliis ac/
cidit. Coniūctio igit. bonitatē uel mali/
tiam suscipit nō a figura. sed ab aspiciēti
bus uel radiis ipsoz. ¶ Rōne uero radio/
rum aut aspiciētiū dē ē. oportere radios
semp naturā & p̄prietatē corporis trāsmi/
tentis habere & secū deferre. sicut effectus
sue cāz similitudinē gerit / quare si quis ra/
dius intēsam bonitatē habuerit. sicut lo/
uis radii plerūq; cōtinent: in malā figurā
aspeū / ob eiusdē malignitatē / effectus bo/
nitas / superās tū / aligēter minuetur. &
in effectus boni quātitate. & ī adipiscēdi
retinēdiue modis. tribuet. n. iupiter p̄/
oppositū radiū. nō tantū boni: sicut per/
trinū: illud ē qd tribuet nō sine difficul/
tate & labore p̄bebit. Cōtrario mō trinus
aspectus radii malignitatē minuet. malū
enī tributū minori molestia / minus etiā
sequetur. Sicut igit. p̄fanda sunt utriusq;
generis cāz. & figurā cōpatione: & radio/
rum. hōz quoq; & bōitas & malitia: que
oēs generali trāmodo a nobis cognosci
possunt. nō. n. ad gradus pūctalē notitiā
atingimus. mēsuradi. ¶ Ad rōnes igit. in

cōtrariū. ad primā dicitur q; mathemati/
ca cōsiderātur nō ut sunt ī materia: iō sic
nō possunt esse alicuius actionis principiū
aut modus. astrologus at / que mathema/
ticus sic abstrahēdo cōsiderat / ī materia ce/
lesti speculatur: ubi talē uirtutē habere
cernimus. & ī hoc passu cognoscit intelle/
ctus astrologiā mathematicā sapere & na/
turalē. ¶ Ad secūdā dicitur q; ī hoc nō gri/
mus cōtinerē p̄fectionē. ut argumētū tā/
git: sed prioritatis: s̄m quam una cū aliis
quas ignoramus causis distātia & figura il/
la sic possūt ī inferiora īprimere. ¶ Ad ter/
tiā respōsū est ī corpore q̄stionis q̄liter &
figura & stellaz radii obseruādi sit. ¶ Ad
quartā s̄l iter dicitur q; bonitas uel mali/
tia ab utrisq; p̄cedit suā uī īprimētibz.

Articulus quintus.

¶ An boni aspectus malaz stellaz semp
iuuēt bonaz: uero mali semp noceant.

Idetur q; aspectus boni siue for/
u tunag siue ifortunag fuerit sem/
p iuuēt. s̄upra. n. dictū est / aspe/
ctus bonos malitiā radiorū frāgere. & mo/
dis qbusdā bonis malū p̄bere. sed hoc iu/
uare est. ergo & c. ¶ Deinde q̄libet stel/
la aliqd habet boni uirtualiter respectu no/
strū: cūcta. n. sūt ualde bona. augustinus
ēt deus quū sit sūme bonus nullo mō per/
mitteret mala esse. nisi esset adeo bonus
ut bene faceret ēt de malo. q̄libet igit. stel/
la quolibet aspectu iuuare poterit multo
ig. āplius aspectus boni. ¶ Itē q̄libet stel/
la alicui īferiori forme assimilatur. cuius
respectu uultus dicitur. ig. illius respectu
poterit effectus bonos p̄ducere. & sicut
de stelladicitur sic de figuris & aspectibus
dici potest. ¶ In cōtrariū est auctoritas &
expientia. trinus qdē retrogradi Martis ī
oibz nocet. trinus eiusdē nō retrogradi
ī qbusdā iuuat ī qbusdā nocet s̄l iter nec

QVESTIO

semper mali nocent. oppositus nepe Iouis ac Veneris quom bene dispositi fuerint & similiter quartus iuuat. ut cunctis aptum est. ¶ Respondeo quod licet questio de bonis malis & malis bonis loquatur: tamen de eis uniuersaliter loquendum est. dico igitur quod aspectus boni & piter iuuamentum pluribus modis intelligi potest. Vno quidem modo quom bonitas aspectus solum ratione figurarum procedit. Secundo quom solum ratione radii transmissi. Tertio quonam utrorumque causa sic sunt boni uel mali. Item iuuamentum particulare (quoniam de uniuersali non loquimur) in quod omnes eorum actio iuuat) pluribus modis dicitur: quia scilicet aut aliquid mali remouet / impediendo agens contrarium: aut positue aliquid boni influunt: aut non solum predicta facit: sed et effectum bonum denominari facit. Dicendum igitur quod si aspectum bonum quocumque modo sumptis iuuamentum primo modo producit. quoniam saltem malum radii transmissi minuet: per aliquam circumstantiam. Si uero iuuamentum secundo modo sumptis bonum aspectum quocumque secundo modo aspectus bonus semper iuuamentum prestabit. transmissi quidem radii semper suarum causarum similitudinem gerunt. & effectum sibi simile inducunt. Sed si aspectum bonum tertio modo accipias. tertio est modo iuuamentum inde sequetur: quoniam & ratione figurarum & ratione transmissi radii illud fiet. & hoc quantum est ex parte sui. nisi fuerit extrinseca aduersa causa. remoto. scilicet impedimento. Si uero bonus aspectus primo modo sumatur / opus est ut malus sit ratione radii. tunc quidem malitia prevalere in denotacione. sicut aspectus bonitas solum ratione radii. ubi tamen malitia figurarum reperitur ipsi malicie bonitas perit. Sed si ex parte utrorumque malignitas esset. malum oino sequi necesse esset. ¶ Quare nec semper bonos primo aut secundo modo iuuare. nec malos nocere necesse est. si iuuamentum tertio modo sumptis. Si uero bonitas uel

malitia solum ratione radii fuerit huiusmodi bonitas uel malignitas opposita sibi quilibet tatem a figura pendere superabit. licet aliquid mali a figura bona. & bona mala si figura minuat. ¶

¶ Ad rationes contrariarum. ad primam & secundam patet ex dictis concedendo totum. Ad tertiam dicitur quod iuuamentum uel nocumtum attamen dimus respectu nostrum. scilicet hominum. de aliis non loquimur principaliter nisi per attributionem ad nos ut sepius dictum est.

Questio decima de Anthistis.

Articulus. i.

¶ An Anthistia a gradibus aut planetis proiciantur.

Stellis solum anthistia proici concludi posse uidetur. nullus enim astrologorum de anthistis uerba fecit. quibus comprobare diuideret a gradibus primi mobilis pici. Ptolemeus et libro siuectus afforif. Lxxviii. sepe opatur planeta. ipsi cite & planetarum copatione de eis loquutus est. Sed nostri temporis astrologi non tante sunt diligentia / ut nedum iuentis addere: sed nec ad iuentorum noticiam perueniunt. igitur de anthistis solum ut astrologi loquuntur nec aliter asserendum est. ¶ Vtius si sic. igitur in quolibet gradu duplex uirtus reperitur. sui. scilicet & anthistii. hoc autem non est ab aliquo concedendum. quoniam semper uarie uirtutes in eisdem gradibus contringeret reperiri. ¶ Rursus anthistia ut nil aliud uidetur quam quoddam aspectuum genus: aut multum eis simile. sed aspectus principaliter a planetis est: licet per gradus primi mobilis & figurarum dicitur. non. trinus Iouis. quartus Martis &c. pariter ergo Martis anthistia (ut fertur) recte dicitur. ¶ Preterea si sic. ergo quilibet gradus similis est gradui & a solstitio distanti: consequens con

tra experiētia est & auctoritates omniū.
quātū. n. xxv. cancri. vi. et gemioꝝ simi
les sint inter se patet p̄ eoꝝ cōplexionē/ do
micilium/ exaltationem. & sic de singu
lis potestatibus.

¶ Incōtrariū ē rō aptissima/ qua qdē con
fiteri oportet. anthistia fieri. ulterius ē p̄
gradus primi mobilis proici. co pacto. ut
eiusmōi p̄iectio & uirtutis transmissio/ a
gradibus primi mobilis sit/ quāuis q̄ pi
citur a stellis ēē possit. ¶ Ad cuius rei cui
dētiā. dd. ē. q̄ anthistiū ab anthi dicitur
grece quod latine cōtra significat/ & sta
tis statio. q̄si cōtra statio/ solstitia ī mediis
ūdiq; reliquēdo. & q̄ rāq̄ cōter dici solet
ea cā anthistia fieri. qm̄ Sol in illis gradi
bus dies facit eq̄les: hoc tñ si ut cā itelliga
tur/ falsū est. nihil. n. dieꝝ eq̄litas ad rem
istā attinet. si uero ut signū itelligatur ue
ra est. qm̄ quā a polo hoc uel illo eq̄lites
distent equaliter eleuētur. Sol ī illis dies
equat. sed huiusmōi uirtutū affinitas cā
est. qm̄ gradus isti eūdē circulū parallēlū
aliis/ rōe primi motus describūt. Tūc sic
p̄ceditur. q̄uonq; duo p̄cta/ uel p̄tes eū
dem circulū describūt/ p̄ eādē uia p̄ce
dunt/ eādē naturā sapere necesse est: &
eoꝝ uirtutē quodāmodo m̄sceri. sed gra
dus cōtra se sic stātes eiusmōi sūt. ig. &c.
¶ Deide. si caput & cauda interseciōes ui
agē lumīariū talē ac tantā uim hnt. & si
tantū p̄dicte uia a se distant: multo apli
us isti gradus unā similitē causabūt. q̄ i ea/
dem sphaera repiūtur: & oēm circulū eun
dem/ unusq;sq; describit. illa uero equal
distātia a solstitiis solū cā antistioꝝ est in
cognoscēdo. q̄ cā signū dici pōt. ¶ Ex q/
bus segtur q̄ nō oportet/ si plāeta/ cuius
anthistiū picitur/ ī primo gradu tauri re
periat/ q̄ solū picitur anthistiū ī ulti
mū leonis. qm̄ ē ī quocūq; p̄cto paralel
li sui. seu descripti circuli picitur. ¶ Se/

cūdo segtur. q̄ nō oportet anthistiū solū
pici a gradibus zodiaci/ uel p̄ gradus eius
dem uel stellis sub eodē. sed ē p̄pe polū
trāsmitti pōt. sicut ē p̄pe polū parallēli
describūtur. ¶ Tertio segtur. q̄ ī quācū/
q; p̄te celi/ ab hac uel illa stella anthistiū
pici pōt. ¶ Quarto segtur: q̄ cā quare
de anthistiis in zodiaci gradibus/ apud
auctores tātūmō sermo sit. est/ qm̄ zodia
ci p̄tes ut plurimū fortiores sunt. tū se ip
sis/ tū fixarū gratia/ tū p̄cipue plāetarū sub
illo delatoꝝ. ¶ Quinto segtur. q̄ nō so
lū a plāetis anthistia pici possūt. p̄ anthi
stia nō loca cōtrastantia/ sed uires ad loca
cōtrastātia/ aut ad p̄cta parallēli cōtrastā
tia itelligēdo: sed ē a stellis fixis. & ab ip
sis p̄tibus celi: a qbus uires n̄ mediocres
emittūtur. ¶ Ex his ulterius cōsiderādū
est/ rōe cuius anthistia picīatur. qua in re
dd. ē q̄ rōe primi mobilis p̄cipalr emit
tūtur. cuius rei ueritas sic apparet: quom
uirtus plāetarū uel alterius stellæ ad aliqūē
gradū emittitur: uel aliū locū p̄ paralel
lum circulū: duo cōsiderāda sūt. u. stellæ
uirtus: & eius delatio: uel delationis cā.
uirtutē stellæ/ nemo abigere pōt ab aliis
n̄ p̄cedere q̄a stella & alius respiciētibz/
si alterius uim trāsmitteret: sed delatiōis
uirtutis ad quālibet p̄tem circuli p̄dicti/
stella ip̄a cā esse nō pōt. qm̄ eius uirtutis
ad totū circulū delatio ab ea cā necessario
p̄cedit: qua circulus ille describitur. sed
p̄ motū primi mobilis talis circulus de
scribitur. ig. per motū primi mobilis aut
p̄tes motas circulū cōtinentes talis dela
tio fit. ¶ Deide. stella existēs ī primo p̄
cto gemioꝝ/ anthistiū picit ī ultimo can
cri: sed uulla stella ad anthistium/ seu an
thistii locū p̄ motū diurnū puenire pōt.
ig. uirtus illa a stella emittente uirtutē il
luc trāsmitti nō pōt: p̄saut primi mo
bilis talē circulum describūt: & ubi una
i iiii

pars fuit altera reperitur. maxime mixta ponemus/ponentiū spherā supra primū mobile nō motā. igit. &c. ¶ Amplius si rōe stellaz influentiū uis influxa ad ea loca deferretur/uariatis stellaz uiribus/ & motu uariaretur anthistia. cōsequēs falsum igit. ex quo sequitur. ¶ Preterea aspectus planetaz & aliaz stellaz/ rōe ptiū primi mobilis/ & eaz figurā sit: sed anthistiū ē qdam aspectus quū sit attingere terminū quēdā uirtute sua. igit. pariter anthistia/ rōe ptiū primi mobilis/ sic circulū describentiū fiet. nec pōt cā diuersitatis sufficiens assignari. ¶ Est ergo. dd. planetas fortissima anthistia per primū mobile/ ut dictum est/ posse causare. deinde fixas. potestremo ptes primi mobilis. unūquodq; ēt hoc/ quāto potentius extiterit/ & paralleli p sibi cōformior/ tanto ī illa/ potentior anthistii uirtus reperietur. ¶ Ad rōes incōtrariū. dd. ad primam. ¶ astrologos pfectio magnā cōtinet latitudinem. illis aut qui ī gradibus intensioribus reperiūtur: ex his quæ ab auctoribus uelate dicūtur/ ne oēs eiusmōi secreta participent/ discurrere possunt ī suis causis. quæ plerūq; nostris tēporibus post habetur. ¶ Ad secūdā dicitur cōcedēdo cōse/ quētiā & cōsequēs iduētū primum. negeturq; esse icōueniēs. qm̄ ī eodem loco duplicē cōtingit uirtutē reperiri/ sicut ēt nō incōuenit/ Lunā & uim suā coessentialē: & uim a sole ipsam: & uires aliaz stellaz continere. ¶ Ad tertiā dicitur: qd ēt aspectus rōe figurā ptiū primi mobilis sit. ut ī ultima rōe p ueritate ostēsū fuit. ¶ Ad qrtā dicitur. qd illa similitudo nō omni/ moda est. sapit. n. naturā alienā ppriam tñ preualet ideo diuersaz cōplexionum &c. experiuntur.

Articulus. ii.

¶ An anthistia in qualibet pte paralleli transmitti possint.

¶ Conclusum ē supra ī quālibet ptem paralleli circuli anthistiū pici. uidetur tñ illud fieri nō posse. primo si sic. igit. in qualibet pte/ ī qua anthistiū repiri pōt/ erit uis alterius ptis eiusdē circuli. & nō maiori rōe unius q aliterius. igit. omniū ptiū uirtus/ ī qualibet pte reperietur. cōsequēs falsū. esset. n. cēlum chaos quoddā: & cōfusio maxima. ¶ Item anthistiū dicitur/ quasi cōtrastans ut supra. sed multe sūt ptes circuli nō cōtrastātes multis aliis ptibus eiusdē. qm̄ ps una unicā habet cōtrastātem pte. s. oppositā. igit. uirtus illa anthistiū dici nō pōt. ¶ Adhuc/ ponatur ī casu. planetam uim aliquā ī certo gradu iprimere. & ante q uis illa ad locū cōtrastantis p ptes primi mobilis & motus eaz pueniat/ planetā offēdat/ aut uirtutē stelle fortioris aduersantis/ quo posito. uis illa penitus destruetur. & sic anthistium non transmittetur.

¶ Respōdeo dicēdo anthistiū bifariā sūmi pōt. Vno qdē mō cōiter. sic q̄cunq; (licet debilis) ipsū in zodiaco/ aut alia cali pte facta p circuli reuolutionē/ q locus ille aliena qualitate afficitur. siue eiusmōi uis ordinaria sit/ siue ī principiis aquis ita: siue potens/ siue debilis fuerit anthistiū dicitur. Alio mō pprie. itaq; solū illa uirtus sic multiplicata circulariter p parallelum/ anthistiū dici debet: quæ ī principiis significationū/ siue ī figuris significatiuis puta ī radicibus/ aut reuolutiōibus/ aut cōiūctiōibus/ agitur. quā uirtutē īferius dirigibilē cōdemus. & hoc uis ē: quæ si a stella pcesserit ī gradu remanet ipsa. quæ qm̄ natura nihil frustra agit tam diu seruari pōt/ q diu. s. in sibi subiectū per uim

agita i figura imprimere poterit. & huius
modi uirtus illa est. quæ remanet. primi
uero modi uirtus facile deletur. nec ob
seruantiam expetit.

¶ Ad rōes ergo icōtrariū. dd. ad primā.
q̄ uires debiles aut nō deferūtur: aut iter
cipiūtur. & a cōtrariis occupātur: aut nō
diu retinētur. Fortes uero q̄a post signifi
cationē i sibi subiecta. & terminationē uir
tutis acquisita per figurā significatiōis. de
lentur: sicut significatoris uis aufertur.
ideo nō multū retinētur. quare celū non
erit caos aut confusio: quā p̄cipue p̄sens
uirtus alicui gradui solū in subiecta ope
tur si per significatiōis figurā fuerit agita

¶ Ad secūdā dicitur q̄ aliud ē quod no
men significat. ut alias dictum ē: aliud a
quo nomen significatiōē sūpsit. unde li
cet a cōtrastantia sūperit nomen. diffun
ditur tñ ad omnē similit̄ uirtutē in toto
parallelo. patet nā si aliter sūmeres iam
nullus gradus geminorū alicui cancri an
thistū esse posset. nec sagittarii alicui ca
pricornii. ¶ Ad terciā dicitur. q̄ totū cō
cedendū est de anthistū uirtute comuni
ter sumpti: nō aut proprie.

Questio. XI. de cōiunctiōibus.

Articulus. i.

¶ An luminarium cōiunctio sit plurifa
cienda ceteris aliis.

¶ Concludēdū uidetur. cōiun
ctiōē luminiariū nō esse po
tissimā. Cōiunctio lumina
rium crebrius fit. q̄ aliorū. si
igi. maximifaciēda esset. ab
ea maximi effectus pcedere deberēt. cōse
quēs falsū. qm̄ ea quæ maxima in mūdo
eueniūt nō semp. nō frequēter: sed raro
contingūt. ¶ Item experientia docet con

iunctiōes superiōres esse maioris efficacit̄
qm̄ semp post tales maiores. aut medias
cōiunctiōes supiorū. aut miores: aliquid
magnum inuari apparet unde magne con
iunctiōes appellātur ab oībus. hoc aut
in cōiunctiōibus luminiariū nō uidemus
euenire. ¶ Preterea Ptolemeus afforism
mo. L. libri fructus ait. Nō obliuiscaris.
cxx. esse cōiunctiōes planetarū &c. dein
de de supioribus duobus. louis. s. & Sa
turni. specialem sententiā dixit. oportet as
picere &c. de luminariū aut cōiunctiōi
bus uerbū nullum. quod quippe nō fuis
set si luminiariū cōiunctiōes plurificasset.
¶ Deinde aut luminarium cōiunctio est
fm̄ solam longitudinē: nō aut fm̄ lati
tudinem: aut est fm̄ utraq; differētiā si
primū. igitur iam dicta cōiunctio debi
lis est. quoniā a uera cōiunctiōe per lati
tudinem declinat. si secūdum. igitur fit
eclipsis. sed omnis eclipsis mala est: ma
lum aut bono pponi nō pōt. ig. &c.

¶ Sed incontrariū. est quod Ptolemeus
ait libro fructus afforismo p̄allegato. L.
fm̄ grecam translationem. ubi ait. Ne p̄
termiseris. cxviii. planetarum cōiun
ctiōes &c. in quo loco patet ipsum unā
ex omnibus pretermisse: postq̄ omnes si
mul ad numerum. cxx. attingūt. aut igi
tur nobiliore: aut ignobiliorem religit:
quoniā mediam relinquere ineptissimū
fuisset. nō ignobiliore. igitur nobiliorem
& potiore relinquit: hec autē duorum
supiorū esse nō pōt: quāuis ob eius nobili
tatem specialem mentiōem fecerit. nam
patet eius librum quatripartiti intuenti
bus. semper lumina maxime fecisse. pre
cipue Solem. cuius respectu cetera stellæ
omnem ferme uim suam hauriūt. ut su
pra oñsum est. Lunā quoq; ob causas su
pius pmissas. in. ii. quatripti. capit. iiii.
ait. fortior narratio acciderium mundi.

QVESTIO

ex luminiarum coniunctiōe uel oppositiōe contingere: deinde clarius subiūgit dicēs nec non ex locis motuū planetarū in ipsis horis. ubi patet: q̄ tū quia prius de Sole & Luna uerba fecit. tū quia dixit fortior narratio. regulam sūmere docuit ex horis luminiarū coniunctiōnū uel oppositiōnū. & ita ī capitulo de anni principio & p̄ter in cūctis locis: igit. ea coniunctiō quā pretermisit luminariū est. de qua in quatrip. abūde uberrimeq. loquutus est.

¶ Preterea sup̄ius ostēdū ē Solē ac Lunā aliis esse potētiores. sed potētiorē fortiores sunt coniunctiōes ceteriq. aspectus. igit. &c. ¶ Sed ad clariorē dictorū intelligentiā & obiectorū solutionē sciēdū est. q̄ sicut ab eadem causa. puta a substantia stellæ martis plures effectus. specie diuersi p̄cedere possunt. ita ēt a diuersis causis idem effectus sp̄e seq. pōt. nō. n. existimādū est oēs hoīes a sola stella aut p̄te celi p̄duci. quū nulla sit p̄s celi: nullaq. stella principalior: quin ea ī figura p̄ualente/hoīes isti ul' illi orti sint/aut oriri possint. itaq. de aliis. dd. est. ¶ Prime. p̄pōnis cā ueritatis ē. qm̄ uniuersales cāe sūt stellæ. mō quo dictū ē supra. & plures p̄fectiōes uirtute cōtinēt. Secūde uero/cā est. stellarū cōueniētia ī q̄busdā generalibus p̄prietatibus: licet unāquāq. suas p̄prias passiōes habere necesse sit. & sicut de stellis dictū est: ita de signis/ & domibus. dd. His tñ sic se habētibus opus ē/ quālibet effectū īferiorū specie/ p̄cipalē ac simillimā habere cām: alias nihil ēet ī cālo distictū: et qd'libet/ quodlibet p̄ducere posset. sicq. nulla differētia īter p̄tes celi reperiretur quod sup̄ius ip̄robatū ē. quod Ptolemeus preallegato afforismo tetigit. uultus huius seculi. uel iuxta translationē ex greco. forme quæ generātur &c. Ex q̄bus seq. tur nō icōuenire/duorū coniunctiōē aliis

esse fortiorē/ oībus cōpensatis: & tñ circa quosdā effectus aliis stellis uel cōiunctiōnibus p̄p̄iis/ minus rep̄iri potentem: ob p̄dictā causarū distinctionē. quare qm̄ luminariū cōiunctiō ī plures & p̄cipaliores effectus īfluit: q̄ louis & Saturni. ad plura qd' se extendit. qm̄ ad aeris aliorumq. elemētōrū mutationē/ plātāq. populorū regum/ p̄tisq. uegetatiue/ & sensitiue (ut exp̄iūtur quottidie/ q̄ alicuius mēbri debilitatē patiūtur) atq. illos obiectos īstrumētōrū & mediōrū. puta humorū spiritū &c. ut supra. idcirco p̄dictam luminarium coniunctiōnem aliis antepōndam dicimus.

¶ Ad rōes icōtrariū dicitur ad primā. q̄ a Solis & Lunæ cōiunctiōnibus & p̄ui & mediocres & magni effectus depēdēt: licet sepius primi q̄ ultimi: & sepius hec ab illis depēdent q̄ a Saturni & louis coniunctiōne. quāq. raro qdā p̄ticulariores effectus/ ēt p̄ luminariū figuras determinabiles a sup̄iorū coniunctiōe dependant.

¶ Ad secūdā patet solutio ex dictis & ex īmediata respōsiōe ad primā. ¶ Ad tertiam dicitur. q̄ siue. cxx. siue. cxyiii. dixeris cōiūctiōes &c. tamen longe specialius clariusq. de luminariū potestate & anthonomalia loquutus ē ī quatripti. ut supra patuit. ¶ Ad aliā dicitur cōiūctiōes parua cū latitudine multo āplius excellere ī uirtute: eclipsiū quoq. uires potentissime ī suos effectus: qui licet mali: tamen maxime obseruandi sunt.

Articulus. ii.

¶ An post luminarium coniunctiōnem ea quæ est Saturni & louis potior sit aliis ceteris patibus.

f Aturni & louis cōiūctiōē apparet ceteris p̄ter luminariū coniunctiōē nō p̄stare. Nam inter

Iouem & Saturnū nulla pene similitudo
reperitur. patet ī moribus. in cōplexiōe. &
oibus aliis pene. inter Iouē uero & Mar/
tem aut Saturnū & Martem/ aut Iouis &
Veneris minor reperitur cōtrouersia. igit.
minor repugnātia. obstaculū minus. mi/
norq; actio. cōtrariū. n. cōtrarii uirtutem
frangit simile uero uigorat. ¶ Preterea q̄
to planetæ similiores sūt luminariibus tā
to eoz cōiūctiōes cōiūctiōibus lumi/
nariū similiores sunt. sed Iuppiter & Ve/
nus similiores sunt Soli & Lunæ/patet ī
quātitate prius. quantitas. n. Veneris eū/
lis ferme ē quātitati lunæ. Iuppiter uero
calidus in quātitate quoq; inter alias ma/
ximus. Iuppiter diurnus/misculinus: Ve/
nus nocturnus/feminina. ¶ Item Mars est
igneæ cōplexiōis sicut Sol: Mercurius fei/
gide & hūide: licet q̄q; deficiet magnā/
q; pportionē supra Mercurium habet si/
cut pene Sol supra Lunā. eademq; distan/
tia sphaeræ distat. igit. eoz cōiūctiōes si/
miliores erūt. ut prius dicebatur. ¶ Pre/
terea fortior ē cōiūctio Iouis/martis/ue/
neris/mercurii/ & lune. q̄ saturni & Iouis
hoc unusquisq; astrologus cōcederet. igit.
tur illa nō est potentissima: nec aliis ppo/
nēda post luminariū cōiūctiōē.
¶ In cōtrariū ē Ptolemeus in libro centū
afforismoz. ubi specialē mētiōē de supe/
riorē cōiūctiōe fecit. alias & in quatri.
& ibidē simul reliquēdo. ¶ Ratio ēt suc/
currit ad idē ostendēdū. ca. n. cōiūctio
potior est/ cuius significatio maiori tēpo/
re durat: & plures effectus producit: eius/
modi aut ē supiorē cōiūctio/ cuius effe/
ctus nouēcētū annos (si maxima fuerit)
durant. ¶ Item quāto cōiūctio maiori
tēpore durat/ ēt maiores effectus sequun/
tur/ cuius rei ueritatē. luminarium eclip/
ses ostendunt. quarū effectus/ sin horaz
eclipsis durationē/ mēsurātur. sed superi

orū (in exteris pter luminaria nobiliora)
cōiūctio diutius durat. quū q̄ttuor dies
cōtingat eos ī cōiūctiōe in eodē minu/
to morari. igit. &c. ¶ Rursus quū Iuppi/
ter magnū eufortuniū sit maximūq; dep/
to Sole. Saturnus uero ifortuniū. quom/
cōiungētur/ unus alteq; p elevationē &
alia requisita supabit: sed qm ī tali supā/
tione/ uis significatiua aquiritur: ut infra
patebit. idcirco unius uires p figurā sum/
mētur āple/ per aliū uero deponētur. ita
q; unus alteri aduersari nō poterit: quin
uincens abūdē suā uim effluat. ideo aut
magna & multa bona: uel magna multa
q; mala sequētur: hoc aut ē significatiōē
magis obseruari debere: potētiorq; fieri.
¶ Ad rōes cōtrariū dicitur. ad primā. q;
qā sibi aduersatur ideo uicens & superās
significatiōē alterius aufert. q̄re itensio/
ris bōitatis uel malitiæ sequūtur effectus
¶ Ad secūdā dicitur q; nō oīs similitudo
pōt efficiam similē ī quātitate cōclude/
re. sed sola uirtutis & quātitatis eiusdem
similitudo/ illud pōt ostendere. quam
negamus. in aliis uero. neganda ē prima
ppositio. ¶ Ad tertiā dicitur primo ne/
gādo cōsequētiā. similiores sūt. a. & b.
īpis. c. & d. ī cōplexiōe siue occulta siue
maifesta. q̄. e. & f. igit. si. a. & b. sūt potē/
tissima. c. & d. illa sequūtur in potentia
qm stat dissimile esse potētius simili. exē/
pli gratia. caliditas itēcissima potētissima
est aliarū trium qualitātū primaz. cate/
ris paribus: cui caliditas ut quinq; magis
assimilatur/ q̄ frigiditas ut octo. imo fri/
giditas ut octo dissimilis est omnino. &
tamen frigiditas ut octo potentior est ca/
liditate ut quinque. Secundo dicitur q;
sunt dissimiles Sol & Mars in qualitati/
bus occultis magis. & cetera. ¶ Ad ulti/
mam cōceditur totum. sed nos loqui in/
tendimus de binariis cōiūctiōibus. in

QVESTIO

ter quas duos superiores dicimus potentiorem excepta solis & lune coniunctione.

Articulus. iiii.

CAn coniunctio medii motus fortior sit uera coniunctione corporum stellarum. aut centrorum epiciclorum: quam corporum planetarum.

Idetur coniunctionem centrorum epiciclorum uel secundum lineas ueri motus centrorum epicicli quam ipsorum planetarum esse potentiorē. Totus enim epiciclus cum stella inclusa perfectior & nobilior est ipsa sola stella: quoniam omnē stelle uirtutē continet & ad huc aptius. igitur eorum coniunctio nobilior & plurifacienda est. sicut supra ex nobilitate & potestate maiori stellarum maior coniunctionum ipsarum arguebatur. **I**tem arguitur auctoritate quorundam hebreorum coniunctiones solum mediam uel centrorum epicicli obseruantes. & illas aliis preponentes.

Contrariū est ratio clara. medius motus debilior ē motu uero quod ipsius rei uocabulum ostendit. medius motus. imperfectum motum significat. uerus uero motus. perfectus. igit. &c. **P**reterea ea quæ sunt ad finem ex fine necessitatem sumunt & per consequens ignobiliora sunt ipso fine. iuxta Aristotē: sententiā primo suorum moralium. sed epicicli motus. ē propter planetarum motum: ut cuncti concedunt: nec ob aliam causam inuenti. cognitiq; fuerē epicicli: nisi ob planetarum motum. & ad apparentias de motibus planetarum saluandas. **I**tem in orbibus & epiciclis nulla consideratur partium diuersitas. propter quod delata stellarum ad alias partes. stellam aut nobiliorem potest esse: nemo dubitat. omnis ergo dignitas omnino differentia ob planetam esse debet. **A**dde epicicli ab astrologis non adeo considerantur. ut uere & necessario sic in celo reperiatur: sed ad melius breuius

faciliusq; apparere & differentias motuum planetarum saluandas: aliis tamen modis saluari possunt. ut patet intelligentibus. quos (non ab re) post habemus. quoniam natura per plura principia & media non faciat quod per pauciora consequi poterit. ne superflua & imperfecta sit. attamen si istud hoc non demonstrat. Sed propter incertum certum non debemus postponere. est autem coniunctio ueri motus certa. lineæ uero motus ueri epiciclorum. non certa. igit. &c. **S**i autem epicicli uere sint in celo. tenendum esset omnino centrorum illo coniunctionem non paruam habere uim. quam uis planetarum coniunctionibus inæquale ac debiliore. nam si sic sint epicicli. planetas includunt: eorum motum uariant. fortitudinem & debilitatem eorundem causant. **D**einde si uis luminarum coniunctio potens experitur per caput & caudam notate. et centrorum epiciclorum. **D**einceps. nullus punctus in celo repiri potest ad quem planeta hic uel ille semper idifferens sit. quam centrū epicicli: non ergo iniuria uis magna illi tribuenda est. **A**d rationes contrariū dicitur. ad primam. quod et totus orbis deferens. perfectior ē epiciclo planetam includente. & sphaera tota hoc uel illo orbe: ideo negetur consequentia. quoniam et aliorum motus propter planetarum motum instituta sunt: planeta et non ē pars essentialis epicicli. nec illi continuus. sed contiguus. & per aggregationem. sicut adamas lapidis alterius includetis. ideo diuersum finem sibi expectere potest. **A**d auctoritates hebreorum dicitur primo. quod si quā efficaciam inuenerunt: illa principalis non est. Secundo dicitur semper pene eiusmodi uiri hebrei rudis esse ingenii.

Articulus. iiii.

CAn in coniunctionis figura gradus ubi sit coniunctio. fortior sit quam punctus oriens uel medium celum.

Idetur q. gradus ascendens hora
u cōiunctionis cū suo significato/
re potentiora sint: q. gradus ubi
fit cōiunctio cum p̄dominatore suo. po-
tentior est illa uis quæ firmior manens
minus uariari potest: minusq. debilitari.
sed ascendens uel medium cælum cum
p̄dominatore suo sic se habet. igitur &c.
minor ostenditur: nam si cōiunctio in ali
quo p̄dicto angulo fiat: potentissima
est. si in succedētibz minus. si i cadenti-
bus adhuc minus. si sub terra minus. tā-
toq. minus quāto in ascendēs uel mediū
cælum debilius ifluxerit: & usq. adeo sub
terra debilitatur. q. Ptolemeus eclipses
sub terra possit habere. sicut planetas ab
ylegia potestate. ascendēs aut. & dñs eius
semp. significationē nō parua retinet. ig.
&c. ¶ Deinde i quacūq. significationē. fi-
gura cæli principalior est. igit. & suus p̄do-
minator. sed suus p̄dominator nō ē nisi
angulo. ergo idē quod prius. primū as-
sumptū sic declaratur. nam in oī signifi-
catione totius cæli forma p̄cipalior est
parte. quā p̄cipue quodāmo totū cælum
ad oēs pene cauſandos effectus cōcurrat.
ut supra. gradus uero cōiunctionis p̄ciu-
late quoddā est. ¶ Preterea nulli dubiū
est. cōiunctionē potētiore esse i angulis q.
succedētibz. & succedētibz q. i cadenti-
bus. igit. maioritā ē fortitudinis ab angu-
lis aquirat. sed p̄pter quod unūq. illud
magis est. igit. anguli fortiores sunt.
¶ Incōtrariū ē Ptolemei auctoritas. capi-
tulo. v. secūdi quatri. ubi maxime poten-
tem locū eclipsis facit. eadē aut. rōe. q. lu-
miariū cōiunctio gradū eiusdē potētiore
facit. eadē cætere cōiunctiōes facere debēt.
¶ Idem rōe ostēditur. q. libet uirtus dire-
cte ipsa in aliquē locū fortior est. q. eadē
reflexe. sed uirtus cōiunctio i gradu p̄prio
directe in gradū illū influitur: in angulis

uero reflexe. aut etiā debiliori mō. si hūc
uel illū angulū n̄ respiciat. igit. &c. ¶ Ad-
huc si quā significationē habet angulus i
cōiunctiōis effectibus illa a cōiunctiōe p̄cul-
dubio p̄det. sed cā potior ē cāto p̄cipa-
tū p̄cipate. ig. &c. p̄ia p̄positio sic ostēdi-
tur. nam posita cōiunctiōe ponitur anguli
significatio talis: remota remouetur. au-
cta augetur. minuta minuitur. uariata
uariatur anguli quidē significatio in con-
iunctiōibus naturā cōiunctiōis sapere ne-
cesse est: & ab illa regulari. ¶ Deinceps
fortius uirtus i p̄mitur i partē eandē uel
penes eādē manentē: q. in aliā lōge ma-
gis uariabilē. sed ascendens multo magis
uariatur cōiunctiōis loco: patet. nam dū
in eodē minuto cōiuncti plāta p̄manēt
i ascendēte gradus. signū. & totū cælum
mutari p̄t. patet. n. supiores q̄ttuor di-
es in eodem permanere minuto. igit. &c.
¶ Amplius ceteris paribus planeta i p̄pi-
gorem p̄tem fortius agit: ceteris paribus
q. in remotiore. sed cōiuncte magis ab aliis
locis distant q. a gradu i quo cōiungūtur
ut manifestū ē cūctis. si. n. lineā a q̄cūq.
stella in gradū sub quo reperitur p̄traxe-
ris: breuissimā iueneris. igit. idē qd. prius.
¶ Ad maiore rei euidētiā cōsiderandum
est q. licet absolute potētiore sit cōiunctio
nis locus. q. ascendēs figura: posito q. idē
nō sint. nil minus ob p̄ticulare huius rei
noticiā opus est distinctiōe uti. Dicēdū
igitur iuxta Ptolemei doctrinā. secūdi q.
triptiti. quattuor de uiribus cōiunctiōnū
querūtur. primū locus est. i quo. s. loco
in qua regione. effectus futurus accidere
debeat. Secūdū ē t̄pus. qn. & quātū dura-
tur sit. Tertiū ē subiectū seu materia re-
cipiēs i que. s. subiecta apparere debēt. pu-
ta i quo aīali ul. plāta. Quartū ē species
uel maneries effectus. an. s. bonus ul. ma-
lus: & an hac uel illa bonitate ul. malitia.

QVESTIO

Uterius distinguendū est de eā. quedā. n. causa principalior dicitur: qm̄ primo ab ea fluit uirtus efficiens. alio mō: qm̄ ab illa immediatius imutatur subiectū. exēplū primi & secūdi. sicut si directio ad Lunā significatricem natum interficeret. Luna immediate ledentē diceremus principalem causā: qm̄. s. immediate ledit. hac uel hac sua significatiōe: & hoc secūdo modo. alio mō. si primo modo: solē primā causam dicere possumus: qm̄ ab eo uis oīs pe ne effluit atq; dependet. Ad ppositū dicendum ē. q. sumendo cām principalem primo mō gradus cōiunctiōis quantū ad q̄litate[m] seu manerē effectū. & quantum ad locum. & quantum ad subiectū. principalior ē. quoniam s̄m bonitatem uel malitiam coniunctōis. aut preualentis. effectus boni uel mali sequūtur. ascendens ē in nullū subiectū sic uel sic isue ret & dominus eius nisi per uim a gradu cōiunctiōis acquisitam directe uel reflexe: similiter loca ascendēti subiecta nō alterarentur. nisi pcedente s̄m naturā salte[m] alteratione cōiunctiōis. Sumēdo uero principale[m] cām mō p̄dicto eodē. ascendens principalis cā est tempore determinatiōis patet hoc experientia testante. quātitate[m] tēporis. a distantia loci cōiunctiōis ab ipso ascendere summi. sicut in luminariū cōiunctiōibus sumere docet Ptolemeus centiloqui uerbo. xxiiii. Sumēdo uero principale[m] cām mō secūdo. sic cōtra dicitur q. respectu locorū subiectōis & maneris. i. bonitatis uel malitie plerūq; ascendenti primō tribuūtur licet aliter euenire possit. & respectu tēporis. gradus cōiunctiōis terminat.

Ad rōes contrariū. dd. ad primā. q. ascendētis uirtus uariatur ē s̄m gradus cōiunctiōis uarietate. qm̄ quanto minus potens fuerit cōiunctiōis gradus tāto ē

minore[m] ascendens obseruatiā sibi iunt. de inde in tertia rōe i corpore questiōis ostēsum est magis uariari ascendēs q̄ gradus cōiunctiōis.

Ad secūdā dicendū. q. si gura celi qnq; principaliorē habet anguloꝝ p̄dominatorē: qnq; uero gradum cōiunctiōis. s̄m uariam i diuersa subiecta potestate anguloꝝ. uel gradus cōiunctiōis. nisi cōtingat i p̄dictis angulis cōiunctiōe fieri.

Ad tertiā dicitur q. maiorem potestate acquirit uel habet aggregatum ex ui significatiua utriusq; q̄ unum illoꝝ. pprie autē ipa cōiunctiō nō ē potentior. sicut bicubitu[m] dicimus maius cubito. nō cubitu[m] esse maius cubito. cui cubitus additur.

Questio. xii. de domibus.

Articulus. i.

¶ An domus s̄m ptes horarū quarū poli sūt poli mūdi sint aliis ueriores. quarum poli in orizonte locantur.

Idetur q. domus s̄m partes horarū: quarū poli sunt poli mūdi sint potiores aliis. ille enī modus uerior ē. qui diutius expertus uerus cōprobat. sed hic ē huiusmōi.

Item ille modus uerior. iuxta quē q̄libet stella. queli bet ē celi ps i quacūq; domo esse pōt: q̄ modus iuxta quē n. postq̄ natura diuersitatis intēdit. sed domus cuius poli sūt poli mūdi sunt huiusmōi. ut patet. nō autē alie quorū poli i orizonte sūt. igitur. &c.

¶ Preterea modus diuidēs circulū trāscuntē p zenit est potior q̄ diuidēs circulum equatoris. igit. &c. assūptū arguitur qm̄ quāto aliqua stella p̄pingor ē zenit tanto potentior est: radii. n. magis p̄pendiculares sunt. igit. circulus trāsciens p zenit est potior. respectu corū quibus zenit

tangitur. ¶ Preterea fieri nō pōt ut pluri
bus modis ueritas repiatur. igit. questio
uana est. assumptū onditur. qm̄ si sic. er/
go cuspides eaz̄ i diuersis lineis situatur
aut locis. ad bonū sensū. sed hoc ēē non
pōt. nā sint. a. b. c. tres cuspides. sm̄ tres
p̄dictos modos duodecime domus nati/
uitatis Platonis. aut alterius principii. &
arguitur sic. idem significator. aut eadē
pars celi duo contraria simul & semel si
gnificare nō possunt. aut causare respectu
eiusdē. puta amicitia & inimicitia. q̄a sic
duo cōtradictoria iesse p̄duceret. quod fi
ri nō pōt. hoc aut ex p̄dicta positiōe sequi
tur. igit. & c. & cōsequitio declaratur. sit. a.
cuspis duodecimae uersus ascēdens. b. ue
ro media. c. uersus undecimā domū. &
arguitur sic. a. inimicos significat. igit. b.
.c. amicos. consequitio clara. qm̄ sm̄ pri
mi mobilis motū. ex duodecima i unde/
cimā imediate puenitur. fortasse diceret
aduersarius. ultra cuspides. quicq; rema/
nere gradus. eandē sapientes naturā. p̄di
ctē aut lineā nō tāū iter se distare. itaq; i
illis gradibus cōtinētur. qui eiusdē sūt si
gnificatiōis. sed ista respōsio nihil ē. qm̄
uti. a. quicq; gradus habet post se uim suā
retinētes. ita. b. & c. quero igitur de ter/
minis. a. b. c. & arguatur ut prius.

¶ Respondeo dicēdo. q̄ tres modi p̄ci/
pui & efficaces reperiūtur obseruādi. pri
mus cōis per ptes horaz̄. & hi polos mū
di domibus attribuūt polos. Secūdus ē
ponētū polos domoz̄ in orizonte. ubi
medii celi lineā orizontē iterfecat. dein/
de equatoris medietatē super emispheriū
nostrū existētē in. vi. ptes equales. & ita
inferiorē diuidentū. & p. vi. circulos. p̄
p̄dictos polos in orizonte existētes. tran
seuntes. duodecī domos figuratiū. Terti
us modus cū secūdo i polis conuenit. sed
ubi secūdus semicirculū eq̄toris diuidit

in. vi. ptes equales. hic aliū circulū simi/
liter diuidit. & hic circulus transiit p̄ equi
noctialia p̄ct̄. & zenit capitis. Hoz̄ mo
dos. secūdus ē efficator. qm̄ arduum est
affirmare stellā. lxxx. gradibus sub orizō
te dep̄ssim situari in decima domo. p̄ cō/
trariū. alterā per totidem super orizontē
eleuatā in quarta domo repiri. sicut opus
ē fateri. ponētibus modū primū. ¶ Am
plus domus respectiue uires sunt. ad di
uersas terre ptes. expetūt igitur polos res
pectiuos. poli aut mundi absoluti sunt.
¶ Item si sic. igit. i quibusdā terrā ptribus
ab azimuth nō distinguūtur. contra eoz̄
rōes formales. ¶ Cōueniētius igit. uide/
tur esse dicēdū. q̄ ubiq; in quolibet emi/
spherio. vi. domus repiūtur. a se iuicem
distinēt. est ēt secūdus modus efficator
tertio. sicut equator p̄cipalior circulus
est. q̄ transiens p̄ equinoctialia & zenit ca
pitū. hic. n. circulus licet terminos habeat
potentes. s. equinoctialia & zenit. eius tñ
ptes nō sic se habēt. sicut de equatoris cir
culo dici pōt. primus etiā modus tertio
fortior ē. quo cōiter utūtur astrologi. ob
circuli p̄dicti ibecillitatem. ¶ Sed q̄ oēs
isti obseruādi sint. experiētia sola. qua ēē
directiōnū cognoscimus uires. demon/
strauit.

¶ Ad primā igit. icōtrariū dicēdū. q̄ mo
dus secūdus & tertius ab antiquis ēt rep/
ti fuere. p̄ modernos. puta lo. de re. mō.
& alios reassumpti. sed dato quod noui/
ter essent inuenti. facile est antiquoz̄ di
ctis. nōnullas ueritates a diligētibus ob/
seruatoribus reperiri. & addi. ¶ Ad secū
dam dicitur. q̄ mediū quo utitur potius
cōtrariū cōcludit. nam maior stellaz̄ di
uersitas i domibus repitur. si non nullis
stellis i unaquaq; domoz̄ repiri potenti/
bus. alie huiusmōi sint. ut nō i qualibet
domoz̄ situari possit. ¶ Ad tertiā dictū

K

Q.VESTIO

est q̄ licet p̄ctus zenit potens sit multū
circulus tñ equatoris potētiō est circulo
illo p̄ zenit trāseunte. quare negāda ē cō
sequētia pbans assumptū. ¶ Ad quartā
negetur assumptū. qm̄ iam dictū est i stel
lis diuersis similē reperiri uirtutē. sic etiā
in circulis. quāuis unū potentius sit alte
ro. & ad pbationē dicitur. q̄ duodecima
domus usq; i finē. c. cōtinetur. Secundo
dicitur. in mediis inter diuersas domos.
q̄q; media rep̄i i p̄ participationē. ut q̄
uni simus (rōe unius) amici. rōe uero alte
rius aduersarii: uel uno tempore amici:
alio uero inimici. uēēt nec hoc nec illud.

Articulus. ii.

¶ An domus oēs sint. xii. nec plures.

Pparet dicēdū domos nō esse p̄ci
se duodeci. que. n. diuersorū sūt
generū diuersam sibi aquirūt p̄
sectionē. quātitatē. & numerū. oīa. n. cō
sistūt in numero. p̄dere. & mēsurā. do
mus aut a signis n̄ pagē distāt. ¶ Ea quoq;
quæ diuersæ sūt p̄fectionū. nō merētur
eodē mō. eadē causā. eadē diuisionē & cō
tinētiā sortiri. sicut i elemētis. & celis.
& aliis: sed subterraneæ domus debilio
res sunt his. quæ supra terrā sūt. quū re
flexe tñ. alie uero directē influant. ig. nec
equales nec similes esse debent. ¶ Prete
rea quāto aliquid maioris uirtutis est. tā
to longius uirtus eius multiplicatur: sed
ascēdens & mediū cælū potētiōra sunt a
his domibus. igi. distāti⁹ uirtus eorū de
bet reperiri. cōsequēs q̄q; apparet esse fal
sum. iuxta cōm opinionē duodecim do
mos ponentem.

¶ Incontrariū est cōis opinio. i numero
duodenario contenta. licet diuersis mo
dis illas constituāt diuersi auctores. ut di
ctum est. Ad huius igitur rei euidētiā cō
siderandū est. primo q̄ orientis angulus

specialē hēt efficacīā. ut supra dictū est.
qm̄ de tenebris ad lucē. de reflexo ad re
ctum aspectū. de nō apparētia ad apparē
tiam. & quodā mō de nō esse ad ēē p̄cedit
ideo illi. principii uirtutē attribuūt astro
logi. nō minus q̄ Aristō: primū motorē
in oriente rōe posuerit. quæ sentētia opē
ferre uidetur p̄dictis. Angulus aut occi
dentis: qm̄ cōtrarias hēt dispōnes. signi
ficationē finis accipit. iuxta Ptole. sentē
tiam uerbo. lxxxi. mediū uero cælū. ob
sui p̄pendicularitatē. equalēq; aspectū ad
p̄dictos angulos. eminetiā. ac continētiā
magnā sibi uēdicat potestātē. & p̄ oppo
sitas quasdā cās. quasdā ēēt similes. media
nox nō parū uirtutē hēt significatiuam
deinde sicut superius. spacia iter quēcūq;
duo p̄cta q̄ttuor principalīū. s. egnocti
aliū & solstitialiū. in tres ptes diuidenda
dictū ē. & ex p̄tētia cōprobatū. ita p̄for
miter spaciū iter hos angulos contentū.
in tria: quāuis altero mō. ut oñ sum est.
sicq; xii. domibus cōstitutis. duodecim
p̄titionibus: eas efficaces. mirabilesq; ui
res uarias in se cōtinere sensu cōptū est. si
cut ēēt planetæ: unusq; plures in se con
tinet uires. & pariter unū quodq; signū.
sed qm̄ obsequiū ueritati p̄stare debemus
nō tñ auctoritati. ideo dicēdū uidetur.
plures esse posse sectiones circuloꝝ: a q̄bus
uarie significatiōes hauriri possunt. & hāc
puta esse cām: cur tot uarie significatiōes
eodē domui tribuūtur: quæ nullam p̄ e
dependētiā hnt iter se. si quis quidē alias
sectiones experiretur. p̄culdubio quārū
dam eiusdē domus significatiōnū distin
ctionē rep̄iret. Contra quæ huius sciētīæ
aduersari q̄ primū i mediū adducēt astro
logi i p̄fectionē. q̄bus statim responde
mus. medicos quotidiē calcare simpli
cia: quoq; si uires cognoscerēt. p̄fecto pe
ritiores haberentur. ut supra dictum est.

quum omniū scientiæ ipsefectionē cōces-
simus. quā Ptolemeus ceteriq; nō temera-
rī nō nimis astrologie ascribentes cōfī-
tentur.

¶ Ad rōes igitur īcontrariū dicendū. ad
primā cōcedendo. diuersa specie & gene-
re. diuersos pfectiōis gradus obtinere.
negetur tñ nō posse eūdem numerū ha-
bere. unus. n. ē Sol. unus mūdus. unus
Deus. q̄ttuor elementa. q̄ttuor tempora
quattuor etates. q̄ttuor distēperatē cōpo-
siti cōplexiōes. quattuor humores. q̄t-
tuor qualitates primæ. hec autē specie dif-
ferunt. similiter nō īconuenit lapides di-
uersæ specie. eādē habere magnitudinē
¶ Ad secūdā dicitur primo q̄ sicut supra
dictū ē qm̄ de fixis agebatur. quedam cor-
pora minora maioris uirtutis ēē possunt.
q̄ certa maiora ita nō īconuenire diuer-
sas uires habētes esse eiūsdē quātitatis. &
hoc argumēti gratia. Secundo dicitur do-
mus itē siue uirtutē habere maiore uel
minorem in stellis & p̄tibus celi. illis ex-
istentibus. nō autē uim diffusiua radijs. si-
cut p̄tes celi habēt & stellæ. ¶ Ad tertiā
similiter patet r̄sio per secūdā. concedi-
tur tñ. nō rōe maioris uel minoris uirtu-
tis. sed rōe circuloꝝ diuidentiu. & diuer-
sæ partiū horarū. domus esse īnequales.

Articulus. iiii.

¶ An quedā subterrānea domus. q̄bus-
dam sup̄ terram sint fortiores.

¶ O. nus sub terra debiliores esse
d. his que super terrā sunt. apparēs
ratio suadet. quæ enim sub terra
sunt reflexe tñ in nos īfluere possūt. quæ
uero supra. directe. sed reflexus radius de-
bilior ē directo. igit. &c. ¶ Idem arguitur
auctoritate Ptolemei. capitulo. x. tertiū
quatrip. tantū planetæ sub terra detrahē-
tis. ut in significatione uitæ nullā asserat

habere uirtutem. ¶ Idem quoq; argui-
tur de eclipsib; sub terra post habitis.

¶ Incōtrariū est auctoꝝ opinio. usus. &
experiētia. ponētes quātm̄ & quartā &
tertiā fortiores esse duodecimā. Ratio ē
idem suadet. nam p̄tes celi in quinta do-
mo existētes. ascendens aspiciūt trino aspe-
ctu plerūq; duodecima uero. nō aspicit.

¶ Item anguli sunt aliis fortiores. igitur
quarta. duodecimā. ¶ Preterea ea domus
fortior ē alicuius respectu. quæ magis cir-
ca essentialia sua. uim habet. quæ rōe ascē-
dens est potissimū. qm̄ super corpus hēt
dominiū. & uitam. sed sic est q̄. qnta do-
mus super filios habet. duodecima super
inimicos occultos. igit. &c. ¶ Amplius ea
domus a qua plura hauriūtur significata
maiore uirtutē habere ostendit. sed a qn-
ta plures significatiōes habentur q̄ a duo-
decima. patet hoc itelligētibus. igit. &c.
& hoc argumento cōcluditur de exten-
sionē efficaciam.

¶ Ad rōes incōtrariū. dd. ad primam. q̄
quedā sup̄ terram. ascendētem primā do-
mū nō respiciūt. sub terra uero sic. quare
magis reflexe agent. si aliā respiciētē res-
picerent. q̄ quæ aspiciūt ipsū ascendens
unde dici nō debet duodecimā ascendēs
aspicere. ob hoc qm̄ decimā aspiciūt. quæ
decima ascendens aspiciūt. ¶ Ad secūdā
dicitur. q̄ ad uitam significandā tam ma-
gna supra subiectū potestas requiritur. ut
nō possit stella significationem illam adi-
pisci. nisi & super terram fuerit. & in qui-
busdam determinatis locis. quare neq;
octaua. neq; duodecima domus ydonea
est. ¶ Ad tertiā dicitur. q̄ quū eclipsiū
effectus magni. p̄nosticis p̄dicētur. opus
ē ut sup̄ terrā īfluētes repiatur. qm̄ ut dī-
ctum est. locus cōiunctiōis preualet ascē-
denti. non tamen negatur aliquam habē-
re uirtutem. nō etiā quam.

Kii

QVESTIO

Articulus. iiii.

¶ An domus maiorē faciāt in stellis dis/serentiam / q̄ signa.

¶ Idetur domus nō posse q̄q; ma/iorē differētiā in stellis facere / & magis uirtutem uariare q̄ signa.

¶ Nulla. n. dignitas / aut potestas accidēta/ lis / fortior est essentiali. sed (ut oēs faten/ tur) potestates quas plāete ī domibus ha/ bent / accidētales sunt: quæ uero in signis essētiales. ig. &c. **¶** Amplius domus nul/ la sunt / nullaq; esse possunt. ergo idē qd̄ prius. assumptū oñdatur. idē asserēdū est de uirtutibus radiis: quod de sensibili/ bus manifeste concluditur: qm̄ nulla cā differētiā assignari pōt. quū p̄cipue per sensibiles / īsensibiles radii deferātur: sed sensibiles radii ī ascendēte debiliores sūt: in medio aut̄ cālo fortiores. ac ēt in nona domo. sicut calor ipsorū declarat. igi. for/ tior erit duodecime īfluxus / & octauæ / q̄ ascendētis. aut septimæ. itaq; nullas esse domos ab astrologis prefixas apparet.

¶ Preterea non pōt de extremo ad extre/ mū nisi p̄ mediū pueniri: sed de ascendē/ te / potentiū. ma. s̄m astrologos / & optia / qm̄ uitā significat: ad duodecimā / que debilior aliis sup̄ terrā ē. ac diuersa mul/ tum: peruenitur: & ita ex nona in octa/ uam / sexta in q̄ntam. igi. &c. **¶** Ulteri/ us si sic se haberēt domus ut cōiter ponū/ tur. igi. eodē mō se habet. vi. domus ad mediū cālū. sicut ad ascendēs quita. qm̄ ambe trino aspectu aspiciūt. igitur sicut q̄nta domus oblectatiōis ē uitæ: ita sexta in regimine & dominio: cōsequēs falsum apud oēs. **¶** Deinde sic distant effectus si/ cut causæ. sed q̄nta domus & sexta nō di/ stant. nullū. n. mediū iter est. igitur &c.

¶ Rursus ad domorū uires cognoscēdas / sola exp̄ctia pduxit: sed exp̄imētū hoc nullū est: qm̄ nō tam diuerso mō a diuer/

sis auctoribus situarētur domus. **¶** Am/ plius aut̄ domorū circuli sūt sup̄ primū mobile: aut in primo mobili aut itā: nō sup̄. qm̄ aut in sphaera nō mota. & hoc nō s̄m phōs tenētes oēs corpus mobile ē sed astrologi domorū iuētores p̄bituere neq; ēt / s̄m ponētes empireū cālū. illud dici pōt. qm̄ uirtus cuiuslibet domus / & ptes eius / in qualibet pte reperiretur cālū illius: & sic esset cōfusiō maxima. cōsequē/ tio palam est. id enī p̄cū / quod uni me/ diū cālū est / alteri octauæ cuspidis est. al/ teri sextæ. & sic de aliis oibus. nec in no/ na. qm̄ sicut nona cōtinue mouetur. ita domus illæ. cōsequēs cōtra domorū rōnē quæ respectu determinate p̄tis terræ imō/ biles sūt: nec ēt infra. nam ut dictū est ī/ mobiles sunt: sphaera aut̄ oēs mobiles in/ feriores. **¶** Item si īfra nonā essent: nonā signa nō essent ī domibus. sed potius do/ mus in p̄tibus nonā. sicut nec gradus no/ nā in Sole aut sphaera suæ pte. sed Sol & ptes sphaera eius in gradibus nonā. **¶** De/ inceptū nullū respectiūū potius est absolū/ to. sed planetarū in signis potestates abso/ lute sunt. domus uero respectiue. ig. &c. **¶** Incontrariū arguitur. domorū signifi/ catiōes sic se habent ut ex uita & corpore nati ad inimicos sine medio transeant. ex inimicis ad amicos & quorū rōes penitus cōrrarie sunt. & ita ī aliis apparet sic ēē di/ cendū: iuxta uires ab inuentoribus illis attributas.

¶ Respondeo. dd. sicut sup̄ ostensum est plāetæ & cālū ptes duplici radio agūt in inferiora. sensibili. s. & īsensibili. de sensibilibus / opus est fateri: ut quāto ma/ gis ad ppendicularitatem accedūt / tanto potentiores sint. hoc. n. ad sensum patet. Nō aut̄ sic de īsensibilibus euenit. quos īfluētiās appellant. hec. n. uirtus longe ab actuali uirtute distat. patet in efficacia

genere subiectoꝝ cōtinentia significato
rum plurium / temporibus effectū / in
stantanea illaꝝ uariatiōe. sicut infra ques
tione de principiis. ¶ Cuius experte ue
ritatis ratio succurrit. quāto. n. i aliquo
plures uariæ uires includūtur. tanto ma
gis (in rebus corporalibus) uariari pōt: li
cet in spiritalibus cōtrariū eueniat. patet
hoc de hominis uirtutibus / & lapidis / aut
elementis: quum imperfectius. p paucio
ra mutari possit / q̄ perfectius. cuius latitu
do perfectionis maior est / plures uirtute
continens gradus / q̄ imperfectioris. quare
quam in ascendēte de latentia ad apparē
tiam / de reflexo ad rectum / & quodā mō
de nō esse ad esse pueniatur. hinc tantam
sibi uendicat potestatem. itaq; de medii
cæli angulo & aliis dicendum. septimus
enim finem significat. sicut ascendens in
itium. quod Ptolemeus testatus ē. i cen
tiloquio afforismo. lxxxi. alias uero oc
cultas pprietates aliæ domoꝝ / experie
tia docuit. licet. n. ratio apiat uariari pos
se uires domoꝝ: nō tamē nobis ostende
re potest quo pacto uariantur nisi ab esse
ctū seu experimento. quo cernimus / qm̄
cunq; stellæ uel aliæ cæli ptes / talē respe
ctum ad hanc uel illam terræ partem ha
buerit / hanc uel illā uim acquirūt: aut po
tius ei (quā in potentia p̄p̄inqua retinēt)
uti p̄t influendo. Im̄ igitur reales phōs
pars ista cæli tali respectu agit: nō aut sine
sicut pprie agens nō solū ab actione quæ
est in passō denominatur agēs. sed ab acti
one actiua in ipso agente. iuxta uero no
minaliū quorūdam sententiā ipsa stella
quom tali radio / taliter / tali pte ifluxerit
talem effectum pducere potest. qualiter
aut cælū / per partes suas / diuersis figuris
& aspectibus respectibusq; uariis / uarios
effectus agere possit: difficile nō ē uidere
predicta cōsiderentur: siq; ea quæ de prin

cipioꝝ uirtute & instantanea acquisitione
significationis inferius dicetur itelligan
tur. hoc idem i aspectibus accidere patet
quotidie. natura etiā per principiū diffi
nitur: quod ad principiatum refertur. iux
ta Aristot. sententiā. ii. primi naturaliu.
Tempus cōpatiōe ad intellectū mensurā
tem. locus cōseruatiuus similiter: forma
liter sumptus similiter ad aliquod imo
bile. Cōmentator etiā primā spheram p
centrum mūdi locat &c. Ex quibus seq
tur immobiles esse domos respectu eiusdē
terræ partis. qm̄ sic nō aliter talem habēt
respectum.

¶ Ad rationes cōtrariū dicendum. ad
primā. q̄ ex eo dicte sunt accidentales po
testates. qm̄. s. p motum primi mobilis
de potentia p̄p̄inqua in actū / & e contra
exeunt. quo uarios respectus acquirunt.
itaq; sepius sic uariari uidentur. Essentia
les uero qm̄ p motum p̄p̄iū similibus
uel dissimilibus iunguntur. qua re poten
tiores uel debiliores efficiuntur. non aut
ex hoc. q̄ unū de essēcia & substantiā pla
netarum: aliter accidentaliter extrinsece
adueniat. quare nō sequitur intentū. ¶ Ad
secundam dicitur negando assumptū: &
ab probationē iterū negetur antecedens
seu similitudo. qm̄ dissimiles sunt nimis
nec p sensibiles in sensibiles radii deferun
tur. sed simul mittūtur. imo qm̄ q̄ in sen
sibiles locū attingunt quē nō attingunt
sensibiles. ut patet i locis multum sub
terraneis. sicut superius dictū est. ¶ Ad
tertiā dicitur. q̄ illud antecedens uerū
est / qm̄ extrema / formæ sunt posituæ me
dio p participationē mediate: non aut in
aliis. patet in priuatiue oppositis / q̄ sine
medio ex uno in aliud puenitur. sicut ē
inter cōtradictoria. uires aut domoꝝ nō
sic cōtrarie sunt: quāuis diuersæ. Secūdo
dicitur. q̄ gradus medii inter principium

Kiii

QVESTIO

unius & finem alterius, naturam sapiunt extremorum: quom. s. inter domum & domum, aut inter illarum significata, repugnantia predicta repitur, sicut de duo decimo & undecimo. & de quinto & sexto dici posset. ¶ Ad quartam negetur prima consequutio, quoniam termini aspicientes varias habent potestates, quidam uero concedunt ex parte similitudinem, ut uidetur uoluisse Prole, uerbo, xxxviii. centiloquii, dicunt etiam scientiam curamque omnem dominorum, in seruis sibi parandis uersari: oblectationes alias, in diuitiis parandis locant, sed istorum similitudines claudicant, ideo primam responsioni adhibendum est. ¶ Ad quintam dicitur quod distantia illa non localis, sed uirtualis est, quare nihil concludit argumentum.

¶ Ad sextam dictum est sepius, diuersitatem opinionum nihil concludere, in hoc autem loco dicendum est, quod opinionum uarietas est ob causas rationesque potentes superius assignatas, quibus nulla eorum mentitur. ¶ Ad septimam dicitur, quod circuli illi solum ymaginarii sunt, quoniam partes terminant, hunc uel hunc respectum habentes: quare continue alia & alia sunt, sed circuli isti stellis & aliis partibus celi non prebent uirtutem, quinimo ipse partes, propinqua potentia, illam continet quare talem respectum habentes, uel tali radio afficientes, actu consequuntur, & actu imutare possunt.

Questio. XIII. de principis uniuersalibus.

Articulus. i.

¶ An possit, in instanti calorem uis imprimi.

¶ Virtutem calorem in instanti produci non posse sic ostendi uidetur, ¶ Quelibet, n. stella fortius imprimit, in longiori tempore, quam in breuiori, quod superius ostensum est: quom planetas tardiores ceteris paribus fortiores dicti sunt, ex hoc arguitur, quolibet stella in tempore finito quatuordecim magno finitum effectum producit, igitur in instanti nihil uirtutis producere potest, consequutio clara est intellectus, ligetibus, quoniam indiuisibilis ad diuisibile nulla proportio est. ¶ Preterea omne agens fortius in partem sibi propinquam agit, quam in remotam, igitur totum subiectum (nulla qualitate) in instanti equaliter afficere potest: consequutio clara, assumptum ostenditur, nam si eque potenter in remotam sicut in propinquam partem agere potest, igitur qua ratione distantia ista, nil uirtutis agentis impedit: eadem nulla impedire potest, quoniam causa diuersitatis assignari non potest, itaque in infinitum uirtus illa multiplicabilis esset, quod fieri non potest. ¶ Amplius omne agens prius agit in propinquam partem quam in remotam, igitur idem quod prius, assumptum ostenditur, quoniam si non, ergo distantia ista non impedit eius actionem, & arguatur ut prius, quod uis illa in infinitum multiplicari posset. ¶ Idem ostenditur alia ratione, nam quolibet qualitas in subiecto influenda, dispositionem requirit in subiecto: si ab ipso recipi debeat, sed dispositiones iste non possunt in instanti produci quoniam diuisibile in infinitum latitudinem continet, per partem ante partem in infinitum acquisibile, non autem in instanti, igitur &c. assumptum apitur sic per priam partem, dispositiones enim predictae, aut sensibiles sunt, aut insensibiles si sensibiles iam non producantur in instanti, ut intellectus ligetibus patet: quoniam non datur primum istas motus, si insensibiles, illas non potest subiectum

q̄ primū recipe. n. n. dominiū / opes / fili
os / & alia huiusmōi: que p̄fluētiā cōse
quūtur / isans ydoneus est recipere. & sic
idē quod prius. ¶ Preterea oīa quæ sunt
in tēpore / tēpore mēsurantur. corpora ue
ro cuncta in tēpore sūt. igitur eadē tem
pore mēsurātur. dum quoq; sūt tēpore
mēsurātur. nō sic aut. ut futura p̄senti
aut preterito mēsurentur: aut p̄terita fu
turo / uel p̄senti: aut p̄sentia p̄terito uel
futuro: sed solum correspōdenti. ex hoc
sequitur. q̄ totum ēē corporaliū / a toto
tēpore in quo est mēsuretur. igitur ab eo
dem disponitur: ergo nō solum a p̄ncipi
o disponitur. ¶ Deinde. si a p̄ncipii
figura reliqua pensarētur. igitur sequētes
aut p̄cedentes figuræ. nihil sup̄ figuræ p̄
dictæ subiecta operari possent. cōsequens
contra astrologos & experiētā. ¶ Ulte
rius si in istanti figuræ celi significatiōē
aquirat. ergo sicut infinita in potētia sūt
instātia infinite erunt figuræ significati
uæ: hec aut sūt ignote. ¶ Deinceps. post
p̄ncipium stellæ nō sūt mīoris uirtutis
q̄ ante / aut tūc i p̄ncipio. igitur aut post
similē ul dissimilē significatiōē aq̄rent:
aut prius nō aq̄suerūt. utrūq; uero cōtra
astrologos ē. & ab eis absurdū putatū.
¶ Incōtrariū est omnium astrologorū in
dubitata ac cōprobata auctoritas. qua ue
ritate sublata. nulla sunt astrologorū ex
perimenta: nullæ figuræ uires / nullaq;
iudicia. figuris. n. iudicamus. quæ nil ali
ud sunt. q̄ cælum / seu celi sic indiuisibi
liter se habentes. ¶ Similiter etiā si nō p̄
indiuisibile: sed successiue per motum cæ
lorū cōtinuū / uis illa significādī aquirere
tur: nulla figura effectuum futuroꝝ pos
set esse causa. ex cōsequēti etiā nec signū:
q̄ ubi uis dā paucis casibus exceptis. ut infra
patebit. ¶ Itē sūmatur figura p̄ncipii / ue
lo istanti aut i p̄ceptibili t̄pi cōrindētis.

de q̄ queratur. aut huius figure uirtus (ul
tra istās p̄dictū) aliquāto t̄pe durat: aut nō
sed solū p̄ istans. si primū: eadē rōe q̄ com
cedis / indiuisibile uim habere p̄ tēpus di
uisibile: ad qd nullā hēt p̄portionē. ea
dem coactus es concedere / q̄ idē p̄ maius
maiusq; tempus accidat / s̄m figuræ signi
ficatis potestatē. & subiectā naturā. si se
cū dum sequitur. q̄ ad iudicādū effectus
per quod uolueris tēpus. opuserit infini
tas habere figuras significatrices: infinis
pūctis tēporis illius correspōdentes. ¶ Si
diceret aduersarius. q̄ p̄ unam / pōt signi
ficata mille sibi p̄p̄quaq; similiū / haberi
significatiōē. ¶ Cōtra negari tū nō pos
set. q̄n i die mille salti figure erigēde esset
itaq; difficultas / in ip̄ossibile uerteretur.
¶ Itē sicut linea ex pūctis nequa q̄ cōstitu
itur: nec ex instantibus tēpus: ita nec ex si
gnificatiōibus instātiū significatiōes tēpo
rū. ¶ Rursus nō mīoris spiritualitatis est
radioꝝ isensibiliū emissio / multiplicatio
& opatio: q̄ sensibiliū. imo maioris / tāq;
potētiōꝝ / magis. n. a corporalibus cōdi
tiōibus aliena sūt. sed emissio radioꝝ lu
cis: aut uisibiliū colorū sp̄s. i instāti p̄
ducūtur. ut i sūma nostra demōstratū est
& i eodē istanti opātur: q̄m diafanū illu
mināt. & uires alius pfici faciūt. puta uisi
uā. p̄ter ergo ifluētie. ¶ Adhuc p̄ncipiū
q̄libet aut ē cā influēs i p̄ncipiatū: aut
causa sine qua nō possūt quæ sequūtur eue
nire. ab utroq; aut istorū / media / & fines
depēdentiā habēt. ¶ Adde si p̄ncipia se
quentiū dispositiōē suscipiāt. lōge plu
res effectus seq̄ possūt i natura / q̄ si n. igitur
quā natura pluralitatē effectūū itendat /
oportet p̄ncipia signatiōē p̄dictā susci
pere. cōsequētiō apta. minor ē. maior re
seratur. si quidē p̄ncipia uim p̄dictā nō ha
beant / opus est stellarū motus & actiones
successiue disponere. in qua successione

QVESTIO

apparet consideranti respectu eiusdem p-
tis terræ / minor effectuum dissimilitudo
aut pluralitas posse pducī: si quid. n. ex
figura ascendētis. xxviii. arietis gradus
initium esse sumpserit / per succedentes
stellarum morus & actiones / parum aut
nihil diuersum esse potest / ab eo: quod
per primū tauri esse cepit. nulla. n. iter il-
la causæ diuersitas apparet disponentiū
predictarū: q̄ gradus unius. uel minuti. ut
poni pōt in casu. quæ differētia / quā per
aduersariū nō sibi assumpsit significatio /
nem disponēdi / nihil pene diuersitatis af-
fert. In sequētibus uero in oibus sūt pene
simillima. ¶ Preterea nō solū illud icon-
ueniens sequitur ex tam pua distantia inter
unū & alterū ascendens: sed et iter ortos
eadem die: diuersisq; diebus id quidē mo-
dicū tēporis / i quo nō similiter disponū /
tur / quum i residuo simili mō se habeāt /
nihil sensibile diuersum causat. ¶ Conti-
nuo iūgitur si diceretur. p principio / par-
uum tēpus esse tribuendū. contra. quā ra-
tione pūm hoc tēpus in futuras dispo-
sitiōes uim habere pōt: eadem & i subdu-
plo / & sub quatruplo. & sic in infinitū.
nec assignari pōt causa / cur tanto tēpore
significationē aquirat. nō aut in duplo /
aut in subduplo. quatruplo / aut in subq̄-
truplo. ¶ Postea nil aliud iconueniens
adducūt in mediū / qui principii signifi-
cationē auferūt / q̄ q̄ causa non simul sit cū
effectu suo. quare nō bene capere possut.
ut pteritū supra futurū potestātē habeat
aut idiuisibile supra diuisibile. sed in idē
incōueniēs (si incōueniēs foret) inciderēt
qui quo tēpori / nō instātī. uim illā tribu-
unt. quātum ad causæ p̄sentia cū suis ef-
fectibus. quātū ēt ad utrūq; patet eos nō
bene sentire. licet enī celū nō sic postea se
habeat sicut quom in idiuisibili signifi-
cationem assumpsit: qm̄ figura mutata est.

supra rñ dictū ē / aliis mediis agere calū
remanēt. n. stellæ & significatores iidem
uires &c. quare nō ē corrupta cā. itaq; cā
li figura plus i uiriū assumptiōe requirit /
q̄ in actionibus in subiecta. ¶ Protinus.
si eiusmodi significatiua uis in instanti nō
pduceretur / ageretur / & influeret in sibi
subiecta: nulla esset cōplexio nisi tēpera-
ta. nihilq; naturaliter sibi p̄priū seruaret
consequēs ipōssibile. ergo antecedēs. con-
sequitio sic aperitur. nam qd̄ caliditatis i-
duxit aries in principio. taurus sequēs re-
mittit: & gemini siccitatem: cancer uero
utraq; & sic deinceps. similiter de stellis
dicendū. Nec obstat si diceretur calidita-
tem actiuorem frigiditate. qm̄ saltim se-
quitur / omnes cōplexiones esse similes:
itaq; de aliis p̄prietatibus quæ a calis sūt
ut superius ostensum est. quidq; n. ab
una cā tribueretur ab altera aduersa aufer-
retur & e contra. ¶ Est igitur dicendum
primo q̄ calum quasdam p̄prietates i in-
stanti pducere pōt. eque intensas sicut &
in tempore. patet hoc de radio sensibili
minus spiritali. tantū. n. itensum lumē
Sol in a diaphanum in instanti pducere pōt
quātum ipso quiescente. uel per horam in-
fluente radios. Secundo dicitur aliud esse
in hoc influere / aliud uim influendi signi-
ficatiuam sibi uendicare. in principiis au-
tem / significatores aut omnē uim influ-
unt quā possunt influere: si subiectum ca-
pax sit: aut uim significatiuam / & domi-
nium / & potestatem significandi usurpāt.
aut simpliciter / aut s̄m quid. per totum
tempus aut per partem. totaliter uel par-
tialiter. quāq; postea iuxta uim acquisitā
influant.

¶ Ad rationes incōtrariū. ad primā dici-
tur. q̄ stella diutius influens his modis
fortius imprimat. Primo qm̄ diutius cō-
trariis causis uim influxam bpullantibus

resistit. Secundo quoniam quicquid significatio finitur, in instanti acquisita, quae tamen per permanentiam reassumitur. Tertio quoniam non semper subiectum ydoneum est, omnem uim in instanti suscipere, quare opus est successu, uel insui & intendi, quauis significandi & alterandi subiectum uis in instanti acquisita sit, ut deum est, & per hec patet ad primum responsio. ¶ Ad secundam dicitur, quod argumentum de insensibilibus insuetis non concludit, sed solum de qualitatibus primis actualibus quae non sunt ad propositum, ille, n. a uirtualibus pendet, quae in instanti produci possunt, nec est concludit de potestate significandi in instanti acquisita; & si significator successiue imprimat. ¶ Ad tertiam dicitur, maiorem esse falsam Sol. n. in instanti ad hanc uel illam distantiam radios transmittit, similiter radii uisuales, ut aperte demonstratum est ubi supra, ad probationem dicitur, quod argumentum concluderet, si eque intense simul in distans sicut in propinquum ageret, quod negatur sed concessio toto, adhuc nil sequitur contra instantaneam significationem suscipiendam ut in responsione ad secundam dicebatur. ¶ Ad confirmationem dicitur, primam enunciationem esse falsam quia tunc dispositio non essent dispositiones; postquam forme accidentales sunt, itaque in infinitum prederetur, ad alia patet per predicta. ¶ Ad quartam dicitur, quod mensuratio illa a principii figura disponitur, qualificatur, & determinatur, quare argumentum nihil concludit. ¶ Ad quintam negetur consequentia, quoniam sequentes augentes sunt uel minuentes & quicquid superates, sicut est particularia per uniuersalia superantur, ut Ptolemeus in secundo quadripartiti testatur, figurae quidem aliae principales causae sunt. ¶ Ad sextam dicitur, quod argumentum concludit in quolibet instanti significationem sumi posse, non tamen quod sumatur in quolibet instanti, sicut nec etiam

subiecta sunt infinita; quorum significatio sumi possit. ¶ Ad ultimam dicitur, quod quantum ad uim significationis suscipiende potestas stellarum solum in principiis sumitur, in aliis uero temporibus; puta in peruentu ipsarum ad loca significationis, uim habent ob efficaciam quam locus in principio sibi affempsit, siqua et alia habet significandi uirtutem, illa principalis non est; sed aliis significatoribus a principiis elicitis, disponitur & contrahitur. Secundo dicitur, quosdam influxus per tempus mensurando conseruari; quauis non nouiter acquiratur.

Articulus. ii.

¶ An figura ingressus Solis an arietem sit ea; qua de accidentibus mundi iudicare debemus.

¶ Solis ingressum in arietem cõiter tenetur esse punctum, cuius figura de accidentibus mundi iudicare possumus, quod sic ratio ostenditur. Circulus zodiaci (ut supra) principalior est aliis, igitur eius punctus potentior maxime obseruandus est. ¶ Item Ptolemei auctoritate & antiquorum tenentium quattuor puncta obseruari debere, scilicet arietis, & librae, cancri, & capricorni, inter quae arietis punctus principalior est; quoniam tunc ad zenit capitis nostri ab equalitate accedere incipit. ¶ Item auctoritate Ptolemei, ca. x. ii. quadripartiti, quod ex Solis existentia in ariete &c. Item auctoritate omnium pene modernorum eiusmodi ingressum obseruantes. ¶ Preterea signa in primo mobili potentissima sunt. Sol autem inter astra, ergo secundum Solis ingressum in aliquam istarum partium, accidentia inferioris mundi componendi debent, inter has autem duodecim partes principalior nostrum comperatione est aries. ¶ Incontrarium est experientia, auctoritas, & ratio. Experientia quidem: quoniam nostri tempo-

QVESTIO

ris astrologi/principia natiuitatū/ electio/
nū/initioꝝ ēt alioꝝ habētes/ facile mul-
ta uera p̄dicūt. in reuolutionibus aut an-
nos mundi/ semp ferme decipiūtur: men-
tiuntur: & sibi & astrologia scientia de-
trahunt. Auctoritas Ptolemei ipromptu
est. ait. n. q̄ttuor tropica puncta obseruā
da esse i anni figuris: capitulo p̄allegato
p̄ quattuor aut puncta tropica, nil aliud
recte itelligere possumus: q̄ duo egnosti
alia puncta/duoꝝ ab equatore maxime di-
stantia. sed nullū egnostialiū arietis prin-
cipiū esse p̄t in Sole. igit. nō (sicut uerba
sonant) asserere debemus/ ingressū Solis in
arietem. principium & anni figuram esse.
¶ Huic aut sententia rō suffragatur. nā
quū graduū ac minutoz zodiaci sectiōes
s̄m lōgitudinē/latitudinē cōtinētē equa-
tori nō sint parallela: necessē ē/ q̄ qñ sol/
p̄ centrū/egnostiale ingreditur, in ariete
nō sit s̄m lōgitudinē, quā cōsequitio sic
demonstratur. Suppono primo motū tre-
pidatiōis accessus & recessus octauar sphe-
ra. quē nō solū auctoritates Tebit Hur/
bachii/ & omniū pene astrologorum opi-
nio cōfirmat: sed ēt expiētia demonstrat.
nō. n. equales sūt maxima Solis ab equa-
tore declinatiōes oēs in cancro. imo sensi-
biliter maiores uno q̄ altero tpe uel an-
no. quā minore declinationē ab altero la-
tere uersus capricorniū demonstrant. hoc
aut a nulla altera cā puenire p̄t/ q̄ ab eo
quē obseruarūt antiqui/ motū trepidatio-
nis. si q̄s uero elevationē solis maiore uer-
sus zenit nostrū/ & minore/ nō crederet.
experiatur: & iueniet esse uerissimā. hoc
motu supposito: dicitur q̄ Sol sequens
motū istū/ eclipticā octauar propriā (quā
multi uocāt ipropriam) exire nō p̄t: hec
aut ecliptica octauar/ sub alia nonz eclip-
tica p̄cise esse nō p̄t: nisi bistm̄ in p̄fecta
circulatione/ motus trepidationis. tūc ēt

p̄ diuisibile manet. sempq̄ caput arietis
octauar/ a capite arietis i equatore in nona
per semidiāmetrū puoz circuloꝝ distat.
itaq̄ nūq̄ existens solis egnostio esse p̄t
rit in capite arietis nonz. nisi bis in cōp̄se
to trepidationis motū q̄i septē milibus
annoz cōpleri dicitur. in aliis. n. locis illi
p̄ctis q̄i erit in ariete nonz: cuius sectio
nō est in equatore s̄m latitudinē. nec illi
parallela/ n̄ erit i ariete octauar. ut ap̄rū ē
si. n. Lunā aut alius planeta i ariete fue-
rit in primo p̄cto/ & latitudinē habue-
rit quicq̄ graduū/ certū ē illā in equatore
nō reperiri. qm̄ sectiōes seu p̄titiōes gra-
duū equaliter a polis/ zodiaci distant. nō
aut a polis mundi. ¶ Postea tunc max. e
Sol potens est in mūdo/ & circa eius acci-
dētia: quom magis idifferens est oī mūn-
do. hoc aut euenit dū in equatore Sol re-
peritur. igit. &c. ¶ Deinde ille p̄ctus for-
tissimus est/ in quo circuli potentissimi iū-
gūtur: & se itersecāt, quod capitis & cau-
dæ luminariū uires ostēdūt, sed in equa-
tore quotienscunq̄ Sol fuerit/ zodiacus
octauar equatore itersecat/ potentē circu-
lum. nō aut i arietis sectione ubi fuerit la-
titud. igit. &c. ¶ Interea Sol in mundo
maxie cordis similitudinē in aīali tenet.
sed cordis locus p̄prie cōueniēs/ est me-
dium/ centrū. s. igitur cōueniēter in me-
dio uirtus talis reperitur. hoc aut sub equa-
tore est. igit. &c. ¶ Item locus p̄prie regi-
cōueniēs medius ē: ob eius ad alia idiffe-
rentiā. talis aut ē p̄dictus. ¶ Ex p̄dictis
segitur. q̄ dictū cōc astrologoz/ Ptolemei
quoq̄ in. x. c. ii. quatrip. v. q̄ reuolutio
est reditus Solis seu initiū reiterationis. ad
idem. s. p̄ctū. nō ē uerū: nisi ad itellectū
p̄missū. s. ad eundē circulū equidistātem
ac mūdo indifferentem. nō enim contin-
git ad eundem punctū redire Solē: nisi
in septem milibus annis bistatūmodo.

¶ Sequitur secundo. q̄ astrologus ille qui equatorem iuestigare uoluit p̄ mediū equi distantia Solis maximis declinationibus theoreticā & experiētiā ignorabat octauā & Solis motū. ¶ Sequitur tertio. q̄ quum semidiameter paruorū circuloꝝ eorūq̄ uelocitas ī motu plene cognita nō sint: nec ēt an pui p̄dicti circuli mobiles/ uel imobiles sint: si autē mobiles/ ita q̄ p̄ zodiacū ferātur/ ubi sint eorū centra: ī deo multiplici cā/ errare opus ēset: s̄m eiūsmōi causae uarietate. & ob hoc ēt tutius est in equatorem querere ingressum. ¶ Sequitur ulterius. q̄ uia ad inueniendū p̄dictū Solis ingressum cōueniētissima est magni istru menti exactissimi mediū.

¶ Ad rōes s̄contrariū dicitur. ad primā. q̄ bis tantū in septem milibus annorū/ reperiri pōt Sol in capite arietis nonā/ non habens latitudinē. quum uero latitudinem habet/ uis equatoris maior est. ideo sub illo existētia solis querēda ē. ¶ Ad aliam dicitur. q̄ intentum p̄bat/ ratio de quattuor punctis obseruādis. equinoctium enī tantūmodo ī equatore fieri pōt. ¶ Ad tertiam iam dictū ē qualiter dictū Ptolemei itelligendū sit. ¶ Ad quartam dicitur q̄ aries nonā in sua ecliptica potētiore ēset. sed in aliis locis cū latitudine/ potentior est equator ob rōes p̄dictas.

Articulus. iiii.

¶ An figura ingressus Solis in equatorem respectu habitantiū sub equatore: aut potius respectu uniuscuiusq̄ regionis sumēda sit.

Idetur. q̄ respectu regiōis efficacior sit. quanto. n. aliqua uirtus uniuersalis magis contrahitur/ tanto p̄fectior est. cōtinet enī quidq̄ cōtractū p̄fectiōis habet: & adhuc amplius p̄pria enim īcludit cōmunia. sed figura

respectu regiōis/ huiusmodi est. ut patet igitur &c. ¶ Post hec nullus negaret figuram respectu regionis si alteri cōtraria foret bonitate uel malitiā remittere alterius. ex hoc arguitur sic. secūda respectu regionis/ primā remittit. igitur potētiore est. cōsequitio tenet: nam a p̄portione minoris īequalitas actio nō fit. ¶ Amplius totius mundi accidentia nō nisi accidentia suarū partium sunt. he autē sunt regionēs. igitur &c.

¶ Incontrariū arguitur per omnes supra dictas ratiōes. tunc enī solū ī differens est mundo/ in medio/ in equinoctiali puncto/ in ītersectiōe zodiaci octauarū & equatoris/ quom respectu habitantiū sub equatore/ quibus equator est zenit/ Sol facit igitur &c. ¶ Interea figura cōmunis potior est p̄ticulari. ut supra & multis rationibus & auctoritatibus patet. sed figure regionū/ sūt respectu alterius p̄ticulares. ut patet igitur &c. ¶ Dicēdum igitur figuram ingressus Solis in equatorem esse efficacissimā respectu habitantiū sub illo. dein de respectu regionis. deinde ingressus Solis in arietem. quā figurā (qm̄ parum a se distant) facile contingit/ ut eundem significatorem habeāt: ideo q̄nq̄ astrologi uera p̄dicunt: si uero cōtigerit esse discordes/ & uarios habere significatores: effectus priore apparebūt. tertia minuēte.

¶ Ad rōes igitur s̄contrariū dicēdū est. q̄ potētia illa p̄ticularis p̄ maiori pte ab uniuersali p̄cedit. quare: & si maiori minus addatur/ resultansq̄ maius p̄dicto maiori efficiatur/ nō p̄pter hoc minus additū debet maius appellari. ¶ Ad secūda dicitur latitudines potentiā & resistentiā ēē diuersas q̄re frigidū ut q̄nq̄ calidū ut octo remittere poterit. ¶ Ad aliā dicitur q̄ ultra p̄ticulares figuras est una generalis potior que totius uim gerit.

QVESTIO

Articulus.iiii.

¶ Quot modis seu figuris de accidentibus mundi iudicari possit. aut pluribus uiis. pluribusue figuris.

a Paret de mūdi accidentibus nō posse pluribus uiis/aut figuris iudicari: diuersæ enim & contrariæ causæ similē (nedū eūdem) effectū pducere nō possunt. nisi forte una p se: altera p accidens. de quibus p accidēs causis. nō ē astrologica cōsideratio: sed diuersas figuras difficile est nō esse cōtrarias. & uarios nō habere significatores: quorū unus effectum quēdā pduceret: alter uero nō. qm̄ diuersas pprietates habēt: igitur &c. **¶** Preterea accidētia mūdi/aut bona/aut mala sunt. p̄ticularia. s. ad sensū astrologorū superius datū. sed p̄ eclipses nō possunt nisi mala iudicari. iuxta Ptolemei sentētiam in libro cētū uerborū uerbo. xxiii. igitur uia p̄ eclipses nō est sufficiens. **¶** Preterea Ptolemeus in quatriptito iudicare docet p̄ figuras quattuor pūctos: licet p̄ticularia. p̄ luminiū cōiunctiones & oppositiōes discernat: igitur aut nō sūt alii modi: aut unus aliū minime cōpatitur: aut ipse insufficiens est.

¶ Incōtrariū ē Ptolemei auctoritas/ pluribus i locis. ubi diuersos modos apit iudicandi. qui oēs in numero tres sunt. Primus: per magnas cōiunctiōes. Secundus p̄ eclipses. Tertius per figurā reuolutionis mundi. s. ingressū Solis in egnozialē. in libro centū afforismorū uerbo. lxiii. primū modū posuit. alios uero in quatriptito. Ponit ēt uerbo. xv. iudicādi modū p̄ figuram dogmatis/ quod de legibus humanis intelligi debet. ut greca translatio ostendit. q̄ debilis est modus. Quis aut̄ modus prior sit potestate/ & efficacia/ uidendum est. deinde qualiter se inuicem/ modi p̄dicti plures cōpatiātur. & primo

a debiliori inchoandum: qui p̄ magnas cōiunctiones p̄ficitur. **¶** Dicendū igitur superiorū cōiunctiones/ magnas causare differētias. natura enī plerūq; i corporali bus/ quod in uno deficit in alio supplet. quum igitur tarde iungātur superiores: grauitate & potestate cōpēsabitur. **¶** Vltterius Saturnus magnū i fortunū ē. lup̄ piter uero magnū fortunū. quom̄ ergo iungūtur: unus alterq; superat: itaq; signi ficandi uim acquirit: ab altero eandē aufe rendo. itaq; magnæ differētiae effectuum sequūtur. quæ obseruāde sūt. & iudicari per illas possumus. **¶** Deinde quod plana i fluxit in principio/ aut i fluere cepit sua tarditate melius cōseruare & itende re pōt. huiusmōi sunt superiores. igitur. **¶** Rursus quāto maiori tēpore cōiuncta corpora manēt/ tanto maiore effectū pro ducūt/ ceteris paribus. sed superiores nō pag: tēporis manēt i eodē minuto. ut supra igitur &c. **¶** Secundus modus/ per eclipses est. qui modus ex triplici causa sūmitur. Prima qm̄ luminiū ostensum est cōiunctiōes esse potiores. Secūda causa est nam quom̄ eclipses fiūt: tunc uere sūm lō gitudinē & latitudinem iuncta sunt. sed efficax cōiunctiō sūm utrūq; modū fieri debet. Tertia aut̄ causa: priuatio luminis est: qua. s. nō nulla mala sequūtur. quæ de causa nō mediocriter obseruāde sunt. he etiā eclipses per accidens p̄desse possūt quod enī uni obest/ alteri prodest. sicut unius mors alteri parat diuitias. nō autē per se. nam malū per se nō iuuat. **¶** Tertius uero modus est per anni reuolutiōnem: quam qdē Ptolemeus significari uelle uidetur/ nō unica figura: sed quattuor. quīs moderni/ sūm ascendētis fixiōnem/ comunitatē/ aut mobilitatē/ unam duas/ uel quattuor figuras erigāt. hec autem figura (ut ex supradictis patet) princi

paliora quedā in mūdo comitatur. uide licet solem: primi mobilis pūctum circuli medii/ zodiacum octaua illum intersecantem/ zodiaco nona p̄p̄inuum. p̄ticulares quoq; figuræ/ cōiūctiōes/ uel oppositiones luminariū sunt: qbus uniuer sales p̄dicte/ determinātur: quæ cōiūctiōes & oppositiōes iter alias potētissime sunt. ut supra. ¶ Modo dicendū est/ qd hōz triū modoz efficacior sit. dico igitur si (ea quæ superius ostēsa sunt memoria teneantur) opus est dicere. reuolutio/ nis figurā esse potiorē. eam. s. quæ in eq̄/ torem īgressum ostendit. respectu eorū qbus equator est zenit. nam huius figuræ/ causæ potissima sūt in cælo. s. sol. primū mobile/ equator/ uia solis in octaua. lu/ minariūq; cōiūctiōes uel oppositiōes determinātes āminiculæ. cuius significata potiora sunt. sicut etiā supra ostēsum est/ luminariū figuræ esse potiores. q̄ aliorum planetarū. Post hanc sequitur luminarium eclipses: quæ quāq; aduersa significata decernūt: minusq; bona cōplectūtur sunt tamen adeo potentia/ aliāq; superātia. ut secūdū locum obtineant/ superiorūq; cōiūctiōne p̄cedant in uirtute. Tertius & ultimus modus/ est superiorū cōiūctiōum: ob p̄dictas ratiōes satis potens. qui q̄dem. & si efficacia/ circa sibi subiecta/ ceteris paribus/ eclipsiū nō superet. p̄est tñ illis ī multitudine subiectoz ab illo patientium/ uel īmutatoz: bona quoq; & mala p̄ se p̄noscari pōt. ¶ Cōsequēter aperiēdum est quo pacto se inuicem cōpatiātur modi p̄dicti. ut unus alteri nō aduersetur. quā in re dicendū est oportere oēs pensari. si enī ad determinādas uniuer sales/ p̄ticulares figuræ reguntur. multo amplius/ minus uniuer sales (principatū certū tenētes) erūt obseruanda. pariter si in anni reuolutiōibus p̄ticularibus īgressus Solis in signa/ p̄ticularēsq; cōiūctiōes respiciēde sunt ueluti augētes/ aut minuentes effectū s̄m sui qualitatem: qm̄ alias iam respiciēde nō essent postq̄ nec minuire/ nec augere possēt uniuer sales figuræ significationē. opus erit q̄dem alios generales modos p̄ticipaliter intueri. si qua uero repugnātia significatoz repiretur/ eius (qui fortior est) uirtutem p̄ualere teneatur. s̄m eius sup̄ alterā sibi aduersam dominiū. ¶ Ex qbus sequitur. qd si quis alterz modoz posthabuerit debile erit iudicium eius & fallax. ¶ Ex quo ulterius sequitur. qd plerūq; astrologorum iudicia uana sunt. tum q̄ nō tot tiguræ ante oculos tenent/ quot idigent/ tum p̄ciue qm̄ p̄ticipaliore figurā ignorant. ¶ Sequitur ulterius ex dictis. qd nō solum tres iste figuræ p̄ticipales/ a quibus tres generales modi sūmūtur inspicēde sunt: sed etiā eaz āminicule oēs. erūt īgitur omniū cōiūctiōnū superiorz figuræ a maxima p̄xima p̄cedēte usq; ad temporis iudicii p̄p̄iore mediā uel minorē/ quibus maxima determinatur. ut afforsimolxy. Ptole. testatur ī centiloquo. & ita de aliis aliōz modoz āminiculis figuris dicendū. quibus magna cū diligētia pensatis/ ardua puincia iudicandi generaliter/ sūmi pōt.

¶ Ad rōes incōtrariū. ad primā patet ex dictis qualiter repugnātes figure s̄m alterius dominiū subsint. ¶ Ad secūdā dictū est/ eclipsiū modū/ ītensua magnitudine p̄ualere. nō subiectoz multitudine aut generū effectuum pluralitate. ¶ Ad tertiā dicitur. qd Ptole. qd in ur̄olibro amisit/ in alio exp̄ssit. nec inconueniēs est.

Articulus. v.

¶ An p̄ticipales aeris mutationes a luminariis uel ab altera causa sūmātur.

QVESTIO

Strologi cuncti ferme putant aeris mutationē a luminaribus pendere: & in iudiciis suis alias causas post habent. primo. n. auctoritates ante oculos habent Ptole. & afforismo. lxvi. & lxvii. libri fructus docentis nos a luminaribus significationē eiusmōi sūmere. ¶ Amplius cōtinua experiētia demonstrat luminariū aspectus. ꝑcipueq; cōiunctiones ac ꝑuentiōes. ut duobus diebus ante aerem mutant. distantia. s. tali quali ceteris stelle nullū causarent effectū nullūq; potestātē habere demonstrarēt. igitur luminariū aspectus potētiōes imo potentissimi sunt: itaq; cetera debiliores cause obesse nō poterūt. qn̄ s. m. luminariū dispositiones aeris mutatio sequatur. ¶ Vltterius ostensū ē luminarium inter cetera potiora esse. igit. maxime dominātur corporibus. & ꝑcōsequēs ꝑcipue elemētis. qm̄ inter alia ignobiliora sunt. & īfectiora. ¶ Preterea Luna maxime rebus corporeis humidis aqueis fluxibilibus dominatur. ut supra ostensū est: sed elementa cūcta ꝑter terrā fluxibilia sunt. igit. &c. ¶ Postea magis aerem mutari dicitur ꝑ nubes nubiū & pluuię ꝑsentia. earūq; absentiam: q̄ ꝑ alia. quātū ad ꝑpositū ꝑtinet. sed hec ꝑcipue lunę subduntur. patet in fluxu refluxuq; maris. in fluminibus fontibus & similibus. ¶ Amplius ignea cōplexio Soli subditur. patet itelligētib; aquea lunę. aerea uero terreę ex utroq; q; qualitibus cōsurgunt. quare & uenti ceteręq; exalatiōes calide sicceq; cōplexiōnis a Sole generari cōuenies est: pariter caliditatem. & serenitatem: a luna uero uapores. nubes. pluuias. niues. & similia. ab his aut. aut ex his. omnis aeris mutatio cōsurgit. ¶ Incōtrariū diligentū ex ꝑtoꝝ obseruatia ē: quā ꝑceptor meus Cuitus mihi aꝑe

ruit. quā in paucis elapsis annis. bis. ser. si bili experiētia ꝑcepi. qualitātē aeris asserētis: ꝑcique potissimēq; a tribus supioribus pendere. ¶ Ad cuius rei euidētiā dicendū est. q; qualitates istas magis ab hac uel illa causa pendere. duobus modis intelligi potest: uno quidē mō. ut ꝑ magis pendere. sepius. frequētius ī tempore: cur su principaliter ꝑdere itelligamus. itaq; ꝑcul dubio aeris mutatio a luminaribus pendet. quā crebrius simul corpore uel aspectu iungūtur. q̄ tres superiores. tum rōe maioris uelocitatis motus: tum ē ratione mīoris numeri. disticius. n. (ceteris paribus) tria. q̄ duo cōueniūt. & sic raro principaliter rem istā significant. Alio mō ꝑ magis pendere. si intelliges fortius ac potētius qualitibus istis aerem afficere. ceteris paribus. longioreq; tēpore. sic equidē aeris qualitates a tribus supioribus pendere dicēdū est. nō qm̄ oꝝq; dispositi fuerint: sed quom. s. in eadē triplicitate oēs reꝑti fuerint. quantōq; melius dispositi. suisq; potestatibus uigorati. tāto potētiori modo in aerem īprimēt: quo casu parū uel nihil q̄ ꝑ obesse poterunt. luminariū aduersē signifiatiōes. huius rei ueritatē docuit experiētia anno fatalis. M. cccc. xci. ī quo maxime uigebat frigiditas uniuersalis ꝑ orbē terrarū: eodē enī tēpore Saturnus in capricorno. Iuppiter in cancro potens. Mars ē in capricorno similiter potēs. anno quoq; M. cccc. xcvii. quibus tēporibus maxima siccitas uniuersalis cōperta est. Saturnus in ariete fuit. Iuppiter in sagittario potens. Mars in capricorno potens. simili mō opabuntur si duo ī eodē signo: sed magis in duobus eiusdem triplicitatis aspectuq; altero tñ nō obstante: quāuis minime fauente: licet lōge minus opētur. cui rei ē rō succurrat: & opitulatur. Centū est enim

cūdos planetas q̄litate primas uirtutes
habere qbus elemētis & aliis dominatur
ut supra. sed p̄ter luminaria. tria superio
ra potēiora sūt. & q̄a tardius circulant/
tardiusq; zodiacū pagrant/diutius eiusdē
signi uires influūt & imprimūt in elemēta ac
mixta. igitur q̄a tres sūt:& potētes. tardi
diutius similē q̄litate recipiētes atq; influē
res ideo sic potenter imprimūt. in lumina
bus aut nō sic p̄dicte p̄prietates recipiūt.
¶ Ad rōes igitur icōtrariū dicēdū. ad pri
mā q̄ Ptolemeus eas cās ostēdit/alias nō
reprobando. modus ēt iste ex dictis suis
elici pōt. puta afforis. L. & lxxiii. ¶ Ad se
cūdam dicitur illud accidere ob spha
rum luminiū magnas de qbus supra loquū ē
¶ Ad tertiā dicitur ob plura luminaria
esse potēiora. cui tñ minime repugnat/
tres superiores secūdo mō potēiores ēē.
¶ Ad quartā dicitur lunā seorsum sūpta
maxime p̄dictis dominari. cui nō obest/
ut tres simul potēiores sint. luna sola/
aut ēt sole/ob p̄assignatas causas. ¶ Et p
hec solutio patet ad quintā. ¶ Ad ul
timā dicitur argumētū cōcludere oīa illa a
luminariis posse pendere: quod quidē
cōceditur. cum quo tñ stat tres simul su
periores/mō p̄dicto/māiorē habere effi
catiam & dominiū maius.

Questio. XIII. de prin
cipiis particularibus.

Articulus. i.

¶ An hoīs principiū nobis possit ēē notū.
P̄paret hoīs principium nō
posse nobis ēē notū. Princi
piū hoīs nō est nisi quom
hō incipit esse. sed tunc inci
pit esse/quom aī intellecti
ua ī materia īfunditur disposita/ de foris

effectiue. i. ueniendo: iuxta Aristo. sentē
tiam. qm̄ tunc hic hō est: & nō imēdiate
ante fuit. ergo hic incipit esse. in quā p̄e
missi p̄positio resoluitur: tale aut̄ princi
piū penitus ignotū est. nec experientia
nec rōe/nec auctoritate p̄cipi pōt. ig. &c.
¶ Postea cōceptiōis figura haberi nō pōt
igitur &c. antecedens autem sic deducit̄
tur. nam si haberi posset: aut hōc esset p̄
et̄um cōitus obseruādo: aut p̄ uiam nati
uitatis: sicut & natiuitas p̄ cōceptionem
cognosci putant: iuxta cōiter operantiū
sententiā. sed utiq; modus īsufficiens ē.
quod sic cōditur. primo quidē. q̄s/mul
eres custodiet? aut quis custodiet ip̄os cū
todes? Secundo auctoritas Ptole. uel bo
Li. libri fructus nō est ad p̄positū. qm̄ in
grēca lingua. sic habetur. ubi est luna in
natiuitatis tēpore. illud signū ascēdebat
in cōceptione &c. Codicibus uero grēcis
fides adhibenda ē. quū tēporibus Ptole.
in alexandria lingua grēca floruit. pos
tea longo tēpore: & apud iūdū librū fru
ctus ediderit. ¶ Deinde principū exitus
ex utero haberi nō pōt. igitur nec p̄ ipsū
iudicari: nec cōceptionis figurā per illud
sumi: assumptū sic declinat. qm̄ si sic/
aut hoc ēet p̄ uia cōceptiōis: aut p̄ instrumē
ta/solis uel aliāq; stellāq; altitudinē men
surādo. sed nulla p̄dictiq; sufficiens est.
ig. &c. antecedēs cōditur. primo p̄ p̄e
prima. primū qm̄ cōceptiōis initū habe
re nō possumus ut cōsum est deinde qm̄
cōceptiōis exordū. p̄ natiuitatē cōphēn
ditur. ut aduersarii affirmāt. ergo natiui
tas notior nobis est: notius aut̄ p̄ ignoti
us cognosci nō pōt. Postremo. qm̄ simul
cū alio cognitū/nō est per illud cognitū.
oportet. n. p̄missis p̄cognosci cōclusioni
bus. ¶ Secūdo patet nō posse p̄ instrumē
ta/cali figura cōphēdi pluribus de cau
sis. prima. ex p̄e instrumētore: īp̄fectionis

QVESTIO

posito. n. ex actissimū esse instrumētū / nō
pōt defectu carere. primo qm̄ in eo nō mi
nuta nedum secūda apparere possūt. sed
infinite modica distantia figurā signifi
cationem qm̄q; uariat. patet inter finem &
principiū potestātū p̄dominatorū. Horo
logia uero astrolabio imp̄fectiora esse ne
mo dubitat. & ita de reliqs. ¶ Vlt̄erius
aut instrumētū est puū. & sic gradus uix
possunt discerni. aut magnū. itaq; umbra
uel radius nō habetur nisi cōfus. ¶ Se
cūdo qm̄ uia quā dicitur solis in astrola
bio. ecliptica est nona: sub qua sol mini
me deferri potest. ob morū trepidationis
ut supra patuit. solū. n. in septē milibus
annorū fere simul esse possūt: aut una sub
alia: quomq; sic iungūtur nihilo tēporis
p̄manent simul: sed solū indiuisibili per
manētia. sic igitur p̄dicta differētia nota
ri nō pōt. ¶ Secūdo principaliter idē ex
parte celorū ostēditur: qm̄ celi differētes
specie. nō tñ numero. uariam materiā p
portionē sibi uolūt. & quātitatē. sub ex
tensione eadem. itaq; diuersa raritate aut
densitate afficiūtur. sicut ēt stella pars dē
sior orbis sui. ab Arist. dicta ē. quo posi
to. uisibilē radiū frangi necesse est. sicut
in uirga (cuius medietas in aqua sit. alte
ra uero in aere) patet euenire: alibi igitur
q̄ appareat situātur astra. ¶ Item radius
per mediū densius fortificatur ob eius re
flexionē ac multiplicationē. celi autē den
si sunt: quia solida substantiā. ut supra.
¶ Preterea idē ostēditur de stellis. aut lu
minariis p̄pe ontē per. xv. uel cir
ca gradus. tūc. n. ob uapozū eleuationē a
terra. fit sp̄ez reflexio: qua re cōtingit lu
minaria sub terra existentia uideri ambo
sicut uasis fundū i certa distātia nō uisū.
ob lateris ipedimētū. si tñ aqua uas implea
tur. uidebitur quippe. ac si in aqua super
ficie locatum ēet. tūc igitur diuersa (ab ea

quā sensu p̄cipitur) erit altitudo. ¶ Rur
sus si per uiam cōceptiōis natiuitatis prin
cipiū haberi possit. aptissime inde seque
retur. duos hoīes sic nasci nō posse. ut per
decimā ptem horā. unus post aliū oria
tur in eadē urbe. ubi nullā notare pos
sunt differētiā longitudinis aut latitudi
nis. aut poli eleuatiōis. hoc tñ quotidie
experiri possit: qui partus in urbe magna
obseruet. Oriātur igitur tres hoīes in. a.
b. c. punctis in una quarta horā inclusis.
Et altera ex pte Socrates oriatur in. a. pū
cto. sed putatiua natiuitas eius astrologo
offeratur. p horā distans ab. a. figura. qu
tur igitur an huius principiū p cōceptiō
nis uiam cognosci possit. dicent. equidē
astrologi. q̄ si sic. pariter idem coacti sūt
p̄dictū ascendens in. b. c. pūctis. ortis as
gnare. qd̄ icōueniens & absurdū ē. ¶ Po
stea sit fetus ad ortū disponēdus disposi
tionibus. ut. centū. queratur deinde. an
medicina inferiorūq; cāz dispōnes p̄dictāz
mutari possint: uel ne. si nō. igit. agentia p
ticularia suis passis cōuenienter applicata
nō agent. quod est cōtra omnē p̄hiām. si
sic. iuuetur igitur p cās p̄dictas ut duo. et
arguitur sic. a. fetus prius erit dispositus
ad ortū p decimā horā. exēpli gratia. be
neficio medecine: q̄ sine illa fuisset. igit. p
decimā horā orietur ante. sed in eo tem
pore luna ascendēti natiuitatis & cōcepti
onis nō cōcordabit. nec ecōtra. patet qm̄
post per decimā horā. cōcordes fuissent.
igit. quū multis de causis p̄icularibus iu
uari ac impediri possit. patet p oēs natu
rales. nō naturales. & preter naturā i me
dicina scientia discurrēdo. igit. p̄dicta
uia inefficax est omnino. ¶ Interea iunge
si sic. ut p̄dicta rō cōcludit. medicina be
neficio &c. seqtur p emplastri appositio
nē. aut alterius medicinae applicationē.
hominē ditari posse: miserum uero fieri.

naturali morte perire: aputari: suffocari: & ita de cunctis aliis: quæ p natiuitatis figuram in mūdo hauriūtur. pter etiā celorum naturalem ordinē. patet si accelerari atq; retardari pōt natiuitas.

In cōtrariū cōclāmāt oēs astrologi. Experiātiq; cūctis obseruantibus affirmat: quū facile (mediocriter itroductus astrologus/ antiquoꝝ laboribus) multa ac miranda futura p̄dicat. quæ res minime sic se haberet si principii figura ignota fuisset mihi quidē eiusmōi regē fides nō est. sed apta sensataq; scientia. extant cōplures. uiuūt adhuc/ quibus astroꝝ uires genitūris quibusdā mediātibus aperui. unū filētio p̄tereundū non est. certiorē fecit uirū suum/ mulier quedā. amici absētis uxor se citius parituram: quare ut rediret rogabat. respōdit amicus astrologia p̄ditus (qui iam horā coitus obseruauerat) nō ē opus cara uxor reditu meo. nam usq; in talem diē talēq; horā nō paries. tūc tñ paries masculū. & ita rei ueritas fuit.

Respondeo. i materia ista duplicē personā induere uolo. uidelicet ueritatē huius rei aperientis: & deinde rōes contrarium euacuantis. quas sic inter se differre placet. ut quom ueritas apietur: sic sententie pferentur. ut solū astrologiā uenerātes capere possint. quom uero ad argumēta i oppositum respōdebitur: hoc tantūmodo cōtentus ero. ut rōis uis euacuetur/ enodetur/ absoluat. **Q**uātum ad primā. dico cōceptiōis principii/ atq; natiuitatis posse cognosci. conceptio. n. sūmi debet/ hora casus seminis/ & supple retentionis/ in matrice. qui casus atq; retentionis triplici uia cognoscitur. prima ex uirge a matrice suctione. secūda ex accidētibus mulierum. puta sensibili imutatione/ uomitu & similia. Tertia per uiam natiuitatis. ut infra palam fiet. **N**atiuitas

quoq; pluribus modis manifestatur. Primus est per astrolabiū p̄fectū. aut aliud instrumentum lineis uisibilibus usum. Secundus est p̄ perfectū horologium. cui credimus nubiloso tempore. Tertius est p̄ directiones & p̄fectiones. quo nō solū punctalis ferme figura principii noscitur. sed illo alii modi moderātur. Quartus est. per ammirodar/ quāuis modus iste q̄q; deficiat. ūde nec solo uti debemus. Quintus per uiam conceptionis. qui afforismo Li. i. m arabicā lram a Ptoletheo tāgitur **E**x omnibus his modis tutiores sunt primus & tertius simul iuncti. per astrolabiū nēpe perfectū. gradus p̄cisus sūmū q̄ facile pōt. possunt ēt & minuta cōprehendi. & hoc a quibusdā obseruatum est atq; p̄fectū. sed per directiōes & p̄fectiōes ad certā mensurā pueniri potest. Omnia tñ facilia sunt & aperta p̄ter ultimū. Pro cuius noticia aduertēdū. q̄ Ptolemei lingua ppria greca fuit quæ in alexādria eius patria uigebat: ideo putādū est rationabilius i greca edidisse libros q̄ arabica. eo p̄sertim/ q̄ apud rodum scripsisse asseritur dubiū est aut apud astrologos/ qbus cōdicibus magis fides adhibenda sit: sed tenendū est q̄ grecis: ueꝝ qm̄ in codice greco afforismus. Li. de signo non de gradu loquitur. ideo cōsiderandū. q̄ sententia illa de gradu ascendētis & lunæ loco i natiuitate: in conceptione cōmutatis. hermetis fuit. & Mercurii quæ uel a Ptoletheo ampliata/ p signū uerificata fuit/ uel lra incorrecta est. sed siue hermetis/ siue alterius prius extiterit ab arabicis latinis quoq; experientia cōprobata est. quāuis nō a multis itellecta. **A**periēda igitur hic plura sunt. modo tamen ut astrologia ad uersarii rem istam nobilem attētiōne dignam nō capiant. quam ob causam fieri potuit. ut uera existente graduum p

mutatione: per signū duntaxat fuerit ex
pressi. Primo igitur opus est, ut natiuitas
hominis sic cōprobanda / uiolenta nō sit
a casu. uel libera uolūtate pendēs, uerbi
gratia percussione incisione & huiusmodi:
nec etiā septem / aut undecim mensiū. ex
quibus elice / sententiā nō esse necessariā.
sed in pluribus eueniētem. quē admodū
etiam ceterē pene astrologice sententiā.
¶ Secundū necessariū ē. q̄ nō gradus ubi
luna est intelligi debet: sicut pleriq; pu
tāt astrologi. sed locus. quibus uerbis in
arabico reperitur exp̄ssus afforismus. lo
cus igit. lunā erit in ascendente. quāuis al
ter gradus in ecliptica cooriatur / ab eo in
quo est / quom latitudinē habet. ¶ Huc
usq; attingunt moderni. sed illa quidem
nō sufficiūt ad ueritatem iueniendā. sed
duo alia oportet itelligi. quā generaliter
aperiam. adeo ut amatoribus astrologiā
nō difficile cognoscere ualeant. Primum
igitur est. q̄ ratio cur luna dominiū tale
in natiuitatibus habet. est eius efficacia:
quā supra ostēdimus: & qm̄ rebus humi
dis p̄dominatur: sicut sunt omnia / quā
oriri incipiūt / & qm̄ maxime corporibus
assimilatur. ob eius augumētū. & decre
mentū: & quia uegetatiue parti multum
dominatur. quā in ortu hominis potens
est ualde: contra sensitiuā & intellectuā
cōditiones. Ex his argue sic. possibile est
lunam adeo debilem esse tempore cōcep
tionis. aut cōbustione. aut parte zodiaci
aut loco figurā / aut maligna qualitate
stellā (cui iuncta est) affecta. q̄ uim istā si
gnificandi proculdubio deponet. uersa
uice etiam planetam alium reperiri / adeo
ad uitam tuēdam &c. bene dispositum:
puta fortuna ī domo / in angulo. uel ascē
dens respiciens amicitie aspectu. & sic de
aliis potestatibus suo modo. ut uim illā
quam luna sibi uendicare solet plerumq;

alter intercipiat. qui loco lunā sumēdus
est. & hoc uicibus pluribus expertum est
directionibus & p̄fectionibus postea cō
firmatum. sed nō tantum ascendētis
angulum discurrere expeririq; oportet. si
cut ī greco habetur uel eius oppositum.
¶ Secundū est. non tantum Luna uero
motu suo consideranda est: nec tantū me
dio motu. sicut plerumq; faciunt cōplu
res: se utroq; uti oportet. qualiter autem
hoc fieri debeat / & si ab aduersariis diffici
le est cognosci: non tamen a peritis. que
re igitur & inuenies talem / inter se cōcep
tionis & ortus figuras / habere dependen
tiam. ut simul cognite esse possint. & una
ab altera / concordantia media. Pater igit
tur ex dictis astrologis modos nō deficere
quibus hominis principium / ortus / atq;
cōceptionis cognoscant.
¶ A rōes incontrariū. ad primam cōcedi
tur. q̄ illud ē principū esse hominis: nō
fieri hoīs: neq; principū quo p̄ se uiuere
incipit. quā duo principia. ut in sequēti
capitulo patebit ab astrologis obseruan
da sunt. sicut patet de primo lapide proie
cto: de primo ligno subposito in constru
ctione domus uel nauis / & nauigationis
initium / aut habitationis. illud. n. obser
uatū principū / est fieri: nō rei facte pri
cipium. ¶ Ad secundā patet per supradic
ta: quot modis haberi possit. & ad aucto
ritatem Ptole: dicitur. q̄ siue gradū siue
signum exp̄serit / in gradu uerificatur &
minuto. sed nō semper p̄pter ea / quā ob
esse possunt supius enarrata / in cōditioni
bus requisitis. quare tutior ē modus per
instrumentū: nisi per directiones & pro
fectiones uerificetur. quā per natiuitatem
sumuntur. nec ē obmissis quā ultimo lo
co dicta sunt uerificatio iuenitur. ¶ Ad
tertiā similiter dictum est. quot qui
busq; uis noscatur genitura. quare negā

dum est assumptum. ad eius probationes respondetur ad primā. q̄ initium cōcep-
tionis haberi potest. ut dictum est. Dein
de q̄ per natiuitatem cognosci potest: si-
cut contra natiuitas per conceptionē. ubi
aduertendū. q̄ non sic unum istorum p̄
alterum cognoscitur/ut uno prius cog-
nito/ad alterū cognoscendum accedamus:
sicut supponit argumentum: sed sunt si-
mul cognita/ sicut etiā correlatiua simul
sunt naturali intelligentia. cognoscūtur
aut per eorū concordantiā. tantum utri-
usq̄ figuram mutādo/ut cōcordes simul
appareāt. sicut si duo ambulātes nō quies-
centes se iuicem aspicere uellent. uerum
qm̄ p̄dicta concordantia/aut non sine cō-
cordantibus haberi pōt/aut ipse res con-
cordantes est/ideo pprie ad utriusq̄ noti-
ciam/utrumq̄ p̄dicto modo cognosci
oportet. Ad postremo aductum dicitur
q̄ simul cum alio cognitum ē etiā per il-
lud cognitū. licet non tanq̄ ab adequata
causa. ¶ Ad ea quā de instrumentis addu-
cuntur: ad primam dicitur. q̄ non deest
modus per astrolabium cognoscendi mi-
nuta. Ego uero instrumentum confeci:
quo usq̄ ad. v. secunda distincte percipie-
bam. minuta quidem cognoscere facile
est. Sed his qui modum istum nō habent
magnum instrumentorū. directiones
& p̄fectiones suppleant. & ita de horo-
logiorū correctione dicendum. Instrumē-
ta quoq̄ magna nō umbra. nec radio me-
diante p̄ficiuntur. sed uisuali linea. ¶ Ad
aliud qd̄ de eclipticā nonā & octauā dis-
tantiā obicitur. dicitur differētiā illā nō
esse sensibilem nisi in principiis/ ubi p̄do-
minatores mutantur. quo in casu/ ad du-
plicem figuram cōfugiendū ē. ¶ Ad aliā
expte cālorū dicitur. q̄ etiā uaria raritate
& densitate in cālis concessa: adhuc nihil
concludit argumentū. quoniā reflectun-

tur & frangūtur radii/ quom. s. sic diuer-
se rara aut densa media/ nō sunt sūme di-
afana sicut cālis: sed si sūme fuerint diafa-
na/ minime illud accidit: contingit autē
certum corpus densius magis diafanum
esse. sicut adamas aqua densius est/ & ma-
gis transparens. & per hoc patet ad sequē-
tem rationē solutio. ¶ Ad aliam de stel-
lis prope horizontem respondetur altitu-
dinem debere sūmi a stellis ī medio cālo
uel p̄pe (quātū fieri potest) existentibus.
nam ut recte cōcludit argumentum alti-
ora apparent altra prope orizōtem exis-
tētia/ magis uel minus sūm uapores leua-
torum densitatem & multitudinē. sed si
cōtigerit a sole sūmi oportere ī die. opus
est astrologum uapores considerare/ ac p̄-
pinq̄uitatem ad horizontem: & sūm exigē-
tiam aliquid altitudinis amouere. quā
res quia certa non est. idcirco ad p̄dicta
p̄sidia confugiendum est. ¶ Ad aliam
sequentem dicimus apertissimum esse/ nō
in quocunq̄ p̄cto oriri posse hominem
in uita mansurum. nec est contra phylo-
sophos: sed supra phōz uires/ uel saltem
ultra. nec cōtrariū experiri potest. si quis
etiam natiuitates urbū magnāq̄ obserua-
uerit cōperiet in quibusdā p̄dictis cōplu-
res nasci. aliis aut horis neminē. sed si p̄-
dicta aduertātur/ palā erit/ qnq̄ minorē
distantiā temporis in putatiua natiuitate
iudicium impedire. ¶ Ad aliam de dis-
positione fetus dicitur casum admitten-
do. sed dicitur. q̄ ex illis centum. cālum
influit nonaginta. gratia exempli. qua-
re. licet decem ex parte inferiorum cau-
sarū requisita adfuerint: & ulterius qnq̄
que & quinq̄ non cōcurrente influentia
uirtutis nonagita/ nil fructus afferēt. me-
dicinā uero tūc profunt. quom influen-
tia concurrente inferiora deficiūt. Consi-
derandū tamen/ posse fieri. ut influentia

QVESTIO

precedens uim suā impresserit: ubi deficientibus inferioribus dispositionibus, nō est se, quanta genitura: Postea uero coadiuuantibus causis inferioribus fetum educere sufficiunt. sed raro in uita permanent. ut sepius oculis cernimus. ¶ Ad ultimam dictum est, quo pacto inferiora prodesse possint: quom. s. celestis influentia non deficit, aut eius uirtus. a qua fortuna uel infortunia pendet. sed ad maiorem intellegendam ulterius dicitur. q. si quis libera uolūrate. aut fortuna (nō dico casu: nisi si p. casum fortunā intelligamus) fetus uel ex utero educeretur in aliquo pūcto, ubi aliqua sufficiens cōcordantia partium celestium reperiretur ad nati uitam tuendā ex arbitrio hominis felicitas pueniret. nō quidem per se: sed p. accidens. sicut etiā a periens fenestrā/ causa est illuminationis medii phibens remouēdo. sed sicut Sol aerem/ aperta fenestra / per se illuminat. ita celū/ per uim ifanti extrahēdo/ fortunū uel ifortunū pbet. Si obiciatur. igit. aliquo modo predicta a libera uoluntate dependent. conceditur. sicut etiā & hoīs plantatio/ & potius isto q̄ illo tempore. sicut etiā electionibus iuuari possūt opera stellarū/ sicut per optimū agricolam. ut afforismo. viii. libri fructus habetur.

Articulu. ii.

¶ Quā figura potior sit cōceptionis uel natiuitatis.

Idetur figuram cōceptionis p̄sta re figurā natiuitatis. supius. n. ostensum est a primo principio cetera dependentiam sūmere. sed cōceptionis principium primū est. igitur alia puta natiuitas &c. ab ea pendeūt. & ex consequenti potior erit. ¶ Amplius. fortius ē quod super essentialia & coessentialia significationē habet/ q̄ q̄ super accidē

talia: sicut essentia & quā sibi propinqua sunt/ potiora sunt accidentibus. sed cōceptionis figura supra corporis complexionē/ cōpositionemq; elemēta/ mēbra/ humores/ spiritus/ & per cōsequens operationes/ sexum/ efficaciam habet: quā essentialia sunt homini: aut coessentialia. figura aut ortus super diuitias/ amicos/ inimicos/ fratres/ filios &c. uim habet. quā quidem accidentalia sunt omni nato.

¶ Preterea principū solū supra principiatum uim habet. sed in cōceptione principiatum est corpus nō homo. ī natiuitate iam incepit etiā homo. igitur solū anime infusio obseruandā est/ pro hominis principio.

¶ Respondeo dicēdo. q. tria sunt hominis principia. Primum est principium fieri eius. & hoc est seminis in matricem emissio. Secundū est esse hominis facti. & hoc ē animæ intellectuæ infusio. Tertium est exitus ex utero. in quo natus p se / nō in alio/ nō ueluti alteri annexum uiuere incipit/ & mūdum incolere. quorū triū/ mediū. s. animæ intellectuæ introductio nis. nō est obseruādum. quod sic ostenditur. nam animæ introductio a primo principio pendet: qm̄ s̄m materiæ dispositio nem ad formā suscipiendā/ formā itroducitur: ergo s̄m p̄dominatorū potestatem una cū inferioribus agētibus/ uario mō/ uarioq; tēpore materia disposita erit. predomiatōres aut fieri hoīs & p̄uie dispositio nis materiæ/ a cōceptione sūmūtur. itaq; ipsius animæ introductio finis generationis est. quoniam finis generationis est forma principium aut fieri est dum factum non est. qm̄ quod fit nō ē. primo primi nataliū Arist. postq̄ aut homo ē in uentre. adhuc/ nō tanquam indiuiduum/ per se existens uiuit: sed ueluti alteri annexum Quom uero ex utero exit/ iam mūdum

in colere, & p se quoddā ab aliis distinctū
esse incipit: quod est unius & indiuidui
ppriū, ab ipso igitur p̄cipio quæ sequū
tur sumenda sunt. Restant ergo duo ho
minis significatiua principia. primū. s. cō
ceptionis. quod ut deductū est. & cōple
xionem. & ea que sequūtur ad ipsam dis
ponit. & cōpositionē & sexū. & alia quæ
ad corporis dispositionē sunt necessaria.
natiuitatis uero principū ea mensurat.
quæ homini cōpleto & p se uiuenti an
teantur: sicut sunt que uitæ accidunt cō
moda ul' icōmoda. Quoniā uero forma
sui dispositionē materię introducit. &
ab eisdem. uel similibus p̄dominatoribus
materię cōpletur disposita quibus dispo
ni cepit: ideo opus est p̄cipiū animę ifu
sionis. p̄cipio cōceptionis cōrūdere.
& illi simile esse. quare si quis figurā illā
uidere possit. p̄culdubio simile aut in si
gnis. aut stellis. aut utriusq; iueniret p̄
ori. sed qm̄ postq̄ esse cepit homo. nō sta
tim posset in uita per se pmanere: nec su
as opatiōes p se perficere: nec natrimētū
cōueniēs sibi reperire: nec cōtrariis corrū
pentibus resistere: ideo opus fuit in uētre
mēbra & cōplexionem & alia fortificari q
busdā am̄nicalis. quæ fortificatio nō ni
si p similes q̄litates. similesq; significato
res pficitur. quare opus est p̄dictas tres si
guras similitudinē & cōformitatē habere
inter se. & hinc est q̄ effectū quorūdā
uni figuræ p̄prioꝝ. p alterā iudiciū sūmi
mus. sicut per natiuitatis figurā formam
sexum effigiemq; significamus: sed qn̄q; a
ueritate deficere possūt. hac etiā de causa
Prole. ca. vi. tertii libri quatri. sexum ue
rius cognoscendū p cōceptiōis figurā asse
ruit. ¶ Consequēter iuestigandū est. qd̄
istoz p̄cipioꝝ. potius sit. dico igit. q li
cet in uentre homini essentialia cōsequā
tur: quia tñ p̄dicta essentialia. p acciden

talia disponūtur. limitantur. augentur.
minuūtur. quis. n. robusta cōplexio tem
perata uel sanguinea a p̄cipiis generatio
nis cōtrahatur: p egritudines. uulnera. ca
sus. paup̄tatem. carceres. & huiusmodi
complura p natiuitatis principū conse
quuta i debilem mutabitur. morsq; natū
citius occupabit. & sic apertū est a natiui
tatis figura. nō nulla determinari: q̄ p pri
mam cōceptiōis consequuta erāt. hac igitur
causa. secūda plurificiūda est. ¶ Ad
de q. nō nulloꝝ natiuitatis p̄cipiū signi
ficatiuū est quæ p priorem cōceptionis
figurā nullo pacto significari. aut deter
minari possunt: nō enī pōt i diuitiis parā
dis cōceptio: nō in fratribus. nō i filiis.
nisi forte ut sequenti similis. igitur p̄se
iustum est natiuitatis principium.

¶ Amplius moralibus. uita miseria est.
nisi ea quæ ad felicitatem attinent conse
quatur: q̄re magnanimi uiui mortē. mi
sere uitā pposuere. eiusmōi aut sine qbus
nō cōtingit hominē esse felicē. potius per
natiuitatē q̄ p cōceptionē adipiscuntur:
aut saltim uariari cōtingit. raro. n. essen
tialia mēbra ceteraq; p̄dicta deficiūt. sed
sepius alia fortunæ bona uarietate suscipi
unt magis attēdēda. ¶ Vltorius ab astro
logis p̄ponēdū principū est. quo futura
magis i suis cāis p̄uideri possūt. plura ma
gisq; uaria. sed p cōceptiōis figurā paucio
ra. quæ ēt p̄terita sensu pcepta. minusq;
uariata noscūtur. p natiuitatē uero ifini
ta cōphendi possunt. sicut ifinita uni pos
sunt accidere. igit. &c. ¶ Ceterum uitam
bonam iudicant omnes cuius est finis bo
nus. malam uero cuius malus. sed eius
modi finem per natiuitatem. nō sic autē
per cōceptionem percipiemus. igit. &c. ¶
Postremo. ea figura p quā plus tempo
ris. & notabiliōꝝ operationū est significa
trix potior est astrologis. sed natiuitatis ē

QVESTIO

huiusmodi. qm̄ tempus in utero post habetur. solūq; annotatione digna sint per totūq; residui uitæ spacium: quæ post natiuitatem eueniūt. ig. &c.

¶ Ad rōes contrariū dicēdū. q; a principio ea sequētia disponūtur. que illi principio attinent: queq; ab alio fortiōri significatore nō intercipiuntur. sed non sic euenit ī proposito. qm̄ natiuitatis figura illi p̄est. ut dictum est. **¶** Ad secundam iam dictum est quo pacto. prima per secundā aut potius tertiā figurā contrahatur. &c.

¶ Ad tertiā dicitur. q; cōceptionis figura pōt super hominē. qm̄ homo principiatum est. nō corpus. quia homo est quod fit. nō corpus. cōpositū. n. pprie fit: non materia/ quā dicimus corpus. nō formā corporis actū. Dicitur ulterius. q; licet iam fuerit homo: nō tñ prius per se uixit quod est ratio illi principio significandī quatenus autem anime infusio nō sit obseruāda: nec obseruari possit dictū est.

Articulus. iiii.

¶ An egritudinis principū accidētium eius significatiuū a sensibili leſione/ uel a sensata leſione/ uel ab accubitu sūmi debet.

pparet egritudinis principū nō a sensibili leſione sūmi debere.

tunc. enī sūmendū est/ quom q; a

sanitate discedit: ac si quis equum amitteret pūctū quo amisit quereremus. sed hoc est īsensibilis leſio/ aut neutra dispositio sūm medicos. nō sensibilis leſio. igi. &c. **¶** Item sensibilis leſio est quādo lenitur. sed ob multa īpedimenta pōt quis piam diu egrotare. nec tñ sentire leſionē patet in epatis pulmonis & alioz mēbroz egritudinibus. patet et id contingere posse ppter sonnum/ dolorē/ gaudiū cuiusq; aliis. **¶** Demum ab accubitu ī lecto

principū sūmi debet. igi. nō a sensibili leſione. assumptū sic palam fit. nam tūc de sūmo iudiciū sūmi debet/ quom bono quæ ad sanū p̄tinent relinquit: & in manibus alioz deuinctum se p̄bet: & que ad infirmum attinent consumat. sed hoc fit quom lectum ingreditur.

¶ Contrariū ostenditur aptissime. ab eo principio significatiua potestas sūmi debet. a quo ē cretici dies egritudinis indicatiui sūmuntur. hēc itelligentibus manifesta est. sed cretici dies a sensibili leſione sūmuntur. ut infra ostendetur. utq; oēs medici sūmunt. ergo. **¶** Vterius de egritudine. quidem iudicium sūmi fō potest nisi quom ipsa esse incipit. quod principū est suū fieri: prius aut neutralitas fit. ad sensum astrologoz. sed egritudo tunc esse incipit quom sensibilis leſio in operatiōibus incipit. ig. &c. maior aperta est: postq; per principū sequētia iudicamus. minor ē nota. qm̄ nil aliud egritudo est q; dispositio/ qua īmediate operationes uiui corporis leſe sensibiler proeuiunt. licet quidā esse fixum: & nō ad placitū remoueri posse/ addant. **¶** Item egritudinis figura ab aliquo sequētiū principioz sūmi necesse est. aut ab infirmi iudicio: quo se esse ifirmū iudicat. aut ab accubitu ī lecto. aut a sensibili leſione. sed neutrū duoz primoz. igitur tertiū p̄ncipiū est obseruandum. cōsequētia nota maior patet/ qm̄ nullus alius a p̄dictis ab auctoribus sūmendi modus assignari solet. minor ap̄itur. primū ut nō ab ifirmi iudicio. qm̄ apertū ē ob multa egrotum nō se iudicare ifirmū anteq; moriatur. patet ob somnū/ ob apoplexiā/ epilepsiam/ melācolicos spūs/ & accidētia ai. eius ita q; egritudinis nō posset p̄ncipiū sūmi. q; rude ē. neq; etiā ab accubitu accipi debet. nam sepius accidit ifirmum mori anteq;

tribiculum torumq; ascendat.

¶ Ad rōes incōtrariū. ad primā negetur maior: negetur ēt similitudo. ut p secun dam rōnem p ueritate aptū est. ¶ Ad se cū dā dicitur negādo maiorē. qm noīa ter minata in bile aptidinē dicūt nō actū. un de sit aliquid esse sensibile. & nō sensatum. ¶ Ad tertiā negetur aiūptū. ad pbatio nem cōceditur prima ps maioris. & dici tur q quom q; sensibiliter in opatiōibus ledi incipit. quæ sani corporis sunt relin quit. cætera uero quæ in maiori addūtur accidentalia sunt. ideo nō curanda.

Articulus. iiii.

¶ An cretici dies a Luna sint.

Retici dies a Luna nō esse uiden tur. nā si a Luna penderent. quā to luna potentior esset. tātō ma iores motus creticos causaret. qm quāto causa principalis & adequata potentior ē tanto maiorem effectū facit. sed cōsequēs falsū est. igit. antecedēs. cōsequētis falsitas sic oñditur. cōtingit. n. cris. m fieri. in lu na derrimēto casu. in i fortunæ cōiuncti one. tarditate motus: lumine diminuto uacuitate cursus. & oibus aliis lunæ debi litatibus. in oppositis etiam dispositioni bus mīme ergo. ¶ Item quāto astrū po tentius ē tātō i inferioribus magis domina tur. ergo soli potentissimo cūcta corpora & per consequēs humores maxime subi ciūtur. mēbra. cōplexiōes & reliqua. igit. quū crisis n̄ sit aliud q uirtutis & mōrbi. aut causæ morbi motus ob ifluentiā insti gantē. seqtur q a Solis differētiis (nō lu næ) crises sū mēde erūt. ¶ Amplius si cri sis est morbus uel materie morbi motus cōtra uirtutem & ecōtra: oportet crisim diuersificari sūm materie dispositionē. nā in crisi salubri aptitudo ad expulsiōem consideratur. in mortali malignitas eius

dem attēditur. sed beneficio medici. aut causæ inferiori motu uel applicatione. potest materia quæ ad expulsiōem apta esset hinc ad diem. esse disposita prius p diem. uel horas. sic ēt per oppositum re tardari. & malignitatē augeri. igit. crisis respectu eiusmodi i inferiori causari fiet. & per cōsequēs nō respectu lunæ. ¶ Deīde medicis expertis (quibus credendū est) pa tet creticos dies esse. iiii. vii. xi. xiiii. & re liqui. sed hec determinata tempora a lu na esse nō possūt. qm cū q; uelox. qnq; tar da est motu. & ex consequēti qnq; citius qnq; tardius ad loca signatiua puert. igit. a luna nō sunt. ¶ Poītea si essent a luna iam apertū esset quo motu. quo puentu luna illos causaret. alias sciri nō possiet ip sos esse a luna. hoc aut nescitur. patet per diuersos motus atq; circuliōes. quibus medici uario mō sumūt crises: qdā a mo tu lunæ sūm solis aspectus. quidā a uero motu lunæ a loco primo. qn cepit egritu do. quidā a medio motu lunæ creticos dies capiūt. ex quo patet rem istam nō ēe manifestā. ¶ Deniq; quū ad materiā ex pulsiōem aptam. certa dispositiōnū latitu do requiratur. pariter ad hoc ut uirtutē sua malignitare irritet. retardata ergo eiusmodi latitudinis aqsiōe. aut accelera ta crisim: retardari. aut accelerari oportet sed hoc a multis cāis nō solū i inferioribus: sed supioribus fieri pōt. patet enī hylec. et mortis significatōrē. aut egritudis. aut figuræ. uel ascendētis pdominatōrē nō pagē eiusmodi uariare. igitur ab inferiori bus & a superioribus crises fieri poterūt. aliis a luna. q aut accelerata uel retardata tali dispositiōe materie crisis acceleretur apparet ex hoc. nam si presente tali quali tate uirtute quoq; sufficiente. ut supponi tur. crisis nō fieret. sequeretur agēs debi te pāso applicatum non agere.

QVESTIO

Incōtrariū est Ptolemeus libri fructus afforismo. lx. In egrotis respice creticios dies & locū lunæ i angulis figuræ. xvi. la terū. uel fm aliā trāslationē. Albarim &c. ubi cretici dies in Lunā redigit: medi ci ēt approbati obseruatores in Lunā re/ ducūt. Et quāq̃ hoc experiētia cōprobari pōt. qua sepius p̃ceptorē meū excellētissi mū Franciscū ninū āmiratione cōmoui. tamen id rōe cōcludatur. ¶ Primū tñ oñ dendū est huiusmōi dies esse a causis sup celestibus non aut inferioribus. qm̃ si ab inferioribus causis penderēt. igitur fm ua rias egritudines/ uariosq̃ hūores/ uariāq̃ mēbra/ uario modo sumendi essent creti ci dies: sicut quidā sexpti iam sūmunt. uario modo i tertianis/ quartanis/ uel cō tinuis febribus. sed hoc est aptissime fal/ sum. ut sepius p̃ceptorī meo ostendi. cui etiā causas erroris calis mediātibus decla rari: quod unusq̃sq̃ (postquā quæ in hac materia dicētur cōsiderarit) experiētia cō periet. oportet igitur nō ab inter.ioribus causis. sed a eā quadā sic se habente/ ut in p̃dictis tēporibus alterationes determīa/ tas suscipiat. hec aut non est nisi celestis. qm̃ si inferior esset nulla alia esse deberet q̃ quæ morbo aut egro ītrīnseca sunt. & ostensum ē esse falsū. ¶ Nunc uero aperi endū ē eas crises a Luna fieri. Cretici dies sepius in mense accidūt. ut patet oibus: sed nullū astrū p̃ter Lunam ī tam paruo tēpore/ tot uarias alteratiōes suscipere po test/ atq̃ ī pressiōes. igitur a Luna eos mo tus causari necesse est. minor etiā clara est astrologis. his quoq̃. qui siderū cursum cōtemplauerint. ¶ Interea fm humorū alterationē uirtutem stimulantū. crises apparent fieri/ licet nō adequate. sed hu/ moribus fluxibilibus maximā Luna pre domiatur. ut superius deductū ē: omni busq̃ aqueis rebus. p̃pter p̃pinq̃uitatem

delationē aliāq̃ uirtutum: motus ueloci tatem: & naturā humidā. ut aī alia aqua/ tica dēmōstrāt ut supra. igitur fm Lunæ dispositionē sūmendi erunt cretici dies. ¶ Sed ad apertā huius rei ītelligentiā cō siderāda sunt duo. Primū an semp a Lu/ na cretici dies fiant. Secūdū qua ratiōe & quomodo fiant. ¶ Quantū ad primū p̃ mittendū est. Crisim p̃prie esse uehemen tem motū morbi uel causa eius ī uirtutē & ecōtra. uehemēs aut motus a Solis īfe/ rioribus causis fieri non pōt. oportet. n. aut uirtutē ab īfluxu uigorari ad materiā expellendā: aut uirtutē eādē multum a malo īfluxu egroto aduerso irritari/ si/ mulq̃ materiā mala affici qualitate/ alias causa assignari non posset. cur. a. materia peiori qualitate īfecta in sorte. q̃. b. mate ria in platone simul egrotare īcipiētibz eodem tñ tempore uirtutem utriusq̃ irri taret. nec etiā cur si. a. materia sufficiens est tanto motu/ īfirmi uirtutem irritare/ cur p̃ mediā latitudinē excessus qualita/ tum illage aduersatiū/ prius nō sufficisset in mīori p̃portione īnfigare. Iste aut īflu xus nō est/ nisi potentis astri sup īfīmū/ aut īfirmitatē/ uel morbū/ uel cām. cōue nientia sua uirtutē fortificās. aut īcorue niētia sua uirtutē stimulas & irritās. qua re quā astra cōplura sup uirtutem huius uel illius egri/ magnā habeāt potestatem īmo cōtingit multo maiorem habere/ q̃ luna certo tēpore hēat. ut patet de hylec & alijs superius dictis ī figuris radicū aut reuolutionū &c. seq̃tur aptissime ab alijs astris q̃ a luna creticos dies possē p̃cedere. ¶ Seūdo seq̃tur. q̃ sicut Luna generali/ ter sup oīa corpora pōt: ob p̃dictas rōes/ ideoq̃ p̃ticipem p̃dominatricē facimus: ita & generaliter ab illa cretici dies proce dunt. ¶ Tertio seq̃tur. iter quoscūq̃ cre ticos dies rōe Lunæ causatos/ interciderē

posse alterū / creticū aliarū stellarū causa / quos medici omnino ignorāt. ¶ Quarto sequitur q̄ medici hoc ignorātes / facile in die cretica farmacū exhibebūt: quo casu facile est egrorū perire. ¶ Quinto sequitur q̄ medici Ptolemeusq; de creticis diebus loquētes: solū de his / qui a luna ordinarii / sunt sermonē fecerūt. de aliis uero qm̄ determinātū tempus nō habēt: nec sine labore cognosci possūt: sed solū ab his qui in scientia ista mediocriter salūtim introducti sunt / cōprehendūtur / uerbum nullū fecerūt. ¶ Sexto sequitur. q̄ causa cur medici s̄m uarios motus lunae dies creticos inuestigabant. alii s̄m uarios parocissimos. est qm̄ extra creticos motus quos a luna fieri uidebāt: a hos p̄ter spem omnē experiebātur / quorū causas ignorabant. ¶ Septimo seqtur. q̄ medicus ut medicus / est hec scire nō pōt: nec canone aliquo ab aliis tradito supponere / tantūmodo quia est cognoscendo. ¶ Quātū ad secūdū. prius de his crisi bus quae a luna causantur dicendum est. postea de his quae ab aliis. Quātū ad primū p̄ principio sūmēdum est. quod supra diximus Lunam. s. multū humoribus dominari ex quo seqtur q̄ s̄m uariam lunae īpressiōnem / humores p̄cipue alterātur: & uersa uice / quom̄ humores alterantur / luna in aliquo gradu / nato seu ifirmo plerūq; aduerso / repitur. ¶ Idem ostenditur alia rōe / nam quū in caelo cuilibet nato cōplures gradus aduersi correspēdeāt: quūq; luna citius p̄dictos gradus icolat: stante corpore neutro / causisq; egritudinis antecedentibus / supueniēte luna (sub aliquo locoq; p̄dictoq;) mala influenza corpus egrotabit. quare gradus ille non iniuria egro aduersus iudicatur. ¶ Preterea qm̄ luna in omnibus princeps significator est. gradus ille in quo luna est in principio /

necessario super infirmitatē dominiū aqrit significandi & īprimēdi. iam igitur habemus primū gradū / aut omnino esse aduersum: aut uim habere significatiuam. ¶ Ex hoc facile sequitur reliqua / quae deducenda sunt. nam si gradus ille sic se habet. igitur quom̄ luna ad oppositū gradum puenit / nō parū ifirmū & humores īmutabit. cōsequitio clara / ex supradictis de aspectibus. Pariter quom̄ ad quartum aspectū / mediū. s. p̄ participationē & eque distantia inter opposita. puenit. s. ad gradum. lxxx. gradibus distantem a primo / corpori egroto magna alteratio sequetur. Et per similem rōnē qm̄ ad gradum mediū inter ista. s. ad gradū. xlv. distātem a primo. similiter īmutabit. quāq; nō adeo potenter. sed ad oppositū gradum luna ferme in. xlii. die puenit. gradum mediū inter opposita (ubi quartus catur aspectus. distantē. lxxx. gradibus a primo) i. vii. die / attingit fere. & ad medium inter p̄dicta puncta. in. iiii. uel. xi. & ita de aliis post. xlii. dicendū. igitur p̄dicti dies cretici iure appellātur. qm̄ luna in his locis malo aspectu figurā primū aduersum gradū egroto / aut saltim obseruandū significatiōe sua / respicit. ¶ Ex p̄dictis primo apparet causa. cur quarta dies septimae indicatiua dicitur. qm̄ debili or est: & a gradu per quartum respiciente gradum primū influenza afficitur. & ēt a primo. p̄prietatem ergo septimi sapit: & eam indicat. ¶ Secūdo sequitur. q̄ sicut luna qnq; citius / qūq; tardius ad p̄dicta loca peruenit: ita nō equali tēpore p̄dicti cretici dies mensurandi sunt. sicut medici / ut medici / mensurant. ¶ Tertio sequitur. cur medici octo t̄m dies creticos in lunae reuolutione faciunt. Ptolemeus uero sexdecim. medici. n. principales sumpserūt: quibus fortes motus fiunt:

QVESTIO

& uere crises & pprie. Prole. aut octo alia intermedia puncta posuit: quæ indicatiua ab astrologis dicuntur. tum quia etiam creticos dies cõiter sumptos descripsit. tũ etiam qm̃ in paucis egritudinibus & pperacutis, p̃dicta puncta obseruãda sũt. Puncti quidem qui in cronicis, non adeo uirtutẽ (subito saltim stimulatnibus egritudinibus) inmutant. in perperacutis multum alterãt: ob materie malignitatẽ aduitatem: uirtutisq; grauatiõẽ & molestiam maiore. ¶ Quarto sequitur. q; si cut plures stellæ cãr crisiũ esse possũt. ita & plura puncta in quibus si luna fuerit idicatiua dici poterũt. ea. s. quæ inter stellam significatricẽ & aliã sũt uel gradũ in quo luna fuit i principio egritudinis. ¶ Quinto seqtur. q; ad recta remedia applicanda cursus & pprietates stellæ co/gnoscere oportet. tum qm̃ cauere possimus ne tempore crisiũ exhibeatur farma cum. tum quia futuras alterationes preuidere ualeamus: & antea corpus adeo munire/mũdare/fortificare/ut futurã aduersam alterationem sustinere possit. ¶ Sũt igitur sm̃ astrologos in circulo. xvi. obseruanda puncta. viii. indicatiua. & .viii. cretica. sm̃ medicos. viii. quop̃. iiii. indicatiua dicuntur. iiii. uero cretica/nec sibi cõtradicunt isti modi. qm̃ astrologi. ueltra ea quæ medici ponũt/alia addunt uelre obseruãda. ¶ Sed hic dubiũ relinqtur queret. n. quispiã. post cõpletam circuli per lunã reuolutionem an pariter secundã uice secundãq; reuolutione similiter cretici dies sũmẽdi sint: Ad quod respõdendum est. q; licet luna in p̃dictis punctis non parua significationem habeat ppter causas p̃dictas. uis tamen significandi ab sole sublata est: & sicut prius lunam obseruabis/ita postea Sol obseruandus est. Pariter post solis completã reuolutio-

nem/si egritudo durauerit Saturnũ respiciã. & huius pmutatiõis causa est. ¶ Nã lunã primo significatio attribuitur. qm̃ maxime dominatur humoribus. deinde soli. qm̃ absolute potentissimus est. Postremo Saturno. qui grauis est motu/ seu tarde circuit: melancolice cõplexionis. si cut plerũq; contingit humores post tempus longũ effici: a quibus subtile resolutum est grosso remanente. ¶ Sed adhuc dubiũ oritur. an Solis uel Saturni reuolutio a puncto sũmẽda sit: i quo/ tẽpore principii egritudinis reperiebãtur. aut potius ab eo/ i quo post p̃cedentis significatoris reuolutionẽ reperiuntur. Ad quod dicendũ est. q; a puncto ubi post cõpletã reuolutionem p̃cedentis reperiũtur ichoandum est. cuius ratio patet quoniã tunc temporis significationẽ sibi uendicant. ¶ Ad rões in cõtrariũ dicendũ. ad primã negatur prima cõsequutio. qm̃ Luna adeq̃ra cã crisiũ nõ est. sed gradus pprietas aut alterius puncti/ad illũ respectum habentis. ¶ Ad secundã dicitur. q; Sol omnibus cõpensatis est potentissimus. cui tamen minime repugnat lunam specialiter habere in humoribus dominium. ¶ Ad tertiam dicitur. q; uirtus materiã expulsiõni aptam successiue nõ subito expellit/ nec uehementi motu: nisi calidus cõcurrat isfluxus. similiter maligna materia uirtutem debiliter stimulat respectu imitatiõis qua mouet cõcurrente celesti stimulantẽ aduersãq; influentia. quare sine isfluxu entia crises nõ pprie sequũtur. pprie. n. magnũ & fortem motũ includunt. ¶ Ad quartã dicitur. q; medici grosso modo p̃dicta tempora p̃uidet & m̃surant. nisi astrologia p̃diti fuerint. ¶ Ad quintã dicitur. q; & si medicis dubiũ ẽ/ quo pacto a luna sũmi debeant. apertũ est tamen p̃ritis astrologis. quoniã pprie/ sicut dicitũ

est sumēdi sūt cretici dies. s. a Lunæ circu-
latione respectu gradus in quo erat i egi-
tudinis principio. sed ēt nō puā significa-
tionē habet luna respectu Solis. patet in
cōiunctiōibus oppositiōibus & quartis
debilis aut ē mediū motus lunæ significa-
tio. ¶ Ad ultimā dicitur. q. ultra predi-
ctas dispositiōes materie / i fluxus celestis
requiritur / quo sine / paulatim motus illi
sequuntur & tardi. concessum est ēt supra
ab aliis causis celestibus q̄ a Luna crises
posse fieri.

Articulus. v.

¶ An primi lapidis aut ligni aut alteri-
us pris materie artificialis p̄cipium / sit
significatiuum per celestia corpora super
res artificiales.

Idetur q. per principiū fundamē-
ti uel prime portiōis materie si-
tuationē / nō possit de rebus arti-
ficialibus p̄cipiatis dari iudiciū. puta ca-
stellis / urbibus / domibus / nauibus / & si-
milibus. Sicut. n. quæ arti diuine subici-
untur aut naturæ creatæ. s. m dei uolūta-
tē / aut naturæ instinctū pcedūt / & dispo-
nūtur. ita ēt quæ hūanæ arti subiecta sūt
sue uolūtati subici debēt. sed hūana uo-
lūtas libera minimeq. calis subiecta ē. igitur
& artificia sua a cæloꝝ influētiis erūt
absoluta. ¶ Amplius accidētalis trāsmu-
ratio potior esse non pōt substantiali. sed
quodāmodo fieri nō pōt. ut tot ligna di-
uersis i locis diuersisq. tēporibus orta cō-
tēporaneā generationē habuerit. igit. corp
n̄ erit unus finis / unaq. dispositio. nec ēt
p̄accidētālē alterationē artificialē / pote-
rūt diuersi fines / p̄ eorū uaria p̄cipia cōse-
quēdi / i unū cōcordare. ¶ Preterea lapis
aut lignū quom ex uno loco i aliū trāffer-
tur: puta ex mōte in fundamēti locū. nil
aliud aqrere pōt q̄ diuersū locū diuersūq.
ubi. sed per neutrū istorū pōt eius dispo-

sitio mutari: finisq. uariari. igit. &c. minor
ostēditur primo de materiali loco. i. ulti-
ma superficie ambiēte. nā si eius diuersitas
sic uariā sortē cāret. finē / fatū. &c. infinita
segrētur icōueniētia. postq̄ flate uēto / aut
aqua mutata / q̄ i illis & ab illis locantur
sic uariari oportreret. postq̄ etiā oīa uina
sic localiter mouentur. multaq. alia casu
locū mutāt. nec ēt forma ubi id efficere
pōt ob eadē rōes: & qm̄ respectiū quod
dā ē extrinsecū: minime actiū. ¶ Vteri-
us fieri cōtingit ut domus cōstruatur / &
tū primus lapis nullo pacto mutetur: si-
cut accidit. his q. lapidē magnū in fūdamē-
to cōueniūt eleuatū: iuxta artificiatū cōmo-
ditatē. nullo. igit. nouo i fluxu affici pote-
rit lapis ille primus. & ita. neq. huiusmo-
di p̄cipium erit significatiū. ¶ Postea
aut i fluxus i re ista recipitur inquātū arti-
ficiale quoddā ē. aut inquantū naturalē
materiā hēt. nō secūdū. q. a principiis ge-
nerationis res illa i influxū recepit. nec pri-
mū. qm̄ res artificialis n̄ est nisi p̄articia-
lem formā. quæ figura ē. sed ista tota ē in
toto: nō aut tota in pte: aut ps i pte. igit.
i primo lapide / ligno. &c. nō erit ullo pa-
cto / nec s. m se / nec s. m aliqd sui forma ar-
tificiatū. igit. nec i fluxu recipere poterit.
¶ Continuo iūgēdū ē. si sic esset. &c. tūc
segrētur ut effectus causā suā trāsmutaret
pensaret / & disponderet. cōsequēs fieri nō
pōt. qm̄ cā effectū trāsmutat. &c. cōsequē-
tio sic apitur. subiectū. n. suorū accidētū
cā est / & finalis: quū ob subiecti ornamē-
tū & p̄fectionē accidētia sint: & efficiens
postq̄ a subiecto accidētia emanant nedū
coia sed ēt p̄pria: & material: qm̄ illi sub-
icitur. si aut ex artificiali forma subiectū
illud cōburatur. exēpli grā. seqtur itētū.
¶ Desceps. si p̄cipiū operis uim p̄dictā
cōsequitur. ergo n̄ primus lapis. sed prima
fossio fūdamētōꝝ obseruāda ē: quū ab illa
m ii

fundatio depēdeat. ¶ Proinus de ciuibus urbē icolentibus aut hoibus domū habitantibus p̄ p̄cipiū habitatiōis iudicatur sed urbis accidētia pene oīa uel domus ipsorū habitantiū uel icolentiū sūt. nō enī dicimus urbē passurā epidimiā: aut eius caput āputari. aut penuriā habitura: nisi quia hoīes icolētes illa passuri sunt. igit. nō s̄ in lapidis fundatiōe. sed p̄cipiū icolendi iudiciū erit. ¶ Itē influentia nō solū in artificiali forma suscipi pōt: tum quia cōtingit illā quotidie uariari: tū quia accidēs est minime eius receptiū: sed ēt in materia uarietate uariis influxus recipietur. qm̄ susceptiōis diuersitas/susceptibiliū diuersitate ostendit. si sic. igit. postq̄ iacto primo lapide p̄ p̄cipiū adhuc uariari pōt opus & materia diuersificari: in quātitate: in ordine: in materia: & aliis multis. puta maiore. uel minore urbē. sic uel aliter figuratā. hic uel alibi situatā: terreā laterēā/marmoreā/uel lignēā fieri: opus erit influentiā receptā uariari. & p̄ consequēs eius influxus. igit. p̄cipiū iam aliū ptū/nō uariabile/nō uariatū/nō erit artificiatī significatiū. Deinde quom̄ primus lapis aut lignū sumitur: aut isīuetia solū in eo recipitur: aut ī aliis ēt p̄ mille miliaria distare potētibus. si primū. igit. n̄ urbs sed lapis ille respiciēdus ē & obseruādus. itaq; p̄ eius euulsiōe/abstratiōe/cōbustione. &c. quā de urbe uel alio dicebātur iplēta sūt. quod ē ridiculū. si ēt ī aliis quū artifex de illis nō cōsiderare cōtingat casusq; ac fortuna illa ad hēdificiū deferri aut in oīa mūdi ligna uel lapides diffūdetur. quod ē bestiale dictū aut in nullū. & sic idē quod prius. ¶ Rursū artificialia n̄ distingūtur uel possūt nō distingui a naturalibus: igitur p̄ artificialē trāsmutatiōe nō pōt uis illa īprimi postq̄ nulla mu-

tatio sequuta est. assumptū declaratur. qm̄ hec nō distingūtur a naturalibus. & hec sunt uel esse possūt artificialia. igit. &c. patet assumptū. ponēdo sphericā pilā ex mare cōficiendā: uel quā fieri pōt ab arte/p̄ subtratiōe: a natura fieri p̄ partiū extremā cōsumptiōe. patet. n. q̄ eadē materia eadēq; figura qm̄ eadē superficies ē. si ab arte p̄ficiatur: ac si a natura. qm̄ q̄ prius ī potētia erat: actu superficies sit. ¶ Itē eadē forma simplex ī diuersis substantiis genere distinctis recipi nō pōt: hoc autē sequitur si figura a re figurata distinguitur. ut patet. ¶ Queritur ēt an domus. uel urbis forma subito uel successiue agratur n̄ subito. qm̄ urbs tota domusq; tota in īstati fieret. si successiue. igit. diuisibilis ē. qd̄ est falsū. ¶ Demū si figura a re figurata realiter distinguitur. igit. poterit Deus illā segregare & segregatā seruare. igit. illa forma domus erit sine materia. & illa materia domus erit sine sua forma. cū tēctū & parietes & cetera oīa similiter hēt. ¶ In cōtrariū ē Ptole. auctoritas libri siue eius. affor. xxxvi. liiii. & lv. omniūq; astrologorū eo mō iudicatiū. ¶ Hoc idē experiētia testatur. qdā. n. domus adeo īfortunate expiūtur/ ut sepissime habitatores horrendis casibus afficiāt. pariter naues & alia eiusmōi. simili mō/particulares īfluxus sup̄ eadē ciuitate seruari cernitur. qui p̄ p̄cipiū hēdificatiōis uel cōstructionis p̄uisi fuerit. ¶ Ratio autē ex supradictis sumi pōt. qm̄ mediore & finii dispositiones ex p̄cipiū regulā sumunt & mōdū. sed urbis/ aut domus/ aut nauis &c. p̄cipiū est ī primi lapidis uel ligni uel alterius materiā primā ptis situatiōe. igit. &c. maior sup̄ius clara apparuit. mior sic oñditur. qm̄ aut domus initiū est prima fundamētore fossio: aut primus cōstitutus lapis. n̄ fossio prima: qm̄ fossio nihil essen-

tiale est domui: sed tñ impedimenti remotio. Item nō est nisi locus p̄tis domus, s. fūdamēti: locus aut nō est aliqd locati: sed oīno extrinsecū: igit. principiū erit p̄mi lapidis/aut ligni cōstitutio. quo alia significatur & moderatur. ¶ Prererea id est alicuius principiū. qđ ē primū ipsius ad eiusdē essētiā p̄tinēs. tale aut ē primus lapis aut lignū &c. ¶ Postea unū quodq; ita icipit ēē/ sicut icipit ēē unū. unū. n. & ens cōuertūtur. sed domus aggregationis unitas p̄ primū lapidē/ & ita de aliis suo mō dicēdū/ ēē icipit. ergo &c. ¶ Itē artificis actio/ p̄ principiū p̄sperū ul' aduersū iuuatur ul' ipeditur. ut afforis. p̄allegato affirmatur. s. Liiii. ut ē aptissima expientia demōstrat. quā ob rōnē relinquētes/ ibecillitatē intellectus oñdūt. igit. & in artificiatū pōt. nō. n. ipediti pōt aut iuari artificis actio qñ hedificiū uel artificiale iuuatur aut ipeditur. ¶ Et quāuis heratioēs debiliores prioribus in oppositū uideatur. experientia tñ tātū p̄ualet: tātūq; rō uirtutis significatiue a stellis suscepte fupius demonstrata efficac ē/ ut cetere rōes incōtrariū posthabēdæ sint. p̄serti ab his qbus rñsiones nō desūt. nec icōuenit plura falsa ueris probabiliora esse. ¶ Ad rōes icōtrariū rñdendū. ad primā. q̄ illa s̄l itudo nō ē oīmōda. qm̄ dei artificiatā penitus ei subdūtur/ hūana aut artificiatā quātū ad eorū figurā & artē subdūtur arti & rationi artificis: nō aut quātū ad felicē aut infelicē successū &c. quā astrologus p̄ principiū p̄uidet. & cælum sui uirtute iprimis: sed ab arte p̄fecta i naturæ manibus relinquitur. Nā sicut ab arte multa naturalia mutari destrui iuari possūt. ut plātā abscindi: ita & multo fortius q̄ ab arte sūt a natura destrui/ seruariq; possūt. ¶ Ad secūdā. dd. q̄ maior uera ē quātū ad itrinseca. nō. n. itrinsece

accidens substātia ē potior. sed quātū ad aliqd extrinsecū/ falsa ē. p̄ aliqd. n. accidens pōt a stellis significatiua uirtus suscipi: de q̄ supra actū ē. qua uirtute seruabitur uel destruetur/ hoc ul' illo mō/ substātia illi accidēti subiecta: nō aut destruetur p̄ eius essētiā uel seruaretur. ¶ Ad tertiā dicitur. q̄ nil aliud apud phōs aqrit. sed bene apud astrologos: qui quedā discernūt/ phōs naturales lātentia. quare īfluētiā īsensibilē aqrit. p̄ uim significatiuā aqritā ab astris/ sic īfluere tūc potenti bus. ¶ Ad q̄rtā dicitur. q̄ nisi lapis ille affixus p̄ subtractionē mutetur. ille nō erit primus lapis a quo sūmitur significatio. sed erit aliquid cui domus heret. ac si monti cohereret: uel lapidibus aut terræ sub sūdamēto existētibus. ¶ Ad q̄ntā dicitur. q̄ īfluxus recipitur rōe utriusq;. & q̄ forma domus/ ē p̄tialiter ī potentia p̄ pinqua in primo lapide & hoc sufficit: n̄ ad hoc ut īfluxus ī urbē uel domū recipiatur: sed ad hoc ut astrū uel cælū significationē sibi uendicat: q̄ postea in domū totā & quālibet p̄tē īfluere pōt. ¶ Ad sextam dicitur. q̄ trāsmutatio illa a principio accidētis p̄det: nō ab accidēte/ nisi tā quā a cā sine q̄ nō. principiū aut ē p̄ctus sub quo icipit. & ille celū est sic se habēs. q̄re a cælo trāsmutatur s̄bā. ¶ Ad septimā patet ex dictis q̄re fossio nō ē p̄icipiū obseruādū. ¶ Ad octauā conceditur. q̄ principiū habitatiōis uim hēt nō medio crem. cui tñ nō repugnat p̄icipiū fūdatiōis uim suā ad icolentes diffūdi. ¶ Ad nonā cōceditur/ specialiter uariari uirtutem s̄m uarias materias. sed nō generaliter. unde licet hec lignea domus facilius destruat: q̄ lapidea/ hec etiā forte igne cōburatur. lapidea fulminetur. eodē tñ tēpore (si idem habuerint principiū) destruentur: & ab icolentibus eodē passiōes

QVESTIO

bono uel male sustinebuntur? possibile est etiam eadem qualitate diuersa genere affici. ut hominem uel plantam comburi.

¶ Ad decimū dicitur. q. per principiū uirtus imprimendi a predominatoribus aquiritur: quā & in partem presentem & futuram priori annexam. uel quomodo erit annexa influere poterit. ¶ Ad undecimā negetur assumptum. ad probationē dicitur. q. nō erit artificiale nisi ab arte dependeat. quoniam ars. & natura duo principia sunt. quare principia erant diuersa.

¶ Ad aliam dicitur. q. figure primo in superficiebus oibus substat: sicut numeri forma in suis unitatibus. & p. superficies in substantia: quare nullū sequitur inconueniens. maxime si tenētes subiectū inhesionis esse materiam. ¶ Ad aliam dicitur. q. sicut forma substantialis in instanti introducit: licet eius generatio seu prima materie dispositio successiue agratur. & sicut gradus latitudinis in instanti agitur: quāuis latitudo successiue agratur: ita ē. licet domus successiue constructatur: subito tamen eius forma aquiritur. ¶ Ad ultimam dicitur. q. forma domus sine quantitate separari est impossibile. cū quantitate uero admissa separatione: nec materia ē domus: nec illa forma ē forma domus. sed erat uel esset.

Articulus. vi.

¶ An per interrogationis figurā possit de re futura aut preterita. pben iudiciū.

¶ Pparet per figuram interrogationis astrologum non posse iudicare de his de quibus questio fit.

Interrogationis quidem motus. aut a uoluntate est. aut a cogitatie appetitu. si autē ab intellectu & uoluntate dependeat. quoniam uoluntas libera sit ab influentia celesti: nullo modo cum illa similitudinem habere oportet. si uero ab appetitu

sensitiuo procedat: seu cogitatie. postquam ipsa cogitatie obaffinitatem. & propinquitatē eius cū intellectu pte: rō inferior appellatur: quā comensator Auenrois circa particularia discurrere ponit: sicut intellectus circa uniuersalia: idē sequetur intentionē. ¶ Preterea esto q. a calis moueretur interrogas nō debet astrologus per interrogationis figurā iudicare. quoniam illi notū ē nō potest a calis extrinsecis motoribus. uel potius ab intrinseco motore. pcedit. sumū quidē temeritatis genus est in re dubia pferre sententiā. ¶ Amplius cælū sic nobis signū ē quoniam inferiorē cā. respiciēs. n. in celis futura presentia in suis cāis habent. ut supra habitū ē: quoniam solius dei ē futura ut futura sunt per uidere. sed interrogationis figura nō potest esse rerū causa. de quibus interrogatio fit: tū quoniam interrogatio fieri potest de re futura antequam eius principū significatiuū extiterit: itaq. nulla cā futuri pcessit. tū quia pariter interrogatio fieri potest de preteritis: quorū cāe celestes pcessere. & in nihilū uersæ sūt. nullo igit. pacto cælū rei de qua queritur cā esse potest. ergo nec signū. ¶ Deinde idifferēter & uera & falsa interrogata esse possunt. alias unusquisque ad questionē facile respondere posset animū cōfirmādo interrogatis: quolibet ē interrogatio uera succederet: sed cælū nō ē mēdax. quoniam a rebus celestibus mendaciū debet esse alienū: quū demonibus cōueniat. qui mēdaces sunt & patres mendacii. ¶ Deniq. aut cælū mouēs interrogantē uerū est. aut mēdax. si uerū iam questio uera si in interrogatis sententiā teneri potest. si mendax. igitur. nō potest astrologus per ipsum iudicare. & per consequens quodlibet astrologi iudiciū si in adherentiā interrogantis ssee deberet.

¶ Incōtrariū ē Ptolemei auctoritas. affirmatio. Lxiii. si in grecam lram uel. Lxv. si in arabicā. &. xciii. in multisq. aliis lo-

cis idem cū cæteris astrologis sentit. experientia quoq; in medium adducere nō est opus: quū nil aliud ad canones scribēdos auctores peritissimos incitarit / quū etiam quisq; expetor cælogi uirum re ipsa comprehendat: quo medio nō modo preteritos ac futuros effectus puidere possumus sed etiā que in animo sunt interrogantis. ut infra.

¶ Respondeo dicendū. q. s̄m predicta cōclusa: necesse est canonicè interrogantis figuram / rege futurarū ac preteritarū ēē significationē. ostensum est supra / cælū elemētis / mixtis / omniq; corporeæ naturæ p̄dōminari. iterū sensibus. quum corporeæ / quedam uirtutes sint. ut. ii. de aīa Arist. demonstrat. Ex quibus arguitur. cælum hominis sensus interiores mouet. & cogitatuā / s̄m omnē modū: & eius spiritus: & actiones ut ostensum est. igitur per cognitionem / uel media (quibus cognoscitur) mouere potest. siquidem solum qualitatibus primis moueret. iam nō moueret cogitatuā ut cogitatuā est. quod superius fieri posse demonstratū ē. quom cælum generare brutorum sensus declaratum fuit. ¶ Amplius si diuersi spiritus complexionēs / humores / uarios conceptus causant: sicut melancolici / maniaci testantur: pariter astra predictorū motiua. ¶ Sed ad maiorem predictorū intelligentiam argumentorūq; solutionem cōsiderandum est / quo pacto interrogatiōis figura (quum rerum de quibus interrogatio est / raro sit cā) eas res nobis significare possit. quo in loco duo aperienda sunt. Primū. quo pacto cælum quando causa nō est alicuius / signum esse potest. Secundum quo modo quādoq; etiam causa esse potest. Quantū ad primum dicendum est. q. multo minus cælū ē. sensus ad aliū quid considerandum mouere / q̄ rem illā

in esse producere ut plurimum. ideo figura quedam / similis preterito uel futuro effectui / poterit illum sensibus facere cognitum / quando sufficiens non erit effectum illum producere. ob similitudinem igitur quā habet figura mouens sensus cum preterita uel futura de re illa cogitationem impressit. ob eandem etiam similitudinem effectum predictum s̄m sui dispositionem & qualitatem / futurū iudicare poterimus: aut preteritum: si uero contigerit cælum non sic se habere / ut similitudine sua nobis possit figuram p̄ductuā / aut producentem / aut causā quā iam produxit palam facere: tunc effectum non uenturum uel non preteritū dicemus. Sic igitur interrogatiōis figuræ non se solis nec imediate aut directē (ut ita loquar) significant. sed aliis mediātib; quas determinatas non habet ante oculos astrologus: quibus interrogatiōis figura assimilatur. itaq; mediate & reflexe significationem habet. ¶ Nunc uero ad secundum accedendum est aperiendum dicendum breuiter. q. si effectus in tempore interrogatiōis esse ceperit. uti facile contingit / eandem figuram / & effectum producere / & sensus mouere: nulli dubium est eandem esse causam utrorumq;. si etiam euenerit ut (effectu iam in esse producto) post eius radicem aliqua particularium figurarum priorem determinantium / iuuantium / uel impredientium similis priori mouerit interrogantem. puta figura reuolutionis / aut coniunctiōnis luminarium / & similia. tunc predicta figura proculdubio causa erit & interrogantis motus: & particularis nō principalis coartans effectus. Pariter si precesserit figura effectum longo tempore: eo q̄ per alias figuras particulariores uis eius compleri oporteat. tunc quoq; si contige

QVESTIO

rit ut aliq̃ priorū figurarū p̃cedentiū / effe-
ctū post tēpus p̃ductiuarū / iterogātē mo-
uerit: palā est figurā illā & iterogatiōis ēē
cām: ac ē effectus futuri / nō dū iesse p̃du-
cti. Cōcludēdū igitur iterogatiōis figurā
ēē effectū tā futuroꝝ / q̃ p̃sentiū / q̃ ē p̃te-
ritorū / quesitorū / posse esse causā.

¶ Ad rōes in cōtrariū. dd. ad primā. q̃ ca-
nonica bona iterogatio / a uolūtate nō est
quā libera est: nec ē a cogitatiua. ut a uo-
lūtate mouetur. nec ē ab eadē ut a se mo-
ueri pōt multis de cāis. nec ut ab aliq̃ itri-
seca cā aīali p̃senti / mouetur ut sūt humo-
res spūs & huiusmōi. nec ab aliq̃ p̃ricula-
ri cā extrinseca. sed solū a corpore cālesti
ut ista patebit. Cogitatiua. n. motorē ha-
bet itrinsecū. principalē & istrumētālē.
ut uolūtas / & appetitus / & hūores / & spi-
ritus istrumētāliter. & extrinsecū. & hoc
p̃ticulare & uniuersale esse pōt. ut infra.

¶ Ad secūdā dicitur q̃ astrologus nullo
mō absolute p̃ iterogatiōē respondere
pōt aut debet. qm̃ ut cōcludit argumētū
certus esse nō pōt. an canonica fuerit itero-
gatio uel ne. nisi ipse se ipsū iteroget. aut
rectius loquēdo tēpus motus sensuū sū-
mat: pōt. n. modis plurimis decipi. Pri-
mo ob iterogātis ignoratiā. Secūdo ob
eiusdem malitiā. pōt. n. q̃s in ludibrium
horā sūmere cōtrarii ueritatis significati-
uā: & tūc tēporis p̃pria electiōe iterogare
quare sic debet astrologus p̃ferre sētētiā.
si recte iterogasti nō aliter talia futura pre-
uidētur. ¶ Ad tertiā patet r̃nsio ex ulti-
mo norato. ¶ Ad quartā dicitur q̃q̃z cā-
lum esse mēdax. quō aut hoc cōtingat in-
fra oñdetur. Ad ultimā dicitur. q̃ si cālū
mēdax n̄ fuerit ad sensū astrologorū: utra-
q̃ cōtradictiōis p̃s iudicari poterit. s̄m sui
significationē. ubi finis uēturus uel ne si-
gnificatur. si uerō mēdax fuerit debet ast-
rologus faciē suā a figura auertere. puta.

quum Mars in scorpiōe in angulo fuerit:
aut aliquid huiusmōi.

Articulus. vii.

¶ De cōditionibus bonarū canonicarū in-
terogationis

Idetur quēcūq̃ iterogatiōis mo-
uētū / p̃ iudicio sūmēdo astrologo
sufficere. ¶ Virtus qdē cognosci-
tiua q̃stiois / & eiusdē formā appetitus
sensitiua ē necessario. igit. celis subiecta. iu-
xta sup̃ius determināta. motus igitur eius
a celis ē. & ita p̃ motū illū cāli dispositio-
nē explorare poterimus. assūptū declara-
tur. q̃stiones. n. de singularibus fiūt: nō
enī q̃ritur an hō generabitur. sed an hic
uel ille / huius uel illius filius generabi-
tur: an hic uel ille morietur. &c. sed sin-
gularia a solo sensu cognoscūtur. uniuersa
uero ab itellectu. quū itellectus ima-
terial' sit: & a cōditiōibus idiuuatiōibus
abtrahat. ergo. ¶ Preterea quelibet idiffe-
rēs cā ad utraq̃ p̃tē cōtradictiōis sup̃ueni-
ente determināre ad unā / ad illā se appli-
cat. sed uolūtas (si sit idifferēs ut supra) p̃
sēsus mouetur / q̃ ad unū celis determi-
nātur. ut sup̃ igit. eidem uolūtas adheret.
itaq̃ eius libertas nullo pacto oberit / qn̄
iterogatio efficax sit. maior oñditur: qm̄
ex se cā illa idifferēs ē. tātū igit. uirtutis ad
unā p̃tē hēt ut flecti possit: quātū ad aliā
alia ergo sup̃ueniēte ad nuū pellēte / ma-
ioris potētie erit uirtus ad illud uergēs q̃
altera itaq̃ sup̃abit. ¶ Amplius si aliq̃-
bus cāis sēsus ab cālorū motu & influētia ī-
pediri possūt / ille cāz sūt p̃ticulares. putā
quom̄ astrologū offēdero / aut astrolabiū
uidero & similia. sed istz quoq̃ celis sub-
dūtur / ut aiūt astrologi: q̃bus nihil respe-
ctu celestiū cāz fortuitū ē: sicut theologi
respectu diuine sapiētiā. igitur ille obesse
nō poterunt. qm̄ s̄m cāli dispositionem
astrologum offendam. &c.

¶ In cōtrariū ē manifestissima rō. siqdem hō p rōnālē ptē liber est. & dñus actū p tīs illius nullo instigāte cālo/ad aliqd in terogādū moueri poterit. tūc eqdē tēpo ris nulla celoz uirtute uti poterit astrolo gus. ¶ Si iter si fortuna n̄ nulla fiat/a li bera cā p accidēs sequētia/coz i cālis nul la cā reperiri pōt. ergo nec p interrogatio nem de eisdem iudicari.

¶ Rūdeo. q̄ interrogatio canonica: qui possit astrologus iudicare/ ea est quā a cā lis bene dispositis solū cātur. ad huiusmo di aut p̄fessionē cognoscēdā pluribus me diis signisue uti oportet. nisi. n. cālū fue rit mouens sensū interiōrē s̄m aliqūā si militudinē ut supradictū ē: n̄ poterit de re quesita dari iudiciū. cōplures aut cau sa mouere possūt sensus/ tali similitudie nō existēte/ nec ullo a cālis sensuū motu cōcurrente. igit. nō quecūq̄ iterogationis. tēpus apud astrologū significatiūū est. Ea aut quā mouere possūt p̄ter cālū. sūt hec primū uolūtas que oīno ab ifluxu celesti libera est/ una cū itellectū: p̄ itellectū cōe quoddā itelligendo ad sensitiuā iteriōrē & itellectiuā. Secūdū appetitus sensus si ue irascibilis siue cōcupiscibilis: q̄ cogni tionē sensitiuā & formā sensibile ipsam sequitur. quā ipso/ multis casis(p̄terq̄ a cālis)causari pōt. Et primū hōz sua liber tate/ q̄buscūq̄ cōtradictibus rōibus/ li bere eligit. dēptis his ad quā necessario i clinatur. Secūdū qd̄/ i electiōe/ libez esse pōt a celestibus sensus ē. pōt. n. moueri a naturali iclinatiōe i rem delectabile aut odibile. a frequenti cogitatiōe. a rememo ratiōe multaz iferiōz cāz. i noticiā q̄stio nis sensū ducentiū uel itellectū. ab intui tu sensibiliū iferiōz similiter mouentiū. quibus casibus nihil ueritatis i se cōtinet interrogatiōis figura. ¶ Preter hec oīa ad uertendū est. q̄ quom primo q̄s iterogare

de liberat uel se solo uel alterius suasu/ si cōtigerit interrogatiōē nō esse canonicā. qm̄ ab altera/ q̄ celesti cā moueatur. tunc anteq̄ canonicē interrogari possit/ opus est unā cōplērā reuolutiōē expectare: & tā to āplius. quāto luna ad simile figurā lo cum(i quo prius repiebatur)pueniat. ne minus simile cālū moueat. anteq̄ simili us redeat. ¶ Deīde cōgruū est/ post itero gādī deliberatiōē/ i hac expectēda reuo lutiōe sepius ac sepius q̄stionē cogitare. p reiteratā nāq̄ iterogatiōē/ sit hōis cogi tatiua disposita ad magis ifluxū recipien dū: quā dispositione deficiente raro fieri pōt regulata petitiō. magna. n. & caloz similitudo opus erit ad sensū mouendū ut plurimū. quāuis si fieret illa ēet effica cior. ¶ Ultra p̄dicta aliud requiritur ex pre pacientis iterogātis. u. ut iterogātis sēsus ad ueritatē & motū cāz ueritatis suscipi enda/ iēpti nō sint. qd̄. n. uni tēpamētū est/ alteri diseria ē. sicut igit. apri sensus bonaz. s. cōpositiōis & cōplexiōis mēbri būoz/ & spiritūū/ a cālo(similitudine sua) significatio sic disponitur. sic p cōtrariū. malaz cōpositiōis cōplexiōisq̄ sensus/ alte ra cā/ mō altero ac tpe alio disōuenienti mouebitur. & i hoc passu cognoscit itel lectus. cur quidā sepius ueritatē futurā i somniis p̄uident. alii uero nequāq̄. sed iēptissime/ iordinateq̄ mouentur.

¶ Ad primā rōnē icōtrariū dicitur. q̄ sēsus pōt a pluribus moueri i trinsce & ex trinsce. supius aut cōclusū ē/ sensus a cā lis posse moueri: n̄ aut q̄ ab aliis cāis imu tari nō possint. q̄tū ad singularia uero co gnita p sensū. dicitur q̄ etiā ab itellectu cognoscuntur. ut alibi disputatum est. ¶ Ad secūdā dicitur. q̄ ex falsa ymagina tione p̄cedit. supponit. n. uirtutem uo luntatis in duas ptes esse diuisam: quarū una ad ptem affirmatiuā: altera ad nega

Q. VESTIO

tiuam uergat: sed dicendū uolūtate se to-
ta, ad hanc uel illā ptem flecti. & ad hūc
sensum negāda est maior. ¶ Ad tertiā di-
citur. q. ē principii petitio. qm̄ causæ ille
exteriores & si calis moueri possunt. mo-
uētur ēt libera uolūtate. & fortuna. deīn
de dicitur maiorē uniuersaliter esse falsā.
qm̄ ab intrinsecis causis puta uolūtate &
aliis moueri possunt. quæ uolūtas ēt insti-
gatis seſibus libera ē. ut patet in cōtinēte.

Articulus. viii.

¶ An qñq; cælum sit mendax.

Elum esse mendax nefandū ap-
paret: si quidē spiritalia pducit
cælū: quū sit corpus solū itelli-
gentiæ uirtute ea possunt pducī. sed mo-
uere sensus ad hanc uel illā cognitionem
spiritalē quoddā est. igitur a sola applica-
ta itelligentia id poterit puenire. sed mē-
daciū a substantiis spiritalibus nō repro-
bis alienū est. ig. &c. ¶ Preterea in rebus
bellicis Martē respicimus: i rebus aut agri-
culture Saturnū. sed ut uidetur mēdaciū
ab intēpatis stellis solū pcedere pōt. igi-
tur in rebus p̄dictis nō poterit esse mēda-
ciū. hoc aut uoluntarie dictum omnino
est. q. si in aliis rebus, nō in istis possit esse
mēdaciū. ¶ Idem seqtur si diceretur mē-
daciū ab isfortunis fixis emanare qm̄ si-
cut intēpatā sapiūt Saturni & Martis na-
turam: ita & belli & agriculture signifi-
cationem.

¶ Incōtrariū est Ptole. auctoritas afforif-
mo. xiiii. libri fructus. Idem quoq; affir-
mat afforif. cvi. Almanſoris Auerſe ocu-
los a figura &c. in qua Mars fuerit in an-
gulo. maxime cū fuerit ascēdēns scōrpio

¶ Rñdeo dicendū. cælū duobus modis
mendax esse pōt. uno qdē mō ex pte sui.
altero ex pte nostri. Ex pte sui quom. s.
sic se habet. ut distēperate stellæ potētio-
res sint in figura mouētes interogātis sen-

sus. tūc eqdem: & cōplexio sensuū. & mē-
brog: distēpatur: & hūores: & spūs. q/
bus sic a tēperamēto lapsi/a uera rectaq;
operatiōe deficiunt: inde quidē corrupte
sensus operari cōtingit. patet hoc nō solū
ex supradictis. xi. ca. qñtiōis. ii. sed experi-
ētia aptissima. pgnātes enī mulieres cōp-
te sūt: quæ ob mēstruorū retentō: mali-
gnam q̄litate uariis bestialibus appetiti-
bus afficiūtur. terrā puta comedētes na-
riis positiōibus aut silibus inuidentes. &
sic de inumeris silibus accidentibus. hoc
ē melācolici, maniaci testātur. qre si su-
pra aptū fuit hoīes p̄dicto mō ad diuersa
uicia p se sus incitari. puta homicidiū fur-
tū &c. idē de mēdacio dici dēt. mēdaciū
enī aut supbia p̄se fert/aut ininicitiam.
distēperatas uero stellas nō mō/ quas sui
natura sic ēe cognoscimus itelligere debe-
mus: sed eas quoq; q̄s accidentalī modo
homīnū opatiōibus aduersas cōphēdi-
mus. quēadmodū retrogradū louē/ in ca-
su cadētē diceremus itēpatū. qua de cā
recte dixit Almā. ubi supra. figurā nō ēe
ispiciēdā in qua Mars fuerit in angulo: p̄-
sertim scōrpiōe ascēdente. tū qā scōrpius
domus Martis ē: quo potētiōr redditur.
tū ēt qm̄ i eo cōbusta uia repitur: ubi cō-
plures fixæ naturā Martis possidētēs sūt.
qbus tanta discrasia imutatur itērogātis
sensus: ut ad falsū excogitādū ducatur:
sicut ēt maniaci cōceptus plerūq; falsi sūt
¶ Secūdo ex pte itērogantis idē accidere
pōt. q̄uis tandē i stellas reducici possit. &
hoc ē si sensus itērogātis a tāpata cōplexi-
one/ aut debita cōpositiōe non pag: sint
lapsi. aut etiā hūores/ & spūs. cōnēpe ca-
su si temperatay: stellay influētiis moue-
ātur/ in p̄portionato quidē sibi radio affi-
cientur/ quo casu similiter lesa perueniet
operatio. quod enī temperato cōgritudo
est. distēperato sibi sano sanitas est. &

hec ex parte interrogantis moti/ atq; cæli mouentis. ¶ Sed preterea alio mō cōtin- git interrogatiōis iudiciū esse falsum. s. ex parte iudicantis. sicut quidē iterogātis sē- sus p̄ quasdā cæli dispositiōes/ falso imu- tantur pariter & sensus astrologi iudicare debētis moueri pōt. quare licet p̄prie fal- sum dicere deberemus iudicē. quoniā tñ falsitas ista a cælis est; hoc etiā modo ab illis esse mendacium. quamuis ip̄prie. dicere possemus.

¶ Ad rōes incōtrariū dicendū est. ad pri- mā. q̄ etiā corpus modo p̄dicto mouere possunt sensus. sicut melancholici spiritus menstrua/ egritudines quoq; faciunt. sed esto q̄ ab itelligētia sint motus isti p̄ ac- cidēs; responsū est supra in ca. p̄allegato secūde q̄stiois: ¶ Ad secūdā dicitur/ men- dacem sensuū motū in ifortunay signifi- catiōibus/ aliter sūmi debere in rebus in fortunis p̄prie. ut militia/ & agricultura sunt. quoniā ab ifortunay in figura pote- state iudiciū haurire debemus. q̄ Et simi- liter ad tertiam dici debet.

Articulus. ix.

¶ An interrogationis figura sūmi debeat a principio motus sensus: at potius ab ab- plicatione interrogantis ad astrologū.

Empore quo iterogans ad astro- logum petendo se applicat/ figu- ram multi notant astrologi. ubi ratio nō deesse uidetur. Sic. n. se hēt q̄stio- nis in iterogante cōceptio/ ad ipsius exp̄- sionē. sicut hoīs cōceptio ad natiuitatē. sed de hoīe iudiciū sūmi debet a natiuita- te potius q̄ a cōceptiōe. ut supra. igitur.

¶ Postea interrogatio actus est iterogā- tis in interrogatū ut patet. hoc aut sola fā- tasie imutatiōe p̄fici nō pōt. igitur neces- saria est animi exp̄sio. &c. ¶ Amplius p̄- leuem debileq; causā/ nō pōt astrologus

recte tuteq; iudicare. quā /cōtingat pluri- bus causis debilibus aduersantibus sen- sus mouentibus/ fortiorē oppositā p̄do- minādo effectus suos causare. sed ad sen- suum mutationē/ debilis ē causa suffici- ens ē. ad applicationē uero ad astrologū fortis. nam appetitus querēdi intensus/ applicationis & exp̄sionis cā est. igit. &c. ¶ Preterea si quis astrologū adeat peten- di animo. nec post applicationem petat. etiam si per alium eius animus questio quoq; astrologo aperta essent. nō deberet astrologus iudicare. cuius causa est. qm̄ n̄ nulle potentiores aduersantes cause ob- fuisse potuerūt. multo igitur minus p̄ sē- sus solā imutationē. sicut cōiter operan- tur astrologi.

¶ Incōtrariū est ratio apertissima. appli- catio enī multis causis nō celestibus uari- ari pōt/ retardari/ atq; accelerari: & si de- bito modo sensus (ut supra dictū est) mo- uentur. causa aut ista sunt. cita uel tarda deambulatio. oīa ēt quæ p̄fectionem & iter impedire possunt. casus fortuna & re- liqua. si ergo p̄ applicationē iudicaret nō cælogi motibus/ sed aliis deter minanti- bus iudicaret astrologus. quod est incon- ueniens. ¶ Preterea si detur oppositum ubi per uiginti miliaria uel decem dista- ret iterogans ab astrologo: cōtingens est post omnē cæli significatiuā uirtutē astro- logum iudicare. ¶ Item ponatur Sor. ab astrologo per. x. miliaria distare. Plato/ nē nero familiarem. & quero an cælū eo- dem instanti utrūq; ad eadē rem querēdā mouere possit. & certū ē q̄ sic. quo posito Plato statī petitionē formabit. Sor. uero post tres horas. sic ergo de eadē re/ p̄ duas figuras tñ iter se distates/ astrologus iudi- care coactus est. & diuersa iudicia forma- re. quod est nefandum/

¶ Ad istam demōstrationem non nulli

QVESTIO

respondent negādo casum: cōcedunt. n. quod negari n̄ pōt: cælum similiter se habens/plures ad idem petendum mouere posse. sed dicunt q̄ sicut cælum eos ad petendum mouet: ita ēt non p̄mittit in diuersis repugnātibz figuris interrogatiōes fieri: sed adeo istos disponet. ut simul petant. unius motū uel iter retardando: alterius uero accelerādo. ¶ Sed q̄ fatua sit ista responsio cunctis sane mentis apertū est. ex illa. n. sequitur cælū adeo petenti/bz ministrare: ut illum. qui p̄pe ē (quē magis mouere pōt/maiori sua cum illo similitudine) minus moueat: alterū distātem magis/minus tñ sibi subiectū. ¶ Secundo q̄ si p̄pinquus distans esset/ & distans p̄pinquus quē iuuabat impediēt & uersa uice. ¶ Preterea quis negare poterit in itinere seu spacio. xx. uel. xxx. miliarium libera uolūtate post principiū/ tarde uel uelociter moueri posse? aut igitur nūquā libera uolūtate uti poterit in toto itinere. aut nulla pene canonica petitio absente fieri poterit. ¶ Item retardare & accelerare/ eodem tempore/ circa similit̄ disposito susceptibili/ eodem influxu/ eiusdem generis/ sūt effectus cōtrarii: igitur per se ab eadem causa p̄cedere nō possunt. p̄ accidens aut applicari nō dicerēt aduersarii. qm̄ iam ista deficere posset. & sic illis idem sequeretur inconueniens. ¶ Amplius aut ad bonam efficacēq̄ iterrogatiōis figurā/ sola cōceptio a celis causata sufficit. aut aliquid aliud requiritur. si primū. habetur intentum. si secundum ergo n̄ poterit astrologus se ip̄o querere. consequens cōtra omnes astrologos. non enim pōt sibi ip̄i applicari. sicut nec distare. ¶ Si diceretur q̄ per applicationē/ in distantiā itelligūt. cōtra/ moueatur astrologus ad rem quāpiam querendā. moueatur distans ēt p. v. miliaria & patet q̄ si

plicatio distantis recta est. q̄ motu astrologi sumendus nō est. ¶ Adhuc. quera/tur qua tatiōe cælum interrogantē moueat. & patet q̄ nulla causa ēē potest/ p̄ter q̄ cōformitas/ & p̄dicta cū principali similitudo. si sic ergo per illā poterit dari iudicium. si nō igitur non recte mouebit querentem.

¶ Ad primā rationē in cōtrariū dicendū illa q̄ per bella similitudo mille pedibus claudicat. ostensū est supra quare p̄dictus ortus significatiuus sit. & patet q̄ huc n̄ cōpetit. Deinde esto q̄ similitudo bona esset: adhuc nihil cōcluderet. nam cōceptio quantū ad essentialia. & coessentialia. principalis significatrix est. ipsa etiā est naturalitatis regula plerumq̄. quare si huius cōceptionis questionis essentialia quesierimus. nostrū sequetur intentū. ¶ A secundā dicitur q̄ questionē cōtingit extrinsecus exprimi & cōtingit nō exprimi. nō expressa tamen questio est. motus enim intrinsecos sensuū attendimus. unde si fieri posset. ut moto sensu absq̄ expressione illius/astrologus motū illum cognosceret iam per illius temporis figuram iudicare posset. quinimo quamuis raro accidat: si astrologus cognoscat fortem motum ex arrupto p̄ter spem factū in sensum alicuius: per figurā illius temporis positionē. & intentionē cogitantis. & finem cogitationis preuidere poterit: uelit/ noluit sic cogitans. ¶ Ad tertiā dicitur. q̄ licet applicatio fidem faciat/ motum fuisse fortē nō tamen per illam iudicandū est. sic etiā per alia signa. puta interrogantis uehementiam &c. cognosci pōt motus fortitudo. ¶ Ad ultimā neganda est enūciatio prima qm̄ p̄ motū celestem p̄cedentē iudicare possumus: licet aduersātes causā sequatur. qm̄ ēt post applicationem/ eiusmōi/ sibi aduersē causā sequi possunt.

Articulus. x.

¶ An interrogantis animus ab astrologo cognosci possit.

h Ominis animū ab astrologis posse cognosci falsum & erroneum esse uidetur. Solus. n. Deus scrutator ē cordiū: p hominū corda animus itelligendus est. ¶ Preterea animus hoīs a uolūtate mouetur / suoq; discursu: & in finitis causis uariari pōt. sed īfinita a nobis cognosci nō possunt. ergo nec causæ qbus moueri pōt: & p consequēs nec eius motus. ¶ Preterea sicut una itelligentia spēs alterius intuens: nō ppter illud conceptum illius cōphedere pōt: qm̄ quo pacto illis utatur ignorat. ita similiter quāuis has uel illas spēs celū in sensus influeret: & astrologus illas in genere cognosceret. nō ppter hoc animū eius cōprehēderet: qm̄ scire nō pōt quatenus rōnalis ps inferior aut superior illis utatur. ¶ Preterea huius uel illius cogitatio singularia seu particularia quedam sunt: sed astrologus ad particularia non descendit. ut supra. igitur &c.

¶ Incōtrariū ē Ptolemei auctoritas libri fructus uerbo. cxliiii. Locus potētioris pdomiatoris / significat ea que ab interrogante intendūtur. uel fm̄ arabicā lram locus fortior significatoris in iterogatiōe significabit quod ē ī aio interrogantis.

¶ Respōdeo dicendū. q animus in pposito apphensiua uirtute interiorē cognoscentē significat. hec autē ī homīe duplex est sensitiua / & itellectiua. Si p animū intellectiua uirtutē cognoscentē itellegeris quum ps illa imaterialis (p supius dicta) libera sit ab influxu / non pōt astrologus illum cognoscere. itaq; solus Deus eius / modi animi scrutator ē. si uero per animū sensitiuam uirtutem cognoscentē itellegeris / siue fantasiam / siue cogitatiua: sic

quum ista a celis moueri possit / ut supra fm̄ causæ mouētis dispositiōe: per illū motū causamq; mouētem / poterit astrologus effectū ipsum. s. genus motus / cognoscere. ¶ Sed qm̄ sēsus a pluribus causis intrinsecis & extrinsecis moueri possūt idcirco diligentia uti oportet. anteq; astrologus iudiciū pferre audeat. nisi quidem quedā obseruauerit / fallax & mēdax erit eius iudiciū. Si uero cōsiderauerit causas sensus mouētes nō ē cōplexiōe. nō humores / aut spūs / nō cibum uel extraordinariū potū / nō fixam de re querēda cogitationem: & ita de particularibus causis. cumq; his oībus / nullo pēunte discursu ex arrupto / qprimū / forti cogitatiōe / prioribus dissimili / sēfū moueri cognoscat. quæ quidē gestibus & faciei motibus cōphendi possunt. tunc motū illū / a celesti corpore pcedere putandū ē. Cui cogitatiōi si rō cōcordet nō ppter id minuetur celi significatiō: sicut nec ēt eius similitudo qua mouit. ¶ Ex quo seqtur aliquē motū uolūtariū esse. quo mediante p calorē dispositiōe / rei (quæ animo uoluitur) iudiciū sūmere possumus. nō ut a libero motore est / uel ut illi liber motor assentit: sed ut a celesti corpore effluit.

¶ Sequitur secūdo. q sobrii / casti / saniq; corporis somnia / plerūq; talia esse debēt. ut si tēpora. quibus fiūt / noscerētur / posset p illa rectius astrologus / q p interrogationes / iudicare. ¶ Sequitur tertio. q si cuiuspiam discurretis / loquentis / senlus absq; aliqua similitudinis ratione / statim ppter spem magno affectu: faciei oculorūq; mutatione nō mediocri / sermone interrupto / sileat. tute poterit astrologus figuram erigere & genus cogitationis interruptis cognoscere. & illius rei cognite finem / euentū / exitum puidere.

¶ Ad rōes incōtrariū dicendū. ad primā
n

QVESTIO

dictū est per corda itelligi debere intelle/
cti uam cognitionē: aut sensitiuā ut a pre/
rationali pcedit. ¶ Ad secūdā dicitur. q
motus sensuū a uolūtate aliisq; cāis/ post
habēdo: solum ille quia celesti corpore
effluit cōsiderari debet. ¶ Ad tertiā dici/
tur cōcedendo totū: sed nō est contra in/
tentum. nō equidē rōnalis partis superio/
ris cōceptū obseruamus. sed iserioris ptis
ut a cālis est. ¶ Ad ultimā dicitur. q de
forte plures cōceptus haberi possunt par/
ticulares. s. & comunes ut cognoscēdo ip/
sum esse hunc hominē: hoc animal: hoc
corpus: hanc substātiā: hoc ens. simili/
ter astrologus supposita huius sēsus mo/
tione ipsam in confuso & in comuni co/
gnoscerē poterit

Articulus. xi.

¶ An horarum electiones hominibus p/
desse possint.

Pparet horarū electiōes ad aliquā
a suscipiendā puinciam/ homini
bus pdesse nō posse. Nil. n. ope/
ratur planeta in subiectū aliqd quod nō
pmiserit in natiuitate. iuxta Ptolemei sē/
tentiam afforismo. Lxxviii. libri fructus
s. m arabicam lram: qsi planetē nil opera/
ri possunt. multo minus fixe: sed electio
si uera fuerit a uolūtate libera & scientia
astrologi pcedēs: nō est s. m natiuitatis
uirtute n seu radice: nam si ab eiusmodi
cāli dispositiōe causaretur iam nō ēet nisi
apparenter electio: quā nō s. m liberā acti/
onem hominis: illa fieret. ¶ Preterea aut
electiōis figura similis est ei: quare rei pre/
dominatur ob quā cōsequendā uel uitā/
dam electio fit: aut dissimilis. si similis.
iam idem/ figura pdicta radice fortior/ se/
sola pduxisset/ quod p electiōis figurā
cōsequi sperat. si uero dissimilis fuerit: n
poterit subiectū ad opratū finē pducere.

qm̄ minoris est potestatis. sicut testatur
Ptolemus. libri fructus afforismo. vi. ubi
dicit q si contraria fuerit electio radici nō
conducat &c.

¶ In cōtrariū tñ est eiusdem auctoritas/
loco pallegato: tunc diez atq; horarū ele/
ctio confert: quom &c. Idē elici pōt ex.
viii. afforismo. x. xiii. xviii. xx. xxi. xxii.
xxvi. xxviii. xxxvi. xl. xliii. Liiii. lv. lvii.
& in infinitis locis. idē habetur ab aliis.

¶ Respondeo dicendū. q necesse est dicē/
re electiones posse iuuare sepius. ac ēt ob/
esse: iuxta uarios modos qbus homo stel/
lage uirtutibus utitur uel ab utitur/ pdes/
se quidem duobus modis. s. malū phibē/
do: & bonū augēdo: pariter duobus mo/
dis obesse. s. bonū remouēdo: et malū au/
gēdo. ¶ Ostensū est supius. q picipioz
figurā uim significatiuā usurpant: & me/
dia & fines metiuntur. quare cū p electi/
onem possūt opera uel actiones humane
cālo sic uel sic se habenti applicari: pōt/
runt ēt subici. ergo s. m cāli dispositiōē
subiectiq; recipiendi potentiā/ influentia
recipietur. ¶ Preterea cālum naturaliter
agit: aut saltim eligēdo melius/ sic semp
agit ac si naturaliter ageret: nec cessat uim
suā influere. igitur si naturā cursu/ i aliqd
initium sūmendo/ cāli figura illi cōres/
pondens/ influere nō desinit. & suā dispo/
sitiōē metitri. pariter ergo. si arte uel li/
bera uolūtate cuiuspiā rei/ principiū tali
tempori dederimus/ influentiā suā impri/
mere in illam nō cessabit. ¶ Amplius tē/
porales significatores/ uirtutē significato/
rum radice augēt uel minuūt. iuxta Pto/
lemei sentētiā libri fructus afforismo.
xliii. sed per electiones stellarū temporales
significatrices fiunt. igitur uim planetarū
uel aliorū significatoz radice augere
uel minuere poterunt. ¶ Vterius in cor/
poralis spiritalisue natura (uniuersi ordi/

ne) corporali dominatur: & illa uti pōt: sed itelleſtiua uirtus ac ēt uolūtas imaterialis ē. ergo poterit cēlis uti & frui: licet frui pprie ad uolūtatē ſpectet. hoc autē p electiones fit. ¶ Rurſus ſicut in rebus inferioribus/ una eſt alterius fomentū/ alteri uero uenenū corrūpens. ſimile uel cōtrarium. ita pariter cēli figurę poterūt aliis figuris obelle/ & fauere/ ſm ipſę ſimilitudinē ſeu cōueniētiā: aut diſſimilitudinē ſeu diſcōueniētiā. ſicut igitur uenum diſtans/ huic applicato in hoc agit. ita reſ iſta huic principio ſubieſta a cēlis imutabitur. ¶ Deinde. ſicut optimus agricola/ licet a natura tali tempore plantas/ herbas/ fructus pducere cognoſcat poterit/ eas cōuenientiōri tempore prius aut poſterius plantare ſeminare inſerere/ mūda/ re: ita & aſtologus quedam cēlis uentura preuidens. principium eiꝰmodi rei accelerando uel tardando huic uel illi cēli figurę ſubdere poterit. quibus hoc uel illo modo influetur in paſſum. ut Ptole. aſſoriſmo. x. aſſerit libri fructus.

¶ Ad ratioē iſcōtrariū. ad primā dicitur qd ſm arabicam lram illud habetur: non aut ſm grecā. cui magis adherendum eſt ait. n. in greco ſepe numero planeta operatur i loco ubi operationē nō habet. ita ut queſtū pter ſpēm nato afferat. quę ſententia maxime a prima diſtat. qua tene/ tur Ptolemeū de anthiſtiis loquūtū fuiſſe. Sed eſto qd ſm arabicam lram ſūmamus qm bonū ſenſū habere poteſt. ut i comēto meo ſup Ptolemei centiloquio ſeu libro fructus declarauī. dicitur qd p nil parū debemus itelligere. nihil ēt/ niſi qbusdam coadiuuatibus cauſis/ oparetur &c. ideo electionibus utendū ē. ¶ Ad ſecundā dicitur. qd ſi cēlū malū futurū mine/ tur. electionibus minui pōt uel quātum ad ſubieſta/ uel quātū ad tempus/ uel ad

mali extensionē quātitatiuā uel intensio nem. & ſic de aliis mali circumſtantiis. Si uero bonū futurum pmittat. electionibus augeri poterit. ſicut optimus agricola terrā aridam ſimo ſubleuat/ malas herbas mundat &c. pinguem uero fortificat bona igitur electio & ſi nō pdeſſe bonum tribuēdo/ quom radice aduerſam habet. prodeſt tamen malum minuendo.

Articulus. xii.

¶ An electionibus poſſit non ſolū malū futurū minui: & bonū augeri: ſed et malū futurū in totū auferri/ & bonū nō futurū radicibus tribui.

Idetur electionū figuras futura uer alias figuras radice ſolū poſſe modificare. ſ. minuire/ aut augere. Et primo auctoritate ptolemei uerbo vi. ubi ait qd ſi contrarie fuerint natiuitatis figure. aut radice. electio ſupple ad bonū nō cōducet. ¶ Preterea figurę quę ſm curſū cēlorū aliqua ſibi ſubieſta faciunt/ ſicut ſūt figurę radice aut reuolutio nis/ potentiores ſūt: his quę per artē eliguntur. igit. quū ſi quis effectus a radice pderere nō pōt: radix eiꝰ effectui pdicto diſſimilis & aduerſa ē. ergo nō poterit ab electionis figurę pducere ſicut nec ſuperari. pariter ſi quē effectū pducere debet/ electionis figurę illū ipedere nō poterit.

¶ Incōtrariū eſt Ptolemei auctoritas aſſoriſmo. v. pōt huiꝰ ſcientię pfeſſor multos effectus ſtellarū euertere/ qñ nec naturam ſtellarū ignorat & alibi. Sapiens. n. dominabitur aſtris.

¶ Reſpondeo dicendo. qd p electiones nō ſolum augeri & minui poſſūt radice effectus. ſed et qñq in totū auferri. & bonū nō pmiſſum pducere. quod ſi cōditur. ſit a. cēlū naturaliter ſe ipſo pducens. b. effectum futurū. & ſit. c. cēlum p electionē

QVESTIO

sumptū aduersū. b. effectui bono uel malo. & arguitur sic. per superius ostensa. c. ē aliquante uirtutis / qua minuire pōt uel augere bonū uel malū effectū. f. b. & sit c. exempli grā uirtutis ut duo. tūc sic. c. habet uirtutem ut duo minuendi ipsum b. sed uirtus. a. pducendi ipm. b. minor ē q̄ ut duo. igitur uirtus. a. pducēdi. b. ab. c. uirtute superabitur & in nihilū re / ducetur. consequitio nota. maior casus ē: minor est possibilis. igitur & cōsequens. possibile. quod est intentū.

¶ Ad rōes incōtrariū dicēdū ē ad primā. cōcedendo q̄ si natiuitas cōtraria sit ele / ctioni raro ad intentū pducet / & illud ēt cū difficultate fiet. ¶ Ad aliā dicitur. li / cet radices in pluribus effectibus / electio num figuris fortiores sint nō tū in oībus nec omnes: contingit. n. in q̄busdam ca / sibus electiones maiorem significationē suscipere.

Questio. XVI. de significatoribus.

Articulus. i.

¶ An unus solūmodo significator eius / dem rei elici possit.

Idetur q̄ rei significator uni / cus sit. Significator enī nil aliud est q̄ stella aut celi ps / dominiū habens in pducē / da re uel pducta / cōseruāda uel corrūpenda: & uniuersaliter disponē / da aut disposita. talis aut nō pōt esse nisi una. ig. & c. consequitio aperta est. maior diffinitio significatoris est. minor sic ape / ritur. nulla stella dominium habere pōt si altera sit inferior: uel debilior: quū qd' p suphabūdāriā dicitur uni soli cōuēiat licet regnū duos nō capit. equalēs autem duo significatores in potestate ēē nō pos /

sunt. tū q̄a natura effugit semper eq̄litate & diuersitate cupit. tū q̄a stelle diuersaze sunt spēs & pprietatū. earūq̄ uires quo / libet suo motu in infinitū uariātur. nec p / manent nisi p istans in eadē p̄cisa uirtute tam in essentiali dignitate q̄ in accidē tali igitur similes in gradu saltim p̄stere nō possunt. ¶ Preterea si fieri posset / ut due stelle eque potentes essent. adhuc seqtur intentū. nā nulla illaz significatrix esset. sicut nulla alteri p̄ualeret. ¶ Item figure significator almutaz est figura. sicut ascē / dentis significator almutaz est ascenden / tis. sed almutaz. i. p̄domiator qui plures potestates habet. unicus est. ut eius diffi / nitio declarat. ig. & c.

¶ Incōtrariū sunt ea quae superius deter / minata sūt. ostensū est. n. plures figuras necessarias esse ad rectū iudiciū: cuiuslibet aut figurā unus saltim significator ē. igit. plures sup eadē re significatores sūt neces / sarii. ¶ Amplius in eadem questiois figu / ra duo adminus significatores eligerē / sunt. querentis. f. & rei quesite. ¶ Itē in interrogationis figura / certū est p̄domina / torē sumi ipsius iterogātis: est et alius eli / gēdus iudicātis astrologi. qm̄ septimū & eius dominus: ut testatur Ptole. affionis. xiiii. pariter in egioti figura medicū signi / ficat septima. altera ex pte egritudinis fi / gura ab altero loco sūmitur. igitur. & c.

¶ Preterea quāto figura maioris est uirtu / tis / & pluriū significatiua: tāto ceteris pa / ribus plures significatores habere debet / hec ē manifesta. ergo si iterogatiōis figu / ra debil' plures habet p̄domiatores. mul / to fortior figura radices potentior. ¶ Po / stea quū una stella totale agens ēē nō pos / sit effectus inferioris. alie. n. coadiuuāt. im / pediūt aut minuunt. f. m stellarum & si / gnoy & aspectuum plures significatiōes. opus est ut alioy uires etiā considētur.

¶ Preterea ascendēs & mediū cælū ex se
isluūt. & obseruadi sūt. eorūq; domini.

¶ Respōdeo dicēdū. tribus modis sūmi
pōt significator. Primo cōiter. quelibet
cæli ps/ uel īpressa uirtus/ uel dispositio/
uel pprietas/ p quā/ aliqd notitie capere
possumus/ significator appellari pōt. itaq;
plāeta/ fixe/ signa/ ymagies/ āthistia/ aspe
ctus/ uires dirigibiles/ ptes/ domus. oīaq;
a qbus cælogz significationes hauriuntur.
eiusmōi dici possūt. Secūdo mō. pprie. sic
dicimus solū ptem illā siue stellam esse si
gnificatricē; quæ ad aliqū pducendū ef
fectum isluēdo p se cōcurrit. quomō/ do
mus/ ptes/ āthistia/ dirigibiles uires/ aspe
ctus/ significatores dici nō debēt. Tertio
mō. ppriissime. itaq; planeta solū. plures
potestates habens/ sup re cuius significa
tio queritur sic nuncupari meretur. Hic
aut duplex ē: uniuersalis. s. & picularis.
ul' is figure pducator ē. picularis uero pla
neta/ qui ī loco piculari huius uel illius
rei/ sūmum tenet potestatis locū/ sic dici
debet. Quartus modus prioribus a qui
busdā iungitur: quē ppriissime sūptū uo
cant. ut. s. significator ille sit/ qui totalē
isfluxū cōplectitur. & hic esse non pōt nisi
cælū totū. aggregatū uidelicet ex oibus
spheris & ptribus isluētibus. qd' unū p se
ēē nō pōt. quā cōtingit nō cōtinui sint cæ
li: cæli quidē unū sūt unitate ordinis: &
q̄tū ad actiōes/ effēcialiter ordinati.

¶ Ad rōes igit. īcontrariū. dd. ad primā.
q; si p dominiū maiore potestātē intelli
gas. illa qdem significatori/ tertio mō sū
pro tātū mō cōuenit. Si uero p dominiū
significādi uirtutē aut isfluxū quo mouē
tur īferiora ītelligas. sic plures ēē possūt.
Et pariter dicātur illa duo si equalē pote
statē haberēt. q; tertio mō pdomiatores
n sūt. aliis tñ mōis nihil phiberet. ¶ Di
cendū quoq; similiter ad tertiā. quare pri

me rōes de pprie significatore cōcludūt.
alie uero de aliis.

Articulus. ii.

¶ An primus significator a naturali uir
tute significatiua/ aut a loci significatiōe
uel presentia eiusdē sūmi debeat.

Vtandū esse uidetur primū signi
ficatore a naturali uirtute plane
tæ significatiua sūmi seu elici de
bere. Maiorē. n. habet potestātē q; p natu
ram aliqd cōsequitur: q; qui accidentalica
sa: natura enī nūquā a ppria opatione de
sistit/ sicut ignis p naturā calidus calidior
est/ q; q per picipationē calidus est. sed si
gnificatores alii/ qui a loco sūmūtur. acci
dentales sūt: qm̄ nūc quidē illud signifi
cant/ nūc uero minime igit. &c. ¶ Posthec
uidetur q; p pntiā significator aliis for
tior sit. sicut. n. extraneus uiator ī domo
alterius existens absente dño uim habet
in illa maiore. q; absēs dominus. ita simi
liter p̄sens planeta ī loco rei significatiuo
absente domus dño/ potentior tūc tem
poris dicendus erit.

¶ Incōtrariū arguitur pprius significator
fortior ē cōi. sicut ē fortior ē p̄cipe. sed
significator p naturā nisi p locū ē signifi
cationē assūmat/ cōis ē & p̄cipe. alter ue
ro pprius. igitur nō ex natura: sed ex loci
affinitate p̄cipuus p̄domiator eligēdus ē
¶ Deinde fortior ē significator ille q; sem
per potestātē habet sup aliquo loco. q; il
le: quē cōtingit/ in eo loco deprimi & de
bilitari. sed q; dominus ē domus aut exal
tationis &c. sic se habet respectu eius q; in
loco rei repitur. qm̄ cōtingit Saturnū in
ariete Martē ī cancro repiri. in domo rei
significatiua. & sic de aliis. igit. &c. ¶ Ad
huius rei euidentia cōsiderādū est. sic eli
ci debere significatores. q; ī applicationi/
bus pluriū & ī unū cōueniētia. tres diuer

QVESTIO

si significatores sūt eligendi. ut gratia exempli. si medicus ad infirmū se applicet. ascendens significator est infirmi. septima medici. & infirmitatis ē altera. similiter si quis astrologū cā querēdi adeat. alia celi ps querentē alia astrologū altera questionē significat. similiter ī cōiugiis. similiter in interrogatione de occulta re. Ptolemeus xc. affori. libri fructus. sex & plures significatores elicere docet. sed qm̄ supius oñ sum ē plures esse posse diuersage rerū significatores. licet nuicus sit aliq̄ potentissimus. modo uero aperire itentio ē quo pacto eiusdē rei diuersi significatores sūmi possūt ideo p̄dicta relinquēdo. dicēdū ē. eiusdē rei plures posse significatores elici. ubi tali distinctiōe utendū ē. significator cōsequēde rei. aut passiuū ē. aut actiuū. p̄ passiuū n̄ mere passiuū itelligēdo. sed minus actiuū. sicut ē humiditātē & siccitatem passiuas q̄litates dicimus. & ita de actiuo itelligēdū ē. si passiuū. illud ps primi mobilis est. puta ascendens. mediū cālū & huiusmōi. si uero actiuū sūperis. illud triplicem inuenies. aut. n. significatiōē illā a sui natura cōtrahit. sicut lupiter religionem significat & sbām. Mars bellū. Venus amores. et ita de ceteris. aut hoc habet a loco. ubi significatio exordium sūmit. & hoc duplici mō fieri cōtingit. Vno mō p̄ dominium. quod aliqua stella habet in locū rei cōsequēde. Sicut enī corporis uires ab anima fluūt. licet in hac uel illa pte sūmatur origo. puta uisus uirtus in oculo. auditus in aure. ita similiter licet ēe substantie significāde a se cūda domo originē trahat. & in hoc de terminato loco. ad bonū sensum. initium sūmat. expletur tamen. & p̄ficitur. & de terminatur. per dominū eius. qui ad illū (ut supra ostensū est) uelut anima ad corpus cōperatur. & dominus ad regnum.

Sicut etiā agri dominus. de segetibus suo modo disponit. quāuis a terra sibi subiecta originem sūmant. ita & in p̄posito. Aut erit ex p̄sētia stelle ī loco p̄dicto siue per corpus siue per aspectū. siue directe in illam partem influēdo. siue reflexe influendo in influentem directē. Sic igitur habemus quattuor significatores. genera in unaquaq̄ re. primū est passiuum magis q̄ actiuum. quoniā per stellas disponitur. s. partes primi mobilis. Secūdū est p̄ naturā significator. Tertius per dominū loci a quo significatio sūmit originem. Quartus p̄ p̄sētiā uel contactū uirtutis directe uel reflexe p̄ corpus uel aspectum. contingit tamen plures p̄dictarū potestatum in uno & eodem significatore reperiri. ut si Sol ī Leone nullo aspectū planetarū eff. dō. reperiretur. Horum autē significatores primus principalior esse non potest. omne. n. agens in quātum agens nobilius est passio. planete autē tanquā agentia. forme. & domini sunt hage uel illarū partium. similiter qui in loco rei repitur in quātum huiusmōi. principalior significator esse nō pōt. contingit. n. locū illū esse illius planetarū de p̄sētiā casum & detrimentū. hec ē p̄sētia multū accidentalis est. continue. n. uariatur. nūquā quiescit. nō sic autē de dominio cucnit. quod in determinatā ptem primi mobilis habet stella. ¶ Dubiū igitur restat. quis aliq̄ significatores p̄sit alteri. an. s. qui per naturam significat rem illam. aut potius. q̄ dominus est loci. ubi originē sūmit significatio. in qua materia primo supponēdū q̄ sicut experientia nobis notitiam dedit ignem esse calidum. aquā frigidā. generabile corrūpi &c. ita ē eadē locum religionē substantiā. Saturnus agriculturā &c. & pariter sola experientia compertū est. domos has uel illas habere significatiōes

dominos et eas precipuam sibi uendicare potestatem. Dicendum est igitur iuxta expimentum & auctoritates ab expimento exortas. quod significator rei per dominum quod habet in loco ubi significatio sumitur est potentior. ostensum est enim supra domos maiorem causare in stellis accidentalibus diuersitatem ad sensum datum quod signa & stellas maxime per huiusmodi domos uariari. igitur potissimum & intensissima uirtutis illarum ex proprio secundum domos disponetur. predominabitur ergo dominus domus substantie aut eius almutaz planetarum qui rem illam per naturam significat. in loco rei potestatem non habenti. ¶ Hoc idem Ptolemeus latenter asserit in quadripartito quum filioz dispositionem & alioz quae homini accidunt a domibus sumi & elici docet. In libro fructus afforismo. xxxviii. xl. xli. xlviii. xlviii. liii. lv. lvii. lxxiii. lxxv. lxxvi. lxxviii. lxxx. lxxxviii. xc. ¶ Item superius ostensum est insensibiles radios per loca principaliter & maxime uariari: sed principales planetarum & significatorum potestates insensibiles sunt. igitur idem quod prius. ¶ Preterea dare uitam non mortem. & mortem dare non uitam maxime differunt. igitur causa huius diuersitatis potentior est ea quae non tanta uariatio sequitur. sed per ascensum uita datur. per occusum mors. & causa huius diuersitatis sunt domus diuersae. igitur domus iste principia sunt aliis diuersificationibus causis actu influentibus. stella igitur quae domui predominabitur uere significator primus & predominator appellari meretur. Dubium tamen non est stellam per naturam significantem aliquid si cogerit esse predominatorem loci: quod efficacior eius sequetur effectus. plus enim potest ceteris paribus diuitias nato parare Iuppiter: quam domui substantie presuerit quod Mercurius aut Luna aut Mars. sed hec contra determinatur.

nata non est. copamus enim potestatis latitudinem unius ad alteram alterius. gradusque intensissimos. quare quoniam plus diuitiarum affert Venus domus substantie domina optime disposita. puta in tauro uel libra in secunda domo. quod Iuppiter in cancro. aut in piscibus & in octaua sexta uel duodecima: ut experientia testatur concludendum est maiorem auctoritatem habere posse loci predominantorem in quantum talis quod planeta ex natura illud significans in quantum talis. Sic igitur sunt ordinandi in potestate significatores. ut primum locum teneat loci predominator. Secundum planeta rem illam per locum significatam naturam suam significans. Tertium planeta qui aut in loco per corpus aut per aspectum directum uel reflexum reperitur. Quartum uero significator passiuus. primi. scilicet mobilis pars. ¶ Hec autem omnia intelligenda sunt ceteris paribus. quoniam contingere potest significatorem primum adeo debilem in figura existeret: ut a secundo bene se habente superetur. exempli gratia. sit Venus domus substantie dominum. repiarurque Saturno coniuncta retrograda in arietem uel scorpium. aut uirgine in cadenti. Iuppiter autem in medio caelo directus. aut ascendere in piscibus in sagittario in cancro. & patet quoniam cetera paria non sunt louem potiore in substantiis habere significationem quod Venus. itaque in aliis casibus dici potest.

¶ Ad rationes igitur dicendum. ad primam. quod per naturam quilibet est planeta ob dominum quod habet in domo uel domus signum. ob mutuam illorum convenientiam: significat ea quae a domo hauriuntur. a qua origo trahitur actu illis significationibus: quare non dicuntur accidentaliter significata eo quod ueluti accidens significationem illam agitat & amittat. sed quoniam sepius uirtute quam a natura habet in tali caeli parte uariatur & nunc actu influere potest nunc uero

QVESTIO

nō. significatio aut altera dicta est p natu-
ram talis. qm minus tali mutatione uari-
atur. ex quo tñ nō sequitur esse potiorē: &
magis potentē. sicut ēt q̄ optimo exēplo
demonstratur in inferioribus accidere. nul-
lus. n. dubitat potentiorē uirtutē & for-
mā in magnete esse ferri attractiuā. q̄ eius-
dem colorē. nil minus eius calor nūquā
fere uariatur. eius tñ uirtus uariatur q̄ fa-
cillime: & ipeditur. patet si qs aut cepas
propas posuerit aut allea. aut eorū suco
magnetē inūxerit. tūc. n. colore q̄scence
uirtus eius intrinseca in actu suo p̄ficien-
do ipeditur. ¶ Ad secūdā dicitur negan-
do similitudinem. & rō qm domus illa/
ubi absens planete dominiū habet. uigo-
re nō caret: pars enī primi mobilis in illa
existens magne uirtutis ē. quare plus po-
terit eius dominus absēs. respiciens. q̄ ex-
traneus p corpus p̄sens: & pariter domi-
nus absens nō respiciēs. q̄ extraneus aspi-
ciens.

Articulus. iiii.

¶ An nullis dignitatibus mutatis. seu
eodem almutaz pmanēte. eiusdē gradus
ascendentis. possit figura sic paululū mu-
tata. puta. per. x. minuta. diuersos habe-
re primos significatores. respectu eiusdē
generis significandi.

Idetur q̄ non mutatis dignitati-
bus essentialibus p tam puā dif-
ferentiā nō possint primi signifi-
catores repetiri diuersi. respectu eiusdem
generis significandi. Significator. n. ut su-
pra ostensū est. sūmi pōt. aut p naturā. &
iste nō mutatur in casu. aut p potestates
quas in loco rei habet. & hūc titulus q̄sti-
onis nō mutat. aut p p̄sentia eius in loco
siue p corpus siue p aspectū: & hic simili-
ter. in casu nō uariatur: aut a parte primi
mobilis & hec insensibiliter mutatur. nō
ē pōt ēē primus. ut supra. igi. nullo mō

primus significator in una mutari pōt in
altera. Eundē. n. significatorē habebūt fi-
gura: cuius ascendēs fuerit. xx. gra. & mi-
nuta. xx. geminorū & altera figura. cuius
ascēdens sit idē gradus & xxx. geminorū
minutū. exempli gratia. ¶ Preterea aut
significatores potestātē suā significatiuā/
quā habēt. p tēpus retinēt. aut solū p in-
stans. nō p instās. qm sic infinities muta-
ri oporteret: qm ēt. nullū possemus per
celos dare iudiciū. quū uerā punctalem
figurā celi quodāmō haberi nō possit. igi-
tur p tempus uim significatiuā retinent.
in eo igitur tempore nō erit questio ppo-
sita possibilis.

¶ Incōtrariū latet Ptolemei sententia li-
bro tertio alabra. ca. vii. ubi de gemellis
& pluribus natis agit. si qs. n. subtiliter
inspexerit. aperte noscet. q̄ figura mini-
me uariata. q̄tū ad loca significatiua. aut ef-
fentiales potestates. aut accidētales haiz.
plures ab illa significatores p̄dominātes
elici debent. & hoc in speciali casu. si enī
plures nati sic se habent. ut unus post al-
terū oriatur. & ipceptibile nobis sit tem-
pus mediū. uti Exau & Iahacob euenit.
nulla facta potestatum mutatione. aut si
gnorū. aut domorū dominis: adhuc fieri
potest. ut plures in ea primi significatores
sint eligendi: ibi. n. apparet pluralitatem
plāctaz. ascēdens uel luminariū loca oc-
cupantium pluriū natorū esse causā. nō q̄
dem p̄prie: ut de causa masculinitatis su-
perius dictū est. quā i cōceptionē reducē-
da est. ut Ptolemeus amonet: sed per si-
militudinem. quoniā illa longe potiora
sunt in figura conceptionis. natiuitas. n.
solum signum esse potest non causa pluri-
um natorū. qm iam in utero plures sūt.
quāq̄ eorū planetarū pluralitas. cā ēē pōt
eur simul sic in puo tēporis spacio orian-
tur. sed oriri nō poterūt nisi prius cōcepti

sint. In eo igitur casu primus figuræ signi-
ficator, primū a mutaz, primo nato tri-
buendum est: secundū secūdo: & tertio ter-
tium. Cuius rō est nam primus oriēs for-
tioris uirtutis esse oportet. ideo fortiori
pdomiātori corrūdere debet: itaq; de ali-
is. si uero cōtigerit significatores illos cō-
uenire/gemelli similes erūt. si uero dissi-
miles cōpientur dissimiles. Duplici igit.
causa contingit gemellos esse similes/aut
dissimiles. Prima est si unus in fine signi
unius oriretur: alter uero i principio alte-
rius: ubi ppter significatoz mutationē/
magna resultat uarietas. Secūda est eius/
dem pene figuræ pluriū significatoz or-
do in potestate ut dictū ē. & his duabus
causis cōtingit similes & dissimiles fieri.
sunt igitur eligendi plures significatores
respectu tñ diuersoz subiectoz. in eodē
genere signatiōis. puta natiuitatū. respe-
ctu tñ eiusdē subiecti. hoc fieri nō pōt.
¶ Ad rōes incōtrariū dicendū ad primā.
q; licet unus absolute sit potētissimus si-
nificator: qā plures potestates habet. i lo-
co &c. respectu tñ pluriū subiectoz plu-
res sūt pdomiatores. qm̄ quod primus si-
gnificator habebat excessus. in primo sub-
iecto euacuauit: & secūdū secūdo corrū-
dentē reliquit. & ita de aliis. ¶ Ad secun-
dā dicitur q; p tempus retinēt uim signi-
ficatiuā: quā in instanti acquisiuerit. sed sup
suis subiectis nō aut aliis. qbus nō pporti-
onatur: nempe respectu cuius uim signi-
ficatiuā agunt eoz respectu ēt retinent.

Articulus. iiii.

¶ An idem significator contrarios possit
effectus in eundem producere.

Contrarii effectus cōtrarias causas
requirūt: si p se pducātur. Qui
libet. n. effectus similitudinē ge-
rit suz causā p se. ergo si contrarii fuerint

effectus cōtrarie erūt cāe p se. de causis aut
p accidēs nullū est dubiū. ¶ Item sicut
effectus ēē/ a cā est: ita & eius unitas. igit.
distinctio. distinctio ergo effectus cām co-
mitatur. ¶ Item ab uno i quātū unū nō
pcedit nisi unū. igitur ab eadē cā. cōtrarii
effectus ēē nō possūt. ¶ Preterea quā q; cō-
trariā q̄litates sub esse remisso citra mediā
latitudinē idē subiectū iformare pūt: nō
tñ sub esse intenso. quēadmodū q̄ttuor
graduū caliditas. iiii. gradus frigiditatis
cōpatitur. nō tñ sūma caliditas frigidita-
tem sūmam: sed actiones stellaz/ quantū
ex se est/ in sūmo sūt: qm̄ tota uirtute sua
agūt. igit. quātū ē ex se nō poterūt cōtrarie
illaz uirtutes i eodē recipi subiecto.

¶ Incōtrariū ē tñ apta rō. nullus. n. ne-
gat facilitatē & difficultatē esse cōtraria.
bonū & malū ēē cōtraria. sed idē plāeta
trino aspectu/ circa idē natū/ bonum esse
dū pducere pōt: quarto uero uel opposi-
to malū. trinus facilitatē iducit. q̄rtus uel
oppositus difficultatē. ¶ Deinde eadem
ascendētis directio atq; pfectio si ad ma-
lum perueniat natū sibi subiectū ledit. si
bonū offendit/ iuuat atq; fortificat. quā
quātū ex se est eadē est. ergo idē qd prius
¶ Vltterius. si cōtigerit ifortunā esse alco-
coden/ aptū ē iā spaciū uitz nato tribue-
re: quā tñ i reuolutione & directionibus
aliis cōcordantibus. s. amotis defendenti-
bus p̄sidiis eūdē natū iterficiet. ¶ Prete-
rea Sol p corpus cōburit & destruit aliāz
stellaz uires/ & ifluxus i nos. p aspectū ēt
quartū & oppositū obest. p trinū aut &
sextilem pdest mirū in modum.

¶ Respōdeo dicendo. eandē causam con-
trarios effectus producere circa subiectum
pluribus modis itelligi pōt. primomō p
accidēs. & sic fieri pōt. ut ab eadē causa
contrarii effectus pducantur. Et hoc plu-
ribus modis cōtingit. Primo ut unū sua

QVESTIO

coessentiali uirtute unū faciat. aliter: aliena. ut luna sua uirtute humectat. aliena uero exsiccare pōt. sua uirtute mobilitatē inducit. aliena stabilitatē qñq. Secūdo mōsi- cut uirtute ppria. nix. n. & frigefacit & calefacit. p anthiparistasim. & ita de aliis multis dici pōt. idem accidit p causa pre- sentiā & absentia. qm̄ naus salus & su- merio sequi pōt. ut secūdo primi natura- liū dicitur. Alio mō p se. itaq; dicendum eandē rem. in uno subiecto. unū causare in altero uero contrariū. sicut lutum ex- siccat Sol: cerā liquefacit. Idem etiā facit circa idem subiectū. sed in diuersis tempo- ribus. ut Mars natiuitatis tēpore annos p- bet: aut ē Saturnus. aut Sol. in directio- nibus uero & pfectionibus interficit eun- dem natū. directus felicitatē retrogradus aut cōbustus aduersitates decernit. Idem quoq; sequi pōt ab eadem causa. in idem subiectū. in eodē tēpore. respectu diuer- sorū mēbroꝝ & significatoꝝ. Sol. n. aut Venus caput fortificabit per trinū: aliud mēbrū debilitabit. similiter scientiā p- sta- bit: substantiā auferet. Idem quoq; segtur in idē subiectū. i eodē tempore. respectu eiusdē ptis. uel significati: sed nō erga idē Venus. n. aut Sol aut Iuppiter amorem nūc in socrate erga fratres iducet. contra parentes uero oīiū. Idem pterea segtur a causa totali. ut s. in idē subiectū. eodē tē- pore. respectu eiusdē ptis uel significati: nō ē erga diuersos. ut arietis signū totū: suis ptibus uarios & cōtrarios effectus in caput fortis in. a. instanti pducet. sicut duabus manibus hō uulnus & opem in eandem ptem mēbri huius uel illius in eodem tēpore. sed ista cā sic cōsiderata ad equa nō est. At pdictis nō obstantibus fieri nō pōt. ut eadē cā adeq̃ta. s. in eandē sui uirtutē. in idē subiectū primū. i eodē tēpore. respectu eiusdē significati. erga

idem duos contrarios effectus producere possit per se.

¶ Ad rōes oēs p prima pte dicitur. q cō- cludūt id quod in ultima cōclusionē di- ctum ē. ¶ Ad oēs alias paltera pte dici- tur. q id concludūt q in prioribus cōclu- sionibus ostensum est.

Articulus. v.

¶ An ea quæ de alcocoden sciētia a qbus- dam astrologis tradūtur rōe dicta sint.

Idetur q canones quos qdam au- uctores tradūt de significatore al- cocoden. ueri nō sint. Et primo

Prole. auctoritate ca. x. tertii libri alabra ubi uite spaciū ex hylec & iterfeetoribus iuestigare docet. ubi patet nullā fieri mē- tionem de alcocoden. seu annos datore.

¶ Amplius natura nihil frustra agit: sed significatio alcocodē sepiū. me frustratur igitur illa nō ē naturalis. cōsequitio clara secūda enunciatio referatur. qm̄ raro uel nunq̃ cōtingere solet. ut annos (quos di- cūt p alcocoden tribui) natus attigat: qn̄ ab iterfeetoribus. pfectiōibus intercipiā- tur. ¶ Preterea q̃q̃ sciētia de pdicto signi- ficatore alcocodē haberi pōt. illa tñ nō ē habita. ut auctoꝝ discrepātia demōstrat. nō solū quidē differētis opinionis sunt. qm̄ qdā illū ponūt. alii minime illi con- sentiūt. sed ēt i annos q̃titate. quos pbe- re dicūt nō pagē discordes iueniūtur.

¶ Incōtrariū est cōis astrologoꝝ opatio: iam longo tempore obseruata patet p Al- cabitiū & alios antiquos. minū aut est ut in re tam frequentatā tam diu error iste detectus non esset.

¶ Respōdo dicendū. q necesse est dicere in cælo esse uirtutem quādam. quæ in na- ros sibi subiectos tantā. uel tantam du- ratiuā. seu durabilem uirtutē imprimat. quā quidam durationem appellant. ab

eadē nempe causa ē. q̄ res sit & q̄ sit una
& quū ens bonū sit appetibile. s. sequitur
inde inclinatio ad bonū hoc seruandum
tuēdūq̄. omne. n. ens pmanere appetit.
cuius signū est. q̄ unūquodq̄ ens corrū/
pēti resistit. sicut aut appetitus resistēdi a
suis causis imprimitur mediate uel ime/
diate: ita quoq̄ & uis qua resistere pōt p̄/
betur. alias iam frustra resistendi appeti/
tus esset. quāuis presente q̄nq̄ appetitu re/
sistētiē. p̄ illam resisti nō possit. sed a pla/
netis esse imprimitur & causatur. aut for/
mā suo modo generando. aut materiam
p̄perando cōseruādūq̄. ut cunctis phylo/
sophis placet. Ptolemeus etiā afforif. no
no affirmat. igitur & eius cōseruādi ap/
petitus. & uirtus ab illis est: huiusmodi
aut planetam influentem alcocoden dici/
mus. qui ab hylec sic distinguitur. hylec
enim uite significator est s̄m sui qualita/
tem fortunū uel infortunū. alcocoden
aut durabilitatem tantam uel tām illi
prebet: sicut gradus hylec hanc uel illam
qualitatem tribuit. ¶ Preterea ab eadem
causa est esse forme & suo contratio repu/
gnare. unum. n. cōtratioq̄ altēq̄ expellit
& naturaliter corrūpit. sed forme quibus
aliā in materia sustentatur cōtrariā sūt
inter se. s. prime qualitates. ergo aduersā/
tibus resistunt impressa predicta uirtute.
¶ Idem ex lulli principiis ostēditur. que
cūq̄ causa alicuius entis est cā. suoz prin/
cipioz ē causa: plāetaz uero esse causā sūt.
ut supra. igi. & durationis. ¶ Amplius
quod a causis inferioribus in effectū ipri/
mitur. a superioribus principalibus ipri/
mi necesse est. quū in illas tādē reducā/
tur. sed a causis secundis inferioribus. spū/
gignituo mediātē & cōplexione & aliis:
elementoz unio & materiā & formā for/
tiori uel debiliori modo iprimitur: quū
in melancolico nō tam p̄fecta elemētōz

unio facta sit. sicut in sanguineo aut tem/
perato. qui difficiliter ab alteratibus mu/
tatur. igitur idem a causis celestibus p̄ce/
dit. quod si sic est. quū planetā potiores
sint causā. ab illis euenire oportet. uita
enī hominis nobilissimū ē in inferioribus
sunt. n. homines quodāmodo finis omniū
ut etiā Arist. testatus est. quā rem cōside/
rans Ptolemeus. asseruit planetam ēt sub/
terra nō posse esse hylec. in tam nobili re/
ueluti uita est. ¶ Deniq̄ ultra & p̄ter hy/
lec alius pro uita significator dandus est.
sed illud nō pōt ēē nisi alcocoden. igi. &c.
cōsequutio apta est. minor ab oībus con/
ceditur. maior sic declaratur. hylec enim
semp aliqs gradus est primi mobilis. pa/
tet de ascendente. loco ptis fortunā. & p̄/
uentionis uel cōiunctionis ante natiuita/
tem. de luminaribus autē. imediate post
palā fiet in sequente ca. sed gradus primi
mobilis uelut materie sunt & corpora: il/
lis igitur planetā. ut formā & animā iū/
gendi sunt. talis aut erit alcocoden.

¶ Ad rōes in cōtrariū. ad primā dicitur.
q̄ Ptolemeus eos uite significantes po/
suit. qui nō solū i uitā influūt. sed etiā p̄/
illos pōt tute de hoīs uita iudicari: sed al/
cocoden eiusmōi nō ē: qm̄ ab īterfectori/
bus tēpus tributū rūpi cōtingit. alii autē
nō solū taliū p̄domiatōz cōditiōes & no/
ticiā tradere uoluerunt. sed ēt eoz quoq̄
terminus ultimus ab eis dē tributis p̄te/
riri naturaliter nō nō pōt. & hic est alco/
coden. cū suis coadiuuatibus. ¶ Ad secū/
dā negāda ē prima deductio. licet. n. i p̄/
tribus terre cētralibus. uis motiua deorsū
nō moueret: nō tñ frustra i ea reperiretur
licet ēt i illo nō deducatur ad actū dedū/
citur tñ i alio. aliud. n. ē īpediri. aliud est
esse frustra. ¶ Ad tertiā sepius dictū ē dī/
uersitatem opinionū: nō īpotētiā. sed
difficultatem ostendere.

Articulus. vi.

¶ An aliquis planeta possit esse hylec.

¶ Paret primo intuitibus planetas posse esse hylec. quidquid enim potest inferior uirtus potest et superior. & amplius: sed primi mobilis gradus uirtus inferior est uirtute planetæ. ergo si ipsi hylegiam significationem sumere possunt multo amplius planetæ. ¶ Additur nobilioribus causis (non ab re) nobiliores effectus attribuuntur: sed semper posse uitæ nobilior est: quod in instanti uim aliquam duraturam imprimere: postea autem nihil influere sicut alcosodem facit. igitur si uis secunda planetis nobilioribus tribuitur: etiam prima tribui potest. ¶ Adhuc Ptolemaeus. ca. x. iii. libri quadripartiti. Solē & Lunam & ascendens & partem fortunæ asserit esse hylegia. igitur & planetæ hylec esse poterunt.

¶ In contrarium est intelligentium opinio & auctoritas. cui ratio succurrit. multo. n. maioris significationis circa uitam gradus Solis uel lunæ est. quam gradus partis fortunæ. quum fortunæ pars a luminaribus pendeat: & ab ipsorum efficacia multum declinet. igitur si gradus partis fortunæ hylec esse potest. gradus quoque Solis hylec esse poterit. quum maiorem uim recipiat a luminariis presentia. quam ille a parte fortunæ. ¶ Preterea simile iudicium de gradu luminariū sumendum est. quod de coniunctionis uel oppositionis gradu eorundem ante natiuitatem: de illo uero a parte affirmant omnes gradum esse. non enim dicunt oppositionem uel coniunctionem sed gradum coniunctionis uel oppositionis igitur similiter in gradu luminariū in natiuitate dicendum. ¶ Post hec si luminaria essent hylec. tunc sequi oporteret: quilibet intersectoris ad luminaria directionem interfecturam esse natum. consequens falsum. & contra experientiam. igitur illud ex quo sequitur. ¶ Item si sic. igitur eius motus esset. motus Solis &

Lunæ. sed quolibet mense aut anno omnia cæli infortunia offēdūt. aut in parte maiori tempore. quolibet igitur anno. mille necesse nato offerrent. dicendum igitur gradus luminarium non luminaria posse esse hylec. quod si nullum luminariū hylec esse potest. ergo nec alius planetæ. consequutio clara est apud astrologos.

¶ Ad rationes in contrarium. ad primam. dicitur hylec esse uite significatore passiuum receptiuum alterabilem. qualificabilem. secundum afficientium qualitatem: ideo magis primo mobili quam planetis conuenit talis significatio.

¶ Ad secundam dicitur. quod minor uera esset si cetera essent paria. quoniam illud semper posse passiuum est. ut dictum est: & susceptiuum. alcosodem uero significatio aliorum planetarum temporalem. luminariū uero in gradus illos influentium ratione cuius influentie idonei sunt ad hylegiam significationem. actiua sunt: quare nihil concluditur contra iterum. ¶ Ad aliam dicitur. quod Ptolemaeus & alii auctores petenti per Solem & Lunam gradus in quibus sunt intellexerunt.

Questio. XVI. de uirtute dirigibili impressa.

Articulus. i.

¶ An uirtus dirigibilis in instanti producat in primo mobili per tempus duratura. ¶ Non ab re censendum esse uideatur. uim nullam in instanti in aliquam primi mobilis partem ab celestibus astris imprimi mansuram. si qua. n. dicam primi posset. maxime potentissima qualitas & ab astro potentissimo imprimetur. sed hec est Solis lux. quæ sic imprimi non potest. igitur & cetera consequutio clara. enunciatio prima similiter. secundam uero duabus

partibus declarari oportet. primo q̄ illa Solis sit lux / aut lumen. secūdo q̄ īprimi nō possit. primū sic ostēditur apertū esse. supponēdo solē p̄esse ceteris. illa enī ē potentior uirtus que cōtinue totū cælū afficit. q̄ illa quæ solū determinātas ptes. hec uidetur manifesta. p̄ lucem aut (lumen emittēdo) totū cælū semp̄ illuminātur. p̄ alias uero solū ubi p̄sentia / aut aspectuū uirtute recipitur. igitur lux aut lumē trāsmissum nobilissima uirtus est. q̄ aut īprimi nō possit sic aperitur. nam in quocūq; alio & alio instāti aliud & aliud lumen regenerari oportet. nec manet lumē idem numero nisi p̄ instās. ig. &c. alit̄p̄tū arguitur. lumen a corpore luminoso / a sua. s. causa in esse & cōseruari dependet sicut intrinsece accidentia a substantia uel subiecto suo. quod patet nā medio interposito inter luminosū & diaphanū / q̄ primū lumen corrūpitur. causa igitur uariata / adequata. s. uariari effectū necesse est. quare qm̄ quom radii a spherico corpore multiplicātur / potētissime ptes emittentes radios / centrales sint. & he cōtinue uarie sint: & ex cōsequenti ēt cetera partes. quod patet saltem ob ecētrici motū: quo nō semp̄ eodē modo a cētro mūdi distat ex quo sequitur q̄ cōtinue alia & alia pūcta p̄ centro solis nobis se offerant. sicut cētro ecētrici cōtinue sūt eadē. p̄cipue si ī sole motū corporis p̄p̄rii n̄ ponamus quē quidā affirmāt ī ortu & occasu sensu p̄cipi. uarii igitur erūt radii emissi. qm̄ iā causa uariata est. ¶ Item clarius hoc deducitur. partes oēs simul nūc radiū emittentes ad hanc ptē / nō imēdiate post hoc emittēt. ig. &c. assumptū arguitur. nam sicut cōtinue uaria sūt pūcta quæ nobis centra sunt Solis. ita cōtinue uariæ solis partes sūt ad hanc terræ ptem radiū multiplicantes: & cōtinuæ ptes quedā multi

plicare desinūt: quedā uero emittere incipiūt. sic igitur totale agens cōtinue uariatur. ¶ Preterea si diceretur talem radiū in instanti p̄duci sed retineri uirtutem. cōtra minoris resistentie minorisq; p̄fectio / nis & durationis est effectus q̄ causa. aut saltem nō maioris: hoc aptissimū est. qm̄ effectus esse a causa est. & nihil agit uirtute p̄p̄ria ultra gradū p̄p̄riū p̄fectionis suæ. sed uis ista imp̄ssa / a radio p̄ mediū multiplicato imēdiate causatur / igitur si radius iste in medio p̄ tēpus p̄manere nō pōt: nec etiā permanere aut seruari poterit uis in primū mobile imp̄ssa. ¶ Qd̄ aut̄ p̄dictus radius. p̄ mediū seruari n̄ possit nisi per instans / licet supra ostensū sit argumēto primo: nunc tñ alio medio sic demonstratur. radius. n. quilibet / siue sensibilis / siue insensibilis accidens est. cuius esse est esse in subiecto. & ita mutato subiecto mutari esse suū necesse est. hinc est. q̄ de subiecto in subiectū accidens migrare nō pōt. qm̄ si sic iam esse suū nō a subiecto reciperet. sed subiectū in quo dum p̄ mediū multiplicatur recipitur / & cui in est recte multiplicatus & in instanti p̄ductus / cōtinue aliud & aliud ē: nullo mō p̄manens. ig. &c. ostenditur enūciatio secūda. qm̄ signari nō possunt istantia duo in quibus / eodem sint ptes spheræ inter planetā uel eius centrū & determinatum pūctū primi mobilis. tū rōe motus plāete / nō b̄m terminos aut saltem uelocitatē motus primi mobilis: tum rōe ecētrici motus planete: quo fit / ut diuersis pūctis centralibus / in hāc uel illā primi mobilis ptē īprimat. ut sup̄ius dicebatur re / spectu centri mūdi. idē enī euenire oportet respectu primi mobilis. semp̄. n. op̄posito pūcto eius quo planeta in nos cētraliter īfluit / in primū mobile īprimit. ut apertū est intelligētibus. tū tertio rōe

diuersorum motuum intermediarum sphaerarum posito quidem quod eodem puncto ut centro Sol in idem punctum primi mobilis per tempus influeret. adhuc quum intermedia sphaera continue diuerso motu moueatur: diuersae partes illarum semper sibi inuicem in medio Solis emittentis radios: & puncti primi mobilis ad quod emittuntur succedent. itaque medium non erit unum in duobus instantibus assignare.

¶ In contrarium tamen experientia testatur: quia unusquisque caloge uirum observator facillime cernere potest: quod palam sit in radicibus figuris aliis quoque observandis: reuolutionum &c. uim quamdam (planetarum uirtutem sapientem) in partem imprimi primi mobilis: diuersum seruari. ac si calum sic figuratum per tempus a motu cessaret. sub qua respectu terrae planities ille repitur. cuius scilicet partis terrae cōpensatione. planetarum centrum inter oculum & primi mobilis punctum mediat quauis calum nunc quiescat. anguli pariter: & cuspides ceterarum domorum: talem in gradibus suis retinent uirtutes: ut quomodo ad eas significator aliquis puenerit: effectus sequatur. ca illos significationem uideamus. ¶ Mis fas facio auctoritates innumeras. nil enim aliud astrololigi cōclamant. ubi enim experientia testimoniū prebet: non egemus auctoritate. licet congruum sit rationibus cauissimam querere.

¶ Respondeo dicendum. quod per ea quae uideamus. & supra ostensa sunt. opus est dicere in figuris significatiuis remanere uirtutes quasdam in locis. scilicet ubi stellae uires: aut partium primi mobilis repte sunt in principis quibus calum quod iam statuit futurum effectum. cuius rei ueritas magna ex parte ex his pendet: quae in questione. xiii. dicta sunt articulo. i. ubi. n. omnium est in primo instanti siue ultimū non esse fuerit: siue primum esse rei: acquiri significatiuam uirtutem ab his.

quos praedominatores appellamus. diuersum reseruari. quum ergo ascendens: & planetarum loca: partium &c. significantes sint: sequitur intentum. non. n. significationis uim acquiri diceretur nisi per tempus seruaretur. alias enim iam quodlibet instans uariā haberet efficaciam & praedominatorem diuersum. nec diuturnior esset unius praedominantis uis quam alterius. cuius contrarium & rationes & experientia comprobant. ¶ Preterea si uis illa seruari non posset. igitur nulla calis per hylem aut aliquid coden. aut aliquid mutatur &c. esse posset. consequens uerum esse non potest: ad bonum sensum: quod dicitur. quum logice loquendo. quolibet perpositio in uoce uel scripto licet impossibilis potest esse uera. aliud. n. est propositionem esse impossibilem. quod per significatum adequatum primum pensatur. aliud est: primum posse esse ueram. quod penes posse significare uerum metitur. ad propositum: consequens est impossibile: ut supra conclusio patet. si uis nulla impressa remanet. ¶ Item ut supra dicebatur: partium aut nihil diuersum essent: effectus eadem die. uel pluribus orti. quum solum per id modicum temporis differret. ¶ Postea si non igitur primi mobilis partes non essent ut susceptiuum & materiae & corpora respectu planetarum. quum uires illarum & formas impressas non sustinerent consequens tamen superius probatum est. ¶ Fortasse diceret quispiam uim illam impressam in subiecto mundi inferioris remanere: non autem in calo. contra si uirtus ista in inferiori (caelesti corpori dissimili) remanere & conservari potest: multo amplius in caelesti similiori. ¶ Vterius si uis ista aut non remaneret: aut in inferiori effectum seruaretur. aptum falsum sequeretur. igitur &c. conclusio sic ostenditur. sequetur. n. quod per primum Solis. Martis: & aliorum planetarum ad hylem: angulos: cuspides: ceterosque significantes nullam fieret in nato uarietas. consequens

quens contra experiētiā. & consequētiō clara ē. postquā nulla uis amplius remanet in locis, tēpore principiō, a plāetis uel aliis stellis, imutatis. ¶ Remanēt ergo uires stellag in primo mobili angulorū & aliag domog durature sūm figurag subiectig conditionem.

¶ Ad primā rōnē incōtrariū. primo dicitur. lucē nō esse pstantiorē uirtutē & cē. & ad pbatōnem negetur maior. diutius enī uiribus nō ī principiis acquisitis īstuit calum. q̄ in cuiusmodi principiis acquisitis attamen fortior uis illa est quē in principiis agitur. pariter sepius sextili, quarto uel trino afficiūt aspectu stella q̄ corporis cōiunētiōne. cōiunētiō tñ corporis fortior est. qn̄ ēt rara plerūq; fortiora expiūtur. ¶ Secūdo dicitur q̄ licet radius continue alius & alius sit, stat tñ caliditatē ab illis generatā remanere. ut patet ī terra calefacta radiis. Ita ī pposito. q̄uis uis illa influentiā. s. insensibilis ī medio continue uarietur. stat tñ in subiecto īprimi si milē diu duraturā. & p hec solutio ad argumētū secūdū patet. cōcludit. n. uerū sed nō cōtra nos. quia uim illā nō ī medio sed in primo mobili cōsideramus. ¶ Ad tertiā rōndetur sicut ibi tāgebatur: uim illam in īstanti pducī. sed retineri diu a susceptiui pportionato. & ad pbatōnē dicitur maiorē esse uerā de cāis pncipalibus nō aut īstrumētalibus. modo dicimus uirtutem illā, quē retinetur, principaliter a corpore cālesti puta plāeta uel simile. nō a radio p mediū multiplicato, nisi īstrumētaliter esse. spūs enī gignitiuus uim pbet diutius māsurā ī fetu, q̄ ipse met: qm̄ īstrumētaliter agit. uirtus. n. īstrumētalis agentis nō ppria est, sed appropriata. ¶ Ad ultimā rōnē nō oportet rōndere qm̄ concessū est id ad quod deducit. non autē dicimus illā duraturā: sed illā, quā

īstrumētaliter p influentiā transmissā in primo mobili: quā nobilior est radio multiplicato, qm̄ radius ī medio est ppter effectū ī termino. & media ignobili ora sunt fine.

Articulus. ii.

¶ An uirtus dirigibilis impressa aliquo modo localiter moueri possit.

Idetur q̄ uis pdicta a planetis ce-
u terisq; significatoribus impressa re-
licta, nullo pacto moueri possit
causa qdem cur talis uis impressa est, & si-
gnificationē ī ipressiōne acquisit, nō est,
nisi tale uel tale dominiū, quod rōe hu-
ius uel illius figurag sibi assumpsit. cusps
enī ascēdētis. uel alius significator sic se
habēs ad terrā, uim illā tribuit. sed si uir-
tus illa moueretur iam nō sic ad figuram
se haberet quēadmodū tēpore principii
q̄ ī significatiuā uirtutē sibi uēdicauit.
igitur cessaret cā cur talis ipressiō efficax
facta ē. ea ergo mō altero se habēte nulli
us erit efficacie: cōsequēs incōueniēs a cū-
ctis reputatur. ¶ Amplius ut dictum est
nullū accidens transire pōt de subiecto ī
subiectū: sed uis illa impressa accidens est.
nō igitur motu pprio moueri pōt: sed so-
lū īproprie ad motū subiecti. astrologi
uero, motu pprio ymaginātur moueri,
tanquā astrū quoddā. adeo q̄ eandē uim
modo in uno, modo in altero gradu re-
periri affirmant.

¶ In cōtrariū arguitur. si uirtus ista impressa nō moueretur. igitur ī nullis aliis pti-
bus opari posset q̄ ī illis quibus facta fuit
impressiō. cōsequēs tñ cōtra expiētiā esse co-
gnoscitur, cōsequētiō sic declaratur. uir-
tus. n. ista ī īstanti impressa ē. ut supra di-
ctū est. aut igitur ī eodē īstanti eadē uir-
tus alterā ī aliis locis multiplicat, postea
uero nō, aut post illud instās, aut nūquā

o ii

si nūquā ergo nec ipsa nec aliquid ab ista
alibi reperitur, q̄ ubi fuit imp̄ssa. ergo nō
alibi opari poterit. ubi. n. aliqd opatur.
ibi uirtus eius reperitur. si aut̄ i codē instā,
tū ad aliquas ptes trāsmittat suā similitu
dinē nō aut̄ postea. quū hoc tū instrumentū
taliter fiat, actio ista principaliter suis cau
sis attribuēda est. ita dicendū ē uires istas
solū in his uel illis locis, a principalibus
significatoribus fuisse imp̄ssas in tali pun
cto. & qm̄ nūquā alibi reperirētur: argua
tur ut prius. si uero postea multiplicet se
ipsam, iam habemus intentū: q̄ uirtus il
la mobilis est. nec etiā rō assignari pōt, si
post p̄ tēpus uis illa in alias ptes se ipsam
multiplicet, in aliquo instanti uel tēpore
qn̄ i aliis instantibus uel tēporibus iteq;
uel in alias ptes, multiplicari possit. itaq;
cōtinue p̄ certū tēpus uis ista mouetur.
si quis aut̄ eam uim solū in locis imutatis
operari confiteretur. nullo alio medio
cōuincatur: q̄ experientia quā aptissime
demonstrat, in quacūq; pte intermedia ope
rari: ubi uis dirigenda significatorē offen
derit. eadē nēpe efficacia opari uidemus
dirigendas uires (ceteris paribus) in p̄p̄in
quas sicut i remotas ptes, a loco ubi ip̄sse
fuere. dūmō tēpore suo offensionē confi
deres. nullo igitur pacto uires ip̄sse con
iungi possent. solū ergo p̄ stellā p̄uētus
ad illas, opatiōes uarie sequi ualeēt. sed
hic modus operandi debilissimus ē. si ca
quā de uirtute significatiua acq̄sita uera
sint: utq; patet a flor. lxxi. ¶ Item quā
to cāporētior est tanto magis effectū sibi
similem facit. iuxta tū suē capacitatis mō
dū: sed oīa celestia mobilia sūt quinimo
pluribus motibus mouētur, p̄ter primū
oīs ergo uis ab illis p̄cedēs mobilis crit.
¶ Amplius nobilior ē finis, cuius grātia
alia fiūt: his quā sunt ad finem. sicut no
bilior est uictoria q̄ equus: sed uires istā

inferior: imutadō gratia sūt. ergo quā
inferiora oīa i motu cōsistāt, pariter & ui
res in cālor partibus imp̄sse mobiles esse
oportet. ¶ Adhuc oē receptū p̄ modū re
cipientis recipitur. patet. imateriale solū
imaterialiter recipere pōt, materiale uero
materialiter. ita & mobile semp mobili
ter. sed cālū mobile est & motu quidē
locali. igitur &c.

¶ Ad primā igit. rōnē incontrariū. dd. q̄
licet rōe figurā significatores sibi significa
tionē assūperint: ip̄si tū & assumētes sūt
& qbus assūpta ē: figura uero cā ē uirtu
tis illius acq̄sita, i aquiri n̄ aut̄ i cōseruari.
sed cōseruari ex uirtute ip̄rimētis acq̄sita
in principiis p̄cipue ē. ¶ Ad secūdā cōcedē
dū ē. quod rō cōcludit. uis. n. illa p̄prie
moueri nō pōt. sed ad hūc sensū mobile
appelamus. qm̄ uariis tēporibus i uari
is p̄tibus cālī reperitur uis similis uirtutis.
ut i articulo sequenti statim fiet apertū.

Articulus. iii.

¶ An assignari possit modus quo uis ista
sic uariis in locis reperitur.

Otestatē istā a stellis uel circulis
p̄ imp̄ssam mobile ē cernitur. mo
dum aut̄ quo moueri possit non
pue difficultatis ē cognoscere. Primo. n.
generaliter modo succenset cōsiderātī nō re
cte capi motū uirtutis p̄dictā. sup̄ius. n.
onsum ē. uim istā ēē mobile tū ex pte im
primētis/emittentis. i fluētis illā: tū ex p
te recipiētis. ex pte aut̄ ip̄rimētis nullus
modus, motus eius cōgruus est: nā ip̄ri
mens semp nō eque uelociter mouetur.
i plāetis patet ecētricōz uel epicioloz cāt
in fixis: trepidatiōis motu. nō ergo uis il
la sic eq̄liter moueri pōt, ex pte uero reci
pientis. maiori errore sūmitur. nā primū
mobile contra succēssionē signoz moue
tur. uirtus aut̄ ē huius sū succēssionem.

¶ Deinde specialiter arguitur. nam motum istū repiri aliquo sequentiū modorū sūm oportet. aut. n. sic uis ista simul in oēs zodiaci gradus imprimitur. sed quum fortius in partē p̄pinq̄ā q̄ in remotā imprimatur: fortissime gradus sub quo stella repitur exēpli grā. in ipsiōis p̄cipio. tali q̄litate afficitur: deinde debilius usq̄ ad primū locū aspectus exagoni. ibiq̄ fortius. irradiatiōis cā. debiliori tū mō q̄ i gradu p̄prio imprimitur. itaq̄ debilitādo p̄cedit usq̄ ad sequētē aspectū. ibiq̄ itē suo mō fortificatur. & sic deiceps. quomq̄ sic fuerit imp̄ssa nō statim opari incipiet. nisi ubi fortissima fuerit. i ceteris locis ob sui debilitatē maiori uel minori tēpore latet ad aliquē potentia gradū fortasse se reduciendo. quē quom fuerit adepta opari poterit. ibiq̄ si significatorē alterū offendet effectus suos p̄ducat. ¶ Cōtra modū istū arguitur. primū. si sic esset. tunc quū unica sit i principio significatiōis assūptā imp̄ssio facta in oēs gradus. eodē tēpore eq̄li distātia effectus suos p̄ducere necesse esset. cōsequētiō aptissima oībus p̄ter fatu is. cōsequēs aut cōtra expiētā. expimur enī in uariis climatibus. uarias ascensiōes signorū. p̄uētusq̄ uarios. uirtute huius. distantia simili. ubi polū altitudine quadam eleuatū uideamus: tardiori uel longiori tēpore ad equalē distātiā puenire cōphēdimus uirtutē illā. q̄ in loco alio ubi polus magis uel minus deprimitur. & hoc clarissimū ē. ¶ Preterea si sic. tūc si significatore dirigendo existente in primo arietis. eodē tēpore effectū exprimeret ad primū p̄ctū. x. gradus arietis & ultimū xxi. gra. pisciū. pariter ad primū tauri & p̄cipiū pisciū. & sic deiceps. cōsequēs aptissime falsū. nec aliud ab aduersario q̄ritus q̄ cōsequēs cōcluderetur. ¶ Forte diceretur ad hoc. q̄ citius ad. x. tauri pue-

niret. q̄ ad. xxi. pisciū. qm̄ uis illa fortior. ri mō imprimitur a stellis s̄m signorū successione q̄ contra. qm̄ motu illo stella p̄ficiscitur. ¶ Contra cōtingit tēpus. quo opatur in signis quā iam pagrauit. breuius esse eo: quo in anteriori pte. patet his. qui modū idirecte directiōis cognoscūt. ¶ Preterea cōtingit p̄tem posteriorē similiorem esse imprimēti stellā. q̄ anterior. ig. in posteriorē fortius imprimet. quū p̄sertim magis ad eā rem p̄moueat similitudo primi mobilis p̄tiū cū stellis influentibus. q̄ motus ordo aut successio. qua similitudine supra ostensū est potestates insignis accipi plāetay. assūptū patet si Mars i tauro cōstitutus fuerit. aut aquario. ¶ Adhuc principaliter arguitur. aut uis ista in actū reducitur. se ipsa: & hoc fieri nō pōt quia in actu & ipotētia esset respectu eiusdē & s̄m idem i eodē tēpore. aut a primo mobili uel aliquo suscipiēte. & hoc n. qm̄ si cut uirtuali frigidityte p̄sente. semp aqua calefacta ad frigiditytē tantā uel tātam reduci pōt: sic ēt semp p̄sente primo mobili eiusq̄ uirtute. uis ista in actū reduci posset: itaq̄ uis illa semp uigorari. cōsequēs iconueniēs. aut uis ista reducēs una cū ipsa reducibili a stellis influētibus ip̄pressa ē. & hoc minime. nam quū uis illa uirtualis nobilior sit ea. quā reducere & p̄ducere debet. si stella sufficiēs est uirtualē i instanti p̄ducere. sufficiēs ēt erit ad ualem imprimere: itaq̄ superflua ēet. ¶ Adde aut uis illa reducēs intēfionem & remissionē suscipit: uel non. si sic. egebit ergo altero reducēte eadē rōe. & sic in infinitū p̄cedetur. si nō quū ipsa respectiua nō sit. neq̄ ēt cōtrariū habeat in primo mobili. que libet. n. pars celi idifferēs est ad uim illā suscipiendā. p̄petua fieri posset. si uero cōtrariū haberet: aut ergo p̄ cōtrarii p̄senti. am. corrūpitur postquā debilitari nō pōt

QVESTIO

aut non. si corrumpitur. igitur postquā contrarium offendit nō erit amplius nec alia reduci poterit. consequens contra experientiam. si non. igitur perpetua fiet.

¶ Amplius contra eandem opinionem arguitur. si sic. contingeret in pluribus partibus celi uno & eodem tēpore. equaliter esse actuatam uirtutem illam. exempli gratia. in quinque & plures gradus huius uel illius signi. patet siue reductionis causa sit. uaria partium primi mobilis dispositio ad illam suscipiendam: siue uaria stellarum uirtus: siue uarii coadiutores. & sic de aliis dicendum. sit igitur i casu. ut a primo arietis ascendente usque in. vi. gradum uis ista redacta sit. sitque Mars in. xxvii. piscium. Saturnus uero in. xxv. piscium. & patet quod in eodem tempore ascendētis uis. quam dirigibilem facinus Saturnū & Martem attinget. igitur effectus suos producet. consequens falsissimum & contra apertam experientiam. sic ergo tanquam falsa & impossibilis opinio ista relinquatur. continue. n. media contra illam succurrunt. sed breuitatis causa posthabeantur. ¶ Alter modus reperitur. ymaginantium. impressionem fieri tempore principii in loca dirigenda & quod uis ista impressa continue ad maiorem & maiorem distantiam radios suos effundat. usque ad oppositum. ac si exempli gratia. prius sextilem. deinde quartum. postea trinum emitteret & sic in loca media. per partem ante partem in infinitum. ¶ Contra igitur uis ista continue magis & magis potens efficeretur per certum tempus. igitur & per quodcunque tempus. quod non possit diuersitatis causa in medium adduci. & sic tandem perpetuam fieri. ut supra improbatum est. consequutio clara quoniam quāto fortius fuerit agens. tanto ad maiorem distantiam ceteris pari-

bus suam transmittit similitudinem.

¶ Item si ad maiorem distantiam nunc transmittit quod prius: priusque sufficiens fuit ad minorem transmittere. ergo nunc quod quod minorem transmittit. consequens contra experientiam: itaque eius directio in uariis locis eiusdem circuli simul operabitur. contra omnem experientiam.

¶ Alter modus excogitatus est. quod uis illa in primi mobilis parte influxa. successive multiplicat se ipsam. sicut fermentum uinum suam multiplicat: sicut coagulum in partes lactis. sicut mappellus in sanguine per partem ante partem in infinitum. itaque uirtus (quod uariis in locis reperitur agens in sibi subiecta) eadem numero non est. sed eiusdem speciei sicut caliditas caliditate eiusdem speciei generat in sibi propinquis partibus. & illa alia & sic deinceps: ubi successio. ei quod fluuium est similis efficitur. ¶ Contra modum istum. pluribus mediis instatur. Primum uirtus planetarum fortior est quam uirtus hec. in partem istam primi mobilis transmissa ut manifestum est. quoniam a planeta uirtute illa perfectum sit. sed planetarum uirtus sic multiplicari non potest alias planetarum sphaera iam totum celum occuparet. & equales essent omnes. igitur. nec illa uis sic multiplicari poterit. ¶ Rursum si sic. aut igitur uis impressa in gradu illo remanet donec figura compleatur efficacia aut non. si non igitur. quomodo ad Martem directio uenerit ascendētis iam significato: uires ad ascendēs perfectae nihil operabuntur. consequens contra experientiam. si sic. igitur. pari ratione per totum medium in quo multiplicata fuit remanere oportet: itaque quod ad. lx. graduum distantiam peruenit omnes intermedii gradus tali uirtute erunt affecti. itaque significato: ris peruentus ad quancunque intermedii partem operabitur: quod est contra experientiam. nullus enim homo ultra lxx. annum uiuere posset. semper quidem

in quacunq; significatione/ infortunarū
omniū per corpus uel aspectum. dirigibi
lium uirium īfluxus quidem sustineret.
¶ Adhuc. si tenentium opinionē istam
similitudo uera esset: igit. sicut ī farina uis
remanet. s. in ptribus/ in quibus multipli
cata est/ & lacte & sanguine. pariter ī gra/
dibus mediis uis illa remanebit. Hi mo/
di inter alios magis rationi adherere ui/
dentur. quorum si nullus uerus est. aper
te sequi uidetur nobis nō esse relictus pro
fectionis huius rei modus.

¶ Respondeo dicēdo. tertium modum
esse sequēdum/ primum ac secundū post
habendum. ut aperte in contrarium ad/
ductæ rationes demonstrant. restat igitur
ad rationes contra tertium respondere/
quoniam minime concludunt. Et primo
ad eam quæ omnes modos redarguit. Di
cendum igitur. q̄ a causa sua motū acqui
rit motusq; uiam. sed uelocitatem mini/
me: imo uelocitas eius motū Solis respi/
cit & primi mobilis. ut infra/ quare eadē
uelocitate (qua imprimēs mouetur) non
est opus moueri. sed secūdum predictōz
motum comperationem. ut infra. quan
tum uero ad recipientis naturam. dicitur
(ut infra fiet apertum) q̄ etiam contra suc
cessionem signorum profectio fit.

¶ Ad primam uero earum/ quibus speci
ali modo contra modum tertium insta/
tur respondetur. negādo maiorem & mi
norem. nam uis illa/ non est nisi planetæ
quam in principali sue potestatis modo
sibi assumpsit. qd̄ quid enim opatur/ uir
tutæ planetæ imprimētis operatur. sicut
in aqua caliditas/ ignis uirtus ē/ & instru
mentum. ¶ Ad secundam dicitur. q̄ in
gradu ubi primo per corpus uel aspectū
impressa fuit tam diū remanet/ q̄ diu figu
ræ significatio sumpta uim retinet. ī aliis
uero locis intermediis minime: nec ab re

factum esse credendum. in primis enim
locis fortissime influētia transmissa est. ali
bi uero per multiplicationem. quare sta
bilitatem illam non acquirit. Additur q̄
non solum in predictis punctis uis ista sit
apte natura operatur. sed ratione signifi
cationis assumpte/ quare cōdecens est (ut
supra de principiis ostensum est) uim illā
permanere. nō autem de medio idem ac/
cidit. ¶ Ad tertiam dicitur. similitudi
nem adductam fuisse non omnimodam:
sed solum ut multiplicationis successus
appareret. exempla enim ponūtur ut sen
tiant addiscentes. & si quandoq; impossi
bila sunt. in rebus autem inferioribus om
nimoda rerum cælestium similitudo nō
reperitur.

Articulus. iiii.

¶ An uirtus impressa predicta pluribus
motibus seu uis moueri possit.

i Mpressam predictam uirtutem
pluribus uis multiplicari non
posse uidetur. ab una enim causa

adequata simplici unus tm̄ effectus pro
duci potest. quoniā si plures iam alio mo
do alia uirtute se applicaret & pduceret.
quod est esse formaliter diuersam. sed uir
tus predicta unica est simplex. igitur &c.

¶ Preterea si uis ista per plures uias mul
tiplicabilis esset. igitur pari ratione circū/
quaq; undique multiplicaretur. quoniā
non est diuersitatis causa. ¶ Postea astro
logi cuncti per equatorem dirigunt. igitur
unus est dirigendi modus. in eodem
circulo paralelo climatis. ¶ Item si sic
maxime esset quia per zodiacum peragra
ret uis illa sub quo planetæ feruntur: sed
ista uis dirigibilis non est/ quoniā ad eq/
torem respectum non habet.

¶ Sed contra est quod experientia aper
tissime docuit. quam rō comitatur. sunt

QVESTIO

et pluriū astrologorū auctoritates: quorū unusquisq; asserit suū modū habere efficaciam. ¶ Abrahā hebreus p gradus equales in zodiaco sepe numero se expertū fuisse fatetur. Theutonicus uero supius allegatus cōtra successionē signorū fieri affirmat. Communis tñ & efficacior modus s̄m successionē signorū p transitū equatoris graduū, una cū gradibus distātiæ significatōrū in zodiaco: per circulū p polos domorū superius approbatay trāseūtē, & locū signifi-atoris termini ad quem effectus uenturos aperte pollicetur.

¶ Respōdeo dicēdo. q̄ licet materia hec occultas causas habeat, testasq; pprietates in qua sigs deficeret, multo maiori excusatione dignus esset. q̄ phī, quom circa p ticularia quæ ante oculos habēt, quid sit asserendū dubitāt: mediciq; circa egritu/dinū cās & accidētra quæ sensu percipiūt ancipites restant. dico igitur q̄ mihi qdē rationi cōsonū ēē uidetur, uim istā ipressam pluribus motibus, uel ut rectius loquar, pluribus mutationibus, uariari debere. Ostensū est. n. superius cælū i inferi ora agere quatruplici medio. lumine influentia motu & figura. quū igitur uires impresse per lumen, per influentiā, per figuram, cōtinue pluribus modis uarie sint. seqtur q̄ et per motū pluribus uis diuersificari debēt: siquæ aut fuerint causæ diuersitatis pluriū effectū. ei maxime cāe diuersitatis, p̄dicta attribuēda est: quæ ceteras uariari facit: q̄ illi quæ a p̄dicta uariatur, qm̄ quæ uariat alterā magis pducit uarietate: q̄ q̄ uariatur. ueluti prior eius uarietatis cā, motus aut inter p̄dictas cās cā est uarietati effectū aliax. lumen enī ob motū maxime uariatur, tū partiū terre cōperatiōe, tū et corporū cælestiū iterse patet p̄cipue i Luna quæ diuersis ad Solē respectibus maxime uariatur. & ita licet

nō adeo sensibilibiter i ceteris euenit. Influxentie quoq; similiter oñsū ē supra, quātū uariæ cōpiātur: stellay mutētur influētiæ ob uaria signa/termios/facies/triplicitates/ceterasq; essentiales/ac accidētales earundē potestates: ob diuersay et domorū igressū: quæ oīa motu agrūtur/aut amittuntur/quantū et figura motu ipso uarietatis agrat, nō ē opus aperire. quū a nulla pene altera cā pcedat. igitur illi maxie diuersitas effectū dāda est. erit ergo maxime diuersitatis cā: sed uires ipressæ dirigibiles motu suay cāx mobiles sūt. ut supra ostensū est. ergo sicut pluribus motibus stellay mouētur. patet de planetis & fixis/tribus salti motibus motis. ita pluribus suis motibus uires p̄dictæ multiplicabūtur. ¶ Amplius uelocitas multiplicationis earū, pluriū mobiliū pportionē seqtur: ut infra ostēderur. puta Solis uel Lunæ, & primi mobilis partiū: cōuenit igit. ab illis pluribus, plures motus agri. ¶ Item quelibet cælorū uirtus a duobus principalibus p̄cipue pendet. Sole uel altero planeta. s. & primo mobili. ut ex supradictis apertū est. igitur uis ista p̄cipue ab eisdem pcedere necesse est. Solis autē motus sub zodiaco est. primi mobilis uero alter. ab unoquoq; igitur istorū motus unus sequetur: & qm̄ fieri pōt ut i tertio cōueniant ex utrisq; mixto, seu utriusq; naturā participāte: ideo tribus modis saltim uis ista mouebitur/ad sensum datū. ¶ Dicendū igitur uim Solis exempli grā. in x. arietis ipressam, & per p̄cipium significatiōis acquisitam atq; seruātam/triplici uia moueri seu multiplicari primo enī per zodiacū, motū causarum comitando. deinde s̄m successionem signorū, respectum habendo ad equatoris transitū/circuli scilicet principalis, cuius respectu paralleli describuntur. Postre,

mo uero contra signorū successionem ob motū raptus respectu eorū oris uel eius partium. quorū secundus potior est: quum utramque causam respiciat.

¶ Ad primā ergo contrariū rōnē. dd. q. ab hac unica uirtute rōe diuersarū cā: prius magis principalū supius aptarū plures uires multiplicatē pcedūt. itaq. nō unica cā est. ¶ Ad secūdā negetur cōsequutio. causa uero enarrata ē. qm̄ principalia in celo comitātur uariarū pdictarū multiplicatiōes.

¶ Ad tertiā dicendū q. mētiōē p̄cipuā de efficaciori mō fecerūt approbati astrologi. cui tñ n̄ repugnat alios repiri. ¶ Ad ultimā dicitur. q. primus p̄cessionis motus nō ē p̄prie directio. nisi p̄ directionē p̄fectionē itelligamus. p̄ hūc uel illū circulū directe pcedēs. quo mō largo uocabulo dici pōt directio. alii tñ duo/ directiones p̄prie sūt.

Articulus. v.

¶ An eisdē modis dirigi debeant plāetæ retrogradi & totidē quibus & directi.

Sserēdum esse uidetur eisdē uiribus & totidē modis. planetarū retrocedentiū uires p̄ficisci. quibus & directi. si quis. n. modus uariari deberet ille quidē ēet quo p̄ zodiacū s̄m signorū successionē p̄greditur: postquā motū planetarū p̄prie dictū ē. uim ab illis ip̄ssam comitari. motusq. tūc tēporis contra successionē pcedit. Sed arguitur illū minime mutandū ēē. qm̄ incōueniēs ē essentiale per accidētale dimitti. sicut ob colorū mutationē neq. quā disciplinabili p̄prietate priuatur hō. sed motus s̄m successionē planetis naturalis & essentialis ē. contra uero successionē/accidētalis & p̄ter naturā: quēadmodū aīalibus egritudo. ig. &c. ¶ Amplius si sic. igitur pariter planetæ retrogradi ēt uirtus dirigibilis respectu eorū oris s̄m successionē n̄ ēet. ¶ Preterea

oñsum est supra/ epiciclorū cētra nō mēdiocrē uim plāete retinere. ob eius ad planetā idifferentiā ac p̄pingtatē. sed istorū motus semp̄ s̄m successionem signorū sit igitur p̄dicta directio/ ob plāetæ retrocessionem deficere n̄ debet. ¶ Preterea a planetis cōbustis nulla significatio dirigibilis elici pōt. ig. multo minus a retrocedētibz. quū retrocessio maximū sit plāetarū impedimētū. ut supra dictū est. ergo saltem nō uariis modis ab aliis directionibus illi cōueniet.

¶ Incōtrariū arguitur sic: supra qdē ostē sū ē. uirtutē illā p̄ zodiacū multiplicari debere ob planetarū motū sub eodē circulo. ex hoc arguatur sic planetæ p̄ zodiacū p̄cedentes s̄m successionem signorū uim suā ip̄rimūt sequentē motū illū. ig. retrocedente planeta/ uis illa n̄ amplius motū p̄dictū sequetur. cōsequutio apta est/ nā si motus illius & terminorū cā/ motus planetæ est/ suorūq. terminorū/ cessāte cā ista cessabit effectus. nisi altera similis causa/ autē similiter potens poneretur. quæ nulla est.

¶ Item a planetis maxime uariatis uirtus p̄cedens multū uariari necesse est. sed p̄ retrocessionem eiusq. causas/ planetæ maxime uariātur. illis. n. & iā p̄p̄quatiōe ad terrā/ & in p̄tibus plāetæ i nos influētibus excepta Luna: & i motu & uirtute maxime alterātur. primū aptū est: nā sensibus cernūtur maiores uel mīores. Secūdū patet excepta Luna cuius p̄tes eedē ad nos uergūt: ut eius ymago demonstrat. iā his congruū est dicere/ p̄tes ad terrā uergētes quom retrocedunt/ ad aliam partem uergere quom directi sūt. Tertium patet de motu. Quartū uero supius oñsū ē maximū sustinere detrimētū plāetas retrocessiōe.

¶ Est ergo dicendū. q. sicut quom directe p̄cedūt planetæ. uires tūc tēporis ab illis im̄p̄sse p̄ zodiacū s̄m successionē signorū

Q. VESTIO

multiplicatur. ita quoque eisdem retrocedentibus vires quae eo tempore imprimuntur euenso ordine praecedunt: sed nec spacium exire debemus dirigendo: quem sic retrocedendo pagarunt. Ex quibus sequitur eundem planetam duas vires imprimere posse. quae incedendo se obuiam fuerunt.

¶ Ad rationes contrariarum. ad primam dicitur. quod si per coessentialiale naturale intelligamus: opus est distinctione uti. si enim superius naturale contra uolentem distinctum dicitur retrogradationem ita naturale esse planetam sicut & directum incessum: si uero contra disconueniens distinguatur. sic retrocessionem non naturale planetam dicemus. quoniam illi maximum est detrimentum. ad sensum superius datum. sic enim tenemus directum incessum esse planetam secundum naturam. sicut ignem sursum ferri aqua tamen dispositione separari potest. sicut & ignis replendi uacui ca descendere. **¶** Ad aliam conceditur totum ad quod deducit argumentum. sicut. n. per zodiacum non secundum successione. sed contra praecedit. ita & secundum directionem eius ad equatorem non secundum successionem signorum sed contra dirigenda erit planeta retrocedentis influentia. **¶** Ad tertiam dicitur uim centrorum epiciclorum si qua est. & quanta est a planetis esse productam. ideo ab illis non potest uis dirigibilis imprimi. **¶** Ad ultimam negetur consequutio. licet enim maius impedimentum aut detrimentum per retrocessionem hauriat planeta quam per combustionem. quia plus sibi subiectis nocet. nil tamen obstat quoniam maiorem licet peiorem habeat efficaciam.

Articulus. vi.

¶ An partes omnes dirigere debeant contra successione signorum. **¶** Proponendum nunc nobis est. partes signorum sic efficaces esse. ut astrologi asserunt. supra quod ista questio sequente aperitur. ulterius tamen dubitatur. an partes

omnes dirigere debeant. contra successione signorum. in partem negatiuam sic arguitur. primo auctoritate Ptolemei libri fructus afforismorum. xxv. ubi ex arabica lingua habetur. partes uero dirigere retrorsum. id est contra successione signorum. ubi plurali numero loquitur. si uero non omnes sic dirigere deberent. iam imperfecta nimis foret eius doctrina. **¶** Amplius idem ostenditur ratione haly. cometarum auctoritate praedicta. dicentis partium autem directionem. scilicet fortunam & aliam esse contra motum stellarum erraticarum. cuius rei causa est. quoniam mutatio eage est sicut motus circuli mouentis ceteras stellas fixas: quia gradus partium est de gradibus firmamenti. & mouetur in illo &c. per circulum mouentem ceteras stellas primum mobile seu firmamentum intelligit: mouens raptu omnes orbes stellarum. ratio ergo eius est. uis ista partium in primo mobili tumitur. & in illo mouetur. igitur mouetur secundum motum illius. scilicet contra successione signorum.

¶ Incontrarium arguitur. si partes omnes ob eandem. scilicet quoniam in firmamento sunt sic contra signorum successione dirigere sunt. pariter ergo planetarum aspectus. qui in primo mobili sunt obseruandi. ut ex supra dictis patet. consequens falsum. ergo &c. **¶** Preterea similiter antihistia dirigenda essent. quae in primo mobili sumuntur. **¶** Idem quoque sequitur de quacunque uirtute dirigibili impressa in partes primi mobilis.

¶ Respondeo. deinde. non omnes partes esse retrorsum seu contra successione signorum dirigendas. quae res sic aperte declaratur: primum ex supradictis. partes. n. nil aliud sunt quam vires quaedam in partes primi mobilis impressae. ex conperatione significatorum eiusdem rei. in distantiam uel propinquitatem. quarum una ascendenti tribuitur. principaliori significatori correspondenti: altera uero gradui. tantum abascendente

distāti: quātū alter significator ab altero distat. qui gradus ueluti ascendēs est alterius significatoris. duo ergo hic cōsiderāda cōcurrunt. causā imprimētes: & ptes celi in quibus imp̄ssio fit. sed nec ob iprimētes causas nec ob recipiētes imp̄ssioes retrorsum dirigi oportet. primū sic aperitur. qm̄ imprimētes causae aut omnes planetae sūt: qui s̄m p̄priū motū cōueniēte s̄m successione signorū mouētur. aut saltem aliq̄ illoz. alterā uero cām cōtingit qn̄q̄ esse domus cuspidēs. sed nec etiā p̄ illas retrorsum dirigēda ps est. alias ascēdēs retrorsum. ceteriq̄ anguli dirigenda essent: cōsequēs saltem ap̄ssimū. & per idem concludi pōt q̄ nec ob partes primi mobilis recipiētes ip̄ssiones sic contra successum signorū dirigende sunt. sicut ostēdūt ceterē in similes ptes uires impressae.

¶ Ad cuius rei euidentia ulterius considerandū est. partes sic sumi posse sepius: ut cōtinue magis ac magis ab ascēdēte elongētur: quod quidē semp cōtingit. quom terminus ad quē inter iprimētes. planeta leuior est. alter uerō grauior. sicut ī parte fortunae cōtingit. quom a Sole in Lunā sumitur. quia. n. leuior cōtinue magis ac magis a grauiori elongatur. pariter & ab ascendente ps fortunae magis ac magis distabit. quo fit ut successione. multiplicationem. in cessum quēdam aquirat. quē in directionum p̄fectione. referuat. itaq̄ s̄m successione dirigi oportet. Si uero cōtrariū cōtingerit. ut. s. terminus a quo leuior sit: ad quē uero grauior. cōtinue magis ascendenti locus adheret ubi pars fortune imp̄ssa est. quare sicut magis ascendenti adherendo s̄m minore p̄iectionē ab eodem contra successione signorū p̄ceditur. sequetur ip̄sam successione illam aquirere p̄dictae cōtrariā. sicut de pte celati euenit quom a Luna in Solē extrahitur.

Quoniā uero sepius euenit. in aliis partibus: quae alterū principiū est cuspidis. aut angulus. aut pars altera primi mobilis: ut planeta continue magis & magis accedat ad p̄dictū partis principiū. ideo sepius euenit partes dirigi debere contra successione signorū. & qm̄ oppositū nō nūq̄ cōtingit. ideo ob hanc sumendi motū cām directe dirigi possūt.

¶ Ad rōes primo adductas in partem negatiuā. p̄ affirmatiuā. s. dicendum. partem illā in grecis codicibus nō reperi. q̄ re suspecta est. Sed esto q̄ greci illa careāt nō tñ uniuersaliter loquitur: sed ut plurimū illud euenire notauit.

¶ Ad secundā iam ostēsum est rōibus pluribus argumentum haly inefficax esse.

Articulus. vii.

¶ An quelibet uirtus ī aliquo gradu impressa zodiaci ad quēcūq̄ aliū gradū eiusdem circuli efficaci p̄fectione dirigi possit.

¶ N quocūq̄ gradu uis p̄dicta a planeta aliquo imp̄ssa fuerit. uidetur ipsam. ad quē uolueris alterum gradū dirigi posse. uis enī impressa motū imprimētis sequitur. sed quilibet planeta in quolibet gradu reperi pōt. et ad illū p̄ficisci. igit. &c. cōsequitio nota maior ostensa superius est. minor euident.

¶ Adde ubicūq̄ planeta fuerit suis aspectibus totū pene zodiacū occupat. sed ultra corporū directiones. sūt directiones aspectuū. igitur saltem aspectu ubiq̄ uis īpressa cuiuscūq̄ planete reperi pōt.

¶ Amplius Sol in egnotialibus p̄ctis ad quēcūq̄ significatorem dirigi potest. igitur & ubiq̄. & quilibet planeta. quū rō diuersitatis nō appareat.

¶ Preterea quilibet gradus de se receptiuus est p̄dicti dirigibilis influxus impressi. quilibet etiā plācta sui natura īpressiuus ē eiusdē uirtutis. igitur

QVESTIO

et patiens & agens disposita sūt. & p cōse
quens actio ubiq; p̄dicta fieri pōt.

Contrariū est auctoritas p̄ceptoris. &
obseruata exp̄ictia: qua cernitur / nō ubi
cūq; significator cōstitutus fuerit: ad quē
libet alterz gradū / ipsum posse dirigi / q̄
re nō iniuria hinc causam sūmī posse tene
tur: cur in directiōibus nōnūquā moder
ni decipiūtur.

Respōdeo dicēdum. q̄ si de p̄fectione
uirtutis / motus plāetaz solū sequēte lo
quamur: s̄m. s. primū multiplicādi mo
dum: haud dubiū esse pōt / p̄tem questio
nis affirmatiuā tenendā esse. ut primū de
ducit argumētū. Si uero de duobus ulti
mis modis / equatorē expte aut in totum
respiciēbus: fateri opus ē / p̄tem negatiuā
p̄ualere. cuius rei manifesta rō ī medium
adduci pōt. Nullū. n. agens in actū exit /
nisi p̄ aliquid nouū euentum: quo. s. aut
īp̄dimētū remouetur: aut aliquid defi
ciens aquiritur. quom ergo uirtus aliqua
impressū nūc opatur. priusq; minime ope
rabatur / oportet ob aliquod p̄dictoz pas
sum nouiter agētis qualitate affici. nō po
test aut uirtus dirigenda ex quocūq; loco
zodiaci ubi fuerit impressa quēcūq; locū at
tingere. ig. &c. assumptū īmediate ostendi
tur. Vis. n. imprimenda planetaz nō pōt
s̄m maiore extensionē in p̄tes primi mo
bilis īprimi q̄ sit corpus & sphaera īprimē
tis: quū p̄ centrales radios (medios inter
terrā & zodiaci p̄icta) impressio fiat. alias
quāprimū in omnē zodiaci p̄tem simul
imprimeretur. nec tunc egeremus directi
one: qm̄ ubiq; uis illa repiretur: itaq; ne
cesse est in directiōe / aut centrū planetaz
punctum alterum tangere uel lineam.
aut corpus / corpus alterum. aut corpus
sphaeram / uel econtra. aut sphaera sphaerā
sed puncta indiuisibiliter solum in eodē
parallelo se tangere possunt: corpora au

tem corpora / p̄ sola minuta: corpus sphe
ram uel contra p̄. xv. tantum graduū
distantiā in coluris. uel correspondētibus
circulis. sphaera aut sphaerā solū distantia
xxvii. ad plus in luminariibus. ergo quū
maior sit graduū in zodiaco declinatio.
sequitur questiois ps negatiua: sed si que
cūq; sphaera ad sphaerā cōtactus: aut corpo
ris ad sphaerā uel contra / sensibilē mutati
onem efficit. quare nullo pacto uis in pri
mo cancri impressa. ad primū capricornii
aut ē ad. xv. pisciū dingi poterit: nec p̄
pius satis sensibili efficacia. Efficax ergo
directio erit quom corpus / corpus: aut
corpus nō circūferentiā: sed inter medias
centralibus ad herentes / p̄tes sphaeraz offē
derit. **E**x quibus sequitur. qm̄ stellaz
sphaeraz siue planetaz siue fixaz inaequales
sunt. nō semp equali distātia latitudinis
efficax contactus emergit. **S**ecūdo seq
tur quāto maiores sūt corpore sphaeraz. ta
to (ceteris paribus) efficacior resultat con
tactus. **T**ertio sequitur ceteris p̄ibus lu
minariū contactū efficacissimū ēē. nō mō
aliāz causaz gratia: sed sphaeraz magnitu
dine.

Ad rōes in cōtrariū. ad primā respon
sum est. **A**d secūdam dicēdū. cōclusio
nem esse uerā. sed nos de uirtute a corpo
re influxa in gradu ubi stella repitur īpri
mens / loquimur: quā potior ē aliis. & quā
sensibilē mutationē p̄ducit. **A**d tertiā
dicitur negando maiore. nam ad Mercu
rium ī solstitiis. cuius sphaera. v. graduū
semidiametrū habet / dirigi nō pōt. licet
illa & rōe sphaeraz Solis. & rōe loci īterme
dii. s. eqnoctialis p̄icti. maiore zodiaci
pertem occupare & obuiare possit. **A**d
ultimā dicitur. q̄ ultra & p̄ter eā īprimē
tis dispositionē & uirtutem: suscipiētisq;
īdifferētiam / opus est applicatione īp̄oz
quā in casibus multis deficere pōt.

Articulus. viii.

CAn gradus in directionibus transeūdi tempus determinatum sibi uelint.

Idetur graduū quātitatem in directionibus tempus determinātū (puta diem uel annū) nō posse significare. Quāto. n. aliquod imprimis maioris fuerit uirtutis. tanto fortiorē impressionē faciet. itaq; uelocius se ipam multiplicabit: sicut uelocius & ad maiōre distantia caliditas potentia. c. alterā multiplicat. q. x. sed plāta cetereq; stellæ. tū suapte natura. tum cū locis ubi sunt uaria cōuenientia. tum quoq; comitū & aliorū grā. suā uim nō parū qñq; auctā uel diminutā possident. ig. &c. **C** Preterea gradus sū astrologos qñq; xii. ānos uirtute cōplectitur: qñq; annū. qñq; mēsem trigēsima anni partē qñq; edomodā uel ēt diem. trapezūtius grecus horas intelligi uoluit. ig. &c. **C** Postea sicut uirtutis dirigibilis motus. motū planetæ imprimētis sequitur: ita uelocitas uelocitatē: sed nec ex pte diuersarū stellarū eadē reperitur uelocitas: nec ex parte eiusdē stellæ: quū semp̄ immediatis tēporibus ineq̄li uelocitate moueātur. epicicli. ecentrici. trepidationisq; motibus. igitur nec uirtus ista. equa uelocitate moueri poterit. & ex cōsequēti nec determinātū tēpus gradus p̄ficiscens complectetur. **C** Deniq; q̄to uis ista ulterius se multiplicando p̄cedit. tanto debilior efficitur. omne enī agens fortius agit in p̄pinq̄a p̄tem. q̄ in remotā. alias in infinitū extendi possit. citius ergo primū gradū transiet. q̄ secūdū. & secūdū q̄ tertium. **C** Incōtrariū est auctoritas omniū astrologorū: reiq; ueritas sic esse comprehenditur. ut pensatis his quæ cooperantur. gradus tempus determinatum hunc uel illum complectatur.

C Respondeo dicendū. q. quū motus celestium corporū. tēporibus coessentialiter sint. est. n. tēpus (iusta p̄p̄theticorū sententiā) numerus. motus. primi. s. mobilis p̄cipue: necesse est sū uarias motū p̄portiones principalīū mobilīū celestīū iter se. uariis temporibus. celorū effectus causari. in celo autē principaliora sūt iter astra Sol Luna. Inter sphaeras primū mobile. Huius circuli potētissimis sūt absoluti equator & zodiacus. respectui orizon. mediū calū. zodiaci p̄tes principales. signa sūt. igitur sū horū inter se uariā motū p̄portionē. effectū tēpora fluent. aliorū uero mutatiōes. qm̄ p̄dictis inferiora sūt: ideo uires. principaliorū cōmirātur. & iuxta eorū mensurā determinātur. si igitur motū Solis motui primi mobilis cōperauerimus quæ duo principaliora sūt: cōpiemus ī completa primi mobilis reuolutiōe. unā ex. ccc. lxx. fere p̄tibus sūe cōpletæ reuolutiōis Solem attigisse. pars autē ista motus Solis. nō iniuria a completa primi mobilis reuolutiōe ab aliis distincta. ad suū totū p̄portionē & cōpationē habet. si igitur cōperauerimus spaciū p̄ transitū in parte ista ad suū totū gradus iste Solis. anni tempus. p̄ totū cōphensū uirtute cōtinebit. quasi p̄s ista effectū nō prius emittere possit q̄ post tempus a suo toto cōphensū: sicut ēt cōgruū est. p̄tis actiōes toto attribui: & sū eius dispositionē pensari. si uero p̄nominata pars nō ad cōpletā Solis reuolutionem. sed lunæ cōperauerimus. quæ post Solē principalior est. & secūdū locū tener. sic eius tēpus. lunari anno terminabitur. si quoq; cōpletā reuolutionē solis ad signū cōperauerimus resultabit inde signorū p̄fectio. ubi anno signū tribuitur. pariter hinc. edomodāq; diez. xii. horaz. &. vi. horaz. hinc etiā magni orbes oriri possēt

p

QVESTIO

non. n. difficile est ex hoc/ ante hac testo principio/omniū tēpora discerni p̄dicta rū uiriū. precipue qui ingenii subtilitate sunt p̄diti. ¶ Ex his infero facile accidere posse. ut si quis erraticę stellę imp̄ssio/ nes obseruaret uaria effectū tēpora ex plorare posset: p̄ter ea quā a Solis motu p̄cedūt: s̄m planetę grauitatē. uel p̄ticu larē icessum. hinc forte saturnie reuoluti ones oriūtur. Si. n. in luminarium moti bus tēporę uarietates contineri uidemus: cur nō in ceteris planetis id fieri pōt?

¶ Ad rōes incōtrariū. dd. ad primā. q. li cet imp̄sse uires maiores ul' minores sint: ex hoc tñ nil aliud seqtur/ q̄ directionem magis uel minus esse potentē. qm̄ huius multiplicatiōis uelocitas/ & circa tēpus determinatio/ ab eis supradictis principali bus causis pendet. nō aut uirtutis imp̄sse magnitudine. ¶ Ad secūdā dicēdū. gra/ dum ad unū cōperatū hanc determinatā mēsurā recipere. & ad aliud alterā. licet in se indifferēs sit ad plures. ¶ Ad tertiā negetur similitudo. uelocitas enī puen/ tus uirtutis illius nō ab ip̄mētibus est sed ab illis causis. quare respectu cōperan/ tur. ¶ Ad ultimā similiter. quare conse/ cutio neganda est. qm̄ uelocitas nō inde dependet.

Questio. XVII. de partibus.

Articulus. i.

¶ An ptibus sit fides adhibenda.

Vāquā ptes ab astrologis n̄ mediocriter obseruantur: q̄ nulla tñ uidētur fide dignę ostensū est. n. Superius celū q̄ttuor mediis agere in infer/ ora/ lumine/ influētia/ motu/ & figura: ptes aut sub nullo p̄dictorū q̄ttuor cōphē/ dūtur. ig. & c. minor sic referatur. qm̄ iā

apertū ē ptes a lumine nō p̄cedere: nec ēē lumen/ quod circūquaq; emittitur. neq; influentiā. ut patet. motus quoq; nō est. nō deniq; figura: quū idifferēter s̄m quā cūq; figurā & distantia/ uim illā p̄ici affir/ ment. ¶ Amplius quis risū cōtinere pos/ set/ quom̄ seprissime delirando/ ptes que dam. puta leguminū/ fabarū & eiusmodi in mediū adducūtur? Itaq; illis coherere maxima demētia ē. pariter & oibus: quū ab eodē fonte effluāt oēs.

¶ In contrariū est Ptole. & aliorū auctori/ tas/ partē fortunę magnificiētū: & inter hylegia eius locū cōnumeratiū. nō mō ī natiuitatibus aut reuolutiōibus: uerū ēt petitionibus magnificiendā esse dicentiū patet afforif. lxxxviii. & xc. & in aliis nō nullis locis.

¶ Respondeo. longo tēpore nullā pote ram de partibus habere fidem/ excepta pte fortunę. quū uero sepius in egritudine bus partē infirmitatis obseruauim: p̄tēq; celati animi in petitionibus ac natiuitati bus: quas dā quoq; ptes alias p̄cipuas/ ap tam efficacitā in illis cōperui. coactus sum igitur sicut alii sentiunt ueritatē asserere. sensum quidē ob rationē om̄ittere/ ibec/ cillis ē itellectus. Sed sigs recte cōsideret nō ab re ptes magnę uirtutis ēē cōperiet. primūq; de pte fortunę loquendū ē. siue a sole in lunā semp̄ sūmi debeat. siue nō uidendū igi. qm̄ luminaria inter ceteras stellas fortiora sūt/ & in figuris semp̄ po testatem habēt comunē: p̄cipue Soli cete ris partibus. sicut ī totū corpus cor habet dominiū/ ob spūs ad mēbra oīa transmis/ sos: cōdecens est ut sup̄ ascēdente/ figurę capite dominium habeat. itaq; Soli certo mō subiciatur ascēdens. ob similitē causā Lunę locū alteq; correspōdere oportet. q̄ ascēdēs eius habeatur. & qm̄ ascēdētia hec primi mobilis sūt partes: quare ueluti

materie, & planetarum corpora sunt: plane-
tae uero illis ut formae & animae comparan-
tur: pculdubio congruū est talem interse-
distantiā habere ascendētia pdicta, qualē
& eorum formae. materia enī a forma uim/
actum, determinationēq; recipit: hinc asse-
ruit Ptole. ptem fortunae quasi ascendens
esse Lunae. ¶ Ex pdictis sequitur partes nil
aliud esse, q̄ potestates quēdā in materia/
suis causis correspondēti, rōe dominii qd'
potentiores illarū cāq; iprimētiū uires ha-
bent sup ascendēte. ¶ Vltērius sequitur nō
solū partem ubi notatur reperiri, sed etiā
in ascendēte. ¶ Sequitur uultus in ascen-
dēte figurā, fortioris uirtutis esse ptē. pa-
tet nam potentiori significatori correspō-
det, in die, n. a sole sūmitur. ¶ Sequitur ē
q; cā quare de illa uerbū nullum habetur
ab auctoribus est: qm̄ ex dictis eorū elici
pōt huius rei ueritas, ac etiam qm̄ figurā
ascendēs semp obseruatur, quare locū oc-
cultiorem obseruādū referarūt antiqui.
¶ Sequitur deinde ab aliis plāetis q̄a lu-
minaribus ptes sūmi posse. ¶ Sequitur etiā
q; nō oportet oēs causas a quibus sūmun-
tur esse planetas, & multa alia sequuntur
que ingeniosis linquantur.
¶ Ad rōes incontrariū dicēdū ad primā,
partes a figura cōsurgere, nam distāciam
suorū principiorū obseruāt, & comitātur,
ab influentia quoq; pēdent, qua materia
sm̄ formae dispositionē restringitur & uir-
tutem suscipit, per figurā, n. nō solū aspe-
ctum itelligimus, sed quācūq; duorum
uel trium habitudinem, ppingtatis aut
remotionis causa. ¶ Ad secūdā dicitur
cōcedendo astrologum ad picularia nō
posse descendere nisi minime afflati fue-
rint, ut Ptole. uerbo primo libri fructus
aperit, ob hoc igitur de quibusdam non
omnibus partibus habenda fides est.

Articulus. ii.

¶ An pars fortunae semper a Sole in Lu-
nam sūmenda sit.

Idetur partē fortunae i die ac no-
cte, a Sole sūmendā esse in Lu-
nā: pluriū, n. eiusdem rei signifi-
catorū principalior & potētior super ascē-
dente dominiū habere debet, debiliior ue-
ro sup loco, ubi pars situatur. Sol autē de
die ac nocte semp potentior est, igitur ab
illo in Lunam minus potentē cōputan-
dum est, sicut ab ascendēte figurā poten-
tiori, in alterius ascendens, cōsequutio cla-
ra, prima enūciatio sic oñditur: qm̄ nobi-
liori & potentiori signatori, nobilius &
potentius ascēdens tribui debet, sicut ē
nobilius corpus, nobiliore formā expe-
tit atq; expostulat. Secūda pbat, a Sole
enī ut supra ostensū ē oēs pene calorū ui-
res emanāt: qui tanquā cor mūdi reputa-
tur, igitur, &c. & hanc putāt fuisse Ptolemei
opinionem.

¶ In cōtrariū arguitur eodē fundamēto
ex dictis quoq; Ptole. ascendēs figurā po-
tentius, potētiori stellā uel significatrici
causae attribui debet, sed Luna in nocte
potentior est Sole, igitur, &c. minor sic refe-
ratur: quoniā sm̄ ordinē uirtutis & potē-
tiae hylegium locorū, ordo eligendi hyle-
gia sūmitur, sed Luna in nocte Soli pēst,
iuxta Ptole. sententiā, ca. x. de spacio ui-
tae, libri tertii qutripartiti, igitur, &c.

¶ Respondeo dicēdū, neq; semp a Sole
neq; semper a Luna sūmendā ēē partē for-
tunae: quod eodem primo principio de-
mōstratur, qm̄ a potentiori, sūmedū ē cō-
puti principiū, sed qm̄ cōtingit Lunā in
nocte esse Sole potentiorē: qm̄ uero mi-
nime, nō ergo semp a Sole, nec semper a
Luna cōputādū ē, minor sic declaratur,
siquidē Sol in cadenti fuerit domo, sub
terra, in casu suo, uel detrimento, in op-

QVESTIO

posito aliarū dignitatū suarū nō parē debi-
litabitur. contra uero Luna sup̄ terrā/au-
da lumine/uelox cursu in medio celo in
cancro uel tauro in facie triplicitate &c.
quibus oibus/apte Sole potētiōr experi-
tur. de nocte quoq; cōtingit Solē in suis
potestatibus reperiri in quinta ascendens
ex trino respiciens. Lunā uero cōbustam
uel in detrimento/aut casu/sub terra i ca-
denti/ & ceteris huiusmōi detrimētis af-
fectam reperiri cōtingit. quo casu debilio-
rem ēē censendū ē. ig. &c. ¶ Ex dictis se-
quitur. quāuis ab auctoribus non nūquā
aliquod astrū p principio cōputi atq; pro-
cessus ponatur: nō tñ semp sic obseruari
debet. sed prius respiciendū est. an signifi-
cator ille multū deprimatur: & aliud ni-
mis exaltetur. q si sic res se habuerit uer-
tendi sunt significatores: & primus p se-
cūdo habeatur. ¶ Segtur secūdo. q au-
ctores loquūtur ceteris nō multū dispari-
bus. ¶ Tertio segtur. q sepe accidere po-
test difficultas cog potētia: quātītatis co-
gnosceda. ¶ Quarto segtur. q si grā
exēpli oibus essentialibus & accidentalibus
cōputatis i potestate equarētur/ aut
nullibi/ aut duobus i locis ps extra ascē-
dens figurā reperitur. ¶ Quinto segtur
uim istam planetarū circa genus subiectū
suum esse mensurandam.

¶ Ad rōes in corpore qstiois respōsū est.

¶ Questio. XVIII. de triplicitatibus.

¶ Articulus. i.

¶ An dominis triplicitatū fm Albuma-
zarem & Alcabitū & alios/ fides adhibē-
da sit. aut potius fm Ptolemeum.

¶ Conueniētiōr modus apparet
illa qui de triplicitatū domi-
nis ab Albumazare/ & Alca-
bitio & aliis ponitur: q̄ q po-

nitura Ptolemaeo. Conueniētiōr. n. tres
pdominatores ponūt q̄ duo. sed primi
tres ponūt. Ptole. uero duo tñ. igi. &c.
minor aperta ē. maior ostenditur. Primo
qm̄ sicut tria sūt signa i quibus dominiū
queritur: ita tres pdominatores correspon-
dentes deberi uidētur. ¶ Secūdo idē
ostēditur. qm̄ quū triplicitatis dominiū
amplum appareat: nō apparet planetam
unū sic dominari in die uel i nocte quin
alter princeps esse debeat. ¶ Item unus si-
gnificator i potestate alterū superat/ ex cel-
su quidē diuisibili. igitur alter significa-
tor illi medio correspondēti in potestate
reperiri pōt. ¶ Deinde melius modus il-
le uidetur. in quo ordo seruatur: q̄ i quo
minime: sed in modo alioq; ternarius nu-
merus seruatur. in mō uero Ptole. miniz-
me. ig. &c. mior patet: qm̄ tribus primis
triplicitatibus duos tñ domios tribuit.
quarta uero. unicū de die & nocte princi-
palem. alterūq; p̄cipē. mutatur igitur
ordo tribus modis. qm̄ primo in nume-
ro. nam in quarta triplicitate. tres tādē
ponūtur. Secūdo i diurno uel nocturno
dominio qm̄ in quarta idē est principalis
significator i die ac nocte. s. Mars. Tertio
in societate & participatione. qm̄ in quar-
ta solū princeps assignatur & comes. ¶ Po-
stea secūde triplicitatis domini iconueni-
entes sūt. ig. &c. assūptū ostenditur. qm̄
Ptole. Lunā pponit Veneri. qm̄ in die lu-
nam significatōrē facit. hoc tñ incōuenit
nam plus auctoritatis & dominiū i ca tri-
plicitate continet Venus q̄ Luna. Luna
enī tauri exaltationē retinet. sed in capri-
cornio detrimētum. Venus uero i tauro
domū quā prima potestas est retinet: mi-
nimeq; in aliis deprimatur. ¶ Preterea in
quarta triplicitate Martē ponit unicū p̄-
cipalem in die ac nocte significatōrē. qd̄
tñ minime conuenit: qm̄ eius proprietates

maxime a triplicitatis natura distare uide-
tur. quū ipse masculinus: illa uero femi-
nina existat. ipse colerici: illa uero flegma-
tici existat temperamentum. si uero diceretur
q̄ rōe scoriōis eius domus/ accideret. Cō-
tra pariter in prima triplicitate dominiū
haberet. & fortius. qm̄ aries primū ē illi/
us triplicitatis signū. Martis tñ domicili-
um zodiaci caput similis eius tempera-
mento.

¶ Incōtrariū ē tanti uiri auctoritas. ut ce-
terog simul astrologog tati ēē nō possit.

¶ Respondeo dicendo. oēs laudes quas
comētator in principio primi naturaliū
Aristo. attribuit/ Ptole. in astrologia cō-
uenire. ipse enī solus/ causas/ principia/ &
fundamēta declarat. ordine ac breuitate
mira/ multa cōplectēs. Alii uero plerūq;
inordinati/ rōibus destituti: falsa miscen-
tes. ueritatē celātes. minimaq; extollētes
maxima relinquētes cernūtur. ī pposito
idem accidit. ¶ Ad cuius rei euidentiam
duo sūt aperienda. primū unde potestas
ista triplicitatis hauriri debeat. Secūdum
in quo ceteri cū Ptolemeo discordes sint
ex quibus quesiti ueritas palam fiet. Pro
primo dicendū triplicitatis dominiū nil
aliud esse posse/ q̄ dominiū & ptestatem
quādam resultātem ex potestate domus
exaltationis & hāz/ maxime masculini-
tatis & femininitatis. ex his. n. principali-
ter/ pēlatis pēlandis/ quedā generalis po-
testas resultat sup signis triplicitatis. que
dicitur triplicitas dominiū. Quantū ad
secūdū. Ptolemeus ī tribus primis tripli-
citatibus/ quātū ad principales significa-
tores diei uel noctis cōuenit in omnibus
p̄terquā q̄ secūde triplicitatis Lunā ī die
p̄dominari Venerē in nocte dixit. alii cō-
tra discordat aut in tertio p̄cipe: quem
post habet. in q̄rta uero triplicitate. Mar-
tem primū ī die significatorē & dominū

ponit. illi uero Venerē. alios duos. s. Ve-
uerem & Lunā comites ponit Ptole. ut
uero melius quā dicēda sūt itelligantur/
ponendi sūt p̄dominantes p̄dicti iuxta
ambas uias. Ptole. ponit. Primā tripli-
catis quā est. arietis. leonis. & sagiptarii:
duos dominos. Solem in die louem ī no-
cte. Secunde. s. tauri. uirginis. & capricor-
nii. Lunā in die Venerē in nocte. Tertia
uero. s. geminog libre & aquarii. Satur-
nū in die Mercuriū ī nocte. Quarta uero
s. cancri scorpionis & pisciū. unū p̄domi-
natorē principalē in die ac nocte. posuit
Martem. comitem uero seu p̄cipē ī die
Venerē dedit ī nocte Lunā. Inter eteros
uero/ magis app̄bati/ primā triplicitati iū-
xere Saturnū p̄cipē de die ac nocte. secu-
de Martem. teriā louem. quartā uero Ve-
nerem primū in die significatorē fecerūt.
Martē in nocte. Lunā p̄cipem. Cōpen-
sandū est igitur quis hōz modus cōueni-
entior/ & magis rationi cōsonus sit. Et q̄
dem modū Ptole. cōgruū/ aliog uero in
cōgruū cōpiemus. ¶ Saturnus. n. (qui
p̄iceps ab aliis ponitur significator) ī arie
te casum sustinet. quare fieri nō pōt. ut il-
lius triplicitatis sit p̄iceps. cōsequitio sic
declaratur. tantū detrimēti deformitatis
debilitatis et dissimilitudinis sustinet pla-
neta in opposito signo uel p̄pe: quātū
uirium in opposito susceperit. hec astro-
logis manifesta ē. sed exaltatio s̄m aduer-
sarios secūdū potestatis gradū obtinet. igitur
casus secūdū dep̄sionis gradū uel pro-
pe. auferet igitur triplicitatis potestātē.
paulo minor rationis huius efficacia est
si triplicitatem exaltationi p̄posuerimus
nam tot potestatis gradus aufert. ut om-
nino dominiū illud amittat. ¶ Idem seq-
tur in secūda triplicitate. cuius p̄cipem
Martē ponūt. quū tñ taurus illis detrimē-
tū sit. ¶ louis aut quē ī tertia triplicitate
p̄iū

addiderūt nulla predicta (preter masculinitatem) similitudo repitur. ¶ Restat quarta triplicitas uirtutillanda. ubi dicitur dum est Martē potius q̄ Venerē p̄domiātoem esse debere. tum quia potentior ceteris paribus. tum quia Mars domū. Venerus exaltationem habet. tum qm̄ in scorpione stellæ cōplures eius naturam sapiētes existunt. tum quoq; qm̄ aliis triplicitatibus nō uest. sicut Venus facit. cui princeps socius sit. Solus. n. dominiū sūmere nō pōt. ¶ Postremo uidendū in secunda triplicitate potius Lunā q̄ Venerē esse in die p̄ponendā. tum quia potentior est luminare secundū. tum quia magis lucem & masculinitatē p̄cipat. tum ē qm̄ aliarū masculinæ stellarum uirtutes pene semp̄ deferre solita est.

¶ Ad primā igitur rōnē incōtrariū. dd. negādo maiore & ad p̄bationē. negetur cōsequētia. sicut duobus signis unus domus tribuitur. ¶ Ad secūdā dicūt duo. primū negatur consequutio. q̄ ex amplitudine quātitatis cōtinue maioritas quātitatis discrete sequatur. luminaria enī unicam domū. ceteri uero duas habent. Secūdū. dicitur esse p̄cipans p̄dominator in die. qui p̄est nocti. in nocte qui p̄est diei. ¶ Ad tertiā dicitur negādo cōsequētia. nam si cuncte potestates medie suū p̄ se significatōrē ac p̄dominatorem haberent. infiniti essent p̄dominatores intermedii. sicut intermedia latitudo in infinitū diuisibilis est. sed primus p̄dominator illa cōplectitur. ¶ Ad aliā dicitur q̄ domus domini ordinē in numero nō seruant. nisi illū. quē res ipsa sustinet. si quoq; p̄dicta cōsiderētur. longe magis seruat ordinem Ptole. nam quod duobus significatōribus in aliis principatibus. in quarta triplicitate duobus p̄cipantibus & uno principali distribuit.

¶ Ad quintā responsū est. ¶ Ad ultimā dicitur sicut ait Ptole. Mars in prima triplicitate diuturnitatem nō habet. p̄terea Sol potentiūsimus arietis exaltationē occupās uim illam a Marte abstulit. In scorpione autē gaudet & p̄pter stellæ fixarū cōuenientiā ut dictū est. & qm̄ in prioribus triplicitatibus Luna & Venus dominiū habuerunt. Mars uero minime. ut dictum est.

¶ Articulus. ii. ¶ An terminos dominiū triplicitatis potestati p̄sit

Riplicitatis dominiū maius esse q̄ super terminis potestas pluribus ratiōibus conuinci pōt. Primo. n. auctoritate astrologorū oīniū. potestatem triplicitatis p̄ponentiū. quā ēt Ptole. post domus dominiū absq; medio triplicitates ordinauit. Ceteri uero ad p̄ticularia descēdentes sic gradus potestatis ordinarūt. ut quinq; graduū domus potestatis latitudinē cōstituāt. exaltationis quattuor. triplicitatis triū. terminosque duorū. unius deniq; faciei. ¶ Adhuc quanto uirtus fortior est tāto ad plura maioraq; se extendit. cōtraq; quāto ad maiora plura ēt se extendit. tāto fortior esse uidetur triplicitatis uero dominiū ad tria signa. lxxx. gradus se extēdit. quos quidē sua uirtute complectitur. termini uero minime ergo.

¶ Incōtrariū uero obicitur quorundam astrologorū opinio. uirtutem termini ei quā triplicitatis est preferentiū.

¶ Respōdeo dicēdo. plāetæ potestātē bifariā itelligi posse. extēsiue. s. & itēsiue uidemus nēpe qm̄ maioris uirtutis calorem esse & potētē in ignis pugillo. q̄i decem aeris. aeris igitur caliditas extēsiōnē nō aut itēsiōnē maiore sustinet. extēsi

one igitur fateri opus est triplicitatis do-
miniū esse minus. itensione uero minime
Cuius rei exēplū & rō succurrit. rex. n. in
regno extensione maius habet dominiū
q̄ uir i domo sua eiusdē regni. nō tñ iure
uenditioni tradere pōt rex. domū illam.
quēadmodū dominus eius facere potest.
¶ Rōes ēt succurrūt. maius. n. dominiū
esse necesse ē. q̄ firmitus stabilius minusq̄
uariabile est. terminorū uero potestates fi-
xe remanēt. triplicitatis uero nō parū per
diem noctēq̄ uariātur. adeo q̄ ex p̄domi-
natore primo subiectū efficiatur. ig. &c.
¶ Preterea tanto dominiū potentius est
quāto p̄prius & aliis minus comunicabi-
le. termini aut potestas soli planetæ cōue-
nit. triplicitatis uero pluribus significato-
ribus. ig. &c. minor apta. maior ostendi-
tur. nam quæ pluribus subiciūtur. ob il-
lorū plurium diuersitatem quæ interci-
dere potest. in confusiōe quadam. repu-
gnātia. aut cōtrouersia. debilitateq̄ possi-
dentur. ¶ Amplius diuisoris potestas
magna ac potens nimis experitur. hec au-
tem a terminorum potestate nō aliis hau-
ritur. igitur &c. ¶ Postea triplicitatis po-
testas ut dictū est ex aliis potestatibus
uelut aggregatum quoddā resultat. do-
minium uero terminorum se sola emer-
git. ob specialem partiū cæli cum plane-
tis similitudinem: sed aggregati magni-
tudo parum ul' nihil a magnitudine par-
tium differt. igitur triplicitatis domini-
um parum aut nihil supra domorum &
exaltationum potestatem addere potest
Addere tamē duobus modis ualet. Vno
quidem sicut due qualitates tertiam re-
sultantem producant. Alio modo id q̄
accidentalium dignitatum respicit. ut
hæc similitudinis &c. quæ tamen essenti-
alibus uiribus terminorū p̄esse nō possūt.
¶ Ad primā igitur incontrariū dicendū.

Ptolemeū his de cāis post domorū digni-
tates de triplicitatibus locutus ēe. Primo
qm̄ a domibus principaliter pendent. Se-
cūdo qm̄ maius extensio dominiū ē. in-
ter ceteros aut nō nulli reperti sunt uires
terminorū. uiribus triplicitatū p̄ferētes.
ut Alcabitius notat. ¶ Ad aliā dicitur q̄
dominiū nō sic in partibus cæli sūmitur.
quasi uirtus a corpore planetæ effluēs hu-
ius ad longinques pluresq̄ ptes effunda-
tur. illius uero ad pauciores p̄pinquo-
resue. sicut argumentū falso p̄cedit. sed
qm̄ in parte illa tanta uel tanta similitu-
do cum stella reperitur. ex natura partiū
cæli nō ex ui tñ planetæ resultās. q̄re stat
esse extensione dominiū maius. minusq̄
intensione ac efficacia.

Questio. XVIII. de mutua colligatione
sequentium & precedentium figurarum.

Articulus. i.

¶ An sequentes figuræ supra p̄cedentes
figuras uim habere possint.

P̄paret nō nullis arduum. se-
quentes figuras supra p̄cedē-
tes habere posse significatio-
nem. & efficaciam. Nullus
enī effectus ante cām p̄ducē-
tem esse pōt. formalē materialē aut fina-
lem s̄m q̄ agentē mouet. si uero sequens
figura. uim haberet &c. iam uis eius in tē-
pore se ipsam p̄cedente repiretur. nullus
aut dubitat figuræ uim eiusdem esse effe-
ctum. ¶ Preterea quod nō est. agere nō
potest. sed dum p̄cedens figura ē. sequēs
nō esse potest. tūc igitur nullo modo age-
re potest. ¶ Amplius nihil in nō ens influ-
ere potest. preterita autem figura non est
quā preteritum non sit: nilq̄ aliud fi-
gura sit q̄ cælum sic se habens: quod per

QVESTIO

instans tantū: nō p̄minet. figura uero nō existente uirtus eius esse nō pōt. sicut nec sine subiecto accidens.

¶ Sed cōtra est quod a Prole. ēē aui a septima/afforif. lxxxviii. Idem affo. lxxiii. & lxxv. & in principio secūdi quatripartiti quibus in locis priores figuras p̄ posteriores determinari arētari affirmat. quā qdē sententia superius dictis probari pōt. ubi apertū fecimus. quot quāq; figurā in accidētū mūdi iudiciis necessario inspicūda sunt. hoc idem in hominū genituris apparet. qm̄ reuolutiōibus apiūtur. sequētes igitur ī p̄cedētibz uim habent.

¶ Respondeo dicēdo. figurā sequentē supra p̄cedētem habere potestatem pluribus modis itelligi pōt. primo uim istā sequentis figurā. imp̄ssam reperiri semp̄ in precedenti figurā. siue sequēs extiterit. siue nō & hoc eū nō pōt. figura. n. non existens quāq; nō fuit nihil prorsus in aliquid agere pōt. ¶ Secūdo. ut sit sensus. figurā sequēs uim habet sup̄ cūctā figurā p̄cedēti subiecta hoc ēē fieri nō pōt. cōtingit. n. effectus quosdam fuisse iam. p̄cedētis figurā. esseq; corruptos. antequā figurā sequens sit aut fuerit. itaq; certū est effectus illos nullo mō a sequentis causa pendere potuisse. qm̄ enī effectus erāt p̄dicti. figurā sequēs nō erat. dum quoq; sequēs figurā fuit. effectus nō fuere. agēs aut̄ & passū oportet esse simul. ¶ Tertio itelligi pōt sequētē figurā in effectus cum ipsa uel post futuros imprimere. & aliqd uirium suarū influere. & hoc pacto. asserendū est. sequentē figurā. prioris effectus determinare. & arētare posse. uigorare. ac ēē debilitare. & ī nihīlū reducere. qualiter in minori cōiunctiōe differētia medice repitur. & in media differētia maxime. siquidem prima uelut uniuersalis causa est. p̄ sequētes p̄ticulares modificata. Itaq; patrū na-

tiuitates super filiorū genituris efficaciam habent. Nouimus uirum nobilē. domū filiorū male dispositam habuisse. cuius nati oēs uiolēta morte (diebus meis) p̄iere.

¶ Ad primā incōtraui dicēdū. ipsam cōtra priuū & secūdū questionis sensum procedere. nō aut̄ contra tertiū. quū super illis tm̄ effectibus prioris figurā potestatem habere possit. qui uel una cū sequēte esse incipiūt. uel post ipsam sequūtur.

¶ Et simili modo ad secūdū responsū sit. ¶ Ad tertiā dicitur uires p̄cedētis figurā imp̄ssas remanere. sed hoc nihil ad rem. quoniā sic dicimus sequētes sup̄ p̄cedētes potestatem habere. ut super subiecta p̄cedētis figurā potestatem habeat. quare maior p̄posita ad p̄positū nō est.

Articulus. ii.

¶ An p̄cedētes figurā supra sequētes potestatem habeant & patrum. super filiorum genituris.

Vxta superius declarata dicendū esse uidetur. q̄ p̄cedētes figurā supra sequētes potestatem nō habent. itaq; nec patrum figurā supra filiorū figuris. Otenfū est. n. supra in principiis a significatoribus seu predominatoribus uim significatiuā & potestatem sūmi. ergo quom̄ sequēs figurā est. eius p̄dominantes significatiuā potestatem sibi uendicant. alie igitur potestates p̄cedētū amittuntur. quoniā nil aliud est potestatem agere. q̄ alios significantes supare. & sūm sui dispositionē effectus inferiores produci. nisi contingeret eundem remanere significatorem. quod per accidens est. tunc igitur definit prioris figurā uirtus. quom̄ alterius esse incipit. ex quo sequitur priorem supra posteriorem non habere uirtutem. postquā posterioris uirtus ante ipsā nō reperitur. ut imediate otenfū fuit.

¶ Preterea nec patrum genitura sup eas
quæ sunt filiorum uim ullam habere possunt
nam si qua domus super filios significati
onem habet / similẽ habet respectũ ad do
mũ genitoris significatiuã: qualẽ domus
genitoris significatiua ad domũ filiorũ.
sed si quis genitor arietem i ascendẽte ha
buerit in eius ortu. certũ est leonis signũ
suorum filiorum eẽ significatiuũ. igitur & filii
eius arietem habebũt signũ genitoris dis
positorem. hec aut nona est ab eorum ascen
dente. nõ quarta aut decima sicut astrolo
gi ponũt. Idem similiter sequitur / de septi
ma respectu aui & ascendente respectu ne
potum. nõ. n. correspõdere possũt. ut in
se inuicem influant. nam si septimũ signũ
auiũ significat. igitur suum oppositu ne
potem. consequens falsũ. qm nona quæ fi
liorum domui quinta est / nepotes significat
iuxta Ptole. doctrinam afforis. lxxxviii.
¶ Postea si quinta domus filiorum signifi
caret dispositiões. igitur ascendens / filiorum
signũ / in quinta repertũ / esse oporteret. cõ
sequens falsum. qm diuersa signa in fratrum
genituris uidemus emergere. ¶ Vterius
si sic. igitur quilibet p nepos idẽ signũ ha
beret quod ptauus. cõsequens falsũ. qm
magis nepotes aui q p nepotes ptauo assi
mulari cõprehendimus.
¶ Incontrariũ est Ptolemei auctoritas af
foris. lxxiii. & lxxv. & lxxxviii.
¶ Respondeo dicendũ. q quum supius
ostensũ sit / sequẽtes figuras super pceden
tiũ effectus habere uirtutẽ: multo clari
us dicendũ est pcedentiũ figurarum uires su
per sequẽtes uel sibi subiecta / seu earum effe
ctus habere potestatem. ¶ Primo enĩ uires
pcedentiũ uersaliores sũt: sed uersales
figuræ & causæ potentiores sũt pcculari
bus omnibus cõputatis. ut primo ca. se
cũdi quatripartiti affirmat Ptole. ig. &c.
¶ Deinde remittere spẽdite / uel intende

re aut uigorare alterius figure subiectos
effectus: est sup illos potestatem habere. se
quẽtis uero figuræ effectus / p uirtutẽ pce
dentis figuræ minuuntur / aut augentur
igitur pcedẽtes supra sequẽtes habet po
testatem. cõsequutio notissima est. maior ap
ta. minor onditur: nam si p superius di
cta / sequẽtes figuræ supra quasdã pceden
tium effectus uim habet. idem effectus
& posterioris & prioris figure uirtute affi
ciuntur. aut igitur similes sũt uires istarum
aut dissimiles. & ita aut intẽduntur eorum ef
fectus a pccatis simul causis aut remittũ
tur. quod est intentũ. ¶ Vterius quum
inferiores pcculares cõe / ab uniuersalibus
more / a se inuicem dependentiã habeãt:
oportet similẽ in uniuersalibus depeden
tiã repiri: sed in inferioribus / filius a patre
pcedit. igitur & causæ filii e causis patrum
& p consequẽs posteriores a prioribus.
¶ Clarius cõiunctio maxima nõ põt oēs
effectus suos se solã producere: qd patet
ob tempore lögũ spaciũ & quoniã cetera
intermediate figuræ supfluerẽt. ig. opus est
ut p alias sequẽtes fortificetur in quibsdã
futuris effectibus. quoniã in media cõiũ
ctione differẽtia e maioris. itaq; antero
ris & posterioris figuræ idẽ erit effectus.
quod nil aliud e q unã sup alterã habere
potestatem. hoc est una super alterius sub
iecta.
¶ Ad rões igitur icõtrariũ. dd. ad primã
negetur secũda cõsequutio. quoniã licet al
terius figure pdominatores potestatem ag
rãt pccipẽ: nõ tñ totalẽ sibi uendicãt. q
re pcedẽtes nõ amittũt. ¶ Ad secũdã dicit
tur. q primus genitus similis patri iueni
tur. in cuius causis maior cũ patris causis
similitudo repitur. i aliis uero nõ e tãta
similitudo credẽda. licet generalẽ quãdã
possideãt. quæ duplex esse põt: stellarum. s.
& signorum. dicendũ igit. q uel signorum rões

QVESTIO

uel stellæ causa nona nepoti & ascendens
ptauo & p nepoti & nepoti assimilatur.
Ptolemeus aut eam posuit i qua maiore
inuenit similitudinem. neganda igitur e
consecutio. a. assimilatur. b. igitur no. c.
Ad alias p hec patet intelligenti solutio.

Questio. XX. de partibus habitabilibus
terræ: & earū respectu diuerso ad easdem
partes czli.

Articulus. i.

¶ An aliqua terræ pars rōe superiorū in/
fluxuum inhabitabilis sit.

Vinque zonis terra cōprehē
ditur: quarū mediā torridā
appellatā a Sole cōburi ple
rique firmiter tenent. duas
quoq; extremas polis sup/
positas ob frigore/ ueluti a fonte caloris
longinquas inhabitabiles esse putāt. Me
diam pdictā habitari nō posse existimāt de
monstrare. quū magis ad zenit capitū in
maiori sui latitudine Sol ibi ppinqus sit
g̃re spectu nostri climatis i maxima ad ze
nit ppinquitate. sub polis uero nox adest
dimidium anni occupans. Saturnus. xv.
annos emispheriū nō ascēdit. Iuppiter. vi.
Mars unū & dimidiū fere et ita i reliqs pla
netis modo suo: qui tñ ad uitam aīaliū
tuendam quottidie oriri deberēt. **¶** Ad/
huc partes terræ i inhabitabiles ob maxima
frigora reperiri/ non est dubium. igit. pari
ratione ob nimīū calorem: quæ sola equa
tori subiecta esse uidetur.

¶ In contrariū est Auicenna primo libro
sen. i. putantis sub equatore temperatio/
rem habitationem esse/ nisi terrenæ causæ
obfuerint. sicut montes. ualles & similia
Sed quāuis ibidem temperati aeris quali
tates nō reperirētur. hoc unum sufficere

debet q; iam experientia docet. homines
partem illam incolere. similiter partes po/
lis subpositas uel ppinquas pigmei inco
lunt. parui quidem ob caloris defectum
augmentatiua quidem calore extendit
membra. digestiuaq; digerit. que extrinse
co calore Solis uiuifico roboratur. **¶** Sed
ratio quidem aperit/ zonam mediā uni/
formibus parumue dissimilibus qualita/
tibus affici. humaneq; temperatæ cōple/
xioni conuenientioribus. Nam quū duæ
precipue causæ caloris itēsi sint Solis. s.
ad zenit ppinquitas & radiorū ppendicu
laritas maior. & mora super terram. harū
potior secunda est. ut calor in nonis ma
ior q̃ in meridie ostendit/ dumq; Sol leo
nem habitat q̃ in cancro. licet hoc in alias
causas referant qdā. quare quum equato/
rem habitantibus minor longe sit mora.
citiუსq; a zenit discedat Sol/ paucisq; die/
bus moratus/ latitudinē suscipiat sequi/
tur intentum. **¶** Additur altera causa sa
lutis habitantium. natura enim nō bene
subitas mutationes sustinet & modo al/
gore modo estuatiōe affici/ molestissimū
habet. quæ quidem res aliis accidit. equa
torem uero habitantibus aeris qualita/
tum similitudo. quum nō multum mi/
nus noctes in frigidare ualeant. q̃ dies ca/
lescere. quam q̃ caliditas magis actiua est
frigiditate/ ac magis itēsa. pariter & sub
polis tempore quō Sol emispherium ha/
bitantium incolit/ sex menses nunq̃ occi
dit/ orizontemq; circūdat: uapores dissol
uit. & quod i tempore noctis defecit die
maximo supplet. Ceteriq; planeta simili
ter operantur. dumq; absentes altēx emi
spherium habitant fixæ nūquā occidētes
eorū naturam sapientes expte supplent.
qua ppter hyemis tempore loca illa relin
quūt. ac partes quas dā nō distantes nimis
transmigrant. Ad obiecta patet solutio.

Articulus.ii.

¶ An habitantibus zonā alteram uersus polum alterę astroę uires adeo mutētur ut similibus circuloę respectibus/ similes uires sibi uendicent planetę.

Idetur q̄ habitantibus zonā alteram/ planetę uirtutes opposito mō se habeāt. ita. s. ut leo sit solis detrimentū. aquarius uero domus. cancer Luę detrimentū. capricornius uero domus. aries ēē solis casus: exaltatio uero Saturni. libra Saturni casus. Solis uero exaltatio sit. itaq; i ceteris mō suo dicendū: Ptole. quidē quadripartiti libro. i. xviii. ca. Solis & Lunę leonē & carū domicilia esse dixit. qm̄ zenit nostros capi- tū p̄p̄iniora sūt. & qm̄ calorē generāt sed simili mō Sol & Luna se habēt in aq̄- rio & capricornio/ respectu zone meridi- onalis. ut patet oibus. iḡ &c. **¶** Item do- minos triplicitatū ex domorū dominio & exaltationū iuestigat sequēte ca. quare si domus uarie sūt/ oppositisq; locis repta sic ēē triplicitatis potestas se habebit. **¶** Preterea hoc idē apparet ex his quę de exaltationis dignitate ca. xx. dicit. ait enī Ptole. Sol quom i arietis signo fuerit/ ad altiorē circuli medietatē settētrionalem mutabitur. quomq; librę signū iḡredie- tur ad inferiōrē circuli medietatē meridio- nālē p̄p̄riū iter aduertit. quā p̄pter arietis signū Solis axaltationē posuere. librę ue- ro casū: & p̄ oppositū Saturno: ob oppo- sitā eius p̄p̄rietatē. modo aptū est p̄dicta oia quę i ariete respectu nostri de Sole di- cūtur/ eidem in libra cōuenire antipedū icolentiū cōp̄itiōe. siq; i domibus triplici- tatibus & axaltatiōibus hoc cōtingit/ ap- tū ēē idem circa debiliores potestates eue- nire. **¶** Amplius unusq;q; planeta in do- mo sua potentior est. ergo si Sol leonem semp̄ haberet domiciliū respectu omniū

in eo etiā omniū cōp̄eratiōe potētiōr ēēt & suā p̄p̄riā operationē itensioiōrē ac fort- iorem exerceret. cōsequēs falsum. respe- ctu. n. alterius zone. Sol in leone nō ma- xime calefacit/ nec Luna maxime hume- ctat. & ita de aliis uiribus.

¶ Incōtrariū sūt ea quę superius determi- nata sūt. dictū est. n. domos/ exaltatiōes &c. in celis esse ex natura similitudinis: quę inter planetas & p̄imi mobilis p̄tes repitur: iuxtaq; minorem uel maiōrē p̄- fatam similitudinē. minōrē uel maiōrē potestatē resultare. he aut similitudines per aliqd̄ absolutū ex natura p̄tiū celi in illis reperiūtur. igitur nō sic uariis respe- ctibus mutari poterūt. **¶** Adhuc qui sen- tentiā istā tenent rōe superius adducta cō- uincātur: siquidē sic respectiue essent pla- netę potestates. ergo b̄m diuersa clima- ta erit opus illas uariari: postq̄ iam b̄m di- uersa climata sensibilis apparet respectuū differentia. itaq; astrologię scientia/ quā omnes sequūtur futilis inan̄is falsaq; esset penitus. **¶** Deinceps qui rem istā eo mo- do ymaginantur/ nihil equidem itersse putant inter sensibiles atq; insensibiles ra- dios. ostensum est aut superius/ insensibi- les uirtutes siue influentias longe potio- res esse: quibus maxime mensuratur pla- netę potestates/ quā ob causam in aqua- rio maiorem calorem Sol generat q̄ in pis- cibus: aut scorpione: remota stellarū fixa- rum ibi existentium martiali influentia. **¶** Vterius natura semper diuersitatem intendit/ quum in ea uniuersi perfectio sita sit/ quam precipue expetit. uēq; pluri- bus diuersis modis/ p̄ easdē domos/ in di- uersas terrę zonas. uirtus emittitur. q̄ p̄ diuersas/ respectum similem habētes. iḡ. &c. minor aperta est considerantibus/ q̄ uariis modis & respectibus Sol sub leo- ne has uel illas partes terrę respiciat.

QVESTIO

¶ Deniq; si natura similē potestātē similibus distātis ad terrā plāetis dedisset / pariter similes fixas ab equatore uersus unū polū. & ab eodem circulo uersus aliū dedisset. nō. n. rationabile uidetur principiora similia facere minus uero principia dissimilia.

¶ Ad ratiōes igitur contrariū facilis est responsio. si quis ea quæ nō modo in p̄dictis locis dicūtur inspiciantur: uerū etiam in locis aliis. aptū est enī nobilioribus efficacioribusq; uirtutibus planetas esse p̄dictos / qualitibus primis: nec ob caliditatem siccitatēue leonis signū Soli tributū esse ī domū. sed ob alias īsensibiles uires: quas potentiores in illo existēs effundit.

iaq; Mercurio geminorū signum. Veneri taurus. Saturno aquarius: quorum complexione seu qualitates prime dissimiles sunt. quo iacto fundamento taciteq; supposito / quantū fieri potuit / eādē potestatem planetis conuenire ostendere uoluit qualitātū causa (quas ī nos influū) sunt igitur Ptolemei rationes. non principales, quibus potestates planetis tribui uoluerit: sed aliis supradictis suppositis: quæ ad sensibiles qualitates primas pertinere uidebātur / concordare conatus est. & per hec patet intelligenti ad obiecta solutio / naturali lumine intellectus ab eo tributo: a quo bona cuncta procedūt cui laus & gloria. per infinita secula.

¶ Sūme care lector nouem & nonaginta quesita in medium adducta: quæ si sufficēti solertia enodata sint / nil mihi iocūdus euenire pōt: sin uero / fortuna fluctibus ignosce. suscipe animū ilarem: qui ea causa puinciam suscepit. ut saltim grauiora / phylosphorū more duro certamine absoluerētur: quo fit ut hoc fructus inde sperare possimus: si p̄posita mimus culta minusq; diserta fuerint / ingenio p̄dictis stimulus oriatur assiduus / ad noua comentanda compellens: quibus inuentis / Astrologiam iam fugam arripientem / tot iniuriis laceratam obfirmare possimus. Vale.

PROOENIVM

LVCII BELLANTII SENENSIS ARTIVM ET MEDICINE DOCTO
RIS RESPONSIONES IN DISPVATIONES IOHANNIS PICI MI
RAN. CO. ADVERSVS ASTROLOGOS.

PROOEMIVM.

Omerus atq; Cecilius pessimos inimicos esse predicat: qui sub amico
rum specie nos circūveniunt. qua sententia nulla salubrior ꝑcipi po
test. Quamq; testimonio poetarum non est opus: quū diuina ueritas
uitæ morumq; magistra sub ouium pelle lupos euitari. & ne de facie
iudicemus admonuerit. eos presertim intelligendo qui sub religionis obtentu
indoctis illudentes (quum ipsi cunctas scientias ꝑfiteantur quo facilius ab impe
ritis dictis eorū maior fides adhibeat) quæ animo cōceperint ꝑnitiosa licet reli
gioni aduersantia primū ordiri deinde texere possint. Siquidem hoc genus inimi
corum est: quod nec auerti nec euertere facile possit: qñ quidē ignara plebs nō has su
perare sed ultro occurrere ex osculari sinibris tangere contendit. arbitrat. n.
uesanum uulgus: quum hos nō intus & incute cognoscat quæ ore ꝑferūtur. ue
ra ex imo quidem corde ꝑfecta esse. quum tamen semper personati loquantur.
mulierculas cerdones cupedenarios. quosdam etiā diuites quos nobiles appellāt
alluciant. illaqueent ac firmiter teneant. Hoc sane ꝑstigium quia magno constat
imo nil reliqui facit. & altius introspectiendum & diutius examinādū. nec teme
re admitti sed statim in primordiis profligari debet. nec expectandū donec falla
cia per se detegatur. agitur. n. cum his q̄ primū de penetibus nostris. de omni re
pu. & quod maximū est. de ipsa quæ nobis omniū rerum carissima ē & esse debet
anima. Sed uenienti morbo occurrendo tanto acius explodendū & animaduer
tendum. quanto tectius ad perniciem nostram sub ꝑtextu beneficentiæ illabeba
tur. Nec minus mala quedam sunt. quæ ideo nō uidentur esse pessima quia bonis
interdum sunt admixta. imo ipsius boni preseymaginē ferūt: quum tanto exiti
alius noceant. quāto per speciem boni cum facilius admittūtur: tum admissa qđ
semel inuasere tenacius occupant. retinentq; potētius: ut sine periculo euelli ne
queant. Quod cum sepe priscis temporibus diuersis in regionibus tutā etate no
stra in cetruria uidere est. cum mero namq; dulcissimo. uenenum propinari uide
mus: quo adeo temulenti ceci quidam facti sunt. ut nisi Deus optimus manum
porrigat. ad perniciosissimū exitium tendent. Sicut. n. nil sanctius in terris uera
religione. ita nil detestabilius ficta ac simulata: qua miseri populi in perniciē suā
seducuntur. Quid aut exitialius quid expugnabilius. q̄ cum titulo sapientiæ ac
sanctitatis ipse se nobis error insinuat? ut mēte capti operam demus ut animā cū
corpore ad ultimū interitū deducamus. nō aliud hoc q̄ consiliū & mentē. cuius
sola uis abigende falsitati nobis inata est. missam facere & perditū dare. Hoc eue
nit maxime per sui dissimulationē quæ sub specie bonitatis populo se circūfert.
Est aut hec ꝑpria labes omniū malorū cuius nō alia ꝑfessio est q̄ ꝑcepta & artes cal
lere simulandi atq; dissimulandi: sed in primis ut uulgo religiosi appareant astro
logiam lacerandam & (si per eos fieri posset) perdēda aggrediūtur. duplici inquā

causa moti, cum quia hi plurimū temporis inuita minerua in ea impēdētes nihī
lum quidem proficere potuerūt. Fatorū est. n. leges ediscere fati. tū quia (quod
pluris faciunt eorum animos uariis affectibus estuantes) ab astrologis detegi eger
rime serunt. Oculos lipientes amant linceos odiunt. Hinc astrologia apud indo
ctos puerilibus ac ridiculis argumentis in sectantur. hinc oestro tali in furorem
acti. Astrologia legibus interdicta ciuilibus & pontificiis garrunt. humana cu
riositate retentam uolūt. irrisam a phylsophis mentiūtur. a circulatoribus cui
tam somniant. prudentissimo cuiq; nō suspectam dicere debebāt. sed honori ma
ximo semper habitam. laudāt astronomiam. damnant astrologiā. quasi pars illa
medinā laudanda sit quam theoricam uocant. illa damnanda quā practica dici
tur. e qua fructus foliorū & florumq; leguntur. quā sanitatem hominibus prestat.
sicuti illa pollicetur. hec finis illa actio. hec porrus illa nauigatio. pariter hec om
nia de astronomia & astrologia dici debēt. Astrologia. n. per se (modo quis recte
utatur) rationibus nixa. & pre iudiciis hominum sapientissimorū. nihil dubitau
rit affirmare. nō esse inter sciētias quā magis p̄stigia detegat. aut quā minus fallat
deuulgēt. magis qui imperitos fallere conentur. tanto simulationibus & sup̄sti
tionibus aduersantior. quāto p̄pius ad ueritatē accedit. Ita per rationes manife
stissimas luce clarius fiet. nullā esse in astrologia fallaciam. nullā p̄nitentiā. Oſten
tat hec ceterū et planetas ubi tu possis nō nihī (modo nō asinus ad firmam) uerissime
preuidere. ubi tu nō stellas in animalia transformatas. nō plēnū fabulis. celū nō
pro uero celo comentitiū aspicias. quā tū doctissimi etiam antiqui sapientissimi.
more Platonis ceterorūq; admirabiliū uiroꝝ quādoq; dixerunt. ut talibus regu
mentis p̄sanum uulgus a re tam sacra merito arcerent. Sed archiana Dei quā non
homini nisi humanitate ex uito mysticisq; celestibus his sacris initiato cognoscere
liceat. Hec tibi celestia cuncta. astra astrorumq; affectiones ostendet aperte quā
omnia per rationes experimēta. tam diuturnis obseruationibus. tam diligētibus
annotamentis corroborata. tot seculorū totq; etatum approbatiōe recepta fidem
astruere possunt. Viri p̄terea complures doctissimi in quorū libris nihil nō libratū
& auctoritas maxima fuit. ut absq; dubio credas. qui scripserunt. non modo fi
dem adhibuisse his quā scribebāt. uerum etiam pro re certissima habuisse. nullas
quorū aures populares uulgaresue captabant. nulla inani gloria uexabatur. diui
tias dilapidasse nou dolēbant. quas uariis aucūpiis requirerent. quū eas omni
no pro nihilo habere didicissent. pontificatum optare non liberi hominis esse du
cebant. mentiri nūquā didicerant. quo alterum animo sentire alterum ore loqui
cogerentur. Sed placido pectore posthabitis affectibus. cunctis humanisq; rebus
sua uirtute (quod sat est) contenti. uulgus. latrantes sciolos. sophistas omnes (ut
equum est) iridebant. Felices in quā animā quibus hec cognoscere primis. Inq;
domos superas scandere cura fuit. Nō Venus & uinum sublima pectora fregit.
Officiū uē fori militiæue labor. Admouere oculis distantia sidera nostris. Et the
raq; ingenio supposuere suo. Nulla in astrologis uanitas. modo is sit qui esse de
bet. Non n. negare auderem plures esse qui hoc nomen falso profiteantur. unde
maluolis ansa detrahendi datur. Sed uide nō ne plurimū gramaticem perperam

tenent: ideo ne queso grāmaticē damnabimus? quanto minus damnāda astrologia si qui eius professores (qui tamen inter illos quos auctores habemus aut nulli aut pauci admodū sunt) offenderint cespitauerintue tantisper Res ardua astrologia est/sublimis/admiranda: nō tractanda omnibus: sed his tñ quos ipsa sibi elegerit. Currūt ad eam plurimi/ sed unus brauium accipit. questū nullum ne hō/ nestissimū quidē lucrū appetit: nisi quæ presentia: & futura cognoscat. Dices. uēdunt illam turpiter arioli. & quidem passim mendicantes. Erras pfecto amice & tota erras uia. Itrospice queso. inuenies illam astrologiam nō esse. sed quo callidi argite sibi nūmos parent. illam mentiūtur. pro certo habētes nullum genus hominum esse/ quin audito astrologie nomine moueatur/ attollatur. tanta celi uis est tanta astroz adeo diuina mens nostra/ uī sibi insita (quæ inanis esse nō pōt) cælestia appetit/ ut etiā quos tu stolidos/ quos brutos uideas/ ad hec eadē erigātur. unde & circulatoribus stipes aquirūtur. & astrologis apud bonos laus/ ueritas/ uis maxima celebratur. Sed nō ne hoc in re multo minori/ quæ tñ cum maximo hominū periculo sit ubiq; terraz fieri uidemus? Venditāt medicinā falsi & mentiti medici: imo qui nunquā medicinā nominare audierint. Erat hic nup̄ cerdo ille tonfor. factus est medicus: purpuratus & anulatus incedit. hunc uulgus suæ uitæ necisq; arbitrum facit. hic p̄ experimēta mortes agit. huic hominē occidisse impunitas est. cuius errores terra tegit. ob id ueram medicinā delendā putabis? Sed quāto minus Astrologiam: quæ nō modo corpus sed animū sanat: diuinūq; reddit: qñ quidē hec scientias cunctas absoluit quibus ad astrologiam idigemus. Hanc qui damnant uel deliri uel perfidi/ mathematicas & naturales damnare uel nō uident: uel uidere dissimulant/ quibus hec pro ministris ubiq; & semper ueritur. Hec cunctis uitæ usibus cōmoda pollicetur & prestat. prudentiam augeat quum prudentes faciat in euitandis malis/ capefcendis/ conseruadisq; bonis. quæ futura cognoscit. Religioni minime aduersatur/ si quis astrologia nō superstitionē uana quæ per indoctos ab illa emanat recte utatur. Quod quum ego exploratum haberem: putauī piaculum me facturum uel morte propriā non expiandū si tacerem si dissimularem/ ut personati quidā: & pro uirili diuinum hoc mūnus hominibus cælitus missum/ e perfidoz manibus extorquere/ & in libertatē afferre/ nō temtarē hac presertim etate: qua si quando alias ad hanc lacerandā omnis eras & ordo sexusq; modo debaccantur/ sed uicti religionis pretextu/ ypocritarum falsis subgeftionibus/ quos diuina ueritas cauendos perdendosq; monuit. Est aut̄ tanto magis pro ueritate pugnandum/ quāto plures habere cognoscitur oppugnatores: siquidem ut p̄desse omnibus ita placere tantūmodo bonis desideramus. Nec iudiciū multitudinis fidem habet ubi contra stat ratio atq; experimentum assiduū: consensusq; uere doctorum. Nec nos aurā populārē/ quod illorum p̄sertim est/ qui simulata bonitate famelici offam siccis faucibus exspectant: Sed lucem ueritatis & publicam utilitatem (post habitis omnibus/ more nostro) spectamus: Procedendū esse statuimus eodem ordine/ eisdem partitionibus quibus & Picus. ut facilius responsa suis obiectionibus applicentur: quas si iterū in medium adduceremus/ nostræ (quā diligimus) breuitati locus nō esset/ in respon

qii

LIBER

tionibus docti inspiciunt obiecta: si qui hoc attingere non ualeant. obiectioes Pici ante oculos habeat. Magna quidem uolumina paucis cōplecti soliti sumus. unde multiloquium abhorremus. quare nisi detrahendi occasio relinqueretur qua obicere possent aduersarii, aliquid insolūtū superfuisse, breui uolumine, minus leues Pici obiectioes, ceteris nihilifaciendo, absoluissemus.

Liber. i.

Primū omniū scire lectore uolo, quanta sit Pico in detestata ab eo Astrologia fides adhibenda, quippe facile pōt unus quisq; cognoscere, si ea quæ paulo ante mortem in apologia ad Laurentiū Medicem, & in oratione ad Cardinales diligenter inspexerit. Ibi, quidem cōperiet, quantum uirtuti cælogæ tribuat: multa quoq; cognoscet: quæ huius libri dictis penitus aduersantur. Mirū autē est, ut tam breui temporis spacio, Astrologiā falsam abiciendāq; dephēderit, nisi forte ueri luminis p̄iceps factus ab eo (quē sepius con-
sulebat) fratre Hieronimo Sauonarola, omnē ueritatem sit cōplexus, cuius suū hoc opus scripsisse credendū est, cum eiusdem consilio imp̄sum fuerit: tū cū uulgari sermōe, nō doctis sed populis (quos seducere studebat) libellū edidit: ubi leuiora quedā ad uerbū ex hoc opere transtulit, astuto quippe consilio. Nā multis ante tēporibus, falsi p̄phete aduentū Astrologia denūtiāuit, ut inter cetera apparet: p̄ prognosticū singularis uiri, Pauli theotonicī, qui aperte talia in religionē monstrā iam diu dictis & scriptis fore ostēdit: Cui si (ut par erat) creditū fuisset, & populis & Cristi religioni plurimū cōduxisset.

Exordiū sūpsit ex hoc. Antiquos bonis iudiciis semp uisū esse inquit inutilem abiciendā esse Astrologiā. Siste, si qui illi iniuria detrahētes cōperti sūt, nō tñ ab-

iectā facere potuerūt: itaq; nec Pico: quū boni nō semp usq; quaq; boni sint, & docti p̄rogatiua omnibus modis pauci consequātur: nec oēs docti p̄bī: p̄bī semper sint: cū uero nihil ē adeo bonū quo mēs hominū abuti nō possit: idcirco rō miū si quos aduersarios habuerit astrologia, est, n. f̄ sumptiois arrogantie atq; elatiois p̄priū, ut si quid statim capere nō possit, euestigio illud odio habeat. Adducit in mediū complures p̄hōs: quos nullus (ut ait) astrologia fidē habebat. Sed age astrologiam nūquā Aristoteli, nūquā Platō damnauit: qui tñ ceteros p̄hōs antecellūt: miratur Pico cur de astrologiā n̄ scripserūt. Plato & Arist. miretur quoq; cur nec musicam p̄spectiua arithmetica geometriā nō scripserūt, dicet, ad nos nō puenierunt opera, dicemus quoq; nec astrologia. Instabit quispiā de ceteris saltī aliqñ uerbū fecit, respōdemus, ēt astrologiā, ii. primū naturaliū mediā inter mathema, & naturales dixit: obstabit astronomiā nō astrologiam dixisse Aristoteli, respōdemus eandē scientiā p̄ ea nomina significari, p̄dictā quidē & speculatiua eadē scientia cōplectitur, quæ uero p̄pria sūt astrologiæ non decet naturalē docere. Deindē cū cōplures p̄hōs adducit in mediū: quos nullus astrologiæ scientiæ credidisse dicit, Pictā, Democritū, & alios, a quo q̄ratur an ceteros p̄hōs sētētis Democritus ad hereret: aut p̄tagoras alioq; quare quāuis quisq; alterius p̄biā spreuerit, non ob eam causā spernendā esse cōcluditur.

PRIMVS

ita nec astrologiam uelle suum cuique est. Verū quo nā pacto Pythagoras & Democritus astrologiā damnare potuerūt? quū ipsi nō modo inter magicos cōnumerentur: sed magice artis inuētores ab antiquis scriptoribus habiti sint. Seneca quātum astrologiā detrahēre possit: quisq; cōsideret: quū stoicus pre ceteris sui tēporis fuerit: nosq; semp fati agi dicat fatiq; credēdum. Cicero quid contra astrologos uel p astrologis scripserit ipse uideat excepta enī eloquētiā uel in ceteris sepius cespitat potius. n. morali q̄ naturali p̄bia p̄ditus fuit. affirmat ī libro suo de fato. Aristot. fati necessitatē sensisse: quū tñ & ī libro p̄merenias. & .ii. primi naturalīū & ī diuina contingentia p̄ceteris p̄his posuerit idem ī omni morali p̄bia p̄clamat. Epicuro: cuius auctoritas maior est apud ipsū: q̄ apud nos credendū nō ēē dicimus. quū astroz corpora nō maiora (q̄ uisui apparent) ī cālo esse dixerit. Dicit astrologiā a naturali scientia pendere. Concedit hoc Aristot. .ii. primi naturalīū. cōcedit & Ptole. affo. vii. libri fructus. diuersarū tñ scientiāz sūt uaria principia. uariēq; cōclusiones uariis ī locis apiende. Plotinus eque ab astrologis posthētur. de quo nō uideo cur nō magis Marterno q̄ porphirio credamus: Origēnes cui nō ī omnibus adheremus uanas sup̄stitutiones cōmixtas astrologicis ueritatibus dānauit. sicut & multi cristiani pontifices. Alexander peripateticus cum Ptole. ceterisq; doctioribus fati necessitatē tollit. Auerroī credendū nō est: qui falso unici intellētus bestialē positionē se inuenisse affirmat: qui locantis corporis qualitates sentiri nō posse a locato ipso testatur. quasi: omniū eiusdē sp̄ei locatoz: uel etiā generis: unicū sit tēpamentū: per etates complexiones diuersasq; dispositiones nō uariabile. qui in ul

timo metba. ecentricos & epiciclos negat asserit quoq; diuersis polis ī eodem oibe apparentias planetarū posse saluari. egre etiā ferre ait ob senū astrologiā nō posse acquirere. itaq; & antiquoz & sui tēporis & quā sperabat ignorauit. Auicēne queso lege codicem. ubi p̄ticularē notitiā ī p̄pria forma solū ignorari apparebit. reliquero adducti nihil concludūt: Iohannes marlianus astroz influxibus adhebat. ut sepius retulit p̄ceptor meus excellentissimus Franciscus Ninus Sen. eius discipulus Luchinus mathematicus optimus uiuit. qui suā poterit opinionē exprimere: & ī scriptis reliquere. Paulū uero Florentinū mathematicū (ut audiui) isignē ipse nūquā alloquutus sum: neq; uidi: a cōpluribus tñ eius familiaribus accepi: nulli cuiquā rei maiorē fidē adhibere: q̄ astrologiā. uerū uti uir prudētissimus. illā nō unlgō exponebat. amicis tñ animi secreta aperies: quēcūq; cognoscebat futura p̄dicēbat. quā rē Cosmus Medices ac Petrus eius filius assidue expiebātur. nihil. n. eo incōsulto unquā fecerunt. Quod Baptista Albertus Florētinus Pauli familiarissimus Scriptor quidē inter primos nostri tēporis ī opere suo de Architectura sepe testatur: quom de fūcendendis arboribus quom de fūdamētis bedificioz agit: caute sapienter loquutus astrologiā p̄fessores nō aspernandos dixit. Marsilius ficinus Platonicus cuidā amico meo eius ispecta genitura q̄dam futura affirmauit: nihilq; aduersus astrologiā scripsisse audiuimus at sepe intentū legimus ī libro de triplici uita quē iā plures sūt anni edidit p̄ astrologica facultate. ubi nō mō de astrologia sed magica qd̄ maius ē diffuse tractat. Politianus uero uir quidē litteratus neq; astrologiā neq; eius quā astronomiā apellant partē ullam didicerat. sed paulo

q̄iii

ante mortem complures apud se habebat huius scientie peritos: a quibus aliquid intel ligere sperabat. Nicolaū leonicenū astro logia detraxisse nō creditur: tum quā fal so quāq; testimonia citātur: tū quā si astro nomia tam p̄clara scientia est (sicut ip̄e te statur) circulatores reddere non poterat. Quid de ouidio sentiendū dictum. quid de ymaginibus micromaticis Thomas ag nas senferit. quid ē de annulis Ptole. ce terisq; nugis: nō est opus respondere. sed ad Ptole. famā tuendā accedamus. Dam nat Picus phie partitionē in tria genera quā quidē trimēbris diuisio dictis Arist. consona est. occasioq; diuisiōis. nō. n. pu tat omnia absolute ex tribus cōstare. ma teria. forma. & motu. quā nullum illoz nō Deus: multaq; alia cōpositionē illam nō sustinēt. Sed de sensibilibus rebus lo quitur: a quibus nostra cognitio sūmit ori ginē. unde licet in sensibilibus theologi ca nō sint. ut sensibilia sūt. ab illis tñ ele uatur intellectus ad diuina intuenda. iui sibilia dei per sensibilia intelliguntur. & quāq; ut motor a naturali Deus cognos citur. illa tñ cognitio diuina cognitiois occasio fuit. a motu igitur intellectus ele uatus est ad Dei cognitionē. & ad id quē motus nō attingit. Abstracciōes uero ma thematicas esse formas: nullus peripateti cus dubitat. pariter etiam naturalia ma teriam continere. Ex illis igitur tribus sic constare dixit omnia. quoniā cuncta na turalia a quibus notitia nostra sūmit ex ordium. hec tria complectūtur. Quod uero de humiditate Lunæ in quatriparti to dicit: apud eos tantum falsum est: qui uerba non recte interpretātur: neque sen sum: neq; antecedentia aut consequentia considerāt. Dicit enim. maior Lunæ uis est humectare. est enī terra propior a qua uapor humidus ab imo usque ad cam as

cēdit: quā ppter ad hūc modū mutatiōe manifesta corpora mutat. quā uerba Pi cus sic iterptatur. a qua. s. terra usq; ad eā. s. Lunā. Sed pculdubio ridiculū ē sic ex ponere. sed sic exponēda sūt. a qua. s. Lu na. uirtute. s. ipius. ab imo. s. terre usq; ad eā terre extremitatē humidi uapores ele uatur. quasi dicat maior Lunæ uirtus in ter sensibiles est hūectare. quā ob eius ppi quitatē ad terrā. & alias supple cās in. q. de plāctis apertas uapores humidos ceter re uisceribus usq; ad eius extremitatē & ā plius eleuat. qre corpora. & sub terra & super terrā existentia: sicut sunt plante & aīalia: his humoribus humectat. quā sen tentia aptissime p aliā lram exprimitur. dicit. n. & ppter fumositatē humidā quā p eā eleuatur a terra: ubi patet q illa pti cula. a qua uapor humidus &c. itelligi de bet. p quā uapor humidus &c. Preterea si humiditates ille sūt causa: cur Luna hu mectat corpora nostra: & reliqua sup ter ram & sub terra: quero quā humectare in tensius poterūt inferiora. uel quom eleua ti densi terrā & eius supficiē occupāt: an potius quom ad Lunam puenerint (quo usq; puenire nū possūt) eam humectabūt quoz uirtute radii Lunæ inferiora corpo ra humida facient? Preterea sepe nos amo nuit Ptolemeus. ut talem in stella quali tatem diceremus: quoniam similem i in feriora producit. non igitur humida Lu na est quia in ea humiditas sit sed quoni am humiditatem generat. Vltorius que ritur si sic res inepte se haberet. cur non i gnea Luna est. quum calide sicceq; exala tiones altius ascendant? Cur non ignis e lementi caliditate uel siccitate magis affi citur? Amplius queritur a quo putauit Ptolemeus uapores illos eleuari: si a Lu na. apertum est quod concludere cupi mus. si ab altera stella. cur non illam hu

midiozem dixit? hec igitur obiectio uana Albumazaris per Haly optime confutata. per Picum minime comprobatur. sed se ad Ptolemei uerba remissit. que ut dictum est aliud sonat. Albumazarri in his que recte scripsit adheremus in ceteris minime. sed quia eius ignorantiam credit ostendere Picus: in maximam incidit euidem rei ineptiam. ait. n. Reges Ptolemei ante Xpm per quatercentos annos floruisse. lege queso Strabonem phum & geographum grauissimum. qui in ultimo sua geographia libro Ptolemeos oes recenset. a primo qui Alexandro successit ad Auletem ultimam Cleopatra genitorem. quam Augustus. una cum Antoni: captiuam in triumpho ducere uolebat. uide etiam Suetonium in Iulii Cesa. uita. ubi de Ptole. & Cleopatra mentionem habet. & cognosces Ptolemeos tempora Christi attigisse fere. quare si notos auctores tam falso citet. quo pacto rari barbari (quos uidisse affirmat) non suspecti esse possunt? Vide quoque aperte astrologia ignorantiam ostendat. quando Materni putat ineptiam adducere. di. quomodo Mercurius in nocturna genitura medium caelum occupauerit quum tamen non plus. xl. ferme gradibus a Sole distare possit. Ignorat quum ignorat astrologiam olfecit tamen. uide quo pacto in reliquis fides illi adhibenda sit. postquam nescit medium caelum & quartam & decimam significare. postquam ipsemet Maternus in capite ubi de Venere & Mercurio agit. se ipsum exponit. ait. n. in quarta hoc est medio caelo. & sepius sic se exponit si quis uero codicem mendosum Picum habuisse diceret. Obicimus dum hoc opus componebat ante oculos habebat librum Iulii filii. Generosi uiri Petri Cipponii in quo his supra uerbis scriptum est. Vide quanta dictis Pici & auctoritatibus (quas oes aut peruertit. aut more suo semper ex

ponit) habenda sit. hinc unusquisque uideri potest. quo pacto credere debemus his libris quos modo e caldea: modo e greca & arabica lingua per se citat. quando in his qui ubique nobis presto sunt. tam falso & parum (ut sic dixerim) pudenter se gerat. Sed arbitratus est (ut credo) hunc suum librum. aut meros grammaticos lecturos esse: quibus pro uirili semper proicit am. pullos & sex quipedalia uerba. q. festiuitate tamen & uerborum & scriptorum motu. re autem ipsa ignorata. tot auctorum nominibus aquiescant. aut astrologiam profitentes. qui lingua latina ut plurimum carent: quos ille plurima scriptorum manu adducta nugis tantum deterreat. Manlium deridendum esse dicit. quod ymagines non absolutas affirmat ne mundus flagret. sed ipse quidem uerbum addidit. quo respondemus. est enim poetarum loquendi modus: quorum uerba sale intelligenda sunt. ne mundus flagret. bone Deus. ne eius soluantur temperies. Bonattum non astrologum dicimus: sed astrologorum picam loquacem linguam ignorantem. quae bona & mala domus. quaecumque capere poterat elanculum congerebat. Nihil deinde humano intellectui suauius: quam eius felicitas. uel quod prope felicitatem existit. Quae uero fundamenta teneat astrologia. ex questionibus nostris exparte fiet apertum. Nominum affinitas pueros ligat. Quatum uero hebraicam linguam calleret a plerisque fide dignis accepti & quedam quae reticenda sunt.

¶ Vidimus quam uane sint prophetae auctoritates. inspiciamus modo quantum Pici prophetam concludat prophetarum. Ait. n. Esaias. Stent nunc & saluent te augure caeli. qui contemplantur sidera. & supputant mensures ut annuntient uentura tibi. ecce facti

sunt quasi stipula. ignis cobussit eos. nec liberabunt animā suā de manu flammā. Et ante paucis. Sapiētia hec & sciētia tua decipiet te: ueniet super te malū. & nescies ortum eius. & irruet sup te calamitas quā nō poteris expiare. Cui respōdemus errorē esse astrologorū si fati necessitatem ponāt: si cuncta in cālis p̄uidere posse putent: si eorū quā p̄uidēt p̄ticulares differēcias cognoscere credant. si quoq; quā cālum ostendit futura diuinā uoluntati nō subiciāt: si quedā euenire extra omnē cālog ordinē diuinā uoluntate nō existiment. si cālos (auctorē p̄sthabēdo) uenerentur. si ea quā sūt spūs mediātibus itel ligentiis. sicut alia mediātibus cālis. ut ait Thomas in lib. de ca. ue. p̄icipari nō affirmēt. A signis igitur cāli. ut ait Ieremias (in rebus que sunt spūs) nō est timēdum. Nūquid ordinē cāli naturali lumine (cāli in quā spiritalis. quod in p̄icipio creasse deum exponit Augu.) cognoscere possumus: & ponere rationē eius ī terra? Quis. n. enarrare pōt ordinē cālog? ut ait Iob. hec oīa ad sp̄itū attinēt.

¶ Qm̄ uero nō nulli astrologi in p̄dictos perniciosos errores facile libri suis inciderunt. ob eam causam pontifices animorū salutem cupiētes occasionē erroris abicere conati sunt. a quibus si qui periti abstinebūt eorū finē attingent. Petrus uero alliacensis similem solutionē adduxit ait. n. dānari a sanctis & p̄phetis nō astrologiā: sed quatenus solū aut uicia aut uirtutes referātur ad cālū. in quibus uerbis (quos supra diximus) errores contineri possunt. sed sicut uerba sonant si intelligātur. quāq; nō omnia errata cōnumeret. adhuc saluari pōt a rōe Pici. diximus. n. quēstioe. ii. arti. penultimo in responsione ad. vii. mores ab astrologis in p̄ncipiis corporalibus solū considerari debere

quo pacto uirtutes aut uicia nō sunt: nō aut ut a uolūtate libera dependēt. quatenus uicia aut uirtutes sunt. quā responsionem Pici ip̄robare conatur. disiuñctio ne per contradictoria facta. cuius nullam partem ip̄robat. Regē Persarū Assiriis bellum inferre: & ad mores attrinere & nō attrinere dicere possumus. Im̄ q; ad diuersa principia referemus. dicitur. n. quēcunq; ad astrologū pertinet ad mores nō attrinere. nō aut contra. quare eius interrogatio logica caret. concessum est. n. cuncta quā ad astrologos pertinent. per se ad mores nō attrinere. nō aut conuersa quā est. quēcunq; ad mores nō attrinent astrologice subici consideratiōi. sic. n. & numeros & alia multa astrologia cōsideraret. Si qui uero astrologi fati necessitatē nō tenebant quibus futurū malū nō expiādū p̄dicebatur ī aliis tñ erroribus inuoluebātur. ut cūcta posse per cālos ab hominibus p̄uideri. Sed ēt illis q; fati necessitatē tenebāt. malū uēturū p̄dici poterat & q; p̄ illos ut credebant nō poterat expiari. aliunde tñ p̄cedens q; ipsi putarēt posse p̄cedere. Quod uero Martini synodū decreta Gregorii & concilia allegat: id dicendū est quod sepius diximus. decreta hec patrū/auruspices aut incantatores/aut augures uel sortilegos/uel qui profitentur artem magicam. ut in cōcilio Toletano scriptū est dānare quod si qñ astrologie uel astrologorū mētio facta sit/ob nullā aliā cām. id esse arbitror: nisi q; astrologia abutētes/ī has malas artes/ quā ab illis p̄ se damnantur/ facile deriuare possūt. Vtitur Pici auctoritate ēt iurecōsultorū: q; in legibus suis nō bonos & doctos sed abutētes bonis rebus semp respiciūt. lex enī (ut inq̄t Paulus) ē p̄pter trāsgressores. possēt. n. plurimi ab utiastrologia. Sed esto damnēt ueros mathematicos. nōne pudet hūc bonarū artiū

scientiarūq; pluriū atq; doctrinarū p̄fesso
rem in re tam graui doctissimis arbitris
digna iure consultos citare? pace illoꝝ di
xerim si philosophiā bonarūq; artiū exp
tes aut saltim nō alieni essent leges p̄pri
as melius intelligerent.

¶ Ultimo cesarū iudiciis utitur ad cōfur
tandā astrologiam. qua in re sapientibus
hoc tñ in mediū adducetur. C. Gallicu
J. scelestus Virgiliū & Liuii gloriā inui
dens eoz scripta & ymages delere tem
tauit. Sed optimus Augustus qui plura
experimenta mathematicoz uiderat. ut
a Publio Nigidio mathematico ei orbis
dominiū p̄dictū fuerat. quē Theogenes
mathematicus adorauit inspecta genitu
ra. thema suū uulgauit: & nūm argē
teum nota sideris capricorni quo natus
est percussit. Othoni quoq; nōdum impe
ratori Selericus mathematicus sup̄stitem
Neroni & breui ip̄eraturū p̄misit. quod
quidem mox euenit. Domitiano adhuc
adolescentulo mathematici mortis qua
litem p̄dixerūt. & inter ceteros uide qd
Ascletrion mathematicus & de se & de
Domitiano p̄dixerit. de Caio Gallicula
qd Traxillus mathematicus Tiberio cō
sulenti p̄nuntiauerit. uide Suetoniū. qui
hec omnia accurate scribit. ante Iustinia
num dicit mathematicos urbe Roma se
pe expulsos. quasi populus romanus me
dicos nō expulerit. & quingentos annos
absq; illis uixerit. simili igitur causa ex
puli mathematici astrologiā falsitatem
nō demonstrāt: sicut nec medici medicinā.
Itaq; palam pōt esse cunētis astrologiā nō
profligatam. sed a diuinis ingeniis in ma
xima ueneratione fuisse habitam.

Liber. ii.

Rimū incertā astrologiā ostēn
dere nititur Ptole. auctoritate. i.
apoteles. libro. ait. n. astrologiā

magis uerisimilia captare. q̄ quiquā p ue
ro decernere. & sm lram aliā. ad nullam
huius materiei scientiā ueraciter sed opi
nabiliter peruenimus: maxime & ce. quā
uerba una cū sequētibus nil aliud sibi uo
lunt. q̄ quod i primo libri fructus affori
demonstrauit. astrologi cognitionē. i. esse
uniuersalē. imperfectā sicut aliis accidit
quāq; etiā multa p̄ticularia prenoscutur
cognitionē tñ uniuersali. i. ut particulare
magis uniuersalis. exēpli grā. Socratē emi
nus respiciēdo. nō Socratē esse cognosco.
sed hāc sbām hoc corpus. hoc animal. ad
quas dā. n. differentias p̄ticulariū aut mi
nus generaliū notitiā. uel coniecturis uel
numinis afflatu puenimus. Ineptissimū
autem mihi uidetur dicere aliud sensisse
Ptole. quum ibidē scientia ista & huma
na & diuina p̄uideri posse affirmet.

¶ Electionū uanitatem in. ii. ca. nititur
ōndere. & quidē nedum demonstrat: sed
neque suadet. Ait. aut fauorabile calū na
talis cōstellatio in rebus agendis pollice
tur aut nō. & c. dicimus. i. utroq; casu uti
litatem possumus haurire electionū me
dio. Sed primū aduerte pitus astrologus
recte nulli eliget: nisi genituram eius pre
uiderit: ut aduersantia debilitare. i. uuatia
sidera fortificare possit. quod si obserua
uerit. si calū minime fauorabile ad eā rē
cōsequēdā uiderit. hoc sane illi eliget. ne
rem illā aggrediatur. qd si puincia susci
pere decreuerit: calō minus aduerso uten
dum esse monebite quo. i. ea quā magno
discrimine & labore corporis animiq; mo
lestia illū opprimerēt: minori p̄culo icō
moditateq; offendāt. Farmacū p̄bent me
dici i firmo p̄culdubio morituro: nec ab
re. ut. i. diutius uiuat: si uiuere cupit: aut
saltē minori molestia opprimatur. patet
itaq; qd uel rem non aggrediendā statuet
astrologi cōsilio: quo sine s̄felicitate egisset

*In p̄fecto m̄bz debili
tate & p̄tentiā p̄uiri
p̄candū p̄uiri
i. h̄o nō*

uel si fuscipiet mīori molestia afficietur. Excutiamus alterū membrū Pice. si fauorabile inquit fuerit cælum. nulla opus est horarū electione. sed tua tibi electio sufficit. Sic subtiliter argumentatur. Sed affe ramus respōsionē rudiorē. sunt. n. cōplura media quibus finem attigimus op tatum. quæ (& si cōsequimur) magno qñq; labore ottinemus: qñq; minori: quādōq; facili: qñq; faciliōri. raro facillime res ma gnas assequi cōtingit. in his modis nō pa rum pdesse pōt recta electio. ut labor cæl lo potentiori minuat: tollatur: facili tas augeatur. p̄terea cum Ptole. tenemus libera uolūtate nostra fieri posse. ut quæ cæl um bona capessenda futura suadeat. minime eligamus: qd̄ si astrologū consu lerit. rem ipsam absq; timore aliis postha bitis aggredietur: exemplū. egrotat socra tes morbo leui. sua uirtute amouendo. farmacis citius. cōmodius. suauius libera bitur. nec tenuissima dieta (quā putaret secūdā sibi tñ aduersa) utetur. Sed ut Pi co morē gereremus utrumq; soluimus. ut quoq; nostre uolūtati pareat. ipse. ter tium ab eo nō excogitatū audiat. ostendi mus apertissime. q. nostra. xiiii. electionū causa nō solū minui posse futurū malū. sed etiā eueri & auerti. quod Ptole. affo rismo. vi. libri fructus affirmat. cōtingit enī potentius esse cælū dum eo utitur ele ctio. q̄ qñ malum pduxit. Aristo. aut nō multum multo fortunato pdesse consili um dixit. Quā uero apte mentiat Pto le. cuius quom affirmat Haly interpretem di xisse friuolam & inefficacē esse partē astro logiæ: quæ docet eligere. legat unusq; cōmentū eius super afforismo. vi. & aper te cognoscat an electiones posthabuerit: ipse enim Ptolemeū sequitur. qui & affo rismo preallegato. & viii. & x. xiiii. xviii. xx. xxi. xxii. xxvi. xxviii. xxxvi. xl. xliii.

liiii. ly. lyii. & in plerisq; locis idē cōfir mat. Dicit infelices esse qui credūt astro logiæ: felices q post habēt. quā leuis ob iectio. felices uel ifelices homines cælū facit: nō electiones: quæ augent. uel mi nuunt: raro malū pmissum euertūt. bo nū nō pmissum prebent. Sed nōne Fede ricus Urbini dux. felicissimus fuit: qui tñ astrologiam nō spreuit. Duxq; his tempo ribus uiuit. qui astrologiam non deridet cui tñ magna prospere successerunt. An Pōpeius astrologiæ crediderit. nescimus. nudum tamen est Cesarem illā calluisse. qui sibi fatalem stellā in uexillis. suis pi ctam deferēbat. qui tamē (quom cæli ob fuere) resistere nesciuit & mortis periculū euadere toto spectāte senatu in. si. te. Sed si aduersis successibus. fallaciā facultatis concludere possemus. quæ fallacior me dicinā?

U Inutilem esse astrologiam suadere co natur in tertio ca. quoniam nec quid agē dum nec etiam quid fugiēdum sit cogno scit. quia non in rebus corpori pertinenti bus. puta sanitate & huiusmodi. pdesse pōt. neq; in rebus agendis. nam si rationi uel medicinæ sciētix cōtradicat illi credē dum non est. si concordet superflua est. Respōdetur nullo pacto superflua esse nec abiciendam. nam parum ante medici na futuram egritudinem puidet. astrolo gia uero a natiuitatis principio eque pre uidere pōt: quæ in ultimo senio uentura sunt. medicina tñ agentia intrinseca con siderat & patientia: parum circa aeris sen sibiles qualitates uersatur. quare quū cor pora nostra astris subiciantur. ut ī questi one. ii. ostēsum est. nō nullas corporis al teratiōes medicos ignorare necesse ē: quæ astrologus preuidet. ut sepius p̄ceptorī meo Francisco Nino in fratris egritudine demonstraui. Deinde quo tempore far

macum exhiberi debeat: ut uel euomatur in medicina/ uel per secessum educat: parū uel multum in stomacho moretur: multos humores/ paucos: hos/ uel illos educat cecus medicus astrorum uires ignorās recte iudicare nō poterit. Cōtingit etiam medici iudiciū astrologi puidētie aduersari: quom. s. multo ante tempore p̄dixerit astrologus/ Ciceronē flegmaticū acutū tam passurū egritudinem. medicus uero contrariū sentiet. qm̄ flegmaticum humorem p̄dominantē uidet. sed si peritus fuerit astrologus: medicus etiā corporis dispositionem signis suis p̄pe futurā egritudinē explorauerit. nullo pacto aduersa būtur. Itaq; de hūana prudentia. & astrologi iudicio dicendū. De bello autē suscipiendo quid dicendū sit/ ostendit Ptole. in fine secūdi ca. primi libri quatripartiti & in medio tertii quā loca/ si quis uiderit p̄culdubio cognoscat Picum corticē tm̄ Astrologia attigisse. sunt. n. nō solū celestes causae obseruandae astrologis. sed & secūda stella. & particulares causae inferiores. ut apertissime docet Ptolemeus afforismo. lxxii. & xvii. & in libro apoteles sepissime.

In quarto ca. nolūmus defendere astrologiam esse utilem cristiane religioni dicētes. s. per ea quae reuelata in ipsa tradūtur sed utilem ad diuina cognoscēda & errores euitandos. qui. s. naturalilūmine cognosci possūt. ut in. q. i. ostēdimus. ideo dicta ca. huius missa fiant.

Ex predictis nostris apparet nō esse nōxiā astrologiam cristiane religioni: nec miracula in celum referūt periti astrologi. nec Ptolemeus afforismo. xv. id intellexit. sed quae ad humanas leges uel falsas superstitiones attinent: & ita in secundo apotel. Quod si Albumazar atq; Bonatus aliter senserint: nec mirū. quoniam al-

ter nō doctus/ alter ignarus fuit. Vera quidem latia soli Deo optimo debetur: quē nō sensibus/ suis tēperamētis cālis subiectis/ sed parte rationali per speculū exprecognoscimus: quā in quēstionibus nostris liberam esse demonstrauimus. Quod uero auxilii captāt uane supstitiōes: hoc inde est. quoniam uero sustētaculo indiget qui claudus est.

In. vi. ca. nil dictū annotatiōe ponitur qm̄ ex diuersitate opinionū arguere debillissimū est. quā rem/ uariē in omnibus rebus opiniones in phia demonstrant. Duo tñ absoluenta sunt. Primū q; demones qnq; cognitiōe priuantur: qnq; reuelare phibentur. & hec raro. sepius tñ cōtingit ut nos illudentes odio psequētes mendaciā pferūt. quibus tñ rei ueritas epta erat. Secundū genitorū figurā possūt uim habere sup schemata filiorū/ & primigeniti: nō effectiua uirtutē: sed ob similitudinē figurarū ut signū mediante altera quā causa erat possūt significare. Planū ē ēt si fortunatus infortunato cohereat. alterq; alterius q̄litate picipare/ s̄m magis aut minus iuxta figurarū potestātē & p̄dominiū ita ifirmus medico seruus domino. filius patre affici poterūt diuersis qualitibus. Et qm̄ hec aut deridet Picus/ aut potius deridere simulat. audiat beatū Thomā a quinatē. iii. cōtra gen. ca. xcii. Ait. n. māgnes ferrū attrahit ex uirtute corporis caelestis: & lapides & herbe alias occultas uires/ unde nihil phibet q; ēt aliquis hō habeat ex ipressione corporis caelestis aliquā efficacitā in aliquibus corporibus faciēdas quas alius nō habet. puta medicus in sanando/ & agricola in plantando. & milles in expugnādo. hec ille. Excellētes. n. cōplures medici fuere. raros infirmos liberantes. & contra quotidie contingere experimur.

Cln. vii. uero ca. cōtradictionē in uerbis Ptole. & expositōr conatur ostēdere. nā in greca lingua habetur angulus sequens in nostra uero translatiōe habetur / angulus pcedēs eclipsim esse obseruandus. ubi repugnantia maxima apparet. In hac aut materia nihil dubii nos occupat. fatemur enī cōplures errare. patet. nam haly in commento. xcvi. affo. angulū dicit esse obseruandū qui loco eclipsis ppior fuerit. quā expositionē sequitur & allegat lohannes anglicus disti. iii. ca. ii. sed idē in comēto prime ptis ca. vii. libri. ii. apoteles. affirmat angulū ante locum eclipsis esse obseruandū. Sed huius materiæ facile apparēbit solutio quibusdam pnotatis. primū supponitur. eclipsim sub terra adeo potētem nō esse. ut ex illa futura indicare possimus. mundo accidētia. s̄m comunem astrologorū opinionē. Ex hoc sequitur aliud attrēdendū. q̄ opus est unū angulū post habere. s. uel orientis uel occidentis. nam si sequentem angulū intelligamus s̄m domorū & signorū successionē nō poterit angulus septimi loci eclipsim sequi. nisi subterraneā: quā posthaberi diximus si uero sequētem angulū s̄m motū diurnū intelligamus angulus. s. in quo luminare eclipsatū cōsequēter repietur ob motū diurnū. sic quidē angulus orientis nō poterit eclipsim sequi nisi subterraneā. Econtra aut eueniet. si angulū pcedentē legerimus. nam si per pcedentem intelligamus s̄m successionē domorū uel signorum. nō poterit angulus orientis pcedere nisi eclipsim subterraneā. & sic angulus orientis posthaberet. si uero pcedentē intelligamus s̄m motum diurnū. sic quidem nō poterit angulus septimi pcedere nisi eclipsim sub terra. Opus ē igitur quomodocūq; sumatur. pcedens uel sequens s̄m successionem signorū uel domorū. aut

s̄m motum diurnū / q̄ uel angulus orientis omittatur / uel occidentis. manifestū ē aut. q̄ orientis angulus omitti nō debet quū longe potentior sit. igitur occidentis angulus omitti debet. oportet ergo ut angulus efficacis significatiōis sit sequēs s̄m successionem signorū & domorū: quod quidem est pcedens s̄m successionem motus diurni. quod igitur greca lingua exprimit recte dicit s̄m successionem signorū & domorū esse sequentē angulū. quod uero nostra translatio habet pcedentem obseruari debere / nō aliter itelligi pōt & debet nec aliter docti interpretantur. ut ex supposito aperte cōcluditur q̄ pcedētē s̄m motus diurni successionē. quod idem est omnino. Quæ uero adducit in medium de ignorātia Haly in materia de alcocoden & alileg. omnia concedimus. recte cōfutat omnia. Nemo. n. ex uerbis Ptole. dicere potest ipsū posuisse alcocoden. sed annorū numerū ex directionibus ad interfectores elicit: decipiūtur aut quidā ex uerbis quæ de his quæ potestātē habēt super alileg nobis reliquit. quē credūt esse alcocoden. decipiūtur et qui putāt quinq; hylegia posuisse Ptole. nam in die ac nocte quattuor tm̄ ponit. In die quidē ponit. Solem: Lunā: dispositore Solis / cōiunctiōis pcedentis & ascēdentis. & quarto loco ipsū ascendens. In nocte uero. Lunam Solem dispositore Lunæ / oppositionis pcedētis & ptis fortunæ. quarto uero loco cū cōditione ponit alterū duorū nam si pcesserit cōiunctio natiuitatē / ascēdēs sumit nec aliud: si uero oppositio / ptem fortunæ: fortasse in hac cōditionali decepti sūt sed adhuc cetera quæ ponūt dictis Ptole mei nō cōsonāt. sed astrologis facile posunt hūc errorem & uidere & euitate. nō enī putāt Haly astrologorū oraculū. imo iudicio meo inter doctos numerari non

meretur. Sed hic aduertendū est. qm̄ Pi-
cus nō nouit Solē Lunā. p̄domīatorē ue-
n̄ posse eē hylec. ut ī. q. nostra cōcluditur
nam si sciuiſſet nūq̄ tacuiſſet. quā rē qui
nouerūt nō p̄pterea cōtra euāgelicā uerī-
tatē tenēt. aſſerentē nos nescire diem aut
horā. nrā. n. ſcientia cū conditione ē. pōt
enī cēlogi influentia pluribus cāis īpediri
ideo nescimus certa ſcientia. ſed ſicut me-
dicus p̄noſticator huic mortē q̄ p̄legq; ſe-
quetur. ita & certius aſtologus. Dicitur
etiā difficile poſſe dies aut horā mortis co-
gnoſci. Vltimo dicitur ſeptimū nō rei q̄
ſite eē dicēdū. & hoc ſolū ignorātes igno-
rant. ſed illi quē cōſulimus. ut patet per
Ptolemē afforīſmo. xiiii.

¶ Ad ea quā in īdiligentiā noſtri tempo-
ris aſtologos obicit fatendū. ē ingenuē
cōplures ſic (ut ait) operari: uerū nō ne in
ceteris ſcientiis rari reperiūtur excellentes
multi ignari? Alfoñſi tabule facile corri-
guntur. alioꝝ tabulæ correſte ſūt. lo. de
re. mō. multa nos docuit. q̄ tñ. unusq; ſq;
diligēs obſeruator ſe ip̄o noſcere pōt. ſed
ad hāc ſciētiā (ut expēdiret) omnē animū
appellere nō poſſumus. multis cauīſis īm-
pediti. quū tñ n̄ tā facile (quē admodū Pi-
cus putabat) aſtologiā callere ualemus.

¶ Qui uero excellētēs inuenti ſūt. q̄ ma-
ximo honore p̄ſequūtur p̄cipue ab his q̄
ſunt amatores uirtutū. Si uero ſtatuas ere-
ctas eoz gloria nō uidemus. Ariſto. ip̄e p̄-
ble. x. p̄ticula. xx. cūctis reſpondet ubi
oſtēdit. cur gimnicis. potius q̄ ſapiētibus
p̄mia tribuātur. Et ad errorē Hieronimi
māfredi (ſi tñ errauit) dicitur petendū eſſe
cur ab excellētīſſimis medicis qdā interſi-
ciūtur. quā ob cām iure cōſulti excellen-
tes iniquam partem tuentur. an ob ſcien-
tiarum falſitatem?

¶ Falſū eē dicimus. caſu uera p̄dicere do-
ctōs aſtologos. ſed ſolū ignaros. ſicut ea

ſuignarus medicus ſanat. ſicut ēt geomā-
tes faciūt. nullū firmamētū habētes: quā-
uero artes plerūq; uera p̄dicunt: uere ſūt.
ſicut ſiſionomia. chiromātia. ut teſtari ui-
detur Ariſt. ubi infra. Si uero multa cōſi-
derāt aſtologi: cōgruū eſt celeſtia oīa cor-
ruptibilia uirtute continere. Nec loquū-
tur cōfuſe. hoc ē q̄ in utrūq; p̄tē ſūmi poſ-
ſint. ſed ſic cōfuſe qm̄ ī genere. atq; in ſpē
ſic fortunati aſtologi p̄dicūt. hi. ſ. q̄ a ſtel-
lis ſenſuū aptitudine itellectus habent ef-
ficaciā: quod ſane ualidius ſignum eſt. q̄
phyloſophi: qui carniū mollitie men-
tis aptitudinem indicant.

Liber. iiii.

¶ Libri. iiii. primū ca. epilogoſ ē: cō-
tinēs p̄dictoz cōpendiū. & dicē-
doꝝ ordinē. ideo miſſū faciēmus

¶ In. ii. inuanū laborat priuū. ut oñdat
Ptole. ita de ſtellis loqui: ſuiſq; naturis:
ac ſi ex elemētis eſſent cōpoſite. dicēdum
ergo ſtellas eas habere naturas. quas ī infe-
riora p̄ducūt. Quā uero p̄ cōparationē
ad naturas elemētōꝝ ſtellis attribute ſūt
nō aliter intelligēda ſunt: q̄. ſ. q̄ ueritati
cōp̄te congruūt. ſicut Saturnū multū a
Sole diſtare (n̄ quia frigidus) cōcludi pōt
qm̄ multæ fixæ ſūt calidæ: ſed cōgruit. ut
frigida natura planetæ. a calida diſtaret.
Deinde ponit aſtologoz rōes. qbus alie
fortiores ab aliis adducuntur. ideo ad ter-
tium cap. accedendum eſt.

¶ Rationē primā p̄ aſtologis conſutare
uult in. iiii. ca. quā p̄cedit ex motu. di. cu-
iuſlibet motus inferioris celū eſt cā. Picus
ait cōtradicare hoc dogmati phōꝝ tenen-
tiū. celū eē cām uniuerſalē: quā effectus
nō diſtinguit. Sed nō ē cōtradictio. nā ſi
celū cā uniuerſalis ē: cōcurrit igitur ad p̄-
ductionē effectū p̄ticulariū. ſtant igitur
iſta ſimul. Celū cā uniuerſalis ē. celū eſt
cā oīs motus. ſed in. q. oſtēſū eſt. celum

Handwritten marginal notes in Latin script, likely a commentary or gloss on the main text. The notes are written in a cursive hand and cover the right margin of the page.

et uniuersalē & p̄ticularē cām esse. diuer
sog. cōperatione: Mox rationē adducit cō
tra astrologos de ortis eodē ferme tēpore
in oībus dissimilibus. quā dissimilitudi
nem si uoluerint astrologi in paruā tēpo
ris differentia reducere. statim obicit. par
uā illā drām a nobis cognosci n̄ posse. Sic
ait Augu. i li. deci. d. quā soluimus per
duas figuras in. q. i. Eos uero. q. ex eodē
utero oriūtur. diuersis eiūsdē figure signi
ficatoribus subiectos esse diximus.

¶ In. iiii. ca. modū suū adducit i mediū:
quo putat calū agere in inferiora: quē p̄t
habemus. Astrologi uero honorificētius
de calis sentiūt. q̄ phi: qm̄ ab illis plura e
manare cognoscūt. & occultioribus mo
dis. & qm̄ calū uniuersalē & p̄ticularē
cām faciūt. quidā tñ pyhlosophi solum
uniuersalem

¶ In. v. ca. methaphisicis enūtiatiōibus
demonstrare putat Picus. nullā esse peculi
arem uirtutē i calstibus p̄ter cōm mo
tus & luminis influentiam. quam lumi
nis uirtutem. cōtinere dixit omnes quat
tuor primas qualitates. cōtra quā opinio
nem multa succurrunt media: sed ut dixi
mus respōdētis officio fungimur. querit
Picus. qui ponūt calstetiā uirtutem di
stinctā ab aliis. an calor iste uiuificus cō
petens oībus stellis ex natura cōi. in se uir
tute cōtineat qualitates alias: sicut ip̄e po
suit in p̄cedenti ca. uel non. si ceteras cōti
nere dixerit. mox ait. nō competit alicui
ex natura p̄pria aliqd̄ ip̄fectius eo. q. sibi
cōpetit ex natura cōi. qm̄ drā contractior
semp p̄fectiōis gradū adiūgit. Sed hic isī
stendū nobis parūp̄ ē. ut appareat. an nos
quoq; manus ferule subduxerimus. Excu
tramus primā. queramus ergo an enūti
ationē istā uelit uniuersalē i q̄ distributio
p̄cedit. uel nō. si nō: nihil cōcludet eorū
ratio. si sic. signemus eius cōtradietoriū.

quod p̄bābimus uerū. illud qd̄ ē erit. Cō
petit alicui ex natura p̄pria. uel specifica
aliquid ip̄fectius eo: qd̄ cōpetit illi i m
naturā cōm. Sed prius q̄rēdū ab eius de
fēloribus. an uelint q. uerbū illud. eo di
stribuatur rōe cōpatiui: uel n̄? Si sic certū
ē argumētū Pici nihil cōcludere. dicemus
enī cōcessa p̄dicta enūciatiōe. cōpetētia na
tura specificē nō esse ip̄fectiora. eo. qd̄ cō
petit ex natura cōi. i. nō sunt ip̄fectiora
omni eo quod cōpetit illi i m naturā co
mune. iuxta sensū grāmaticog. cui tñ rō
repugnat ip̄fectiora esse certo dato cōpe
tente i m naturā cōm. Si uero illud uer
bū. eo. nō distribuatur. dicitur cōpetere
hōi i nobilitatē. aliāq; p̄pria: quā ip̄fectio
ra sūt: essentialibus cōpetentibus rōe na
tura cōioris. puta generice. ut aīalis: uel
uui & c. sicut accidens ignobilius est sūā.
Obicit Picus cōparanda esse accidentalibus
accidentalibus. & essentialia essentialibus
Dicitur q. uirtutes sensitiue p̄tis aīalis na
tura. p̄fectiores sūt figura manus hōis. cō
ueniente hōi ex natura specifica: aut ē i
sibilitate: quā nobiliores opationes p̄fici
ant: Obicit iterū cōparāda esse p̄fectiora p
fectioribus: ip̄fectiora ip̄fectioribus.
sed siquidē sic intelligat: nihil p̄fecto cō
cludit intentū suū. nisi forte uerū ē et. &
Picus supponere uidetur. qualitates istas
p̄. marū effectrices potiores esse ac nobili
ores ceteris q̄litatibus. quas stella cōtinēt
in se. quod tñ esse falsū pluribus mediis
ostenditur. quippe si celestia corpora aliū
finē sibi p̄scripserint. q̄ inferiora mutare.
quod p̄sertim dici oportet iuxta Pici scē
riā. opinātis. dempto Sole ac Luna. cere
ra astra uel parū uel nihil in inferiora iflu
ere. alie actiōes nō deerūt stellis p̄dictis n̄
ignobiliores. alie quoq; uirtutes: quibus
mediātibus nō ē opus ut inferiora trans
mutent. Secundo qm̄ q̄litates nō nullas

insensibiles influunt / sensibilibus longe nobiliores, quas Scotus & Thomas aquinas pluribus in locis caelestes nūcuparūt: Preterea nobiliori corpori nobiliores proprietates & ornamenta cōueniūt: quattuor autē q̄litates primæ / siue uirtuales sum p̄leris siue actuales / elemētis iter corpora ignobilioribus cōpetūt. Amplius nulla p̄prietates p̄fectior est aliis / imo ip̄fectior / est / quæ nobilioribus corporibus aduersatur s̄m esse suū p̄fectissimū: sed quattuor primæ q̄litates / s̄m esse intensissimū / mixtorū naturis aduersantur. Vltterius ea q̄ ex pte materia se tenēt / ibecilliora sūt his quæ ex pte formæ resultāt: quattuor autē prime qualitates ad genus materialis causæ reducūtur. & ad materiā disponēdā requirūtur. ut tali forma aduetur: a qua talis p̄prietates emanat. Adhuc nobilior ē id cuius grā alia sunt: q̄ quæ gratia illius sūt uerū quattuor prime q̄litates in cōplexio nō ordinātur. sicut elemēta i mixta. Sed esto ut Picus desiderat cōcedatur illi qd nec pbat nec probare pōt / calorem. s. illū esse perfectiorē frigi. hu. & sicci. & uulterius q̄ nihil cōpetat alicui s̄m naturā specificā ip̄fectius eo: quod s̄m comuniorē naturam eidē competit. adhuc nihil efficacit cōtinet in se ratio ista quā efficacem in margine dicunt. tenet. n. ratio de his quæ s̄m naturā comunē ab intrinseco competunt. Lux autē stellæ uiuifica lūmen quoq̄ ab illis influxū ipsius Solis ē / & ab extrinseco ueniūt. q̄re uanissima ratio illa cōcluditur. Reliqua est altera diuisionis pars: quā uerā tenemus / & si primā defendimus / ut de bilitas rationū Picus appareret Affirmamus ergo aliud mēbrū. diuisionis. quod est. Qualitates alias / a calore nō cōtineri: & a p̄ticulari natura huius uel illius astri manare. Cōtra dicit Picus nulli cōpetit ex natura p̄pria aliquid / re-

pugnās p̄prietatibus: q̄ illi cōpetūt ex natura comuni. Cui respondemus. querendo an repugnans hoc predictum sic repugnās dicatur: quoniā alteri adeo aduersetur. ut mutuo expellat illud / & ab eo expellatur: aut sic repugnās sit: ut effectum repugnantē p̄ducatur si primū intelligat. certū est frigiditātē uirtualē caliditati uirtuali accidentaliter acquisitæ in astris nō repugnare. sicut nec etiā in calore uiuifico s̄m Picus repugnāt. patet ēt in aqua (ubi reflexio radiorū Solis fit) ēē frigiditātē uirtualem & actualē. & caliditātē uirtualē luminis accidentaliter acquisitā. nec ēt repugnant caliditas actualis & frigiditas uirtualis / patet in aqua calefacta. & ita. de reliquis. Secūdo nec incōuenit in eadē sbā ēē cōtrariarū qualitātū / effecti uas qualitates uirtuales. mixtū. n. uim habet se reducēdi ad debitā tempericm qualitercūq̄ labatur. sicut aqua ad frigiditātē. lapsa p̄ caliditatem. Si uero diceretur sic repugnātes qualitates intelligi debere. qm̄ repugnantes qualitates actuales p̄ducere possint. sic quidem calor suus uiuificus q̄ttuor qualitates primas uirtute cōtinere nō poterit nec siccitātē & humiditātē p̄ducere eadē dispositione. Preterea ponere uolumus (nō ut sic sentiamus / sed ut argumētū debilitas appareat) qualitates alias actuales in astris / caliditati etiā actuali repugnātes adhuc nihil cōcludit: nisi concessum sit: calorem illū ab intrinseco pendere qd̄ falsū asserimus. sic igitur p̄bari nō pōt / aquam nō esse frigidā actu uel uirtute. qm̄ aliqd caliditatis calore astrorū / ignis / aut aeris in se contineat. aut ēt mediante radio per illā transeunte. ita nec astra in frigiditatuam uirtutē nō habere. qm̄ a Sole lumen ac lucem participant. Amplius corporibus in quibus elementa grauiā p̄dominātur / s̄m comunē eorū naturam competit

deorsū moueri ad mediū: sūm p̄dominā/
tis elementi motū. aliquibus tñ corpori/
bus in quibus graua elementa p̄dominā/
tur: cōpetit ut sursum moueantur. & ad
quācūq; positiōis differentiā. ut patet in
plantis: & p̄cipue in perfectis aīalibus. in
quātū uiua. uel sensibilia. uel motu pro
gressiua sunt. Patet ergo q̄ nihil efficacie
in se cōtinent Pici rōes. quom̄ et phisicis
aut methaphisicis mediis utitur.

In. vi. ca. p̄bare cōtendit. Lunæ lumē
caliditatē p̄ducere. qđ concedimus. Inde
noctes in plenilunio calidiores sūt: rene/
mus. n. qđ libet lumen p̄ se caliditatis p̄
ductiuū. Sed quom̄ p̄ accidens causare fri
giditatē ostendere uult: officiū respondē
tis fugitur. n̄ arguētis. ideo hec sufficiāt.

Ex dictis patet nō oportere ad respon
sionē Abrahā recurrere. quā recte ip̄probat
Picus dixit Abrahā. stellæ quā dā sic frigi
de sūt: qm̄ minus calidæ. cōtra quē rōnes
cōplures adduci possēt. sed nolumus insi
stere ueritate comprehensa.

Ob similem cām quæ in octauo ca. po
nuntur posthabebimus.

In nona pre hec tñ notare placuit. pri
mū calos i inferiora agere q̄ttuor mediis
nō solū lumine. & motu. sed influentia
insensibili: & figura. ut. q. ii. art. vii. de
mōstrauius. Motu et non solū agentia
deferūtur: sed effectus ceterorū agentiu de
terminātur. Qui uero ponunt drās mo
tuū calos esse solū. uelocitatē tarditatē.
pluralitatē paucitatē. & maior uel minor
ppendicularitas. nō recte sentiūt ea. q̄ spe
cialiter noscūt astrologi. primū errāt. qm̄
maior uel minor ppēdicularitas radiorū
nō ē drā motus. sed corporis moti. Secū
do qm̄ & si tñ ista phūs consideret. astro
logo tñ plura de motu māifesta sūt: q̄ in
locis ppriis oñsa sūt. drām quidē nō me
diocrē cāt morus uersus unā uel alteram

primi mobilis partē uel punctū. qui mo
tus a plerisq; diu p̄fecte cogniti sunt. sigs
aut insensibilis error accidit: facile emen
dari pōt. Dicimus nisi calum moueretur
cessaret oīs motus generationis. spēs sba
liū: quæ in uniuersi machina iueniūtur:
quā uero formā sbālē materia susciperet
p̄ uia sequele. dubiū est. ignis quoq; forte
sursū nō moueretur. qm̄ ad cōcātū Lune
mouetur ob influentiā p̄seruatiuā eiusdē
que (cessāte calos motū) deficeret. sed de
his disputare. ē necessaria relinquere & in
utilia temptare. A calis etiā oīs generatio
est. aut. n. tāquā principalia agētia cōcur
rūt: aut ueluti materiā disponētia. sicut
in sola hoīs generatiōe euenit: de q̄ Arist.
ii. primi naturaliu. ait. hō. n. hoīem ge
nerat & Sol. & i libro de aīalibus. itelle
ctus uenit de foris: nō de materiæ potētiā
ab agente naturali eductus. agentia uero
pticularia istrumēta liter agūt. calos coo
perante principalis. sicut & ipsi cali dei
sūt media. & secūdarie causæ. quæ mures
generare possūt. & cōcurrente cā inferiori
& nō cōcurrēte. quia et nō nulla se Solis
pducūt. ut pticulares causæ: ut. q. ii. oñ
sum ē. qm̄ egent i inferioribus cāis determi
nātibus. ut in aīaliū p̄fectoꝝ generationi
bus: qm̄q; utroq; mō eiusdē spēi effectus
pducere pnt. sicut de muribus exēplū de
dimus. Si uero phī uniformitatē motus
calos tenuerūt. de motibus particulari
bus itellexerūt. non aut de motu uero ex
pluribus resultāte. ex quo tanta diuersi
tas i astris apparet. ut nūq; eadē uelocitate
moueātur.

Postq̄ duo tñ calos istrumēta ēē di
xit lumen & motus. quūq; motus ad lu
miosa deferenda ordinatus crediderit. cō
sequēs sibi uisū est in. x. ca. posse cōclude
re. p̄ter Solē & Lunā. i qbus lumē maius
sentitur. pag. aut nihil i inferiora operari

sed qm̄ quattuor medijs agit in nos calū
ut p̄dictū est: & motu multo aliter agit/
q̄ putaret Picus: idcirco icōueniēter cōclu
dit. Cōcedendū est Lunā lumine caleface
re: aut esse calefactiua. licet p̄pria uirtute
frige factiua sit. pariter Solē esse potentissi
mū nō solū rōe maximæ lucis: maximi lu
minis p̄ductiua: sed et rōe aliaḡ isensibi
liū uirtutū. post ip̄m Luna plurificiēda
est. nō solū rōe luminis: sed aliaḡ potesta
tū multis de causis aptis. q. vii. sed si ne
bulosaḡ atq; occultaḡ stellaḡ magnas ui
res cognouisset Picus: nō adeo lumē ma
ximificisset. nec et aliarum stellarū uires
posthabuisset. sit Luna p̄pinq̄uissima nō
bis. Iuppiter qui. MMMDCCC. uicibus
Lunæ quātitatē cōtinet erit ne posthabē
dus? Saturnus q. MMMDCXL: mitto fi
xas stellas primæ secūda & aliaḡ magnitu
dinū. Arist. aut. ii. primi naturalū Lunā
reliq̄t: quā i li. de ge. aīaliū exp̄ssit. de his
loquēs: qm̄ principaliora ēē cognoscebat
reliquas aut nō exp̄ssit: qm̄ ad aliū spectāt
artificē. ut sepius dictū ē. Sed licet lumi
naria principaliora sint. ex hoc tñ cōcludi
nō pōt. q̄ cetere stelle nō possint principa
tū obtinere. siqdē Luna p̄pinq̄uitate sua
multū afficit. uelocitate uero multa īflu
it: lumine nō paḡ īmutat. Saturnus quo
q; aut Iuppiter sua tarditate diutius in
fluit. sua magnitudine multū pōt. & ita
de reliquis. sed certe multū sup̄flua natu
ra uideretur. si ex tot stellis nō casu factis
duo tñ p̄essent inferioribus. Et sicut etiā
uidemus in inferioribus nobilius ab igno
biliori pati. ita in Sole (quātū ad actiōes
in nos) euenire nō ē icōueniēs.

¶ In. xi. ca. asserit (excepta Luna) cetera a
stra n̄ uariari i uirtute. qd̄ qdē īeptissimū
ē: & adeo ad sēsū falsū ut rñsionē n̄ mere
atur. planū ē hoc cōiūctiōes sup̄iorē & a
spectus obseruātibus. aliaḡ multa astro

logis nota. Deinde cū dicit q̄ in ascēden
te debilius operatur stellæ: hoc uerū ē de
radioḡ sensibiliū actiōe. nō aut alioḡ (ut
diximus) isensibiliū. Sub terra īfluūt in a
scendēs & alia loca p̄dominātia. itaq; refle
xe nō paḡ agūt. quare sub terra p̄ isensibi
les radios plus īfluūt: q̄ certe partes calī
sup̄ terrā. loca aut stellas p̄dominātes nō
respiciētes. Quomq; Luna nil luminis
sup̄ terrā multiplicat: multū īfluētia p̄
ducere pōt. est. n. lumen uehiculū solū a
bene ēē. qd̄ patet p̄ alterationē magnam/
quā ī egris. ī lunaticis. ī elemētis. tēpre cō
iūctiōis cernimus. Et ita in cōiūctiōe alio
rū patet ad sensū. Qd̄ uero Plotinus cō
tendit nō posse mixturas radioḡ uanas cō
furgere. ex rursi ymaginatiōe p̄cedit. nō
enī misceri dicimus sicut elemēta ī mixto
aut qualitates primas ī subiecto. sed sicut
lucidoḡ corpoḡ radii ī medio miscētur:
s̄m uarios excessus uiriū p̄dominātiū ubi
miscibilia nō corrūpuntur.

¶ In. xii. ca. oñdere cupit. quæ nā uarie
tas effectūū in calū redigi possit. suppōit
inesse calō unū lumen. quasi sbāle. resul
tās ex oībus calī lumibus: & hoc quidē
p̄petuū & īmutabile esse dicūt. licet acci
dentaliter s̄m maiorē uel minorē intensi
onē uarietur. Qd̄ qdem falsissimū tene
mus. sicut ī. q. nr̄s oñdimus. lumē. n. a
cā sua pēdet in esse & cōseruari. quod sēsū
patet: nā īterposito opaco. illico radii cor
rūpuntur. uidet q̄ibi dixerim. Dicere aut
materiā esse intimiorē. supple cōposito.
uerū est. qm̄ eius sbām cōstituit. sed nō ī
causādo potiorē. tū qm̄ ignobilissima cā
tū qm̄ calū nō solū ē cā uniuersal. ut. q.
ii. nr̄a. oñ sū est. Gemelli aut. & si cōple
xiōis similitudine. sic p̄ter alteratur. a ce
lis tñ cōplexionē illā. sortiti sūt. q̄a nō re
pugnāt naturales cause. a naturalibus assi
gnate. astrologicis cāsis. quas ip̄i adducūt

in mediū. qd ad Augu. dd. dictū est.

¶ Solē i oibus stellis operari oñsū ē a nobis. q. vii. Solē i leone flagrare n̄ dicimus solū ob calorē; sed ob alias uires quas fortiores oñdit. quūq; Sol & Luna quolibet anno simili modo ferme se habeāt quātū ad lumen & calorē influxū: dicat Picus q̄ eā tantā uarietatis aeris dispositiōis? quā nā eā tāta frigiditatis: quāta fuit anno salutis. M. CCCXCII? an Sol & Luna cursum mutarūt? nō quidē sufficiet materiā diuersitatē assignare: quū ipsius alteratio cās supiores seq̄tur. Dies quas nauta obseruant ex Solis significatiōe sūpti sūt. si quid autē boni habuerūt: ab astrologis acceperūt: suas nubeculas pluuiā q̄si cōiunctas friuolas habemus. quod si mare periculosos habet fortassis ēt parocissimos. Mores hominū i qualitates primas reducit. quā si a corporibus celestibus pendent. cur n̄ & mores? quos tñ ab illis nō posse pendere dixit. Sed affectiōes que q̄litatibus istis corpora imutāt: aliis celestibus ppriatibus n̄ repugnāt. idē erit & sub ariete Marteq; collericus ad bellū pnus. & rōe huius moris p̄dominātis: & rōe occultā martiā ppriatatis. Quā uero de moribus hominū obicit. fatetur Ptole. monetq; nos p̄ticulares cās respicere. ut supra dictū est.

¶ Falso Ptole. dicunt sensisse i apoteles. li. i. ca. viii. Lunā i prima q̄rta. s. a cōiunctiōe ad quadratū primū aeris & ueris naturā habere. estatis i secūda. autu. i tertia hyemis in quarta. ut asserit Picus. Haly quoq; Ptole. interpres. Ptole. n. primā q̄rtā solā humiditatē attribuit: secūda caliditatē: tertia sic. quarta fri. cuius tñ expositiōis oblitus i expositiōe. lvi. affo. ait in tertia quarta sicut i prima accedere humiditates: & in quarta sicut in secūda recedere. & hoc s̄m arabicā lram. quā tanq̄ deprauiata omnino posthabēda est: & ab in-

tentiōe Ptole. aliena. In greca uero lra sic ait Pto. quom Luna ē i primo quadrāgulo. hoc ē ex quo a Solis cōiunctiōe recessit corporū hūiditates ad secūdū usq; effluūt in reliqs autē decrescūt. quā ēt sentētia: ei quā posuit i li. apotel. repugnare uidetur Pro hac cōcordia aduertendū est. q. Luna sua naturali influentia insensibili frigida ē & hūida semp: licet s̄m magis & minus ob alias cās similes uel dissimiles sibi coniunctas. hec eius pprietas ē: nullo habito ad lumē respectu. Secūdo q. p caliditatē modicā. hūiditas excitatur. rarefit. & ampliat. & cōmouetur. quā si itensior fuerit: aut i humidū diutius agens aliquātū lū desiccet. Tercio hūiditatē caliditati cōiunctā. uita esse cōueniētiorem: quare & plantā & aialia magis nutriūtur hūiditate aerea q̄ aquea. His itellectis. qd i. lvi. affo. dixit sic uerificatur: qm̄ ea (q̄ Luna ppria influētia humectat) lumine a Sole agsito. & caliditate ab ea generata hūiditatē excitādo hūidiora facit. qm̄ hūiditatē magis effluentē. cōmotā. amplioris capacitatis reddit. p hūiditatē non qualitātē ipsā tñ sed corpus humidū. seu uaporē. uel humorem itelligēdo. hoc autē fit. quom maiore lumie nos afficit. qd̄ euenit a primo quadrāgulo usq; ad secūdū. sicut igi. in circuli medietate. ubi plus luminis p̄ticipat sic hūidior effectiue redditur: ita quoq; i reliqua medietate sicciior. aut minus humida ē. Sēsus autē uerborū li. apo. est. dico q. recte loquutus ē Pto. qm̄ primā q̄rtā hūidā dixit. qm̄ s. natura ppria humidā est. nō dixit frigidā. licet potuisset. qm̄ ad calorē accidentalē tendit. denominatio autē motus. a terminio ad quē sumitur. secūda recte appellauit calidā. tū qm̄ ad calorē accidentalē tendit: tū qm̄ plus luminis ifluit. nō tñ dixit eā nō esse hūidā. aut siccā. sicut Picus affirmat imo (excita-

ta hūiditate/atq; uitā cōformi)tūc quidē
humidior ē. tertiā aut sicā recte appella
uit. i. minus humidā q̄ secūda accidēali
p̄dicta hūiditate/ excitata/ uiuifica/ tum
qm̄ rōe morā caloris ip̄ius accidēalis/ ali
quātulū hūiditatis p̄dicta cōsūpsit: tū ē
qm̄ ad diminutionē caliditatis/ & p̄ cōse
quens p̄dicta hūiditatis tendit. calidā nō
appellauit/ licet potuisset. qm̄ calor remi
titur. & ad frigiditātē tēdit. quartā uero
frigidā dixit. qm̄ & minus de lumine pre
bet: & ad remissionē caloris tendit: licet
humida sit semp p̄pria uirtute. nulla er
go inter Ptole. dicta cōtrouersia est. si re
cte itelligātur. nō tm̄ iuxta corticē. sicut
Picus fecit: qui sensū Haly sequutus est:
quē ab Alexādro Affrodisseo i p̄blemati
bus suis. accepit.

¶ Multe sunt cause fluxū & refluxū ma
ris uariātia. posito) ut tenemus) eiusmōi
motū a Luna principaliter pendere. qua
rū una ē luminis uariatio. Secūda īfluen
tiz ab aliis astris recepta mutatio. Tertia
accessus Lunæ ad hūc uel illū polū oblig
tate zodiaci sub quo fertur. Quarta est
motus Lune raptus diurnus: ab oriēte in
occidēs/ quolibet die. Quinta est maius
uel minus Lunæ dominiū sup hac uel illa
pte aq̄: sicut de p̄tibus terre dici oportet
q̄ magis uni q̄ alteri planetæ subiciatur.
Sexta est mariū grossities/ cōpactaq; mate
ria: q̄ minus ad motū apta ē aqua. Septia
ē aqua: i pte hac uel illa maior generatio
q̄ eleuator redditur aqua i uno q̄ i alio lo
co: qua re magis ad illā q̄ ad aliā pte fluit
his oibus cāis uario mōi hoc uel illo lo
co. hoc uel illo tēpore potentibus. cōtin
git alicubi mare magis/ sepius/ & uersus
aliā & aliā mūdi ptem flui & reflui. Reli
que uero cause leues & accidētales sūt. si
cut ē ob brachia terræ īterruptio. aut uen
ti. aut uapores īflātes. & huiusmōi. Luna
uero duplici radio attrahere pōt & recto

& reflexo p̄ oppositū. s. cuius uis maior
quidē est q̄ in exptis uideatur. Radii aut
quibus principaliter agit Luna i mare at
trahendo & tumefaciēdo nō sūt radii lu
minis Lunæ: qm̄ in cōiunctione nō fieret
fluxus aut refluxus. sicut fieri uidemus.
sed uirtuales: qbus/ sicut magnes ferrū/
ita Luna attrahit aquas. Ex his facile sol
uūtur quēcūq; i hac materia obici possūt.
¶ In. xvi. ca. contra Galenū disputat de
creticis diebus referētis eos i Lunā. q̄ tres
motus Lunæ considerauit. primū a loco
i quo luna repitur tēpore principii egritu
dinis. Secūdu a distantia & aspectibus ad
Solē. Tertiū a loco ubi primo Luna post
coitū apparere īcipit. In q̄ mā prios duos
mōs approbamus qm̄ sepius expti sumus
& q̄ has mutatiōes negat sēsū negat. & so
phista appellari meretur. ut ait Gale. de
creticis. hos aut mōs nō mixti: sed de p̄ se
efficaces ēe asserimus. qd̄ si cōtigerit i ali
qbus creticis pūctis siml cōiūgi: potēti
erit ille pūctus: tātoq; magis/ q̄to alioq;
spectibus fortificabitur: qbus aspectibus
q̄q; unū q̄q; altere modū potētiore ex
pimur. sed sicut i. q. nrā. xiiii. de p̄ticula
ribus p̄cipiis diximus. alia sūt ēt cāe cri
siū/ solū astrologis notæ. quæ ignorātia
excogitarūt qdā motū lunæ dēpto tēpo
re occultatiōis. uidebant. n. q̄q; xx. diē
creticū. & huius cā tēpus coitus abiciebāt
sed istū modū nō tenemus. tū rōibus/ q̄s
Picus recte cōtra argumētatur/ tū qm̄ cō
pta ē cā deceptionis. ut dictū est. Galeno
tamen firma fides habenda est/ q̄ tot uici
bus exptus primos duos mōs ueros ēe co
gnouit. & si astrologica & astronomica n̄
plene nouit/ ipse tñ pitū cōsulēdū dixit.
quoniā non ambigebat a Luna crises fieri
& a corporibus cælestibus. cui tñ nō repu
gnat q̄ non plene ueritatem agnouerit.
Tempus uero a medicis/ diebus mensura
tum iuxta mediū Lunæ motū sūptū est.

LIBER

idcirco quāq; accelerari / quāq; retardari cri-
ses cōtingit. quā uerū lunā motū sequū-
tur. Quom uero qrit / q rō assignari pōt
uirtutis tetragone irradiatiōis. rñdemus
p. viiii. nrām. q. ubi cāe p̄dictorū assignā-
tur. Nō icōuenit Galenū laudasse egipti-
os & i aliquibus derisisse. sicut nos Picū in
oī phīa egregiū tenemus: ridemus aut ip-
sius astrologicos cōceptus: aut potius cir-
ca astrologica uanas ymaginatiōes. Dein
de si gradus quispiā egrotō aduersus sit.
nō est opus ut cōtrarietas ista a primis q̄li-
tatibus pendeat. sed ab occulta q̄litate. si-
cut de casibus plāetaz & detrimētis i op-
positis domoz & exaltationū dicere op-
portet. ubi ē cōcurrit aspectus. ideo in p-
pinquo signo mutatio p̄dicta nō fit. nec
i sexta aut octaua. Trinus aut aspectus ex
natura sui egrotū nō instigat. idcirco nisi
alie accidētales causā cōcurrant. ceticos
motus nō causat. Quom uero qrit post
Lunā circulationē cui potestas alteratiua
tribuatur. rñ sū ē in. q. nrā. xiiii. q. et Soli
& Saturno. ibi quoq; cur i pacutis ac ppa-
cutis egritudinibus citius crises fiant exp̄s-
sum est. Ptole. snia de angulis figurā p̄ri-
cipii egritudinis uera ē. sed prima efficaci-
or. plus. n. pōt aspectus p̄cipiū egritudi-
nis q̄ āgulus. Cetera i hoc ca. missa fiāt.
Cōcedimus quēcūq; i. xii. ca. adducit /
nō esse periodos humoz i stellas referen-
dos. nisi q̄tenus putrefacta materia uel p-
pe putrefactionem prius aut post / citius
aut serius cor ipsū iuadit fortificante uel
debilitante caelesti cā / materie simili nel
dissimili.
Cōtra ea q̄ dicunt astrologi de oītime-
stri partu. sic leuiter arguit di. i cālo non
esse cām noxiā. quod qdē inaduertentiā
oñdit. qm qd̄ uni salus alteri mors est. &
generatio unius corruptio alterius est. tē
peramētū unius sp̄ei distempamētū alte-

rius esse oportet. inferius reperiri uenena-
uita hoīs aduersa sic ē in celo: ubi oīs for-
ma generabilis & corruptibilis uirtute cō-
tinetur. quā oīa in. q. nrā. ii. demonstrata
sūt. Debiliter aut Picus arguit contra Sa-
turni potestātē. quom dicit eā positionē
rōem nō habere: quāuis ad alia loca se re-
mittat. nos quoq; ibi respondebimus.
Quomq; effectū p̄dictū iuxta Hipocra-
tis sentētiā in alias cās reducit. non aduer-
tit / eiusdem rei plures esse cās cōcordes ad
diuersas scias attinētes.

Qui credūt nautis & agricolis. aut ef-
fectus ferme causis cōiunctos uidebunt.
quod quidem leuissimū & ifimū est. aut
ab astrologis deriuatā ueritatem intelli-
gent. Medicus quoq; paulo prius progno-
sticatur: & rem infimā uidet ignobilem.
causā suā cōiunctam. Sed astrologia uni-
uersa ardua naturā secreta / quāto āte uo-
lueris tempore / predicere pōt. Quare ca-
los infamant qui uires suas auferunt: qui
unū loquūtur aliud corde tenent: qui po-
pulos (prius tñ se ipsos) decipiūt: qui stel-
las innumeras / ut brutis pascentibus luce-
ant / factas esse predicant. Sed nō mirū si q̄-
dam astrologiā detestātur: quoniā astro-
logia illos detestatur. Quid sibi uelit yma-
gines / diximus in. q. nostris. Columella
uero minus credēdū est: q̄ his qui diutur-
nis obseruatiōibus caelestia inspexerunt.
Ego quidē de aeris mutatione quātū pos-
sit astrologus p̄uidere certissimus factus /
alios cōplures sepius cōmonefeci.

Ostensū ē in. q. nrīs. q. q̄ astrologi de
primis q̄litatibus astroz loquūtur ad rē
ipsā isensibile p̄ sensibilia cōfirmādā iue-
nerūt. quare tēporis dispositio. puta hye-
mis frigiditas: aut estatis caliditas: ceteras
uirtuales cās caliditatis & frigi nō supat.
q̄s cās p̄ cōceptiōis figurā p̄ se cognoscere
pōt astrologus: p̄ genitura uero p̄ aliud /

ob similitudinē quā habet cū illa p se si-
gnificatiua ul' ecōtra. sed alia multa (quo-
rū p'dicūt euētus) nō p has manifestas q̄li-
tates sed occultas p'dicūt. Opus est igitur
ad p'prietates natōr cognoscēdas alias cō-
p'fāre cās q̄ aeris: mutationū. & similiter
i bellis puidendis accidet. Ptole. ergo nō
semp qualitates manifestas cū occultis cō-
cordauit. tū qā q̄q; nō potuit: tū qā nō
luit. nec illud ē necessariū. sed ad doctri-
nā claritatē faciens.

¶ Quā in. xxi. ca. ponūtur p solutione
rōnū p'positay p astrologis. non ē nostrū
refellere. qm̄ rñdētes sumus. quare tātū
mō ad quedā cōtra astrologiā adducta re-
spōdendū ē. Dicimus ergo cālū esse cām
mali pene. & defectuū eo mō quo i. q. ii.
ōn sū ē. licet aut mōstrū fiat sub rōe mon-
struositatis. p'ter itentionē principalē agē-
tis particularis. respectu cuius fit a casu: n̄
tū fieri pōt p'ter itentionē agentis uniuers-
salis. saltem uniuersalis cause cognoscētis
quā ad decorē & p'fectionē uniuersi ea p-
ducit. quare nō solū i materie defectū uel
abūdātiā aut cōtinētis i dispositionē: aut
qualitatū discōueniētiā. mōstra reducere
opus ē. sed in cām uniuersalē secūdā. ipo-
tentē pducere indiuiduū sub cōuenienti
dispositiōe ipius. qd' tū nō ē p'ter intenti-
ōnē agētū uniuersaliū cognitiōe nō carē-
tiū. hōc oīs recta phia fatetur. sicut aut ui-
demus a natura p'dere qualitātū primay
aeris & aliōr distēpātiā: ita & i aliis dicē-
dū ē. quare q̄ refert hec i cālū. refert cor-
porū egritudines i mēbra se inuicē alterātiā
i q̄litates primas se inuicē itendentes & re-
mittētes cōplexionēq; uariātes. i etatiuū
decursū: quo mediāre. multa incōmoda
sustineri opus ē. q̄ oīa uirtus regens mini-
me euitat. p'terea si tēpamēta a cālis sint.
cur nō distēpamēta ab eisdem ēē possūt?
idē. n. est cōtrariōr cā. ii. primi naturalū

Arist. Si. n. tēpiem causāt celi: cur nūc tē-
peries nō cātur? nisi qm̄ soluta p'portio ē
eay cāz. a qbus tempies procedebat. sed
Picus putat ab una stella huius elementi
tempie & q̄litate ea lege procedere. ut ab
aliis minime pendere possit. qd' qdē rude
& septū est. Deinde sint stellæ (ut ymagi-
natur) elemētis p'fectæ: nōne quom potē-
tior una altera facta erit. q̄litates elemēti
cui p'est intendet? aduersasq; debilitabit?
quom igit. hoc seruat. generat atq; multi-
plicat. aliōr p'portio cōueniens soluitur
nisi cōtrarie cāe obsint. si uero has in cālō
cās uariabiles dixerit Picus. illis tū loq;
tur. q nec phia nec astrologia sūt predicti:
sed tū uerbōr obseruātiā alliciūtur. Ari-
sto. aut et i metheoris & i li. de gē. et cor.
& i sua theologia sic sensit. ut ex eius uer-
bis elici pōt. q̄ igit. affirmat. nō tū cōtra sē-
sum. & rationem: sed Arist. auctoritates
(quas extorqre conatur) ēē oportet. diffu-
se tū de his sermonem habere. nō phī sed
astrologi ē. stelle igitur nō solū temperāt
remittēdo aduersas qualitates sed multū
remittēdo tēperie solūt. quom fuerint
potētiōres. materiæ aut dispōnes sū f u-
periōr affectiōes emanant. q̄ distēpata cō-
plexiōeq; uariata. actiōes uiciose apparēt:
imoralibus uero q̄liter ad uicia p'moue-
ant. dictū ē sepius. q̄re nō errāt celi quom
sū ultimū sui posse agūt. & sū ordinē
uniuersi: qbus mediātibus prima omniū
cā feminariā inferiōr uirtutē regit. & for-
mat. quod Auerrois dixit de inocua uir-
tute stellay: pay considerasse demōstrant
quid quātūue inter p se. & p accidens: in-
ter pticularē & uniuersalē cām: inter pri-
mariā & secūdariā intentionē. iter subie-
ctū p'portiōatū. & nō p'portionatū iter sit
Cōplexiōes. n. magnā latitudinē hnt. tū
diuersōr generū: tū spēz. tū ēē eiusdem
idiuidui i diuersis etatibus. cōplexiōibus

LIBER

exercitatioibus & huiusmodi. ea ergo stella quæ unius temperamenti effetrix & cõseruatrix est: alterius est corruptiua. hec cunctis philosophis aperta esse debent.

¶ Verum eniuero sic faciunt sidera malas corporis qualitates morbosas. Sed non solum inferiora a superioribus. qualitatibus istis primis sic extra temperamentum afficiuntur sed aliis insensibilibus. quibus uidemus sanguineum esse furē a corpore superælesti. ut excellentissimus Iacobus forli. Vgoque Senensis egregius testatur. recte igitur concludit Picus non omnino a qualitatibus primis pendere mores hominum. tum predictis causis: tum quoniam a uoluntate proutque intellectu emanant: a superioribus mentibus: ab assuetudine: timore: & huiusmodi. sed hoc non est contra astrologos.

¶ Bella igitur externa ab eisdem diuersis pluribusque causis pendere possunt. Ridiculum quoque est si collera excitata in priuata persona. singularis certaminis est causa ut collera excitata in principe causare non possit bellum his uel illis populis inferendum Diuitiæ et aliaque multa (licet non omnia) sic in complexionem reduci possunt. quoniam etiam in complexione magnanimitatem uel pusillanimitatem sortiri possunt. sollicitudinem & pigritiam: uerecundiam uel inuerecundiam: ocium uel exertitium. Itaque fortuita hec o Picus se qui possunt predicta temperamenta. sed aliis modis (tibi persuade) fieri posse. non latuit Ptolemeum. quos docuit quaque non gustas. quibus mediatis. qui Martem locorum timendos predomiatorem habuerint. plerumque mala morte perire solent. Sic ergo & ab humoribus & ab aliis occultis uiribus predicta procedere possunt. O beatam italicam postquam tam cautum preceptorem habuisti qui tamen (& si humores aduersos purgare docuit) non tamen euacuare monuit complexionem contractas: non mebroque humidum substanti

cum: non uim nouæ materie collericæ reagantem: non irstigantem insensibile uirtute non denique spiritus. ideo non tantum beata est. ¶ Sunt quidem in corporibus inferioribus proprietates cælestes. cuius contrarium affirmat in. xxiii. ca. quæ elementa redire non possunt. lege Scotum. ii. sen. di. predicta. ait. n. metalla in quibusdam regionibus ex constellatione generari: nam terra non est actiua huius diuersitatis. hec ille. generantur ergo metalla a corpore cælesti & per consequens etiam occulte proprietates. pariter de lapillis dicere oportet. Idem sanctus Thomas. iii. de ca. i. ho. uel. q. sic ait: manifestum est enim quod etiam inanimata corpora quasdam uires & efficacias cælestibus corporibus consequuntur: & etiam propter eas quæ ad qualitates actiuas & passiuas elementorum consequuntur: quas et non est dubium cælestibus corporibus esse subiectas. sicut quod magnes attrahit ferrum: habet ex uirtute cælestis corporis: & lapides quidem & herbe alias occultas uires. unde nihil prohibet quod etiam aliquis homo habeat ex impressione corporis cælestis aliquam efficaciam in aliquibus corporibus faciendam: quod alius non habet: puta medicus in sanando: agricola in plantando. & miles in expugnando: hec ille. Quod ergo dicit Picus. qui dat substantiam formam dat etiam proprietatem. hoc est intentum nostrum quoniam cælum formam dat. proprium est autem causæ primæ uno omnia continere: quanto autem ab ea magis secundæ causæ distant: tanto ab unitate illa deficiunt. deficiunt igitur minus intelligentie: deinde plus cælum. quod si unica ageret uirtute non tot sphaeras: tot stellas: tot planetas: tot orbis aliosque circulos: tot uarios motus celo addisset. sed unico Sole uel altero corpore mundum inferiorem gubernasset. diuersarum etiam proprietatum ad sensum cernimus esse partes Lunæ: lacteam uiam stellas lucidas nebulosas occultas diaphanasque partes

relogi. reliqua uero patent esse soluta.
¶ Siqua uirtus cælis cōceditur iēse talis.
 ait: ca. xxv. ea solū uniuerſalis est: quæ ef-
 fectus nō distinguit: nisi mediātibus pti-
 cularibus. Ostensū est aut in. q. nostris ce-
 lum esse & cām uniuerſalē & ptiularē. si
 uero quelibet cæli pars uirtute cōtinet q̄
 inferioris mūdi pfectiones sūt. queratur
 a Pico aut uis ista / actiua est inferiori: perfe-
 ctionū aut nō. si nō nihil cōcludit. qm̄ n̄
 respiciūt astrologi: nisi eas uires / quibus
 astra agūt in inferiora. si sic. quō igitur pa-
 eto dixit stellas pter Lunā & Solē nihil
 aut parū in nos agere: Preterea esto q̄ ean-
 dem uim Saturnus & Iuppiter haberent.
 queratur an p motū diuersū aliquid spe-
 ciale acquirāt nec ne: si sic. habemus inten-
 tū. si nō. frustra igitur ē hīs duobus. mo-
 tuū diuersitas. succurrūt alia quæ si alias
 dabitur facultas diligentius adducētur.
 Nō sequitur ēt si sublunaris regio una stel-
 la esset. quālibet stellam uirtute cōtinere
 sublunare regionē. siquidē una stella pfe-
 ctior est altera. & cū hoc sublunaris regio
 quacūq; stella ipseior sit. sed re uera cæ-
 li nō parē deficiūt ab angelica pfectione.
 ideo exemplū de sciētis uariis in angelis
 unitis / nō est ad ppositū. sūt igitur stella-
 rum uires diuersæ diuersis effectibus pdu-
 cendis deseruiētes. cuncta corpora alterā-
 tes & disponētes. qm̄ (cū Arist. & Tho.)
 primus motus est cā oīs motus: quo cessā-
 te / cessrēt alii: modo supius exposito. &
 p consequēs sensus alterant. qui quū ex-
 ploratores sint ptis intellectiue / qnq; uni-
 generi scibiliū / qnq; alteri magis uel mi-
 nus adherent. hec aut diuersitas ex pte in
 materialis itellectus emanare nō pōt. sed
 solū ex pte sensitiua cælis subiecta. quam
 aptitudinē medici ex cōplexione cerebri
 cordisq; ac compositione (quæ difficilior
 cognoscitur) inuestigant. Arist. ex mol-

litie carnis generalem aptitudinē mentis
 significauit.

¶ In. xxvi. ca. epilogat ea quæ sibi uisum
 erat nullo cōtradictōe cōclusisse. Deinde
 putat astrologorū rationē / qua Lunā hu-
 meare ondu / ēē hāc: qm̄ mēbra & echi-
 nos torpor eius implet. ubi ipse uulgatā
 rem detestā pollicetur docere. q. s. calidi-
 tate poros aperiat: inde humidū aeris no-
 cturni facile cōgrediatur. sed age Pice ex-
 cutiamus rōnes tuas. Volumus in rebus
 uulgatis ostēdere / q̄ debilibus rōibus ad-
 hereas. negamus consequentia Luna im-
 plet poros / stupet &c. igitur calida. Pari-
 ter negamus seq̄lā. in plenilunio fauet cō-
 ceptibus / alit corpora / roborat / uegetat.
 igitur calida ē. fallaciā cōsequentiā ostē-
 dam / quibsdā clare suppositis. Primū. Lu-
 nam esse calidā nil aliud significare / q̄ cali-
 ditatis esse per se pductiua. qm̄ p accidēs
 frigiditas caliditātē generat: & qm̄ q̄lita-
 tes istas uirtute tm̄ in stellis cōtineri (Sic
 Arist. & Ptole.) diximus. Secūdū siqua
 qualitas p se in aliquo mixto sibi similē
 pducit & intendit. illa quidē sub intensi-
 ori gradu oportet ēē. q̄ similis in subiecto
 reperta. ut si / a / subiectū calefaciendū per
 se / caliditātē quattuor graduū i se cōtinet
 agens i ipsū oportebit habere itensiorē ca-
 liditatem quā quattuor graduū. alias si /
 mile ageret in simile: & a pportiōe equali-
 tatis uel mioris inequalitatis fieret actio
 Tertium quom dicimus stellā esse calidā
 sicut i medicina scientia / itelligi debet re-
 spectu cōplexiōis humanæ / tēperate i eta-
 te & dispositione tempata. Quartū quā-
 libet complexionē humanā declinare ab
 equali ad pondus / per calidum & humi-
 dū: ueluti p qualitates uitæ cōuenientio-
 res. Ex his dicitur primo Lunæ calidita-
 tem non esse intensiorem caliditate cutis
 fortis inherente & influente. itaque non

LIBER

posse caliditate in eam partē generare. & p cōsequēs nec poros apire. q̄ aut eius caliditas lumine generata nō sit itērior &c. patet qm̄ alias quū cutis sit mediū t̄ctus si calidior esset &c. sentiri posset: cuius cōtrariū experimur. Secūdo dicitur nō seq̄ ullo pacto. Luna stupet: ergo apit poros. qm̄ poris sic se habētibus pōt radius & sē sibilis & insensibilis penetrare. si n. uisce ra terra penetrāt. cur nō corpuscula q̄uis porosa nō essent? Tertio diceret q̄sp̄iā n̄ se qui. Luna poros apit igitur a p̄dominio calida est. qm̄ fieri pōt ut radii sensibiles lucis citius caliditate inducāt: q̄ radii frigefacti uī frigiditate: sicut caliditas ætērior est frigiditate. sed sic primū apertis poris radii uirtuales frigiditatis: quos distinctos esse ostendimus: tandē intensiorā frigiditate generāt qua quidē cā. Luna dicitur frigefactiua uel humectatiua. p̄sertim quū radii sensibiles accidentales sint. Lune illi uero insensibiles. p̄p̄rii. Pariter nō tenet secūda cōsequutio. qm̄ Luna pōt generationi & augumēto fouere. nō caliditate: sed humiditate. p̄terea quū ad formā in materia introducendā sbālem uel conseruandā. nō solū cōplexio isequēs formā requiratur: resultās ex q̄litatibus primis: sed et cōplexio isequēs materiā. que a corporibus cælestibus isensibiliter ē. poterit Luna fouere generatiōi &c. hac cōplexione isensibili nō caliditate. Deinde dicimus Lunā habere dominiū sup̄ aquas: & alii plāetæ habēt: & stellæ. patet supra de tribus superioribus: sed Luna maius habet. uis quoq; aquæ attractiua. licet i Luna n̄ i aliis repiatur: nō tñ absolutū dominiū arguit. Cōceditur ergo Lunā cum similibus stellis maiore pducere frigiditate: & aquæ multitudinē: licet uis attractiua n̄ fieret itērior. Ex his patet qd̄ dicendū ad sequentia. Vltimo dicimus bene cōcorda

re cū domorū potestatibus: quæ de fluxu & refluxu maris dicūtur: qm̄ in horoscopo mouet aquas: in. xii. iam motas attrahit. in. vii. attrahendo fluere facit. sub terra uero p̄ oppositū radiū reflexum operatur: quem potentem dicimus.

¶ Nō latet astrologos p̄teruis non posse cōcludi. hominū felicitates a calis puenire. p̄terea q̄ ultra modū rem aliquā assequūtur: cōplures enī cōperire possūt ignosicās: in quas ea reducāt. sed tunc multos redderēt incredulos: quom̄ inspecta genitura euētuū cās ostenderēt. Qualiter aut uicia i stellis referamus cōclusimus in q̄stionibus. nō solū rōibus phōg: sed theologorū auctoritate Scoti. s. & sancti Tho. ex plū uero de f̄gnāte terrā cōmedēte. & turpi coitu utente. p̄positū nostrū ostendūt. nā si accidentalis illa a mēstruis retentis diseria ingustu (q̄ est qdā tactus & appetitu illū sequētem) illud pōt efficere: q̄to magis cā cōplexiōis mēbriorū: a generatione cōtracte. humorū & spirituum. & cōpositiōis facere pōt: Nō ē aut credendū ex cōsuetudine turpē illū coitū appetisse qm̄ si cōtra sensuū oblectationē euenisset nō utiq; coitū reiterasset. sed malis odoribus gaudet. cuius ascendēti malefice stelle p̄iunt. sicut et bruta quedā odore stercore gaudēt: corū cōplexiōi simili. Ratio Tho. q̄lter cōtra Pi. cōcludat: quū eā tñ p̄ se adduxerit itelliges. Siq̄ uero apparēt i terris n̄ miracula: sed ultra & p̄ter hominū sapiētia. ea qdē n̄ ab hoīe: nō ab ignobilioribus hoīe: sed a superis esse oportet sed cæli nobis illa significantes. corū se esse causas ostēdūt. Demū siqs euadat piculū raro: in fortunā redigi pōt: iuxta Arist. sē tētiā. quā calog influentiæ nō repugnare ostendimus. sed quom̄ plerūq; id fieri uidebit (& si quesierit) nō tñ p̄ter ealū inueniet per se causam.

Liber. iiii.

N primo ca. nihil est responsioe dignū: qm̄ epilogus est eorū quæ dicta sunt. ibi tñ uidebit unusquisq; q; Thomas aquinas longe aliter q̄ Picus sensit. Sed si Thome adhibet fidē in his quæ astrologorū dictis dissona sunt cur nō ēt in his quæ cōsonant?

Ostendere conatur in: ii. fortuita non esse a cælis. circa quæ magna pars astrologice cōsideratiōis uersatur: & hoc ratiōe. Thome aquinatis. iiii. contra gentiles: dicentis cælū esse cām naturalē quæ tendit ad unū: effectus aut fortuitus inquātum fortuitus nō est unus nisi p accidens. Age lector excutienda sunt hec subtilibus qp̄ pe aptū locū pro tuenda astrologia elegit sibi picus. Hic quidem compertū erit oībus q̄ paruula specula huic tutum uideatur refugiū. Sūmenda sūt uerba Thome in principio eiusdē ca. Ait. n. quū igitur homō sit ordinatus s̄m corpus sub corporibus celestibus: s̄m intellectum uero sub angelis. s̄m uolūtatem sub deo: pōt contingere aliquid p̄ter intentionē hominis: quod tñ est s̄m ordinē cælestiū corporum: uel dispositionē āgelorū uel etiā Dei. quāuis aut Deus solus directe ad electionē hominis p modū psuadētis: actio uero corporis cælestis per modū disponētis: inquantū corporales cælestiū corporū impressiōes in corpora nostra disponūt ad aliquas electiones. quando igitur aliquis ex īpressionē cælestiū corporū & superiorū causarū s̄m p̄dictū modū īclinatur ad aliquas electiones sibi utiles: quæ tñ utilitatem ppria rōe non cognoscit: & cū hoc ex aliquo lumine ītellektualiū shāy illuminatur intellectus eius ad eadē intelligenda: & ex diuina operatiōe īclinante īclinatur eius uolūtās ad aliquid eligendum sibi utile cuius rationē ignorat: dici

tur esse bene fortunatus: & ecōtrario male fortunatus dicitur: quando ex superioribus causis ad cōtraria eius electio īclinatur. sicut de quodā dicitur lere. xxi: scribe uirū istū sterilem. uirū q̄ in diebus suis nō p̄sperabitur. Sed in hoc est attendenda differētia. nam īpressiones corporū cælestiū in corpora nostra causant in nobis naturales corporū dispōnes. & ideo ex dispositiōe relicta a corpore cælesti in corpore nostro. dicitur aliquis nō solū bene fortunatus aut male: sed etiā bene natus aut male. hec ille. Paulo post subdit operatio angeli & corporis cælestis est solū si cut dispōnes. operatio aut Dei ē sicut p̄ficiens. ideo nō sem̄ hō eligit id quod angelus intendit: neq; id quod corpus cæleste īclinat. sem̄ tñ hoc hō eligit quod Deus opatur in eius uolūtate. ista sūt uerba Tho. Rursus infra paululū. ponēs aliteram differētiā inter p̄dictas tres īclinationes. cæli. s. angeli & Dei dicit. Est etiā alia differētia. nā quū corpus cæleste nō disponat ad electionē nisi inquātū imprimat in corpora nostra: ex quibus hō īclinatur ad eligendū p modū quo passiōes inducunt ad electionē. omnis dispositiō ad electionē quæ est ex corporibus cælestibus: est p modū alicuius passiōis. sicut quū aliquis inducitur ad aliquid eligendū p odiū uel amorē uel iram uel aliqd huiusmōi. ab angelo uero per modū ītelligibilis cōsideratiōis absq; passiōe. Item infra quū spūalis natura sit altior corporali nō ad oīa ad quæ se extendit humana electio se extēdit dispositiō cælestis corporis & īfra. sic ergo aliquid fortuitū bonū uel malū pōt cōtingere homini: & p cōperationē ad cælestia corpora: & per cōperationē ad angelos non aut p cōperationē ad Deū. p cuius cōperationem nihil pōt esse casuale aut fortuitū. sicut nihil p̄ter intē-

tionē aut cognitionē. & infra fudit. Consequitur aut ex superioribus causis & aliud auxiliū quantū ad exitus suarū actio-
num. quū. n. homo eligere habeat & p se
qui quod eligit: in utroq; a causis superio-
ribus adiuuatur interdū: & impeditur s m
electionē/ ut dictū ē: i quantū homo/ ul
disponitur ad aliquid eligendū p celestia
corpora uel illustratur ab angelo uel ieli-
natur per Deū: secundū executionē uero
inquantū homo cōsegtur ex superiori cā-
robor & efficacīā ad iplendū quod eligit
quā quidē nō solū a Deo & ab angelis ēe
pnt: sed ēt a corporibus celestibus/ iquā/
tum talis efficacīa in corpore sita est. Hec
ille Thomas cui quidem maxima fides
tū ppter plurima habēda est. quibus uer-
bis positis/ ne lectores uerbis suis careat/
aperte patet/ corpora celestia & hominē
facere bene fortunatū: & bene natū: & in-
clinari ad bene uel male eligēdū: & iua-
tur in operatiōibus suis uel ēt impeditur
Nec tū repugnāt ea/ quā Picus ponit rati-
onem: qm beatus Thomas solū intendit
pbare. sicut ipse aperte recteq; concludit
q licet homo sic inclinetur per cælum ad
aliquid eligendū: cui per accidēs annexū
est bonū uel malū: nō tū pōt per se incli-
nari ad hoc totū. s. ut hoc eligat qā huic
est annexū bonū uel malū/ nam hoc est
propriū intellectuālis naturæ/ cuius ē
multa ordinare in unū: patet igitur q in-
tentio Thome & sententia est ostendere a
cælis esse homines fortunatos: licet cælū
nō imprimat dirigat aut iuuet/ ut in cau-
sam tendat cui p accidēs iūgitur effectus
qm sic iungitur. Qd si nil aliud astro-
logi iungerent q qua demōstrat beatus
Tho. pculdubio omnē astrologiā salua-
re possemus. Nam quid interest si hō ren-
dat in hoc uel illud. cælo pudente insti-
gante iuante p se i effectum fortuitum

inquantū per accidens est alteri causa cō-
iūctus & ut fortuitus ē: & in hoc totū: ut
uerbis Thome utamur: uel potius insti-
gante cælo ad hoc per se/ nō aut ad illud
totū/ aut ad id quod p accidēs cōiūgitur
ei ad quod per se instigat cælū? dūmodo
effectus ille inde sequatur: ab eo. s. ad qd
instigat cælū/ siue per se siue per accidens/
siue p cognitū uel p intentū siue nō. suffi-
ciet. n. astrologis. ut ad id/ cælis median-
tibus instigetur homo/ ex quo sequitur ali-
quid/ quo bene uel male dicitur fortuna-
tus. Sed adhuc ulterius considerandū est
q Thomas tenet ut pleriq; pypatetici af-
firmant. cælos i animatos esse: & quēcūq;
de corporibus celestibus affirmat: semp
de corpore seclusa intelligentia intelligit
quod putat esse inanimatū. quo facto fir-
mamento. rectissime cōcludit. uerū si ea
corpora posuerimus animata. quod plerū-
q; excellentissimog; phōg; posuerūt/ sicut
decere uidetur nobiliora corpora. Augu-
stinus etiam sub dubio reliquit. an specta-
rent ad illā ciuitatem supernā. facile pote-
rimus tenere cælos in fortuitū effectū insti-
gare/ & in totū. sicut ipse de intelligentia
quantū ad intellectū imutandū posuit.
Sed esto q cæli nō sic essēt animati adhuc
s m opinionē comunem pypateticorum.
qui intelligentias orbibus applicatas po-
nunt. sustinere rationabiliter possumus/
effectus hominibus fortuitos/ nō solum
in causam diuinam reductos amittere ra-
tionem fortuiti: sed etiā in corpora cale-
stia/ agentia hec uel similia/ uirtute appli-
cata intelligentia: quā pōt plurā in unū
ordinare. ut ex supradictis patet de mēte
Thomæ: quēadmodū etiā cælum aīalia
generare dicimus ex putrefacta materia.
rō quidem pōt corpus nō uiuum sua
uirtute tm/ uiuum corpus pducere. age-
ret enim ultra gradum ppriū. Sic ergo

patet q̄ siue per corpora cælestia ipsa quī/
dem/remota intelligentia intelligantur
a q̄ qdē solū motus pcederet: solūq̄ astri
deferendi cā moueret s̄m Tho. fortuita
tenere possumus. nec faciemus eius quod
est p accidēs causam per se. sed homines a
cælis bene uel male esse fortunatos. Si ue
ro intelligentie uirtutē iunxerimus/non
solum in deferendis corporibus/sed in re
bus pducendis multo amplius. apertius
quoq̄ si ea animata dixerimus citat igitur
plerūq̄ Picus eos auctores: quoq̄ si uerba
bene librata fuerint/contrariū eius quod
cupit ostēdere/demonstrabūt. monemus
igitur lectores ne eius uerbis fidem habe
ant/quom hunc uel illū auctore allegat
nisi prius uerborū sensū/& sequentiū & p
cedentiū p̄p̄is oculis iudicauerint.

Ex dictis patet aperte falso concludere
Picum quā in tertio ca. ponit. nō. n. po
nunt astrologi causā per se eius quod est
per accidens: nec necessitatem ponūt in re
bus cunctis: quum ipse Ptolemeus ubiq̄
contrariū asseueret. quoniā his ad quā in
stigatur homo & a cælis & ab angelis (ut
ait Thomas) nō necessario adberet ppter
plurima impedire potētia extrinseca et in
trinseca. Astrologus si recte iudicare uo
luerit. suūq̄ iudiciū inuolabile edere.
sic iudicare debet. Erunt sensus huic con
stellationi subiecti sic uel sic affecti. an au
tem sensus hic tunc tēporis esse debeāt:&
ex cōsequenti eidem constellationi subie
cti. ut in pluribus predicet/ nō tamē sem
per. an etiā sensibus his ratio cōsentiat ul
nō unde ad id sequatur/ nō ē astrologi iu
dicare. si uero de his sententiā ptulerit: ut
in pluribus uera p̄dicet. quēadmodū. ut
in pluribus has (relictā ratione) sensus se
quūtur. Aristoteles autē ea tractauit quā
philosophis sunt p̄pria. si uero dixit hu
mana fieri casu/astrologi quoq̄: qui uel

hominibus tantū/uel etiam ipsis cælis in
stigantibus casum & fortunam tenent. si
natura. & astrologi. qui etiā hāc a sensuū
impressionē corporisue dispositione pen
dere demonstrant. Si electione. astrologi
idem predicant: tum quando sensus insti
gantes ratio sequitur:& cælorum impetū
sic eligendo: tum etiā quando & ratione
& astrologia preuidentia/ cælum fauora
bile ratio sibi facit: aut ab aliquibus se ab
stinēt. si diuino consilio. hoc astrologi as
seuerant: quos nō latet cælestium ordi
nem uirtutemq̄ hominū intellectiuam
a Deo ēē: qua nociua uitare: proficua pro
sequi possit.

Microcosmos. i. paruus mūdus appel
latus est homo: cuius formā in orizonte
productam quidam philosophi dixerē:
quo itelligi uolūt mediam esse inter ima
teriales substantias & corporales/ultima
scilicet sepatarum substantiarum. quare
nulla perfectio corporalis ei deficere pōt
essentialis qui igitur ad terram descendit
ab ipso deo per cælum descendere debet.
recte utiq̄. nec aliud uolumus: nam des
cendendo per media pcedendum est in
ter quā plantas & bruta cōnumerari ne
mo dubitat. quarum naturam homo in
se cōtinet ergo a deo per cælos/ p homīes
quatenus corpoream naturam in se con
tinet: & bruta: plātas: inanimata ad terrā
motum terminabimus. Lege. ii. senten.
questionē. xiiii. Scotum qui non ore tm̄
Cristi legē maximi fecit. nō tm̄ libris ad
mirabilibus: sed opibus: i qbus nō nulli
recte loquentes deficiunt. ibi enim com
peries asseruisse corpora cælestia actionem
habere in elementa. imixta inanimata: &
animata/ & in organa sensuum. & q̄ pos
sunt habere aliquam actionem quo ad in
tellectionem quodammodo. s̄m q̄ sen
sus cælis perficiuntur uel impficiuntur.

LIBER

Item dicis ad homines a deo si descēdis: de
scende per angelos. optime quidem. tum
quantū ad ea quæ spiritui & rationi sunt
propria: tum quoniā angeli etiam calos
mouent & illis uirtutem tribuunt: ut su
perius ostensum est. quare nec temeritate
aut arrogantia affecti sunt: qui calog ui
res ex parte cognoscere putant. Vterius si
homo intellectus est per angelos instru
endus. ad quem per angelos descendēdū
est a deo. quasi (ut Picus inuit) incōdecēs
mediū sit celum: cū igitur nō poterit ho
mo nobilior calis: eorū pprietates cogno
scere? quas putat exiguas: nos aut potio
res facimus: quoniā uero omnia corpora
lia Deus fecit ppter hominem: hominē
aut ppter se. ut in illis eius sapiētiā / pō
tētiā / & bonitatem specularetur: quoque
amore motus ad illum traheretur. con
gruum fuit ut etiam se diuinitatis rosce
ret esse participem: calos: & eorū effectus
& futura quedam in suis causis metiendo
Qui uero se homūculos esse existimant
uere asinos / uere boues: nō putāt hec ho
mines posse cognoscere: sed potius epicu
rum sequentes / citra Deum felicitatē su
am posuere. Fatum aut negant astrologi
docti si per fatum intellexeris ordinē cau
sarum celestium quēdam quo cuncta in
mundo accidentia quidam ex necessitate
peruenire dixerūt. cui etiā humanarū men
tium electiones subiecerunt. ut pluribus
in locis Ptolemeus reprobat. ut libro fru
ctus. & alabra libro. i. cap. iiii. patet & in
mille locis. cuius acceptionis significatio
re Augustinus docet in libro de ciui. dei
lingua corrigere: ne nomine isto utamur
sed fatum tenemus ordinem causarum.
qbus qdā effectus necessario pducuntur:
q. i. causas necessarias habent. quidā uero
contingenter: causas habentes / quæ a plu
ribus impediri possunt: cui ordini causas

secundæ diuinam iunximus prouiden
tiam. ut Boetius ait. fatum ē dispositio
nem seu ordinationem rebus mobilibus
inherentem: per quam prouidentia suis
queq; nec it ordinibus. quo modo intel
ligendo Augusti ibidem sententiam te
ueri docet. sic Thomas cōtra gentiles sen
tit & apte concludit.

¶ Cælum imediate significare ut causam
concedimus. & ostēdimus. mediante ta
men alia / solū ut signum significare pōt.
ut patet in quest. i. nostris. significat enim
quoniā similis est illi figuræ quæ uere cau
sa est. ostensū est etiam quest. i. xiiii. de
particularibus principiis. & xlviii. de fi
guratum colligatione quatenus & prete
rita / & futura in celestibus causis prouide
ri possint. quatenus etiā primo genitorū
figure similiores sunt. accidit uero aliis a
deo similes esse. ut ex ea similitudine iudi
cium sumi possit. quippe licet generales
similitudines filii plerūq; retineat: nō tñ
adeo ut illis iudicare tute possimus.

¶ Que uero in. vi. ca. ponit Picus leuia
sunt: & ignorantia astrologia dēmonstrāt
dicimus cor. stellationē post longū tem
pus operari. sicut uires formarum genera
bilium successiue & post tempus quosdā
fructus pducere / ac operationes perficere
uidemus. sicut etiā post magnum tēpus
metalla lapilli generātur. planete anima
lia pariter. calorum aut uis longe maior
diutius seruat. remanet autē uis ista in
calis impressa peragrans plurimis modis
ut in questionibus est ostēsum. remanet
etiā quādoq; in materia sibi subiecta: quā
respicere opus esse nos docet Ptole. in ple
risq; locis. & in ca. ii. primi apoteles. & in
libro fructus afforismo. xvii. & lxxviii. q.
re potentior erit impressa uis quæ reman
sit: quom ad loca in quibus efficere pōt q
debet / coagentium coniunctione perue

nerit q̄ q̄ in principio fuit imp̄ssa.
In septimo cap. electionū inefficaciam ostendere uult. quā superius libro. ii. ca. ii. demonstrare temptauit sicut sepius facit materias miscendo. & pluribus in locis quæ simul esse deberent determinādo sed uere potius qui opus imprimi fecit de testandus est q̄ Picus: qui illud imperfe-ctum forte reliquit. Querit an afflatus ille puta louis homines. gratia exēpli. afficiat: aut actiones. puta equi ascensionē in itinere: aut potius in itinere requisita. Respondemus homines iter suscipientes afflari. affici. imitari. dirigi tali īpressiōe ut hoc uel illud iter. hāc uel illam uiam hoc uel hoc tēpus sibi eligat. quibus fortunatus euadit. sicut supra ostensum est. thesaurum reperiri: quod affortuna dicimus. Deinde derideri debet consequutio qua infert q̄ pariter afflari debebunt qui iter sumendū statuere. principium quidem quo hic uel alter planeta significati-ōne & dominiū aquirat. cogitatio uel de liberatio nō attenditur. sed ipsius itineris principii. uana quoq; secūda consequutio est. qua idem concludit. quoniā ex astrologorum sententia. nō prestat constellatio quod pollicetur tunc maxime quādo est: sed longo etiam post temporis interuallo. hic tot errata sunt quot uerba. nec possumus quecūq; ab hoc uiro maledicta sunt refellere. quoniam temporis ac fortunæ qualitates nimis obstant. astrologi in quacūq; temporis parte quādoq; affirmant effectus significationis planetæ posse produci. nō solum post longo tempore sed ī principio & medio. deinde quo pacto consequens inductum inferre pōt. & si assumptum conceditur. esto. nū prestat ī principio quādo est: sed longo post tempore. ergo idem quod prius. ridiculū

quidem. Deinde dicimus in alia multa posse agere stellam: p̄ quā iter felicem finem consequetur. gratia exempli. si qui sumpsit iter ab aggressoribus opprimere. tur. haud dubium ē fieri posse. timorem aggressoribus talem inferri. quo liber euadat. hoc quidem non solum cælestia sed quedam terrena efficere possunt. Itaq; de aliis multis dici potest. Deinde quā dicit Ptolemeus uera sunt. radii quidem insensibiles aliter afficiunt: aliter seruantur. & in cælis & in terrarum urbibus. & in lapidibus. domibus. quibus (sicut sepe uidemus) domus infortunio afficiuntur: sic ut habitantes perdāt. & hoc est indubiū: sic in posteros flectitur uis illa. quoniam & in loco seruat & in cælo locum illum crebrius inficiente. ex quo quādoq; ad habitatores transfertur. itaq; & agētia & patientia afficiuntur. quare parua distantia habitationis parum iuuabit. at si locum alium petat quispiam. ab eo influxu liberabitur. nisi alterum incidat laqueum. quod quidem recta astrologica electione effugi potest.

In octauo cap. dicit astute celare astrologos quod mēte tenēt. s. mentes nostras astris esse subiectas. cuius tamen contrarium apertissime conuincitur. ex electionū scientia. ex afforismis & cōpluribus Ptolemei auctoritatibus supra patefactis. Dicit. affirmant astrologi q̄ influxibus. demones possunt alicuius presentia expelli ubi dicitur primo hoc non haberi a Ptolemeo. si uerba eius memoria tenco. nec naturaliter hoc fieri potest. quoniam intellectualis substantia omni corporali naturæ p̄est: ueluti nobilior. nec s̄m naturam suam corporibus subici potest. nisi forte quis supernaturaliter diceret. reprobas substantias. in earum penā. sicut igni sui

subiectas affirmat theologi: ita multo amplius celestibus corporibus. Aut et quis diceret non uirtute corporis celestis: sed intelligentia principaliter id fieri posse. sed hoc est uoluntarie dictum: nec ubi supernaturalis operatio requiritur consideratio astrologica uersatur. Preterea nullo pacto iudicari posse credimus de statu futura uita. qui hominibus supernaturalis est hec enim consideratio nec naturalem nec mathematicam sapit. & per consequens nec media esse potest inter illa. sed pariter non memini a Ptolemaeo aliquid de re ista didicisse. Materno autem credendum non est qui solo iusta uita exemplo motus fuit: sed ut diximus non est credendum ita facile sciri posse. an huius uel illius anima in purgatorium uel in celum migrauerit. Qui uero dixit Deum deprecandum fore quem Luna caput & Iuppiter in medio caelo fuerint ignorabat Deum corporeis creaturis non mutari: ut illis magis uel minus placandum se preberet. sed orantis intentionem humiliatam non despiciet. In his cum Pico sentimus. sed hec quidem sunt lapsa ueritate: non quidem a doctioribus relictis. Sed quae ad conscientiam pertinerit & fidem non negamus in sensibus esse dispositiones: quibus ad bene beatque uiuendum homines inclinantur: & ad contrarium contrariis dispositionibus. ut etiam Scotus testatur. ii. sententiarum distinctione pallegata. xiiii. sed ut sunt in sensibus predici preuiderique possunt. ubi non habet rationem uirtutis aut uicii. sed solum ut a uoluntate dependent.

¶ Quod fundamēto in questionibus nostris ostenso. & post sepius replicato. soluantur obiectiones quas in nono cap. adducit contra ea: quae de moribus hominum ab astrologis dicuntur. Concluderent

enim & alia multa: quae adducta sunt in questione nostra. ii. articulo. xi. si mores hominum a caelis esse dicerent astrologi ut habent uiciorum uel uirtutum rationem. & ut a uoluntate dependent. Quod uero dicunt non nulli stellas omnes esse salutes: sed materia uitio influentia: non xia efficiuntur: recte dictum est nec a Pico improbatum. est enim sententia uera. quoniam cuncta caelestia ualde bona sunt. sed quoniam quod uni temperamentum est alteri mors esse potest: hinc Martis & Saturni complexio pluribus rebus causa temperamenti: aliis distemperies est. quomodo uero obicit Pico astrologos tenere: quasdam stellas natura esse malas. respondetur quod sensus eorum est. natura hec hominibus (quorum respectu precipue stelle considerantur in nostra parte astrologiae: sicut in medicina ad corpus humanum sanabile & c. reliqua attributionem habet) distemperata & aduersa est: nisi aliis causis contemperetur. sed cum hoc alia multa & bruta. & planta. & alia corpora. & non nulla ad uniuersi decorem & perfectionem ordinata ab his stellis temperiem recipiunt. Concedimus etiam tanquam necessarium quod secundo loco ueluti in re ueniens concludit. uidelicet cuiuslibet stellae influentiam huius uel illius materiae comperatione infici posse. hoc est quolibet stella alicui temperamentum est. nam si temperata respectu temperate complexiois humanae extiterit: distemperata est respectu distemperatarum complexionum. si distemperata respectu eiusdem iam habemus intentum. Quae uero hec sequuntur: quoniam non probantur: sed tamen recitatur eius opinio. & quoniam locis propriis soluentur: missa fiant.

¶ Quod principaliter in x. ca. intendit

ostendere prima facie rationabile ac congruum cunctis uidetur. uidelicet malas leges a celis esse non posse: sicut nec bonas. Sed si ea quæ in questione nostra. ii. dicuntur considerentur. apparebit aperte ueram legem: quæ. s. homines diuinitus inspirati in altiore finem quæ possit humana fragilitas in hac uita experiri: a solo Deo supernaturaliter esse potest. sic etiã ueri prophete: quã a Deo immediate se missos asseruerent. Falsæ autẽ secte falsiq; prophetæ: sic a celis esse possunt. sicut intemperatis stellis. & membra. & sensus. in cõpositione & in complexione. humores. spiritus et a celis disponuntur: quibus quandoq; ad bona opera. quãdoq; ad mala instigant. sicut apte uidemus flegmaticos ex se Deum colere. bella odio habere. collericos uero non nunq; oppositum. sicut igitur superbus homo a superis est. auarus pãgus & huiusmodi. ita & adeo superbus adeo dominii glorieq; audius esse potest homo: ut se falso prophetam faciat: legesq; condere audeat. sed hec impietas a uoluntate cõsentire uicii rationem sumit. ut sepius dictum est: eo igitur pacto. non aliter falsæ secte a celis sunt: non autem hominum consensus: sed ignorantia. uel aliis mediis mori illis adheret. sicut & aliis uoluptatibus. sic igitur distemperamenta planetarum aliarumq; stellarum populis similes esse non possunt. quorum genitura adeo dissimiles esse oportet. generali influxui longe preuallentes. legum obseruatio uniuer saliter a stellis esse non potest. Quando uero dicit non posse ullam celorum uim tot annos durare: quot ydolorum cultus. nescit impugnare opinionem illam inanem. sed quoniam falsum a nobis in questionibus reprobatur impugnat. non est nostrum soluere. Que nero dixit Ptole-

meus. ii. apoteles. de his qui Venerem uenerantur. ad honorem & potestatem creditam pre aliis stellis. referendum est. Si enim ratio illa de latræ cultu conclude. ret: non quidem latere potuisset Ptolemaum in omnibus aut saltem pluribus locis planetas sic uenerari: quum nulla sit terre pars: cui non hic uel ille planeta predominetur. quod si aliter sentiret secum non sentimus. Que igitur sequuntur a nobis soluenda non sunt.

¶ Undecimo loco nititur probare id quod putat esse contra astrologos. uidelicet cõplexionem & corporis coessentialia non esse a celo. quoniam astrologi in genituram reducunt. sed a genitura complexio non est non sexus. & huiusmodi corporee qualitates. sed a conceptione. quod si conceptioni tribuamus hec omnia. adhuc non seminis emissionem: sed potius eiusdem formationem obseruare deberemus. quum primum principium (supple) astrologi maximi faciant. Respondemus quod facillime per questionem nostram. xiiii. de principis particularibus. ibi enim ostensum est. cõceptionis figuram hec corpori essentialia per se significare. genitura uero per aliud. econtra genitura bona extrinseca. non nullaq; alia sibi propria per se significare. quorum conceptio per aliud significat. illuc ergo recurre: & facili cognoscetur responsio. Siq; philosophi astrologorum rationibus non utuntur: non mirum: quoniam solis astrologis palam fiunt.

¶ In. xii. ca: celum non esse signum. si non sit causa demonstrare contendit. Vbi breuiter dicendum est. quod celum immediatum signum esse non potest: nisi eorum quæ significat sit causa. ut recte cõcludit Picus: sed mediatum quod dem signum esse potest. absq; hoc quod sit causa: ut questione. xiiii. &. xviii. sepius di-

Quum est. exempli gratia. si per conceptionis figuram quedam per se ut per causam significarentur: ob similitudinem quam habet geniture figura cum predicta: possumus per prefatam geniture figuram tanquam per signum super his significationem sumere: sed huius iudicii efficacia, mediate a priori figura oritur. que significatorum est causa. sic etiam per interrogationis figuram. sic per patris ortum filii dispositio significari potest: quamquam & alia causa. ut questione. xiiii. patuit. contra quem uerum sensum (quo sine falso ymaginatur astrologi) argumenta Pici nihil concludunt. ut patet intelligentibus. quoniam nil aliud est quam per istam figuram alterius figure confuse dispositionem cognoscere quare causa est eorum quare uentura dicimus.

¶ Facillime ex supradictis & questione. xiiii. articulis de interrogationibus: quare in hoc. xiii. cap. afferuntur in medium: solui possunt. nam quomodo nullas esse interrogationum efficacias probare conatur querit an eorum causa sit: eorum que per ipsum significantur: aut non: sed solum si: gnium? si causa. quomodo constellation ymaginariam nostram uirtutem mouens preteritorum aut futuro: causa esse potest? Preterea non applicatio ad astrologum: sed motus impetus sensuum obseruari deberet. si causa non sit. igitur impetus desiderii a calis non est. Apparens quidem ratio esset nisi quare immediate posita sunt cognoscerentur. Dicimus interrogationis figuram quandoque rerum interrogatarum esse causam: licet raro. puta si contigerit eandem calis constellationem: quare rem ipsam producit: aut determinat moueri huius ymaginariam. quandoque autem causa non est sed ob figure similitudinem calis mouentis

animum cum ea dispositione calis: quare rem ipsam produxit: aut producit: rei producte uel producerda iudicium sumere possumus. ut dictum est. exempli gratia: si ex Platonis phisionomia: complexionem: motu & ce. de eiusdem operationibus pronostica uero. idem sentiens esse censebo de Cicerone cui plato non parum similis est. calum ergo: quia similem dispositionem cum priori aut posteriori figura: habet: ymaginariam mouere potest quod quidem minus est: quam rem ipsam producere. mouet autem iuxta modum effecti futuri produci nisi disproportionata media concurrant. ut in questionibus est ostensum. ad formam. mouet ymaginariam quia calum mediate uel immediate ut causa significat. si causa est quo predicti futurorum aut preteritorum constellation mouens ymaginariam rem ipsam producere potest: dicitur rationem preedere de immediata causa. hec enim signum est eius: quare est causa hec mouet sensum: ad ea quare prior uel posterior similis: rem ipsam mouebit. Concedimus ulterius imo demonstratum est in questione nostra. xiiii. non applicatio nem ad astrologum: sed ipsum sensus motum sumendum esse. quare pro opinione nostra ultimo concludit.

¶ Postremo quare. xiiii. cap. concluduntur scilicet diuina miracula a celo non fieri nec significari posse concedimus. recte quidem conuenit. alias enim miracula appellari non merentur.

¶ Quare etiam in. xv. ponuntur a nobis recte conceduntur: non enim conuenit stellam: rem altissimam omnium significantem fuisse sidus. aberrant qui aliter sentiunt.

¶ Quare ultimo loco in. xvi. ca. significatur pariter concedi debent.

Liber. v.

Diximus questione nostra. i. non posse ueroꝝ pphetarū aduentus calis significari. quum a dei uoluntate imediate aut mediātibus angelis moueantur. quare recte concludere pōt Picus q astrologi omnes fallātur. qui de uera lege de ueris prophetis iudicium ex astris sūmunt. si quis igitur pphetam uēturum/ aut legem mutandā tali tempoꝝ re(cālorum significatiōe) p̄dixerit aut cālorum uires ignorat/ aut pphetas & leges falsas cōmentitias putant/ & fallaces. ni mirum ergo si Albumazar Crīsti legem non amplius duraturā dixit q̄ annos. M. cccclx. tum quoniā in multis aberrauit/ tum etiā/ qm̄ ei aduersabatur. Abraham uero iudeus acrius delirauit/ quom Mo/ saicam legem subiecit astris. Que si recte intelligatur a Crīsto est per Mosē data. Itaq de ceteris sic sentientibus dicendum qualiter rudis ille/ omīs philosophic ac astrologicæ ueritatis ignarus Bonatus. de lege Crīsti ausus est pronūtiare/ qui tamen minima iudicare nesciebat. sed hic nec cālorū uires ex pte cognoscebat/ nec legi Crīsti adhebat. Sed quoniam pseudo ppheta eo modo a cālis esse possunt/ quod diximus fures/ homicidas/ ab intemperatis stellis/ spiritus/ humores/ complexio/ nes/ ac membra/ & elementa/ distemperatibus effluere posse. quatenus. s. a corpora libus principis pendent/ nō autem a uoluntate libera. Idcirco qui de falsis pphetis enunciarūt (si docti fuerint cālorū uires compēsare scientes) uera predicere potuerunt. Quare excellentissimus ille uir Paulus Fo. Sem. epi. fallacis ppheta aduentum p̄dixit. & unde originem trahere. ubiq̄ populos seducere debebat. ut de cet astrologos modo quidem generali ex coniūctione (quam Picus hic allegat) pre

dixit. nō ergo dicat Picus/ nullum ppheta tam fallacem apparuisse mundo/ quum ipse sepius illum alloquutus fuerit/ nec astrologos falsos esse pphetas affirmet p̄ter ignorantes. quum nobis hec scribentibus diuinose esse comperiamus. resq̄ ipsa apertam astrologiæ diuinitatem ostēdat. nec unum tacēdum uidetur. complures estāt Florētiz testes fide dignissimi/ qbus inspecta Hieronimi Sauonarola genitura/ quinq̄ ante eius iacturam mēses/ dum florebat/ & ipsū Hiero. ad heresim iclīpatū/ & laqueo uitam terminaturum p̄dixi. Coniūctio tamen his temporibus proxime p̄terita Saturni eleuationis & lo uis doctos p̄monuit. Deleant igitur eodicebus Pici errorem istum apertissimū una cum alio/ qui totus liber est/ aduersus astrologos. si cunctis/ eius gloriæ detrahēdi occasionem cupiūt auferre. quam gloriā nō mediocrem ī reliquis disciplinis consequi meretur. nec mihi persuadere possum/ si Picus uixisset/ quod unquam hoc opus edidisset/ tenentur ergo qui illud eo defuncto/ p̄ter & cōtra (ut credo) uoluntatem Pici imprimi fecerunt cunctis p̄fari ueniam.

In magnos orbium materia dicēdum est/ magnos orbes rationabiliter positos esse. ex proportionē motuum Solis in p̄fecta reuolutiōe primi mobilis/ & motus eiusdem Solis completi ad partē principalem zodiaci/ & ordinem planetarum. ut in questione. xv. magna ex parte apertum fuit. Quis autem planeta dominetur quodq̄ signum. non est facile uidere quū hōz p̄dominatorū potestas generalis sit/ multis p̄ticularioribus determinabilis augumētabilis ac diminiuibīl/ usq̄ adeo q̄ effectus qnq̄ omīno cōtrarii sequātur his/ quos generalis significator efficeret q̄re difficile est experimento comperire.

LIBER

quonia uero antiquis ubi ratio consentit fidem adhibemus. ideo ad rationes Pici respondemus. Causa primū cur uis ista tot annos durat predicta est, quamq̃ a Ptolemeo nō scripta, aut si scripta ad nos nō puenit. Deinde ad eius interrogationem respondemus. si mūdi initium haberemus proculdubio ab ipso ordinem suscipere/mus. sed quonia per diluuium mundus quodāmodo innouatur. eiusq; innouationis causa fuit Saturnus. primus planetarum altior signūq; cancri potens unus ex quattuor cardinibus ppius ad zenit partis terre uersus polū nostrū: ideo bis duobus uis & potestas tributa est. hec si quis dixerit a Pico nō impugnabitur. nihil. n. in mediū afferre pōt: quo reprobari possit Saturnū & cancrū potestatem nō medio crem inde accepisse. itaq; rationes eius nulle sunt. quonia nō inconuenit in tam magna mundi innouatione ordinē priorem interrumpi. quare quæ de ariete & Sole dicuntur nō obsunt: nec pugnat aduersus positionem istam. Sed quonia nō pro auctoribus astrologiæ tuendis sed pro ueritate manifestanda disputamus. sensus noster ē, magnos orbes, aliasq; pfectiōes ueras potestates habere: rationeq; esse inuenta. sed qualis planeta pdominetur adhuc experimētis (que obseruare laboriosū est) nō plene noui. si dabitur tñ facultas: desiderio prestabimus obsequiū. sicut de nō nullis rebus certū successū tetiginus.

In tertio quæ contra Saturnias reuolutiones obicit contra Aboazarrem cōcedimus. quoniam nullum ibi firmamentū reperimus.

Quod de diuersitate euentuum magnarum coniunctionū recitat in quarto capite nō est cōuenienter obiectum. nam nulla pene inter astrologos discordia est de euentibus coniunctionum maiorum

mediarū & minorū: nisi apud eos qui fundamenta huius scientiæ nō habent. & afforismis hinc inde collectis. suas pditiones eliciunt. Dubium autem nō ē ceteris parib; trium planetarum esse maiorem coniunctionem plurisq; auctoritatis q̃ duorum. & quattuor q̃ trium: & ita deinceps. sed maximam iter binarias appellant Saturni & Iouis.

In quinto capite pduram prouintiam sumpsit p̃bare. s. planetas non esse fortiores. quando iunguntur q̃ seorsum extiterint. ubi primo obicit diuersarū contrariarūq; uirtutū radii mixti se inuicē frangūt atq; debilitant. quare si uariam naturam mixturamq; faciant. nō tamen fortiores nisi eiusdem essent naturæ & pprietatis. Ad hanc debilem obiectionem respondeatur. duplici causā planetarū cōiunctio cōtrariarum uirtutū magnam auctoritatē sūmit. primū quoniam nullas radiorum potentium mixtiones causat. quibus uariū effectus sequūtur: quare multum obseruanda. Secūda potissima est. significatiōis dominium. quod in coniunctiōis principio sibi uendicant. ut aperte declarauimus questiōe. xiii. de principiis uersalibus. qua mediante / eleuationis & predominantis effectus p̃cipui compertiuntur: alterius uero debilitati cognoscūtur. Quod si iunctos planetas debiliores esse demonstrare nō potuerit: nec etiam concludere poterit cas (quas recte magnas cōiunctiones appellamus) magnas in mundo mutationes non efficere. Plures astrologi & antiqui & iuiores magnas cōiunctiones potentes esse experti sunt sicut ratio dicat. Ptolemeus quoque in libro fructuū affor. lxiii. specialē habuit mentionem de Iouis & Saturni coniunctiōe. Quādo uero dicit Ptolemeū solum in defectus Solis & Lunæ referre generales

mundi mutatiões. Dicimus q̄ Picus sepe
sepius adeo septe imperfecte corrupte au/
ctorum uerba allegat. quadoq; partē tan/
tum sūmendo. quā ad suā passionem faci/
unt: reliquas posthabendo que illi aduer/
suntur. qñq; cum falsis expositionibus su/
is amiscendo. ut infra de Materno de ple/
risq; aliis facit. ut nihil quidē ei credendū
sit: p̄ter id quod oculis cōprobamus. Ec/
ce exemplū. dicit Picus. Ptolemeus. ii. li/
bro apoteles. docēs quā uia generales mū/
di mutationes p̄uideantur. eas omnes so/
lūmodo refert in Solis Lunęq; defectus.
Sed audi Ptolemei uerba quo pacto iace/
ant. queq; infra cap. x. subdit. Ait Ptole/
meus. ii. li. p̄allegato ca. iiii. Post hanc p̄/
dictęq; obseruationē. qualiter futura uni/
uersalia generaliter p̄gnosticari sciamus.
ut in dicendo p̄sequamur oportet. & per/
ea futura. quę gene. alia in terris ac regio/
nibus accidunt p̄mitteremus. Quorū hec
est narratio prima & fortior: istorum acci/
dentium occasio nō nisi ex ecliptica Solis
& Lunę coniūctione ac p̄uentiōe nec nō
ex locis motuum planetarum in ipsi ho/
ris contingit. hec ille. Apparet his uerbis
plures esse modos quibus p̄dicta prenō/
cantur: sed eclipsium esse fortiorē et pri/
mū. alie igitur uia sunt minus fortes & se/
cunde ad ea preuidenda. Lege quoq; ca.
sequens. x. ubi particulare modū p̄gno/
sticationis. per annorū principia docet eli/
cere. sunt igitur alii modi quibus de acci/
dentibus mūdi iudicare ualemus. Sic quo/
q; in questionibus nostris tres principales
modos iudicādi posuimus. Primū per an/
ni principū cum suis amniculis: qui cir/
ca particularia potior est: quoniam illius
causę sunt principales. Secundus est per
eclipses: qui fortior ē circa uniuersalia: iux/
ta Ptolemei sententiā. Tertius est per su/
priorum cōiūctiones. qui alios in quib;

busdam potestate superat. in pluribus ta/
men superatur. ab eisdem: Deinde quom/
opponit Messale. tarditatem motus debi/
liorem potestatem planetę mobilis ostē/
dere. quoniā nobiliori corpori uelociorē
motum omnes ut ait astrologi tribuūt.
Respondetur. planetas potētiores esse di/
cimus. qui in nobis maiores mutationes
efficiunt: ut ipse Picus sepius concedit. q̄
re quom mutationes istas non tam mo/
tu. q̄ circuitiōe p̄ducant. sequitur circu/
lationem seu circuitiōē ipsorū debere ob/
seruari. uelocitas enim motus circularis
penes lineam descriptam ueram uel yma/
ginariam. a puncto uelocissime moto. in/
tanto uel tāto tempore cognoscitur. Sed
circuitiōis uelocitas attenditur penes an/
gulum descriptū in tanto. uel tanto tem/
pore circa cētum. recte igitur tardos mo/
tu superiores appellamus inferiorū com/
peratione. quoniā circuitiōē considera/
mus. quā quidem uires planetarū maxi/
me uariantur augentur & minuuntur p̄/
quam signorū respectu proprii motus: &
domorū respectu motus raptus p̄prietate/
res suscipiunt. nō igitur incōgrua est Mes/
sala ratio quoniā circuitiōē intelligit q̄
tardiori circuitiōe in questionibus no/
stris. vi. vii. & xi. pluribus causis ostendi/
mus quantum potestatis aquirant astra.
Dicitur consequenter Ptolemeū speciale
mentionem habuisse de superiorū cōiū/
tiōe affo. lxiii. & lxiiii. & l. & lyiii. nec
obstant rōes Pici quibus instat non bene
intelligi p̄dictas auctoritates. nam siue. l.
affo. dixerit. nō obliuiscaris. siue ne. p̄ter/
miseris. siue. cxx. siue. cxviii. cōiūctiō/
nes dixerit: quę sequuntur s̄m unāquāq;
lram. cōiūctiōnū potestatem demonstrāt.
Sensus quos elici uult ex Prole. uerbis. a/
nobis nō suscipiūtur: nec improbatur unus
scripturę s̄sus p̄ alterū excogitatū sensū.

Sensus etiam. lxiii. afforismi iuxta grecā
lram de differentiis cōtrahētibus loq̃tur
quod eque bene cōiunctionibus superio
rum cōpetit, sicut & luminariū. quare si
sensem suum concesserimus ad superiorē
cōiunctiōes p̃tinet. unde si somnia astro
logorū intellexisset nō utiq̃ adeo temera
rie huic sc̃iā aduersatus fuisset: nec adeo
gloriabūdus se iactaret innumeris supfluis
uerbis debilibus paucisq̃ rōibus astrolo
giam omnē subuersisse. Puerilis quidē &
ridicula nimis opinio Pici est. tenētis so
lam eius expositionē afforismorū p̃allega
torum concordare. quū ipsa tñ & sibi &
ueritati dissona sit. Quod sic ostenditur
Ait Picus maxima cōiunctio s̃m astrolo
gos medias minoresq̃ cōplectitur. ergo nō
poterit effectus maioris illius conclusio
nis p̃ minores illas determinari per quas
illa maior p̃ multas reuolutiones seculo
rum exigitur. Potius quidem cōtradictio
rium cōclusionis suae inferre debuisset. nā
quoniā medias & minores maior cōplecti
tur. ideo per illas determinari pōt & con
trahi. Sed sic falso deduxit consequens il
lud. quoniā. s̃. putauit maioris cōiuncti
onis uim omnem per unam mediam uel
minorem euacuari debere: quod erroneū
est. p̃ unam quidē mediam uel minorem
partem uiriū maioris perficiūt celi. p̃ reli
quas ceteras. sic ergo patet quam male fir
mamenta astrologorū p̃cipiebat.

Astrologos ufos esse magnis cōiunctio
nibus nō quidē ueris: sed mediis ostēdit.
qua in re sic breuiter nos expedire uolu
mus. qm̃. s̃. nō est negandū mediā cōiun
ctiōē ullā habere potestātē: sed uerā iu
re p̃ponimus. ut in. q. xi. de cōiunctiōi
bus diximus. Nec fuit Albumazar inuē
tor uiriū magnarū cōiunctiōnū: aut medi
orum & uerarū. quas uires si quis experiri
uoluerit. opus est ut magnas medias mi

noresue consideret. nec nō eclipses: inter
medias reuolutiones annorū: cōiunctiō
nes ac preuentiones particulares lumina
riū. loca subiecta: & alia multa quae astro
logis doctis cognita sunt. siqui autē uedī
as cōiunctiōes ueris preponit iudicio no
stro longe aberrat. Hec omnia quae i mū
do eueniūt in eas figuras referenda sunt.
ut q̃stior e nostra. ii. ostensū est. Quom
uero falsum esse putat post magnū tem
pus effectus cōstellatiōis posse proueni
re. dicitur hoc ex ignorantia fundamenti
huius ueritatis accidere. certum est enī
post aliquantum temporis cōstellatiōes
nō statim effectus suos producere sepe se
pius. patet hoc sensu. ea ergo ratione qua
per diem post effectum uenturū cōcludi
mus & sensu percipimus. eadē p̃ maiora
tempora accidere posse demonstratur. Sed
quom arguit potentis cause p̃priū esse nō
sero incipere: quod factura est: sed sero de
sinere. igitur sic magna cōiunctio effici
et. quom potens sit ualde. ratio hec plu
rimis modis refelli potest. prius tamē po
nendus est modus ueritatis. dicendū igit
tur argumentū procedere ac si sola cōiū
ctio maior effectum illū p̃duceret quod
quidem falsum est. concurrūt enim parti
culares figurae. puta cōiunctiōes mediā
aut minores aut saltim reuolutiones. ex
quarum uirtutibus & prioris cōiunctiō
nis potestate/ totale agens resultat. Picus
autem solam cōiunctiōē respicit. Secū
do dicitur nō statim materiam repiri dis
positam ad illum influxum perfectū sus
cipiendū. sed requiritur eiusdem dispo
sitio. non enim ignis ignem subito gene
rat nisi materiā disposuerit prius. Tercio
dicitur effectus predicti licet tardius inci
peret: possūt tñ lōge tardius desinere. q̃re
ceteris p̃ibus fortior uirtus erit q̃nā post
annum effectum p̃ mensem duraturum

producet, q̄ qui post diē: uel etiā statim a sua constellatiōe pducitur duraturus p horā: & piter cā prior/erit potētiō: licet tardius operetur. q̄ aut serius incipiat. & si potentior est/ ostensum est posse fieri: Quarto dicitur rōe alterius/ effectus nō statim q̄q; pducī. nam p uim ab astris in primū mobile imp̄ssam adhūc uel hūc locum puenientem effectus pducitur: quā tñ successiue non subito multiplicatur. Quinto dicitur ignē actiuiorē esse terrā. ac nobiliorē nō tñ diutius durare. Sexto dicitur nō omnia quā antiqui astrologi referūt i magnas cōiunctiōes/ recte referri ut. q. ii. ostendimus. Ad aliam confutatiōem dicitur: nouas cōiunctiōes, nō sem p amouere priorū effectus & potestates: sed q̄q; cōfirmare/ si similes fuerint. Ex his igitur rationibus aptissimis potius arguentis ignorantia rerum astrologicarū q̄ asturiam respondentiu ueritatemq; tuentium a parte cognosces.

¶ Que in septimo de Alliacēse dicit nolumus in presentia refellere. unū tñ apertum ē. q̄ si Alliacensis dictis suis q̄q; discordat. Picus non minus sibi aduersatur ut in principio ostendimus.

¶ De mundi initio non minus (naturalicalle pcedendo) nobis sub dubio relinquitur/ nihilq; certum a nobis cognosci posse tenendū est: q̄ de eiusdem fine. quare hoc onus aliis relinquatur. unū tñ scimus ueris stellarū moribus cōiunctiōes oēs pcedentes (si pcesserint) ab astrologis posse cognosci. quot aut pcesserint similiter dubium: nisi quatenus sup naturali lumine inspirati cognoscere possumus quod theologis relinquatur.

¶ Ex dictis patet quid dicendū ad ea que in nono capi. ponūtur.

¶ Aptissimū mihi uidetur/ nō posse pbari nec re pbari has uel illas regē mūdi mu-

tatiōes/ ab his uel illis cōstellatiōibus esse nisi diligēter cōiunctiōes magnas & reliq; quas necessarias diximus/ ante oculos habere/ effectusq; illis temporibus cor/ respondentēs. Primo. n. leuiter pbarent astrologi effectus hos uel illos a magnis cōiunctiōibus pcessisse/ eo q̄ in temporibus intermediis acciderūt. postquam nō statim effectus pducī ab eiusmodi causis ostensum est. nam dicit aduersarius effectus illos rerūq; mutatiōes. ab eclipsibus a cōiunctiōibus minoribus. a figuris luminariū. a peruētū planetarum ad loca. a fixarum motu causatos esse. quā omnia etiam eisdem temporibus acciderūt/ nec etiā reprobare pōt. si uera sint quā pdiximus/ oportere. s. causas coagentes itueri & medias cōiunctiones reliquasq; figuras quas pdiximus. Itaq; his nō diligēter examinatis. & Alliacensis & qui illū confutare desiderat nihil agit. ideo illoz uanā disputationē relinquimus: Vnum tñ sci mus uerā tempore supputationē nō habuisse Picū. quod suo loco declarabitur.

¶ Circa ea quā in. xi. ca. dicuntur sic pcedere placet. ut quibusdā suppositis quib; responsiōe elicere possit. Duplex est diuini uniuersale: quo omne carnē deleri significatū fuit. & pticulare. Mundus incipit quādo factori placuit: magisq; cōgruit. Nō congruit pcessisse cōiunctionē ignē causantē. Si pcessit potuit nō solū factoris uoluntate amoueri/ sed aliis cōtemperantibus causis. puta. planetarū/ latitudinē/ eleuatiōe/ discordia/ mediarū/ minorum cōiunctiōnū/ ceterarūq; figurarū cōtrahētium. quā discordia reiteratē magne cōiunctiones non similiter operantur. Nō incōuenit supnaturaliter illuminari de his quā ignoramus naturaliter tñ uenturis. Nec incōuenit per naturales res diuina uoluntate premiorū retributionē/ maloz

LIBER

penam tribui. quoniam triū planarum coniunctio fortior quoniam debilior esse potest quam duorum. Ex his ad ea que contra ueritatem diluuii obiciuntur facile elicitur responsio. Ad primam rationem Pici. licet. n. aliarum coniunctiones pre fuerit illa tantum que diluuium significauit fuit prioris expositio. concordantia media. Ad secundam diceretur. duorum planarum coniunctio sufficit. licet pluriū fortior esse posset. Tertia ratio errat. nam medie coniunctiones plus xx. annos uim retinent. Preterea nunquam considerat precedentiū et sequentiū concordantiam non solum ratione signorum: sed domorum & aliarum stellarum. Quarta ruit. quoniam contingit prioris figure ratione contrahentiū coadiuuatium & uiriū impressarum perfectionibus euenire effectus suos. tempore coniunctionis aduersarum nodum per alias coagentes causas operari potestis. Et quia per dicta nulla est ut patet intelligentibus. requiritur. n. concordia pluriū causarum quare nulla talem effectum aut tantum per se produceret.

¶ Que uero in. xii. ca. ponuntur non est nostrum soluere: sed confirmare. ostensum est enim in. q. nostra. ii. non posse ueros prophetas aut legem esse a celis. quare Moysen super naturaliter fecisse credimus. quare scripta sunt. nec constellatio dedit hebreis regnum: que rediens non restituit: quin esset infeliciores fuerunt. & quoniam Moyses multis annis fuit ante coniunctionem cui quidam eius ortum tribuere uolebant. Nec per mare transitum in naturale causam reducere potest. ceteraque oculis cernebatur & scripta palam omnibus fiebant nisi ipsa mens diuinis abutens. Sic est erroneum est dicere. eclipsim propter & supra naturale ordinem quam in Christi morte uidit Dionysius Ariopagita ex egipto. in causam naturalem reduci posse.

¶ Sic etiam bestiales ipsos uocamus qui legem Christi astris subiciunt: qui sic sentiunt christiani esse non possunt. nec recte legis illius

fundamenta percipiunt. ut in. q. nostris ex parte demonstraui.

¶ Que in. xiiii. ponit Pici summe laudanda sunt: & ueritati. & nostris. quare posuimus in questionibus fundamentis consona. Quare. n. supra omnem naturam creaturam potestatem. meritum. atque capacitatem sunt. rude impiū quid est a stellis peruenisse credere. Pariter quare in. xv. &. xvi. &. xvii. ca. ponuntur mirum in modum nobis placet. sed nimirum ut sepius dictum est. si gentiles fide priuati. in hos errores inciderunt: nam quanto maiora euenisse cernebant. tanto conuenientius in celestes causas posse reduci putabant. sicut etiam complures philosophi in perniciosos errores incidebant sed erubescant iuniores. & qui se cristiani nos appellant quomodo aliter sentiunt quam Christi fides de ipso edocuerit.

Liber. vi.

Ror ille quem tangit de reditu ad eundem punctum apertus est omnibus sanæ mentis. & per nos expositus. Ptole. n. ca. x. ii. quatri. ait. in initium reiterationis in unaquaque circūuolutione illud esse debeat fere. propter eius uim &c. sed etiam concesso ad eundem punctum omnium reditu. nil sequitur eorum intentum. quod picus non redarguit: non essent iidem motus sed similes. non iidem radii influentes sed similes. igitur. non iidem effectus. sed similes sequeretur: dato est quod nunquam per alias liberas causas non impediretur aut a sua uic quo. quomodo remoueretur cælum.

¶ In secundo ca. supponit confutasse astrologia fundamenta. quod tantum non est assequutus: Momentanea deinde mutatione non posse fieri. nititur sophisticis rationibus ostendere. quod tantum demonstratum esse putamus. q. xiii. Et per his quare hic adducit dicitur primo. uariari actuales uirtutes ex quattuor superius positis luminibus. scilicet influentia. figura. & motu.

hec quattuor sufficienter in se continent
caeloꝝ instrumenta. sed concedatur domi
bus signis & aspectibus uariari. Deinde di
citur oportere talem diuersitatem in cau
sis celestibus particularibus reperiri: qua
lem in suis effectibus uidemus: nō sic autē
de causis uniuersalibus dicendū. ostensū
est quidē. q. ii. qnq; cælū esse uniuersalem
causam qnq; p̄ticularē. respectu u. s. diuer
soꝝ. qd̄ absurdū putat: alii uero necessa
rium. Cæli quidē & ptes eius uires habēt
eandem sed diuersis cōbinatiōibus respe
ctibusq; pluribus de causis in infinitū ua
riatur. Miror equidē hec a tanto uiro nō
intelligi: aut intelligere dissimulari. exē
plum nobis se affert. sunt centū aromata
rio simplicia suā quidē seruatiā uirtutem
quibus tñ uario modo unitis in infinitum
cōpositio uariari pōt. qui hoc ignorat sa
ni capitis nō ē. ita in cælis (hec quæ statim
afferuntur) sunt: quoz cuiuslibet uirtus
resultans in infinitum uariari pōt. primū.
quolibet plāetaz motus. siue raptus: siue
eccentrici: siue epicycli: siue corporis pprii
plāetaz. ut in Luna patet. ita de octaua &
nona. sicut infinita sunt pūcta & instātia
& mutata esse ī motibus p̄dictis. Idem de
lumine. quis ignorat duplici lumine stel
las operari. pprio. s. & alieno: seu appro
priato. & quāq; ppriū idem manet. n̄ ma
net idem alienū. nō eadē ad nos distātia
non idem respectus pp̄dicularitatis. Idē
& multo amplius de influētia insensibili
euenit. quū magis uarietur. Idem quoq;
de figura & aspectibus dicendū. qm̄ rōne
spheraz in indiuisibili nō consistūt. Hec
oīa a p̄dictoz naturis emanāt. Picus autē
solā ppriā influētiā absolute considerat.
quod ridiculū ē. Hec autē uarietas ad uni
uersi p̄fectionē causandā statuta ē. quæ in
diuersis pluribusq; p̄fectionū gradibus
cōsistit. Nec sequitur celestia ignobilissima

esse. quū pprias uires in se imutabiles ser
uent in p̄pina potentia ad actus p̄ficiū
dos. Cæli quoq; se ipsis hec efficiūt: quāq;
unaqueq; eoz ps alterius uirtute indiget
aut saltim augeri minui euertiq; pōt eia
dem operatio.

¶ Quæ in tertio contra domos obicit fa
cile resoluitur. primū falsissimū dicit nō
posse absolutū absq; domoz respectu de
stellis iudicari. nam Iuppiter semp sbām
& religionē significat. Saturnus agricul
turā: Venus amores &c. in quibuscūq; si
gnis p̄tibus epicycli ecētrici: & domibus.
sed cognitio ista generalis ē. si quo pacto
se habet in circulis suis cōsiderauerimus.
adhuc minus generaliter eoz uires depre
hēdemus. si in quo signo. specialius. si in
qua domo. magis. si huius subiecti respe
ctu etiam magis. si quo tempore & loco
specialius. si quibus adiuuātibus uel con
tradictētibz cāis specialissime. Im q̄ astro
logis concessum est. ecce quā grauer pec
cat sepius. in malo. n. loco bonus plane
ta semp aliquid boni opabitur. malus ī bo
no nocebit. Cōcedimus domos magnas
uarietates minus generalibus significatis
afferre. Iuppiter. n. si nocet uni. pura ser
uo domini inimico. domino prodest. si
cut bonū unius ē malū alterius. quid de
diluuioe sua dicendū ostē sū est. Quom
q̄rit. diuersitas uirtutis stellaz. aut a loco
pēdet. aut ab habitudine ad ptem terraz.
negatur primū. affirmatur secūdū. ad ip
sationē dicendum. quæ dicit de sensibili
radio & uirtute pcedere nō autē īsensibili.
nō. n. exire pōt ī actū nisi tali habitudine
quæ illis īsensibilibz cōpatur. sicut ex
empli grā. tanta latitudo caliditatis. tāta
distātia. in talē materiā posset sic agere. si
cut & radius sensibilis ī medio cæli talem
gradū luminis. Sed īsensibiliū influētiā
maior est uariatio plura. n. cōplectūtur.

quoque unum tali habitudine, aliud altera exit in actum: considera care lector, an (quā oculis cernis) alteratio in luminiū tetragona irradiatione: quæ elemēta afficit iuxta varias partes quibus p̄domiātores eius, dem̄ p̄sunt, a sola radiogē maiori intensiōne, luminisue efficacia p̄cedere possit, cur nō postea id euenit, quom̄ lumen maius est? cur nō prius: quom̄ magis Soli p̄pia est? hec quidē imutatio, uirtutis īsensibilis est, quæ nō solū in calis sed in īferioribus cernitur. Et quom̄ ex diuersitate opinionū arguit, derisione dignus est, nihil prorsus in p̄hīa tā apertū est, quin eiusdē uariet̄ō sint opiniones, sed eogē sentētiae raro experiētia uti possūt, astrologi sepius Tenendū ē igitur loca nil aliud esse q̄ partes celi, sic ad partem terre se habentes, quare non dicimus signa esse in domibus quā sub domibus, sicut dicimus Solē in leone quā sub leone est, sed ideo signa & cetera astra in domibus sūt, quā respectus habent hos uel illos ad partem terræ, sicut ē planetæ quom̄ sic inter se distant se aspiciunt, nō aliter: tūc quoque nō prius in se inuicem influēdo uim suam ī nos īprimūt, patet aptissime ī luminiū aspectibus.

In quarto, ca. contra signogē diuisionē adducit nō nulla facile solubilia, quorū solutiōes, & si p̄ ea quæ diximus, q. v. ar. ii. palam sūt, tūc hic breuiter replicētur, signogē diuisionē ex natura partiū celi esse aptissime demonstrant ingressus Solis aliorūq̄ plāetæ ī illa: p̄domiātores quoque ipsogē graduū diuisio ad Solis motū ī cōpleta reuolutiōe primi mobilis refertur: qua diuisione pres̄ eogē non paruam quiddē efficiā agrūt, gradus uero ī minuta & ultra, ad cōputi cōmoditatē p̄titio iūta est, Signū uero leonis nō ex calore quē sub eo generat tributū est Soli, sed ob alios plures & fortiores uires Solis, quas ī cō-

signo demōstrat, quibus cōplexio & opatio in qualitatibus manifestis cōcordāt, Senfus ē est rudis, putare lucentia corpora a superioribus nō lucētibus affici nō posse, quasi preter lucē nulla alia uirtus esse possit, ac si superiora nil ī stātius ī se possint continere, Itaq; de ceteris ob similitudinē & cōueniētā, nō ī cōplexione qualitatū sed aliis p̄cipalioribus uiribus, Ita quoque de exaltatiōibus dicendū, unde maior cōueniētā habere possūt duo plāetæ ī eodē signo distantes: q̄ p̄p̄quiores ī signis diuersis, sicut magis assimilātur pisciū operationes ī aqua distantes, q̄ unus ī aqua alter ī aere p̄pinquus, aut ī terra. Et quū fūdamētū domus Solis destrue re putat, iam disputatiōis ordinē euertere putat, quom̄ quidē ex arguente respōdens efficiatur, nos autē dicimus, illud potentiori similitudini cōcordare, Et ulterius dicitur Solem apud oēs gentes ī leone potētiorē esse quātum ad alias uires exercendas sicut Saturnū ī capricorno aut aquario potentiorē q̄ ī cancro exp̄imur, licet distantior sit a zenit nostrū, panter Solē ī ariete potentiorē q̄ ī cancro cōprehendimus, an potentia hec ī qualitates quas efficit se sibi sibi sūmi debet, oportet et. n. ut ī pluribus uim illā consequi: sed nō semper ibi calorē ī hanc uel illā partē ter, re generat, Et quod adducit ī mediū de quorundā opinionibus ridiculū ē, tum quia falsa dicit, tum quā & si uera diceret ī cūctis, nihil cōcludit, asserā quidē īnueros errores phogē primū speculātium Sed si quis re ipsa (post sophisticagē ratio, nū solutionē) certus ēē uelit, an signa domusq̄ uim ullam habeāt, querat genitūram cuius ascendēs sit libra & iueniet per se semp̄ natū esse sue mortis causā, ut testatur Ptole, ī centilocho afforis, xxxvii, quā unus est dominus & libe & tauri ī

ostua reperti. mihi quidem notum est. ut si Venus in piscibus a Marte potenti respecta sit: natus ob uenerē rē mortē obibit. iuxta Alubater sententiā ca. lxxvi. & si cuiuspiā geniturā diligēter discuties rem sic se habere cōperies. ubi simul et domos & dominos & signos efficacitā cōprehendes. pariter eodē ascendēte: existente Venere eius domina in aliqua potestātū suarē repta. pulchre faciei erit natus. si uero Saturnus in piscibus reptus fuerit. turpes pedes habebit. si in aq̄rio turpia crura genuaq̄. Prouincia igitur quā sumpsit pbandi negatiuā ptem: quā iure iuriste difficilē tenet difficilior & uana penitus reperiatur. constat cōpluribus multa apud arabes esse egregia opera edita in hac scientia. que nos ignoramus. Signa igitur iure in domos exaltatiōes tripli. ter: tribui debent. cōceditur alias diuisiones esse & no uenarias & huiusmōi quas cū Ptole. floci faciūt astrologi pitiores. Abraham uero octo graduū distātiā spherarū esse putauit. sed nos in primā referimus.

Quē i quinto adducūt ad aspectus ipugnādos sic resellūtur. Primū dicimus sbām celoz mutari nō posse. ppriasq̄ uirtutes ab illis nō tolli: sed approprias nūc aufertur nūc pberi cōtingit. & postq̄ semp ad lucem recurrit. i luce detur exemplū plus luminis picipat Luna cōiunctionis tempore q̄ oppositionis. intensiq̄ magis. minus tñ ad nos trāsmittit: oppositiōis tempore cōtrariū accidit: q̄q̄ lumie priuari. quis igitur dubitat Lunā uariari potestātē. luminis uariati causa? multo clarus insensibilium uirtus uariatur. Variatur ēt ppria uirtus quātū ad exitū i actū licet. n. semper lux insit Soli. nō tñ semp Lunam illuminat. nō hanc uel illā terrā partem: nō tali radio tantā uel tantā caliditatis latitudinem inducere potest. Ita

in insensibilibus. semp pprie uires insunt astris: nō tñ semp illis sic uel sic i hoc uel illud agere possunt. ob ea quā ob esse possunt. Mutantur igitur eoz uires respectu rerū ioferiorū imutandaz multis modis tum expte ipsorū: tum expte ioferiorū. Idē enī tempamētū. uni salus alteri exitum est. Que lob dicit duplici causā ad ppositum suū nō spectant. tū quia de spiritali celo loquitur. sicut etiā Aug. itelligit in principio creatū fuisse celum. tum qm̄ ēt de corporali celo nō concludit. ordo quidem celoz. sui quies est. qui sic rem se habere expostulat. Aristot. ēt putat celos nō qualitibus inferioribus act ualibus alterari. quod concedimus: nō ēt corrupti: nō augeri aut minui. sed locali mutatiōe moueri. nō tñ negat alterari alijs q̄litatibus. ut patet in luce. Nec iconuenit telis ppriis sicut diximus alterari Solē. exēpli grā. si ignis purus in speculū aut uitrum uiri. de radios suos multiplicet. qd̄ tñ. radiū sic opacatum ad ignē reflectet (salti respectu oculi) ignis lucē inficiēt: nec iconuenit nobiliora ab ignobilioribus pati sicut ignis ab aqua hō ab igne. Sed pter eas (q̄s a Sole habent uires) stellaz pprias retinēt. qbus Solē inficere possunt. Et quom̄ querit. quo pacto stella distantē stellā respicit nō aut propinquā. Ridemus equidem qm̄ & in sensatione mediū requiritur. & in yridis radiorū reflexione a cētralibus radiis certa distantia requiritur. pterea ostensū est in questiōibus nostris aspicere se planetas: rōe figurā in partibus primi mobilis que inter ppinqua signa nō est. falsaq̄ rudis ac minime astrologiā sapiēs opinio est aspectus nil aliud esse q̄ radiorum sensibiliū emissio. sed insensibiliū qui ex p̄dicta figura consurgunt & uariātur. facius esset rationē cū sensu concordare: quā sensum dimittere & sophisticis ratiōibus moueri

quis adeo amens est qui tetragonū lumi-
nariū elementa & mixta mutare nō uide-
at: non prius per tempus nec posterius.
Dictum est figurā nō agentem formā sed
coagentem. sic & in naturalibus figura in
cōplexione sanitas ē. nō nullaq; tali figu-
ra agere possunt / nō altera. Secūdo princi-
paliter dici potest radios circūquaq; emit-
ti: sed ad nos nō reflecti nisi eiusmodi di-
stantiis. sicut de yride patet hec quāuis p-
pria opinio nō sit / sustētabilis tñ est: & ob-
iectiones suas euacuaret. Et plotoni nega-
ri debet auctoritas: nam licet sensibilia a
sensibilibus non pagē deficiant. tamen ui-
demus eandem qualitātē puta caliditatē
tante intensiōis sanitatē inducere aut cō-
seruare: quā intensior aut remissior facta
nocebit. sic. sextilem pdesse quartū obesse
trinū iterū prodesse dicere possemus.
Stellaz quoq; aspectus ostēdimus. q. ix.
nō solū a radiis uerū a figura graduū pri-
mi mobilis esse.

In. vi. ca. uarias opiniōes redarguit in
materia respectuū. Et qm opinio p-
pria a nobis. q. viii. aperta est nō est opus ad ra-
tiones respondere quibus Picus reprobat
non esse aspectus ratione numeri / q pluri-
es sūptus precise reddit. cclx: nec quēpiā
nouī / positionē illam puerilem tenentē
quam credo imaginatā simul / & confuta-
tam fuisse: nec ēt cum Aboazarte sētiēdū
est. sed ut appareat / rōnes Pici contra eius
opinionem non demonstrare: pro Aboaza-
re diceretur / quum aspectus duos sibi pre-
figat terminos / hos oportet esse diuerso-
rum signorum. ut aspicientis ad aspectū
habitus cōueniens repiatur. quare duo
signa erit opus ad minus sumere. sic uim
eius argumēti effugere possemus. Ea uero
quā Ptolemeus de sexu adducit. rationi
consona sūt quāq; adequata causa non sūt
nam in oppositō rōe pugnantū radiorū

sexus p-
prietas superatur. Sed huius cau-
sam puto expressam esse in questiōe predi-
cta. reliqua quā opponuntur iam soluta
sunt. Rationē uero sumptam a motu pla-
netarū &c. ab Aboazarte: pariter ea quā
ex numeris sonoris elicitā sūt post habe-
mus & imperfecta iudicamus. sed causā
putāmus esse illam quam in questiōibus
nostris aperuimus.

¶ Que in. vii. narras nō merentur respō-
sionem. nam si schematismi (ut uerbis e-
ius utamur) tantū quique sunt. dicat cur
qm cornicularis apparet Luna nō semper
sit exagona irradiatio? est enim cornicula-
ris luna longe prius. postea quāobrem si-
cut diuidua Luna seu tetragonus / in in-
uisibili consistit. cur nō cornicularis figu-
ra aut pretumida? Preterea si negaretur di-
uiduam figurā in indiuisibili consistere iā
ipsum rei uocabulum redarguit. sed salti
negari non poterit in longe minori tem-
pore consistere. Sed hec omnia leuissima
sunt. & cōtra sensum sophisticē adducta
& ut in questionibus. demonstratum est
non ex luminis augmentō uel diminū-
tione illud contingere potest. Qui uero
hec nō cognoscit ad sidera eleuari cogno-
scenda nō pōt. sicut euenirēt his qui in ge-
nitura sua planetas oēs sub terra haberēt
aut si quis super terrā reperiretur Luna
aut Mercurius ille esset in cadenti: nec as-
cendens nec nonā respiciens. Ptolemeus
quoq; humiditates effluere ratione lumi-
nis dixit: sed si eius dicta respiciet quis / cō-
periet in aspectibus pūctualibus ad Solē
uim illam superantem aquiri. quare inep-
tissime putat translationē ad alias stellaz
aspectus nō posse fieri: quoniam non lu-
minis augmentum: sed distantia figura
aspectus causat. ut in questionibus dispu-
tatum est. Et quum de aspectuum diuer-
sis opiniōibus loqueris sepius responsū est

frivolam esse obiectionem. & in loco isar
proprio disputabimus.

¶ Que in octauo ponuntur aperta astro/
logia canonum ignorantia ostendunt. pla/
netam enim obsessum dicimus. quom uir/
tus eius appropriata quam ad nos defert
nunc infortunata sapit naturam: priusquam al/
teri fortunata iungatur alterius infortunii
uim defert. sed quum nullo utrimque aspe/
ctu aut spherarum coniunctione afficietur
debilior erit obsessio. non ne ratio demon/
strat planetam respectu nostrum male se habe/
re. quum duplicis infortunii absque medio
fortunii contemperantis radiis nos afficit?
quare comuniter obsessum dicimus quando
non aspectus est. ob priorem sequentemque
malam influentiam: sed uere obsessum quom
ab uno uel duobus infortuniiis aspicitur. Et
ab uno sphaera altero aspectu imutatur.

¶ Delirant certe qui res manifestas non ui/
dent. nam quod sua ratio prima proponit
contra combustionem. eo quod omne lumen
solare precipue beneficium est. bone deus.
non ne complexionis temperamentum in
medio quodam consistit? nunquid Sol collieri/
cis: rare testure egrotatiuis: neutris: egro/
tis: in meridie. in estate obsit unquam? nullus
apud hominem istum est qualitatium ex/
cessus nullum uidetur esse temperamen/
tum. sic saltem respectu effectuum quos
in nos causant euenit planetis: nimis: pa/
rum: bene: maleque affici posse. Deinde si
nullum Lunae lumen nos in coitu Solis
afficit unde queso tanta elementorum mu/
tatio: cur non prius quom uix Lunae lu/
men uideri poterat? Sed iure redarguendi
sunt hi (quos in questionibus reprobauimus)
qui scilicet fortiores esse planetas dum per/
minutum Soli iunguntur putarunt. quam
uis minus aduersa qualitate Sol in domo
uel exaltatione comburat. Sed in Luna
uerum est aliquid utilitatis inde hauriri

non quia non comburatur. sed ratione par/
tis fortunatae precise in ascendente tunc tem/
poris reperte.

¶ Quae per Picum in decimo dicuntur
ex dictis facile solui possunt. quum medi/
orum per quas agentia agunt determinata
sit quantitas & mensura: ignis prope com/
burat a longe uiuificet. planetam in auge
maiora corpora procreet. eleuatur in con/
iunctione praeualeat. sed uide in questionibus
fortiores pro Pico rationes facile so/
lutas.

¶ Contra caput & caudam fortioribus me/
diis uti poterat. quo nam pacto. scilicet fieri po/
test ut punctus uim retineat &c. Sed ad ea
que dicit. respondetur minorem apparentiam
habere partes: quas approbat omnes. ideo iure
defendi debent: nec Abraham auctoritas
aliorum praeualeat. nec silentium quorum/
dam contra concludit. nec diuersitas opi/
nionum ut sepius dictum est. omnino dimittimus in quibus
nibus per diuisibilia uires caeloque mutari.

¶ Ad. xii. ca. obiectiones responsio dubia
nostra sunt. ubi non diebus equalitate. non
in sphaeris planetarum. non solum in zodiaco
fieri anthistia. & quedam alia intelliges: quae
ipse ignorabat. Sed his contenti sumus.
quod. scilicet. in affo. sepe opatur planeta &c. Ptol.
de partibus anthistia & aspectibus intellexit.

¶ Non reprobantur opinioniones recitantes causam/
que putat aduersarius dedisse errorem. sed iam
ignorat signorum predominantium causam. dicant
quod Picus sequens. non ne fortius imprimi cete/
ris partibus signum diutius manens in ascendente?

¶ Que contra. xiiii. obicit sic breuiter so/
luta esse uolumus. quoniam diuersorum graduum
positiones & opinioniones non contra sunt sed fauent
potius. Deinde dictum est uim quam Soli ci/
pit demonstrare non solum caliditas est. sed uir/
tualis de qua sepiissime loqui sumus. Lunam
quoque rationabiliter post exitum radiorum ex/
altari non quom illos ingreditur iustum est

sicut neutrum conalescentia potius quam decidit. Sed has rationes ut dictum est ueritati ex parte conuenientes recipiebant. quoniam nulla eleuatio illud effecit: sed sola planete cum parte illa maior affinitas super hac uel illa re conpota. quare quare dicit nulla esse cernitur.

Quantum ratione careat quesitum in. xv. ca. unusquisque uidere potest. querit. n. cur signa sic diuisa sint cum qualitates has diuersas possideant. nos quoque querimus: cur quattuor sunt elementa: cur ignis calidus: cur Sol lucidus: cur caelum mouetur. Quoniam sic uniuersi ordo expostulat. sic deo placuit: sic eorum natura est. & se ipsis in angulis suas qualitates imprimunt in inferiora. & stellae sub illis aut cōtemperantur aut intenduntur. & semper eorum naturam sapiunt. Scientia. n. nostra causatur a rebus. sicut dei scientia causa est rerum. sic ordinatum caelum cōperimus. Deinde dicitur plāetas duplici qualitate afficere caliditate uel radio: & uirtuali in fluentia. Sol in cancro maiorem caliditatem causat radio. sed frigiditate canceri caliditas refrenatur: & in principiis significatio non ostenditur: residuum opportunum in questionibus inuenitur. Ridendum quidem dicimus si quis non putet calidiora signa masculinitatem sapere. fri. se. si quis est non putet ordinem expostulare. ut calida frigidis. & frigida calidius temperari debeant. si quis est teneat solam temporis prioritatem non nature aut perfectionis. si quis est debilissimo medio sepius me utatur. sicut est auctorum opinionum diuersitas. & hec cum dictis dicendisque sufficiant.

Terminos & facies sustinere uolumus sicut ueritas expetit. quae ex natura partium caeli cernimus. & dura ex pietate cognita sunt. non tantum in generalibus principiis. quantum in particularibus. ceteras petitiones nouenariae & huiusmodi cum Ptolemaeo spernimus. Qui termini sequendi sint Ptolemaeo. ostendit primo quatuor praeceptis. quae uero potestas praeferen-

da sit in questionibus inuenies. Quisquis auctor praefendus sit dictum est.

Non omnia uidit Ptolemaeus. non omnia Aristoteles in philosophia nec quaecumque sentiebant scripserunt: quare igitur de gradibus ab Alcabitio dicuntur: quoniam uera experiantur: & ab ipso experta collectaque fuerint: approbanda sunt: & diuersitatem opinionum non oportet amplius refellere.

Clam partes credit posse damnare. Et primum Ptolemaeus in. iii. quatuor. ratione unico uerbo tetigit partis fortunae. ait. erit. n. fortunae pars quasi ascendens Luna. ut recitatur Picus quoniam tamen negando improbare sibi uidetur. sed ea uera causa est partium quare in questionibus. partes tamen particulares leguminum &c. nunquam approbare. Quo autem eligende sint facile peritis est uidere ex his quae in questionibus dicuntur: ac Ptolemaei sententia de significatoribus. Experimento est non omnes recte utuntur. contingit enim plures idem experiri quoque: unus proculdubio ueritatem cognoscet: alii uero minime. ob multa in experimento requisita. Confiteor tamen nunquam partibus dedisse fidem excepta parte fortunae usque quo sepius experientia certior factus sum de quorundam uirtute.

Que in. xviii. obicit contra dodecatem non est nostrum soluere: sed consilium dare quoniam cum Ptolemaeo & secum sentimus.

Lib. vii.

Apitulum primum continuatio sequenti est. ideo missum faciamus.

Secundum uero incertum esse hominis principium horarum fatale conatur ostendere: ubi complura apparentia principia permittit: ut facile lectoribus intentum suadere possit: sed non est officium demonstrantis suadere. Respondemus breuiter. tria solum inter ea quae dicit principia consideranda sunt. seminis emissio. quae est principium fieri: secundum animam introductio: & hoc est ho-

minis facti. tertiū ē ex utero exitus i quo natus nō in alio. nō ut alteri annexū uiuere incipit / sed in lucem exit. & alio circū dari incipit. Quorū primum circa ea quæ corpori essentialia sunt pualet. puta sexū formā cōplexionē & huiusmōi. circa etiā ea quæ in uentre accidūt. Secūdū circa ea quæ sūt animi iure dici potest habere significatiōē: quod licet ignotum sit: ob eiusdē tñ cū primo affinitate: quā necessario habet. p primū in genere cognosci poterit. oportet. n. dispositores materiæ potentes esse dū pfecte disponitur eadē: & pualere. tūc aut forma introducit. Tertiū uero. circa ea quæ accidētaliū in mūdo cōsequitur hō dominiū habet. quom. s. incipit indiuidui priuilegia possidere. ut. s. seorsum uiuat / diuisū sit a quolibet alio. idiuīsū a se. quod ē cū prioribus afinitatē habere opus est. Quedā uero ab uno pncipio p se significatur: q ab altero pncipio nō p se: sed p aliud significatur inq̄tū. s. alteri p se pncipio assimilatur. si cut apte Ptol. oñdit: geniturā sexū significare. put. s. cōceptui assimilatur. et huiusmodi significatiōis q̄q̄s fillit. sic cōtra quedā p conceptionis figuram significari possūt quæ natiuitati sunt ppria. iquātū cōceptio natiuitati assimilatur. & per hec facile quisq̄ ad oīa obiecta respōdere pōt. Ad ea uero quæ de principio generaliter obicit. dicitur pncipiū habere uim duraturā: qua sup id quod erit dū erit pdominiū habebit. & ideo nō cuilibet pntē poris diuersi pdomiatores correspōdent. ut. xiii. & xiiii. q. apertū est.

Ex his facile quæ de Ptole. dicit in. iii. ca. soluūt. Ptole. n. quedā pncipaliter cōceptiōi tribuit. & hec p similitudinem quā habet genitura cū cōceptiōe p geniturā nō pncipaliter significatur: qdā uero contra. ut dictū est. potiores aut uidetur

cōceptiōis significatiōes. qm̄ circa essentialia uersatur: natiuitas aut circa ea quibus hō felix uel ifelix dicitur accidētalia bona & ex his nulle cognoscetur obiectiōes.

In q̄to narrat ea quæ supius iprobasse putat. quidue disputandū in sequētibus ideo missa fiant.

In. v. contra iudiciū astro. quo loca p dicūt ubi futura cōtingere debēt argumētatur. ubi dicitur sepius ostensū esse uanū genus argumentandi ex auctoz diuersitate. astrologis enim tutior uia est: & cum Ptole. sentiendū. sed ultra generalia pticularia dominia huius uel illius urbis cognita sunt. quare uana sūt quæ obicit.

In. vi. ca. anni pncipiū euertere conatur. Ptole. adducēs. qui in circulo nullū pncipiū dixit. & quattuor tandē pncipia i zodiaco posuit. Dicitur i mathematico circulo nō esse pncipiū ex natura sui sed in materia naturali habet principium potentius aliis. quattuor aut puncta non equaliter potentia esse itelligēda sūt. sed unū alterū coartans. sicut medie coniunctiōes maximaas. & minores medias. reuolutiones minores. ostēdit igit. Ptole. semp hec q̄ttuor pūcta obseruāda ēē: sed inter hec unū pncipalius. quod apte ex pluribus locis cōuinci pōt. erit igit. ingressus Solis i equinoctiali uernali pncipiū potētius. cetera uero cōtrahentia. quare autem tale pncipiū potētius sit. uide in. q. nostra. xiii. De creatione mūdi nō est opus disputare qm̄ nihil definitū habet questio illa. sufficit astrologis potestātē maiore i hoc uel illo pūcto cognoscere. si cut i maiori cōiūctiōe mediaz cōpatiōe.

In. vii. cōtra directiones arguit. primū hic dicēdū uidetur. si quis Pici uerba consideret. solas pfectiōes sūm equales gradus zodiaci tetigisse uidetur. sed transeat Dicit signētum esse anni significatiōē.

nos aut dicimus ignoratibus experientia & ratione tamen esse figmentum. uide questio nostra de uiribus impressis. & ea quae ab aliis tacetur inuenies. & quae ob causam quam dogmatus unius temporis quietate quoniam alterius significat gradus. Vanaque argumentatio est quomodo lumen esse credit uim illam. Falsa ymaginatio. si non duratura dixerit. lumen uehiculum est. ad bene esse. non sustentationis causa. Minuitur uis ista secundum contrariam causam offensionem: & contra fortificatur deletur per significationis assumptionem non uis figuris & predominantibus. Et quod quarto obicit si directiones essent &c. natus esset constellationibus quae non sunt subiectus. Dicitur si per constellationes puentus uirtutum intelligat aut coniunctionem concedatur. si uero uires ipsas intelligat. iam illae sunt remanentes durature. Deinde contra fridarias arguit. & ad inconueniens astrologos ducere putat: quod quidem absolute necessarium est. uidelicet terrenorum magistratum uires in sideribus inueniri. iste. n. mundus inferior a superiori uirtute capit. Et quae de discordia plurium auctorum obicit sepius soluta sunt. Moderni quoque periti non utuntur contradictionibus.

C In. viii. ca. ostendere uult necessaria amitti sicut superflua dici dogmata. per astro. promittit autem quod sicut quae lumine carent in efficacia sunt ita quae lumen habent efficacia non postponenda. Hec quidem comparatio primam partem falsam habet. stella quidem nebuloae. atque occulte magni sunt momenti quare patet astro. et non lucida considerare dummodo: potestate sensibilis habeant. Et ad rationes sequentes respondetur. obseruari potest stella. cognoscique inefficax esse sensibiliter eius tamen proprietates ignorari. Secundo licet omnia respectu terre in caelo magna sint. quod negari potest quantum ad actionem in illa. non tamen omnia magna sunt respectu caelestium. quare poten

tior stella minus potestis uim auferre potest. Tertio si maiores sunt Mercurio & Luna. non sunt adeo propinque: nec adeo hominibus proportionate. Quarto dicimus multis si. mul si similis sint nature cum principalibus iure non illis sed principalioribus effectus tribuitur. si contraria ab aliis superatur. unde in. q. de fixis. Et ita musicalis consonantia seruatur. ut minoribus maiorum uires uel augeantur uel minuantur. Itaque dicere possumus ex omnibus sciri. quomodo ex principalibus causis sciuntur effectus: licet non perfectissime. patet huius solutio ubi supra. Notitia igitur habemus. xii. signorum. vii. planetarum fixarumque principalium: quibus actiones attribuuntur. non est igitur opus ad generale quam habemus astrologorum notitiam omnia specialiter non principalia cognoscere.

C In nono. ca. ostendere studet. canones astrologorum de fixis & inter se: & contra ueritatem pugnare. Primum quod probare nititur. est planitas esse potestiores fixis saltem respectu corporum quae hominibus & rebus non multum duraturis eueniunt. quod pluribus efficacioribusque rationibus ubi supra est ostensum. quo concessio putat Ptolemaei. huic contradicere. in libro fructus. ubi dicendum est. uerba auctorum non sic leuiter intelligenda esse. Sunt. n. fixe absolute planetis debiliores. non quia minores corpore ut ait excepto Sole. primae enim magnitudinis fixae ceteros planetas exceldunt. sed quoniam earum uirtus & motus hominibus pluribusque rebus minus proportionate. ex quo patet quod tarditas earum motus super his subiectis maiorem potestatem non concludit. nisi ceteris paribus. His tamen non obstantibus contingit (multis tamen obseruatis) fixas prebere magna dona: sed non multum duratura. nec felicem exitum habentia: itaque non uere magna bona. quomodo. si in agulis fuerint. a planetis bona irradiatione aspekte. prime uel uel secunde magnitudinis uel potestatis.

Sed tot conditionibus indigere debilita-
tē ostendit. & ita Ptole. uerba non aliter
intelligenda sunt.

Ch ultimo ca. putat demonstrare qd et in
planetis fallantur astrologi qm uires ipso-
rum mutabiles lubricas quoq; faciunt. quū
tū potēiores sint. nos autē dicimus. uari-
tatem istam in nos magnā esse potētiā.
multaq; obseruātia dignam. quare pferē-
di sunt planetæ. Vltēius si tot cōditioni-
bus sibi cōpetentibus planetæ fortificārē-
tur. longe respectu nostrū & pluriū sub-
iectorum fortiores essent.

Liber. viii.

Rimū ca. plura cōtinet in se quo-
rum primū est astrologos nō oēs
stellas uisas cōphendere. posseq;
fieri alias esse stellas nō uisas. quas tū ob-
seruare deberemus. ubi allegat Gellium
merū grāmaticum & phaurinū Gellii
phūm: uel potius fabarinū. ut recte do-
ctissimus nostrī tēporis Pōranus dicere so-
let. nō magis fortasse phūm q̄ grāmaticū
q̄ in oībus sponēdis. qd grāmatici ē. ut
familiaris meus doctissimus. dicere solet
& ipse et Gellius sepe cespiciat magnōq; ca-
su cadūt. uerū hec grāmatici uideāt. tu q̄
so lege Gellii cap. i. li. xiii. cōtra mathe.
nō poteris in extremū cachinnū nō solui
Dicit planetas plures esse posse: nō aliter
q̄ si quis dicat plura ēt q̄ q̄tuor elementa
esse. ridiculū sane. ac puerile. Oēs stellas
in oībus terris nō uideri q̄ puer hoc nesci-
at? mō nō mente captus. ueq; rī deat faba-
rinus. an ex egipto ad nos. nosq; in egip-
tum & ultra pficiscētes. alius aliū docere
possimus? Aduertite lectores q̄ isipide &
Gellius & Fabarinus suus. quē iter rēto-
res & n̄ phōs alias legi. i hac re loquātur.
quos tū Picus tanq̄ Aristō. & Platōes. ue-
nerādos p̄bet. Sig autē motus latēt qd tū
negatur. adhuc nō segtur corpus aliqd ēe

īcognitū. pōt enī ignorari motus coporis
cogniti. sicut ante noticiā trepida. dici po-
terat. nec ēt cōtra eos q̄ p̄dicere uolūt: qd
sic oñditur. suppono tū unū qd ignorat
uera loca fixarū quolibet āno pluribus ui-
cibus haberi posse. sūt. n. peritis istrumē-
ta q̄ uidi p̄feci. nō mō magna & laboriosa
sed q̄ facillima. nullius icōmoditatis nul-
lius laboris. qbus fixarū loca cognosci pnt
suppositis his. dicitur ad ea q̄ hic & īfra se-
pius obicit. ignorato motu quocūq; fixa-
rū p̄prio recte tū iudicare possumus. q̄ nō
multū duratura sūt. fixis p̄prie subiecta.
motus. n. fixarū ob duo sciri deberet. Pri-
mū est ut loca uera fixarū haberemus: qd
p̄ istrumēta scimus haberi posse & esse ha-
bitū. Secūdū ut motu isto effectū deter-
minatiōes noscātur. he autē. rebus plāetis
p̄prie subiectis nō cōueniūt. uariātur. n.
& determināntur motu plāetay. quē scitū
dicimus. Epicicli quoq; & ecētrici ueri te-
nētur: saltī ueritati cōsoni: qbus qd scire
cupimus cōsequimur. Varietas opinionū n̄
ē āplius ad p̄positū. De nona spha nō ē
dubiū apud itelligētes. Ptole. quoq; illā
cognouit. quā oñdit quom īmobilia si-
gna sūmere docuit. crassa qd ē eius ignorā-
tia fuisse uim signis īmobilibus determi-
natā tribuere: q̄ tū nūc has nūc illas octa-
ue ptes uarias in uirtute occuparent. De-
cimā nō tenemus. siq tenerēt. in iudicio
cōuenirēt. nec suis rōibus cōuincerētur.
Verba. n. Ptole. q̄ allegat clare oñdūt. ip-
sum signa īmobilia tenuisse i nona. sicut
cōplures putāt. eius qd īfert oppositū in-
ferri pōt. latent autē hec quosdā nō oēs. &
quod de aliis aliter sentientibus affert nō
est ad p̄positum.

Quare cōsequitio nō tenet q̄ īfert: si su-
pra octauā alia ē spha: falsa ē antiquoq;
astrologia. tū qm nonā antiq cognouere
tū ēt qm & si Ptole. nonā nō cognouisset

LIBER

a dhuc patet recte cōsiderātibus eius indi-
cia uera extitisse. quæ res sic cōditur. posu-
it Ptole. imobilia signa. a q̄ttuor punctis
sumpta. posuit ēt i octaua. qd tū postea?
putabat eoz uim (quā sēsu p̄cipiebat) ab
octauæ spheræ pte primū oriri. in hoc de-
cipiebatur. cōceditur. sed minime in ueri-
tate iudicii. qd. n. ab octaua penderē pu-
tabat futurū. euenire cernebat. licet a no-
na. quid. n. iterest (quātū ad iudicii ueri-
tatem) a diuersis pūctis emanare uirtutē
asserere quom in eadē linea sūt? pariter er-
go nō seqtur. astrologiā modernoz falsā
esse. si supra octauā nulla sit sphaera. si. n.
sentētia. quā Ptole. ascribit. uera ē. & in
octaua repitur uis primi mobilis: p̄fecto
quāq̄ a diuersis pūctis & partibus & sphe-
ris emanare affirmēt: una tñ sub alia ē. &
puncta in eadē linea reperiētur. quare er-
ror in pūctis ptibus ul spheris erit. sed ue-
ritas iudicii nō mutabitur. Dicitur ulteri-
us amētiū esse sententiā primi mobilis p-
tes (& si nō lucide sūt) nō habere uirtutē
actiua influentē. hoc minime p̄hi sentirēt
patet hoc ēt i octaua: ubi nebuloſa occul-
teq; stellæ magnæ noscūtur. potestatis. di-
citur ēt hoc in planetaz spheris: nō ēe ob-
seruandū. tum qā i eis partiū distictionē
nō cernimus. quas i octaua cōphēdimus
tū qm planetaz sphaere ob eos planetas a
natura sūt institutę. in quibus uis oīs pe-
næ conclusa est. tū ēt qm primū mobile
iure esse debet ueluti potētia quēdā et ma-
teria. a planetis ceterisq; stellis actiua: co-
operās: diuerso modo in diuersis ptibus
disposita. sicut in aiali ad uarias operatiō-
nes p̄ficiendas ordinata. Vterius affirmā-
dū est signa none a signis octauæ nō parū
differre. in cancro enī octauæ. stellæ sunt
Martis naturæ. in gemini in tauro in leo-
ne. & sic i ceteris. nec propterea ab re illis
eadem noīa competūt. hec puerilis obie-

ctio responsionem nō meretur. distingu-
tur. n. pluribus mediis.
¶ Quod in tertio ca. declarare laboras
inane est & oibus notū. differre ymagies
a signis iuxta Ptole. sentētiā. nonā laten-
ter ponētis: et si in octaua finxisset. Inep-
tissimū etiā est putare signoz diuisionē ar-
bitrariā: quoniā quotidie ex natura parti-
um celi diuersa esse expiri possumus. ego
etiā sepissime obseruaui. miratus mirū in
modū multoz p̄teruiam. & quod cōclu-
dit si in octaua imobilia signa fingerētur
firmā uirtutē nō haberēt. cōceditur. quo-
niā manifesta cōsequitio est. neminem la-
rens. & ideo nec lauit Ptolemeum. un-
de opus est ut ea imobilia signa in superi-
ori sphaera ymaginaretur. putat aut Picus
omnia uoluisse astrologos palā facere. cu-
ius cōtrariū cōperiet si platonice p̄sertim
p̄cepta quisq; intueatur. si uerba ad Alle-
xandru Aristot. de editis p̄hi p̄ceptis cō-
sideret. Que uero dicit de mente Halys.
sic intelligēda sūt qm nō est eoz operatio
planetaz operatiōibus similis. figs aliter
intelligeret longe aberraret. sūt. n. signa
uel uti materia: stellæ ut forma. Disti-
ctione uero eius q̄ est per se uel per accidens
methaphisicali potius q̄ dyaletica. nō ege-
mus. differūt. n. s. magis & minus cete-
ris paribus. Qd aut putat uestes icidi nō
debere ob signi fixationē. in multis modis er-
rat. Primo d q̄ qm nisi alia p̄prietas inde
sequeretur q̄ uestimētōz duratio. nūl mā-
li sequeretur. est igitur aliud q̄ fixio causa
discriminis. quā ignorat quidā. non oēs.
Secundo qm non ob tēporis fixationē. fixā
signozū uirtutem conclusimus. ut supra
diximus. sed illā concordantē ostendunt
astrologi. Aries uero non igneus est. nul-
tis ratioibus cōphensū: nō ob eas quas assi-
gnat. Nec iconuenit de ymaginibus loq̄
& de signis. qm quorsum tendat: quisq;

finis eius sit: pitis ē apertū. distinxit. n. il
la. quom alterū a fixis pūctis sūmi debere
docuit. alterius uero naturā. ex stellis fix
is a qbus qd iure ymaginatus est. sūpsit.
¶ Quartū capitulū aut deficit aut alteri
est annexum.

¶ In quinto ca. que obicit nullo pacto in
mediū adduxisset: si causas. quibus (nō ab
re) astrologi ymagine finxerunt itellexis
set. quas in questiōe de fixis iuenies. Cōce
dimus nec est iconueniens. uariage stellage
congeriem pluribus modis recte posse ap
pellari atq; configurari: Quā uero dicit
de nominū ipositiōe. leuia sunt fortiora
illis aperiūtur. v. q. nostra.

¶ Vltimo ymagine cōfutare conatur in
uisibiles: quas recte uirtute cōtineri puta
bat: nec aliter periti sentiunt: nec eorū uer
ba in aliū sensum retorquēda sūt: sed hic
Irāli sensu oīa intelligi uolebat. Linceos
igitur oculos habēt q uirtutes istas recte
inspicere ualent. & sub uelatis uerbis ma
gni quidē ponderis intelligere. occēatos
aut dicere possumus: qui nec illa pēpēre
ualent: nec his qui pēperūt fidem adhi
bēt. sicut his euenit: qui cūctos ingēnitu
ra planetas habet sub terra. excepta forte
Luna uel Mercurio. ille qdē multo maio
ris nominis esse cupit. q res ipsa sibi uelit.

Liber. viii.

¶ Primo ca. epilogū ponit. pmit
tit ēt in iudicio tria oportere pco
nosci. initii horā. celi statū & fi
gurā i eodē. & uirtutē eius figure experi
mēto aut altera uia cognoscere. q qm ap
tissima sūt pmissa exprimere n erat opus.
¶ In secūdo ca. hoīs principiū haberi nō
posse disputat primo istrumētore defectu
primo p astrolabiū. ubi dicēdū fieri non
posse astrolabiū pfectissimū. qd ipse igno
rabat. multis de causis. maximā enī Solis
declinatiōes nō sūt equales nec equatoris

iterseciōes. qre ecliptica. quā una p fīngi
tur. nūq a Sole describitur. hoc si discū
su cognouisset: pfecto q primū palā fecis
set. sed eiusmōi dīfferentia nō nisi in fine
& principio diuersage partiū diuersage p
prietatū errorē i iudicio causare pōt. qui
tū in p dīctis locis p duas figuras & picu
lo aufertur. ut in questiōibus nostris ostē
sum est. Quod aut recte cōcludit nō in
quolibet instanti uel iperceptibili tēpore
posse oriri hoīem. cōceditur ueluti neces
sariū: & facile demonstrabile. si qui natura
coacta. stimulata. irritata. in quibusdā n
roboratis ul nō cōcordātibus punctis na
scerētur. pfecto n pmanerēt i uita. qui di
cūt nō debere mutari signū putatiue nati
uitatis. nec ēt minutū. ii. aut. iii. mutādū
affirmāt. cōsequitio ite lligētibus nota q.
re cūctā putatiua uerā essēt. nec ēt opus
diligētius illas examinare.

¶ In tertio contra modū animodar in
stat. quā in re dicitur. canonē illū sepe ue
rū reperiri. quare nō sic ut ei asserēdum sit
traditur: sed piculo cōprobādū: eorū que
dam alia cōcordāda sint. est enī alter mo
dus noscendi principiū ortus. p directio
nes. f. & pfectiōes. principalis. quo ceteri
regulantur. plures itaq; modi simul rem
difficilē cōprobant. unde nisi cū aliis con
cordauerit abiciendus est.

¶ Contra uia i quarto ca. arguit. quā (ut
ait) cōceptionis medio. natiuitatis princi
piū habere nō possumus. primū Ptole.
sermonē redarguit. qui rectissime loquēs
dixit. casu uel obseruatiōe principium ēē
cognitū. p obseruationē intelligi debere
dicit. si cōsulto uir illud tēpus annotet.
nos aut p obseruationē artificiosam regu
lam itelligimus: itaq; multū sepius distāt
uerba auctore a sensibus quos iste addēdo
exponēdoq; extrahi uult. Et quod ait nō
posse per circulū demonstrari natiuitas per

u

conceptionē ridiculū est & superius bis solutū. questione. xiiii. nec est inuentum suum. sed adeo obstinati animi est. ut minima friuolaq; occasio. in demonstratiōe sibi transfert. sunt enim simul cognita natiuitas & cōceptio cōcordantia media. Sed nec conceptionis uia uniuersalissima est qm̄ septem mensium. xi. &c. aliis modis noscūtur. concludes. nō igitur affirmandum ita esse. cōceditur. nisi directiōnibus & perfectionibus comprobata fuerit genitura. Non semper ergo natiuitatē uerā hoc pacto iuenire possumus. hoc rudes tm̄ latet. ideo necessario qnq; alia uia uti oportet. quā autem sit ista dictum est questione. xiiii.

In quinto cap. reprobatur modū inueniendi ascendētis gradū. quem modum experti posthabent.

In sexto ca. contra principia legū & ciuitatū. querit potius q̄ arguat. quod ipse primo ituitu capere nō poterat. fieri non posse credebatur. principia urbiū ex his (quas sustinet aduersitates aut p̄speritates) nosci posse. uide quot passū ē magna Florētia ex eclipsi Solis in arietē. anno salutis. M. cccclxxxv. uide ēt si eo tempore ceperūt. quo Ptole. ī libro fructus futura accidētia p̄dixit. uide si falsus p̄pheta eo in loco apparuit ex eo loco oriūsus. ut ille uere ex tel. R. p. epi. m. Pa. tot ānis p̄dixerat. Et que hic adducit nulla sunt.

In. vii. domoꝝ diuisionē redarguit. ex diuersa auctoꝝ sententia. in q̄stioe tū. xii. plures modos efficaces esse cōcessū ē. quicq; modi illi sint. ibiq; apta solutio ponitur.

Si laboriosū ī exptis. nō tātū exptis est loca plāetaz & fixaz habere. tabulas quoq; facile est peritis corrigere. emendareq; multa. ut dictum ē modico instrumēto. Duo uero illa instrumēta aut exactissima nō erāt. aut unū saltem illog.

Quae uero ī nono dicit ex instrumēto rū īperfectione ortos esse errores. uariamq; Solis maximā declinationē. diēū. annorūq; īequalitatē. nō recte sentit. sic. n. est rei ueritas ut nūquā pene ēuales esse possint maxime Solis declinatiōes. eq̄litasq; diēz & annoz. Ita enī aptissimis mediis ē compertū. Florentie Solis radii p̄ excelsa cacumina templi effluētēs īēuales angulos describere nostris. tēporibus cognitū fuit. cuius causa motus octauae est. Mercurij uero motus. licet difficilior. cognoscitur tm̄ ex extremis eius a Sole elongationibus. quibusdamq; intermediis. quātum quoq; a Sole distare possit leue ē uidere.

Minuti error qnq; maximas differētiās faceret. ut recte cōcludit. sed in hūc errorem nō icidūt illi. q̄ duas figuras (quom optis fuerit) erigunt. utramq; quoq; obseruant. Et quod dicit saxonensis friuolum est. sic enī de ceteris cōiunctionibus dicere deberemus nō igitur opus ēst ascendens cōiunctionū reperire. itaq; in aliis intermediis figuris eueniret.

Motus octauaz. & distantia capitū apta instrumētis esse pōt. dicimus ēt organa fallere quum uel recta nō sūt. uel abutuntur. uel rōe operātis carent. nō fallūt p̄ contrarias causas. Nec icōuenit peritos nō omnia nouisse. sed recte experti in unam conueniunt sententiam.

Diuerfitas modoz dirigendi ex ipā ueritate orta est. quum eandē uirtutē cōtingat pluribus modis multiplicari. ut ī. q. xvi. ostensum est.

Quae uero ab excellentissimo Pau. dicta sūt firma ratiōe dicta sunt. quū & quā ipse sciat & quā alii nostri temporis astrologi non dubitet. ipse tamen si uellet alios docere posset. cui magis fides adhibenda esset. q̄ eis q̄ iniuria astrologiae detrahūt.

Liber.x.

Ecimi libri primū ca. epilogus
d est. ideo responsiōe nō eger.

In secūdo Aristo. & Platonis
de celo sensus adducit in medium. quasi
eandē subiectam materiā diuersæ scientiæ
considerare nō possint.

In tertio conatur domogæ uires uanas
esse declarare. ubi dicitur nō ex natura spa
cii si p spaciu ptem cæli intellexerit sed
ex habitudine radii ad nos. Quomq; me
diū cælū nō ascendēs potius esse dicit ascē
dente. & .xii. eodē &c. dicitur argumētū
ex crassa ignorantia fundamētogæ astrolo
giæ pcedere. nō respiciēs quid quātumq;
inter sit iter sensibiles radios atq; insensibi
les: quæ res. q. ii. arti. viii. f. lib. de astrolo
gica ueritate declaratur. sensibiliū qdē ra
diōrū ea cōditio est: insensibiles uero ab ea
longe distāt. qd̄ ēt Prole. decimū pferens
aliis locis ob alias cās. Itēter esse innuit.
quū ascendēs. xi. pposuit. Quod de ua
poribus asserit Ptole. rectū habet sensū.
non n. ea rōe. xii. debilē posuit. sed ea de
bili sica pprietate repta/alteram addidit
cām. transcūtes. n. sensibiles/radii ipforū
īprimūt dispositionē. Ascēdētis aut pote
testas ex aliis supradictis cās pēdet. Itaq;
vi. ita potens ut ait nō erit: quāq; mediū
cælū aspiciat. nec subterraneæ debiles qm̄
ascendēs aspicere possūt. Ptole. aut i uite
significatiōe subterranea loca posthabuit
in aliis non neglexit. q̄uis ceteris paribus
sup terrā fortiores sint. Quom uero pla
neta i. viii. cōstitutus ascēdens respicit in
nona reputabitur. loci quidē seu domus
affinitas emu angulis potens est: sed aspe
ctus potētior. Octaua uero mala est. tum
quū ascendens nō respicit. tū qm̄ septimæ
malæ domui ppinqua ē. q̄uis. n. septima
potens sit obest tñ. Pico uero uidebatur
oēs angulos (qa potētes) bonos esse.

In quarto. rōes quasdā confutare cona
tur qbus astrologos canones suos demō
strare credit. quā tñ illis mediātibus po
tius iam cōptā ueritatē cōfirmēt. Pro his
tñ quæ dicit & i. v. vi. vii. sequētibus ca.
dicendū sicut Galenus ait primo regimi
nis acut. & in terapem. Artem medicinæ
duobus instrumētis aquiri. expimēto. s.
& rōe. ita & astrologia scientia. Sed hic ra
tiōes ignorabat. expimentū nō habebat.
Pariter de Mercurii et Veneris situ sub So
le ignorat demōstrationē apertā: quæ ex
epiciclog; quātitate tantag; uel tāta appa
rentia maioritatis corporis ipsoꝝ elicitur
postq; sequaces hoc ignorāt. quæ uero di
cit Auerrois nullius sunt momēti. asserit
enī. xii. metha. erraticag; apparētias in eo
dem orbe diuersis polis posse saluari. epi
ciclos negās ieptissime: qui ēt quādoq; in
phīa deceptus est. dolet tñ ob senium ne
possit astrologiā discere. quam antiquog;
& sui tēporis ignorabat.

Ad ea quæ in quinto obicis pariter res
ponsum sit. nō nullis. n. rōnibus in tā p
fundis naturæ secretis confirmare conati
sunt: qnq; tñ rōni nō dissonare. Sed age/
has quoq; debiles rōes (quibus nō mou n
tur astrologi: sed moti certiq; facti/cōfir
mant) adhuc non īprobas. dici quidē pōt
cōcesso animi bona potiōra esse corporis:
maiori pte ab ascēdēte sūmi debere suisq;
pdomiatoribus. Preterea secūda quāuis
pximior nō tñ magis affinis quinta & ali
is respiciētibus. demōstrat. n. experientia
si quis infortunā pdominātē secūda in ge
nitura habuerit. puta Martē p̄cipue ppe
cuspide. & eo magis si dominus ptis for
tunæ a quo sūm Ptole. sentētiā maxime
diuitiæ pendēt. in cadēti fuerit extra suas
p̄cipales dignitates & haiz. q. natus m̄
ta bona dissipabit quū p̄sertim luppiter p
naturam diuitias significans in suo fuerit

casu. & extra suū hayz. Postea putat substantias solū pecunias significare: q̄ sepiſſime cespiceat iste. substantiis uestimenta/ domū/ cibum/ potū/ ceterasq; cōmoditates uitæ necessarias significamus. quid. n. uita pdest nisi huiusmōi substantiis postea tueatur? neq; enim filios haberemus neq; cetera deniq; nisi his mediātibus. Quin tam domū filios significare: nō nonā dixerūt nō tñ qm̄ cadit nona: ueq; qm̄ nō immediate succedit ascendenti trigono sicut quinta facit. Tertiā fratres & p̄p̄inuos: quia inter primā & quintā mediat utrāq; sextili respiciēs: tū quia nō opponitur gn̄te, sicut. xi. tū quia ascendenti succedit sicut de quinta respectu nonæ dictū est. sed & tertiā significare fratres & cōsortes ostēdit experimentū. ut si quis ptē celati p̄pe tertiā/ domus cuspidē repta fuerit domi nus eiusdē fuerit Iuppiter/ in quarta parētes significātē/ i casu. natus odio habebit fratres. simulabit parētes diligere: sed nō ne amicitia quæ p̄pter honestū est dicta p̄ se. rara &c. affinitati p̄ponēda est: si uero eam sūperit quæ propter delectabile aut utile bonū est/ pariter quoq; sumat p̄p̄in quoz ifimos gradus. Quartā uero parētibz tribuere. nō aspectu/ sed anguli potestate. Picus uero oblitus quātū inimicitia contineat oppositus tetragonū maxīmū inimicitia iudicē dixit. Qui uero dixit socios ex. vii. significari nō minus deridendus est: q̄ qui ex pluribus simul auditoribus/ deteriorem eligit: quum ex. xi. socii cognoscantur. Sed iam mihi uideor uersus esse in picam: postq̄ p̄ter spem/ coactus/ in tot uerba p̄p̄i: nec mirū quum Picū alloquar. Redeo ad disgressiōis p̄cipiū: hē cū aliis domoz signifiatiōibus quortidie exp̄iētia sensibili cernuntur. sicut & medicus reubarbari educere collē/ iā exp̄itur: sed de signis idem experientia

demonstrat: querere igi. quā ob cām hēc uel illa domus huius uirtutis sit: est querere q̄re Sol sit lucidus/ cur ignis calidus aqua frigida. quæ tñ ex principiis intrinsecis p̄dēt nobis ignotiōibus aut saltem minime notioribus. Sed cur omisit Picus fortiorē lōge rōem cōtra astrologos: quoniam. s. si filioz domus p̄ trinū distat a domo parentū. opus ē simili distantia parētū domū a filioz domo distare. cuius solutionē. q. xviii. aperui.

¶ Predictaq; solutio eoz est quæ in sexto dicis: facile quoq; unicuiq; mediocriter introducto foret/ dissuēt os phōz errores. p̄cipue minus approbatoz ipugnare. causa aut eoz quæ queris quo pacto op̄ienda sit ex disputationibus p̄missis p̄p̄is & his quæ statim p̄posui palā est.

¶ Idē ad obiecta septimi. dd. ē Albuma zarrem seu Aboazarrē. postq̄ tā diligēter noia curas nō primū faciūt astrologi.

¶ In octauo ad ea quæ obicis breuissime dicitur si qua similitudo in locis quæ narrat iuenitur. longe tñ maior ubi gaudia ponimus. unde p̄prior Saturno occultā inimicitia est: q̄ finis. Ioui amicitia q̄ diuitia. quod patet/ nā ob amicos pecunias post habemus. & pariter in ceteris.

¶ In nono rōes domoz conatur eucitere domosq; ruere. sed crede inquam non debilibz rōibus ruēt. ubi breuiter dicimus has esse domoz ueras cās. qm̄ Soli & Lunæ principalioribus leonē & cancrū iure tributa sūt in domos: nō quidē ut credit ob calorē generatū ab illis: sed ut aptū sit oibz q̄ ignarus sit fundamēt oz astrologiz. breui sermone modū & cām iuentiōis ac positionis huius aperīā. Luminari bus tributa sunt signa leonis & cancri ob longe maiores potestates/ quas in illis q̄tum ad insensibiles influētias experimur: ob luminariū cum illis similitudinem.

ut. q. v. ostēsum est: qua posita ueritate. iam signoz temperamēto cōphendimus cōuenire. pprinquitas quoq; ad zenit nostrum cōgruit: & calor generatus pcpue uirtualis insensibilis concordat. hēc autē nō sūt cause. sed ueritati cōsona. si. n. ob ppinquitatē illis conueniret non equidē Mercurio: sed loui uirgo & gemini cōuenirent. sed Saturnū potētiorē cognosci. mus in capricorno & aquario. nō quidē quia frigida ambo sint specialiter. sed q̄rte frigide: in illisq; Saturnus frigiditatem generat. quāuis maiorē in capricorno cui potestati iam reperte. cōcordare uidemus ita Saturno distātiores domos cōuenire. sicut lumīariibus uitæ affinis magis ipse distat. nec iniuria cetera domus p cōpe rationē ad lumīariū domos statui debēt in unoquoq; n. genere est unū primū aliorū metrū. Iuppiter alia duo ppinquissima p̄dictis occupat: nō quidē sensibili tēperamēto. nā unū aqueū aliud igneū experitur: sed uirtuali cōuenientia. quibus ad prima duo trigona irradiatio cōuenit Marti uero q̄drata. quū minus aduersus sit Saturno. Veneri exagona. cui concordat & aspectus & distantia qua a Sole elogari pōt. Mercurio ppinquiora cui ppinquitas Soli adheret mixtaq; natura. cetera uero sicut masculinitas & huiusmodi his p̄ferenda nō sūt. quāuis sola cū partibus illis primi mobilis conuenientia domus potestati dēmonstrauerit: sed nō merentur hec ad manus detractoz puenire. Et qd̄ de domoz Saturni obicit facile refellitur. aspectū sumi debere iuxta lumīariū medietates. ubi aspectus quispiā reperiri possit. q̄re i Saturni domibus nullus alius q̄ oppositus reperitur. Ordo quoq; sp̄beraz saluari pōt q̄ facillime.

¶ In. x. ca. faciez & terminoz rōes cōfutare credit. sed qm̄ ceteras potestates non

reprobauit ideo nec istā. Termini quoq; qui seruādi sunt a Ptole. notati fuere. & nomiales quoq; derident reales. & uersa uice. nec tñ spernendi sūt. sola autē primi mobilis cū planetis similitudo has potestates effecit.

¶ In. xi. ca. que nullo pacto iprobari possunt audet redarguere. adducit Aristo. & Niccomacū qui suas p̄tiones suis cōsiderationibus cōuenientes dederūt: que pluribus respectibus nec iniuria uariari possunt. Astrologi autē sm̄ priū caloz p̄ticulare dominiū. quod luce clarius cūcti experiuntur. que uero de uenæ incisiōe adducit. & experiētia & astrologia canonū ignoratiā ostendūt. nō. n. Ptole. itentio est de sola flobotomia sermonē habere: sed de cyrugia incisiōe. cauterio. & huiusmodi. nec solū de lunæ p̄sentia in signis dominātibus mēbris. sed de aliis significationibus. Lunā. n. sūpsit p̄dominatōre comunē. & humoribus p̄dominatē. quare ascēdens nō pagē operabitur. sicut i cōmēto nostro centiloquii dēmonstrauimus nec etiā ante oculos habuit. quæ medici ponūt fieri debere coacta cura. in qua manifestū nōcūmētū agredimur. ob maiore cōmoditatem cōsequēdā. preterea facile poterit astrologus beniuolis stellis malū Lunæ illuxū mīuere: si coactus chirugiā accedat. quod minime chirugicus inquātū talis facere poterit. friuola igitur obiectio est. quod nisi Lunæ p̄sentia in diuersis partibus celi uarios effectus a medicis obseruādos. oparetur multo minus eiusdem aspectus obseruandi essent. quod tñ Galenus ac ceteri isignes medici & obseruariūt. & obseruādos scripserūt. quod ipse aut nō uidit. aut uidisse dissimulauit. ut in plurimis facere cōsueuit. legat Galenū in. iii. de ceticis. qui hec ad uerbū dicit. Quadratura Lunæ & oppositio post pri

LIBER

cipia bona / bonas faciunt alterationes: post
uero mala / malas: atque id quidē quū hoc
quod ab astrologis concessū est: licebit tibi
si libeat obseruare. quod si neque ipse serua
re uelis talia neque credere his que obseruaue
runt. ipse quoque unus ex sophistis es. qui
rōe nos alstruere censent ea quæ prespicue
patent / cōcludere sillogismo ea quæ inco
gnita sūt. hec ille. Aduertite quod scilicet doctores
que falso / bonorum testimonia citet. hic sophi
sta. nihil. n. aliud appellari potest nisi sophi
sta. ex dictis Galeni: quē ipse pro se facere
uulgo suadere conatur. Nec adducunt
astrologi intelligētes in mediū quātū ui
riū cōtineat diuersa signa. nā si librā inas
cēdente quis habuerit / p̄cipue primas par
tes pulere erit faciei. Sed si Saturnū habu
erit in aquario in quinta. anxius erit: cru
raque plerūque habebit deformia: quom pre
sertim tetragono Martis aspectu afficie
tur. Venus quoque in piscibus in sexta uiles
mulieres natum diligere demonstrat. ac
et multi esse coitus: & fornicator. ac inde
mortem sibi parās. p̄sertim si Mars de ex
altatione respexerit. aut domo uel gaudio
lege Alubater. lxxvi. capit.

¶ In. xii. ca. quæ dicit friuola & debilia
sūt nimis. sed uide. in. q. v. arti. ii. & .iii.
ubi nos plura p̄ Pico ponimus / cui expe
diebat ea uidisse quæ tñ soluūtur.

¶ In. xiii. ca. quæ de naturis planetarū a
Ptole. ponūtur cōsutare conatur. ubi no
stro fundamēto facile responderetur. ridi
culū est putare Ptole. ideo frigidū esse Sa
turnū: quā a Sole remotus: itaque Lunā.
fixe. n. pariter omnes frigide essent. sed cō
perta Saturni frigiditatis uirtute. conde
cens fuit a Sole calefactiuo inter planetas
distare. itaque Luna / alias cōmoditates nō
posthabēdo. eius igit. p̄prietates potius cā
fuit / cur a Sole distantē Saturnū posuerit
natura. nō quia sic distet / frigidus sit / sunt

et alii dei secreta quibus cōuenit Venerē
& alios planetas sic collocari. quare soler
tia ptole. iniuste detrahit. Maior quoque i
sania est putare Ptolemiū credidisse stel
las actualibus nostris affici qualitatibus.
quum sepius ipse testetur astrologi uires cō
siderari debere ab astrologo. Sin quoque ad ter
ram conferuntur. ut quatuor partiti primo
quomque de uiribus planetarū loquitur. nō
Solem calidū aut siccū dicit: sed opus
eius efficere calefacereque dixit. Que uero
de Luna dixit Ptole. si rudī modo intel
ligantur ridicula sunt. sicut qui sic intel
ligit. nō. n. putat ab inferioribus alterari
sed uersa uice. unde quom dicit. a qua ua
por humidus ab imo usque ad eā ascendit.
construet ipse Pico sic a qua terra usque ad
Lunā: sed falsa constructio est. sic cōstrui
debet a qua Luna. s. ab ea / p̄ eam / p̄ eius
uirtutem uapor ab imis terræ uisceribus
usque ad eam. s. terram totā / terre cōtinēti
am uel sup̄ficiem. ascendit. quo ascensu
corpora mixtorū in terra. uel sup̄ terram
aialū & planetarū & aliorū humectantur.
quasi dicat humectat ratione potentie quā
habet ratione p̄pinitatis. quā ostendit
uapor humidus quem eleuat: & p̄ducit.
quare corpora per se & per accidēs ab illa
humectantur. que cōstructio patet nō so
lum per Haly expositionem deridentis
obiectionem Albumazaris quam addu
cit. sed etiā per aliam lram. in qua sic ha
betur. Lunæ uirtus est humectare pro eo
que est multum circa terram: & p̄pter fu
mositatem humidam quæ per eam eleua
tura terra. nō. n. humiditas eleuata Lu
nam humectat: sed inferiora corpora. q̄
ineptissimū est dicere uapores eleuari ut
ad Lunam pueni ipsam humectent. rur
susque sic humida facta ad nos radios hu
mectantes emittat. nō ne potentiores ua
pores sunt quom eleuantur: p̄pe terram

ubi Lunæ radios peruenire opus est. Pariter quæ de Saturno subdūtur intelligēda sunt. nam elongatus est hūm pprietatem & ob illam congruit elongari hūm locum a fumositatibus uero terre elongatus est etiā duplici modo. tum uirtute & pprietate sua qua illos non eleuat nec illis afficit nisi per aliud. tum quoq; quia non ita ppinquus. una. n. ex causis quare Luna secundum locū tenet est eius ppinquitas sicut in questiōibus apertum est. De coloribus uero breuiter dicēdū. nō esse ueros colores in cælo. sed terminātes uisū. qualiter in igne. i. nubibus. yride &c. Rubeo uero sic communiter sumpta ex multa luce in multo opaco in inferioribus causari solet. quare Marti nō incōuenit. sed puerilia sunt obiecta nam talibus plāctis talium pprietatū tales colores habere uideamus: q̄lescūq; fuerint colores ex his (quos in planetis cognoscimus) naturas in fixis ex parte inuestigamus: experientia duce; quæ duo tandē compertū est concordare color igitur principiū fuit in fixis notitiæ naturæ. sed experientia in angulis in principis perfecit. nisi ueluti pica coactus loqueretur. auderē demonstrare calcis & niuis albedines nō esse eiusdē speciei. ut putat nec i niue uerus color credi debet. Astrologorū igitur mediū. s. experimentū perficiens cognitionē longe stabilius signū est q̄ colores sapores odores & huiusmōi quibus etiā a medicis cognitis ad experientiā sepius cōfugere opus est. Mercurius etiā qm̄ parui corporis facile uarias imp̄ssiōes recipit. Compertū etiā habent phylosophia temperamēto undiq; circū quaq; labi posse stellas. quo aut modo hoc fiat. q. ii. arti. vii. apertū ē. omnis. n. stella radio sensibili. s. lumine calefacit. nō sic autem de insensibili influētia dicēdū.

¶ In. xiiii. ca. stellas nō esse nocuas osten

dere nititur. sed puerilia quidē sunt obiecta & penitus occecatio proterua. nā quæro an terræ supabundantia per se noceat? an humorū supabundantia? quis ignorat Saturnū nō nullos effectus salubres efficere? pariter & Martem? qui si uni sūt aduersi alteri salutare. si uno tempore contrarii. altero propitii. sicut in particulari mūdo cōperimus temperamētū uni mēbro. etati. loco. tēpore &c. cōuenire. alteri uero minime. Queramus deinde. an neutro tertii significati calor estiuus aut hyemalis frigor per se sit noxius? an etiā aer infectus. uenena: p̄terq; naturā & hūores. & spiritus. & complexiōes & mēbra alterētur: unū quodq; cōtrariū per se. aliud corrumpat? hec aut omnia a cælis superari disponiq; q. nostra. ii. ostēsum est. ibiq; patebit huius rei ueritas. & cæli esse inimicos. qui uim suam auferūt: & angustiam faciūt. quæ uero de stellis iuxta qualitatū contradictionem dicūtur: si sapiunt astrologi aut ueluti exempla: aut ceteris nō dissonantia intelligūtur: aut si solum eiusmōi utātur medius rudes sūt.

¶ Que in. xy. ca. obicit facile soluūtur. Primo quero quid erroris sequi pōt si quæ mosaica lege. quæ cristi ē. pphetico spiritu affirmatur. cælorū obseruatiis cōprobetur: illi fide. astrologi scientia idem sentiunt. sicut ēt unū deum diligēdū esse fide tenetur a cōpluribus. a moralibus naturalibusq; certa scientia cōphenditur.

¶ Circulo quoq; pluribus modis contingit demonstrare nō tñ eo quē Aristot. reprobabat. nō ne pportio diametrorū/costarū pportionē demonstrat. & costarū diametrorū: bonitas magnitudinē. magnitudoq; bonitatem ostendit. differentia cōuenientiam: & uersa uice. cōuenientia differentiam: effectus causam. causa uero effectum sic quoq; graduum numerus terminorū

u iiii

annorum nati causa esse potest non e converso. quāq; se inuicem comitatur. causa autem cur gradus annū pluribus modis signare potest. aperta est in .q. nostra. xvi. ar. viii. cetera uero de ore & Luna posthabenda sunt nec ab approbatis auctoribus ponuntur. confitemur enim complures leues rationes in medium adduci. quibus tamen periti uel assentiunt. nec illis moti sunt.

Liber. xi.

Strologiam non artis sed uere scientiæ nomen sibi uendicasse demonstratum est questione prima de astrologica ueritate. & demonstratio nibus uti. Et horam seminis emissiois haberi posse modis plurimis & natiuitatis exordium questione. xiiii. de principiis particularibus. per causas agentes demonstrationes adducere. quas sepiissime experientis cognouere obseruatores. Et quod de simillima cælogæ configuratione adducit in prima questione articulo primo argumento primo tactum est & solutum. quod Ptolemeus in primo quatripartiti tetigit qualiter autem totum cælum ad effectus causandos concurrat apertum est questione nostra. ii. arti. vii. Ptolemeum de methodo artis tradito lapidat: cui tamen gratias agere debebat. ipse enim generalem cognitionem haberi posse dixit non particularem. ob quam consequendam omnimoda similitudo requireretur. Auenraze adhibet si dem ubi contra Ptolemeum loquitur. i. ceteris minime. nos autem e contra. Ptolemeus etiam non fallacem esse dixit astrologiam: sed difficilem nimis sicut Aristoteles. & commentator de manifestissimis rerum asseruit commentator non impossibilitatem: sed difficultatem ostendit. Et ideo non adeo temere breui tempore paucis nec plene intellectis fundamentis euertere astrologiam credere debebat. Tiriaca quoque antequam temporis

spacio compositio / formam unam resultantem aquirat: simplicium proprietates experiri possemus: quom presertim eius simplicis antecelleret uirtus. sicut in cælo ratione locorum & aliorum euenit. nisi. n. stellarum uires fortiores & debiliores experirentur: sed equales forent semper ubique: quod ponerentur Tiriaca exemplum tuum esset accommodatum. cuius simplicia eandem uirtutis quantitatem seruant. at si Tiriaca compositio sic uariaretur. ut hodie huius simplicis quantitas ceteris posset. cras illius nobis nota: perculdubio eorum simplicium uires experiri possemus. Quod etiam adducit stellarum uirium falso experimento. ostensum est in articulo primo primæ questionis in responsione ad antepenultimum argumentum. illud non tenere: quinimo apertius uim suam cognosci quā si causa omnes eodem modo se haberent. magis. n. reubarbari uirtus deprehenditur (ut suorum sequacium terminis utamur) si eorum educti uiderim uariis mixtionibus. reubarbaro si militer se habentes: quā si semper omnes causas similiter se haberent. effectus enim similis. causis pluribus uariatis. una non uariata eidem non uariata attribuitur necessario quare rationes quas adducit propositum non strum concludunt. Pro altera ratione tertia soluenda dicitur pitos astrologos semper significatores compensare precedentium & sequentium figuras: particulares quoque causas respicere quis magis. quā Ptolemeus ammonet: & in quatripartito. & in centiloquio. afforis. xiiii. Ineptissime etiam diuersorum climatū dissimilitudine experientiam cōculcare credit. sicut ineptissime si quis similitudinem sumeret non mutatis mutandis iudicium hauriret. sed nos paralello nostro complures Martem in secunda cuspide constitutum habuisse uidimus diuitias dissimilantes. alterius etiam alterius para

Ielli genituram uidimus Martem ibidē locatum magnam diuitiarum copiam a parētibus honeste paratam inhoneste cōsumpsisse.

¶ In secūdo supposito q̄ experientia haberi posset. nititur ostendere nō esse habitam ob falso illis tributam uetustatem. ubi breuiter dicēdum. ne uerba inania pferantur. nō egere tanta uetustate astrorū observationes si quis etiam in temporis longitudine mentietur. apertum est cū omnibus longo iam tempore nec tot milibus annorum medici indigent. Ptole meus primo quatriptito librū cuius maior pars p̄uerustate consumpta erat reppe risse dicit terminos. quibus adhibebat. de planetarum motu dicendū facile esse addere inuentis. Antiqui etiam qui trepidationis motum ignorarunt. si uera stellarū loca suo tempore comprobata habuerūt optime poterant iudicare. nam si qualibet hora ubi stelle sunt scire possent. p̄fecto nil aliud egeremus in iudiciis a fixis elicitis. hoc. n. est finis cognitiōis motuum. ea uero que sunt ad finem ex ipso fine necessitatē sūmunt. planetarū uero motus nobis p̄portioatos necessarius est. ob ea quæ motu determinātur. ut sepius in libro anteriori declarātū est. qui motus longo tempore prius. & instrumenta ob illos cognoscendos. & astrolabiū sub alia forma tempore Abrahā patriarche scimus fuisse nota: quod celū depictū appellabāt posteriores tamen prioribus addere corrigereq; debere. scientie. n. per additionem aquirūtur. Postremo dicitur nō esse opus tanta antiquitate. ut refert picus si diligētes fuerint obseruatores. ut iudiciū habere possimus: ut autem uera loca habeamur iam apertū ē motus stellarū inuentos fuisse. ut experientia testatur. licet ut dictū est aliquo additiōis opus sit. facile est me

diocriter introductis assequi. quare fabulas obiectas nihili faciunt periti. Mitto Alonsum blanchinū. Iohannē de regio monte aduersus opininē istā. Magistru Paulū Reuerendū foris sempronii Episcopo. in utraq; astrologiæ parte excellētem in omni disciplinæ genere. qui nostris temporibus ueritatem astrologiæ cognouere. ego autē uidi instrumenta cōplura antiqua latis: quibus mira facilitate planetarū motus. eclipses. uera loca cognosci poterant. q̄re uanas auctoritates nihil facio.

Liber. xii.

Rimum aduertant lectores circa ea quæ primo. capi. obiciuntur nullū medicorū cespitare plura in medicina inuenta fuisse reuelata. siue bonis. siue malis spiritibus. siue celis mediātibz. ut in somniis. nō affixa cogitatiōe causatis. nō ciborū fumis & huiusmodi sensuum motoribus. uera. n. falsis miscent. aliis tā fides nulla illis adhiberetur. quæ postmodū experientia cōprobat. Ita in astrologiis secretis contigisse credendum est. Verū qm̄ ad ea quæ iam astrologi attinere runt naturali lumine pueniri potuit. dicimus illa nō esse reuelata si eō modo inuenta quō exp̄sum fuit sepius astrologos p̄cessisse. ideo ad nugas quas in primo. ca. ponit nō est opus rindere.

¶ Quæ narrat in secūdo. ca. sibimet respōsiōes ēē possūt apud eos q̄ naturali lumine sūt p̄diti. nā nō parua quidē fama doctri nā grecos uiros excellētes tanto tpe illis remoratos in egiptū attraxisset. nec mirū si eorū laudes nō sint p̄sequiti nā dedecori eorū tribuisse n̄ ē mirū & meras mathematicas scias. & naturales et medias ab egiptiis caldeis didicisse. quibus naturalē phiā ac eā quā mathematicā uocāt supra naturalē p̄cipue apud grecos floruerit. cui tñ nō repugnat n̄ nulla ab illis grecos accepisse.

LIBER

Quis ignorat Aristo. ingratum fuisse Platonis discipulum? cuius tamen preceptor non caldeus sed sicut ipse grecus. gloriæ quidem consequendæ auiditas (si uera fateamur) ad non nulla illicita pellit mores. uti accidere solent hiis qui Saturnum in quinta domo habent constitutum. precipue: si Mercurii testimonium habuerit ostendit enim inani fastu/pompa/gloriaq; & dum uixerit & post mortem natum oblectari. eaq; causa fixis cogitationibus opprimi. multisq; uerbis conceptus exprimere.

In tertio. ca. conatur ostendere physica consideratione posthabita inane reducere astrologos omnia in cælum. sicut amator omnia in amatam refert. qua in re primo dicitur propter ambitionem quasdam reperiri. qui uel contra ea quæ sentiebant opera ediderunt. ut nuper uelit nolite falsus propheta hoc testatus est. uel nimium de se ipsis presumens. postquam rem quampiam breui tempore comprehendere non ualent: neque inde fastus oblectationem habere: illi rei inimicum aduersumque se faciunt. ut quod per se consequi non ualebant per accidens obtinerent. sicut (ut exemplis Pici utamur) si quis amatam possidere non possit: amorem in odium uertat. ut sepius ottigisse patet. sed eiusmodi non fuerunt caldei atque egyptii. potius alii: qui illis detrahunt nec gratias agunt iuentoribus. difficillimarum diuinarumque rerum. Quæ uero cælis competant: quæque per se per accidensue. quæle dominiū habeant in inferioribus. quibus rationibus moti sint astrologi in libro nostro de astrologica ueritate iuxta proprii ingenii uires ostensa sunt. quum tamen astrologia secreta pluribus de causis ab auctore occultentur. Dicitur deinde astrologicam ueritatem nedum inter quasdam uanas diuinationes astrologiam scientiam

summam sapientiam existimari debere. sicut etiam philosophia: sed iter ceteras artes naturali lumine repereas. ut in libro predicto demonstratum est. Neque ydolatrie fuit hec scientiæ occasio. quin potius rectis intellectibus aperta lataque uia ad dei cælorum conditoris laudes. contrarium tamen fortasse sentiunt qui Mercurium instabilem nimisque variabilem dominum non Saturni speram attingentem: atque eiusdem domum incolentem habent in eorum genituris. Quæ uero de lucro obiciuntur inique dicta sunt. qui quidem toto tempore uite sue ad contemplandos astrorum motus omnibus commoditatibus spiritus se dedere eius modi gratias non merentur. sed illis accidere certum est quod uulgo dicitur in gratitudine maxima. maxima beneficia solui.

In quarto. ca. ad obiecta dicimus non cessare debere experientiam: licet multarum rerum sit habita. sicut nec in medicina & aliis. neque discursum in reliquis. ob multitudinem rerum intelligibilium & innumerarum specialiores proprietates. hec Pici obiectio iniquitatem ostendit non ueritatis amicitiam. non enim ignorabat nullam scientiam etiam infimam rerum haberi perfectissime. hoc rustici puerique sciunt semperque adiscendum esse. quidam. n. unica notitia uniuersalem elicere uolunt contra superius determinata. quod ii. alii. grauiores tamen etiam in philosophia periti & naturali lumine prediti ex pluribus memoriis copulatis uniuersalem eliciunt. Diuersitas uero opinionum (quam supra magis obesse physici diximus) ex pluribus causis pendet uidelicet ex magno numero obseruandorum. instrumentorum quorundam imperfectio intellectus debilitate mathematicarum ignorantia. naturalium & rationalis imperitia. materie altitudine. ingenioque diuersitate. etatis breuitate. labore

temporis. nūmorūq; expositiōe. agibiliū impedimētis. & aliis multis. quibus tamē pugnantibus p̄dictis multis mediis ad eam generalem noticiam peruenimus quam periti astrologi pollicentur. Quæ uero primū obseruare philosophi longe magis a ratiōe aliena sunt: q̄ quæ astrologi. quis ignorat. prima scientiæ inuenta rerūq; omniū p̄cipue difficilium. imp̄fecta esse? quare pueriliter arguit.

In quinto uero contra astrologiam notata refellimus. primū ex natura partium ipsarū primi mobilis. signorū complexio. nem notauerunt astrologi. quā quidem nō solum antiquorū labore quis exptam habere potest: sed se ipso quolibet anno certissime periculo comprehendere. quod ego sepius apertissimū uidi. obseruet quis p̄dominantes: initiorūq; figuras. natiuitates & huiusmodi. & nihil dubii supererit. falsa uana puerilia sunt quæ p̄ astrologorum mediis adducit: nec clam supposita fundamenta percepit. Nec triangularis aspectus ab simili signorū complexione sumptus est: sed ex natura figurarū. cōtingit. n. extra eclipticam stellam triangulari aspectu alteram respicere. que tamen in diuersa cōplexionis signo reperietur p̄cipue iuxta ponētes p̄fectionem radiorū nō absolutā. sed ut diximus. cōcordantiæ sūt: quas causas putat. pariter nec fixa obtempore fixationē dicta sunt: quoniā i aliis potioribus significatis expta sūt: sed iam inuento concordat tempore: fixio mobilitas uisitas. quāuis principiū cognitiōis estiterit. multa. n. in philosophia leuiora ad subtilia cognoscenda p̄duxerūt. De coloribus planetarū dictum est satis. uideamus. n. similia corpora cælestia in colore similis esse uirtutis. quis ignorat oculum tauri. quā stellam Aldebrā uocant. naturam Martis sapere? cor scorpiōis: & caput

geminorū & huiusmodi: licet. n. quom lucidum ascēdentē uideamus. ignē esse iudicemus & calidū: diuersis sēfibus prius cognitīs colore & caliditate per comunem uel aliū interiorē sensum cōiunctis: nō n̄ lux eius principiū fuit caliditatis cognitiæ sed tactus sensus. pariter: licet quom stellam rubeā uideamus eam martialem naturam retinere dicamus: nō est rubedo principium cognitiōis uirtutis. sed effectus quos i sibi subiectis obseruauimus: sicut etiā philosophus. post tactus cognitiōnem lucisq; per uisum imutationē. si lucens corpus uiderit ipsum calidū recte iudicabit: ita & astrologus stellā &c. quomodo at potestates inuente sint. in libro nostro p̄dicto apertū est. Ptole. Solis exaltationē in arietē Saturni in libra alia ratione cōcordauit. sed ista oīa accidentalia sunt. Ridiculū uidetur p̄co dicere ab effectu esse hoc. nos autē ridiculū dicimus quā uiam ab effectu p̄cedēdi posthabet: atq; potiorē (hoc est utilē nobis magis: quā sepius idigemus) nō facit. quere queso quæ ab Aristo. in naturaliphia dicūtur. pene semper cōp̄ies ab effectu p̄cedere. noster enī generalis modus agrēdi scientiā ē ab effectu a sensibilibus ab inferioribus ad superiora p̄cedēdo: sed nobis similitudinē parat quom reprobare putat. ait p̄cipē descendere potius. esto. an nōne sicut apparēter ascēdit princeps. quū tñ nō ascēdat similis sit stelle mediū calū petēti nā ascendere uidetur licet nō ascendat. sed hec friuola sunt. nec cause sed quedam concordantie. in quibus aperiendis quidam errare sicut in aliis sciētiis & rebus accidit. Angeli uero astrologiā habent adeo p̄fectam. ut innumera futura p̄dicere possint. teste Scoto. ii. sentē. q. xiiii. nisi igitur demones naturali lumine quandoq; saltem priuati sint eam etiam callent. sed si falso

quandoq; predicunt. alia ratio est. mendaces. n. sūt: nec que noscunt apiūt. Retrocessio planetis maximū est infortuniū respectu. s. sibi subiectoy. Eclipses calamitates pariunt: quam rem nunc temporis magna ciuitas experitur. Partiū uero causa rationalis est nō tamen adeo particularium significatiua. puta fabarū. illud. n. ridiculum est. sed generalīū.

¶ Que in. vi. capite ponit debiliora sūt nos uero cum Scoto sentimus cūq; aliis demones nullo pacto futura p̄dicere posse nisi aut cōiecturis inferioribus: sicut prudentes homines faciunt. aut astrorū intuendos causas. Vtilem quoq; demonstrauimus esse astrologiā. q. i. ad omnia & medicina potissime: atq; philosophia ea indiget: theologia illa uigoratur. q. si mala mens malusue animus astrologia abutatur/pariter ēt theologiam abutetur. palam est hoc in multis. Legāt medici Yocratem superius allegatū. Galenū quoq; reducant ipsi creticas multasq; alias egro-

rum alteratiōes in causas. p̄dicāt hūc primo parocismū aggressiū. hora tali. hora mortis. credēt quādoq; id in cretica die fieri. fietq; prius i altera cretica die/ sed me/ dico ignota penitus hic parum ante ille a longe pariter intuitur. Afferat mihi causam in medium cur Socrates assiduis intensissimis cogitationibus delectabilibus affectus/ ex arrupto/ statim alteram diuersam rem cogitet homo. iam e memoria elapsam nō discursu. nō similitudine cuiuspiam motus: neq; potētioribus recentioribus speciebus moueantur? Ad comites artes diuinatrices q̄s ponit. dicimus si quis debiliū sit uiriū uero sustentaculo indiget. quoniā aut uera ē astrologia/ alie mendaces artes suis fundamētis se sustentare nō potentes/ huius adherere uoluerūt. sed chiromantiam uerā artem testare uidetur Arist. pbl. pti. viii. pb. xlii. & pti. xx. pbl. lxi. viii.

¶ In ultimo. ca. posita. qm̄ arbitrarie dicta sunt. idcirco missa faciamus.

¶ Haud dubium est. quibusdā Pico deditis media contra respōsiones nostras succurrere debere: at quom palam sient: respōsiones quoq; nobis non defuturas speramus. Si uero in aliquibus minime ingeniosis satisfecero/ illi queso pro me rependant. dentq; ueniam/ nam principium respondendi didisse credimus: quo alii faciliōri uia pergere poterūt: fauente diuina gracia: a qua munera sunt omnia.

¶ Lucii Bellantii ciuis Senensis Artium & Medicinæ doctoris/ respōsiones ad Iohannis Pici. comitis obiectiones quas aduersus Astrologicam ueritatem quāuis nō ediderit cōmentatus ē Feliciter finiunt. Diligenter impressit. Gherardus de Haerlem. Florentie Die. viiii. Maii. M. cccc. lxxxviii.

TABVLA

¶ Tabula capitū cōtra astrologiā Pici Mi-
radul. & rñsionū Lucii bellātū Senēsis.

Libri primi.

Contra astrologiam. phōgē pphetarū cesa-
rum & pontificum auctoritate.

Libri. ii.

Narratio uanitatis astrologiā.
Qd̄ est ars in certa astrologorū iudicio.
Electiōes ēē iūtiles testimonio cuiusdā.
Inutilitas astrologiā ad decernendū eligi-
bile uel fugiendum aduersum.
Inutilitas eiusdem ad religionem.
Noxiam esse astro. xpāne religioni.
Fallacia astro. ob discrepātiā astrologorū.
Contra astrologos nostre etatis.
Vana esse iudicia astrologorum.
Cur aliquando astrologi uera predicent.

Libri. iii.

Epilogus dictorum ordo dicendorū.
Rationes qbus astrologia pbari uidetur.
Retorquetur prima ratio. & qd̄ calū est
causa uniuersalis.
Quo pacto calū agit in inferioribus.
Nulla uirtus est calis preter comunē mo-
tum & influentiam.
Lune lumē esse uitale nō hu. uel frī. p se.
Nō posse defēdi astro. si oēs stelle sunt ca-
Obiecto contra p̄dicta.
Solutio. & qd̄ forme specificē uel indi. nō
sunt a calis.
Stellas alias a luminaribus aut nil aut pā-
rum agere.
Quo pacto eedē stelle uaria agere possint.
Quā uarietas in calū redigatur. que nō.
Sol multa opatur qd̄ astrologi putant ab
De uariatiōe uirtutis Lunæ. aliis fieri.
Estus maris in aliā causā qd̄ i Lunā redigi.
Gleni sententia de ceticis. confutatur.
Periodus humorū nō referri ad calos.
Oētimestris partus infelicitatē non in Sa-
turnum redigi.

Niute agricole uera sepius q astro. p̄dicūt
Non omnia quæ predicunt astrologi pen-
dere a primis qualitibus.

Impedimēta inferiorū nō esse a calo.

Ingenia & mores non esse a calis.

Bella nō a qualitibus pendere.

Non esse in calis occultas uires.

Quelibet calis uis ē uniuersalis qd̄cūq; sit.

Epilogus & cōfutatio qd̄rūdā rōnū astro-

logorū.

Libri. iiii.

Ordo seruandus astrologiā nihil esse.
Fortuita nō esse a calo.
Quomodo fortuita causas habeant.
Effectus mirabiles in angelos referendos
Preterita nō posse preuideri. esse.
Futura post multo tēpore nō cārī a calis.
Vanitas electionum.
Astrologi mentē humanā calis subiciūt.
Mores hominū a calis nō fieri.
Malas aut bonas leges calis nō subici.
Corporeas dispositiōes nō esse a calo.
Non pōt calū esse signum nisi sit causa.
Nullam esse interrogationū partem
Miracula diuina a calis nō significari.
Stellā magorū nō intelligi cōstellationē.
Quā supra uirēs naturæ uidētur a calis
Libri. v. nō esse.
Magnas cōiunctiones esse uanas.
Vic qbus iudicat astro. de magnis rebus.
Nullas esse Saturnias reuolutiones.
Ordo dicendorū & diuersitas opinionū
de magnis cōiunctionibus.
Precipue astro. usi sūt mediis cōiuncti.
Ordo dicendorū & opinio Alliacēsis.
Tēpora n̄ ab astro. sed ystoricis ēē petēda
Sūma sentē. Alli. de cōcor. astro. & ysto.
Error Alli. & uana cōclusio.
Error astrolo. de diluuii cōiunctione.
Contra Abrahā ludeū de Messie p̄nōsti.
Contra ascribētes reli. Crīsti fidenibus.
Geniturā Yhesus non esse quæ fertur.
Falsum Abo. iudiciū de Maumeth.

TABVLA

Falsum uaticinium de Antichristo.

Ratione esse falsa sex tñ esse posse leges.

Libri. vi.

Quo pacto procedendum sit contra fundamenta astrologia.

Quibus rebus astr. dicāt īfluxus uariari.

Falsitas domorum.

Falsitas diuisionis duodecim domoz.

Falsitas aspectuum sententia. astro.

Cōfutatō uariarū opionū de aspectibus.

Causa deceptionis astrologoz.

Obsessōe cōtradicerē aspectū uñ rōibus.

Plāetas sub radiis Solis nō male affici.

Retrogrados fortiores esse.

Caput & caudam nihil esse.

Falsitas anthistorum.

Falsitas dominatiū & obediē. signoz.

Falsitas exaltationum rationū.

Contra quā signis attributa.

Contra rationem facierū. & terminoz.

Cōtra graduū pprietates.

Contra partium rationes.

Contra dodecat hemioz sententiam.

Libri. vii.

Quid dictum quid dicendum.

Ambiguam esse horam fatalem

Prole. plus cōceptui q̄ genituri tribuit.

Facta uniuersalia astro. nulla esse.

Nō posse astro. regioni futurū predicere.

Nō posse p̄cipiū significatiū eligi annī.

Contra directionū determinatiōes.

Astrologos omittere necessaria sicut in efficacia dicunt.

Implicare repu. dicta de fixis.

Falsitas dictorum de planetis.

Libri. viii.

Incertum esse numerum celorum.

Si plures octo sphere sunt falsa astro. antiquorum.

Differre ymagies assignis. licet ī noie cōue

Caldeoz ymagies ēē nigmēta. nīst.

Non esse inutibiles ymagines.

Libri. viii.

Quid actum quid agendum.

Genitura p̄cipiū esse incertum.

Contra animodar.

Contra. Li. uerbum.

Contra messala de principio hominis.

Contra initia urbium factionum &c.

Incertitudo diuisionum domoz.

Laboriosū ēē scire loca necessaria plāetaz.

Varie opi. de anni q̄litate & Solis eleuat.

Minutoz error aliquando maximus.

Varie opi. de motu octauz.

Varie sententia de directionibus.

Libri. x.

Quid actum quid agendum.

Rationes astro. inanes esse.

Contra fortitudinem domorum.

Contra rationes astrologoz.

Contra rationes a parabolica simili.

Cōtra rōes Auērodā de pprieta. signoz.

Contra pprieta. eoz fm Aboazarrem.

Contra gaudia planetarum.

Contra Prole. de domibus planetaz.

Contra facies & terminos.

Cōtra significatiōē signoz sup mēbra.

Contra ppriates absolutas signoz.

Cō. Pto. loquēs de pla. ac si ex elem. essēt

Non esse planetas noxios.

Contra dominiū dierum & horaz.

Libri. xi.

Astrologiā nō esse experientia pbatam.

Si experientia haberi pōt nō est habita.

Libri. xii.

Non esse astrologiam reuelatam.

Quales egip. atq; caldei ubi orta ē astro.

Quid egi. & cal. in opi. astro. induxit.

Quo pacto iciderūt ī suis obseruatiōibus

Quibus cōiecturis usi in obseruati. suis.

Quibus fomentis aucta astrologia.

Quo pacto ab egip. ad alios astro. puenit.

Finis tab. obiect. & resp. Pici & Lucii. b.

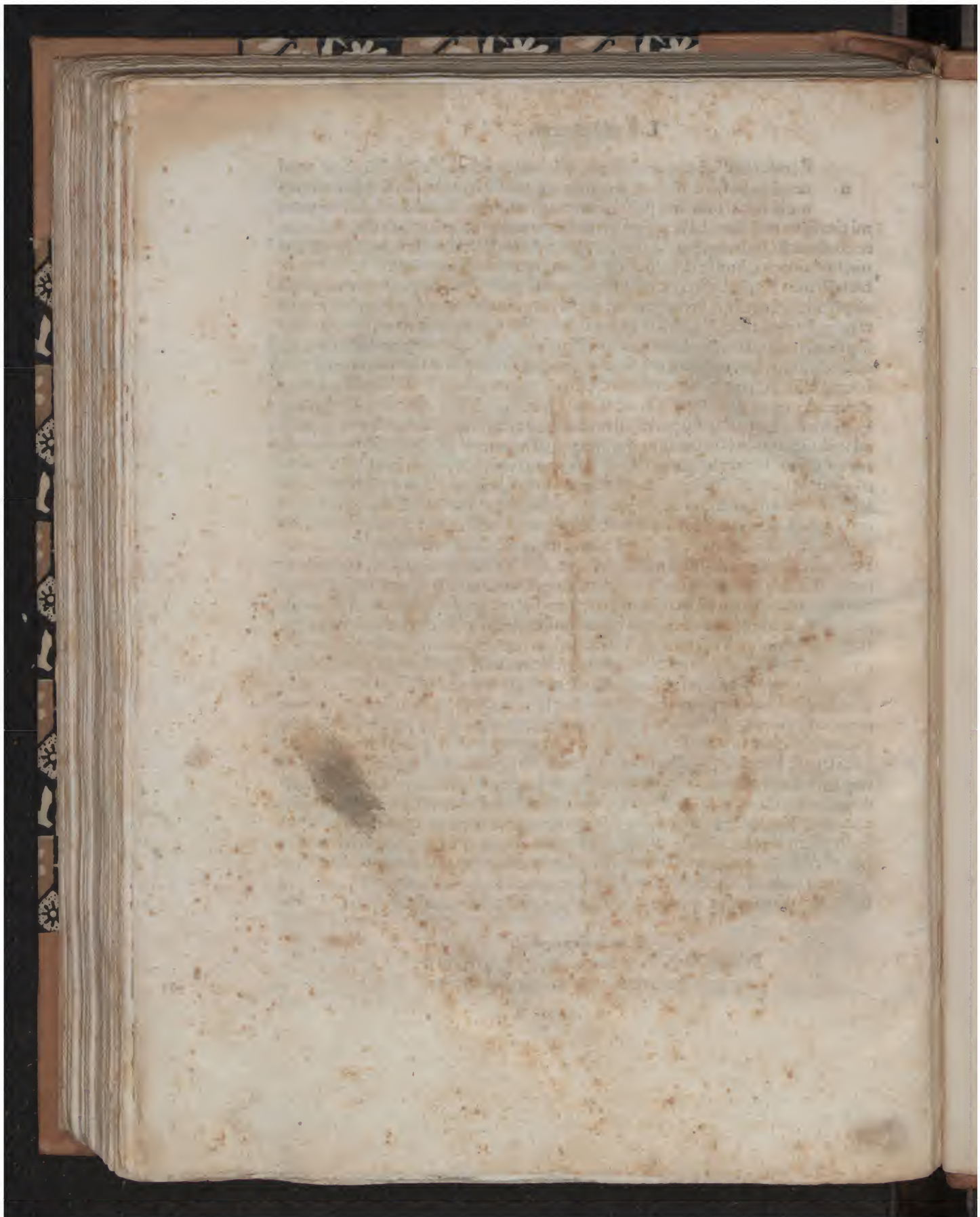
L. B. ad lectorem.

n E credas care lector quæ edidimus ulla motos inimicitia scripsisse. Scias nemi
nem i Italia fuisse temporibus nostris quæ uti Picum uenerarere & colere: cum quo
nullum michi comertium fuit: illius tamen nomen obseruabam: et apud me pluri
mi eius fama erat. Sperabam bene fore Iris & scientiis cunctis, si longa uita uixisset. dolui prece
teris omnibus tanti uiri mortem, ueluti bonarum artium iacturam. Ecce editum fuit: non bene consulti
uiri suauis opus ipsum ac delendum quidem. Quod ego quam uiderem non potui non dolere. &
his telis meis licet hebetibus & obtusis in certamine perire. duxi namque expedire, obicere quod
cumque primum furibus his opponere: donec strenui milites accederent: qui ledere uolentes
opprimerent. Itaque responsiones has meas edidi: in quibus quod plura deficere non ignoro. Verge
si quætas i erumnis uerser aduersas: non parum ignosces. Exul a patria: quod malis ciuibus non
adheream: dego Florentiæ. dum hec compono, semper in animo est patriæ libertas. Ecce dum scribo
gymnasium irrupit qui nunciet, crassatores prelo esse qui me trucidet: insidias ubique paratas
deprehendo, ut me dicant amici, Damodemus, uel Dyonisius. & licet assiduis discriminibus
impavidus fere factus sim: non potui tamen calamus laqueæ manu non cadere. redeo tamen ut possim
ad scribendum. condo & compono (ut multis aptum est) quæ mox desumere possim. non enim da
tur quod scribo, ut nonum prematur i annum: sed abortus emittere cogor. nam id est tempus &
conceptus & partus est. Tu itaque lector miserere tantorum laborum, atque animi non digna feretis
ignosce, si per ueris partibus abortiuos educimus, ut opus hoc fortasse dices, grauiori li
ma eliminandum, & in quo alio stilo & scribendi genere usus esse deberet: Dolebis propterea, ab
re latina opus hoc adeo alienum esse, ut bonarum litterarum professores, a lectione tali abhorreat.
Hoc nos dolemus, eloquentiam nullam i nobis esse. dictiones latinas non callere. imbuti namque
sumus barbarie, quæ ubique hodie circumsertur. optaremus politis & uere latinis uerbis
grauis sententias (ut par est) exprimere posse: nam Oetulus punctum quod miscuit utile dulci.
pulcrum est. non arboris optimis pomis onusta pulcherrimis foliis exornata uidere. Id fa
temur & nouimus. Verum non adeo inepti ac barbari sumus, quin in plurimis diuerso di
cendi modo, uerbis si non omnibus latinis, minus tamen latinis uiris aspernandis, uti potuissimus.
Sed quam uideam (malo scientiarum fato) factum esse ut tempestas nostra plerique omnes, qui linguarum
latinarum student, scientias nullas nouerint: contra qui liberales artes sequuntur, eloquentiarum omnium
expertes sint: optaui potius ut a scientiarum professoribus hec nostra legerentur, quam meris
grammaticis: quibus in re nulla satisfecissem. Ceterum accedat alius quod quod omisi refarciat
mihi satis sit bonorum animis stimulos ad mouisse. Exproscimini boni cuncti litterarum & scientiarum
amatores: tutamini liberales artes. quæ inter primas astrologia est. non finite per
dogma manibus lacerari: nec sanctum hoc dari canibus. quod non modo Pici causa dico, sed
quotquot isandum faciunt temptabunt quod primum emerferint occidite. quis enim iure in Picum
seuire potest? qui licet hec committatus fuerit non tamen edidit. Picus enim si suprauixisset non modo opus
hoc non edidisset. uerum impietatis penitentia ductus, non abigo quin omnino combustisset.
Vos uero puincia hanc honestissimam suscipite, armati semper estote: nobis satis sit pre
luisse & qualiacumque sint quæ scripsimus tu queso lector boni consulas. Vale.

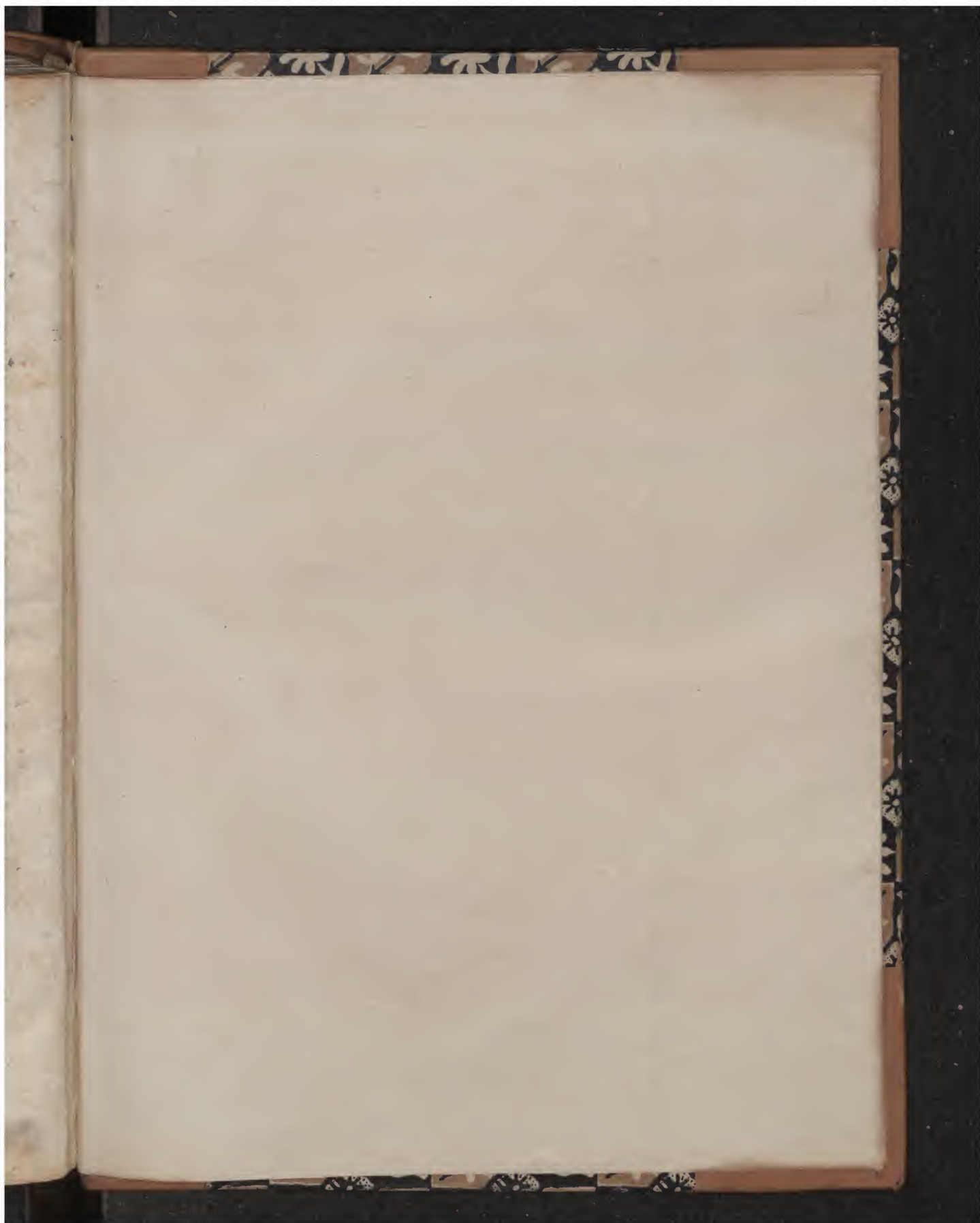
Registrum huius operis.

Primus. s. tabula est duarum. a b c d e f g h i k l m n
o p q r s t sunt trium. u. uero quattuor cartarum.

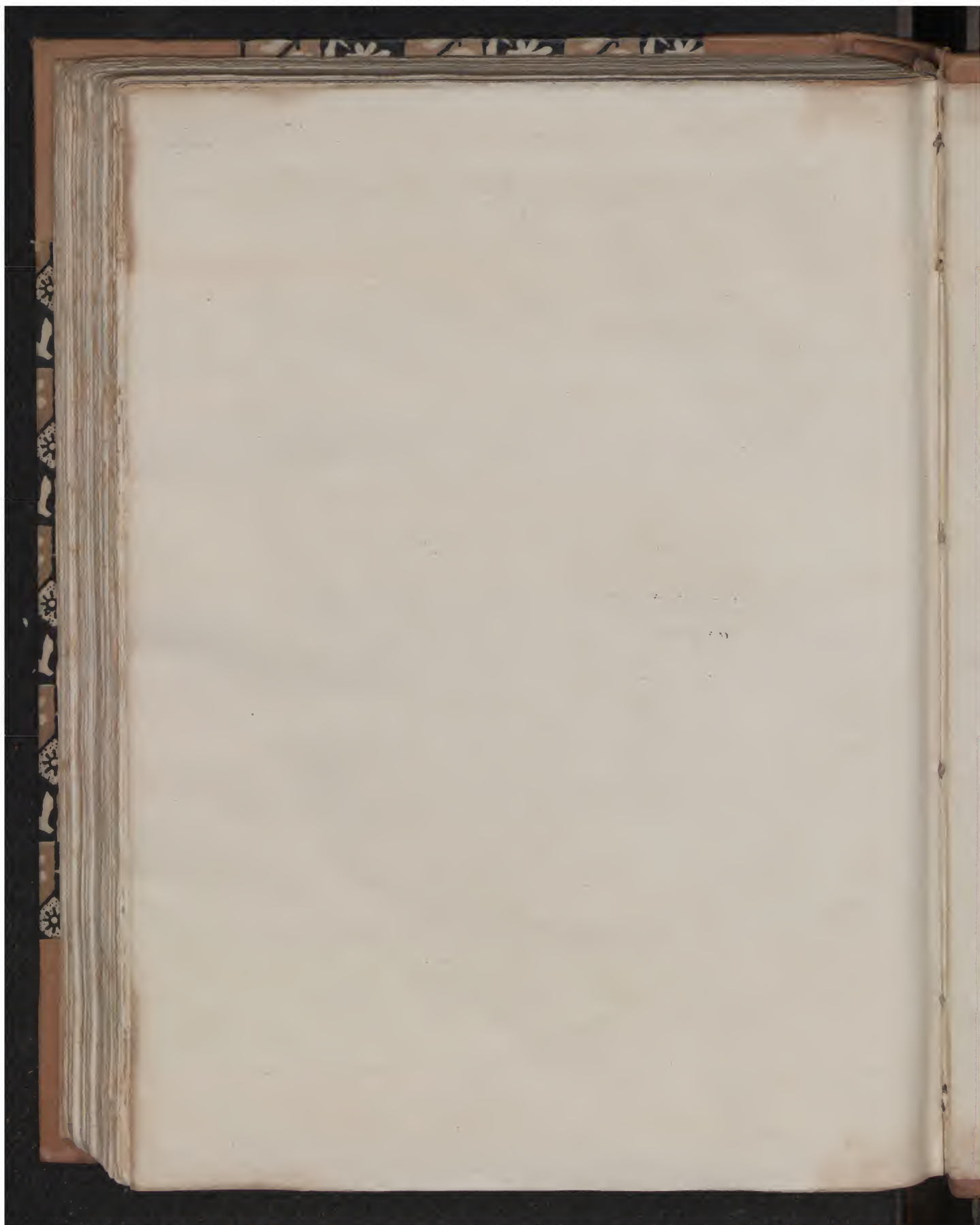

CIABANI GINO
LEGATORE DI LIBRI

*Esemplare di cc 126 modernamente
numerate
vuole una guardia scritta.*

Marzo 1916

GI.